НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙГ
ТАНИЛЦУУЛАХ ВЕБИНАРЫН ХӨТӨЛБӨР

Хэзээ: 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдөр, Лхагва гараг
Хаана: Зуум платформ
Зохион байгуулагч: Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба
Оролцогчид: Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ажлын хэсгийн гишүүд, олон нийт

Хугацаа	Танилцуулах асуудал	Хариуцах албан тушаалтан
09.15-09.30	Бүртгэл	
09.30-10.00	Нээлт	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан
10.00-10.30	Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үйл ажиллагааны үндэсний 5-р төлөвлөгөө боловсруулахад анхаарах асуудлууд	Нээлттэй засгийн түншлэлийн Судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс
10.30-10.45	Асуулт, хариулт	
10.45-11.15	Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2023-2028 оны стратеги	Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг
11.15-11.30	Асуулт, хариулт	
11.30-11.50	Санал, хүсэлт	Ажлын хэсгийн гишүүд
11.50-12.00	Хаалт	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан

---oOo---

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙГ ТАНИЛЦУУЛАХ ВЕБИНАРЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

Нээлттэй засгийн түншлэл (НЗТ) болон Монгол Улсын Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төслийг хамтран боловсруулах тухай танилцуулгыг НЗТ-ийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг болон Хараат бус тайлагнах механизмын (ХБТМ) судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс нар төсөл боловсруулах явцад анхаарах зүйлс, шинээр баталсан стратегийн агуулга, ХБТМ-ын талаар мэдээлэл өгч 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдөр 09.30-10.30 цагт зуум платформ дээр вебинар зохион байгуулав.

Оролцсон:

1. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
2. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
3. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул
4. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
5. “Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэн”-ийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн
6. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
7. “Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбоо”-ны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
8. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлын төлөөлөл н.Билгүүн
9. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
10. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
11. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Сайн байцгаана уу? Өнөөдөр цаг зав гарган энэхүү вебинарт оролцож байгаа танд баярлалаа.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хороо (ХЭХҮХ) нь НЗТ Дэмжих нэгжээр ажилладаг бөгөөд өнөөдрийн арга хэмжээг Болорсайхан дарга нээх байсан боловч хүүхэд хамгааллын сонсгол давхацсан тул миний бие өнөөдрийн вебинарыг удирдан мөн синхрон орчуулга хийж та бүхэнд хүргэх болно.

Монгол Улсын НЗТ-ийн Үндэсний үйл ажиллагааны 4-р төлөвлөгөөг бид 2 хоногийн өмнө Англи, Монгол хэлээр албан ёсоор хүргүүлсэн. Одоо бид Монгол Улсын НЗТ-ийн 2024-2027 оны Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөг боловсруулах ёстой.

Өнөөдрийн вебинарыг НЗТ-ийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг болон ХБТМ-ын судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс нар төсөл боловсруулах явцад анхаарах зүйлс, шинээр баталсан стратегийн агуулга, ХБТМ-ын талаар мэдээлэл өгөхөөр бэлэн боллоо.

Та бүхэнд асууж тодруулах зүйл байвал чат хэсэгт тэмдэглэн үлдээж болно мөн танилцуулга дууссаны дараа асуулт, хариултын цаг гаргасан байгаа. Ингээд Сара Жэйкобс болон Айвигейл Онг нарын танилцуулгыг хүргэе.

Хамтран бүтээх нь Монгол Улс

2023 оны 10 дугаар сар

Ivy Ong: ivy.ong@opengovpartnership.org

Sarah Jacobs: sarah.jacobs@opengovpartnership.org

Open Government Partnership

Онцгой загвар

Олон талын оролцоотой шинэ арга барил

+ ЗГ болон ИНБ эрх тэгш түншлэл
+ Өөрийгөө үнэлэх/Бие даасан тайлан гаргах
+ Бусдаас суралцах, туршлага солилцох

Үйлдэлд чиглэх

+ ЗГ болон ИНБ хамтран УУАТ боловсруулах
+ Тодорхой амлалтуудыг баталгаажуулах
+ ЗГ бүхлээрээ оролцох арга барил

Уян хатан боловч амбицтай байх

+ Улс орон бүрийн эхлэх цэг өөр өөр байдаг
+ Гүйцэтгэгчээс гадна бусад олон төрлийн бүлэгтэй ажиллах
+ Уулын оргил руу уралдах

НЗТ-ийн тоо баримт

75
Улс орон

3000+
ИНБ

104
Орон нутгийн засаг захиргаа

380+
ХБТМ тайлан

401
YYAT

24%
ЗГ-ыг нээлттэй болгосон амлалтын хуьь

5200+
Амлалт

Монгол Улсын гол үр дүн

2014-2016

+ Гэмт хэргийн гаралтын цахим зураглал
+ Байгаль орчны талаарх олон нийтийн мэдээллийн жагсаалт
+ Шилэн дансны портал

2016-2018

+ ЗГ-ын олборлох гэрээний ил тод байдал
+ НӨАТ-ын баримтын онлайн бүртгэл
+ Боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээн дахь иргэний оролцоо

ХБТМ гэж юу вэ?

Хараат бус тайлагнах механизм нь НЗТ-ийн гишүүдэд хариуцлага тооцож, нээлттэй засгийн хүчин чармайлтыг дэмждэг

Яагаад хамтран бүтээх хэрэгтэй вэ?

+ **Түгээн дэлгэрүүлэх ба эвслийг бүрдүүлэх:** Нээлттэй засгийн төлөөх иргэний нийгмийн хүчтэй эвслийг бий болгох, НЗТ-ийн платформоор дамжуулан үндэсний ашиг сонирхлын асуудлыг нэн тэргүүнд анхаарах
+ **Харилцаа холбоо:** Нээлттэй засаг болон НЗТ-ийн талаарх олон нийтийн мэдлэгжүүлэх, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулахад оролцох, амлалт (жишээ нь, шинэ эрх, шинэ үйлчилгээ гэх мэт) эсвэл өөрчлөгдсөн бодлого, хөтөлбөрүүдийн талаар мэдээлэл солилцох.
+ **Шинжээчийн мэдлэг олгох:** Бодлого боловсруулах эсвэл хэрэгжүүлэх талаар зөвлөгөө өгөх
+ **Үйлчилгээг үзүүлэх/хамтдаа бүтээх:** Засгийн газартай хамтран шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх
+ **Үр шим хүртэгчийн оруулсан хувь нэмэр, түүнийг ашиглах, сайжруулах санал өгөх:** Төлөвлөгөөг ашиглах хүмүүс болон амлалтаас үр шим хүртэгч нарыг дэмжиснээр шинэ бодлого, хөтөлбөр, үйлчилгээний загварт тэдний саналыг тусгах, хэрэгжүүлэх явцад санал хүсэлтийг хэрэгжүүлэгч агентлагт дамжуулах
+ **Хамтрагчийн үүрэг маш чухал!**

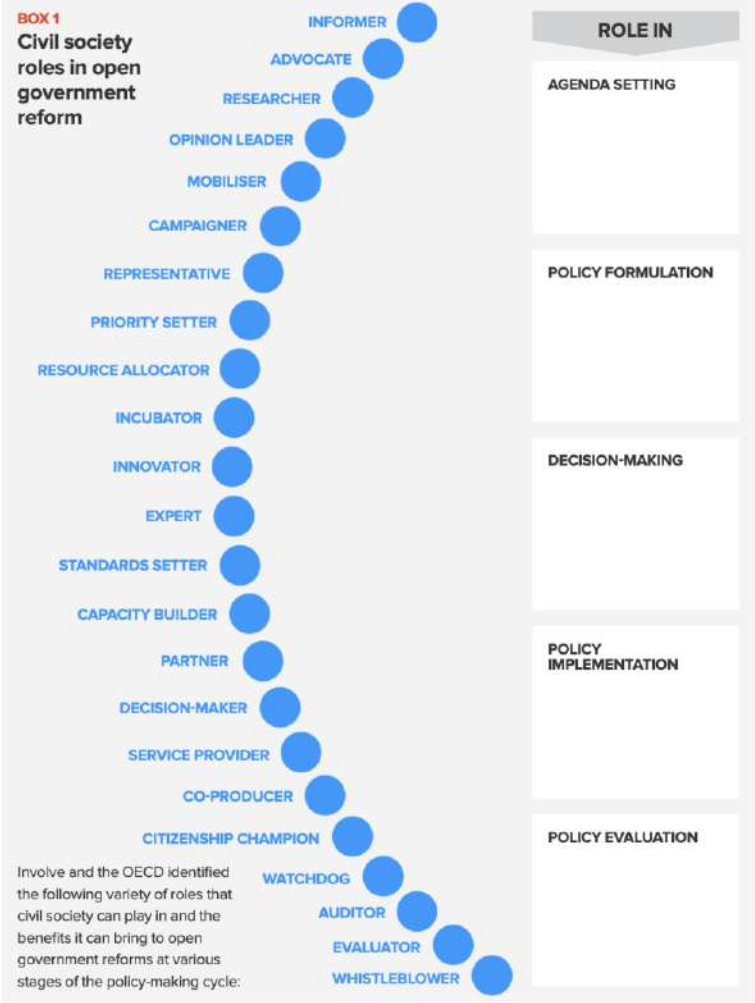

ХБТМ амлалтын загварыг хэрхэн үнэлдэг вэ?

- **Баталгаажуулах**
  - Бичсэн төлөвлөгөөн дахь үйл ажиллагааг дуусахад баталгаажуулж болохоор тодорхой байна уу? Санал болгож буй зорилт, арга хэмжээ хангалттай тодорхой байна уу? Хэрэгжилтийг үнэлэхэд бодитойгоор шалгах боломжтой үйл ажиллагаанууд багтсан байна уу?
- **Нээлттэй засгийн дурангаар харах**
  - Бодлогын салбар, институт, шийдвэр гаргах үйл явцыг олон нийтэд ил тод, оролцоотой, эгэх хариуцлагатай болгох амлалт тусгасан уу?
- **Үр дүнд хүрэх боломжтой эсэх**
  - Тодорхойгүй, Хязгаарлагдмал, Бодитой

Зөв шийдлийг олох

- Амлалт нь ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?
- Асуудлын шалтгаан юу вэ?
- Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?
- Та ямар шийдэл санал болгож байна вэ?
- Энэхүү амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг хүсч байна вэ?
- Энэхүү амлалт нь ил тод байдлыг хэрхэн дэмжих, эгэх хариуцлагыг хэрхэн нэмэгдүүлэх, иргэдийн оролцоог хэрхэн сайжруулах вэ?

Улс төрийн нам, сонгуулийн сурталчилгааны ил тод байдал, санхүүжилтийг сайжруулах

- Сонгууль, нийтийн санал асуулгын сурталчилгааны ил тод санхүүжилтийн эрх зүйн болон зохион байгуулалтын тогтолцоог боловсронгуй болгох
- Улс төрийн үйл ажиллагаа, сонгуулийн сурталчилгааны санхүүжилтийн талаарх мэдээллийг сайжруулах
- Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны цахим хуудсыг програмаар унших боломжтой хэлбэрт оруулах, засварлах
- Улс төрийн нам, бие даан нэр дэвшигч, салбар нэгж, орон нутгийн болон бүс нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын төлөөллийн гишүүдэд улс төрийн үйл ажиллагааг ил тод санхүүжүүлэх талаар мэдлэг олгох

Улс төрийн үйл ажиллагаа, сонгуулийн сурталчилгааны санхүүжилтийн талаарх мэдээллийг сайжруулах

Манлайлагч	Сонгуулийн Ерөнхий Хороо
Хамтран манлайлагч	Төрийн захиргааны төв байгууллага, Үндэсний Аудитын Газар, Цахим Хөгжил Харилцаа Холбооны Яам
Үзүүлэлт	- Улс төрийн үйл ажиллагаа, сонгуулийн кампанит ажлыг санхүүжүүлэхэд тогтмол хяналт тавьдаг субьектүүдээс мэдээлэл оруулах, цуглуулах боломжийг олгох шийдлийг санал болгох. -Улс төрийн нам, бие даагч гишүүн, нэр дэвшигчдийн жагсаалтаар сонгогдсон орон нутаг, нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын гишүүдийн жилийн санхүүгийн тайлан бэлэн байх, хайх боломжтой мэдээллийн санд байршуулах, хуульд заасны дагуу санхүүгийн тайлан гаргах. Улс төрийн нам, сонгуулийн сурталчилгааны санхүүжилтийн тухай мэдээллийг улс төрийн намууд, бие даан нэр дэвшигчид, сонгогдсон нэр дэвшигчид Сонгуулийн Ерөнхий Хороо, Үндэсний Аудитын Газарт ирүүлсэн байх ёстой бөгөөд мэдээллийг янз бүрийн үндэслэлээр хялбар хайх, нээлттэй хэлбэрээр тогтмол нийтлэх боломжтой байх ёстой. Ийм мэдээлэл Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны цахим хуудсанд тавигдсан байна.
Эх сурвалж	450,000 төгрөг. Улсын төсөв, Сонгуулийн Ерөнхий Хороо, Захиргаа, удирдлагын үйл ажиллагаа A 896002

Стратегийн амлалт гэж юу вэ?

НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг төрийн тодорхой, стратегийн бодлогыг хэрэгжүүлэх боломж гэж үзнэ.

+ Хамтран бүтээх үйл явцын туршид боловсруулж буй амлалтууд **биелэгдэх** болон **амбицтай** эсэхийг анхаарч үзээрэй.
+ Амлалтуудыг эрэмбэлэхдээ:
  – Тоглоомын дүрэм (эсвэл шинээр бий болгох), бодлого, төрийн салбар, иргэд төр хоорондын харилцааг зохицуулдаг практик, бодлого эсвэл институтийг **өөрчлөх тоглоом** юм.
  – Засгийн газрын хэмжээнд **заавал дагаж мөрдөх, зохион байгуулалттай өөрчлөлтүүд**ийг бий болгох

Монгол Улсын хувьд боломжтой салбарууд

- Иргэний орон зай
- Олборлолтын ил тод байдал
- Төрийн худалдан авалт
- Зөвлөлдөх ардчилал

Илүү үр дүнд хүрэх ХБТМ-ын зөвлөмжүүд

Та маш тодорхой, үр дүнд чиглэсэн амлалтуудыг боловсруулсан эсэхээ шалгана уу:

Энэ амлалт дараах зүйлсийг тодорхой тусгасан уу:	
✔	Тодорхой асуудал?
✔	Эхлэх цэгийн талаарх мэдээлэл - амлалтын үр дүнг та юутай харьцуулах вэ?
✔	Хүлээгдэж буй үр дүн?
✔	Хэрэгжүүлсэн тохиолдолд хүлээгдэж буй үр дүнд хүрэх үйл ажиллагаа эсвэл хүрэх үе шатууд юу байх вэ?

Асуулт асуух цаг

OGP's 2023-2028 Strategy

Open Government Partnership

Стратеги боловсруулсан үйл явц

2022.05-08 сар

Олон нийтийн хэлэлцүүлэг

- НЗТ-ийн ирээдүйн талаарх олон нийтийн яриа хэлэлцүүлэг
- НЗТ-ийн цахим хуудсанд нээлттэй хэлэлцүүлэг
- Оролцогч талуудын судалгаа

2022.08-11 сар

Стратегийг боловсруулах

- Олон нийтийн ярианы хураангуй
- НЗТ-ийн загвар, стратегийн талаар зорилтот олон нийтийн яриа
- НЗТ-ийн цахим хуудсанд нээлттэй хэлэлцүүлэг

2022.11–2023.03

Эцэслэх болон Хэрэгжүүлэх

- НЗТ-ийн стратегийн төслийн талаарх санал хүсэлт
- Батлсан эцсийн стратеги
- НЗТ Удирдах хороо

Алсын хараа

БИДНИЙ АЛСЫН ХАРАА БОЛ НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ГАЗРУУД ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, АРД ТҮМЭНТЭЙГЭЭ ХАМТРАН АЖИЛЛАСНААР АРДЧИЛЛЫГ БЭХЖҮҮЛЖ, НИЙГМИЙН САЙН ҮР ДҮНГ АВЧИРАХ ЮМ.

Зорилго

БИДНИЙ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО БОЛ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ШИНЭТГЭГЧ, ТЭМЦЭГЧ НАРЫГ ЗОРИГЖУУЛАХ, ХОЛБОХ, ОЛОН НИЙТИЙГ ӨСӨН НЭМЭХ БОЛОМЖООР ХАНГАХАД ОРШИНО.

Стратегийн зорилтууд

https://www.opengovpartnership.org/strategy/

Зорилт 1:
Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох

- Нээлттэй засгийн төлөө илүү хүчирхэг, улс төрийн шинжтэй дэлхийн нийтийн эвслийг байгуулах
- Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх
- Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Зорилт 2:
Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх

- Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах
- Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих
- Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

Зорилт 3:
Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх

- Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх
- Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

Зорилт 4:
Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл ажиллагаа эрчимжүүлэх

- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх
- Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

Зорилт 5:
Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

- Өндөр чанартай контентыг хөгжүүлэх, хадгалах хуваалцах
- Хүмүүст түүхээ хуваалцах холбогдох орон зайг бий болгох

THE OPEN GOV CHALLENGE

Нээлттэй засгийн сорилт

+Түншлэлийн бүх гишүүдийг багадаа нэг стратегийн сэдэвчилсэн чиглэл авч, таван жилийн стратегийн хугацаанд бодит ахиц дэвшлийг харуулахыг уриалах санаачилга.

+Бэрхшээлтэй асуудлууд нь стратегийн зөвлөлдөх уулзалтын үр дүнд олон нийтээс шууд гарч ирсэн тэргүүлэх сэдвүүдийг тусгасан байдаг.

+Дотоод бодлогын амбицад анхаарлаа хандуулж, ҮЗ болон иргэний нийгэмтэй хамтран өөрсдийн сорилтыг бий болгохыг дэмжинэ.

+Гишүүд нэгээс илүү сорилтыг хүлээн авч болох ба Сорилтууд дотроо дэд сорилттой байж болно.

Сорилт ямар зорилготой вэ

+ Зорилго нь стратегийн бодлогын хүрээнд амлалтуудын амбицыг нэмэгдүүлэх, нээлттэй засгийн хөндлөнгийн үнэ цэнийг харуулах явдал юм.
+ НЗТ-ийн гишүүдийг өөрсдийн нөхцөл байдалд тохирсон сонголтуудтай цэсээр хангадаг.
+ Стратегийн хариу: олон нийтийн үйл ажиллагаа, шинэчлэлийн хамтын эрч хүчийг харуулах.

Сорилтууд

1. **Авлигатай тэмцэх:** Авлигатай тэмцэх төрийн стратеги буюу зураглалыг боловсруулах, бэхжүүлэх.
2. **Байгаль орчин, уур амьсгал:** Уур амьсгал, байгаль орчны асуудлаар стратеги эсвэл хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг бэхжүүлэхийн тулд нээлттэй засгийг ашиглах.
3. **Олон нийтийн оролцоо:** Засгийн газрын гол салбар, үйл явц, институтад зорилгод нийцсэн, өндөр чанартай, хүртээмжтэй олон нийтийн оролцооны туршлагыг нэвтрүүлэх.
4. **Иргэний орон зай:** Иргэний нийгмийн байгууллага, иргэний үйл ажиллагаанд таатай орчин, орон зайг бэхжүүлэх.
5. **Төсвийн нээлттэй байдал:** Төсөв болон зарцуулалтын мөчлөгийн хүрээнд олон нийтийн хяналт, оролцооны шинэчлэлийг ахиулах.

https://www.opengovpartnership.org/the-open-gov-challenge/

Сорилтууд

6. **Жендэр ба хүртээмж:** Эмэгтэйчүүдийн улс төр, нийгэм, эдийн засгийн оролцоог бүрэн хангах зорилгоор нээлттэй засгийн шинэчлэлийг батлах.
7. **Мэдээллийн хүртээмж:** Мэдээлэл олж авах эрх зүйн орчны үр нөлөөг сайжруулах.
8. **Шударга ёс:** Хүн төвтэй шударга ёсны шинэчлэлийг ахиулах.
9. **Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөө:** Сэтгүүлчид болон хараат бус хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн эрхийг хамгаалах эрх зүйн орчныг хөгжүүлэх, бэхжүүлэх.
10. **Дижитал засаглал:** AI болон өгөгдөл хамгаалах тогтолцооны ил тод байдал, олон нийтийн хяналтыг бэхжүүлэх.

https://www.opengovpartnership.org/the-open-gov-challenge/

НЗТ-ийн хүрээн дэх сорилт

Сорилтыг хэрэгжүүлэхэд **зэрэгцээ үйл явц шаардлагагүй** болно.

Гишүүд:

+ Одоо хэрэгжиж байгаа НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөгөө ашиглах
+ Үйл ажиллагааны хүрээний уян хатан байдлыг судлах
+ НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээнээс давж гарах уян хатан байдлыг судалж, ҮҮАТ-өөс гадуур, ҮЗ-тэй зөвшилцөн саналаа ирүүлэх.

Сорилтын ахиц дэвшлийг ХБТМ улс орны түвшин, сэдэв тус бүрийг үнэлнэ.

+ Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тулгамдсан сорилт байгаа тохиолдолд үүнийг ХБТМ-ын үнэлгээний тогтмол мөчлөгийн хүрээнд үнэлнэ.
+ Хэрэв сорилтыг үйл ажиллагааны хүрээнээс давсан бол ХБТМ нь сорилтын үеийн дунд болон төгсгөлд дүн шинжилгээ хийнэ.

Гишүүд сорилтыг хэрхэн хүлээж авах вэ?

Алхам 1: НЗТ-ийн гишүүн засгийн газрууд (иргэний нийгмийн байгууллага/ҮЗ-тэй зөвшилцсөний үндсэн дээр) маягтыг бөглөж, Сорилт батлах амлалтаа Дэмжих нэгжид мэдэгдэнэ.

Алхам 2: Гишүүд иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран “Сорилт”-ын үйл явцыг эхлүүлнэ.

Алхам 3: Гишүүд өөрсдийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд Сорилтын холбогдох амлалтыг нэмдэг (эсвэл үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хүрээнээс гадуур уян хатан байдлыг ашиглана).

Алхам 4: Хэрэв YYAT-д байгаа бол сорилтыг ХБТМ тогтмол мөчлөгийн нэг хэсэг болгон үнэлнэ; хэрэв YYAT-ний хүрээнээс давсан бол хувь хүний үнэлгээ байхгүй. ХБТМ нь сорилтын үеийн дунд ба төгсгөлд дүн шинжилгээ хийнэ.

Баярлалаа!

Нэмэлт материал

- **НЗТ-ийн гарын авлага 4.1:** Оролцогчдод зориулсан дүрэм, заавар (2022 оны 2-р сард шинэчлэгдсэн). Энэхүү баримт бичиг НЗТ-ийн хуанли, тайлан хойшлуулах тухай дүрэм, сонгууль/шилжилтийн үйл явцыг хэрхэн зохицуулах тухай зөвлөгөө, Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө болон өөрийн үнэлгээний тайланг хэрхэн боловсруулах зааварчилгааг өгөх болно.
- **НЗТ-ийн оролцоо ба хамтын бүтээлийн стандартууд.** Оролцоо ба хамтын бүтээлийн стандартууд нь гишүүдийг НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний мөчлөгийн бүх үе шатанд амбицтай хамтран ажиллахыг хөхиүлэн дэмжих зааварчилгааг өгдөг бөгөөд үүний зэрэгцээ хамгийн бага шаардлагыг хангаж, давсан байх ёстой гэж шаарддаг.
- **НЗТ-ийн дэлхийн тайлан.** Дэлхийн тайлан нь нээлттэй засгийн төлөв байдлын цогц үнэлгээ юм. Энэхүү тайлан нь НЗТ-ийн гишүүн орнуудын хамтын ажиллагааны эхний найман жилд гаргасан ахиц дэвшлийг нарийвчлан, үнэн зөвөөр дүгнэсэн болно.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

За ингээд асуулт, хариултыг хүлээн авахад бэлэн боллоо. Миний зүгээс нэг асуулт байна. Ажлын хэсэг 5-р төлөвлөгөө боловсруулахаас гадна Монгол Улс ямар сорилтод нэгдэх тухай зэрэгцэн төлөвлөх ёстой юу?

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг:

Яг одоо байх албагүй ээ. Төлөвлөгөө боловсруулах явцад сорилтыг оруулан танилцуулж болно эсвэл төлөвлөгөө боловсруулсны дараа ямар сорилтод нэгдэх тухай ярилцахаар тусгайлан “форум” зохион байгуулж хэлэлцээд тогтож болно.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Чатаар асуулт ирсэн байна. Үндэсний үйл ажиллагааны 5-р төлөвлөгөө боловсруулах хугацаа, үе шатны талаар мэдээлэл өгнө үү.

Төлөвлөгөө боловсруулах Ажлын хуваарийг та бүхэнд хүргүүлнэ. Бид 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор НЗТ-д төлөвлөгөөг батлаад хүргүүлэх ёстой.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Чат хэсэг: Улс төрийн санхүүжилтийн ил тод байдал, амжилттай хэрэгжсэн жишээ, үүрэг амлалт байвал та хуваалцана уу.

Хараат бус тайлагнах механизмын судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс:

Би өөрийн РРТ танилцуулга дээр жишээ дурдсан нь Хорват Улсын жишээ байсан. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг линкээр чат хэсэгт орууллаа. Хорват Улсын хувьд ил тод байдлыг сайжруулах, ялангуяа улс төрийн болон намын санхүүжилтийн асуудал дээр дэвшил гаргасан. Мөн Кени Улс, Норвеги Улс, Коста Рика зэрэг олон сайн жишээ байна. Бидний зүгээс өгдөг гол зөвлөмж бол хүн бүрт мэдээлэл хүрэх ёстой, олон нийтэд мэдээлэл өгөх сувагтай байх ёстой мөн бүгд мэдээлэл мэдлэгтэй байх нь маш чухал. Улс төрийн намтай очиж уулзах, олон нийтэд нээлттэй байхыг сурталчилах нь мөн үр дүнтэй байдаг.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Чат хэсэг: Олон улсын байгууллагуудыг (ОУБ) НЗТ-д татан оролцуулах нь чухал байна. Учир нь эдгээр байгууллага их хэмжээтэй худалдан авалтыг зохион байгуулдаг. Тэр явц олон нийтэд нээлттэй, эгэх хариуцлагатай байх ёстой.

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг:

Миний бодлоор энэ сэдвийг Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн дотор ярилцахад сонирхолтой байх болов уу. ОУБ-ыг татан оролцуулвал хэнийг оролцуулах, хэрхэн оролцуулах, хамтран бүтээх явцад оролцуулах эсэх гээд олон асуудлууд байна. Зарим улсад Дэлхийн банк, ОУБ-ын төлөөлөл орж орон нутгийн ТББ-ыг дэмжих санхүүжилт олгох, хамтран бүтээх явцад оролцон мэдээлэлтэй байх нь зөв байдаг. Азийн сан, Бүгд найрамдахчуудын хүрээлэн зэрэг байгууллагууд Монголд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг гэж ойлгож байна. Зөвхөн томоохон гэрээ, худалдан авалтаас гадна ИНБ, шинжээч нарыг оролцуулах, ил тод байдлыг сайжруулах зэрэг

асуудлыг хөндөж амлалт өгч болно.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Чат хэсэг: Хүртээмжтэй байдал ба түүний зарчмыг орон нутгийн байгууллагад боломж олгохыг хэлж байна гэж ойлгодог. Гэтэл худалдан авалтын өндөр шаардлагыг дагаад гүйцэтгэх ажлыг зөвхөн том компаниуд эсвэл гадаад компаниуд авдаг. Орон нутгийн компанид боломж хомс, хүнд нөхцөлд бага үнэлэмжээр гэрээт гүйцэтгэгчээр ажиллах л сонголт үлддэг.

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг:

Энэ асуудлыг Ажлын хэсэг төлөвлөгөө боловсруулах явцад анхаарах нь зөв байх аа.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Коммент үргэлжилж байна. Техникийн дэмжлэг авах үүднээс ОУБ-ыг оролцуулах нь зөв.

Нэмэлт асуулт ирээгүй тул өнөөдрийн вебинарыг дуусгахад бэлэн боллоо. Цаг зав гарган оролцсон та бүхэнд баярлалаа. Өнөөдөр Айвигейл Онгын танилцуулсан НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегийг ХЭХҮХ-ны Ажлын алба Монгол хэлруу хөрвүүлэн бэлдсэн файл, Ажлын хэсгийн ажлын хуваарь зэрэг холбоогдох мэдээллийг цахимаар хүргэх болно.

Вебинар 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдрийн 10.35 цагт өндөрлөв.

Тэмдэглэл хөтөлсөн:

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ
АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА Д.НОМИНЧИМЭГ

Вебинарын зураг

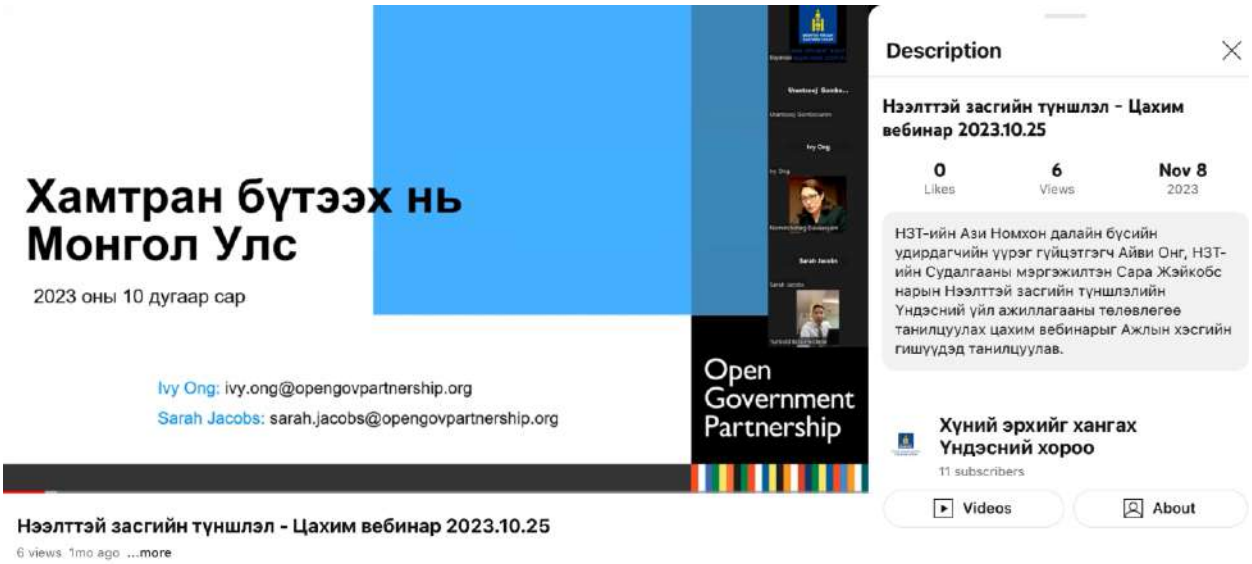

OGP's
2023-2028
Strategy
Open
Government
Partnership

Nyampurev Galsa...
Urantsooj Gombo...
Bilguun (Nest)
Khaliungoo Ganbat
Tsend-Ayush Dorj...

www.irgen-tur.mn вебсайт дээр нийтэлсэн мэдээлэл

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ ТАНИЛЦУУЛАХ СУРГАЛТ БОЛОВ

25 Oct 2023 share

Монгол Улс Нээлттэй засгийн түншлэлд 2013 онд нэгдсэнээс хойш Үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг дөрвөн удаа хэрэгжүүлжээ. Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын тушаалаар Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж танилцуулах Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг батлсан. Ажлын хэсгийн гишүүдэд Нээлттэй засгийн түншлэлийн тухай танилцуулах вебинарыг цахимаар 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдөр зохион байгууллаа. Тус арга хэмжээнд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айвигейл Онг, Хараат бус тайлагнах механизмын судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс нар төлөвлөгөөг боловсруулах явцад анхаарах зүйлс, шинээр батлсан стратегийн агуулга, хараат бус тайлагнах механизмын талаар мэдээлэл хүргэлээ. Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төслийг 2023 оны 12 дугаар сарын 11-нд эцэслэн танилцуулах хуваарьтай ажиллаж байна.

Татаж авах файлууд:
МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН
МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ

OPEN GOVERNMENT PARTNERSHIP INTRODUCTORY WEBINAR

25 Oct 2023 share

Since Mongolia joined the Open Government Partnership (OGP) in 2013, the National Action Plan (NAP) has been implemented four times. By order of the Minister of Mongolia and the Chief Cabinet Secretary, the composition of the Working Group to draft and present the OGP 2024-2027 NAP V draft of Mongolia was approved. An online webinar to introduce the OGP to members of the Working group was held on October 25, 2023. At the event, Ivygale Ong - Acting Regional Lead of Asia Pacific and Sara Jacobs -Independent Reporting Mechanism (IRM) Research Officer provided information on the issues to consider during the development of the plan, the content of the newly adopted strategy, and the IRM. The OGP 2024-2027 NAP V draft of Mongolia is scheduled to be presented on December 11, 2023.

Download files:
COMPOSITION OF THE WORKING GROUP TO DRAFT AND PRESENT THE OPEN GOVERNMENT PARTNERSHIP 2024-2027 NATIONAL ACTION PLAN V OF MONGOLIA
WORK SCHEDULE FOR WORKING GROUP

Вебинарыг онлайнаар үзэх линк: https://youtu.be/fFzopbmtqc0?si=xhsdd7k6kv3Clsvn

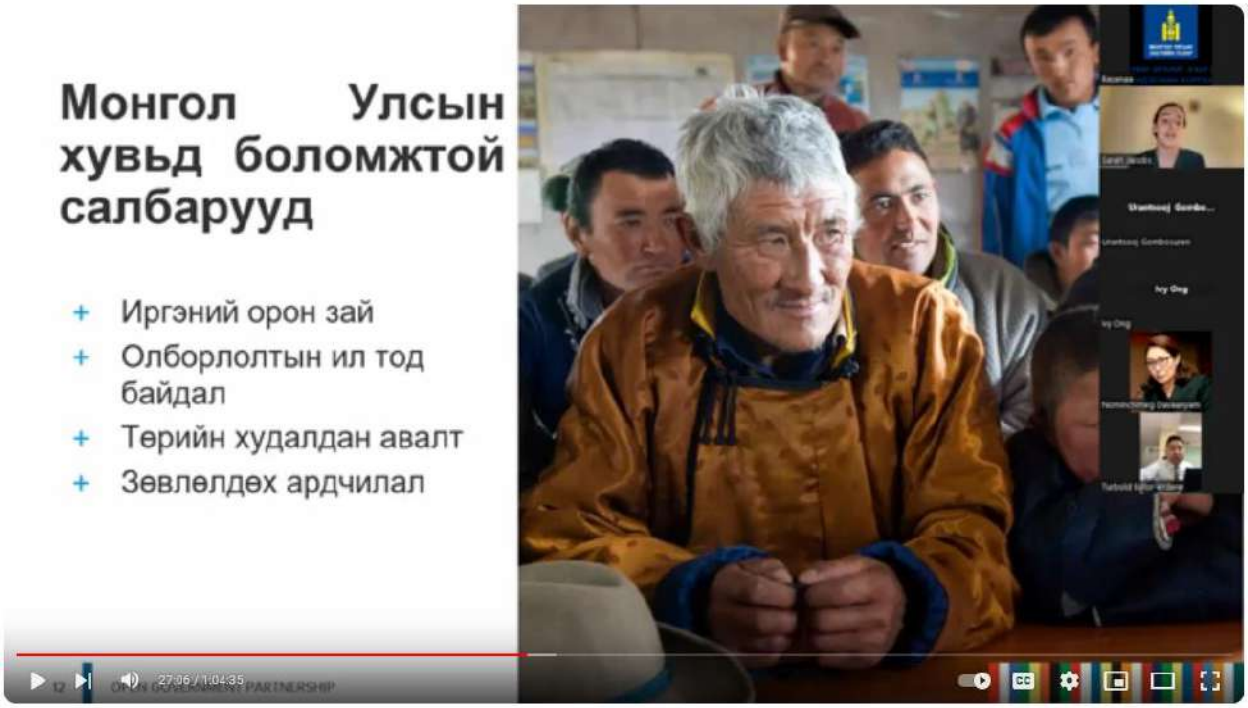

Нээлттэй засгийн түншлэл - Цахим вебинар 2023.10.25

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хороо
11 subscribers
Subscribe
0 Share Download Clip Save

7 views Nov 8, 2023
НЗТ-ийн Аэи Номхон далайн бүсийн удирдагчийн үүрэг гүйцэтгэгч Айви Онг, НЗТ-ийн Судалгааны мэргэжилтэн Сара Жэйкобс нарын Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөө танилцуулах цахим вебинарыг Ажлын хэсгийн гишүүдэд танилцуулав.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хороо
11 subscribers

Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн

№	Төлөөлөл	Гишүүн	Холбоо барих цахим хаяг
1	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Баасандорж (Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга)	baasandorj@ags.gov.mn
2	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Болорсайхан (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Bolorsaikhan@cabinet.gov.mn
3	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ч.Болортуяа (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)	Bolortuya@pmo.gov.mn
4	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ч.Ундрахбаяр (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)	Undrakhbayar@pmo.gov.mn
5	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ч.Ариунхур (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх)	Ariunkhur@ags.gov.mn
6	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Д.Ган-Эрдэнэ (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч)	Gan-erdene@ags.gov.mn
7	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Анар (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач)	Bayarsaikhan.anar@gmail.com
8	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Л.Балчинлувсан (Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Хөгжлийн нэгдсэн бодлогын газрын дарга)	Balchinluvsan.l@mrpam.gov.mn
9	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	М.Санжаадорж (Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Sanjaadorj_m@mof.gov.mn
10	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Э.Энхтуяа (Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)	Enkhtuya@mojha.gov.mn

11	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Золбоо (Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга)	Dep09-03@mfa.gov.mn
12	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	П.Оюунаа (Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Oyunaa@mecs.gov.mn
13	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ц.Болорчулуун (Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Bolorchuluun@mofa.gov.mn
14	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	М.Мэндбаяр (Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга)	Mendbayar@mmhi.gov.mn
15	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Буяннэмэх (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга)	Bnnmkh@gmail.com
16	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Билэгдэмбэрэл (Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)	Bilegdemberel@mddc.gov.mn
17	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	О.Номинчимэг (Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч)	Nominchimeg.odsuren@outlook.com
18	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Л.Баярмандал (Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)	Bayarmandal.l@mrpam.gov.mn
19	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ш.Энхтуяа (Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)	Enkhtuya@mmra.gov.mn
20	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Х.Эрдэм-Ундрах (Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал)	Erdemundrakh@legalinstitute.mn

21	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Ц.Батзул (Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга)	Batzul@spa.gov.mn
22	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Н.Дабааням (Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга)	Davaanyam@11-11.mn
23	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Д.Цэнд-Аюуш (Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар)	Tsend-ayush@iaac.mn
24	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	О.Энхзул (Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Enkhzul@cabinet.gov.mn
25	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Х.Энхбат (Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Enkhbat.kh@gmail.com
26	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Б.Дөлгөөн (“Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал)	Dulguun@nrpa.gov.mn
27	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	Д.Номинчимэг (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн)	Nchr@cabinet.gov.mn
28	Төрийн байгууллагын төлөөлөл	С.Баясгалан (Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга)	Bayasgalan.saranjav@gmail.com
29	Нээлттэй засгийн түншлэл	Л.Төр-Од (“Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч)	Turod2030@gmail.com
30	Шинжээч	О.Хатанболд (Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор)	Khatanboldo@gmail.com
31	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Д.Бумдарь (Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал)	Bumdari.dagvaochir@gmail.com
32	Олон улсын төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Э.Мөнхжаргал (“Транспэрэнси Интернешнл Монгол”	Munkhjargal@transparency.mn

		ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	
33	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Б.Төрболд (“Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Turbold.tr@gmail.com
34	Олон улсын төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Г.Халиунгоо (Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер)	Khaliungoo.ganbat@asiafoundation.org
35	Олон улсын төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Э.Баасансүрэн (Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан)	Baasansuren@iri.org
36	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Н.Наранцэцэг (“Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн)	Naraa_green@yahoo.com
37	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Б.Амарзаяа (“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Amarzaya.tumurbaatar@gmail.com
38	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Ч.Энхбаяр (“Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Enkhbayar@globeinter.org
39	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Д.Жаргалсайхан (“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн)	Tserendulam@gund.mn
40	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Г.Нямпүрэв (“Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер)	G.nyampurev@gmail.com
41	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	О.Нурболат (Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал)	Nurbolat.bu@gmail.com
42	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Х.Оюунцэцэг (Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн)	Khurts.oyuntsetseg@gmail.com
43	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Ш.Ариунаа (“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн)	Ariunaa.shag@gmail.com
44	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Д.Оюунбадам (“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер)	Oyunbadam@forum.mn
45	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	С.Оюунтуяа (“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Oyunasu5@gmail.com
46	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Б.Дуламхорлоо (“Сэтгүүл зүйн	Duuya@nestmongolia.org

		инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	
47	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Э.Тунгалаг (“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Tungalag@tungaahui.mn
48	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Ч.Отгонбаатар (“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал)	Otgonbaatar@mongolianlawyers.com
49	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	С.Амармэнд (“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга)	Sainbayaramarmend@gmail.com
50	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Г.Уранцоож (“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн)	Gurantsooj@rocketmail.com
51	Төрийн бус байгууллагын төлөөлөл	Ц.Тамир (“Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Tamiraa.ts@gmail.com

___oOo___

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хариуцах эзэн	Хугацаа
1	Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд Нээлттэй засгийн түншлэлийг танилцуулах вебинар зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.10.25
2	Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулахад хэрэгцээтэй мэдээллийг ажлын хэсгийн гишүүдэд хүргэх	Ажлын алба	2023.10.25
3	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.09
4	Анхдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.10
5	Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.16
6	Хоёрдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.17
7	Ажлын хэсгийн гуравдугаар хуралдааныг зохион байгуулах, Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.23
8	Гуравдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган эцэслэн боловсруулах	Ажлын алба	2023.11.24
9	Төлөвлөгөөний төслийг Нээлттэй засгийн Үндэсний зөвлөлд танилцуулж, батлуулах	Ажлын алба	2023.11.30

___oOo___

Албан бус орчуулга

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИ

Open Government Partnership

БИДНИЙ АЛСЫН ХАРАА БОЛ НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ГАЗРУУД ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, АРД ИРГЭДТЭЙГЭЭ ХАМТРАН АЖИЛЛАСНААР АРДЧИЛЛЫГ БЭХЖҮҮЛЖ, НИЙГМИЙН САЙН ҮР ДҮНГ АВЧРАХ ЮМ.

БИДНИЙ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО БОЛ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ШИНЭТГЭГЧ, ТЭМЦЭГЧ НАРЫГ ЗОРИГЖУУЛАХ, ХОЛБОХ, ОЛОН НИЙТИЙГ ӨСӨН НЭМЭХ БОЛОМЖООР ХАНГАХАД ОРШИНО.

Стратегийн зорилт 1

Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох

- Нээлттэй засгийн төлөө илүү хүчирхэг, улс төрийн шинжтэй дэлхийн нийтийн эвслийг байгуулах
- Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх
- Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Стратегийн зорилт 2

Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх

- Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах
- Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих
- Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

Стратегийн зорилт 3

Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх

- Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх
- Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

Стратегийн зорилт 4

Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх

- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх
- Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

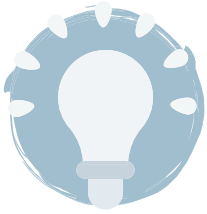

Стратегийн зорилт 5

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

- Өндөр чанартай контентыг хөгжүүлэх, хадгалах, хуваалцах
- Хүмүүст түүхээ хуваалцах, холбогдох орон зайг бий болгох

Хуудас 4
Оршил ба Орчин нөхцөл →

Хуудас 6
Алсын хараа ба Эрхэм зорилго →

Хуудас 8
Стратегийг боловсруулах үйл явц →

Хуудас 10
Стратеги: Зорилго ба Өөрчлөлтийн онол →

Стратегийн зорилт 1
Хөдөлгөөн байгуулах

Стратегийн зорилт 2
Нээлттэй засгийн нөлөө

Стратегийн зорилт 3
Иргэний орон зайг хамгаалах, тэлэх

Стратегийн зорилт 4
Хамтын хөгжил

Стратегийн зорилт 5
Урам зориг, шинэлэг санаа

Хуудас 31
Засаглал ба Манлайлал
Хуудас 33
Баялгийг ашиглах арга барил
Хуудас 35
Хэрэгжүүлэх арга барил
Хуудас 36
Суралцах арга барил

ОРШИЛ БА ОРЧИН НӨХЦӨЛ

Нээлттэй засгийн түншлэл (НЗТ)-г 2011 онд Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагууд хамтран хүнд хэцүү сорилтуудад анхаарлаа хандуулан ажиллах шинэ арга замыг эрэлхийлж байгуулсан юм. Анх үүсгэн байгуулсан гол санаа нь Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага, ард иргэд хоорондоо нягт хамтран ажиллах, инновацыг дэлхий дахинд хуваалцах, нээлттэй засгийн тодорхой болон хэмжигдэхүйц үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж уралдах, зөвхөн эрх мэдэлтэй нь биш, харин бүх хүний төлөө ажиллахад нь Засгийн газарт туслах явдал байлаа.

НЗТ нь эхний арван жилд 200 орчим үндэсний болон орон нутгийн Засгийн газар, 1000 орчим иргэний нийгмийн байгууллагуудыг элсүүлж өргөжсөн. Сүүлийн арван жилийн хугацаанд үндсэн загвар үр дүнгээ өгдөг болохыг харуулсан.

НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг зохиох, хэрэгжүүлэх явцад иргэний нийгмийн байгууллага оролцсоноор амлалтууд илүү амбицтай, сайн хэрэгждэг, төрийн хэрэгт өөрчлөлтийг бий болгож, ард иргэдийн хувьд илүү сайн үр дүнг авчирдгийг харуулсан. НЗТ-ийн Бие даасан тайлагнах механизм (БДТМ) нь 500 орчим НЗТ-ийн амлалт Засгийн газруудыг нээж өгсөн болохыг тогтоожээ.

НЗТ-ийн олон нийт өсөн нэмэгдэж, чухал үр дүнд хүрэхийн хэрээр уур амьсгалын өөрчлөлт, зөрчилдөөн, тэгш бус байдал, дэлхий дахиныг нөмөрсөн цар тахал зэрэг тогтолцооны сорилтуудыг даван туулахын зэрэгцээ ардчиллаас ухарсан урт хугацааг бид мөн туулжээ. Захиргаадалтыг дэмжигч, популист удирдагчид иргэний нийгмийн орон зайг хязгаарлах, онлайнаар ташаа мэдээлэл түгээх, хүний эрх рүү дайрахыг оролдсон. Авлига нь ардчилсан эрх чөлөөг сулруулах гэсэн эдгээр хүчин

чармайлтын үндэс болж, нийгэмд тулгарч буй сорилт бэрхшээлүүдийг улам дордуулдаг. НЗТ-ийн хамт олон засгийн газруудыг илүү нээлттэй, хариу үйлдэл хурдан, эгэх хариуцлагатай болгохын тулд шинэ санаа дэвшүүлж, хамтдаа суралцаж байгаа ч эрх мэдлийг бэхжүүлж, засгийн газруудыг хаалттай байлгах хүчин чармайлт давхар гарсаар байна.

НЗТ найдвар тээсэн хувилбарыг төлөөлдөг. НЗТ-ийн олон нийт нь өөрчлөлт хийхийг хичээж буй мянга мянган няцашгүй, бүтээлч, зоримог анхдагчид, шинийг санаачлагчид, бие сэтгэлээ зориулсан шинэтгэгч нараас бүрддэг. Улс орнууд ашиг хүртэгчийн өмчлөх эрхийг ил тод болгох, нээлттэй гэрээ байгуулах зэрэг авлигын эсрэг өргөн цар хүрээтэй арга хэмжээг нааштай хүлээн авч байна. Олон нийтийн оролцооны шинэлэг арга барил нь дэлхий даяар бодлого боловсруулах хүрээнд илүү түгээмэл болж, тэр ч байтугай үл итгэгчид хүртэл хүлээн зөвшөөрч байна.

Түүнчлэн сүүлийн үед түүхэндээ тохиож байгаагүй ардчиллыг хамгаалах хөдөлгөөн өрнөж байна. Популистууд болон захиргаадалтыг дэмжигч нар бусад бүлэглэлээс илүү эрх мэдлээ хадгалан барьж чадахаа больж сонгууль түүхэнд хэзээ ч ийм өрсөлдөөнтэй явагдаж байсангүй. Украин зэрэг улсууд гадаад, дотоод туйлын аюул заналхийлэлтэй тулгарсан ч ардчилал нугаршгүй байж болохыг нотолж байна.

Энэхүү Стратегийн олгож буй боломж нь НЗТ эерэг энергийг удаан хугацааны бодлогын өөрчлөлтөд шингээж, одоогийн болон ирээдүйн сорилт бэрхшээлүүдийг даван туулахад ашиглах явдал юм. Стратегийг дэлхийн өнцөг бүрийн олон мянган хүмүүсийг хамарсан НЗТ-ийн түүхэн дэх хамгийн цогц нийгмийн оролцооны үйл явцаар боловсруулсан. Үүний үр дүнд НЗТ нь иргэдийн хүлээлтэд нийцсэн илүү нээлттэй, ардчилсан засгийн газарт зориулсан тодорхой үйл ажиллагаа, шинэчлэл, санаануудад үндэслэн илүү улс төрийн, үнэт зүйлс дээр тулгуурласан түншлэл бий болгох шинэчилсэн алсын хараатай болж байна.

АЛСЫН ХАРАА БА ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Нээлттэй засгийн арга барилын хувьд:

- Хүн бүр өөрийн амьдралд нөлөөлөх Засгийн газрын үйл явц, шийдвэрийн талаар холбогдох, ашиглах боломжтой, цаг үеэ олсон мэдээлэл авах.
- Хүн бүр өөрийн амьдралд нөлөөлөх төрийн бодлого, шийдвэрийг төлөвшүүлэхэд чөлөөтэй, тэгш боломжоор оролцох.
- Хууль дээдлэх ёсыг дэмжихгүй, эрхийг нь хүндэтгэхгүй, эсвэл хэрэгцээ нь хангагдахгүй үед хүн бүр эрсдэл эсвэл хор хөнөөл учруулахгүйгээр засаж залруулахыг эрэлхийлэх эрх чөлөө, хууль ёсны эрх мэдэлтэй. Төрийн албан хаагчид шийдвэр, үйл ажиллагааныхаа төлөө хариуцлага хүлээдэг.
- Төрийн нөөцийг ил тодоор, шударгаар, үнэнээр зарцуулах.
- Засгийн газрууд иргэний нийгэм, академи, хувийн хэвшлийн болон бусад хүмүүстэй хамтран нийгмийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх шинэлэг, тогтвортой шийдлийг олж хэрэгжүүлэх.
- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийг бүх шатны төрийн байгууллагын соёл, практикт шингээх.

Эхний арван жилийн хугацаанд НЗТ-ийн алсын хараг хэрэгжүүлэх үндсэн зам нь үндэсний болон орон нутгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд шинэчлэлийн амлалтуудыг хамтран бий болгох явдал байлаа. НЗТ-ийн арга барил нь улс төрийн өндөр түвшний удирдлага болон амлалтыг хадгалах, шинэтгэгч нарын дунд солилцоог өрнүүлэх, тэднийг техникийн мэдлэг ба нотолгоогоор дэмжих, гишүүдийг ХБТМ-аар дамжуулан эгэх хариуцлага хүлээхэд гол анхаарлаа хандуулсан. НЗТ-ийн олон нийт энэ аргачлалаар дамжуулан агуу амжилтад хүрч чадсан ч хамтдаа илүү ихийг хийх боломж байна.

Энэхүү Стратеги нь дээрх ололт амжилт дээр суурилан өсөн нэмэгдэж байгаа шинэтгэгч нар буюу өдөр тутмын ажилдаа нээлттэй засгийг өөрчлөн нэвтрүүлж байдаг улс төрийн удирдагчид, иргэний нийгмийн байгууллагууд, нийгмийн хөдөлгөөнүүд, бизнесийн манлайлагчид, сэтгүүлчид, төрийн албан хаагчдаас урт хугацааны өөрчлөлт гарах ёстой гэж үздэг. Ингэж арга барилыг өөрчлөхийг шаардсанаар НЗТ-ийн олон нийт эдгээр шинэтгэгч болон манлайлагч нараас илүү хүчтэй хөдөлгөөнийг дэлгэрүүлэхэд анхаарлаа төвлөрүүлэх юм. Тэд өөрчлөлтийг өдөөж НЗТ-ээр дамжуулах буюу түүнээс ч илүү үйлдэл хийгээд зогсохгүй хүмүүсийг засгийн газрынхаа гол цөм болгох хүчин чармайлтыг нь дэмждэг байна.

БИДНИЙ АЛСЫН ХАРАА БОЛ НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ГАЗРУУД ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, АРД ИРГЭДТЭЙГЭЭ ХАМТРАН АЖИЛЛАСНААР АРДЧИЛЛЫГ БЭХЖҮҮЛЖ, НИЙГМИЙН САЙН ҮР ДҮНГ АВЧРАХ ЮМ.

БИДНИЙ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО БОЛ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ШИНЭТГЭГЧ, ТЭМЦЭГЧ НАРЫГ ЗОРИГЖУУЛАХ, ХОЛБОХ, ОЛОН НИЙТИЙГ ӨСӨН НЭМЭХ БОЛОМЖООР ХАНГАХАД ОРШИНО.

НЗТ-ИЙН ИРЭЭДҮЙГ ХАМТДАА БҮТЭЭХ НЬ

2022 оны 5-8 дугаар сар

Олон нийтийн дунд өрнөсөн яриа

- НЗТ-ийн ирээдүйн тухай олон нийтийн дунд өрнөсөн яриа
- НЗТ-ийн вэбсайт дээрх нээлттэй хэлэлцүүлэг
- Оролцогч талуудын судалгаа

2022 оны 8-11 дүгээр сар

Стратеги боловсруулах

- Олон нийтийн ярианы хураангуй
- НЗТ-ийн загвар, стратегийн талаар олон нийтийн зорилтот яриа
- НЗТ-ийн вэбсайт дээрх нээлттэй хэлэлцүүлэг

2022 оны 11 дүгээр сар-2023 оны 3 дугаар сар

Үйл ажиллагааг эцэслэх ба Эхлүүлэх

- НЗТ-ийн стратегийн төсөл дээр санал авах
- НЗТ-ийн Удирдах хорооноос батлагдсан эцсийн стратеги

СТРАТЕГИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛ ЯВЦ

Стратеги нь жилийн турш өрнөсөн зөвлөлдөх үйл явцын үр дүн бөгөөд түүнийг тодорхойлоход гурван үе шатыг хамарсан

а) НЗТ-ийн гүйцэтгэж болох ач холбогдол, хувь нэмэр, хамгийн их нөлөө бүхий үүрэг;

б) илүү их нөлөө үзүүлэхийн тулд тодорхой загвар, стратеги, тэргүүлэх зүйлс;

в) Стратегийг хэрэгжүүлэх арга замууд.

1 ЖИЛИЙН
ЗӨВЛӨЛДӨХ ҮЙЛ ЯВЦ

1000
ГАРУЙ ХУВЬ НЭМЭР

Хувь хүн, байгууллага, эвсэл, НЗТ-ийн гишүүд болон олон талт оролцогч нараас төрөл бүрийн суваг буюу онлайн зөвлөлдөх платформ, зайн болон биечлэн уулзалт, НЗТ-ийн бүсийн үйл ажиллагаагаар дамжуулан 1000 гаруй хувь нэмэр оруулах мэдээлэл хүлээн авсан нь үйл явцын туршид төсөл дээр бүх тал санал бодлоо илэрхийлэх хэлбэр байлаа. НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгжийн зорилго нь уг үйл явцыг НЗТ-ийн оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартад нийцүүлэхэд чиглэсэн байв.

Зөвлөлдөх санал асуулгын эхний шатнаас гарсан ололтууд нь ач холбогдол, хувь нэмэр, үр нөлөө дээр төвлөрсөн байсан нь шинээр гарч ирж буй стратегийн зарим чиглэлүүдийг хөгжүүлэхэд хүргэсэн юм. Эдгээр чиглэлийг батлахын тулд хоёр дахь шатанд цаашид зөвлөлдөж, тэдгээрийг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар тодорхой санаа авахаар болсон байна. Эдгээр хувь нэмэр нь хоёр сарын хугацаанд олон нийтийн санал бодлоо илэрхийлэх зорилгоор нэгдсэн Стратегийн төслийг цогцлоосон юм. Дээрх үе шатуудаар хүлээн авсан санал хүсэлт нь энэхүү эцсийн стратегид тусгагдсан.

Үйл явцын загвар, цар хүрээний талаар, ирүүлсэн санал бодлыг эцсийн Стратегийг хэрхэн боловсруулсан талаар, мөн энэ үйл явцын сургамжийн талаар илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг үе шат бүрийн төгсгөлийн тайлан мэдээллээс уншиж болно.

СТРАТЕГИ: ЗОРИЛГО БА ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ОНОЛ

2011 оноос хойш НЗТ нь Засгийн газрыг илүү ил тод, эгэх хариуцлагатай, оролцоотой, хүртээмжтэй болгохын тулд суурь үнэт зүйлс болон зарчмуудаа ахиулахад анхаарч ирсэн. 2023-2028 оны стратегидаа эдгээр үнэт зүйлс болон зарчмууд дээр тулгуурлан харилцан бэхжүүлсэн таван зорилтыг хэрэгжүүлэх болно. Үүнд:

1. Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох.

2. Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх.

3. Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх.

4. Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх.

5. Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох.

Эдгээр зорилтуудыг цогц байхаар бүтээсэн бөгөөд НЗТ-ийн олон нийт дахь хүн бүр өөрийн гүйцэтгэх үүрэгтэй мөн орчинд нь тохирсон хэрэгжүүлэх стратегитай байхаар зохиосон юм. Тухайлбал, улс төр болон төрөөс нээлттэй засгийг дэмждэг орчинд эсвэл шинэчлэл хийх боломжийг олгох үед засгийн газар болон иргэний нийгэм дэх шинэтгэгч нарын чадамж, чадварыг дээшлүүлэх арга барилыг ашигласнаар тэд улс төрийн үүрэг, амлалтыг үйл ажиллагаанд хөрвүүлж, засгийн газрын нээлттэй арга барилыг урт хугацаанд шигтгэж чадах юм. Удаашрах, улс төрийн хүсэл зорилго буурах эсвэл иргэний нийгмийн орон зай хумигдах нөхцөлд энэ арга нь шинэтгэгч нарын чадамж, чадварыг дээшлүүлэхээс гадна үнэ цэнтэй үнэмшил төрүүлэхүйц төлөвлөгөөг гаргах, цаашид ахиц дэвшил гаргаж чадахаар өөр нэвтрэх цэгийг олох, харилцан яриа өрнүүлэх орон зайг хамгаалах, мөн шинэчлэлийн эргэлтээс сэргийлэх болно.

НЗТ-ийг зохиосон суурь зарчмууд нь стратегийн зорилтууд дээр цаашид тулгуурлахаас гадна эдгээр зарчмуудыг хэрэгжүүлэх талаар хувьсал үүсэж болно.

Засгийн газрын шинэтгэгч нар иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран илүү амбицтай, үр нөлөөтэй шинэчлэлийг заагварчилдаг. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Үйл ажиллагаанд чиглэсэн: НЗТ нь үйл ажиллагааны платформ юм. Тэнд бүх гишүүд тодорхой, Нээлттэй засгийн амлалтуудыг бүтээж, хэрэгжүүлдэг. Дараа нь БДТМ болон бусад байгууллагууд хяналт тавьдаг.

НЗТ-ийг Загварчилсан Зарчмууд

Үйл ажиллагаанд чиглэсэн: НЗТ нь үйл ажиллагааны платформ юм. Тэнд бүх гишүүд тодорхой, Нээлттэй засгийн амлалтуудыг бүтээж, хэрэгжүүлдэг. Дараа нь БДТМ болон бусад байгууллагууд хяналт тавьдаг.

Уян хатан боловч амбицтай: Гишүүд өөр өөр эхлэх цэгтэй ч бүгд одоогийн практикаас илүүг хийж, тасралтгүй сайжрахыг хичээх болно.

Бодит түншлэл: НЗТ нь илүү сайн үр дүнд хүрэхийн тулд төр, иргэний нийгмийн байгууллага хамт ажилладаг мөн хамтран манлайлдаг хүчин чармайлт юм. Ингэснээр иргэний нийгмийн байгууллага, ард иргэд шинэчлэлийг бүрэлдүүлж, хэрэгжүүлэхэд тусалж, Засгийн газрыг дэвшил гаргах, эгэх хариуцлагатай байхыг шаардах юм.

Улс орны эзэмшил: НЗТ нь дэлхий нийтийн санаачилгын хувьд иргэдэд хандах төр засгийн хариуцлагыг мушгин гуйвуулах биш, харин бэхжүүлэх зорилготой.

Инновац ба солилцоо: Нээлттэй засгийн хамгийн сайн практикт ямар ч улс орон эсвэл бүс нутагт монопол гэж байдаггүй. Хүн бүрд хуваалцах, сурах зүйл байдаг.

Хүртээмж: Дэлхийн, үндэсний, орон нутгийн түвшинд НЗТ бүтэц болон засаглалд хүйс, арьс өнгө, үндэс угсаа, газар зүйн байршил эсвэл нийгэм эдийн засгийн байдлаас шалтгаалан өмнө нь дутуу төлөөлөгддөг байсан хүмүүсийг оруулахыг дэмжих зорилготой. НЗТ нь бүх гишүүдэд тодорхой амлалт өгч НЗТ-ийн үйл явц болон амлалтыг урагшлуулах, хүртээмжийг гол зүг чигээ болгохыг уриалдаг.

Энэ стратегийг үндэс болгодог өөрчлөлтийн онол нь хүмүүст хүрдэг нээлттэй засагт тогтвортой өөрчлөлт хийх хэд хэдэн чухал нөхцөлийг хүлээн зөвшөөрдөг. Эдгээр нь НЗТ-ийн өөрийн өгөгдөл, үнэлгээ болон нээлттэй засгийн талбарт өөрчлөлт хэрхэн гардаг тухай илүү өргөн цар хүрээтэй нотолгоо дээр тулгуурладаг. Стратегийн зорилт, түүнийг хэрэгжүүлэх арга зам нь эдгээр нөхцөл байдалд нөлөөлөх зорилготой юм.

- **Олон нийтийн дэмжлэг:** Сонгууль, олон нийтийн кампанит ажил, нийгмийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлэх мөн олон нийт шинэчлэлийг хүчтэй дэмжих нь улс төрийн удирдлага, төрийн үйл ажиллагаанд орчин болон эрэлтийг бий болгож, ингэснээр хувиран өөрчлөгддөг шинэчлэлийг боломжтой бөгөөд тогтвортой болгодог.
- **Иргэний орон зай**: Ард иргэд болон олон нийтийн мэтгэлцээнд утга учиртай оролцох чадварыг дэмжиж, хамгаалах хууль, практик, соёл оршин тогтнох нь ард иргэд, иргэний нийгмийн байгууллага, бусад бүлгүүдийн хувьд амбицтай, нээлттэй засгийн шинэчлэлийг үр дүнтэй дэмжих, хэрэгжүүлэхэд туслах ач холбогдолтой урьдчилсан нөхцөл юм.
- **Улс төрийн болон олон түвшний удирдлага:** Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн ирээдүйг улс төрийн өндөр удирдлага бүрэлдүүлдэг. Нийгмийн хөдөлгөөн, иргэний нийгмийн байгууллага, төрийн албан хаагчдын үйл ажиллагаатай уялдуулан улс төрийн удирдагчид өөр өөр боловч харилцан хамааралтай үүрэг гүйцэтгэдэг. Энэ нь хөтөлбөрийг өөрчлөх, улс төрийн боломжийг бий болгох, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлэх, хадгалахыг хэлнэ. Нээлттэй засгийг хариуцсан нийгмийн бүх хэсгийн манлайлагч нар өөрсдийн амлалтыг хадгалж, цаг хугацаа өнгөрөх тусам өөрчлөлтийг бий болгох чадвараа хөгжүүлэх ёстой.
- **Олон талт хамтын ажиллагаа:** Хамтын бүтээл нь нээлттэй засгийн гол зүрх бөгөөд илүү амбицтай, үр дүнтэй шинэчлэлийг бий болгодог. Сулавтар эвслийг оролцуулаад хамт ажиллаж буй бүх хүмүүс цаг хугацаа өнгөрөхийн хэрээр Засгийн газрын бодлого, практик, соёлд чухал мөн тогтвортой өөрчлөлт гаргаж чаддаг. Утга учиртай оролцоотой, нөлөө бүхий хүмүүсийг ихэсгэх нь нээлттэй засгийн өөрчлөлтийн гол хөшүүрэг болдог
- **Олон улсын дэмжлэг ба солилцоо:** Гадны оролцогчид үндэсний болон орон нутгийн өөрчлөлтийг удирддаггүй ч гэсэн дотоодын хүчин чармайлтыг дэмжиж нээлттэй засгийг илүү сэтгэл татам мөн магадлалтай болгодог өргөн цар хүрээтэй нөхцөл байдалд хувь нэмрээ оруулдаг. Олон улсын тавцан, стандарт, арга хэмжээний нэг хэсэг байх нь нээлттэй засгийн амлалтыг бий болгож, дэмжлэг үзүүлэхэд тусалдаг. Бусад орчны удирдагчид болон шинэтгэгч нартай холбогдох, одоогийн нөхцөлөөс суралцах, бусдаас урам зориг авах нь энэ ажилд үндэсний болон орон нутгийн удирдагчдыг дэмжин тусалж чадна.

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 1:

Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох

НЗТ-ийн хамгийн том хүч чадал бол нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг бүрдүүлдэг олон нийт юм. 2011 онд Засгийн газар, иргэний нийгмийн удирдагчдын жижиг бүлэг байгуулагдсанаас хойш НЗТ-ийн олон нийт илүү том, олон талын төлөөлөлтэй болсон.

Өнөөдөр хамгийн идэвхтэй гол гишүүн орнуудын Засгийн газар, иргэний нийгмийн шинэтгэгч нар орон нутгийн болон салбарын удирдагчид, парламентын гишүүд, залуучуудын байгууллага, жендэрийн тэгш эрхийн чиглэлээр ажилладаг бүлгүүд, эрдэмтэд, цөөн тооны тохиолдолд хувийн хэвшлийн төлөөлөгчид, шүүгчид, хэвлэл мэдээллийнхэн нэгдээд байна. НЗТ-ийн алсын хараат бодит болгоход үндэсний болон орон нутгийн орчинд энэ чичирхийлсэн хөдөлгөөнийг давтах, илүү том, хүчирхэг хөдөлгөөнийг нэмснээр нээлттэй засгийн удирдагчид, эвслүүд өөрийн орчинд өөрчлөлт авчирч харилцан суралцахад түлхэц болно.

Нээлттэй засгийн эдгээр удирдагчдыг дэмжих хэрэгтэй. Ингэснээр олон нийт улам бүр өргөжин тэлж, амбицтай шинэчлэлүүдийг хэрэгжүүлэх ур чадвар, сүлжээ, нөөц боломж, арга хэрэгсэл, сэтгэлгээтэй болох юм. Мөн тэдний ажлыг бэхжүүлэх, хурдан суралцах боломжийг олгодог үндэсний, сэдэвчилсэн, дэлхий дахины сүлжээний нэг хэсэг болж хоорондоо холбогдох хэрэгтэй.

Дэлхий даяар НЗТ нь олон улсын байгууллага, платформ, сүлжээтэй хүчтэй түншлэлийг бий болгосноор нээлттэй засгийн сэдвүүд хэрэгжих хөтөлбөрт багтдаг болсон. Одоо байгаа эдгээр түншлэлийг улам хүчтэй болгох, тус Стратегийн салбарыг урагшлуулахад туслахын тулд шинээр түншлэл мөн бий болгох хэрэгтэй.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Түншлэлд хамаардаг Засгийн газар, иргэний нийгмийн удирдагчид нь нээлттэй засгийн олон нийтийг орчны хувьд мөн дэлхийн нөхцөлд илүү өргөн цар хүрээтэй болгож, бэхжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн үндсэн удирдагчид болон олон талт оролцогч гишүүдийг багтаадаг бөгөөд эдгээр хүмүүс бусад боломжит холбоотнууд болох яамд, ахлах удирдагчид, яам болон агентлагийн мэргэжилтнүүд, засгийн газрын салбар бүрийн тэмцэгчид, илүү өргөн цар хүрээтэй иргэний нийгмийн байгууллагуудыг оруулдаг. Дэлхий даяар мөн НЗТ-ийн үндсэн хорооны гишүүд болох сайд болон иргэний нийгмийн байгууллагын гишүүд улс төрийн илүү их хөрөнгө мөнгө, цаг хугацаагаар хөрөнгө оруулах хэрэгтэй байна.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь өөрийн нөөц бололцоогоо зориулж дэлхийн болон бүс нутгийн арга хэмжээг зохиох, нээлттэй засгийн удирдагчдыг амжилтад хүрэхэд шаардлагатай арга хэрэгслээр хангах, нийгмийн өөр өөр хэсгүүдийн дунд холбоо тогтоох хэрэгтэй.

НЗТ-ийн олон нийтийн хүч чадал нь нийтлэг ашиг сонирхолтой өөр өөр салбаруудад оршдог. Жишээ нь, нээлттэй өгөгдөл, мэдээллийн хүртээмж, худалдан авалтын шинэчлэл дээр ажиллаж буй бүлгүүд байна. НЗТ-ийн орон зай болох арга хэмжээ, солилцоо нь цаашид ч илүү нэгдсэн бодлого боловсруулахад хүргэдэг харилцан ярианы боломжуудыг дээд зэргээр ашиглах зорилготой хэвээр байх болно.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Нээлттэй засгийн газрын төлөө илүү хүчирхэг, илүү улс төрийн дэлхий дахины эвсэл байгуулах

Улс төрийн манлайлал нь нээлттэй засгийн шинэчлэлийг төлөвшүүлэн дэмжихэд нэн чухал юм. Үүнд төрийн тэргүүн, Засгийн газрын тэргүүн, сайд нар, орон нутгийн удирдлагууд, ахлах зэрэгтэй төрийн албан хаагчид багтах бөгөөд тэд Засгийн газарт манлайллыг түгээж иргэний нийгмийн эвсэл зэрэг улс төрийн хүчний гадаад эх үүсвэртэй хамтран ажиллах болно.

Сайд болон Засгийн газрын тэргүүний түвшний оролцоо нь эхэн үеийн маш өндөр үзүүлэлтээс буурсан байна. Энэ хандлага нь дэлхий даяар ардчилал арван жилийн хугацаанд ухарч буйтай давхцаж, ардчилал болон нээлттэй засгийн төлөөх улс төрийн удирдлага олон оронд маш ихээр алга болж байгаатай холбоотой.

Ирэх таван жилд нээлттэй засаг болон НЗТ-д илүү өргөн цар хүрээтэй хүчин чармайлт оруулах шаардлагатай бөгөөд хотын дарга нар, парламентын гишүүд, сайд, төрийн болон засгийн газрын тэргүүнүүдийг дайчлах хэрэгтэй байна. Энэ нь ирээдүйн тэмцэгч нарт зориулсан дэд бүтцийг бий болгох бөгөөд удирдагч солигдсон ч нээлттэй засгийн шинэчлэлийг нэн тэргүүнд авч үзэхээ болих болон эмзэг бус байдлаас сэргийлэх болно.

Энэ бэрхшээлийг даван туулах хэд хэдэн өргөжүүлэх шаардлагатай арга барил байх бөгөөд зарим шинэ аргуудыг мөн туршиж үзэх хэрэгтэй.

Нэгдүгээрт, нээлттэй засгийн дэмжигчид улс төрийн ач холбогдолтой төлөвлөгөө болон тэргүүлэх асуудал дээр илүү сайн холбоог үүсгэж, улс төрийн үйл ажиллагааны өдөөлтийг бий болгох хэрэгтэй. Өөр өөр түүхтэй, өөр зүйлсийг эн тэргүүнд авч үздэг улс төрийн удирдагчдын сонирхлыг татахын тулд нотолгоо дээр суурилсан зоригжуулах түүхтэй, бусад улс оронтой харьцуулсан мэдээлэлтэй байж өөрийгөө бэлтгэн зэвсэглэсэн байна гэсэн үг юм. Түүнчлэн Сайд нарын түвшний Удирдах Зөвлөл болон НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь ирээдүйд сонгогдох болон төрийн албаны удирдагч нарыг оролцуулаад улс төрийн шинэ тэмцэгчдийн илүү өргөн цар хүрээтэй бие бүрэлдэхүүнийг сайн тодорхойлж, дэмжин, анхаарлын төвд авчрах хэрэгтэй.

Хоёрдугаарт, НЗТ-ийн бүс нутгийн болон дэлхийн дээд хэмжээний уулзалтуудыг тусгайлан олон улс төрийн оролцогчдын олон нийтийг бүрдүүлэх, улс төрийн хувьд ач холбогдолтой хэлэлцүүлгийг өрнүүлэх, удирдагчдаас тодорхой амлалтуудыг авахын тулд зохион байгуулдаг. Ингэснээр эдгээр арга хэмжээ нь өндөр түвшний оролцогчдод илүү сонирхолтой байх, одоогоор гишүүнчлэлгүй оролцогчдыг мөн татан оролцуулахыг хэлнэ.

Гуравдугаарт, НЗТ-ийн гишүүд өөрийн ГХЯ-тай хамтран бусад олон улсын үүрэг, амлалтуудтай уялдаа холбоог хангахын тулд ажиллах ёстой.

Дөрөвдүгээрт, Удирдах хорооны гишүүд НЗТ-ийн улс төрийн удирдлагын төлөөллийн хувьд орон нутгийн НЗТ-ийн үйл явцад үлгэрлэн манлайлж, олон улсад НЗТ болон Стратегийг ойлгон дэлгэрүүлэхэд удирдан чиглүүлэх хэрэгтэй.

Тавдугаарт, НЗТ-ийн элчин сайд болон элч төлөөлөгчдийн сүлжээ нь улс төрийн үүд хаалгыг нээх, улс төрийн холбоо үүсгэх боломжийг эрэлхийлэхэд илүү идэвхтэй оролцоно.

Зургаадугаарт, НЗТ нь гишүүн бус орнуудад нээлттэй засгийн хөгжил дэвшлийг дэмжих, санаачлахад илүү ихийг хийх болно. Нэн тэргүүнд НЗТ-ийн загварыг бие даан ашиглахыг дэмжих явдал юм. Үүнд ойрын ирээдүйд нэгдэх шаардлагыг хангасан орнуудад тодорхой дэмжлэг үзүүлнэ. Бүх нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй улс орнуудад оролцох тодорхой хувилбаруудыг Удирдах хороо шийдвэрлэнэ.

Орон нутгийн түвшинд гишүүн бус орнуудын эрх зүйн гишүүнчлэлийн хувилбаруудыг боловсруулна.

Эцэст нь хэлэхэд улс төрийн удирдагчид, төрийн албан хаагчдад шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, урагшлуулах хөшүүрэг бий болгодог нээлттэй засгийн төлөө олон нийтийн эрэлт хэрэгцээ их байх хэрэгтэй. НЗТ нь дэмжлэгтэй улс орнуудаас суралцах, сурсан зүйлээ хуваалцах орон зай байх болно. Ингэснээр Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллага илүү өргөн цар хүрээтэй олон нийтийг оролцуулах арга хэрэгслүүдтэй болно. Зарим нөхцөлд энэ нь нийгмийн хөдөлгөөн болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдтэй хамтран ажиллах орно.

2. Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх

Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллагын бие даасан шинэчлэлийг, тэр ч байтугай хүнд нөхцөлд ч удирдан, дэмжиж чаддаг байх нь НЗТ-ийн олон нийтийн амин чухал хэсэг юм. НЗТ нь бусад оронтой туршлага солилцох, мэдлэг хуваалцах, техникийн тусламж авах платформ юм. Ирээдүйд ч мөн адил одоогийн болон ирээдүйн олон нийтийн удирдагчдын манлайлах ур чадварыг хөгжүүлэхэд гол анхаарлаа хандуулах болно. Ийм удирдагчид төрийн ахлах ажилчид, иргэний нийгмийн удирдагчид, дэд сайд нар, шинээр гарч ирж буй улс төрийн удирдагчид, парламентын гишүүд, үндэсний болон дэд салбарын бусад шүүмжлэлт шинэтгэгч нар багтах бөгөөд бүлэг бүр бусдад урам зориг өгөх эсвэл нээлттэй засгийн шинэчлэлийг урагшлуулах боломжтой.

Бүгд Найрамдах Доминикан Улсын Ёс зүй, Засгийн газрын үнэнч шударга байдлын сайд НЗТ-ээр дамжуулан дэвшүүлсэн шинэчлэлийг хуваалцаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Шинэтгэгчийн удирдлага, дасан зохицох чадварыг дээшлүүлэх, нарийн төвөгтэй өөрчлөлтийг даван туулах, нээлттэй засгийн шинэчлэлийг түгээн дэлгэрүүлэхэд туслах улс төрийн болон олон нийтийн дэмжлэгийг баталгаажуулах, нээлттэй засгийн ур чадварыг эзэмшихэд гол анхаарлаа хандуулна. Эдгээр ур чадварууд нь Засгийн газрын практик, бодлого, үйлчилгээнд олон нийтийг тэгш хамарсан оролцоог шигтгэх; утга учиртай болон идэвхтэй ил тод байдлыг дэмжих; иргэний орон зайг өргөтгөхөд оршино.

Тэргүүлэх ач холбогдолтой энэ зүйлийг хоёр тодорхой арга замаар ахиулна.

Нэгдүгээрт, НЗТ-ийн гишүүд болон Дэмжигч нэгж нь төр, төрийн бодлого, улс төрийн сургуулиуд болон бусад суралцах түншүүд, мэргэшсэн хүмүүс ба сонсогчидтой илүү нягт хамтран ажиллах болно. Эстон, Кени, Нигери, Испани зэрэг нэлээд хэдэн улсад төрийн албан хаагчдад нээлттэй засгийн сургалт явуулдаг бөгөөд тэдний сурч мэдсэн зүйлийг хуваалцаж болно. Мөн Баруун Балканы Олон нийтийн удирдлагын бүсийн сургууль, Латин Америкийн НҮБ-ын Эдийн засгийн комисс, Америк дахь Карибын орнууд (ECLAC-CEPAL) зэрэг сүлжээнүүд энэ ажлыг бүс нутгийн түвшинд анхдагч болгосон байна.

Үүний зорилго нь ач холбогдол бүхий оролцогчдод нээлттэй засгийн үзэл бодол, арга барилыг ил болгох, нээлттэй засгийн сургалтад оролцон төгссөн хүмүүсийн сүлжээг бий болгож, тэдгээр ур чадварыг ажлын хүрээндээ ашиглахад оршино. Эцсийн зорилго нь нээлттэй засгийн ур чадварыг Засгийн газар болон түүнээс цааш тараах явдал юм. НЗТ-г Дэмжих нэгж нь эдгээр байгууллагатай хамтран Нээлттэй засгийн анхан шатны ойлголт олгох сургалт болон олон нийт суралцах хөтөлбөрийг хамтран боловсруулна. Энэ нь НЗТ-г зоригжуулах, нотолгоонд суурилсан нээлттэй засгийн агуулга, суралцах хүчин чармайлтын нэг хэсэг байх болно.

Хоёрдугаарт, НЗТ Дэмжих нэгж нь өөрийн нөхцөлд өөрчлөлтийг жолоодож чадах, бие биеэ дэмждэг сүлжээг бий болгож чадах шинэтгэгч нарыг бүс нутгийн болон сэдэвчилсэн бүлгээс сонгон авч манлайллын хөтөлбөрийг өргөжүүлж, олон янзаар хөгжүүлэх болно. Ингэснээр Нээлттэй Засгийн Удирдлагын Хамтын Ажиллагаа нь туршилтын үеийг амжилттай давах юм. Цаг хугацаа өнгөрөх тусам НЗТ нь ийм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх удирдлагын институттэй хамтран ажиллах талаар судалж, чанарын хяналт, хүлээн зөвшөөрөх гэрчилгээ олгох схемийг танилцуулна.

3. Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Шинэ оролцогчдод хүрч, олон нийтэд сурталчлах боломжийг бий болгохын тулд дэлхий дахины болон бүс нутгийн холбоо, түншүүдийн өргөн багц шаардлагатай. Тухайлбал, олон талын оролцоотой байгууллага, олон улсын сүлжээнүүд нь нэгдсэн зорилготой байх нь нээлттэй засгийн зарчмуудыг өөрсдийн стратеги, үйл ажиллагаагаар дамжуулан өргөжүүлэх, нутагшуулах боломжтой байдаг. Энэ нь Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа ба Хөгжлийн Байгууллага (OECD)-ын Нээлттэй Засгийн асуудлаарх Зөвлөлийн зөвлөмж, Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд зэрэг олон улсын хөтөлбөрт нөлөөлөх санаачилгуудаар дамжуулан нээлттэй засгийн талбарыг өргөжүүлэхэд тусалсан. НЗТ нь нэг талаас дэлхий нийтийн тавцан болон гэрээ хоорондын уялдаа холбоо бүхий эд эс, нөгөө талаас орон нутгийн хэрэгжүүлэгч, мөн ХБТМ-аар дамжуулан эгэх хариуцлага хүлээх түншлэл болж өөрийгөө бий болгосон.

Ирээдүйд Түншлэл нь илүү санаачилгатай, стратегийн арга барилаар дамжуулан нээлттэй засгийн хөдөлгөөнийг бэхжүүлэх, тэргүүний сэдэвчилсэн амлалтыг урагшлуулах, нээлттэй засгийн арга барилыг түгээн дэлгэрүүлэх холбоотон, платформ, түншлэлийг ашиглах болно.

Үндэсний болон орон нутгийн НЗТ-ийн үйл явцыг НЗТ-ийн олон нийт Ардчиллын төлөөх дээд хэмжээний уулзалт, НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц, Авлигын эсрэг олон улсын чуулган, бүс нутгийн байгууллагууд зэрэг дэлхийн хэмжээний амлалтуудыг нэгтгэхэд ашиглаж болно.

Мөн чухал мөчүүдэд хамтын хүч, дуу хоолойгоо ашиглан НЗТ-ийн Удирдах хороо, элчин сайд, элч төлөөлөгчид илүү ач холбогдол өгөх болно. Түүнчлэн НЗТ-ийн тэргүүлэх чиглэл дээр тулгуурлан шинээр гарч ирж буй олон нийтийн бодлогын сорилт бэрхшээлүүдэд илүү идэвхтэй цуглан хэлэлцэх, хөтөлбөр тогтоох үүрэг гүйцэтгэнэ. Энэ нь COVID-19 тахлын үеийн Ашиг тустай удирдлагын бүлэг, Нээлттэй хариулт + Нээлттэй нөхөн сэргээх кампанит ажил зэрэг өмнөх хүчин чармайлтууд дээр тулгуурлах болно.

Мөн НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгж нь өөрчлөлтийг жолоодож буй шинэтгэгч нарыг дэмжиж чадах шинэ болон хуучин хамтрагч байгууллагуудтай илүү хүчирхэг түншлэл бий болгоход хөрөнгө оруулалт хийх болно. Үүнд Европын Холбоо, ECLAC-CEPAL зэрэг олон улсын байгууллагууд, дэлхийн, бүс нутгийн, үндэсний түвшний техникийн хэрэгжүүлэлтийн түншүүд орно.

Нигерийн төрийн албан хаагчид болон иргэний нийгмийн байгууллагууд ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр компаниудын эзэмшигчдийн хууль бус санхүүгийн урсгалыг зогсоох асуудал дээр хамтран ажиллав. Нигер Улсын Төсөв, Үндэсний төлөвлөлтийн яамны гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 2:

Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх

НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээ нь тодорхой үйлдэл, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран бүтээх, эгэх хариуцлага дээр суурилдаг. Үүний тулд засгийн газрууд иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран Засгийн газрын тодорхой нээлттэй шинэчлэлийг хийж хэрэгжүүлэх, мөн ХБТМ, орон нутгийн оролцогчид болон бусад мониторингийн ажлуудаар дамжуулан эгэх хариуцлага шаардах боломжтой. Энэ хүрээ нь гоё хоосон үгнээс илүү нээлттэй засгийн үйл ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх нь чухал болохыг харуулдаг юм. Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага хоорондын хамтын бүтээлийн НЗТ-ийн гол загвар нь сайн хийгдсэн үед амбицтай амлалт, хүчтэй үр дүнг бий болгодгийг сүүлийн арван жил бидэнд харуулсан.

Цаг хугацаа өнгөрөх тусам хэрэгжиж, зохион байгуулалтад орсон, амбицтай шинэчлэл хийх боломжийг олгож, урам зориг өгөхийн тулд НЗТ-ийн одоогийн үйл ажиллагааны хүрээг бэхжүүлэх хэрэгтэй байна. Хамрах хүрээ нь хамтран бүтээх, хэрэгжүүлэх, хянах, эгэх хариуцлага хүлээх, хамтарсан олон талт хамтын ажиллагааны НЗТ-ийн гол загварын зарчмуудыг баримтлах талаар бүх гишүүдээс нийтлэг хүлээлтийг хадгалахын зэрэгцээ өөр өөр нөхцөл байдал, хэрэгцээнд зориулагдсан байх хэрэгтэй.

Өнөөдөр зарим НЗТ-ийн гишүүн орнууд болон оролцогч орон нутгийн эрх мэдэлтнүүдэд нээлттэй засгийн урт хугацааны стратеги боловсруулах, үндэсний хөгжлийн төлөвлөгөө буюу салбарын нэн тэргүүний хөтөлбөрүүдэд нээлттэй засгийн зарчмуудыг шигтгэх, нээлттэй засгийн хөтөлбөр, үйл ажиллагааг өргөжүүлэн орон нутгийн засаг захиргаа, парламент, шүүх, хяналтын байгууллагуудыг хамруулах зэрэг ажлууд хийгдэж байна. НЗТ-ийн алсын хараа нь ийм хүчин чармайлтыг гүнзгийрүүлж, зохион байгуулалтад оруулж, илүү олон газарт давтан хэрэгжүүлсэн тохиолдолд л хэрэгжих болно.

Засгийн газрууд хэрхэн ажилладагтай салшгүй нэг болгох хүчин чармайлттай зэрэгцэн дэлхий даяар, улс орны, орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн замналыг өөрчилж болох томоохон үйл явдалд илүү сайн бэлтгэж, хариу үйлдэл үзүүлэх хэрэгтэй. Эдгээр үйл явдал нь томоохон авлигын жигшүүрт явдал, улс төрийн болон нийгмийн чухал явдлыг тодорхойлох болно. Жишээлбэл, улс төрийн томоохон шилжилт, эсэргүүцэл эсвэл дэлхий дахинаа төлөвлөгөө тогтоох түүхэн мөчүүд зэрэг хямралын үетэй холбоотой байж болно.

Засгийн газрууд, иргэний нийгмийн байгууллага, олон талын оролцогчдод боломж олгох "цонх"-нд хариу үйлдэл үзүүлж, дэлхий дахины түншүүд тэднийг хэрхэн дэмжиж болохыг тодорхойлоход нэгдмэл байдлыг бий болгоход чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. НЗТ-ийн гэрэл зураг

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагууд нь урт хугацааны стратегийн шинэчлэлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд НЗТ-ийн платформ, үйл ажиллагааны хүрээг ашигладаг. НЗТ-ийн үндэсний болон орон нутгийн оролцогчид эсвэл олон талын оролцогчид нь нээлттэй засгийн нөхцөлд зохион байгуулах боломжийг үнэлэх, НЗТ-ийн хүрээнд нээлттэй засгийн ажлыг илүү сайн холбох, зөв тэмцэгчдийг оролцуулах, нээлттэй засгийн үндэсний болон салбарын гол стратеги, хөтөлбөрүүдэд оруулахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

Түүнчлэн засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт нам хоорондын дэмжлэгийг бий болгоход Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага, олон талын оролцогчид үүрэг гүйцэтгэдэг. Тэд боломж гарахад үр дүнтэй хариу үйлдэл үзүүлж, дэлхийн оролцогчид тэднийг хэрхэн дэмжиж болохыг тодорхойлоход туслахын тулд эвсэл байгуулах хэрэгтэй болно. Дэмжих нэгж нь гишүүдийн дунд туршлага солилцох, суралцах боломжийг олгож, ирээдүйд ижил хэрэгцээтэй тулгарах бусад хүмүүсийн хэрэгжүүлж болох хамтын нөөц боломж, арга хэрэгсэл, мэдлэгийг хадгалахын тулд ажиллана.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Удирдах хорооны удирдлага дор үйл ажиллагааны хүрээнд дэмжих дэд бүтцийг бий болгоно: дүрэм, удирдамж, үйлчилгээ болон суралцах боломж. Мөн Дэмжих нэгж нь нөхцөл нь бүрдсэн, нэгдсэн арга барилыг харуулах нотолгоотой, нээлттэй засгийг бүх салбар, түвшинд нэвтрүүлэх олон улс орнуудад цаг хугацаа, нөөц бололцоогоор хөрөнгө оруулна.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Удирдах хорооны удирдлага дор олон нийтээс ирэх санал дээр суурилан уян хатан үйл ажиллагааны хүрээг боловсруулах бөгөөд үүнийг гишүүд өөрсдийн нөхцөлд тохируулж нээлттэй засгийг урагшлуулахын тулд ашиглах болно. Зарим хүмүүсийн хувьд энэ нь нээлттэй засгийн стратеги боловсруулна гэсэн үг байж болох юм, харин бусад хүмүүсийн хувьд хязгаарлагдмал улс төрийн дэмжлэг, захиргааны чадавхаас шалтгаалан тодорхой сэдэв, салбарт анхаарлаа хандуулах гэсэн үг байж болох юм. Олон хүний хувьд НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний одоогийн загварыг үргэлжлүүлсээр байна гэсэн үг байж болно.

Энэ хүрээнд гишүүд нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг урагшлуулахын тулд тодорхой арга замыг сонгож байгаагаас үл хамааран хамтын бүтээл, үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэлт, хяналт, эгэх хариуцлага, суралцах гэсэн НЗТ-ийн зарчмуудыг баримтлахыг чухалчлах болно. Түүнчлэн орон нутгийн НЗТ, НЗТ-ийн гишүүд, НЗТ-ийн парламентын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд хамаарах өөр өөр үйл ажиллагааны загваруудыг үндсэн хүрээнд нэгтгэхээс гадна Засгийн газрын өөр өөр салбаруудад тохирсон нэмэлт онцлогтойг анхаарах болно. Энэхүү шинэ хүрээнд шинэчлэгдсэн дүрэм, удирдамж, үйлчилгээ дагалдах болно.

2. Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих

Үндэсний болон орон нутгийн хэд хэдэн нөхцөлд нээлттэй засгийн шинээр бий болсон хүчин чармайлтууд хийгдэж байна. Гэвч гишүүдийн дийлэнх нь нээлттэй засгийн талаарх мэдлэгийг нэмэгдүүлэх, нээлттэй засгийн ажилд өөр өөр салбар, түвшнийг оролцуулахын тулд илүү суурь ажил хийх шаардлагатай байна.

Энэ ажлыг хэрэгжүүлэхийн тулд одоо байгаа хэд хэдэн арга барилыг өргөжүүлж, зарим шинэ аргуудыг турших болно. Эдгээр хүчин чармайлт нь НЗТ-ийн гишүүдэд нэмэлт шаардлага тавих эсвэл НЗТ-ийн брэнд дор үндэсний болон орон нутгийн нөхцөлд явагддаг нээлттэй засгийн бүх ажлыг авчрах гэсэн үг биш юм.

Нэгдүгээрт, нэн тэргүүнд засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт өөр өөр салбар, түвшнийг хамруулах нэгдсэн арга барил хэрэгтэй болно. Энэ нь үндэсний болон орон нутгийн Засгийн газар, парламент, шүүх, хяналтын байгууллагууд нь ганцаарчилсан үйл явцтай төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхийн оронд бодлогын тодорхой салбарыг урагшлуулах эсвэл Засгийн газрын өргөн хүрээтэй нээлттэй стратеги боловсруулахад гүйцэтгэж болох үүрэгт анхаарлаа хандуулна гэсэн үг юм. Энэ нь НЗТ-д парламентын оролцооны тухай 2021 оны бодлогод заасан нээлттэй засгийг урагшлуулахад парламентын гүйцэтгэх үүрэг, 2020 оны НЗТ-ийн орон нутгийн стратегид үндэсний хэмжээнд интеграцид онцгой анхаарал хандуулахтай нийцэж байна.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон түншүүд нээлттэй засгийг дараагийн түвшинд хүргэхэд бэлэн байгаа цөөхөн улсад оруулах хөрөнгө оруулалтыг нэн тэргүүнд тавина. Үүний хариуд эдгээр удирдагчид бусдыг дагахад нь нөлөөлж, дэмжих үүрэгтэй. Засгийн газрууд ийм нэгдсэн арга барилыг эхлүүлж чадахгүй бол иргэний нийгмийн байгууллага нь дэлхий дахины болон бүс нутгийн түншүүдийн дэмжлэгтэйгээр, НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгжийг сурталчилгаа хийх зэргээр хөтөлбөрийг холбоход чухал үүрэг гүйцэтгэнэ.

Үндэсний салбарын түвшинд ажилладаг орон нутгийн болон бүс нутгийн холбоо эсвэл хараат бус байгууллага нь НЗТ-ийн манлайлагч болж НЗТ-тэй адил хамтын бүтээлийн үйл явц, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг өргөн хүрээнд орон нутгийн шаардлагад нийцүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой. Үүнээс гадна, НЗТ-ийн Орон нутгийн хэв маяг нь бусад газарт нээлттэй засгийн амбицтай шинэчлэлийг манлайлах, нөлөөлж буй тэмцэгчид, шинийг санаачлагчдын бүлэг болж тогтвортой өсөх болно.

Орон нутгийн түвшинд шинэчлэгчид өөрсдийн мэдэлд нээлттэй засгийг бэхжүүлэх санаачилгыг дэвшүүлсэн. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Дээрх бүх зүйлд хүрэхийн тулд орон нутгийн түвшинд болон парламент, эрх зүйн салбарт шинэчлэгчдийг стратегийн зорилт 1-д заасны дагуу илүү хүчирхэг нээлттэй засгийн эвсэл байгуулах, удирдлагын ур чадвар, чадварыг бий болгох хүчин чармайлт гаргах шаардлагатай болно. Үүнтэй адилаар, тэд нээлттэй засгийн гол сэдвүүдээр хамтын хөгжил дэвшлийг эхлүүлж, стратегийн 4 ба 5-р зорилтуудад дурдсан өгөгдөл, нотолгоо, түүхүүдээр хамтын хөрөнгийг бий болгох хүчин чармайлтын нэг хэсэг байх хэрэгтэй болно.

Хоёрдугаарт, эн тэргүүнд улс төрийн шилжилтээр дамжуулан шинэчлэлийн төлөвлөгөөний тасралтгүй байдлыг хангахын тулд нээлттэй засгийн шинэчлэл, НЗТ-ийг зохион байгуулна гэсэн үг юм. Үүний тулд үндэсний болон орон нутгийн оролцогчид олон нийтийн дэмжлэгтэйгээр улс төрийн намуудын тэмцэгчидтэй хамтран ажиллаж нам хоорондын хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай болно. Мөн нээлттэй засаг, НЗТ-ийн амлалтуудыг улс төрийн мөчлөгөөр тасралтгүй байлгахын тулд удирдах, зохицуулах эсвэл хуулийн хэрэгслээр дамжуулан НЗТ-ийг зохион байгуулах гишүүдийн зөвлөмжийг боловсруулна гэсэн үг юм. Удирдах хороо нь Засгийн газрын өндөр түвшинд хамтран ажиллах, нээлттэй засаг, НЗТ-ийн үнэ цэнтэй саналыг хүргэх, шинээр байгуулагдсан Засгийн газрын амлалтыг баталгаажуулахад илүү улс төр, гадаад талын удирдлагын үүрэг гүйцэтгэнэ.

Гуравдугаарт, эн тэргүүнд үндэсний болон орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, салбарын бодлого, хөтөлбөр зэрэг нийгмийн гол сорилтуудыг даван туулах томоохон шинэчлэлүүдэд нээлттэй засгийн арга барилыг оруулна гэсэн үг юм. НЗТ-ийн хэд хэдэн гишүүд аль хэдийн хүчин чармайлт гарган ажиллаж байна.

Үүнд:

а) Ийм бодлого, практикийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх чиглэлээр хийгдсэн үйл явцад хамтын бүтээл, олон талт хамтын ажиллагаа, хариуцлагыг бэхжүүлэх;

б) НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнөөс гадуур болж буй Засгийн газрын нээлттэй хүчин чармайлтыг илүү сайн холбох; мөн

в) 1-р зорилтод тусгагдсан төрийн албан хаагчдын ур чадвар, чадавхад хөрөнгө оруулалт хийх, сайжруулах үйл явц нь нээлттэй засгийн соёл, практикт илүү шингээх боломжийг олгодог.

3. Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

НЗТ-ийн бүх хэсэг нь үндэсний болон орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн замналыг эрс өөрчилж болох боломж эсвэл хямралын гол мөчүүдийг илүү хурдан олж тогтоон, бэлтгэхэд стратегич, ухаалаг байх хэрэгтэй. Үүнд ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийг сайжруулахыг дэмжихийг хүсдэг шинэ засгийн газруудад болон засгийн газрын нээлттэй санаачилгыг ноцтой нурааж, иргэний орон зайг дутуу үнэлж болох шинэ засгийн газруудад бэлтгэх явдал ордог.

НЗТ-ийн Дэмжих нэгж нь сэдэвчилсэн, хоёр талын, олон талт түншүүдтэй хамтран ажиллаж, улсын болон орон нутгийн түвшинд боломж гарч ирэх үед үндэсний болон орон нутгийн оролцогчидтой шуурхай хамтран ажиллана. Түншлэлийн өргөн хүрээтэй арга барилын бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд түргэн хариу арга хэмжээ авах холимог арга, таних болон урамшуулах, НЗТ-ийн шуурхай хариу арга хэмжээний протокол болон хариу арга хэмжээний бодлогын хэрэгжилт, улс төрийн хүрээ, нийгмийн хөдөлгөөнүүдтэй хамтран ажиллах, Удирдах хороо, хандивлагч болон бусад хүмүүсээс дэмжлэг авах зэрэг болно.

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 3:

Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх

НЗТ байгуулагдсанаас хойш олон улс нээлттэй засгийн өөр өөр хэмжээс дээр сайжирсан боловч иргэний орон зай ихээхэн буурсан байна. Энэ бууралт нь НЗТ-ийн загварыг зангуу болгож засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллага хоорондын тэгш түншлэлд заналхийлж байна. Ардчилсан эрх нь хамгаалагдсан, иргэний нийгмийн чөлөөт, нээлттэй орон зай байгаа тохиолдолд л шинэчлэлийг тогтвортой хэрэгжүүлэх боломжтой.

Сүүлийн жилүүдэд иргэний орон зайг хамгаалах, өргөжүүлэх нь НЗТ-ийн эн тэргүүнд чухалчлах зүйл болж байна. Тухайлбал, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд амлалт өгөх, Ардчилсан эрх чөлөөг судлах сүлжээ болон бусад суралцах орон зай, бүс нутгийн болон дэлхий дахины үйл явдлууд, Удирдах хорооны хамтарсан тэргүүлэгчдийн төлөвлөгөө, НЗТ-ийн Үнэлэмжийг шалгах, хариу үйлдлийн бодлого зэрэг бууралтыг дурдах НЗТ-ийн бодлого юм. Үүнийг үл харгалзан өнөөдрийг хүртэлх дэвшил дэндүү хязгаарлагдмал байсан ч Түншлэлийн хувьд иргэний орон зайн төлөө улс төрийн илүү их удирдлагыг дайчилж, ирэх таван жилд энэ хөтөлбөрт шинэчлэлийг урагшлуулах чухал боломж бий.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц болон Нээлттэй засгийн тунхаглалаар НЗТ-д элсэх тухай хүний эрх, сайн засаглалтай холбоотой олон улсын бусад холбогдох бичиг баримтуудад заасан зарчмуудыг бүх гишүүд дэмжиж байна. Энэ Стратегийн хүсэл эрмэлзэл нь эдгээр үнэт зүйлсийн талаарх үйл ажиллагааг урамшуулан дэмжих явдал юм. НЗТ-д оролцогч үндэсний болон орон нутгийн улс төрийн удирдагчид иргэний орон зайг нэн тэргүүнд тавьж, засгийн газрынхаа бусад хэсэгт иргэний нийгмийн байгууллагын төлөө тэмцэж чадна.

Ахмад албан тушаалтнууд иргэний нийгмийн байгууллагатай харилцан ярилцаж, хамтран ажиллах боломжийг бий болгон, бодлогын асуудалтай холбогдох иргэний орон зайн асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой. Жишээ нь байгаль хамгаалагчидтай хамтран ажиллах. Эцэст нь иргэний нийгмийн байгууллагууд иргэний орон зайн шинэчлэлийн саналыг засгийн газруудтай хэлэлцэхдээ нэн тэргүүнд тавьж, ардчилал, хүний эрхийн төлөө төвлөрсөн бүлгүүдийг нээлттэй засагт оруулах боломжтой.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх

Иргэний орон зай нь НЗТ-ийн бүх оролцогчдын хувьд чухал нийтлэг зүйл байх хэрэгтэй. Үнэндээ энэ нь одоо байгаа зарим аргыг өргөжүүлж, зарим шинэ аргыг туршиж үзсэн гэсэн үг юм.

Нэгдүгээрт, энэ нь иргэний орон зайн талаар арга хэмжээ авахад бүх гишүүдийг байнга ач холбогдол өгөхийг хэлж байна гэсэн үг юм. Энэ салбарт ахиц дэвшил гаргах боломжийг олгохын тулд Түншлэлийн удирдагчид, ялангуяа улс төрийн удирдагчид иргэний нийгэм, ардчилсан яриа хэлэлцээний орон зайг хамгаалах, өргөжүүлэх хэрэгцээг идэвхтэй ярих шаардлагатай болно. Үүнд улс төрийн өнгө аясыг өндөр хэмжээний арга хэмжээн дээр дурдах, хоёр талын хэлэлцүүлэгт иргэний орон зайг уриалах, ухарч байгаа улс орнуудын иргэний нийгмийг дэмжих зэрэг болно. Хамтрагчидтайгаа эх орондоо иргэний орон зайн талаар зоригтой арга хэмжээ авч, гадаадад байгаа асуудлыг идэвхтэй өмгөөлж буй улс төрийн удирдагчдын эвслийг бий болгохын төлөө Дэмжих нэгж ажиллана.

Хоёрдугаарт, иргэний орон зайн бодит шинэчлэлийг баталгаажуулахын тулд боломж гарч ирсэн бол эдгээр боломжийг алдахгүйн тулд НЗТ-ийн олон нийт дэмжлэг үзүүлэх хэрэгтэй. НЗТ-ийн олон түншүүдийн хийсэн судалгаа, түүний дотор Ашгийн төлөө бус хуулийн олон улсын төв, CIVICUS, OECD-ийн хийсэн судалгаа нь шаардлагатай шинэчлэлийн талаар ХБТМ-аар дамжуулан зөвлөмжүүдийг хүргэдэг. НЗТ-ийг эдгээр зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх платформ болгон ашиглаж болно.

Гуравдугаарт, Дэмжих нэгж нь бусад түншүүдтэй хамтран иргэний орон зайг шударга ёс, авлигатай тэмцэх, уур амьсгалын үйл ажиллагаа зэрэг бусад асуудал, эн тэргүүнд анхаарах зүйлсийн талаарх хэлэлцүүлэгтэй холбохын зэрэгцээ бодлогын гол сорилтуудыг шийдвэрлэх, хямралыг даван туулахад цэцэглэн хөгжиж буй иргэний нийгэм ямар чухал үүрэг гүйцэтгэдэг тухай ойлголтыг хүүрнэлүүдэд анхаарлаа хандуулна.

Дөрөвдүгээрт, Удирдах хороо болон Дэмжих нэгж нь салбар дундын тэмцэгч нарыг илүү сайн тодорхойлж, хамтран ажиллаж буй төр, иргэний нийгмийн шинэлэг аргуудыг онцлон тэмдэглэх болно. Төрийн нээлттэй удирдлагыг бий болгох, төрийн албан хаагчдыг сургах үйл ажиллагаануудад иргэний орон зай нэн тэргүүнд тавигдах болно. Иргэний орон зайн шинэтгэгч нар болон шинэчлэлийн үйл явдал, шагналын хөтөлбөр, кампанит ажлаар дамжуулан дэмжих болно.

НЗТ-ийн Ажлын албаны төлөөлөл нь иргэний нийгэмтэй хамтран шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, төрийн албан хаагчдын хамт төр засгийнхаа хүрээнд иргэний нийгэмтэй харилцан ярилцаж, хамтран ажиллах боломжийг олгосон үнэ цэнтэй туршлагаа хуваалцахад дэмжлэг үзүүлнэ.

Тавдугаарт, НЗТ дахь иргэний орон зайн төлөө тэмцэгчдийн удирдамж, суралцах боломж, нөөц бололцоог сайн дэмжих хэрэгтэй. Үүнийг НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Ардчилсан эрх чөлөөний суралцах сүлжээгээр дамжуулан хийх, брокерын зөвлөгөө, хөндлөнгийн мэргэжилтнүүдийн дэмжлэгийг авах, иргэний нийгмийн байгууллагыг зөвлөгөө, дэмжлэгийн эх үүсвэртэй холбож, иргэний орон зай доройтож байгаа газарт донорууд болон санхүүжилттэй холбох боломжийг олгох юм. Хэвлэл мэдээлэлтэй хамтран ажиллах нь иргэний орон зайн шинэчлэлийг илүү өргөн дэмжих үнэ цэнтэй холбоотон мөн сэтгүүлчид рүү дайрах дайралт ихэссэний улмаас иргэний орон зайн хязгаарлалтыг хойш тавих түншүүдийн хувьд ч дээр байж болох юм.

2. Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

НЗТ нь сайн дурын хэвээр байгаа хэдий ч бүтцэд нь Түнш доторх иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах чухал элементүүд байдаг. Удирдлагын хороо эдгээр одоогийн механизмыг илүү сайн хэрэгжүүлж, зорилгоо биелүүлж байгаа эсэхийг үе үе шалгана. Үүнд OGP Values Check орох бөгөөд энэ Түнштэй нэгдэхийн тулд улс орнууд тавих шаардлагыг хангах эсэхийг шалгадаг. Мөн улс орнууд НЗТ-д нэгдсэний дараа хэрэгждэг механизмууд, тухайлбал, Иргэний нийгмийн нээлттэй яриа хэлэлцээнд оролцох тогтвортой орон зайг хангахын тулд иргэний нийгмийн зарим үндсэн хамгаалалтыг хангадаг Хариу арга хэмжээний бодлого, шуурхай хариу арга хэмжээний протокол зэрэг орно.

Ирээдүйд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь гишүүдийнхээ дунд иргэний орон зайд ахиц дэвшил эсвэл доройтол гарсан тохиолдлуудыг илүү идэвхтэй онцлон тэмдэглэх болно.

Эцэст нь хэлэхэд, орон нутгийн болон үндэсний түвшинд оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартыг баримтлах нь иргэний нийгэм цаашид нээлттэй засгийн шинэчлэлийн яриа хэлэлцээнд чухал орон зайтай байх юм.

НЗТ-ийн олон нийт нь НЗТ-ийн үйл явдал, судалгааг ашиглах, нягтлан үзэх нь илүү үр дүнтэй бөгөөд хэрэгжүүлэх ажлыг урьдчилан хийх давуу талтай. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 4:

Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх

2011 оноос хойш НЗТ-ийн гишүүд орон нутгийн болон үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөөгөөр дамжуулан нээлттэй засгийн сэдвүүдээр ахиц дэвшил гаргаж байна. Түншлэл нь бодлогын салбарын өсөн нэмэгдэж буй нээлттэй засгийн хандлагыг урагш ахиулдаг орон нутгийн болон үндэсний гишүүдтэй олон талын оролцоотой олон нийт болон өргөжсөн. Үүний зэрэгцээ ардчилал, нээлттэй засагт тулгарч буй сорилтууд өргөжиж, уур амьсгалын өөрчлөлт, тэгш бус байдал зэрэг нийгмийн өргөн цар хүрээтэй асуудлууд олон орны хувьд нэн тэргүүнд тавигдах боллоо.

Энэ Стратегийн талаарх зөвлөлдөөн нь ирэх таван жилд эдгээр сорилт бэрхшээлийг даван туулж чадах бодлогын талаар НЗТ-ийн олон нийт хамтын үр дүнг илүү хүчтэй харахыг хүсэж байгааг илэрхийлсэн юм. Санаачилга, удирдамж, нэгдэл, үйл явдал, харилцан суралцах боломж, харилцаа холбоо зэрэг нь НЗТ-ийн бүх гишүүд тодорхой нөхцөлд шинэчлэлийг оруулах орон зайг нээлттэй байлгахын зэрэгцээ хөгжил дэвшлийг урагшлуулах НЗТ-ийн өргөн цар хүрээтэй сорилтын цаана уялдуулна гэсэн үг юм.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

НЗТ-ийн шинэтгэгч нар өөр өөр сэдвээр хамтын хүсэл эрмэлзэл болон хэрэгжүүлэлтийг нэмэгдүүлэх гол үүрэг гүйцэтгэнэ. Хамтын ажиллагааны эхний арван жил нь ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо нь бодлогын тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх үнэ цэнтэй арга барил боловч тэгш бус хэрэгжсэн болохыг харуулсан.

Илүү их нөлөө үзүүлэхийн тулд нээлттэй засгийн удирдагчид эдгээр аргыг улс орны, орон нутгийн түвшинд илүү өргөн цар хүрээнд бодлогын сэдвээр тэнцүү өргөжүүлж, хүрэхийг хичээж байгаа зүйлдээ амбицтай хандах, найдвартай хэрэгжүүлэх хэрэгтэй болно. НЗТ-ийн шинэтгэгч нар болон түншүүд нь хүсэл эрмэлзэл, үйлдлээ загварчилж чадах сэдэвчилсэн нэгдэл буюу сүлжээг бий болгох, бусдыг ч мөн адил урамшуулан дэмжихэд чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. НЗТ-ийн бүх гишүүд энэ Стратегийн явцад наад зах нь хэд хэдэн нээлттэй засгийн гол бодлого дээр бодит ахиц дэвшлийг харуулах ёстой.

НЗТ-ийн Удирдах хороо нь тодорхой бодлого дээр Түншлэл даяар тулгамдаж буй асуудал дээр ахиц дэвшлийг гаргахад анхаарлаа хандуулна. Дэмжих нэгж нь улс орны, орон нутгийн түвшинд дэлхий нийтэд сурталчлах, нотолгоог баталгаажуулах, түүхийг ярихад дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаануудыг удирдан явуулна.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх

Бүх гишүүдийг НЗТ-ээр дамжуулан олон нийтийн бодлогын томоохон бэрхшээлүүдийг даван туулж, ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн талаарх хүчин чармайлтаа гүнзгийрүүлэхийг дэмждэг. НЗТ-ийн эхний арван жилд ил тод байдал, нээлттэй мэдээллийн хүчин чармайлтад ихээхэн ахиц гарсан хэдий ч нэг гол сургамж бол ил тод байдлын төлөө илүүг хийх явдал юм.

Нэгдүгээрт, улс орны нөхцөлд хамаарах тэргүүлэх асуудлыг урагшлуулахын тулд НЗТ-ийн платформыг ашиглах нь нээлттэй, уян хатан хэвээр байгаа хэдий ч гишүүд бодит үр дүнд хүрэхийн тулд нээлттэй засгийн арга барилыг тодорхой сэдэв, салбарын бодлого, хөтөлбөрүүдэд хэрхэн нэгтгэх талаарх шаардлагыг дээшлүүлэх хэрэгтэй. Шинэчилсэн Нээлттэй засгийн удирдамж нь хөгжил дэвшлийг дэмжих удирдамж, шалгуур үзүүлэлтээр хангана.

Хоёрдугаарт, хүртээмжтэй оролцоонд онцгой анхаарал хандуулна. Олон нийтийн оролцооны шинэчлэл нь Түншлэлд дэндүү цөөхөн байсан. Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага нар олон нийтийн оролцоог байгууллагуудад шингээхэд хамтдаа түлхэц үзүүлэх хэрэгтэй. Дэмжих нэгж нь ур чадвар хуваалцах, бусдаас суралцах боломжийг олгох, олон нийтийн оролцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, удирдамж, сайн дадал хэвшлийг хөхиүлэн дэмжих, үндэсний болон орон нутгийн удирдагчдын ажлыг дэмжиж, хүмүүсийн амьдралд нь нөлөөлөх шийдвэрүүдийг утга учиртай хэлбэрт оруулахад нь дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэнэ.

Гуравдугаарт, гишүүд хүйсийн бүлгүүд, маргиналагдсан олон нийт, өсвөр үеийнхэн болон бусад оролцогчидтой хамтран ажилласнаар тэдний санаачилгыг илүү өргөн хүрээтэй болгохын төлөө хүчин чармайлт гаргаж чадна. Дэмжих нэгж нь НЗТ-ийн оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартууд дээр суурилан, хамтарсан оролцоонд чиглэсэн удирдамж, төлөвшсөн загварыг сурталчлах, хөгжүүлэх түншүүдтэй хамтран ажиллана.

2. Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

Хамтын хөгжил дэвшлийг илүү бий болгохын тулд арав орчим нээлттэй засгийн багц дээр НЗТ-ийн өргөн цар хүрээтэй сорилтыг тодорхойлж, 2023 онд Эстонид болох Дэлхийн дээд хэмжээний уулзалт дээр эхлүүлэх болно.

НЗТ-ийн бүх гишүүдийг эдгээр салбаруудаас тодорхой тооны асуудлыг урагшлуулахыг дэмжих болно. Энэ нь хүсэл эрмэлзэл, өсөх ирээдүйтэй салбар, үндэсний болон орон нутгийн нөхцөл байдалтай холбоотой холимог асуудлууд дээр үндэслэн НЗТ-ийн Удирдах хорооноос тодорхойлох юм. Тухайлбал, эдгээр асуудлууд нь мэдээлэл авах боломж, санхүүгийн нээлттэй байдал, төрийн үйлчилгээ авах зэрэг нээлттэй засгийн суурь асуудлыг хамарч болно.

Сорилтын хэсгүүдийг НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээнд ч мөн хүрээнээс гадуур ч мөрдөж болно, гэхдээ НЗТ-ийн хамтран бүтээх, үйл ажиллагаа явуулах, хэрэгжүүлэх, эгэх хариуцлага хүлээх үндсэн зарчмуудад уяж НЗТ-ийн хамтын нөөц боломж, сүлжээг ашиглаж болно.

Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд хэрэгжүүлэх, хууль тогтоох, шүүх засаглалыг хамарсан Засгийн газрын шинэтгэгч нар эдгээр тулгамдсан асуудлаар ахиц дэвшил гаргаж улс төрийн дэмжлэгийг авахын тулд бие биетэйгээ болон иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах хэрэгтэй. Түншүүд болон холбоотон нар цаашид техникийн дэмжлэг үзүүлж, эдгээр салбарт суралцах, нөөц бололцоогоо хуваалцах боломжийг олгох болно. Шинэтгэгч нар болон хамтрагчид нэгдэл эсвэл сүлжээг удирдан, хүсэл эрмэлзэл, үйл ажиллагааг загварчлах хэрэгтэй. Мөн бусдыг үйлдэл хийхэд урамшуулан дэмжих хэрэгтэй болно.

Удирдах хороо болон Дэмжих нэгж нь Ардчиллын төлөөх дээд хэмжээний уулзалт, G7 болон G20, НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенц болон бусад хүмүүсийн хамтын хүсэл эрмэлзлийг нэмэгдүүлэх дэлхийн платформуудтай холбоо тогтооно. Мөн Дэмжих нэгж нь Хамтын ажиллагааны өргөн цар хүрээтэй сорилтыг дэмжин удирдлагын хөгжлийн үйл ажиллагааг санаачлах, улс төрийн оролцооны чиглэлээр ажиллах, тохиромжтой тохиолдолд кампанит ажил эхлүүлэх болно.

Дэмжих нэгж цаг хугацаа, нөөц бололцоогоо зарцуулах эдгээр сорилтын эхний багцад авлигатай тэмцэх, дижитал технологийг хөгжүүлэн ашиглах, уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх үйл ажиллагааг урагшлуулах, хууль эрх зүйн мэдлэг олгох, шударга ёсыг тогтоох боломжийг ахиулах зэрэг стратегийн зөвлөгөөнүүдээс тодорсон эн тэргүүнд тавих зүйлүүд орно. Энэ нь оролцоо болон хүртээмжийн асуудалтай давхцаж байгаад анхаарлаа хандуулна.

- **Авлигатай тэмцэхэд их хэмжээний авлига, клептократ** (авлигад идэгдсэн улс төрчид хуулиас гадуур нууцаар баяжиж албан тушаалгүй болох үед хэрэглэх мөнгийг гадны улс орнууд руу экспортлохыг хэлнэ), хууль бус мөнгөний урсгал болон мөнгө угаахтай тэмцэх бодлого, олон нийтийн шударга зарчимд голлон анхаарна. Үүнд эзэмшигч тал, нээлттэй гэрээ байгуулах, лоббидох, улс төрийн санхүү, хөрөнгийн ил тод байдал зэрэг тодорхой асуудлууд орно.

- **Дижитал технологийг хөгжүүлэх, ашиглах** талаар ардчилал болон засаглалын дижитал арга хэрэгсэл, ардчиллыг дэмжих арга хэмжээ болон арга хэрэгсэл, төрийн бусад салбаруудын өгөгдөл болон тоон хувиргалтыг чиглүүлэх бодлогод анхаарна.

- **Уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх үйл ажиллагааг ахиулах**ад уур амьсгалын санхүүг зохицуулах орон нутгийн тогтолцооны ил тод байдал, эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх, уур амьсгалтай холбоотой тоо, мэдээллийг нээлттэй болгох, мөн хамгийн чухал нь цаг ууртай холбоотой бодлогын оролцоог гүнзгийрүүлэхэд инновацыг нэвтрүүлэхийг дэмжихэд чиглэнэ.

- **Хууль эрх зүйн эрх мэдэл олгох, шударга ёсыг тогтоох** явдлыг дэмжихэд олон нийтийн шударга ёсыг тогтоох механизмыг өргөжүүлэх, шударга ёсны институтийг нээлттэй болгохын зэрэгцээ хууль эрх зүйн салбарыг хөшүүрэг болгож Засгийн газрын бусад арга хэмжээг бэхжүүлэхэд чиглэнэ.

Дэмжих нэгж нь сэдэвчилсэн нэгдэл, сүлжээнээс гарч буй удирдлагыг дэмжин, удирдлагын ялгаа бүхий бүс нутгуудад эдгээр эвслүүдийг хөгжүүлж, үйл ажиллагааг загварчлах, бусдад урам зориг өгөхийг дэмжих болно. Энэ нь салбар хоорондын хурал, кампанит ажил зохион байгуулах, хүлээн зөвшөөрөгдөх, бусадтай туршлага солилцох, хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх, сэдэвчилсэн тэтгэлэг, шагнал олгох, орон нутгийн үйл ажиллагааг урамшуулах зэрэгт дэлхийн тавцанг ашиглах болно.

Африкийн шинэтгэгч нар бүс нутагт өрийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхийн тулд үндэсний болон олон улсын байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 5:

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

НЗТ нь эхэн үеэс эхлэн олон нийтийн жишээнүүдийг олж авах, хуваалцахын зэрэгцээ шинэтгэгч нар болон шинэчлэлийг хүлээн зөвшөөрөхөд хөрөнгө оруулалт хийсэн. НЗТ-ийн олон нийт нь амжилт, бүтэлгүйтлийг хуваалцахад идэвхтэй оролцоноор олон нийтэд урам зориг өгөх, өсөж хөгжих, сэдэвчилсэн тэргүүлэх асуудлыг тавьж НЗТ-ийн өөрчлөлтийн онолын чухал хэсэг байсаар ирсэн.

НЗТ-ийн гол давуу талуудын нэг нь арван нэгэн жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, амлалт, ХБТМ тайлан, судалгааны үр дүнд цугларсан тоо баримт, нотолгоо, түүх, мэргэжилтнүүдийн сүлжээ юм. Олон нийт бий болгосон энэхүү мэдээллийг шинэтгэгч нарыг илүү хүчирхэгжүүлэх, бусад стратегийн зорилтуудыг урагшлуулахад ашиглах асар том боломж юм.

Энэ нь агуулгыг олох, олон нийтээс хүлээн авах, тэднээр болон тэдэнтэй хамт хуваалцсан тохиолдолд л амжилттай байх болно. Ингэхийн тулд түүх ярих, чанарын судалгаа хийх, тоо баримтыг нэгтгэх шаардлагатай болно. Мөн хүлээн зөвшөөрөх, зоригжуулах, нотолгоонд тулгуурласан үр дүнг тэнцвэржүүлэх хэрэгтэй болно. Энэ нь мөн агуулгыг олон нийттэй холбох тухай юм.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

НЗТ-ийн олон нийт нь зоригжуулах үндсэн эх сурвалж бөгөөд хэрэв илүү сайн хадгалан үргэлжлүүлж чадвал Стратеги дахь бүх зорилгыг биелүүлэхэд туслах болно. Урам өгөх түүх, чанарын судалгаа, мэдээллийг олох, нотолгоонд суурилсан үр дүнгээр хамтдаа бусдыг зоригжуулах нь НЗТ-д эн тэргүүнд хэвээр байх болно.

Ирээдүйд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь эдгээр хамтын нөөц бололцоог системтэйгээр, бүтээлчээр нээж илүү их хөрөнгө оруулалт хийх, өөр өөр оролцогчдын хэрэгцээнд нийцсэн, өөрчлөлтөд нь туслах олон янзын хэлбэр, бүтээгдэхүүнд нэвтрэхэд хялбар болгох болно. Мөн Түншийн гол цөм болсон хүн ам, орон зай, сүлжээг бэхжүүлэх, холбоход хөрөнгө оруулалт оруулсаар байх болно.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь бусадтай хамтран ажиллаж динамик нөөцийг үзүүлэх жишээ, арга барил, дэмжих тайлбар, төлөвшлийн загвар, одоо байгаа гуравдагч стандарт буюу үнэлгээний эшлэл, үнэ цэнтэй саналуудын хамт гаргаж ажиллана. Үүнд олон нийт агуулгыг нь гаргаж мэргэжлийн байгууллагатай хамтран бүтээн шинэчилсэн Нээлттэй засгийн зааварчилгааг оруулах бөгөөд энэ нь гишүүд өөрийн эхлэх цэгт тулгуурлан нээлттэй засгийн ахиц дэвшил гаргахын тулд юу хийж болох талаар тогтмол шинэчлэгдэн гарах “нэг цэгийн үйлчилгээ” юм.

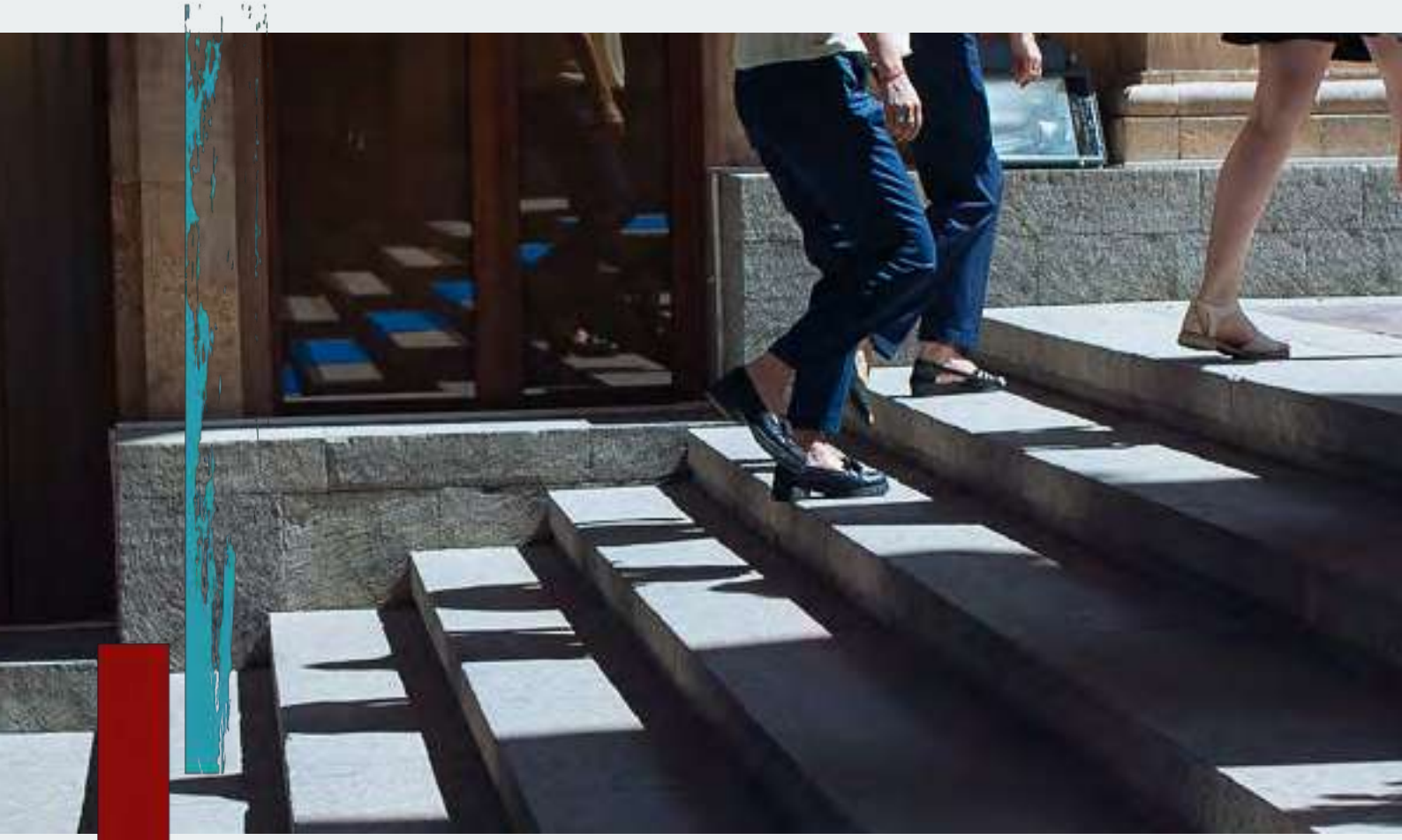

НЗТ-ийн дэлхий дахины арга хэмжээнд оролцогчид. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Түүнчлэн шинэтгэгч нар болон түншүүд бие биеэ эрэлхийлж, дэмжихэд илүү хялбар болгох зорилготой юм.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь өндөр чанартай, бодит, зоригжуулах агуулга бүхий нотолгоонд суурилсан мэдээллийн сан боловсруулах бөгөөд үүгээр дамжуулан олон төрлийн хэрэгцээг хангасан, нэвтрэхэд хялбар, олон хэлбэртэй бүтээгдэхүүнийг олон нийтэд хүргэх болно. Эдгээр эх сурвалжуудад нээлттэй түүх, чадамж, удирдлагын хөгжлийн сургалтын хөтөлбөр, мэдлэгийн эх сурвалж зэрэг харилцаа холбооны материалууд орно.

Удирдагчдыг хүлээн зөвшөөрч, урамшуулахын тулд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Стратегид өгүүлсэн бусад хэлбэрийн дэмжлэгээр шагнах, танигдах хөтөлбөрүүдийг боловсруулна.

Эрдэм шинжилгээний байгууллага, судлаач-практикч нарын сүлжээ нь эх судалгаа гаргах, цаашид нээлттэй засгийн нотолгооны бааз суурийг тавихад гол үүрэг гүйцэтгэнэ. Шинэлэг санааг инкубаторт оруулах, хуваалцах, ийм төрлийн хүчин чармайлтаас сургамж авах зэрэгт төр, иргэний нийгмийн байгууллага чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Мөн суралцах, удирдан чиглүүлэх, сурталчлах эх сурвалжуудыг хуваалцахыг дэмждэг. ХБТМ нь нотолгоонд суурилсан судалгаа гаргах, түгээхэд чухал үүрэг гүйцэтгэсээр байх болно. НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь эдгээр оролцогчдын ажлыг хадгалах, түгээх, НЗТ-ийн өөрийн өгөгдөл, суралцах санаачилгуудаас бий болсон нотолгоо, үйл ажиллагааны ойлголттой хослуулахад төвлөрнө.

ЗАСАГЛАЛ БА МАНЛАЙЛАЛ

НЗТ-ийн удирдлагын байгууллагууд Стратегийн хэрэгжилтийг хянах, улс төрийн удирдлагаар хангах үүрэг хүлээнэ.

НЗТ-ийн Удирдах хороо нь санаачилгыг гүйцэтгэх болон стратегийн шийдвэр гаргах байгууллага юм. НЗТ-ийн засгийн газар–иргэний нийгмийн бүрдлийг эргэцүүлэн харж Удирдах хороонд Засгийн газар, иргэний нийгмийн төлөөлөл тэнцүү тоогоор бүрдэнэ. Удирдах хороо нь байгууллагад хоёрдмол үүрэг гүйцэтгэдэг. Аливаа удирдах зөвлөлийн нэгэн адил бодлого, хөтөлбөр, журмыг баталдаг бөгөөд энэ нь мөн НЗТ-ийн нөлөөллийг урагшлуулах бодит арга замуудад маш чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Удирдах хорооны гишүүд бусад орнуудад үлгэрлэж, дипломат нөлөөгөө ашиглан бусад оролцогчдыг НЗТ-д нэгдэхэд илүү дэмжлэг үзүүлэх ёстой. Удирдах хороо болон түүний бүрэлдэхүүний талаар илүү ихийг мэдэж аваарай.

Удирдах хорооны стратегийн хяналтын үүргийг нөхөхийн тулд Захирлуудын зөвлөл нь НЗТ-ийн итгэл хүлээсэн, хууль зүйн хяналтыг хариуцдаг. Үүнд НЗТ-ийн төсвийг хянах, батлах зэрэг орно. Зөвлөл гишүүдээ Удирдах хорооноос авдаг бөгөөд удирдлагын аль аль нь үйл ажиллагааныхаа талаар бие биедээ мэдээлэл өгдөг. Захирлуудын зөвлөлийн талаар илүү ихийг мэдэж аваарай.

Олон улсын экспертүүдийн бүлэг (IEP) нь бүс нутгийн болон сэдэвчилсэн таван мэргэжилтнээс бүрдсэн зөвлөх байгууллага юм. IEP нь ХБТМ-ыг хараат бус байдлаа хамгаалахад хяналт тавьж, ХБТМ -ын арга барил, хяналт шалгалтын явц, ашиг сонирхлын зөрчил, бүтээгдэхүүний талаар чанарын баталгаа өгдөг. IEP нь ХБТМ-ын алсын хараг тогтоох, түүний ололтыг сурталчлахад чухал зөвлөх үүрэг гүйцэтгэдэг. IEP-ийн гишүүдийг нээлттэй үйл явцаар нэр дэвшүүлж, НЗТ-ийн Удирдах хорооноос томилдог. Олон улсын экспертүүдийн бүлгийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл аваарай.

НЗТ-ийн Удирдах хорооны гишүүд 2022 онд хуралдаж, ирэх таван жилд хамтын ажиллагааны чиглэлийг хэлэлцсэн байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Аргентин улсын Буэнос-Айрес хот иргэдийн шударга ёс, мэдээллийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхээр ажиллаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

ЗАСАГЛАЛЫН ХЯНАЛТ

Стратегийг эхлүүлэхэд Удирдлагын хорооны чиг үүрэгт анхаарал хандуулж, 2023 онд удирдлагын шалгалт дуусгавар болно. Гол зорилго нь Удирдах хорооны чиг үүрэг, ажиллах арга зам, НЗТ-ийн удирдлагын ерөнхий загвар нь тухайн үеийн хэрэгцээ, шинэ Стратегийн хэрэгцээг хангах зорилгод нийцсэн хэвээр байх явдал юм. Үүнээс гадна энэхүү хяналт нь Удирдах хорооны бусад үндсэн НЗТ-ийн байгууллага, түүн дотроо Дэмжих нэгж, Захирлуудын зөвлөл, IEP-тэй хэрхэн хамтран ажиллаж байгааг үнэлэх болно.

Хяналт шалгалтад дараах зүйлсийг тусгана. Үүнд:

- **Улс төрийн удирдлагыг сайжруулах:** Улс төрийн илүү хүчирхэг удирдлага, хамгаалал, хамтын ажиллагааны нөөц бололцоог дайчлах, гишүүдийн хувь хүний болон хамтын үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх боломж олгохын тулд Удирдах хорооны хүлээлт, үүргийг эргэн харах явдал орно. Үүнд ирээдүйн Удирдах хорооны удирдлагын холбогдох дэд бүтцийг барих арга замуудыг судлах зэрэг болно.
- **Шинэ дуу хоолойн орон зайг бий болгох:** Удирдах хороо нь Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллагын аль алиных нь хувьд дэлхийн өнцөг булан бүрээс ирсэн олон төлөөллөөс үргэлж бүрддэг. Гэвч НЗТ-ийн Орон нутгийн гишүүд, залуучуудын хамгаалагчид, салбарын эсвэл сэдэвчилсэн сүлжээний дуу хоолой, үзэл бодол дутуу сонсогдсон хэвээр байна. Удирдлагын хяналт нь эдгээр болон бусад чухал сонгогчдыг тусгахын тулд үйл явц, бүтцийг хэрхэн бэхжүүлж болохыг авч үзнэ.
- **Ажиллах арга замыг дээшлүүлэх:** Удирдлагын хороо болон түүний дэд хороодод ажиллах арга замыг сайжруулах, түүнчлэн Удирдах хороо, Дэмжих нэгж болон НЗТ-ийн бусад удирдлагын байгууллагуудын хооронд ажиллах арга замыг сайжруулахад чиглэнэ. Ингэснээр Удирдлагын хороо гадаад, дотоодод стратегийн анхаарал хандуулахын зэрэгцээ илүү үр дүнтэй байх боломжийг олгоно.

НЗТ-ийн Засаглалын тухай өгүүллүүд нь энэхүү шалгалтын дараа шинэчлэгдэн НЗТ-ийн удирдлагын бүтцэд гарсан аливаа өөрчлөлт, Удирдах хорооны үүрэг, Стратеги болон удирдлагын хяналтаас үүдэлтэй бусад үр дагаврыг тусгах болно.

БАЯЛГИЙГ АШИГЛАХ АРГА БАРИЛ

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, шинэтгэгч нарын эх үүсвэр нь Түншлэлийг амжилттай хэрэгжүүлж, энэхүү шинэ стратегийг хэрэгжүүлэх нэн чухал урьдчилсан нөхцөл юм. Үүнд иргэний нийгмийн байгууллага, Засгийн газрын аль алинд нь өөрчлөлтийг жолоодож, шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон ХБТМ-д үндсэн үүргээ гүйцэтгэх эх үүсвэр орно.

Сүүлийн жилүүдэд гадаад геополитикийн хүчин зүйл, эдийн засгийн тодорхойгүй байдал, орон нутгийн улс төрийн дарамт шахалтаас шалтгаалан Засгийн газрын тусламжийн төсвийн нэг хэсэг болох хоёр талын донорын ажлын санхүүжилтийн түвшин буурч байна. Мөн олон суурь санхүүжүүлэгчдийн Засгийн газрын нээлттэй талбар руу чиглэсэн санхүүжилтийн ерөнхий түвшинд нөлөөлсөн стратегид өөрчлөлт орсон байна.

Энэ хэцүү нөхцөл байдлын дунд НЗТ нь одоогийн болон шинэ санхүүжилтийн эх үүсвэрүүдийг оролцуулах, шинэ арга барилыг хэрэгжүүлэх, НЗТ дэд зөвлөл болох Дэмжих нэгж, ХБТМ болон нээлттэй засгийн талбарын тогтвортой санхүүжилтийг баталгаажуулах хүчин чармайлтаа хоёр дахин нэмэгдүүлэхийг эрмэлзэнэ. Үүнд:

- **Хамтын хандив цуглуулах:** НЗТ стратегийн зорилт 4-ийн дурдсан тэргүүлэх сэдвээр дэлхий дахины болон орон нутгийн адил бодолтой түншүүд, хандивлагсдыг эрэлхийлэх болно. Нээлттэй засгийн үнэ цэнтэй шинэчлэгдсэн санал дэвшүүлж, үүнийг эн тэргүүнд тавих бодлогын зорилгуудтай нь нийцүүлэхийн тулд одоогийн хандивлагсадтай дахин нэгдэх, НЗТ-ээр удирдуулсан эсвэл нэгдэн орсон эдгээр сэдэвчилсэн бодлогын салбарт одоогийн болон шинэ хандивлагсадтай хамтран ажиллах, өрсөлдөөнтэй эсвэл өрсөлдөөнгүй гэсэн хамтын саналууд орно. Мөн НЗТ-ийн ажлын шинэ нээлтүүд, түүний дотор орон нутгийн зохион байгуулалтад чиглэсэн чиг хандлагад нийцсэн хоёр талын, олон талт, суурь санхүүжүүлэгчидтэй шинэ түншүүдийг эрэлхийлэх болно.

Нээлттэй засгийн экосистемд орон нутгийн оролцогчдыг дэмжих хэрэгтэй. Сүүлийн жилүүдэд орон нутгийн иргэд, байгууллагуудад хөрөнгө оруулах орчныг илүү сонирхох болсон. Энэ нь нээлттэй засгийн арга барилаар ажилладаг орон нутгийн нэгдэл, түншүүдийг дэмжих боломжийг олгосон. Орон нутгийн шинэтгэгч нарыг дэмжих нь НЗТ-ийн ДНХ-ийн гол хэсэг бөгөөд хоёр талын болон суурь санхүүжүүлэгчид НЗТ-ийн өвөрмөц байрлал, сүлжээг ашиглан орон нутгийн оролцогчдод илүү их санхүүжилт хийх боломжийг бий болгож чадна.

Үүнд хүрэх стратегиудад зорилтот улс орнуудыг тодорхойлохын тулд санхүүжүүлэгчидтэй холбоо тогтоохыг эрэлхийлж буй НЗТ-ийг Дэмжих нэгж орно. Энэ нь улс төрийн боломжтой, санхүүгийн хэрэгцээ өндөртэй, донор орнууд эсвэл бүс нутгуудтай уялдаж болох юм. Энэ нь хоёр талын донoруудын дунд орон нутгийн болон бүс нутгийн санхүүгийн боломж байж болох улс орон эсвэл бүс нутгийн зорилгуудтай НЗТ нягт хамтран ажиллах явдал байж болно. Мөн тодорхой бүс нутаг, улс орон эсвэл салбарын эрх мэдэлтнүүдэд иргэний нийгмийн байгууллагуудад зориулсан сан байгуулах боломжийг эрэлхийлэх болно.

Эцэст нь, энэ нь бүс нутгийн төвлөрсөн хөтөлбөрүүдийг судлах явдал юм. Жишээлбэл, Европын комиссын санхүүжүүлсэн Европын холбооны зарчимч байдлын хөтөлбөр буюу

БНСУ-ын “Анхны чөлөөт санаачилга” нь бүх насны иргэдийг цуглуулж, эвлэлдэн нэгдэж, тэдний хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн санал дэвшүүлэх боломжийг олгох замаар бодлогыг дэмжих зорилготой юм. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Франкофоны Африкийн орнуудад зориулан Agence française de Développement-ийн санхүүжүүлсэн PAGOF II хөтөлбөр зэрэг нь орон нутгийн иргэний нийгмийн байгууллага, Засгийн газар, НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон ХБТМ-д аль алинд нь нөөц бололцоог бий болгодог.

- **Улс орны хандив**: НЗТ нь 2015 оноос хойш бүх гишүүн орнуудаас сайн дурын үндсэн дээр хандив хүссэн нь НЗТ-ийн гишүүд өөрсдөө эзэд нь гэдгийг харуулж байна. Эдгээр гишүүдийн хандив нь НЗТ-ийн Ажлын албаны бүх гишүүн Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагад зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээ үзүүлэхэд тусалдаг санхүүжилтийн амин чухал эх үүсвэр юм.

  2024 оноос эхлэн хоёр жилийн хугацаанд улс орны хандивыг нэмэгдүүлэх болно. Энэ өсөлт нь дэлхий даяар инфляцын өсөлт болон НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегийг хэрэгжүүлэхэд тогтвортой санхүүжилт олгох шаардлагатай байгааг харуулж байна. Мөн НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон Удирдлагын хороо нь одоогийн цалин хөлсгүй гишүүдэд хандив өгч эхлэх ажлыг эн тэргүүнд тавьж, дэмжлэг үзүүлнэ.

Эдгээр улсын хандив нь НЗТ-ийн дэд зөвлөлийн бүх гишүүн болох Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага нэн чухал үйлчилгээ үзүүлэх боломжийг олгодог. Тухайлбал, орон нутгийн шинэчлэлийг хамтран бүтээх, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, бүс нутгийн болон бусдаас суралцах боломжийг бүрдүүлэх, бодлогын сэдвээр арга зүйн мэдлэг олгох, удирдлага, эвслийг байгуулах талаар сургалт явуулах, нээлттэй засгийн бүс нутгийн болон дэлхий дахины арга хэмжээг зохион байгуулах зэрэг юм. Түүнээс гадна, ХБТМ нь НЗТ-ийн гишүүдэд эгэх хариуцлага тооцож, засгийн газрын нээлттэй хүчин чармайлтыг нь дэмжихийн тулд бие даасан, нотолгоонд тулгуурласан, зорилготой тайлан гаргах замаар оролцогч орнуудын хөгжил дэвшлийг хянадаг.

ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА БАРИЛ

НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегид тусгасан стратегийн зорилтуудад хүрэхэд Хамтын ажиллагааны бүх хэсгийг хамарсан арга барил, ажиллах арга зүй, суралцахад өөрчлөлт оруулах шаардлагатай болно. Стратегийн цар хүрээ, хүсэл эрмэлзлийг харгалзан эдгээр бүх өөрчлөлтүүд нэгэн зэрэг бодитойгоор эхэлж чадахгүй. Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа дэс дараалалтай явагдана. НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээг дахин бодож үзэх, сэдвийн сорилтын бүсийг тодорхойлох зэрэг суурь үйл ажиллагаануудыг эхний жилүүдэд нэн тэргүүнд тавьж, дараа дараагийн жилүүдэд Засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт олон нийтийн дэмжлэгийг илүү ихээр бий болгох зэрэг илүү дэвшилтэт зорилтуудыг хэрэгжүүлэх боломжийг олгоно.

Түншлэлийг хамарсан стратегийг хэрэгжүүлэхийн тулд Түншлэлийг бүрдүүлдэг олон оролцогчдын дунд зохицуулалт хийх шаардлагатай болно.

НЗТ-ийн Удирдах хороо стратегийг хэрэгжүүлэх чиглэл өгч, стратегийн зорилтуудыг урагшлуулах НЗТ-ийг Дэмжих нэгж, ХБТМ-ын ажлын төлөвлөгөөг батална. НЗТ-ийг Дэмжих нэгж, ХБТМ нь ажлын төлөвлөгөөг жил бүр тайлагнана. Жил бүрийн тайланг нийтэлнэ.

Олон нийтэд санал бодлоо илэрхийлэх хугацаа нь тайлангууд өргөн түншлэлийн хөгжил дэвшлийг харуулж чадах эсэхийг баталгаажуулна.

Стратегийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх төсвийг Нээлттэй засгийн түншлэлийн Захирлуудын зөвлөл батална.

НЗТ-ийн дэлхийн чуулган, бүс нутгийн арга хэмжээ, оролцогчдын хоёр жил тутмын судалгааг илүү өргөн цар хүрээтэйгээр НЗТ-ийн олон нийт, түншүүдтэй хамтран хэрэгжүүлэх, хөгжил дэвшлийг тогтмол судалж, Дэмжих нэгж болон Удирдах хорооны хоёр жилийн ажлын төлөвлөгөөнд хувь нэмрээ оруулан ашиглах болно.

Үүнээс гадна НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь ХБТМ-ын өгөгдөл, дүн шинжилгээ болон стратегийн эхний жилд боловсруулах сургалтын хүрээг ашиглан стратегийг урагшлуулахад гарсан ахиц дэвшлийг мөрдөж, мэдэрч байгааг үе үе мэдээлнэ.

Өмнөд Африкийн иргэний нийгмийн байгууллагууд Засгийн газартай хамтран үндэсний төсвийг нээлттэй болгов. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СУРАЛЦАХ АРГА БАРИЛ

Стратегийг хэрэгжүүлэх эхний жилд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Стратегитай уялдуулах сурах арга барилаа сэргээнэ. Стратеги нь хувь хүний болон системийн өөрчлөлтийг биет болон биет бус хэмжүүрээр хэмждэг. Биет хэмжүүрт амархан харуулах эсвэл хэмжих боломжтой хэмжүүр багтдаг бол биет бус хэмжүүрт нөлөөлж чадах эсвэл хувь нэмрээ оруулж чадах боловч шууд харуулах хэцүү хэмжүүр багтдаг. Хувь удирдагч, шинэтгэгч нарын хувьд биет бус хэмжүүр нь тэдний чадвар, улс төрийн боломж, нөлөөтэй холбоотой байж болох бол биет хэмжүүр нь өөрчлөлтийг жолоодох нөөц бололцоо багтаж болно. Системийн өөрчлөлт нь Засгийн газар болон засгийн газрын бус оролцогчдын итгэлцэл, харилцаа, хамтын үйл ажиллагаа, дэлхий нийтийн хэм хэмжээг тогтоох, бодлого, хууль эсвэл шинэ эвсэл байгуулах бодит болон албан ёсны өөрчлөлт зэрэг биет бус талуудыг бид харах болно.

Суралцах арга барил нь системийн болон хувь хүний аль алиныг нь дагах хэмжүүрийн арга барилаар бүтээгдэх бөгөөд өөрчлөлт, үйл ажиллагааны онолоор хийгдсэн таамаглалуудыг туршихад туслах, стратеги хэрэгжүүлэх явцад ахиц дэвшлийг үнэлэх, шаардлагатай бол залруулгыг мэдээлэх биет болон биет бус өөрчлөлтөөр зохион байгуулна.

Өнгөрсөн арван жилийн бариимтаас харахад иргэд амьдралд нь нөлөөлөх шинэчлэлийг зохион бүтээх, хяналт тавихад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Сургалтын шинэчилсэн хүрээг үндэслэсэн шинэ асуултуудын жишээ:

- Хувь хүн шинэчлэл хийж бэхжүүлэхэд санал болгодог нээлттэй төрийн удирдлага, ур чадварыг хөгжүүлэх чадвар, уялдаа холбоо хаана, хэрхэн байна вэ?
- Энэ нь тэдний эхлүүлсэн шинэчлэлийн хөгжилд хэрхэн нөлөөлдөг вэ?
- Шинэ үйл ажиллагааны хүрээнд өгөгдсөн урамшууллын аль багц нь нээлттэй засгийн шинэчлэлд илүү их хүсэл эрмэлзлийг өдөөхөөр ажиллаж байна вэ?
- НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнөөс гадна нээлттэй засгийн гол зорилго юу вэ?
- Засгийн газрын шинэ оролцогчид иргэний орон зай гэх мэт эмзэг сэдвээр илүү нээлттэй ярилцаж, оролцож байна уу? Иргэний нийгмийн удирдагчид үүнийг хэлэлцэж байна уу?
- Ямар шалгуур үзүүлэлт, бэрхшээл, бусад арга хэрэгсэл нь чухал сэдвийг авч үзэх хүсэл эрмэлзлийг өдөөж байна вэ?
- Хамтын хөгжил дэвшилд хүрэхийн тулд Түншлэлийг сорьж, дэмжих ямар ур дүнтэй арга замууд байдаг вэ?
- НЗТ-ийн боловсруулсан, хадгалсан эх үүсвэрүүдийг хэрхэн ашиглаж, ур шимийг нь хүртэж байна вэ?

Эдгээр асуултуудад хариулахын тулд бодит мэдрэмжийг бий болгох, хамт олонтой ажиллах, стратегийн хяналт шалгалт хийх, чанарын болон тоо хэмжээний арга барилыг ашиглан өөр өөрчлөлтийг дагах, тэднийг холбох, ур дүнг харуулах, хандивт дүн шинжилгээ хийх зэрэг аргуудтай уялдуулан ХБТМ-ын өгөгдөл, анализыг хослуулан ашиглах шаардлагатай болно.

Дэмжих нэгж нь бодит цагт суралцах, дасан зохицох сэтгэлгээгээр олон нийттэй хамт стратегийн хэлэлцүүлгийг удирдана. НЗТ-ийн Удирдах хорооны стратегийн албан ёсны үнэлгээг Стратегийн төгсгөлд хийнэ.

2022 онд болсон НЗТ-ийн бүсийн арга хэмжээний үеэр шинэтгэгч нар өөрсдийн нөхцөлд нээлттэй засгийн шинэчлэлийг урагшлуулахад нь туслах үйл ажиллагааны хүрээний талаар ярилцжээ. НЗТ-ийн гэрэл зураг

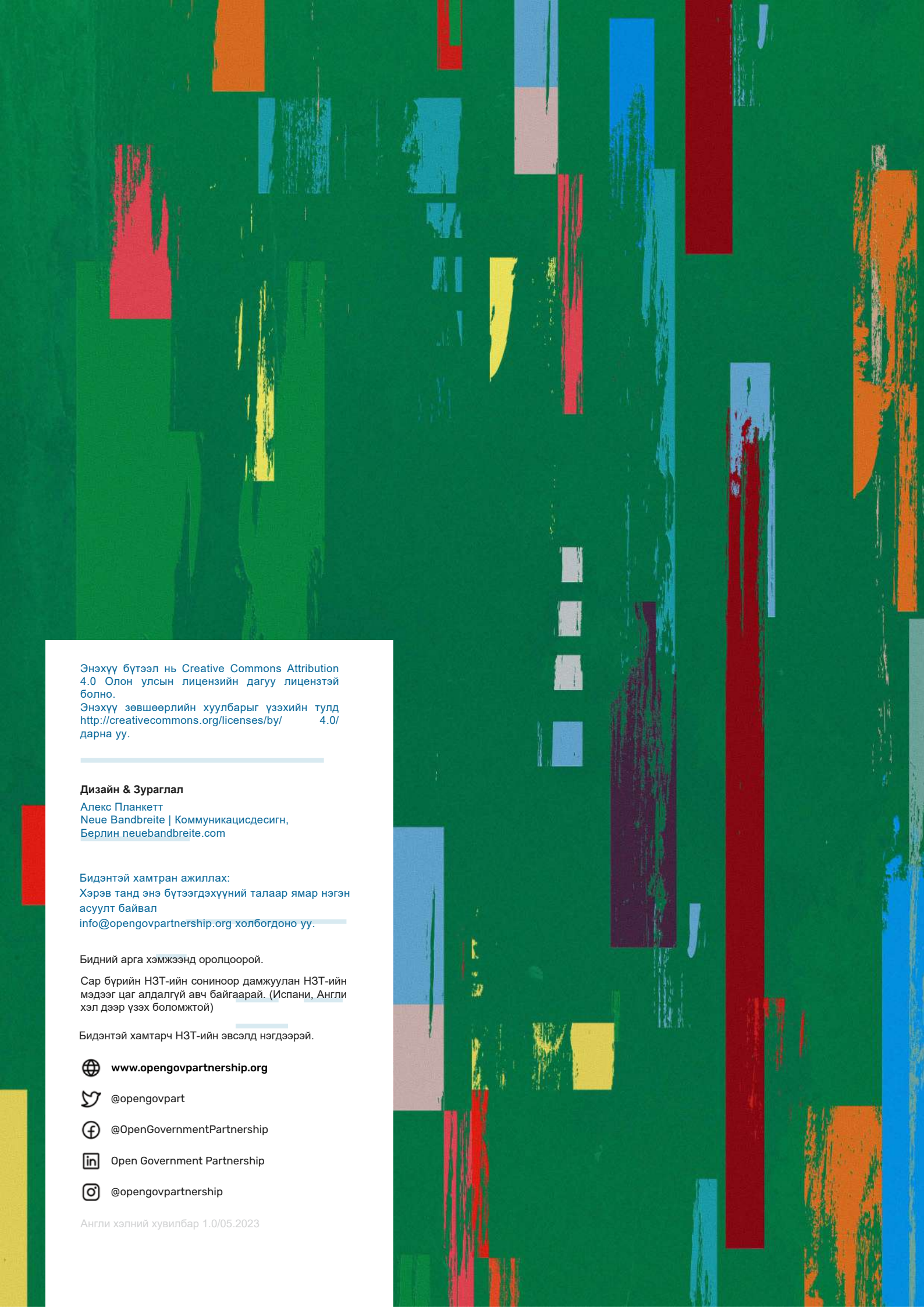

Энэхүү бүтээл нь Creative Commons Attribution 4.0 Олон улсын лицензийн дагуу лицензтэй болно.
Энэхүү зөвшөөрлийн хуулбарыг үзэхийн тулд http://creativecommons.org/licenses/by/ 4.0/ дарна уу.

Дизайн & Зураглал

Алекс Планкетт
Neue Bandbreite | Коммуникацисдесигн,
Берлин neuebandbreite.com

Бидэнтэй хамтран ажиллах:
Хэрэв танд энэ бүтээгдэхүүний талаар ямар нэгэн асуулт байвал info@opengovpartnership.org холбогдоно уу.

Бидний арга хэмжээнд оролцоорой.

Сар бүрийн НЗТ-ийн сониноор дамжуулан НЗТ-ийн мэдээг цаг алдалгүй авч байгаарай. (Испани, Англи хэл дээр үзэх боломжтой)

Бидэнтэй хамтарч НЗТ-ийн эвсэлд нэгдээрэй.

www.opengovpartnership.org

@opengovpart

@OpenGovernmentPartnership

Open Government Partnership

@opengovpartnership

Англи хэлний хувилбар 1.0/05.2023

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГЫН
ТУШААЛ

2023 оны 11 сарын 01 өдөр Дугаар 99 Улаанбаатар хот

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай:

Ажлын хэсгийн ахлагч:	Б.Баасандорж (Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга)
Ажлын хэсгийн дэд ахлагч:	Б.Болорсайхан (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)
Гишүүд:	Ч.Болортуяа (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ундрахбаяр (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ариунхур (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх)
	Д.Ган-Эрдэнэ (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч)
	Б.Анар (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач)
	Л.Балчинлувсан (Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Хөгжлийн нэгдсэн бодлогын газрын дарга)

0023200381

М.Санжаадорж (Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Э.Энхтуяа (Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

Б.Золбоо (Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга)

П.Оюунаа (Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Ц.Болорчулуун (Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

М.Мэндбаяр (Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга)

Б.Буяннэмэх (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга)

Б.Билэгдэмбэрэл (Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

О.Номинчимэг (Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч)

Ц.Батзул (Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга)

Л.Баярмандал (Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Ш.Энхтуяа (Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Х.Эрдэм-Ундрах (Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал)

Н.Дабааням (Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга)

Д.Цэнд-Аюуш (Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар)

О.Энхзул (Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Х.Энхбат (Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Б.Дөлгөөн ("Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв" УТҮГ-ын захирал)

С.Баясгалан (Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга) (тохиролцсоноор)

Л.Төр-Од ("Нээлттэй засаглалын түншлэл"-ийн олон улсын элч төлөөлөгч) (тохиролцсоноор)

О.Хатанболд (Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор) (тохиролцсоноор)

Д.Бумдарь (Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Мөнхжаргал ("Транспэрэнси Интернешнл Монгол" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Төрболд ("Оюуны-Инноваци" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Халиунгоо (Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер) (тохиролцсоноор)

Э.Баасансүрэн (Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан) (тохиролцсоноор)

Н.Наранцэцэг ("Байгаль эхийн аврал сан" ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Б.Амарзаяа (“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Ч.Энхбаяр (“Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Д.Жаргалсайхан (“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Г.Нямпүрэв (“Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

О.Нурболат (“Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбоо” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Х.Оюунцэцэг (“Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбоо” ТББ-ын Удирдах зөвлөлийн гишүүн) (тохиролцсоноор)

Ш.Ариунаа (“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Д.Оюунбадам (“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

С.Оюунтуяа (“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Дуламхорлоо (“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Тунгалаг (“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал (тохиролцсоноор)

Ч.Отгонбаатар (“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

С.Амармэнд (“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга) (тохиролцсоноор)

Г.Уранцоож (“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Ц.Тамир (“Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Гүнжидмаа (“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын Гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Нарийн бичгийн дарга: Д.Номинчимэг (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн)

2.Төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлын хуваарийг хавсралтаар батлуулсугай.

3.Ажлын хэсэгт мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр холбогдох байгууллагаас мэргэжлийн хүмүүсийг оролцуулж ажиллуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т зөвшөөрсүгэй.

4.Төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж, 2023 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдрийн дотор танилцуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны
11 дугаар сарын 01 -ны өдрийн
99 дугаар тушаалын хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хариуцах эзэн	Хугацаа
1	Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүний НЗТ-г танилцуулах сургалт	Ажлын алба	2023.11.01
2	Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулахад шаардлагатай мэдээллийг гишүүдэд хүргэх	Ажлын алба	2023.11.01
3	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.09
4	Анхдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.10
5	Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.16
6	Хоёрдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.17
7	Ажлын хэсгийн гуравдугаар хуралдааныг зохион байгуулах, Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.23
8	Гуравдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган эцэслэн боловсруулах	Ажлын алба	2023.11.24
9	Төлөвлөгөөний төслийг Нээлттэй засгийн Үндэсний зөвлөлд танилцуулж, батлуулах	Ажлын алба	2023.11.30

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГЫН
ТУШААЛ

2023 оны 11 сарын 01 өдөр Дугаар 99 Улаанбаатар хот

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай:

Ажлын хэсгийн ахлагч:	Б.Баасандорж (Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга)
Ажлын хэсгийн дэд ахлагч:	Б.Болорсайхан (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)
Гишүүд:	Ч.Болортуяа (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ундрахбаяр (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ариунхур (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх)
	Д.Ган-Эрдэнэ (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч)
	Б.Анар (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач)
	Л.Балчинлувсан (Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Хөгжлийн нэгдсэн бодлогын газрын дарга)

0023200381

М.Санжаадорж (Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Э.Энхтуяа (Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

Б.Золбоо (Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга)

П.Оюунаа (Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Ц.Болорчулуун (Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

М.Мэндбаяр (Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга)

Б.Буяннэмэх (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга)

Б.Билэгдэмбэрэл (Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

О.Номинчимэг (Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч)

Ц.Батзул (Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга)

Л.Баярмандал (Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Ш.Энхтуяа (Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Х.Эрдэм-Ундрах (Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал)

Н.Дабааням (Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга)

Д.Цэнд-Аюуш (Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар)

О.Энхзул (Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Х.Энхбат (Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Б.Дөлгөөн ("Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв" УТҮГ-ын захирал)

С.Баясгалан (Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга) (тохиролцсоноор)

Л.Төр-Од ("Нээлттэй засаглалын түншлэл"-ийн олон улсын элч төлөөлөгч) (тохиролцсоноор)

О.Хатанболд (Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор) (тохиролцсоноор)

Д.Бумдарь (Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Мөнхжаргал ("Транспэрэнси Интернешнл Монгол" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Төрболд ("Оюуны-Инноваци" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Халиунгоо (Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер) (тохиролцсоноор)

Э.Баасансүрэн (Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан) (тохиролцсоноор)

Н.Наранцэцэг ("Байгаль эхийн аврал сан" ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Б.Амарзаяа (“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Ч.Энхбаяр (“Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Д.Жаргалсайхан (“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Г.Нямпүрэв (“Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

О.Нурболат (“Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбоо” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Х.Оюунцэцэг (“Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбоо” ТББ-ын Удирдах зөвлөлийн гишүүн) (тохиролцсоноор)

Ш.Ариунаа (“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Д.Оюунбадам (“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

С.Оюунтуяа (“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Дуламхорлоо (“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Тунгалаг (“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал (тохиролцсоноор)

Ч.Отгонбаатар (“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

С.Амармэнд (“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга) (тохиролцсоноор)

Г.Уранцоож (“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Ц.Тамир (“Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Гүнжидмаа (“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын Гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Нарийн бичгийн дарга: Д.Номинчимэг (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн)

2.Төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлын хуваарийг хавсралтаар батлуулсугай.

3.Ажлын хэсэгт мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр холбогдох байгууллагаас мэргэжлийн хүмүүсийг оролцуулж ажиллуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т зөвшөөрсүгэй.

4.Төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж, 2023 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдрийн дотор танилцуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН

Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн

№	Гишүүн	Холбоо барих цахим хаяг
1	Б.Баасандорж (Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга)	Baasandorj@ags.gov.mn
2	Б.Болорсайхан (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Bolorsaikhan@cabinet.gov.mn
3	Ч.Болортуяа (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)	Bolortuya@pmo.gov.mn
4	Ч.Ундрахбаяр (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)	Undrakhbayar@pmo.gov.mn
5	Ч.Ариунхур (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх)	Ariunkhur@ags.gov.mn
6	Д.Ган-Эрдэнэ (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч)	Gan-erdene@ags.gov.mn
7	Б.Анар (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач)	B.anar@ags.gov.mn
8	Л.Балчинлувсан (Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Хөгжлийн нэгдсэн бодлогын газрын дарга)	Balchinluvsan.l@med.gov.mn
9	М.Санжаадорж (Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Sanjaadorj_m@mof.gov.mn
10	Э.Энхтуяа (Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)	Enkhtuya@mojha.gov.mn
11	Б.Золбоо (Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга)	Dep09-03@mfa.gov.mn
12	П.Оюунаа (Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Oyunaa@mecs.gov.mn
13	Ц.Болорчулуун (Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)	Bolorchuluun@mofa.gov.mn
14	М.Мэндбаяр (Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга)	Mendbayar@mmhi.gov.mn
15	Б.Буяннэмэх (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга)	Bnnmkh@gmail.com
16	Б.Билэгдэмбэрэл (Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)	Bilegdemberel@mddc.gov.mn
17	О.Номинчимэг (Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч)	Nominchimeg.odsuren@outlook.com
18	Л.Баярмандал (Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)	Bayarmandal.l@mrpam.gov.mn

19	Ш.Энхтуяа (Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)	Enkhtuya@mmra.gov.mn Enkhtuya.0523@gmail.com
20	Х.Эрдэм-Ундрах (Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал)	Erdemundrakh@legalinstitute.mn
21	Ц.Батзул (Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга)	Batzul@spa.gov.mn
22	Н.Дабааням (Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга)	Davaanyam@11-11.mn
23	Д.Цэнд-Аюуш (Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар)	Tsend-ayush@iaac.mn
24	О.Энхзул (Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Enkhzul@cabinet.gov.mn
25	Х.Энхбат (Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)	Obbukh@met.gov.mn
26	Б.Дөлгөөн (“Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал)	Dulguun@nrpa.gov.mn
27	Д.Номинчимэг (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн)	Nchr@cabinet.gov.mn
28	С.Баясгалан (Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга)	Bayasgalan@mongolchamber.mn
29	Л.Төр-Од (“Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч)	Turod2030@gmail.com
30	О.Хатанболд (Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор)	Khatanboldo@gmail.com
31	Д.Бумдарь (Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал)	Bumdari.dagvaochir@gmail.com
32	Э.Мөнхжаргал (“Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Munkhjargal@transparency.mn
33	Б.Төрболд (“Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Turbold.tr@gmail.com
34	Г.Халиунгоо (Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер)	Khaliungoo.ganbat@asiafoundation.org
35	Э.Баасансүрэн (Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан)	Baasansuren@iri.org
36	Н.Наранцэцэг (“Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн)	Naraa_green@yahoo.com
37	Б.Амарзаяа (“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Amarzaya.tumurbaatar@gmail.com
38	Б.Онон (“Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Onon@globeinter.org
39	Д.Жаргалсайхан (“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн)	Jargalsaikhan@mongolforum.mn

40	Г.Нямпүрэв (“Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер)	G.nyampurev@gmail.com
41	О.Нурболат (Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал)	Nurbolat.bu@gmail.com
42	Х.Оюунцэцэг (Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн)	Khurts.oyuntsetseg@gmail.com
43	Ш.Ариунаа (“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн)	Ariunaa.shag@gmail.com
44	Д.Оюунбадам (“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер)	Oyunbadam@forum.mn
45	С.Оюунтуяа (“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Oyunasu5@gmail.com
46	Б.Дуламхорлоо (“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Duuya@nestmongolia.org Bilguun@nestmongolia.org
47	Э.Тунгалаг (“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Tungalag@tungaahui.mn
48	Ч.Отгонбаатар (“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал)	Otgonbaatar@mongolianlawyers.com
49	С.Амармэнд (“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга)	Sainbayaramarmend@gmail.com
50	Г.Уранцоож (“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн)	Gurantsooj@rocketmail.com
51	Ц.Тамир (“Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Tamiraa.ts@gmail.com
52	Г.Гүнжидмаа (“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал)	Gunjidmaa@mediacouncil.mn

___oOo___

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хариуцах эзэн	Хугацаа
1	Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүний НЗТ-г танилцуулах сургалт	Ажлын алба	2023.10.25
2	Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулахад шаардлагатай мэдээллийг гишүүдэд хүргэх	Ажлын алба	2023.10.25
3	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.08
4	Анхдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.10
5	Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.16
6	Хоёрдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээх	Ажлын алба	2023.11.18
7	Ажлын хэсгийн гуравдугаар хуралдааныг зохион байгуулах, Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	Ажлын алба	2023.11.23
8	Гуравдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган эцэслэн боловсруулах	Ажлын алба	2023.11.25
9	Төлөвлөгөөний төслийг Нээлттэй засгийн Үндэсний зөвлөлд танилцуулж, батлуулах	Ажлын алба	2023.11.30

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛААГАНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН АНХДУГААР ХУРАЛДААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Хэзээ: 2023 оны 11 дүгээрр сарын 08-ны өдөр, Лхагва гараг
Хаана: Блю скай зочид буудлын хурлын танхим
Зохион байгуулагч: Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгж
Оролцогчид: Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн - 52 гишүүн

Хугацаа	Танилцуулах асуудал	Хариуцах албан тушаалтан
14.50-15.00	Бүртгэл	
15.00-15.10	Нээлт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж
15.10-15.20	Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл танилцуулах	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгжийн мэргэжилтэн Д.Номинчимэг
15.20-16.20	Асуулт, хариулт, хэлэлцүүлэг	Ажлын хэсгийн гишүүд
16.20-16.30	Хаалт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж

---oOo---

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН АНХДУГААР ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 99 дүгээр тушаалаар “Монгол Улсын Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсэг”-ийн бүрэлдэхүүнийг баталж, тус Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг 2023 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр 15.00 цагт Блюскай зочид буудлын хурлын танхимд зохион байгуулав.

Ирц: 71.1 хувь

Оролцсон:

1. Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж
2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
3. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр
4. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
5. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
6. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар
7. Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсан
8. Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга Б.Золбоо
9. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр
10. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Б.Буяннэмэх
11. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул
12. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа
13. Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах
14. Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга Н.Дабааням
15. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
16. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул
17. Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбат
18. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн
19. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
20. Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор О.Хатанболд
21. Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал Д.Бумдарь
22. “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал

Э.Мөнхжаргал
23. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
24. Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн
25. “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
26. “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа
27. “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон
28. “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан
29. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
30. Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
31. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам
32. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоо
33. “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг
34. “Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд
35. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
36. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа
37. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Оролцоогүй:

1. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан
2. Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж
3. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Э.Энхтуяа
4. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга П.Оюунаа
5. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ц.Болорчулуун
6. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэл
7. Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч О.Номинчимэг
8. Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Баярмандал
9. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга С.Баясгалан
10. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
11. Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал О.Нурболат
12. “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа
13. “Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа
14. “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
15. “Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Ц.Тамир

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг дэвшүүлье.

Юуны өмнө та бүхэнд Монгол Улсын сайд, ЗГХЭГ-ын даргын тушаалыг танилцуулъя. 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 99 дүгээр тушаалаар “Монгол Улсын Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсэг”-ийн бүрэлдэхүүнийг баталж, Ажлын хэсгийн ахлагчаар ЗГХЭГ-ын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Баасандорж миний бие ажиллахаар болсон. Ажлын хэсгийн дэд ахлагчаар Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан ажиллана. Гишүүдийг танилцулъя:

1. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр
3. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
4. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
5. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар
6. Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсан
7. Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж
8. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Э.Энхтуяа
9. Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга Б.Золбоо
10. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга П.Оюунаа
11. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ц.Болорчулуун
12. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр
13. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Б.Буяннэмэх
14. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэл
15. Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч О.Номинчимэг
16. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул
17. Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Баярмандал
18. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа
19. Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах
20. Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга Н.Дабааням

21. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
22. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул
23. Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбат
24. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн
25. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга С.Баясгалан
26. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
27. Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор О.Хатанболд
28. Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал Д.Бумдарь
29. “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Э.Мөнхжаргал
30. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
31. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
32. Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн
33. “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
34. “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа
35. “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон
36. “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан
37. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
38. Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал О.Нурболат
39. Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
40. “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа
41. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам
42. “Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа
43. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоо
44. “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг
45. “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
46. “Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд
47. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
48. “Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Ц.Тамир
49. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа
50. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Нийтдээ 52 хүний бүрэлдэхүүнтэй. Ажлын хэсгийн ирц 50-аас дээш хувьтай болсон тул өнөөдрийн анхдугаар хуралдааныг эхлүүлж байна.

Монгол Улс 2013 онд Нээлттэй засгийн түншлэлийн гишүүнээр элсэн орсноос хойш нийт дөрвөн Үйл ажиллагааны үндэсний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн.

2021-2023 оны төлөвлөгөөний хувьд Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газраас шат дараатай тодорхой өөрчлөлт, шинэчлэлүүдийг хийж, үүрэг амлалтаа бодитоор биелүүлэхэд хүчин чармайлт гаргаж ажилласныг дурдах нь зүйтэй. Тус төлөвлөгөөнд нийт 9 зорилт бүхий 53 амлалтыг өгснөөс 39 буюу 74% бүрэн хэрэгжсэн, 14 буюу 26% ахиц дэвшил сул, бүрэн хэрэгжээгүй гэж дүгнэн тайлагнасан. Бидний тайлан дээр Нээлттэй засгийн түншлэлийн Хараат бус тайлагнах механизмаас нягтлан үзэж дүгнэлт өгөхийг хүлээж байна.

Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах явцад Нээлттэй засгийн түншлэлийн Хараат бус тайлагнах механизмаас бидэнд өгч буй зөвлөмжийг харвал иргэний нийгмийн орон зайг тэлэх, олборлох салбарын ил тод байдлыг сайжруулах, төрийн худалдан авах ажиллагааг ил тод болгох, зөвлөлдөх ардчиллыг бэхжүүлэх гэсэн үндсэн 4 салбарыг нэрлэж байна. Мөн өмнөх төлөвлөгөөний хугацаанд хэрэгжиж дуусаагүй үүрэг амлалтуудыг үргэлжлүүлэн ажиллахыг зөвлөж байна.

Ингээд өнөөдөр Ажлын хэсгийн гишүүд та бүхний саналыг сонсож Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлыг эхлүүлэхээр цугларлаа. Өнөөдрийн хуралдааны хөтөлбөр болон Ажлын хэсгийн төлөвлөгөөг та бүхэнд хэвлэн тараасан байгаа. Цаг хугацааны хувьд шахуу байгаад хүлцэл өчье. Бид 12 сарын 01-ны өдөр гэхэд танилцуулах төслөө эцэслэх хуваарьтай байна. Үүний дараа Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлөөр батлуулах, Засгийн газарт танилцуулах, 12 дугаар сарын 31-ны өдрөөс өмнө Монгол, Англи хэл дээр эцсийн төлөвлөгөөг хүргүүлэх хуваарьтай юм. Та бүхэн бидний ажлыг дэмжин үр бүтээлтэй ажиллана гэдэгт эргэлзэхгүй байна.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зүгээс НЗТ дээр нэлээн онцгой анхаарч байгаа. Тэр ч үүднээсээ та бүхэнд би байгууллагынхаа хүмүүсийг танилцууллаа, учир нь ЗГ-ын Хяналт хэрэгжүүлэх газраас нэлээн олон хүмүүс орж байгаа юм. Би өөрөө ЗГ-ын Хяналт хэрэгжүүлэх газрыг төлөөлж Ерөнхий сайдаас нэлээн ач холбогдол өгсний дагуу манай байгууллагаар ахлуулсан байгаа. Манай байгууллага бол шинэ байгууллага, ЗГ-ын Хяналт хэрэгжүүлэх газар төрийн байгууллагуудаа үнэлдэг, дүгнэдэг, тандалт судалгаа хийдэг мөн иргэн, иргэний нийгмийн байгууллага, аж ахуйн нэгжүүдээ сонсож төрийн байгууллага хоорондын гүүр болох чиг үүрэгтэй юм. Ерөнхий сайд энэ үүднээсээ ийм чиг үүрэгтэй байгууллага учраас ЗГ-ын Хяналт хэрэгжүүлэх газрыг ахлах нь зөв гэж үзсэн. Тэгээд манай байгууллагаас ч гэсэн нэлээн олон хүмүүс орж байгаа юм. Миний хувьд бодож байгаа зүйл бол бид нар төрийн байгууллагаа дүгнэх гэж байна, одоо төлөвлөгөө гаргаж байна гэдэг чинь төлөвлөгөөгөө бодитой гаргаад энэ төлөвлөгөө дээр иргэний нийгмийн байгууллагуудынхаа оролцоог хангах юм. Төрийн байгууллагыг бодитой үнэлж дүгнэхэд иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоо маш чухал байдаг. Бид нар бодитой дүгнэе гэвэл иргэний нийгмийн байгууллагуудтайгаа хамтарч байж л төрийн байгууллагыг дүгнэнэ. Тэрнээс дан ганц төрийн байгууллага нь бусад төрийн байгууллагуудаа дүгнэнэ гэвэл бас асуудалтай байгаа юм. Тэр үүднээсээ бидний төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах, олон улсад хамгаалах, тэр дундаа манай байгууллагын чиг үүрэгтэй холбоотой явцын үнэлгээ, мониторинг хийнэ энэ бүх ажлуудыг та бид иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтарч төлөвлөнө гэсэн үг юм.

За ингээд өнөөдрийн хуралдааны хөтөлбөрийн дагуу Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга Д.Номинчимэг Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төслийг товч танилцуулна. Дараа нь та

бүхний дунд асуулт, хариулт хэлэлцүүлгээ өрнүүлье. Ингээд хэлэлцүүлгээ өрнүүлчихээд дараа нь хаалтаа хийнэ. Үндсэндээ бид нарт 2 цагийн арга хэмжээ байгаа.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Сайн байцгаана уу? Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе ээ.

Ингээд НЗТ-ийн төслийг боловсруулах явц, анхаарах зүйлс, эхний төслийн талаар та бүхэнд маш товч танилцуулга хийе.

IV төлөвлөгөөний хувьд 9 зорилтын хүрээнд 53 амлалтыг бид өгсөн. Ямар 9 зорилтууд байсан, манлайлж оролцож хэрэгжүүлсэн төрийн байгууллагуудын мэдээлэл энд байна. Та бүхэнд Англи, Монгол хэлээр тайланг имэйлээр хүргүүлсэн байгаа. Бид 10 дугаар сарын 24-ны өдөр албан ёсоор тайланг НЗТ-ийн вебсайт дээр тавиулсан. Тэгэхээр манай тайланг хүлээж авсан гэсэн үг юм. 08 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлээд оролцогч бүх талуудаас саналыг авч нэгтгэн ийнхүү хүргүүлсэн. Бид өөрсдийгөө дүгнэхдээ 9 зорилт бүхий 53 амлалтаас 39 нь буюу 74% нь бүрэн хэрэгжсэн, 14 буюу 26% нь ахиц дэвшил сул, бүрэн хэрэгжээгүй гэж дүгнэсэн байгаа. Гэхдээ НЗТ-ийн Хараат бус тайлагнах механизм гэж байдаг. Хараат бус тайлагнах механизм манай тайланг хүлээж авсан. Түүн дээрээ дүн шинжилгээ хийгээд 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөс өмнө бид нарт дүгнэлтээ ирүүлэх ёстой юм.

За мөн V төлөвлөгөө боловсруулах явцад анхаарах зүйлс дээр Хараат бус тайлагнах механизмаас зөвлөмж өгсөн. Сая Баасандорж дарга дурдлаа, үндсэн 4 салбар болох иргэй нийгмийн орон зайг тэлэх, олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдал, төрийн худалдан авах ажиллагаа, мөн ирэх жил сонгууль болохтой холбогдуулаад зөвлөлдөх ардчиллыг илүү анхаарч ажиллаач ээ гэж зөвлөж байна. Мөн түүнчлэн IV төлөвлөгөөнд хэрэгжүүлж дуусаагүй байгаа ажлуудыг V төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлнэ үү гэсэн зөвлөмжийг тус тус хүргүүлсэн.

IV төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нэгтгэж байх хугацаанд нэг зүйл анзаарагдсан нь одоо слайд дээр харагдана. Жишээлбэл, эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх гэдэг үүрэг амлалт байгаа юм. Үүн дээр төрийн байгууллагын зүгээс бүрэн хэрэгжсэн гээд өөрсдийнхөө хэрэгжилтийг ирүүлсэн байхад дараагийн слайд дээр төрийн бус байгууллагуудын зүгээс хэрэгжсэн гэж үзэхэд хэцүү, учир нь ийм байна аа гээд өөрсдийн аргументыг ирүүлсэн байх жишээтэй. Тэгэхээр Ажлын хэсгийн гишүүд маань төлөвлөгөө боловсруулахдаа ямар индикатор дээр суурилж яг юуг бүрэн хэрэгжсэн гэж тооцох вэ гэдгийг эхнээс нь маш тодорхой гаргахгүй болбол ийм асуудал маш их гарсан.

За та бүхэнд тарааж өгсөн материал дунд загвар байгаа. Энэ болбол НЗТ-ээс өөрсдөө баталсан загвар. Ажлын хэсгийн гишүүд шинэ зорилт, шинэ амлалтуудыг боловсруулахдаа яг энэ загварын дагуу бүх мэдээллээ хүргүүлэх ёстой юм.

Ворд файлаар та бүхэнд мэдээлэл явуулсан байгаа. Энэ бол хамгийн эхний ноорог буюу хамгийн эхний драфт төсөл шүү. Энэ дээр үндсэндээ IV төлөвлөгөөнд хэрэгжиж дуусаагүй үүрэг амлалтуудыг зоогоод тавьчихсан байгаа. Тэгэхээр энэ дээр та бүхэн өөрсдийнхөө саналыг нэмж бид нар илүү дэлгэрэнгүй боловсруулж өгөх ёстой юм.

Ажлын хуваарийн хувьд нэлээн шахуу байгаад хүлцэл өчье. 10 дугаар сарын 25-ны өдөр та бүхэн вебинарыг бид зохион байгуулсан. НЗТ-ийн тухай ерөнхий ойлголт өгөх танилцуулах вебинар хийсэн байгаа. Хараат бус тайлагнах механизмын шаардлагын дагуу яг 14 хоногийн дараа анхдугаар хуралдааныг хийх ёстой, бид нар өнөөдөр яг хугацаандаа хийж байгаа юм. Тэгэхээр 7 хоног болгон

ажлын хэсгийн хуралдаан болно. За 08,16, 23, 30-ны өдрүүдэд нийт 4 удаагийн хуралдаанаар та бүхний саналыг тусгаад 30-ны өдөр мөн хэлэлцүүлэг зохион байгуулахаар төлөвлөж байна. Ингээд та бүхний өгсөн саналыг нэгтгээд бид нэмэлт мэдээллийг оруулаад төслийг бэлдэж дуусгах ёстой. 12 дугаар сарын 01-10-ны өдрүүдэд бид төслийг эцэслэн хүргүүлж танилцуулаад НЗТ-ийн Үндэсний зөвлөлөөр батлуулах ёстой байгаа. Ингээд 12 дугаар сарын 11-20-ны өдөр сүүлийн саналуудыг авч, эцэслэн төлөвлөгөөгөө Англи, Монгол хэлээр бид бэлдэн хүргүүлэхээр төлөвлөж байна. НЗТ-ийн зүгээс хамгийн цаад талын хугацаа 12 дугаар сарын 31-ны өдөр гэж байгаа. Гэхдээ бид ингэж тулгахгүйгээр арай эрт өгөхөөр төлөвлөж байна.

Хамгийн сүүлд дурдах ёстой зүйл маань бол энэ V төлөвлөгөөг 2024-2027 он буюу 4 жилийн хугацаатай гэж төлөвлөж байгаа. Гэхдээ бид 2 жил тутамдаа тайлагнаад явах ёстой, хэрэгжүүлээд нэг жилийн дараа хэрвээ төлөвлөгөөгөө өөрчилье, шинэчилье, сайжруулъя гэх юм бол нээлттэй.

За ийм ерөнхий мэдээллийг та бүхэнд хүргэх гэсэн юм. Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За Номинчимэгт баярлалаа. Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга товч танилцуулга өглөө. За одоо хэдүүлээ асуулт, хариулт, саналдаа оръё.

Манай ажлын хэсгийн гишүүд бидний эхний хурал учраас асуулт, санал, зөвлөмжөө өрнүүлье ээ. Манай хурал өөрөө протоколтой явж байгаа. Өөрийгөө танилцуулаад асуулт бол асуулт, санал бол саналаа хэлээд явъя аа.

Төлөвлөгөөг боловсруулагдаагүй гэж хэлмээр байна. Ажлын хэсгийн гишүүд та бүхний саналыг нэг бүрчлэн сонссоны үндсэн дээр II хуралдаан дээрээ бид нар төлөвлөгөөний эхний драфтыг албан ёсоор танилцуулаад, дараа нь Номинчимэг нарийн бичгийн даргын төлөвлөгөөний дагуу 7 хоног бүр хуралдаад 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр олон нийтийн оролцоог хангасан хэлэлцүүлэг хийх хуваарьтай явж байгаа шүү.

“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан:

Өнөөдрийн арга хэмжээнд урьж оролцуулж байгаад баярлалаа. Тэгээд энэ бодвол нэлээн чухал асуудал юм шиг байна. Би бас жоохон туршлагагүй байна, өнөөдөр л би урилгаар ирчихсэн байгаа юм, надтай тохиролцсон гэсэн. Тэгээд юу тохиролцсон юм бэ? Ямар ч байсан намайг оруулчихсан байна лээ. Тэгэхээр би одоо үүрэг, эрхээ бас сайн мэдэхгүй байна. Имэйлээр ирүүлсэн мэдээллийг би харлаа. Тэгээд тэрэнтэй холбоотой хэдэн санал хэлчихье гэж бодлоо.

Бид урьд нь олон судалгаанууд хийж байсан. Тэр судалгаанаас бидэнд олж авсан нэг туршлага маань юу вэ гэхээр энд байгаа үг болгоны утгыг ядаж 50 хүн нэг утгаар ойлгохоор тодорхойлж байж хоорондоо хэлэлцүүлэг хийхгүй болбол хүн болгон өөрөө өөрийнхөө утгаар тайлбарлаад тэр нь хоорондоо зөрнө. Тэрнээсээ болоод энэ төлөвлөгөө гаргах үйл ажиллагаа нэлээн олон хүндрэлтэй, их цаг хугацаа шаардсан ажил болох байх шүү. Тэгэхээр энэ тулгуур ойлголтууд, ядаж л “нээлттэй” гэж юу юм, “засаг” гэж юу юм, “түншлэл” гэж юу юм, эднүүсийгээ бүгдээрээ нэг утгаар ойлгохоор тодорхойлох ажлыг эхлэх нь зөв байх аа гэдэг саналыг дэвшүүлж байна. За ингэснээрээ бид бүгдээрээ нэг утгаар хэмжих боломжтой болдог. Тэгээд хэмжүүр байхгүй болбол бидний ажлын үр дүн, зорилго тодорхойгүй болоод явчихдаг.

За хоёр дахь санал бол НЗТ гэдэг энэ санаачилга гэж хэллээ дээ, би одоохондоо энэ санаачилгын Зорилго гэдэг юмыг сайн ойлгохгүй байна. Надад

ирүүлсэн мэдээллээс харахаар OECD гэдэг зарчим, тэр аргачлалыг хэрэглээд байгаа юм уу, яг эцсийн зорилго нь юу вэ гэдэг дээр надад их бүдэг байгаад байна.

Би энэний оронд та нарт юу санал болгож байна вэ гэхээр энэ зорилгыг манай нийгмийн зорилготой, тухайлбал манай Үндсэн хуулиар тодорхойлсон нийгмийн зорилготой уялдуулж дахин тодорхойлооч ээ гэмээр байна. Тэгэх юм болбол хүч нь нэмэгдэнэ, иргэдэд хүрнэ, ойлгогдоно. Дараа нь энийг хэрэгжүүлэхийн тулд бүх нийгэм даяараа орох боломжтой болно. Тэгэхгүй бол OECD нэг юм шаарддаг ч гэдэг юм уу, эсвэл Европын сэргээн босголтын банк нэг юм шаарддаг, эсвэл Дэлхийн банк нэг юм шаарддаг, энэнд нийцүүлж хийх гэж байгаа юм бол бидний Үндсэн хуулийн үзэл баримтлалтай нийцэж байгаа эсэхийгээ ч бид мэдэхгүй байна.

Тэгээд нэг гадны санал болгосон юмыг дуурайж явж байгаа юм шиг ийм сэтгэгдэл төрчих вий. Үндсэн хуулийн зорилготой нийцүүлэх ажиллагаа нь өөрөө жоохон төвөгтэй, тэгэхдээ энэ системийн арга гэдэг юмыг хэрэглэх юм бол боломжтой. Бид Монгол Улсын Үндсэн хуулийн үзэл баримтлалыг нэг системийн загварт оруулсан. Тэр загварыгаа та нар сонирхвол бид товчхон танилцуулгыг дараа хийж өгч болох байх. Гол нь манай Үндсэн хуулийн 2 дугаар бүлгийг тойрсон, 2 дугаар бүлгээр тодорхойлсон гол үзэл баримтлал зарчмууд байгаа. Тэрэн дотор 14 дүгээр зүйл 15,16,17,18,19 энэ дотор ерөөсөө хамгийн гол чухал нь болбол 16 дугаар зүйл байгаа юм. 16 дугаар зүйл нь Монгол Улсын иргэн болгонд баталгаатай эдлүүлэх 18 багц эрх байгаа. Тэр эрх дотор төр захиргааны, засгийн, төрийн үйл ажиллагааны тухай мэдээлэл авах, санаа бодлоо илэрхийлэх гээд энэ түншлэлийн хүрээнд шийдэх гээд байгаа олон асуудлууд үндсэн хуулийн 10, 16 дугаар зүйлээр тодорхойлсон эрхүүдтэй шууд уялдаж байдаг. Тэгэхээр зорилгоо үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлтэй холбоод тодорхойлчихвол хэн хэндээ амар юм биш үү гэдгийг хэлмээр байна.

За нөгөө талаасаа Үндсэн хуулийн 19 дүгээр зүйлээр бол төрийн үйл ажиллагааны үндсэн гол зорилгыг 19.1-ээр тодорхойлсон байдаг юм. Тэгэхээр энэ түншлэлийнхээ хүрээнд 19 дүгээр зүйл дээр хийж байгаа төрийн гүйцэтгэх ёстой үүргийг 16 дугаар зүйлтэйгээ холбоод энэ 2-ын хоорондын уялдааг энэ түншлэл гэдэг юмаараа үүсгээд хийчих юм болбол Үндсэн хуулиа хэрэгжүүлдэг нэг хүчтэй механизмын тогтолцоог үүсгэчих юм биш байгаа гэсэн горьдлого байна.

За саяхан манайхан ХЭҮК-ын захиалгаар Үндсэн хуулийн 2 дугаар бүлгийг тодорхойлох, тэрэн дотор орсон үг болгоныг тодорхойлох ажил хийж байна, нийтдээ бараг мянгаад үг байгаа. Давхцалыг нь хасах юм болбол 1400 үг байгаа. Тэр 1400 үгийг тодорхойлох дээр Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд байгаа 18 багц эрхийг нэгж эрхүүд рүү задлаад, жишээлбэл хүн амьд, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхтэй гэж байгаа болбол хүн эрүүл орчинд амьдрах эрхтэй, хүн аюулгүй орчинд амьдрах эрхтэй гээд нэгж эрхүүд рүү задлаад тэрнийг тодорхойлох ажлыг манай сан дээр хийгдэж байгаа.

Бидний тодорхойлолт та нөхдийн энэ ажил, энэ төлөвлөгөөг боловсруулах ажилд нэлээн суурь болж болохоор байна. Тэгээд тэрнээс бас хуваалцахад бид бэлэн байна.

За тэгээд хамгийн сүүлд нь хэлэхэд энэ түншлэлтэй холбоотой, энэ зорилготой холбоотой хэрэгжүүлэхэд бидний ашигладаг бүх дүрэм журам хуулиудыг бүгдээрэнг нь нийлүүлж байгаад цогцоор нь системийн шинжилгээ гэдэг юмыг хийхгүйгээр, бид ноднин тийм юм хийсэн, тэр маань тэдэн хувьтай байна гэдэг үндэслэлээр дараагийн жилийнхээ хийх ажлыг тодорхойлоход жоохон учир дутагдалтай болчих болов уу. Тэгэхээр би цаг хугацаа болдог болбол тийм системийн шинжилгээгээ хийлгээрэй гэдгийг хүсэж байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За баярлалаа, Жаргалсайхан гуай санал хэллээ.

Хэдүүлээ дэгийн дагуу 1-3 минутад багтаагаад саналаа хэлчихвэл болж байна уу, гишүүд ээ? 3,3-аар санал, асуултаа багцлаад явья.

Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал Д.Бумдарь:

Би бас өнөөдөр хүрэлцэж ирэхээ мэдээд явуулсан имэйлийг нь харсан. Тэгээд миний хувьд бол яг ижилхэн, зорилго юунд оршиж байгаа юм, энийг бид нар хийснээр Монгол Улсад ямар үр шим ирэх юм бэ гэдгийг тодорхойлох ёстой. Дээрээс нь яагаад яг Зөвлөлдөх ардчилал гэдгийг сонгосон юм бол? Мөн баялгийн сангийн асуудал яригдаж байна. Баялгийн санг ярихын тулд бид нар энэ баялгийн санг бүрдүүлж байгаа уул уурхайгаас олж байгаа мөнгө маань өөрөө дахиад зөвхөн Амнат гэдэг ч юм уу тэндээс орж ирж байгаа зүйл байгаа гэтэл тэрийгээ энд байгаа хүмүүс хэр сайн мэддэг юм, дотооддоо хэрхэн хураагдаж орж ирдэг юм гээд маш олон асуудлууд байгаа. Тэгэхээр энэ нөгөө зорилго юу юм, тэгээд яагаад энэ 4 хүрээг гаргаж ирсэн юм, энэнийхээ цаад талын хүрээг нь бүгдээрээ мэдэж байгаа юм уу гэдэг дээр би бас тодруулмаар байна.

"Бодлогод залуусын хяналт" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа:

За бүгдэд нь өдрийн мэнд хүргэе. Миний хувьд эхлээд хэдүүлээ НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегийг харах зөв байх, орчуулаад файлаар явуулчихсан байсан. Тэгэхээр 2023-2028 оны стратегийн зорилтуудыг нь харах хэрэгтэй байх гэж бодож байна. Тэгээд тэр хүрээндээ тааруулаад төлөвлөгөөгөө ярихгүй бол бид нарт ирсэн төлөвлөгөөний драфт маань өмнө нь хэрэгжүүлж амжаагүй эсвэл өнгөрсөн хугацаанд төлөвлөчхөөд хэрэгжүүлж амжаагүй ажлуудаа дараагийн жилийнхээ төлөвлөгөөнд оруулаад хийгээд явах ёстой байдаг бол энэ дээр нэмээд ярих ёстой байх. Үгүй болбол 2023-2028 оны стратегийн зорилттой нь илүү нийцүүлсэн байдлаар төлөвлөгөөгөө яривал яасан юм бэ гэж бодож байна.

НЗТ-д Монгол Улс 2013 оноос хойш нэгдээд явж байгаа, төр иргэний нийгмийн түншлэлийг бэхжүүлэх зорилготой. Яаж иргэн, иргэний нийгмийн байгууллага, төр хамтарч ажиллах вэ гэдэг арга зүйн зөвлөгөө, заавар бүх юмыг нь өгөөд явдаг ийм түншлэлийн нэг хэсэг байгаа. Тэгэхээр Монгол Улсад иргэний нийгэм төр хоёр хамтарч ажиллах арга барил дутмаг, хоёр тийшээ харчихсан байдалтай, нэг нэгнийгээ байнга шүүмжилдэг шүү дээ. Хамтарч ажиллах, түншилж ажиллах тал дээр болбол нэлээн асуудалтай. Тэгэхээр энэ түншлэлд эвлэлдэж нэгдээд гишүүн байгаагийнхаа хувиар энэ аргачлалыг нь сайн ашиглаад, хурлаа сайн хийгээд, төлөвлөгөөгөө сайн хэрэгжүүлээд явах юм болбол уг нь ардчилалд иргэний нийгмийн орон зайг тэлэхэд нэлээн ахиц дэвшил авчрахаар, дээрээс нь төрийн ажилладаг арга барилд ч гэсэндээ нэлээн өөрчлөлтийг бий болгохоор ийм түншлэл санагдаж байгаа. Өмнөх гишүүдийг нь харахад дандаа төрийн байгууллагаас олонх нь байсан харагдаж байсан. Энэ удаад иргэний нийгмийн байгууллага, судлаачдыг олноор нь нэмж оруулсанд бол талархалтай байна. Тэгэхээр энэ стратегийн зорилтуудаа хараад төлөвлөгөөн дээрээ ярилцаад явах саналтай байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

3 хүн санал хэллээ бас асуултд тодруулаа. Стратегийг та бүхний имэйл рүү Ажлын албанаас Англи, Монгол хэл дээр явуулсан байгаа шүү.

Бид Ажлын хэсэг өөрөө хэрхэн яаж ажиллах юм бэ гэдэг хуваарь баталж

гаргасан юм. Та бүхэн рүү явуулсан тэгээд Ажлын хэсгийг байгуулсны дараагаар бид нар яг хуваарийнхаа дагуу 10 дугаар сарын 25-ны өдөр гаднын 2 экспертийг уриад цахим сургалт хийсэн. Харамсалтай нь маш цөөхөн хүмүүс оролцсон.

Бид нар зорилго, зорилтоо яривал дор хаяж ахиад 2 цаг хэрэгтэй. Яг тэн дээр 2 эксперт НЗТ-ийн төлөвлөгөөний төслийн зорилго, зорилтыг ярьсан. Хэрвээ манай ажлын хэсгийн гишүүд бүгд санал нэг байгаа болбол бид ахиад энэ 2 эксперттэй ярьж байгаад цахимаар энийг бүүр нэлээн дэлгэрэнгүй ярихад бэлэн.

Ажлын хэсэг маань өөрөө оновчтой төлөвлөгөөтэй ажиллах ёстой, зөв зохион байгуулалттай ажиллах ёстой гэж сая Жаргалсайхан хэлсэн, тэр үүднээсээ бид сургалтаа хийсэн.

За тэгээд НЗТ-ийн V төлөвлөгөөг боловсруулахад шаардлагатай мэдээллийг гишүүддээ хүргэж эхний хурал болохоос өмнө та бүхэндээ хүргэсэн. Анхны хурал өнөөдөр болж байна. 09, 16, 23-ны өдөр гээд төлөвлөчихсөн байгаа юм. Та бүхэн бас саналаа хэлэхдээ Ажлын хэсэг яаж ажиллах талаар яг саяын 3 гишүүн шиг саналуудаа хэлээрэй.

Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал Д.Бумдарь:

Бичлэгийг дахин явуулж болох уу?

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Бичлэгийн дахин явуулая. Болортуяа зөвлөх саналаа хэлнэ үү.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа:

Бүгдээрэнд нь өдрийн мэнд дэвшүүлье.

Тэгэхээр 2021-2023 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг миний бие өөрөө ахалж боловсруулж байсан. За тэгээд тайлагналын үйл ажиллагаа дуусаад сая Эстонид НЗТ-ийн олон улсын глобал форум болсон. Манайхаас ЦХХХ-ны сайд Учрал төлөөлж очоод бас сайшаагдан шагнал авсан.

Өмнөх ажлын хэсгийн туршлагаас товчхон та бүхэнд дурдахад 10 дугаар сарын 25-ны өдөр төв байгууллагын маань Азийг хариуцсан бүсийн мэргэжилтнүүд анх энэ Ажлын хэсэгт орж байгаа хүмүүст зориулаад сургалт явуулсан. Ажлын хэсгээс онлайнаар имэйлээр хүргэгдсэн юм байна. Тэрийг заавал үзэх хэрэгтэй. Энэ ажлын хэсэгт орж байгаа гишүүдийн хувьд, сая Амарзаяа хэлж байна, ер нь НЗТ-ийн гол зорилго бол төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн хамтын ажиллагааны чухал механизмын нэг байдаг. Монголд энэ төдийлөн сайн бэхжээгүй үед бол НЗТ маш чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаа.

Түншлэл 2011 онд байгуулагдаад Монгол Улс 2013 онд элсэж байсан санагдаж байна. Тэгээд одоо 5 дахь төлөвлөгөөгөө боловсруулах гээд явж байна. Гол зорилго бид нар аль болох ЗГ-ын үйл ажиллагааг нээлттэй ил тод болгоход оршиж байгаа. За ингэхдээ бид нар олон улсад тодорхой үүрэг амлалтуудыг өгдөг. Дэлхийн 80 орчим улс энэ түншлэлийн гишүүн бөгөөд үүрэг амлалтыг 2 жилийн хугацаатай тухайн байгууллага маань дүгнэдэг бас ХБТМ-аар тайлангууд хянагддаг. Тийм ч учраас Монгол Улсын ЗГ энэ дээр маш хариуцлагатай хандаж байсан он жилүүд ч байна, алдаа оноо гаргаж байсан он жилүүд ч байсан юм байна лээ.

Би Баасандорж даргад горимын санал гаргах гээд байгаа юм. Миний хувьд өнгөрсөн удаад шинээр ахалж байсан учраас алдаж оноож байсан зүйл байгаа байх. Одоо бид нарт маш богино хугацаа байгаа учраас 10 зорилттой шинэ драфт гаргачихсан байна шүү дээ. Бид нар цаг хожихын тулд шинээр байгуулагдсан Ажлын хэсгийн 52 гишүүдээ 4-5 баг болоод хуваачих нь оновчтой. Жишээ нь эрдэс

баялгийн салбарын ил тод байдал гэхэд энэ дээр орох шаардлагагүй хүмүүс байгаа. Яг асуудлаа мэддэг хүн, яг асуудлаа мэддэг яам нь юм уу, иргэний нийгэм нь хамтраад л энэ төлөвлөгөө, заалтууд дээр ажиллачихвал цаг хугацааны хувьд аягүй их хэмнэлттэй. Тэгэхгүй бол жишээ нь эрдэс баялгийн салбарын талаар ойлголтгүй хүн энэ дээр орж цаг алдаад санал өгөх гээд ямар ч шаардлагагүй юм байна лээ.

Нэгдүгээр зорилтыг бид V төлөвлөгөөндөө оруулъя аа гэж үзэх юм болбол иргэний нийгмийн байгууллага, төрийн байгууллага маань бусад оролцогч талуудаасаа саналаа авч өгөх энэ үүргээ хүлээчихдэг байхгүй юу. Өөрөөр хэлбэл бид нар одоо эрдэс баялгийн нэгдүгээр зорилт дээр энэ ажлын хэсгийн гишүүдээсээ 1-5 хүнийг томилчихлоо гэхэд тэр 5 хүн дотор орсон 3 нь иргэний нийгэм байлаа гэхэд тэр 3 иргэний нийгмийн байгууллага маань бусад яг энэ салбартай холбогдолтой иргэний нийгмийн байгууллагуудынхаа саналыг нь аваад протоколжуулаад баримтжуулаад явдаг. Тэгж байж бид нарын Ажлын хэсэг хүлээн зөвшөөрөгдөлт сайн болно.

Тэгээд тухайн салбарынхаа хурлуудыг нь тусад нь хийж байж төр, иргэний нийгмийн, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны саналууд гүйцэд авагддаг. Миний санаж байгаагаар өнгөрсөн төлөвлөгөө бараг 200 орчим саналаас шигшигдэж байж ингэж гарч ирж байсан. Төр-Од захирал бас байж байна. Төр-Од захирал энэ дээр бас нэлээн туршлагатай учраас саналаа хэлнэ байх гэж бодож байна.

Бичил ажлын хэсгүүд нь төрийн байгууллагуудаасаа, хувийн хэвшлээсээ, иргэний нийгмээсээ ингээд саналаа авчхаж болно. Хувийн хэвшил гэхэд бид нарт товчлох маш том боломж байгаа. Яагаад гэвэл танхим өөрөө Ажлын хэсгийн гишүүнээр ороод ирж байгаа учраас танхим өөрийнхөө сүлжээгээр дамжуулаад л хувийн хэвшлийнхээ саналыг авчихна. Жишээ нь УУХҮЯ энэ дээр орлоо гээд бусад яамдуудын саналыг аваад, иргэний нийгэм маань энэ салбарынхаа иргэний нийгмийн саналыг аваад ингээд явбал хэдүүлээ бас нөгөө хүлээн зөвшөөрөгдөлт ихтэй болно.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За баярлалаа Болортуяа зөвлөхөд. За тэгвэл саяын Болортуяа зөвлөх буюу Ажлын хэсгийн гишүүний гаргасан горимын саналын дагуу манай нарийн бичгийн даргаас товч танилцуулгыг хийгээд өгөх үү?

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Дэлгэц дээр ворд файл харагдаж байгаа. Та бүхэнд линкээр бас хүргүүлсэн байгаа. Нийт 10 зорилт буюу миний өмнө хэлсэнчлэн IV төлөвлөгөөнөөс хэрэгжиж дуусаагүй үүрэг амлалтуудыг оруулсан.

Зорилт 1. Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах:

- Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх
- Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх
- Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар

дамжуулан шууд мэдээлдэг болох
- Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх

Зорилт 2. Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах:
- Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх
- Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах
- Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах
- Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах

Зорилт 3. Төрийн худалдан авах ажиллагаанд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурлан хүний оролцоог багасгах, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хангах:
- Цахим каталогийн системийн өгөгдлийг цуглуулж ашиглалтад оруулах
- Худалдан авах ажиллагааны хариуцлагын тогтолцоог төгөлдөржүүлж, RED FLAG INDICATOR бий болгох, олон нийтэд ил тод түгээх

Зорилт 4. Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох:
- Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх
- Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах

Зорилт 5. Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах:
- Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах

Зорилт 6. Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх:
- Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх
- Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон мэдээллийг дэлгэрэнгүй байдлаар ил болгох зохицуулалт оруулах
- Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр

тулгуурлан хөгжүүлэх
- Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох
- Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах

Зорилт 7. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, ханган нийлүүлэлтийн ил тод байдал, хяналтыг сайжруулах:
- Эмийн үнийн эрх зүйн орчны үнэлгээг хийж, хууль эрх зүйн баримт бичигт үнийн зохицуулалтын талаар өөрчлөлт оруулах
- Эмийн сурталчилгааны төгсгөлд эмийн зохистой хэрэглээний тухай дурдах журмыг батлах

Зорилт 8. Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх:
- “Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2023-2027)”-ний үйл ажиллагаа

Зорилт 9. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах:
- Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-аар батлуулах

Зорилт 10. Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлж, цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг олон нийтэд таниулах соён гэгээрүүлэх ажил зохион байгуулах:
- Цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг таниулсан сургалт хийх
- Медиа контент хийх

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За баярлалаа Номинчимэгт.

Саяын танилцуулсан бидний төлөвлөгөөнүүд НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегиар батлагдсан байгаа. Суурилах ёстой 5 зорилт бүхий стратеги байгаа:

Стратегийн зорилт 1 - Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох
- Нээлттэй засгийн төлөө илүү хүчирхэг, улс төрийн шинжтэй дэлхийн нийтийн эвслийг байгуулах
- Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх
- Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Стратегийн зорилт 2 - Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх
- Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах
- Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих
- Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

Стратегийн зорилт 3 - Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх
- Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх
- Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

Стратегийн зорилт 4 - Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх

- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх
- Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

Стратегийн зорилт 5 - Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

- Өндөр чанартай контентыг хөгжүүлэх, хадгалах, хуваалцах
- Хүмүүст түүхээ хуваалцах, холбогдох орон зайг бий болгох

Стратегийг та бүхэн рүү мэйл хаягаар тань явуулсан байгаа шүү. Англи, Монгол аль аль хувилбараар нь явуулсан байгаа. За саяын танилцуулга товч хийсэн юм чинь та бүхэнд санал асуулт байна уу?

Би Болортуяа зөвлөхийн горимын саналыг Ажлын хэсгийн гишүүний хувьд дэмжиж байна. Бүлэг бүлгүүдээрээ мэргэшсэн чиглэлээр жижиг ажлын хэсэгт хуваах нь зөв байх аа. Тэрийг хэдүүлээ саналаа сонсчхоод хуваарилалтаа хийе.

Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг:

За сайн байна уу?

Түрүүн Жаргалсайхан гуай асуугаад байсан, ер нь юуны төлөө яагаад энэ 52 хүн цугларч байгаа юм бэ гээд. Энэ асуудлыг хариуцаад ажиллаж байсан хүний хувьд 2012-2015 онд ХШҮДАГ-ын даргаар ажиллаж байхдаа бид нар НЗТ-ийн эхний төлөвлөгөөг боловсруулаад ер нь бол амилуулж байсан. Тэгэхээр хуучин бол сайн засаглал гэж НҮБ төрийн, засгийн газруудын үндсэн философийг сайн засаглалыг тогтооё гэдэг байсан. Төр засаг өөрөө бүртгэлээ сайжруулах, хүний эрхээ хангах гээд НҮБ-ын зарчмууд байсан шүү дээ. За ингээд ерөнхийдөө сайн засаг, төрийн байгууллага, систем сайжирчхаж байгаа юм чинь одоо иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа яах вэ, тийм ээ? Одоо хөгжүүлье ээ гэдгээр НҮБ өөрөө дэргэдээ энэ НЗТ-ийн санаачилгад засгийн газруудыг оролцуулаад явж байдаг. Тэгээд Монголын ЗГ нэг жилдээ 25 мянган ам.долларын гишүүнчлэлийн төлбөр төлдөг, тийм ээ? Тэгээд бусад улс орнуудын ЗГ хэрхэн иргэний нийгэмтэйгээ төр засаг яаж ард түмний хүсэн хүлээж байгаа үр дүнд хүрэхийн төлөө ажиллах вэ гэдэг дээр энэ механизмыг бүрдүүлээд явж байгаа учраас тэр утгаараа бол би маш зөв гэж бодож байна. Тэр тусмаа ЗГХЭГ дээр энэ ажлыг нэгтгээд явж байгаад нь их талархаж байгаа.

За ингээд саналаа өгье. Ажлын хэсэгт орж ажиллана. Нэг асуулт байна. Саяын тэр цаазын ялыг халах асуудал хаанаас яагаад ороод ирэв? Хамгийн сүүлийн 10 зорилтын нэг зорилт дээр нь тэр гараад ирэх юм. Зүгээр санал юм байна гэж ойлголоо.

Нийгмийг 2 хуваасан зорилт тавьчхаад энэ чинь шал хачин юм байна гэдэг асуудал гарах вий гэдгээс би болгоомжилж байна. Тийм учраас тэрнийг бол нэг их дэмжмээргүй байна. Яаж, хэрхэн ЗГ иргэний нийгэмтэйгээ хамтарч ажиллаж болох вэ гэдэг дээр, жишээлбэл ХАҮТ, Ажил олгогчдын нийгэмлэг, хэрхэн бизнесийн салбарт хүний эрхийг хангах вэ ч гэдэг юм уу энэ асуудал дээрээ илүү акцент авах нь дээр юм уу гэж бодож байна.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

НЗТ гэдэг чинь их чухал л даа. Тийм болохоор нэг их асуугаад байх шаардлага байхгүй. Би юу гэж бодож байна вэ гэхээр энэ чинь 5 дахь удаагийн төлөвлөгөө шүү дээ. Тийм болохоор бид нар нэлээн нухацтай тэгээд бүүр нэг тийм чанарын өөрчлөлт гарахаар ч гэдэг юм уу тэгж ажиллах ёстой юм болов уу гэж бодож байгаа юм.

Хоёрдугаарт энэ бол төрийг нээлттэй болгох, төрийг нээлттэй байлгах арга

юм. Нэг удаа нээлттэй гэж хэлчхээд тэгээд дуусчих биш тэр нь дандаа байж байдаг. Би яагаад энийг ингэж хэлж байгаа юм бэ гэхээр манай төрийн үйл ажиллагааны тайлагнал нь ерөөсөө байдаггүй. Уг нь юм хийгээд байдаг гэхдээ тэр тайлан нь ерөөсөө байдаггүй, тайлан нь байдаггүй учраас юм хийхгүй байна гэж боддог. Тийм учраас энэ бүх зөрчил үл ойлголцол эхэлж байгаа шүү дээ. Тийм болохоор энэ тайлагналыг сайн болгох тэгээд яг энэ нээлттэй болгох нээлттэй байлгахын төлөө түншлэл юм. Тэрнээс биш янз бүрийн юмыг хамтарч хийх биш. Жишээлбэл цаазын ялыг авах ч гэдэг юм уу эсвэл бас өөр юу ч байна даа ингээд хэрэгжүүлэх гээд яваад байна шүү дээ. Бизнес ба хүний эрх тэртээ тэргүй Бизнес ба хүний эрхийн үйл ажиллагааны үндэсний төлөвлөгөө гарчихсан байгаа. Тийм болохоор тэрийг энэ лүү нэгтгээд байх хэрэггүй. Гэхдээ нээлттэй байлгахын тулд яах ёстой юм бэ гэдэг дээр маш сайн анхаарах ёстой. Мэдээж хэрэг салбар салбараар нь анхаарах ёстой байх гэж бодож байна. Тэгээд Болортуяагийн хэлж байгаа ч гэсэн зөв, сэдэв сэдвээрээ ажилладаг салбар салбараараа баг болоод ажиллах нь зөв юм болов уу гэж бодож байна.

Уул уурхайтай холбоотой эрдэс баялгийн салбар дахь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой тэр хуулийг бий болгох, тэр эрдэс баялгийн сангийн мэдээллийг ил тод нээлттэй болгох гээд энэ бол зайлшгүй чухал асуудал. Өмнө нь хэрэгжүүлэх гэж аваад хэрэгжүүлж чадаагүй байгаа тэр 9 зорилтууд байна шүү дээ. Тэрнийгээ бол дахиж сайн хараад тэгээд авах ёстой байх.

Тэгээд ялангуяа эрдэс баялгийн салбар дахь ил тод байдлыг бий болгох тэр хуультай болгох гэсэн үүрэг амлалтыг бол бид нар ямар ч байсан хийх хэрэгтэй байх. Тэрэнд бол мэдээж хэрэг хамтарч ажиллах байгууллагууд нь болохоор УУХҮЯ, ТББ-аас ТАН эвсэл байгаа шүү дээ. “Төлсөн авснаа нийтэл” эвсэл бол анхнаас нь эхлээд л энэ хуулийн төслийг боловсруулаад ил тод болгох гээд л өчнөөн янзаар дахин дахин өөрчлөөд л одоо тэгээд бүүр нөгөө Байгалийн нөөцийн ил тод байдлын тухай хууль болчхоод ингээд явж байгаа. Тэгэхээр энийг бол маш түргэн хугацаанд бий болгох хэрэгтэй байна.

Гуравдугаар асуудал бол нэгэнт өнгөрсөн тэр биелээгүй байгаа зорилтуудаа хэрэгжүүлье, тийм ээ? Тэрнийгээ тэгэхдээ бол дахиж харъя. Тийм янз бүрийн юман дээр орсны шаардлагагүй байх. Бүх гишүүдээсээ саналаа аваад тэгээд саналын дагуу шийдчихэж болно.

Дөрөвдүгээрт болохоор энэ төлөвлөгөөнүүд дээрээ ямар ямар байгууллага яг юун дээр ажиллах вэ гэдэг саналыг нь авчих хэрэгтэй байх. Би тэгээд энэнтэй уялдуулаад яах вэ? Хүний эрх хөгжилтэй бол бид нар бол Тан эвслийн гишүүн болохоор эрдэс баялгийн салбар дахь ил тод байдлыг бий болгох тэр хуультай холбоотой, ер нь тэр салбарт бол манай байгууллага орж ажиллахад бэлэн байна. Саналаа өгчихье.

Тавдугаарт иргэний нийгмийн орон зай, иргэний нийгмийн байгууллагыг ч гэсэн ил тод болгох шаардлага байгаа. Тэгэхээр ил тод болно гэдэг нь өөрөөр хэлбэл олон нийтэд тайлагнана гэсэн үг шүү дээ. Тэгэхээр яг өнөөдөр Монголын иргэний нийгмийн байгууллагуудад өөрийнхөө үйл ажиллагааг нийтэд хүргэе гээд ил тод байлгаад байх тийм хэмжээний санхүүжилт, үйл ажиллагаа явуулах таатай орчин бол байхгүй.

Хүний эрх, хөгжил төв бол ингээд мэддэг чаддаг юмаа хэлээд хамтарч ажиллахад бэлэн байна. За тэгээд сүүлд нь бол санал маягийн юм хэлмээр байна. Олон улсын янз бүрийн, нээлттэй засаглалын түншлэл гэдэг дээр ингээд ороод ажиллаад явдаг тэгээд тэрэнд юу харагддаг вэ гэхээр ЗГ болохоор иргэний нийгмийн байгууллагуудынхаа хийж байгаа юмнуудыг түүж аваад тайлагнадаг байхгүй юу. Тэгэхээр тэгж болохгүй, тэгмээргүй байна. Засаг өөрөө иргэний нийгмийн байгууллагаар юм хийлгэхийн тулд тодорхой санхүүжилтийг өгдөг байх хэрэгтэй байна шүү дээ. Одоо тийм үүрэг хүлээж сурах хэрэгтэй байхгүй юу.

Монголын ЗГ тэгэхээр V үйл ажиллагааны төлөвлөгөөн дотор төсвийн санхүүжилтийг иргэний нийгмийн байгууллагад оруулах хэрэгтэй. Тэгээд тэр нь юунд зарцуулагдах ёстой вэ гээд янз бүрийн сектор дахь төрийн байгууллагын ил тод байдлыг хянах, үнэлэх тийм үйл ажиллагаанд нь бол иргэний нийгмийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлнэ ээ гэсэн тийм төсөвтэй болгож байж V үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг сайн болгох ийм боломж бүрдэнэ ээ гэж бодож байна. Баярлалаа.

Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн:

Болорсайхан даргатай 08 дугаар сард уулзаж байхад дэд ажлын хэсэг үүсгэе гэж ярьж байсан. Тэгэхээр тэрнийхээ дагуу дэд ажлын хэсгийг үүсгээд явъя.

Нэг тодруулж асуух юм нь манай амлалт маань хэрхэн ЗГ-ын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, төлөвлөгөөтэй уялдах вэ? Ямарваа нэг амлалт заавал нэг санхүүжилттэй, нөөц боломжтой байж хэрэгжинэ шүү дээ. Мэдээж бид нар хэдэн мянган амлалтыг өгмөөр байна гэхдээ яг тэр маань хэрхэн манай үндэсний хөтөлбөрүүд, ЗГ-ын төлөвлөгөөтэй уялдаж байгаа вэ? Яаж тэрийг, нөөц боломжийг нь хангах вэ гэдгийг тодруулж асуумаар байна.

Хоёрдугаарт Номинчимэг нарийн бичгийн даргын илтгэл дээр яригдаж байсан нөгөө шалгуур үзүүлэлт. Сүүлд бид төлөвлөгөөгөө эргээд хянаж байсан чинь шалгуур үзүүлэлт дээр асуудал үүссэн шүү дээ. Энийг нь одоо биелсэн гэж үзэх юм уу биелээгүй гэж үзэх юм уу гэнгүүт өөрсдийнхөө мэдлэг, туршлага дээрээ үнэлээд биелсэн гэж үзье, биелээгүй гэж үзье гээд өөр өөр байр сууринаас дүгнээд байсан. Тэгэхээр одоо дараа дараагийн Ажлын хэсгийн хурлууд дээрээ эхлээд амлалтаа тодорхойлж байгаад шалгуур үзүүлэлтээ тодорхойлох эсвэл эхлээд амлалтаа эцэслэчхээд дараа нь шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлох гэж байна уу гэдгийг тодруулж асуумаар байна.

Тэгээд өөр нэг айхтар ач холбогдолтой биш ч гэсэн бүсийн хэмжээний хурал болох тийм төлөвлөгөө гарсан болов уу. Эдгээрийг тодруулъя аа. За баярлалаа.

“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа:

За, сайн байцгаана уу? Өнгөрсөн төлөвлөгөөний хэрэгжилт дээр хамтарч ажилласан, хэрэгжилт гаргах үйл явцад оролцож тайлан мэдээллээ өгсөн ТББ-ын нэг байна. Төлөвлөгөө гаргах үйл явцыг бол би Болортуяагийн саналыг дэмжиж байна. Үнэхээр өнгөрсөн удаад маш олуулаа бараг зуугаад хүн байсан санагдаж байна. Аягүй том зааланд хэчнээн бүлгүүд хамтарч ажиллаж гаргаж байсан тэр бол хамгийн үр дүнтэй байсан.

Төлөвлөгөө гарсны дараах тайлангийн явц дээр шалгуур үзүүлэлт маш тодорхойгүй байгаа юм уу гэж харсан. Үнэхээр тайлангуудаа ХЗДХЯ Хэвлэлийн эрх чөлөөний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын ажлыг бол маш ахиц дэвшилтэй хийчихсэн байгаа гэдэг тайлан өгөхөд иргэний нийгмийн байгууллагын зүгээс хангалтгүй байгаа гэж дүгнэсэн. Ийм асуудлууд бол нэлээн гарч байх шиг байсан учраас бид тэр шалгуур дээр анхаарах хэрэгтэй байх.

Дээр нь авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөртэй хэрхэн яаж уялдах юм бэ? Энэ уялдаж явах уу? Тэрэн дээр бас тодорхой хэвлэл мэдээллийн салбартай хамааралтай зорилтууд явж байгаа. Энд давхардсан санаанууд байна. Тэгэхээр энэ уялдаа холбоо хэрхэн яаж явах юм?

НЗТ, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр дээр иргэний нийгмийн байгууллагууд бол үүрэг хүлээдэг ээ. Нэр орсон учраас тайлан хийсэн ажлаа өгдөг. Тэгээд тэр хийсэн ажлыг нь аваад л нэг цаасан дээр буулгаад л өнхрөөд байдаг: Харилцан уялдаа холбоо байдаг уу? Энийг хийхэд ямар бэрхшээл тулгараад байгаа юм? Та нар эндээс ямар үр өгөөж, шинэчлэл харав? Цаашдаа

юу хиймээр байдаг юм? Ямар ч тийм дуу хоолой авахгүй мөртөө бид нарын жилийн тайландаа оруулдаг ингээд л тайлангаа өг гээд шаардаад аваад байдаг. Энэ чинь бид нар нөгөө бэлгэдлийн шинжтэй төлөвлөгөө гаргаад л эцсийн дүнд нь нэг жилийн дараа ч юм уу тайланд иргэний нийгмийн байгууллагуудынхаа хийсэн ажлуудыг нэгтгээд л яамдуудаас өгсөн төлөвлөгөөтэй нэг харьцуулж үздэг ийм нэг юм руу явчих вий. Тэрийг бид нар засах ёстой гэж харж байна. Тэгээд саяын иргэний нийгмийн байгууллагуудын төлөөллүүдийг хэлж байгаа үнэхээр яг энэ ажил төлөвлөж хамтарч хийж байгаа болбол тэр дэмжлэг оролцоо болгоныг бас харж явах ёстой байх аа гэдэг саналыг хэлье ээ. За баярлалаа.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За баярлалаа. Зарим хүмүүс маань асуулт асууж байгаа учраас би хариулая.

Оюунцэцэг хуульч бол цаазын ялыг халах ёстой гэдэг асуудлыг яах вэ гэж байна. Ганцхан нээлттэй засаг дээр ч биш Монгол Улс олон улсын гэрээ конвенцоор хүлээсэн үүрэгтэй. Гэхдээ бид нар зөвхөн Эрүүгийн хуулиасаа л авчихсан. Үндсэн хууль дээр сайн унших юм болбол утга санаа нь байгаа ч юм шиг зарим хуульчид байхгүй ээ ч гэж тайлбарладаг.

Уранцоож төрийн үйл ажиллагааны тайлагнал нээлттэй биш ээ гэдэг дээр би санал нэг байна. Төрийн үйл ажиллагааны төрийн албан хаагчийн үр дүнгийн гэрээгээр яг юу хийсэн юм, тухайн төрийн байгууллага юу хийсэн юм нээлттэй биш. Өнөөдөр Монгол Улсын ЗГ-ын хурлаар 16 яамд 21 аймаг маань хагас жилээр хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, ажлуудаа хэрхэн хийсэн юм тайлагнасан. Энэ дээр Ерөнхий сайд онцгойлон хэлсэн. Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны жилийн эцсийн тайлан, хагас жилийн тайлан болдог болбол И-Монголиа дээр нэг цонх үүсгээд нээлттэй тавиач ээ гэдэг. Ерөнхий сайд өнөөдөр засаг дээр ярьсан зүйл. Тэгэхээр Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль батлагдчихсан, Хүний хувийн мэдээллийн тухай хууль батлагдчихсан, ямар мэдээлэл нь хязгаартай нээлттэй байх юм гэдэг бүх зүйлүүд тодорхой болчихсон. Тэгэхээр НЗТ-ийн хүрээнд ер нь ЗГ-аас энэ хууль тогтоомжийнхоо хүрээнд төрийн байгууллагуудынхаа үйл ажиллагаа, ялангуяа тайлангуудыг нь нээлттэй тайлагнах системийг бий болгохоор өнөөдөр яг яригдсан байгаа шүү. Тэрнээс одоо бол үнэхээр хаалттай шүү дээ. Төрийн байгууллага юм хийгээд байдаг нээлттэй биш болохоор иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагууд маань бухимдаад байдаг тэгээд үл ойлголцол үүсээд байдаг. Тэгэхээр энэ болбол маш ажил хэрэгч санал байлаа.

За биелээгүй 14 зорилт байгаа. Эндээс аль алийг нь авахаа Ажлын хэсэг дээрээ ярья аа гэсэн, ялангуяа та эрдэс баялаг дээр оръё гэдэг саналыг хэлж байна. Тэгэхээр хэдүүлээ тэр 14 дотроо энийгээ ярья.

За мөн маш чухал нэг саналыг хэлсэн. Иргэний нийгмийн байгууллагын ил тод байдлыг бий болгох чухал асуудал, учир нь иргэний нийгмийн байгууллага төрийн байгууллага 2 чинь өөрөө харилцан хяналт тэнцлийн баланс шүү дээ. Аль аль нь нээлттэй, аль аль нь харилцан ойлголцдог байх хэрэгтэй. Хурал эхлэхэд хэлсэн шүү дээ манай байгууллагын нэг чиг үүрэг бол яг иргэний нийгмийн байгууллагуудтайгаа хамтраад төрийн байгууллагуудынхаа үйл ажиллагаанд үнэлэлт дүгнэлт өгдөг үнэлгээ мониторинг хийдэг тогтолцоо болохоор үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байгаа.

За төсөв санхүүтэй холбоотой асуудлыг би ойлголоо. Баасансүрэн амлалт маань хэрхэн уялдах вэ гэж асуусан. Засгаас, төрөөс гаргаж байгаа бодлого шийдвэртэй яаж уялдах вэ? Бүрэлдэхүүнийг та бүхэн харах юм бол дийлэнх нь иргэний нийгмийн төлөөлөл байгаа. Гэхдээ яагаад ЭЗХЯ, СаЯ, ЗГХЭГ, БОАЖЯ-ыг оруулсан юм гэдэг маань энэ бодлого хөтөлбөр гаргадаг ЗГ-ын үйл ажиллагааны

хөтөлбөр ирэх жил шинэчлэгдэж батлагдана. За тэгээд улсын жилийн төлөвлөгөө гээд яг эд нартай уях үүднээс гол яамдуудын төлөөллүүдийг оруулсан байгаа юм. Тэгээд үйл ажиллагаандаа оруулчхаад хэрхэн яаж хяналт тавина гэдэг дээр нь манай байгууллагын үнэлгээ мониторинг явцын болон урт богино дунд хугаатай хяналт хийдэг чиг үүрэгтэй байгууллага мониторинг хийнэ. Тэгэхээр энэ үүднээсээ манай байгууллага түлхүү орж байгаа юм. Аль аль талаасаа хэрэгжилт, төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлагнал дээр нь анхаарсны үүднээс Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг харах юм болбол яг тийм зорилготойгоор бүрэлдэхүүн бүрдчихсэн байгаа шүү гэдгийг хэлье ээ.

За НЗТ-ийн төлөвлөгөөгөө боловсруулахдаа смарт зарчимд тулгуурлая. Одоо та бүхний бүгд мэдэж байгаа тодорхой байх, хэмжигдэхүйц байх, хүрэх боломжтой байх, чухал хамааралтай байх, цаг хугацаандаа байх. Тэгэхээр бид нар төлөвлөгөөг яг энэ зарчмын дагуу л боловсруулах ёстой.

“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд:

Би Болортуяа зөвлөхөөс асуух нэг товчхон асуух асуулт байна. Та түрүүн яриандаа манайх өнгөрсөн удаагийн тайлангаа тавихдаа сайн үнэлгээ авсан гэж байсан. Ямар зүйл дээрээ бид нар сайн гэдэг үнэлгээ авав?

Бас одоо шинэ байгуулагдаж байгаа Ажлын хэсэг энэ үнэлгээ дээр тулгуурлаж ажлаа явуулбал зүгээр юм болов уу гэдэг санал байна.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

Өнгөрсөн төлөвлөгөөн дээр төсвийн хэсгийг боловсруулахад Сангийн яамтай хамтарч ажилласан. За тэгээд энэ удаагийн төлөвлөгөөг харахаар ерөнхийдөө төсвийн асуудлаар бас нэлээн асуудлууд нэмж тусгах шаардлагатай харагдаж байна. Тэгэхээр ерөнхийдөө Сангийн яамыг оруулахаасаа гадна Үндэсний аудитын газрын төлөөллийг манай төсвийн хэсэг дээр оруулж өгвөл их зүгээр санагдсан. Үндэсний аудитын газрын зүгээс хийж байгаа аудит дээр ч гэсэндээ анхаарах асуудлууд байгаа учраас энийг оруулж өгөхөд анхаараач ээ гэж хүсмээр байна.

Мөн төсөв дээр орон нутгийн төсвийн ил тод байдал дээр нэлээн анхаарах хэрэгтэй байгаа. Нийслэл, дүүргийн төсвүүд бол ер нь маш хаалттай. Өргөө баригдлаа гэсэн мэдээлэл зөвхөн мэдээ гарчхаад төслүүд нь бол ил болохгүйгээр батлагдаад байгаа. Тэгэхээр орон нутгийн төсвийн асуудал дээр бас нэлээн амлалтуудыг оруулах хэрэгтэй байх.

Шилэн дансны тухай хууль шинэчлэгдэж өөрчлөлт орно гэчхээд энэ хууль тэр чигээрээ одоо чимээгүй болчихсон байгаа. Тэгэхээр энэ шилэн дансны хуулийн шинэчлэл мөн дагалдах журмын шинэчлэл дээр анхаарах хэрэгтэй байна гэж харж байна.

Монгол Улсын хувьд бол ерөнхийдөө төсвийн хөрөнгө оруулалт дээр нэлээн ил тод болгох асуудлууд байгаа. Бид бүхэн төсвийн хөрөнгө оруулалтыг Төсвийн тухай хуулийнхаа 2 дугаар хавсралтаар баталж байгаа. Гэхдээ энэ дээр тухайн төсөл хэддүгээрт үр ашгараа ач холбогдлоороо эрэмбэлэгдээд байгаа гэдэг мэдээлэл нь ил байхгүй байгаа. Дээрээс нь томоохон төслүүдийг ядаж төсвийнх нь үр ашгийн тооцоо, нийгэм эдийн засагт өгөх үр өгөөжийн талаар мэдээлэл хомс байгаа. Тэгэхээр энэ чиглэл дээр бас нэлээн амлалтууд тусах ёстой болов уу гэж харж байна. За баярлалаа.

Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Нэг асуулт нь болохоор эдгээр 10 зорилтууд ер нь өөрчлөгдөх санал бид өгч

болох уу? Зорилт нэмэх санал өгч болох уу гэж асуумаар байна.

Миний санал болохоор эдгээр зорилтууд болон ер нь НЗТ-ийг бий болгоход төр эргээд иргэний нийгмийн хоорондын харилцааг сайжруулах тэр дунд солилцож байгаа мэдээллийг зөв болгох, бүрэн болгох гэдэг тал руу илүү явах байх гэж бодож байна. Тэгээд өмнөх зорилтуудаа харангуут нээлттэй өгөгдөл болон нээлттэй мэдээлэлтэй холбоотой хэд хэдэн зорилтууд байна л даа.

Монгол Улсад яг одоо нээлттэй өгөгдөл гэдэг ойлголт хууль эрх зүйн орчны хувьд дөнгөж саяхан яг нээлттэй өгөгдөл гэдэг үгээрээ орж ирж байгаа. Тийм учраас нээлттэй өгөгдлийг тусад нь нэг зорилт болгон оруулах тийм боломж байх уу.

Нөгөөтээгүүр нээлттэй өгөгдлийн энэ үйл явц нь харьцангуй удаан хийх ажил нэлээн их байгаа. За тэгээд нээлттэй өгөгдлийн чанар стандартыг сайжруулахаас эхлээд хэрэглээг нь нэмэгдүүлэх, яг бодит хэрэглээнд орж чадаж байгаа юм уу үгүй юм уу? Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтаа шинэчлэх гээд нэлээн их ажлууд хийгдэх шаардлагатай байгаа учраас энийг тусад нь зорилт болгоод оруулах юм болбол нэг талаасаа олон улсад энэ тал дээр бид юм хийж байгаа гэдгээ харуулах, нөгөө талаасаа эдгээр нээлттэй засгийн түншлэлийнхээ зорилтуудыг хэрэгжүүлэх үйл явцаараа дамжуулаад нээлттэй өгөгдлийн салбарыг илүү хөгжүүлэхэд бас түлхэц болж чадах юм болов уу гэж харж байна.

Эсвэл ингэж тусад нь зорилт болгохгүйгээр жишээ нь төсвийн өгөгдөл дээр нээлттэй өгөгдөл, эрдэс баялгийн нээлттэй өгөгдөл орж ирж болж байна. Төрийн худалдан авах үйл ажиллагаан дээр орсон зорилтуудыг нь илүү дэлгэрүүлээд яг нөгөө нээлттэй өгөгдлийн шаардлагыг нь хангасан юм уу бүрэн нарийвчилсан шалгуур үзүүлэлтийг бас оруулж болох юм аа гэдэг санал байна.

Түрүүний хүмүүсийн хэлж байгаа шиг яг шалгуур үзүүлэлтийг илүү нарийвчлах шаардлага бас байгаа гэдэг саналаа дахин хэлж байна. За ийм санал байгаа юм. Баярлалаа.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Сая ихэвчлэн саналууд хэллээ.

Амармэнд ямар ажлууд нь сайн болсон бэ гэдгийг асуусан. Бид IV тайланг өөрсдөө дүгнээд явуулчихсан албан ёсоор ирээгүй байгаа 12 сард ирнэ. 12 сард яг албан ёсоор дүгнэлт ирэхээр бид бүгд танилцана. Тэгэхээр яг тэрэн дээр бид нарын тайлагнасан тайлангийн юу нь сайн байгаа юм, юу нь муу байгаа юм, юу нь дунд зэрэг байгаа юм гэдгийгээ хэлэх юм. За тэгээд Болортуяа зөвлөх нэмж хариулбал та хариулаарай.

Оюунбадам Үндэсний аудитын газрыг Ажлын хэсэгт оруулъя аа гэсэн санал байна. Үндэсний аудитын газраас бол хүн байхгүй байгаа юм. За гэхдээ Ажлын хэсгийн гишүүн санал гаргасан учраас би ахлагчийн хувьд гишүүдийнхээ гаргасан саналын мөрөөр арга хэмжээг авах үүрэгтэй. Үндэсний Аудитын газар ЗГ-т харьяалагддаггүй, УИХ-ын дэргэдэх байгууллага учраас би холбогдох журмынхаа дагуу Ажлын хэсэгт оруулах арга хэмжээг авъя.

Ажлын хэсгийн гишүүнийхээ хэлсний дагуу орон нутгийн төсвийг нээлттэй болгоё, хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээг нээлттэй болгоё гэсэн санал хэллээ гэж ойлголоо.

Тунгалаг санал өгч болно шүү дээ. Гол нь та хэдийн саналыг сонсох гээд л өнөөдөр бид нар суугаад байгаа шүү дээ. Тэгэхээр юуг өөрчлөх ямар санал байна? Алийг сайжруулах санал байна ерөөсөө чөлөөтэй. Эхний хурлын зорилт бол ерөөсөө л энэ байгаа шүү. Тэгээд нээлттэй өгөгдлийг тусад нь зорилт болгож оруулъя гэж байна. Энийг бол хэдүүлээ ажлын дэд хэсгүүд дээрээ аль алийг яг нээлттэй болгох юм ярилцая. Манай эрх зүйн орчин нь бүрдчихсэн тэгээд эх

өгөгдлөө хэдүүлээ эрхийг нь яаж бий болгох юм, тэндээсээ алийг нь нээлттэй болгох юм, тэндээсээ аль нь нээлттэй, аль нь нээлттэй бус болох вэ гэдэг үүднээс ажлын дэд хэсгүүд дээр ярья.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа:

Олон улсын хурлууд нь хэзээ болдог юм бэ гэж асуусан. Миний ойлгож байгаагаар Глобал саммит гээд олон улсын том хурал нь 2 жилд нэг болоод байх шиг байгаа юм. Тэгээд манай элч төлөөлөгч Төр-Од захирал бас сууж байгаа учраас нэмж тодруулга өгвөл илүү ойлголт өгөх байх. Давтамжаараа энэ жил олон улсын хурал нь Эстонид тааруад Монголын багаас Учрал сайд төлөөлж оролцсон хүндэт өргөмжлөл авсан байгаа. ЗГ-ын хэвлэл мэдээллээр мэдээлэгдсэн И-Монголиагийн шинэчлэлтэй холбогдуулаад манай улсын насанд хүрэгчдийн 72% нь И-Монголиа системийг тодорхой хэмжээнд ашиглаж байгаа үзүүлэлтээр бас И-Монголиа манай 2021-2023 оны зорилтод байсан. Өөрөөр хэлбэл энэ хэрэгжилт бол маш сайн хангагдсан.

Хоёрдугаарт Авлигын эсрэг 5Ш ажиллагааны хүрээнд ЦХХХЯ-ны shilen.gov.mn гээд төрийн маш олон мэдээллийг Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулиар нээлттэй болгосон. Энэ үзүүлэлтээрээ хүндэт өргөмжлөл авсан.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Болортуяа зөвлөхийн хэлсэн Учрал сайд ахлаад ирсэн Таллинн хотод манай энд байгаа иргэний нийгмийн байгууллагуудаас зарим төлөөллүүд явсан байсан шүү дээ. И-Монголиа маш богино хугацаанд нээлттэй засгийн хүрээнд маш амжилттайгаар хэрэгжүүлжээ гэдэг үүднээс 4 оронд тусгайлан өргөмжлөл өгсөн гэсэн үг. Тэрний нэг бол Монгол улс.

“Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од:

Би маш богинохон 3 зүйлийг хэлчихье гэж бодож байна.

Зарим нь бүр анхнаас нь ажилласан, ялангуяа ННФ-ынхан болбол бүр I төлөвлөгөөнөөс одоог хүртэл хамт ажиллаж байна.

2011 онд ардчилсан засаглалтай 8 улс орнууд нэгдсэн. Тухайн үед Барак Обама АНУ-ын ерөнхийлөгч байсан, гол санаачилгыг дэвшүүлээд өнөөдрийн байдлаар 22 жилийн дараа бараг 80 улс орон гишүүн болоод ажиллаж байна.

Монгол Улсын хувьд 2013 онд НЗТ-д нэгдэх санал гаргасан. Би болбол 2012 оноос хойш бас хариуцаж ажиллаж байсан. Тэгээд 2013 онд тухайн үед ЗГХЭГ-ын дарга, Монгол Улсын сайд Сайханбилэг ахлаад, иргэний нийгмээс ННФ-ын гүйцэтгэх захирал Эрдэнэжаргал оролцоод анхны олон улсын хуралд нь оролцоод явсан. За энэ жилийн хувьд ННФ-аас 5-6 төрийн бус байгууллагуудыг дэмжээд саммитад оролцуулсан. Тэд маань бас оролцооныхоо талаар тусдаа хэлэлцүүлэг танилцуулах юм бол зүйтэй гэж бодож байна.

За ерөнхийдөө маш товчхон танилцуулбал үндсэндээ 2011 онд 8 улс орон, манай бүс нутгаас Индонез, Өмнөд Солонгос, Филиппин, Непал нэгдэж байсан.

Анх НЗТ Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын хэрэгжилтийг мөн Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцын хэрэгжилтийг харсан. Тийм ч учраас ерөнхийдөө 4 чиглэлийг 22 жилийн өмнө тогтсон байдаг юм.

Нэгдүгээрт ард иргэд, олон нийт, нийгэм өөрөө ЗГ буюу төр засгийнхаа үйл ажиллагааны талаар нээлттэй мэдээлэлтэй болъё, тэгж байж хяналт тавьдаг болно.

Хоёрдугаарт иргэд болон иргэний нийгмийн бүлгийн оролцоог нэмэгдүүлье

гэж байгаа. Ялангуяа эргээд төр засгийн бодлого дахь хяналтыг УИХ, ЗГ, орон нутагт тавих.

Гуравдугаарт төрийн байгууллага болон төрийн албан хаагчдын үйл ажиллагааг хамгийн өндөр ёс зүйтэй, хариуцлагатай, хяналттай болгоё, эргээд хариуцлага тооцдог болъё.

Дөрөвдүгээрт чиглэлийг хэрэгжүүлэхийн тулд өндөр мэдээллийн технологи ашиглая. Өөрөөр хэлбэл эргээд энэ оролцоог хангах хяналттай болгох, ёс зүйтэй, хариуцлагатай болгох талаар юм.

Тийм учраас яах аргагүй бид 2 гол эрх зүйн баримт бичигтэйгээ уялдуулах ёстой. Нэг нь сая хаврын чуулганаар баталсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр байгаа. Нөгөө нь одоо боловсруулж байгаа Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөр. Тийм ч учраас миний ойлгож байгаагаар Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албанд энэ үүргийг даалгасан гэж ойлгож байгаа шүү. За баярлалаа.

“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан:

Тэр энд тэнд очиж амлах яах вэ? Тэгээд энэ амлалтыг чинь хэрэгжүүлдэг арга хэрэгсэл маань нөгөө хууль дүрэм журам маань байгаа шүү дээ. Тэгээд тэр хууль дүрэм журмуудыгаа бид бодитоор амлалтыг хэрэгжүүлэх хүчтэй хэрэгсэл болж чадаж байна уу үгүй юу гэдгийгээ хянахгүй бол болохгүй нь. Би зүгээр нэг жишээ хэлье л дээ. Саяхан би нэг яамны веб сайт руу нь ороод тэн дээр байгаа мэдээллийг Авлигын тухай хуульд заачихсан заавал нээлттэй байлгах ёстой мэдээллүүдийн жагсаалттай тулгаж үзэхэд хуулиар шаардагдаж байгаа мэдээллийн дөнгөж 20% нь тэр яамны веб сайт дээр байгаа байхгүй юу. Тэгэхээр энэ болбол нийтлэг байгаа байх гэж бодож байна. Тэгэхээр бидний яагаад хууль дээр тийм заалт үүрэг өгчхөөд байхад хууль чинь хэрэгжихгүй байна вэ гэдгийг системийнх нь хувьд нь шинжлэхгүй болбол энд тэнд очоод хэдэн мянган амлалт өгөөд хоосон амлалт болоод л дуусна. Тийм учраас би энэ системийн шинжилгээ гэдэг юмыг заавал хийгээрэй гээд байгаа юм. Энэ маш чухал шүү. Энийг үнэхээр бодитой, иргэн болгонд хүртээмжтэй, чухал ажил болгоё. Эхлээд заавал шинэчлэх хэрэгтэй. За баярлалаа.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа:

Ажлын хэсгийн гишүүний хувьд санал хэлэх гэсэн юм. Худалдан авалтын нээлттэй байдал гэдэгтэй холбоотойгоор манай эрүүл мэндийн салбар, тэр тусмаа эм хангамжийн салбарт эмийн худалдан авалт, тендерийн асуудал, төрийн худалдан авалтыг эм эмнэлгийн хэрэгсэл дээр явдаг. Тэгэхээр энэ Ажлын хэсэг дээр тэр талын ТББ-ын хүмүүсээс нэмбэл яасан юм бэ. Тухайлах юм бол одоо эм эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалтын тендер бол эмнэлгүүд дээр болон төрийн худалдан авах ажиллагааны газар дээр тусчихдаг, зохион байгуулагдаад явдаг. Тэгэхээр тэр чиглэлийн ТББ-ын хүмүүсийн оролцоо байвал зүгээр юм уу?

Тэр чиглэлийн ТББ эсвэл зүгээр эм хангамжийн салбарт миний мэдэж байгаагаар бол 3 ТББ, холбоо байдаг. Тэгэхээр тэд нараас нь бас энэ ажлын хэсгийн төлөөлөл оролцуулбал яасан юм бэ гэсэн санал байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За сая санал хэллээ. Ингээд өөр санал, асуулт байхгүй гэж ойлголоо. Гэхдээ Ажлын хэсгийн гишүүд, Ажлын хэсгийн нарийн бичигтэйгээ ярьж байгаад Болортуяа зөвлөхийн хэлсэн горимын саналын дагуу хүмүүсийнхээ чиглэл, илүү

мэргэшсэн байдлуудыг нь харж байгаад ийм байдлаар та багт орж ажиллахад болж байна уу гэдгийг нь хуваарилчхаад эргээд та бүхнээсээ нэг санал авъя.

Би Жаргалсайхан гуайн хийсэн системийн шинжилгээ дээр манай байгууллагаас яг энэ төлөвлөгөө гарсны дараа биелэлтээр нь процессын шинжилгээ хийнэ гэж хэлье. Ер нь ЗГ-аас сая процессын дахин инженерчлэлийг ЗГ-ын түвшинд цогц байдлаар 8 аргачлалыг нэг дор (чиг үүргийн эрсдэл, ажлын байрны сэтгэл ханамж, гэх мэт) анх удаа нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн салбарт хийгээд засаг дээр танилцуулсан. Тэрэн дээр яг таны хэлж байгаа дүр зургууд, тэр олон ажлуудын нэг нь байгаа байхгүй юу. Энэ байгууллагын нийгмийн даатгалын хөдөлмөрийн халамж нээлттэй байж чадаж байна уу? Тэгэхээр манай байгуулагаас яг энэ тандалт судалгааны багийн ахлах орж байна гэдэг маань бид нарын төлөвлөгөө энэ ажлын хэсгээс гарлаа. Иргэний нийгмийн байгууллагатайгаа хамтраад бид нар яг явц дунд нь төрийн байгууллагууд дээр ажиллах болно. Манайхаас бол процессын дахин инженерчлэл гээд ярьж байгаа, тийм зүйлүүдийг үе шаттайгаар хийж байгаа. Өмнө нь бид процессын дахин инженерчлэл гээд уулзаж байсан шүү дээ. Тэгээд тусдаа бас хоёулаа системийн шинжилгээгээрээ уулзаж ажлын санал солилцъё гэдэг саналыг тавья.

За ингээд та бүхэнд өшөө санал байхгүй болбол манай нарийн бичигт юм уу эсвэл надад Ажлын хэсгийн ахлагчид өшөө асууж тодруулах зүйл, санал байсан бол хэлэхэд нээлттэй шүү. Утсаар, бичгээр, цахимаар аль ч хэлбэрээр болно.

Ажлын хэсгийн хуваарь ёсоор хэдүүлээ өнөөдөр Ажлын хэсгийн анхны хурал боллоо. 11 дүгээр сарын 9-ны өдөр анхдугаар хуралдаанаас гарсан шийдвэр өөрчлөлт сайжруулалтыг төлөвлөгөөний төсөлд тусган ажлын хэсгийн гишүүддээ илгээнэ. За ингээд ажлын хэсгийн II хуралдааныг зохион байгуулна, 16-ны өдөр товлож байгаа шүү. За 16-ны хуралд аль болох манай иргэний нийгмийн төлөөллүүдээ болж өгвөл танхимаар за болохгүй бол цахимаар оролцоход асуудал байхгүй шүү дээ. Төрийн байгууллагын албан тушаалтнуудыг Номинчимэг заавал оролц гээрэй. Энэ хүмүүс бол иргэний нийгмийн байгууллагуудын төлөөлөл. Ингээд орж ирж байхад төрийн байгууллагуудаас өнөөдөр бол 3-4 газрын дарга байхгүй байна. Энийг бүр амаар хатуу анхааруулаад дараагийн хурал дээр хэрвээ орохгүй болбол өөрөөр асуудал яригдана шүү гэдэг зүйлүүдийг хэлээрэй.

Иргэний нийгмийн төлөөллийн хүмүүстэй Ажлын хэсгийн гишүүдийг оруулаад бид нарын ирц 60 хэдэн хувьтай л байгаа байхгүй юу. Тэгэхээр хэдүүлээ идэвхтэй оролцож байж л дараа нь аль аль талдаа хариуцлагаа ч ярьдаг, үүргээ ч ярьдаг, гавьяагаа ч ярьдаг тийм байвал нөгөө баланс нь тэнцвэртэй болох байх аа.

За тэгээд 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр бид ажлын хэсгийн III хуралдааныг хийхээр төлөвлөж байгаа. За ингээд III хуралдаанаас ер нь гол зүйлүүд гарчихна гэсэн үг. III хуралдаанаас гарсан шийдвэр, өөрчлөлт, сайжруулалтыг бид нар төлөвлөгөөний төсөлд тусган эцэслэн боловсруулаад төлөвлөгөөний төслийг НЗТҮЗ-д танилцуулж батлуулах ёстой байгаа. Мөн хэлэлцүүлэг хийх ёстой, ийм төлөвлөгөөтэй ажиллаж байгаа шүү. Тэгэхээр Ажлын хэсэгт өнөөдөр ирсэн байгаа гишүүд маань идэвхтэй санаачилгатай оролцохыг би хүсье. Ер нь өнөөдрийн уур амьсгалыг харж байхад нэлээн идэвхтэй, үр дүнтэй, үр нөлөөтэй ажиллах байдал миний хувьд ажиглагдаж байна. Ингээд өнөөдөр цаг заваа гарган Ажлын хэсгийн анхны хуралдаанд ирсэнд баярлалаа. Хуралдаан өндөрлөснийг мэдэгдэе.

Хуралдаан 2023 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 16.30 цагт өндөрлөв.

Хуралдааны тэмдэглэлийг хөтөлсөн:

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2027 ОНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨ ВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА Д.НОМИНЧИМЭГ

Areas of Opportunity for Mongolia

Буцах

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдаан болов

08 Nov 2023 share

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын тушаалаар Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж танилцуулах Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг батлсан. Ажлын хэсэг 2023 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр хуралдаж төлөвлөгөөний агуулгыг боловсруулж эхэллээ. Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах явцад Нээлттэй засгийн түншлэлийн Хараат бус тайлагнах механизмаас иргэний нийгмийн орон зайг тэлэх, олборлох салбарын ил тод байдлыг сайжруулах, төрийн худалдан авах ажиллагааг ил тод болгох, зөвлөдөх ардчиллыг бэхжүүлэх мөн өмнөх төлөвлөгөөний хугацаанд хэрэгжиж дуусаагүй үүрэг амлалтуудыг үргэлжлүүлэн ажиллахыг зөвлөсөн.

Хуралдааны үеэр Ажлын хэсгийн гишүүд өөрсдийн байр суурийг илэрхийллээ. Нээлттэй засгийн түншлэлийн элч төлөөлөгч Л.Төр-Од Монгол Улс анх Нээлттэй засгийн түншлэлд нэгдэж байсан түүхийг ярьсан бол "Залуу судлаачдыг дэмжих сан" ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан системийн шинжилгээ хийх, Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал Д.Бумдарь, "Хүний эрх, хөгжил төв" ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож нар эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдал, баялгийн сангийн чухал асуудлыг дурдаж байлаа. Мөн "Бодлогод залуусын хяналт" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа, Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг нар энэ түншлэлийн үр шимийн тухай өөрийн бодлоо хуваалцаж Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн энэхүү төлөвлөгөө бусад бодлогын бичиг баримттай хэрхэн уялдах тухай, "Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа Хэвлэлийн эрх чөлөөний хуулийн тухай, "Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн" ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд Монгол Улсын өмнөх тайлангаас сайн хэрэгжсэн түүх, "Нээлттэй нийгэм форум" ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам төсвийн ил тод байдал, "Тунгаахуй өгөгдлийн урлан" ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг "нээлттэй өгөгдөл"-ийг шинэ зорилт болгон оруулах тухай тус тус онцолж хэлэлцлээ. Ажлын хэсгийн 2-р хуралдааныг 2023 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдөр цахимаар зохион байгуулна.

Хуралдааны тэмдэглэлийг эндээс татаж авна уу.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

Буцах

Open Government Partnership Working Group to draft National Action Plan V held its first session

08 Nov 2023 share

By order of the Minister of Mongolia and the Chief Cabinet Secretary, the composition of the Working Group to develop and present the draft of the Open Government Partnership (OGP) 2024-2027 National Action Plan V (NAP V) of Mongolia was approved. Working group met on November 8, 2023 and started developing the content of the plan. During the drafting of the NAP V, the Independent Reporting Mechanism of the OGP recommended expanding civic space, improving the transparency of the extractive industry, making public procurement transparent, strengthening deliberative democracy, and continuing to work on commitments that were not completed during the previous plan.

During the meeting, members of the Working Group expressed their positions: OGP Envoy L.Tur-Od told the history of how Mongolia joined OGP, Director of "Strategy Academy" NGO D. Bumdar and Head of "Center for Human Rights and Development" NGO G. Urantsooj mentioned the importance of transparency in the mineral resources sector and wealth fund, Executive Director of "Youth Policy Watch" NGO B.Amarzaya and Member of the Board of Directors of the "Mongolian Lawyers' Association" Kh. Oyuntsetseg both shared their thoughts on the benefits of this partnership, Executive director of the "Media Council of Mongolia" NGO G. Gunjidmaa highlighted the Law of Press freedom, Head of the research committee of the "Human Rights and Progressive Policy Institute" NGO S. Amarmend asked about good implementation cases from the previous report of Mongolia, Manager of the governance program of the "Open Society Forum" NGO D. Oyunbadam discussed budget transparency, and Executive director of the "Tungaahui Data Studio" LLC E. Tungalag initiated an idea of "open data" as a new separate commitment. The 2nd session of the Working group will be held online on November 15, 2023.

Download the meeting minutes here.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСЛИЙГ БОЛОВСРУУЛАХАД АНХААРАХ ЗҮЙЛС

2023.11.09
ХЭХҮХ-ны Ажлын алба, НЗТ Дэмжих нэгж

Үйл ажиллагааны IV төлөвлөгөөний есөн зорилт (2021-2023)

1. Эрдэс баялгийн салбар (УУХҮЯ; АшМаГаТоГ)
2. Мэдээллийн ил тод байдал (ХЗХДЯ)
3. Төрийн худалдан авах ажиллагаа (СаЯ; ТөХуАвАжГ)
4. Иргэний нийгмийн орон зай (ХЗДХЯ)
5. Уулийн хэрэгжилтийг хангах, сайжруулах (ХЗДХЯ; БОАЖЯ)
6. Улсын төсөв (СаЯ)
7. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт (ЭМЯ; ЭмЭмХэХяЗоГ)
8. Хэвлэлийн эрх чөлөө (ХЗДХЯ)
9. Төрийн үйлчилгээг цахимжуулах (ЦХХЯ)

Ажлын алба

ХБТМ гэж юу вэ?

Харааг бүс тайлагнах механизм нь НЗТ-ийн гишүүдэд харилцлага тооцож, нээлттэй засгийн хүчин чармайлтыг дэмждэг

Areas of Opportunity for Mongolia

- Civic Space
- Extractives Transparency
- Public Procurement
- Deliberative Democracy

Хүрэх үе шат: Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулаж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх

Үнэлгээний дүн	*Бүрэн хэрэгжсэн эсвэл Ахиц дэвшил сайн*
Үнэлгээг нотлох баримт	Хэрэгжүүлсэн байгууллага: Үүл уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Ашигт малтмал, газрын тосны газар Эрдэс баялгийн мэдээллийн сан үүсгэж, нээлттэй өгөгдлийг Нийтийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн "Нээлттэй мэдээллийг цахим хэлбэрээр байршуулж, нийтлэх, шинэчлэх хэмжээ тавих нийтлэг журам", Монгол Улсын Ерөнхий сайдын "Шинэ" ажлыг эрхлэлтийн хэлтэс, дэлхийн хүрээнд эрдэс баялгийн салбарын нээлттэй мэдээллийг түгээх зорилгоор сар бүр шинэчлэн байршуулж байна.

Зорилт 1: Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах

Хүрэх үе шат (2021-2023)	Хэрэгжилт	Үнэлгээ
1. Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-ын 2021 оны Намрын чуулганаар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх	УУХҮЯ: "Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын хуулийн төсөл"-ийг "Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хууль" болгон шинэчилсэн. Хуулийн төслийг Иргэний нийгмийн байгууллагуудаар хэлэлцүүлж санал авсан. Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахаас өмнө хэлэлцүүлэг хийхээр төлөвлөж байна.	Ахиц дэвшил сул
6. Ил тод байдлыг хангах, эрдэс баялгийн салбарт бодлого, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хангах механизмыг бүрдүүлэх	УУХҮЯ: Иргэний нийгмийн оролцоог хангагдаг гол бутэц болох ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөл, Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэхээр ажиллаж байна.	Ахиц дэвшил сул

Улаан – Огт эхлэлгүй эсвэл ноцтой саатсан (Completed or Substantial progress)
Улбар шар – Ахиц дэвшил сул (Limited progress)
Ногоон – Бүрэн хэрэгжсэн эсвэл Ахиц дэвшил сайн (Not started or With severe delays)

2. *Нээлттэй мэдээлэл фодрум ТББ (2021.08.30).*

ОУИТБС-ын хүрээнд Эрдэс баялгийн мэдээллийн сан бүрдэх, ОУИТБС-ын стандартад заасан мэдээлэлүүдийг нийтэд ил тод болгох байна.

Цаашид эдгээр мэдээллийн самбайн мэдээллийг өөрчлөх, мэдээлэл нийцүүлэх төрөлд байгууллагуудын ил тулгийг тодорхой хугацаанд, хэмжээ тэй давтамжтай зохицуулж байдаг хэмжээ зорилгоор хэрэгцээ зүүдэлт хүсэлтэй хэлэлцэх хэлэр байна.

Иймд, Нээлттэй мэдээллийг ил тод байдлыг тухай хуулийг ба Олборлох салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг бүлэх хэрэгцээ шаардлагатай юм.

УУХҮЯ-ны цаашид мудрэг зэмэлт эрдэс баялгийн салбарын статистик мэдээлэл байдаг болсон эмхэтгэл pdf хэлбэрээр нийтлэгдэх.

Тийнхүү УУХҮЯ-ны цаашид дэмжүүлэн салбарын мэдээллийг бүрэн нийтлэдэг гэж хэлж болохгүй.

АМСТГ-ат тусгай зөвшөөрөлтэй бүртгэл мэдээллийг нийтлэдэг болохоо ОУИТБС-ын стандартад бүрэн хангагүй болохоо мэдээллийн стандартад нийцдэггүй.

ТББ-ын үнэлгээ

ҮНДЭСНИЙ ЧИЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2026 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТУНШЛЭЛИЙН АМЖИЛТ, ЗОРИЛТОТ ЧИЛ АЖИЛЛАГААНУУД

Зорилт –

Төрөл	Төлөвлөгөө	Бодит үр дүн
Тэргүүлэх чиглэл		
Хэрэгжих хугацаа	2024-2026	

Асуудлын тодорхойлолт

Хүлээгдэх үр дүн

Хэрэгжүүлэх дүүрэг, хүрээ

Оролцогчид

Төрөөс бусад оролцогчид

ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ

10/25	11/08	11/16	11/23	11/30	12/01-12/10	12/11-12/20	12/31
НЗТ-ийн тухай танилцуулах вебинар зохион байгуулах	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдаан Төлөвлөгөөний төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн II хуралдаан Төлөвлөгөөний төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн III хуралдаан Төлөвлөгөөний төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн IV хуралдаан Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах Төлөвлөгөөний төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төслийг зөрсөлэн хүргүүлэх	Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төслийг НЗТ-ийн Үндэсний зөвлөл батлах Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө илгээх	Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө илгээх эцсийн хугацаа

ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2024-2027)
Дараагийн төлөвлөгөө хэрэгжих хугацаа (4 жил): 2024.01.01 – 2027.12.31

Ажлын алба

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2025 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><td colspan="6">Зорилт – .....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td colspan="2">Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт – 1 Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">.....</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">.....</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">.....</td></tr>
</table>

Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		

<table>
<tr><td rowspan="3">компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд	.....		

<table>
<tr><td>хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 3 Төрийн худалдан авах ажиллагаанд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурлан хүний оролцоог багасгах, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хангах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Цахим каталогийн системийн өгөгдлийг цуглуулж ашиглалтад оруулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Худалдан авах ажиллагааны хариуцлагын тогтолцоог төгөлдөржүүлж, RED FLAG INDICATOR бий болгох, олон нийтэд ил тод түгээх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 4 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 5 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="8">Зорилт – 6 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="8">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="7">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="3">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="3">.....</td><td colspan="3">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="7">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="8">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="7">.....</td></tr>
</table>

Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		

<table>
<tr><td rowspan="3">цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон мэдээллийг дэлгэрэнгүй байдлаар ил болгох зохицуулалт оруулах</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах</td><td rowspan="2">.....</td><td rowspan="2">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="5">.....</td><td rowspan="5">.....</td><td rowspan="5">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 7 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, ханган нийлүүлэлтийн ил тод байдал, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг</td><td colspan="5">.....</td></tr>
</table>

шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Эмийн үнийн эрх зүйн орчны үнэлгээг хийж, хууль эрх зүйн баримт бичигт үнийн зохицуулалтын талаар өөрчлөлт оруулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		

<table>
<tr><td rowspan="2">Эмийн сурталчилгааны төгсгөлд эмийн зохистой хэрэглээний тухай дурдах журмыг батлах</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 8 Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Өмчийн аливаа хэлбэрийн аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаандаа хүний эрхийн магадлан шинжилгээ хийдэг байх эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
.....	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		

			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

Зорилт – 9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд	.....		

өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж батлуулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
.....	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

Зорилт – 10 Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлж, цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг олон нийтэд таниулах соён гэгээрүүлэх ажил зохион байгуулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд	.....		

<table>
<tr><td>хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг таниулсан сургалт хийх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Медиа контент хийх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

Албан бус орчуулга

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИ

Open Government Partnership

БИДНИЙ АЛСЫН ХАРАА БОЛ НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ГАЗРУУД ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, АРД ИРГЭДТЭЙГЭЭ ХАМТРАН АЖИЛЛАСНААР АРДЧИЛЛЫГ БЭХЖҮҮЛЖ, НИЙГМИЙН САЙН ҮР ДҮНГ АВЧРАХ ЮМ.

БИДНИЙ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО БОЛ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ШИНЭТГЭГЧ, ТЭМЦЭГЧ НАРЫГ ЗОРИГЖУУЛАХ, ХОЛБОХ, ОЛОН НИЙТИЙГ ӨСӨН НЭМЭХ БОЛОМЖООР ХАНГАХАД ОРШИНО.

Стратегийн зорилт 1

Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох

- Нээлттэй засгийн төлөө илүү хүчирхэг, улс төрийн шинжтэй дэлхийн нийтийн эвслийг байгуулах
- Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх
- Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Стратегийн зорилт 2

Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх

- Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах
- Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих
- Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

Стратегийн зорилт 3

Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх

- Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх
- Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

Стратегийн зорилт 4

Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх

- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх
- Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

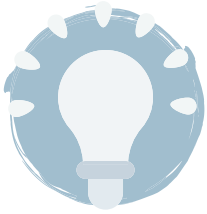

Стратегийн зорилт 5

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

- Өндөр чанартай контентыг хөгжүүлэх, хадгалах, хуваалцах
- Хүмүүст түүхээ хуваалцах, холбогдох орон зайг бий болгох

Хуудас 4
Оршил ба Орчин нөхцөл →

Хуудас 6
Алсын хараа ба Эрхэм зорилго →

Хуудас 8
Стратегийг боловсруулах үйл явц →

Хуудас 10
Стратеги: Зорилго ба Өөрчлөлтийн онол →

Стратегийн зорилт 1
Хөдөлгөөн байгуулах

Стратегийн зорилт 2
Нээлттэй засгийн нөлөө

Стратегийн зорилт 3
Иргэний орон зайг хамгаалах, тэлэх

Стратегийн зорилт 4
Хамтын хөгжил

Стратегийн зорилт 5
Урам зориг, шинэлэг санаа

Хуудас 31
Засаглал ба Манлайлал
Хуудас 33
Баялгийг ашиглах арга барил
Хуудас 35
Хэрэгжүүлэх арга барил
Хуудас 36
Суралцах арга барил

ОРШИЛ БА ОРЧИН НӨХЦӨЛ

Нээлттэй засгийн түншлэл (НЗТ)-г 2011 онд Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагууд хамтран хүнд хэцүү сорилтуудад анхаарлаа хандуулан ажиллах шинэ арга замыг эрэлхийлж байгуулсан юм. Анх үүсгэн байгуулсан гол санаа нь Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага, ард иргэд хоорондоо нягт хамтран ажиллах, инновацыг дэлхий дахинд хуваалцах, нээлттэй засгийн тодорхой болон хэмжигдэхүйц үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж уралдах, зөвхөн эрх мэдэлтэй нь биш, харин бүх хүний төлөө ажиллахад нь Засгийн газарт туслах явдал байлаа.

НЗТ нь эхний арван жилд 200 орчим үндэсний болон орон нутгийн Засгийн газар, 1000 орчим иргэний нийгмийн байгууллагуудыг элсүүлж өргөжсөн. Сүүлийн арван жилийн хугацаанд үндсэн загвар үр дүнгээ өгдөг болохыг харуулсан.

НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг зохиох, хэрэгжүүлэх явцад иргэний нийгмийн байгууллага оролцсоноор амлалтууд илүү амбицтай, сайн хэрэгждэг, төрийн хэрэгт өөрчлөлтийг бий болгож, ард иргэдийн хувьд илүү сайн үр дүнг авчирдгийг харуулсан. НЗТ-ийн Бие даасан тайлагнах механизм (БДТМ) нь 500 орчим НЗТ-ийн амлалт Засгийн газруудыг нээж өгсөн болохыг тогтоожээ.

НЗТ-ийн олон нийт өсөн нэмэгдэж, чухал үр дүнд хүрэхийн хэрээр уур амьсгалын өөрчлөлт, зөрчилдөөн, тэгш бус байдал, дэлхий дахиныг нөмөрсөн цар тахал зэрэг тогтолцооны сорилтуудыг даван туулахын зэрэгцээ ардчиллаас ухарсан урт хугацааг бид мөн туулжээ. Захиргаадалтыг дэмжигч, популист удирдагчид иргэний нийгмийн орон зайг хязгаарлах, онлайнаар ташаа мэдээлэл түгээх, хүний эрх рүү дайрахыг оролдсон. Авлига нь ардчилсан эрх чөлөөг сулруулах гэсэн эдгээр хүчин

чармайлтын үндэс болж, нийгэмд тулгарч буй сорилт бэрхшээлүүдийг улам дордуулдаг. НЗТ-ийн хамт олон засгийн газруудыг илүү нээлттэй, хариу үйлдэл хурдан, эгэх хариуцлагатай болгохын тулд шинэ санаа дэвшүүлж, хамтдаа суралцаж байгаа ч эрх мэдлийг бэхжүүлж, засгийн газруудыг хаалттай байлгах хүчин чармайлт давхар гарсаар байна.

НЗТ найдвар тээсэн хувилбарыг төлөөлдөг. НЗТ-ийн олон нийт нь өөрчлөлт хийхийг хичээж буй мянга мянган няцашгүй, бүтээлч, зоримог анхдагчид, шинийг санаачлагчид, бие сэтгэлээ зориулсан шинэтгэгч нараас бүрддэг. Улс орнууд ашиг хүртэгчийн өмчлөх эрхийг ил тод болгох, нээлттэй гэрээ байгуулах зэрэг авлигын эсрэг өргөн цар хүрээтэй арга хэмжээг нааштай хүлээн авч байна. Олон нийтийн оролцооны шинэлэг арга барил нь дэлхий даяар бодлого боловсруулах хүрээнд илүү түгээмэл болж, тэр ч байтугай үл итгэгчид хүртэл хүлээн зөвшөөрч байна.

Түүнчлэн сүүлийн үед түүхэндээ тохиож байгаагүй ардчиллыг хамгаалах хөдөлгөөн өрнөж байна. Популистууд болон захиргаадалтыг дэмжигч нар бусад бүлэглэлээс илүү эрх мэдлээ хадгалан барьж чадахаа больж сонгууль түүхэнд хэзээ ч ийм өрсөлдөөнтэй явагдаж байсангүй. Украин зэрэг улсууд гадаад, дотоод туйлын аюул заналхийлэлтэй тулгарсан ч ардчилал нугаршгүй байж болохыг нотолж байна.

Энэхүү Стратегийн олгож буй боломж нь НЗТ эерэг энергийг удаан хугацааны бодлогын өөрчлөлтөд шингээж, одоогийн болон ирээдүйн сорилт бэрхшээлүүдийг даван туулахад ашиглах явдал юм. Стратегийг дэлхийн өнцөг бүрийн олон мянган хүмүүсийг хамарсан НЗТ-ийн түүхэн дэх хамгийн цогц нийгмийн оролцооны үйл явцаар боловсруулсан. Үүний үр дүнд НЗТ нь иргэдийн хүлээлтэд нийцсэн илүү нээлттэй, ардчилсан засгийн газарт зориулсан тодорхой үйл ажиллагаа, шинэчлэл, санаануудад үндэслэн илүү улс төрийн, үнэт зүйлс дээр тулгуурласан түншлэл бий болгох шинэчилсэн алсын хараатай болж байна.

АЛСЫН ХАРАА БА ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Нээлттэй засгийн арга барилын хувьд:

- Хүн бүр өөрийн амьдралд нөлөөлөх Засгийн газрын үйл явц, шийдвэрийн талаар холбогдох, ашиглах боломжтой, цаг үеэ олсон мэдээлэл авах.
- Хүн бүр өөрийн амьдралд нөлөөлөх төрийн бодлого, шийдвэрийг төлөвшүүлэхэд чөлөөтэй, тэгш боломжоор оролцох.
- Хууль дээдлэх ёсыг дэмжихгүй, эрхийг нь хүндэтгэхгүй, эсвэл хэрэгцээ нь хангагдахгүй үед хүн бүр эрсдэл эсвэл хор хөнөөл учруулахгүйгээр засаж залруулахыг эрэлхийлэх эрх чөлөө, хууль ёсны эрх мэдэлтэй. Төрийн албан хаагчид шийдвэр, үйл ажиллагааныхаа төлөө хариуцлага хүлээдэг.
- Төрийн нөөцийг ил тодоор, шударгаар, үнэнээр зарцуулах.
- Засгийн газрууд иргэний нийгэм, академи, хувийн хэвшлийн болон бусад хүмүүстэй хамтран нийгмийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх шинэлэг, тогтвортой шийдлийг олж хэрэгжүүлэх.
- Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийг бүх шатны төрийн байгууллагын соёл, практикт шингээх.

Эхний арван жилийн хугацаанд НЗТ-ийн алсын хараг хэрэгжүүлэх үндсэн зам нь үндэсний болон орон нутгийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд шинэчлэлийн амлалтуудыг хамтран бий болгох явдал байлаа. НЗТ-ийн арга барил нь улс төрийн өндөр түвшний удирдлага болон амлалтыг хадгалах, шинэтгэгч нарын дунд солилцоог өрнүүлэх, тэднийг техникийн мэдлэг ба нотолгоогоор дэмжих, гишүүдийг ХБТМ-аар дамжуулан эгэх хариуцлага хүлээхэд гол анхаарлаа хандуулсан. НЗТ-ийн олон нийт энэ аргачлалаар дамжуулан агуу амжилтад хүрч чадсан ч хамтдаа илүү ихийг хийх боломж байна.

Энэхүү Стратеги нь дээрх ололт амжилт дээр суурилан өсөн нэмэгдэж байгаа шинэтгэгч нар буюу өдөр тутмын ажилдаа нээлттэй засгийг өөрчлөн нэвтрүүлж байдаг улс төрийн удирдагчид, иргэний нийгмийн байгууллагууд, нийгмийн хөдөлгөөнүүд, бизнесийн манлайлагчид, сэтгүүлчид, төрийн албан хаагчдаас урт хугацааны өөрчлөлт гарах ёстой гэж үздэг. Ингэж арга барилыг өөрчлөхийг шаардсанаар НЗТ-ийн олон нийт эдгээр шинэтгэгч болон манлайлагч нараас илүү хүчтэй хөдөлгөөнийг дэлгэрүүлэхэд анхаарлаа төвлөрүүлэх юм. Тэд өөрчлөлтийг өдөөж НЗТ-ээр дамжуулах буюу түүнээс ч илүү үйлдэл хийгээд зогсохгүй хүмүүсийг засгийн газрынхаа гол цөм болгох хүчин чармайлтыг нь дэмждэг байна.

БИДНИЙ АЛСЫН ХАРАА БОЛ НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ГАЗРУУД ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, АРД ИРГЭДТЭЙГЭЭ ХАМТРАН АЖИЛЛАСНААР АРДЧИЛЛЫГ БЭХЖҮҮЛЖ, НИЙГМИЙН САЙН ҮР ДҮНГ АВЧРАХ ЮМ.

БИДНИЙ ЭРХЭМ ЗОРИЛГО БОЛ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ШИНЭТГЭГЧ, ТЭМЦЭГЧ НАРЫГ ЗОРИГЖУУЛАХ, ХОЛБОХ, ОЛОН НИЙТИЙГ ӨСӨН НЭМЭХ БОЛОМЖООР ХАНГАХАД ОРШИНО.

НЗТ-ИЙН ИРЭЭДҮЙГ ХАМТДАА БҮТЭЭХ НЬ

2022 оны 5-8 дугаар сар

Олон нийтийн дунд өрнөсөн яриа

- НЗТ-ийн ирээдүйн тухай олон нийтийн дунд өрнөсөн яриа
- НЗТ-ийн вэбсайт дээрх нээлттэй хэлэлцүүлэг
- Оролцогч талуудын судалгаа

2022 оны 8-11 дүгээр сар

Стратеги боловсруулах

- Олон нийтийн ярианы хураангуй
- НЗТ-ийн загвар, стратегийн талаар олон нийтийн зорилтот яриа
- НЗТ-ийн вэбсайт дээрх нээлттэй хэлэлцүүлэг

2022 оны 11 дүгээр сар-2023 оны 3 дугаар сар

Үйл ажиллагааг эцэслэх ба Эхлүүлэх

- НЗТ-ийн стратегийн төсөл дээр санал авах
- НЗТ-ийн Удирдах хорооноос батлагдсан эцсийн стратеги

СТРАТЕГИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛ ЯВЦ

Стратеги нь жилийн турш өрнөсөн зөвлөлдөх үйл явцын үр дүн бөгөөд түүнийг тодорхойлоход гурван үе шатыг хамарсан

а) НЗТ-ийн гүйцэтгэж болох ач холбогдол, хувь нэмэр, хамгийн их нөлөө бүхий үүрэг;

б) илүү их нөлөө үзүүлэхийн тулд тодорхой загвар, стратеги, тэргүүлэх зүйлс;

в) Стратегийг хэрэгжүүлэх арга замууд.

1 ЖИЛИЙН
ЗӨВЛӨЛДӨХ ҮЙЛ ЯВЦ

1000
ГАРУЙ ХУВЬ НЭМЭР

Хувь хүн, байгууллага, эвсэл, НЗТ-ийн гишүүд болон олон талт оролцогч нараас төрөл бүрийн суваг буюу онлайн зөвлөлдөх платформ, зайн болон биечлэн уулзалт, НЗТ-ийн бүсийн үйл ажиллагаагаар дамжуулан 1000 гаруй хувь нэмэр оруулах мэдээлэл хүлээн авсан нь үйл явцын туршид төсөл дээр бүх тал санал бодлоо илэрхийлэх хэлбэр байлаа. НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгжийн зорилго нь уг үйл явцыг НЗТ-ийн оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартад нийцүүлэхэд чиглэсэн байв.

Зөвлөлдөх санал асуулгын эхний шатнаас гарсан ололтууд нь ач холбогдол, хувь нэмэр, үр нөлөө дээр төвлөрсөн байсан нь шинээр гарч ирж буй стратегийн зарим чиглэлүүдийг хөгжүүлэхэд хүргэсэн юм. Эдгээр чиглэлийг батлахын тулд хоёр дахь шатанд цаашид зөвлөлдөж, тэдгээрийг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар тодорхой санаа авахаар болсон байна. Эдгээр хувь нэмэр нь хоёр сарын хугацаанд олон нийтийн санал бодлоо илэрхийлэх зорилгоор нэгдсэн Стратегийн төслийг цогцлоосон юм. Дээрх үе шатуудаар хүлээн авсан санал хүсэлт нь энэхүү эцсийн стратегид тусгагдсан.

Үйл явцын загвар, цар хүрээний талаар, ирүүлсэн санал бодлыг эцсийн Стратегийг хэрхэн боловсруулсан талаар, мөн энэ үйл явцын сургамжийн талаар илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг үе шат бүрийн төгсгөлийн тайлан мэдээллээс уншиж болно.

СТРАТЕГИ: ЗОРИЛГО БА ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ОНОЛ

2011 оноос хойш НЗТ нь Засгийн газрыг илүү ил тод, эгэх хариуцлагатай, оролцоотой, хүртээмжтэй болгохын тулд суурь үнэт зүйлс болон зарчмуудаа ахиулахад анхаарч ирсэн. 2023-2028 оны стратегидаа эдгээр үнэт зүйлс болон зарчмууд дээр тулгуурлан харилцан бэхжүүлсэн таван зорилтыг хэрэгжүүлэх болно. Үүнд:

1. Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох.

2. Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх.

3. Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх.

4. Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх.

5. Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох.

Эдгээр зорилтуудыг цогц байхаар бүтээсэн бөгөөд НЗТ-ийн олон нийт дахь хүн бүр өөрийн гүйцэтгэх үүрэгтэй мөн орчинд нь тохирсон хэрэгжүүлэх стратегитай байхаар зохиосон юм. Тухайлбал, улс төр болон төрөөс нээлттэй засгийг дэмждэг орчинд эсвэл шинэчлэл хийх боломжийг олгох үед засгийн газар болон иргэний нийгэм дэх шинэтгэгч нарын чадамж, чадварыг дээшлүүлэх арга барилыг ашигласнаар тэд улс төрийн үүрэг, амлалтыг үйл ажиллагаанд хөрвүүлж, засгийн газрын нээлттэй арга барилыг урт хугацаанд шигтгэж чадах юм. Удаашрах, улс төрийн хүсэл зорилго буурах эсвэл иргэний нийгмийн орон зай хумигдах нөхцөлд энэ арга нь шинэтгэгч нарын чадамж, чадварыг дээшлүүлэхээс гадна үнэ цэнтэй үнэмшил төрүүлэхүйц төлөвлөгөөг гаргах, цаашид ахиц дэвшил гаргаж чадахаар өөр нэвтрэх цэгийг олох, харилцан яриа өрнүүлэх орон зайг хамгаалах, мөн шинэчлэлийн эргэлтээс сэргийлэх болно.

НЗТ-ийг зохиосон суурь зарчмууд нь стратегийн зорилтууд дээр цаашид тулгуурлахаас гадна эдгээр зарчмуудыг хэрэгжүүлэх талаар хувьсал үүсэж болно.

Засгийн газрын шинэтгэгч нар иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран илүү амбицтай, үр нөлөөтэй шинэчлэлийг заагварчилдаг. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Үйл ажиллагаанд чиглэсэн: НЗТ нь үйл ажиллагааны платформ юм. Тэнд бүх гишүүд тодорхой, Нээлттэй засгийн амлалтуудыг бүтээж, хэрэгжүүлдэг. Дараа нь БДТМ болон бусад байгууллагууд хяналт тавьдаг.

НЗТ-ийг Загварчилсан Зарчмууд

Үйл ажиллагаанд чиглэсэн: НЗТ нь үйл ажиллагааны платформ юм. Тэнд бүх гишүүд тодорхой, Нээлттэй засгийн амлалтуудыг бүтээж, хэрэгжүүлдэг. Дараа нь БДТМ болон бусад байгууллагууд хяналт тавьдаг.

Уян хатан боловч амбицтай: Гишүүд өөр өөр эхлэх цэгтэй ч бүгд одоогийн практикаас илүүг хийж, тасралтгүй сайжрахыг хичээх болно.

Бодит түншлэл: НЗТ нь илүү сайн үр дүнд хүрэхийн тулд төр, иргэний нийгмийн байгууллага хамт ажилладаг мөн хамтран манлайлдаг хүчин чармайлт юм. Ингэснээр иргэний нийгмийн байгууллага, ард иргэд шинэчлэлийг бүрэлдүүлж, хэрэгжүүлэхэд тусалж, Засгийн газрыг дэвшил гаргах, эгэх хариуцлагатай байхыг шаардах юм.

Улс орны эзэмшил: НЗТ нь дэлхий нийтийн санаачилгын хувьд иргэдэд хандах төр засгийн хариуцлагыг мушгин гуйвуулах биш, харин бэхжүүлэх зорилготой.

Инновац ба солилцоо: Нээлттэй засгийн хамгийн сайн практикт ямар ч улс орон эсвэл бүс нутагт монопол гэж байдаггүй. Хүн бүрд хуваалцах, сурах зүйл байдаг.

Хүртээмж: Дэлхийн, үндэсний, орон нутгийн түвшинд НЗТ бүтэц болон засаглалд хүйс, арьс өнгө, үндэс угсаа, газар зүйн байршил эсвэл нийгэм эдийн засгийн байдлаас шалтгаалан өмнө нь дутуу төлөөлөгддөг байсан хүмүүсийг оруулахыг дэмжих зорилготой. НЗТ нь бүх гишүүдэд тодорхой амлалт өгч НЗТ-ийн үйл явц болон амлалтыг урагшлуулах, хүртээмжийг гол зүг чигээ болгохыг уриалдаг.

Энэ стратегийг үндэс болгодог өөрчлөлтийн онол нь хүмүүст хүрдэг нээлттэй засагт тогтвортой өөрчлөлт хийх хэд хэдэн чухал нөхцөлийг хүлээн зөвшөөрдөг. Эдгээр нь НЗТ-ийн өөрийн өгөгдөл, үнэлгээ болон нээлттэй засгийн талбарт өөрчлөлт хэрхэн гардаг тухай илүү өргөн цар хүрээтэй нотолгоо дээр тулгуурладаг. Стратегийн зорилт, түүнийг хэрэгжүүлэх арга зам нь эдгээр нөхцөл байдалд нөлөөлөх зорилготой юм.

- **Олон нийтийн дэмжлэг:** Сонгууль, олон нийтийн кампанит ажил, нийгмийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлэх мөн олон нийт шинэчлэлийг хүчтэй дэмжих нь улс төрийн удирдлага, төрийн үйл ажиллагаанд орчин болон эрэлтийг бий болгож, ингэснээр хувиран өөрчлөгддөг шинэчлэлийг боломжтой бөгөөд тогтвортой болгодог.
- **Иргэний орон зай**: Ард иргэд болон олон нийтийн мэтгэлцээнд утга учиртай оролцох чадварыг дэмжиж, хамгаалах хууль, практик, соёл оршин тогтнох нь ард иргэд, иргэний нийгмийн байгууллага, бусад бүлгүүдийн хувьд амбицтай, нээлттэй засгийн шинэчлэлийг үр дүнтэй дэмжих, хэрэгжүүлэхэд туслах ач холбогдолтой урьдчилсан нөхцөл юм.
- **Улс төрийн болон олон түвшний удирдлага:** Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн ирээдүйг улс төрийн өндөр удирдлага бүрэлдүүлдэг. Нийгмийн хөдөлгөөн, иргэний нийгмийн байгууллага, төрийн албан хаагчдын үйл ажиллагаатай уялдуулан улс төрийн удирдагчид өөр өөр боловч харилцан хамааралтай үүрэг гүйцэтгэдэг. Энэ нь хөтөлбөрийг өөрчлөх, улс төрийн боломжийг бий болгох, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлэх, хадгалахыг хэлнэ. Нээлттэй засгийг хариуцсан нийгмийн бүх хэсгийн манлайлагч нар өөрсдийн амлалтыг хадгалж, цаг хугацаа өнгөрөх тусам өөрчлөлтийг бий болгох чадвараа хөгжүүлэх ёстой.
- **Олон талт хамтын ажиллагаа:** Хамтын бүтээл нь нээлттэй засгийн гол зүрх бөгөөд илүү амбицтай, үр дүнтэй шинэчлэлийг бий болгодог. Сулавтар эвслийг оролцуулаад хамт ажиллаж буй бүх хүмүүс цаг хугацаа өнгөрөхийн хэрээр Засгийн газрын бодлого, практик, соёлд чухал мөн тогтвортой өөрчлөлт гаргаж чаддаг. Утга учиртай оролцоотой, нөлөө бүхий хүмүүсийг ихэсгэх нь нээлттэй засгийн өөрчлөлтийн гол хөшүүрэг болдог
- **Олон улсын дэмжлэг ба солилцоо:** Гадны оролцогчид үндэсний болон орон нутгийн өөрчлөлтийг удирддаггүй ч гэсэн дотоодын хүчин чармайлтыг дэмжиж нээлттэй засгийг илүү сэтгэл татам мөн магадлалтай болгодог өргөн цар хүрээтэй нөхцөл байдалд хувь нэмрээ оруулдаг. Олон улсын тавцан, стандарт, арга хэмжээний нэг хэсэг байх нь нээлттэй засгийн амлалтыг бий болгож, дэмжлэг үзүүлэхэд тусалдаг. Бусад орчны удирдагчид болон шинэтгэгч нартай холбогдох, одоогийн нөхцөлөөс суралцах, бусдаас урам зориг авах нь энэ ажилд үндэсний болон орон нутгийн удирдагчдыг дэмжин тусалж чадна.

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 1:

Нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг багтаасан өсөн нэмэгдэх, тууштай, харилцан уялдаатай олон нийтийг бий болгох

НЗТ-ийн хамгийн том хүч чадал бол нээлттэй засгийн шинэтгэгч, активист, тэмцэгч нарыг бүрдүүлдэг олон нийт юм. 2011 онд Засгийн газар, иргэний нийгмийн удирдагчдын жижиг бүлэг байгуулагдсанаас хойш НЗТ-ийн олон нийт илүү том, олон талын төлөөлөлтэй болсон.

Өнөөдөр хамгийн идэвхтэй гол гишүүн орнуудын Засгийн газар, иргэний нийгмийн шинэтгэгч нар орон нутгийн болон салбарын удирдагчид, парламентын гишүүд, залуучуудын байгууллага, жендэрийн тэгш эрхийн чиглэлээр ажилладаг бүлгүүд, эрдэмтэд, цөөн тооны тохиолдолд хувийн хэвшлийн төлөөлөгчид, шүүгчид, хэвлэл мэдээллийнхэн нэгдээд байна. НЗТ-ийн алсын хараат бодит болгоход үндэсний болон орон нутгийн орчинд энэ чичирхийлсэн хөдөлгөөнийг давтах, илүү том, хүчирхэг хөдөлгөөнийг нэмснээр нээлттэй засгийн удирдагчид, эвслүүд өөрийн орчинд өөрчлөлт авчирч харилцан суралцахад түлхэц болно.

Нээлттэй засгийн эдгээр удирдагчдыг дэмжих хэрэгтэй. Ингэснээр олон нийт улам бүр өргөжин тэлж, амбицтай шинэчлэлүүдийг хэрэгжүүлэх ур чадвар, сүлжээ, нөөц боломж, арга хэрэгсэл, сэтгэлгээтэй болох юм. Мөн тэдний ажлыг бэхжүүлэх, хурдан суралцах боломжийг олгодог үндэсний, сэдэвчилсэн, дэлхий дахины сүлжээний нэг хэсэг болж хоорондоо холбогдох хэрэгтэй.

Дэлхий даяар НЗТ нь олон улсын байгууллага, платформ, сүлжээтэй хүчтэй түншлэлийг бий болгосноор нээлттэй засгийн сэдвүүд хэрэгжих хөтөлбөрт багтдаг болсон. Одоо байгаа эдгээр түншлэлийг улам хүчтэй болгох, тус Стратегийн салбарыг урагшлуулахад туслахын тулд шинээр түншлэл мөн бий болгох хэрэгтэй.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Түншлэлд хамаардаг Засгийн газар, иргэний нийгмийн удирдагчид нь нээлттэй засгийн олон нийтийг орчны хувьд мөн дэлхийн нөхцөлд илүү өргөн цар хүрээтэй болгож, бэхжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн үндсэн удирдагчид болон олон талт оролцогч гишүүдийг багтаадаг бөгөөд эдгээр хүмүүс бусад боломжит холбоотнууд болох яамд, ахлах удирдагчид, яам болон агентлагийн мэргэжилтнүүд, засгийн газрын салбар бүрийн тэмцэгчид, илүү өргөн цар хүрээтэй иргэний нийгмийн байгууллагуудыг оруулдаг. Дэлхий даяар мөн НЗТ-ийн үндсэн хорооны гишүүд болох сайд болон иргэний нийгмийн байгууллагын гишүүд улс төрийн илүү их хөрөнгө мөнгө, цаг хугацаагаар хөрөнгө оруулах хэрэгтэй байна.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь өөрийн нөөц бололцоогоо зориулж дэлхийн болон бүс нутгийн арга хэмжээг зохиох, нээлттэй засгийн удирдагчдыг амжилтад хүрэхэд шаардлагатай арга хэрэгслээр хангах, нийгмийн өөр өөр хэсгүүдийн дунд холбоо тогтоох хэрэгтэй.

НЗТ-ийн олон нийтийн хүч чадал нь нийтлэг ашиг сонирхолтой өөр өөр салбаруудад оршдог. Жишээ нь, нээлттэй өгөгдөл, мэдээллийн хүртээмж, худалдан авалтын шинэчлэл дээр ажиллаж буй бүлгүүд байна. НЗТ-ийн орон зай болох арга хэмжээ, солилцоо нь цаашид ч илүү нэгдсэн бодлого боловсруулахад хүргэдэг харилцан ярианы боломжуудыг дээд зэргээр ашиглах зорилготой хэвээр байх болно.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Нээлттэй засгийн газрын төлөө илүү хүчирхэг, илүү улс төрийн дэлхий дахины эвсэл байгуулах

Улс төрийн манлайлал нь нээлттэй засгийн шинэчлэлийг төлөвшүүлэн дэмжихэд нэн чухал юм. Үүнд төрийн тэргүүн, Засгийн газрын тэргүүн, сайд нар, орон нутгийн удирдлагууд, ахлах зэрэгтэй төрийн албан хаагчид багтах бөгөөд тэд Засгийн газарт манлайллыг түгээж иргэний нийгмийн эвсэл зэрэг улс төрийн хүчний гадаад эх үүсвэртэй хамтран ажиллах болно.

Сайд болон Засгийн газрын тэргүүний түвшний оролцоо нь эхэн үеийн маш өндөр үзүүлэлтээс буурсан байна. Энэ хандлага нь дэлхий даяар ардчилал арван жилийн хугацаанд ухарч буйтай давхцаж, ардчилал болон нээлттэй засгийн төлөөх улс төрийн удирдлага олон оронд маш ихээр алга болж байгаатай холбоотой.

Ирэх таван жилд нээлттэй засаг болон НЗТ-д илүү өргөн цар хүрээтэй хүчин чармайлт оруулах шаардлагатай бөгөөд хотын дарга нар, парламентын гишүүд, сайд, төрийн болон засгийн газрын тэргүүнүүдийг дайчлах хэрэгтэй байна. Энэ нь ирээдүйн тэмцэгч нарт зориулсан дэд бүтцийг бий болгох бөгөөд удирдагч солигдсон ч нээлттэй засгийн шинэчлэлийг нэн тэргүүнд авч үзэхээ болих болон эмзэг бус байдлаас сэргийлэх болно.

Энэ бэрхшээлийг даван туулах хэд хэдэн өргөжүүлэх шаардлагатай арга барил байх бөгөөд зарим шинэ аргуудыг мөн туршиж үзэх хэрэгтэй.

Нэгдүгээрт, нээлттэй засгийн дэмжигчид улс төрийн ач холбогдолтой төлөвлөгөө болон тэргүүлэх асуудал дээр илүү сайн холбоог үүсгэж, улс төрийн үйл ажиллагааны өдөөлтийг бий болгох хэрэгтэй. Өөр өөр түүхтэй, өөр зүйлсийг эн тэргүүнд авч үздэг улс төрийн удирдагчдын сонирхлыг татахын тулд нотолгоо дээр суурилсан зоригжуулах түүхтэй, бусад улс оронтой харьцуулсан мэдээлэлтэй байж өөрийгөө бэлтгэн зэвсэглэсэн байна гэсэн үг юм. Түүнчлэн Сайд нарын түвшний Удирдах Зөвлөл болон НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь ирээдүйд сонгогдох болон төрийн албаны удирдагч нарыг оролцуулаад улс төрийн шинэ тэмцэгчдийн илүү өргөн цар хүрээтэй бие бүрэлдэхүүнийг сайн тодорхойлж, дэмжин, анхаарлын төвд авчрах хэрэгтэй.

Хоёрдугаарт, НЗТ-ийн бүс нутгийн болон дэлхийн дээд хэмжээний уулзалтуудыг тусгайлан олон улс төрийн оролцогчдын олон нийтийг бүрдүүлэх, улс төрийн хувьд ач холбогдолтой хэлэлцүүлгийг өрнүүлэх, удирдагчдаас тодорхой амлалтуудыг авахын тулд зохион байгуулдаг. Ингэснээр эдгээр арга хэмжээ нь өндөр түвшний оролцогчдод илүү сонирхолтой байх, одоогоор гишүүнчлэлгүй оролцогчдыг мөн татан оролцуулахыг хэлнэ.

Гуравдугаарт, НЗТ-ийн гишүүд өөрийн ГХЯ-тай хамтран бусад олон улсын үүрэг, амлалтуудтай уялдаа холбоог хангахын тулд ажиллах ёстой.

Дөрөвдүгээрт, Удирдах хорооны гишүүд НЗТ-ийн улс төрийн удирдлагын төлөөллийн хувьд орон нутгийн НЗТ-ийн үйл явцад үлгэрлэн манлайлж, олон улсад НЗТ болон Стратегийг ойлгон дэлгэрүүлэхэд удирдан чиглүүлэх хэрэгтэй.

Тавдугаарт, НЗТ-ийн элчин сайд болон элч төлөөлөгчдийн сүлжээ нь улс төрийн үүд хаалгыг нээх, улс төрийн холбоо үүсгэх боломжийг эрэлхийлэхэд илүү идэвхтэй оролцоно.

Зургаадугаарт, НЗТ нь гишүүн бус орнуудад нээлттэй засгийн хөгжил дэвшлийг дэмжих, санаачлахад илүү ихийг хийх болно. Нэн тэргүүнд НЗТ-ийн загварыг бие даан ашиглахыг дэмжих явдал юм. Үүнд ойрын ирээдүйд нэгдэх шаардлагыг хангасан орнуудад тодорхой дэмжлэг үзүүлнэ. Бүх нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй улс орнуудад оролцох тодорхой хувилбаруудыг Удирдах хороо шийдвэрлэнэ.

Орон нутгийн түвшинд гишүүн бус орнуудын эрх зүйн гишүүнчлэлийн хувилбаруудыг боловсруулна.

Эцэст нь хэлэхэд улс төрийн удирдагчид, төрийн албан хаагчдад шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, урагшлуулах хөшүүрэг бий болгодог нээлттэй засгийн төлөө олон нийтийн эрэлт хэрэгцээ их байх хэрэгтэй. НЗТ нь дэмжлэгтэй улс орнуудаас суралцах, сурсан зүйлээ хуваалцах орон зай байх болно. Ингэснээр Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллага илүү өргөн цар хүрээтэй олон нийтийг оролцуулах арга хэрэгслүүдтэй болно. Зарим нөхцөлд энэ нь нийгмийн хөдөлгөөн болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдтэй хамтран ажиллах орно.

2. Шинэтгэгч нарын манлайллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалт хийх

Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллагын бие даасан шинэчлэлийг, тэр ч байтугай хүнд нөхцөлд ч удирдан, дэмжиж чаддаг байх нь НЗТ-ийн олон нийтийн амин чухал хэсэг юм. НЗТ нь бусад оронтой туршлага солилцох, мэдлэг хуваалцах, техникийн тусламж авах платформ юм. Ирээдүйд ч мөн адил одоогийн болон ирээдүйн олон нийтийн удирдагчдын манлайлах ур чадварыг хөгжүүлэхэд гол анхаарлаа хандуулах болно. Ийм удирдагчид төрийн ахлах ажилчид, иргэний нийгмийн удирдагчид, дэд сайд нар, шинээр гарч ирж буй улс төрийн удирдагчид, парламентын гишүүд, үндэсний болон дэд салбарын бусад шүүмжлэлт шинэтгэгч нар багтах бөгөөд бүлэг бүр бусдад урам зориг өгөх эсвэл нээлттэй засгийн шинэчлэлийг урагшлуулах боломжтой.

Бүгд Найрамдах Доминикан Улсын Ёс зүй, Засгийн газрын үнэнч шударга байдлын сайд НЗТ-ээр дамжуулан дэвшүүлсэн шинэчлэлийг хуваалцаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Шинэтгэгчийн удирдлага, дасан зохицох чадварыг дээшлүүлэх, нарийн төвөгтэй өөрчлөлтийг даван туулах, нээлттэй засгийн шинэчлэлийг түгээн дэлгэрүүлэхэд туслах улс төрийн болон олон нийтийн дэмжлэгийг баталгаажуулах, нээлттэй засгийн ур чадварыг эзэмшихэд гол анхаарлаа хандуулна. Эдгээр ур чадварууд нь Засгийн газрын практик, бодлого, үйлчилгээнд олон нийтийг тэгш хамарсан оролцоог шигтгэх; утга учиртай болон идэвхтэй ил тод байдлыг дэмжих; иргэний орон зайг өргөтгөхөд оршино.

Тэргүүлэх ач холбогдолтой энэ зүйлийг хоёр тодорхой арга замаар ахиулна.

Нэгдүгээрт, НЗТ-ийн гишүүд болон Дэмжигч нэгж нь төр, төрийн бодлого, улс төрийн сургуулиуд болон бусад суралцах түншүүд, мэргэшсэн хүмүүс ба сонсогчидтой илүү нягт хамтран ажиллах болно. Эстон, Кени, Нигери, Испани зэрэг нэлээд хэдэн улсад төрийн албан хаагчдад нээлттэй засгийн сургалт явуулдаг бөгөөд тэдний сурч мэдсэн зүйлийг хуваалцаж болно. Мөн Баруун Балканы Олон нийтийн удирдлагын бүсийн сургууль, Латин Америкийн НҮБ-ын Эдийн засгийн комисс, Америк дахь Карибын орнууд (ECLAC-CEPAL) зэрэг сүлжээнүүд энэ ажлыг бүс нутгийн түвшинд анхдагч болгосон байна.

Үүний зорилго нь ач холбогдол бүхий оролцогчдод нээлттэй засгийн үзэл бодол, арга барилыг ил болгох, нээлттэй засгийн сургалтад оролцон төгссөн хүмүүсийн сүлжээг бий болгож, тэдгээр ур чадварыг ажлын хүрээндээ ашиглахад оршино. Эцсийн зорилго нь нээлттэй засгийн ур чадварыг Засгийн газар болон түүнээс цааш тараах явдал юм. НЗТ-г Дэмжих нэгж нь эдгээр байгууллагатай хамтран Нээлттэй засгийн анхан шатны ойлголт олгох сургалт болон олон нийт суралцах хөтөлбөрийг хамтран боловсруулна. Энэ нь НЗТ-г зоригжуулах, нотолгоонд суурилсан нээлттэй засгийн агуулга, суралцах хүчин чармайлтын нэг хэсэг байх болно.

Хоёрдугаарт, НЗТ Дэмжих нэгж нь өөрийн нөхцөлд өөрчлөлтийг жолоодож чадах, бие биеэ дэмждэг сүлжээг бий болгож чадах шинэтгэгч нарыг бүс нутгийн болон сэдэвчилсэн бүлгээс сонгон авч манлайллын хөтөлбөрийг өргөжүүлж, олон янзаар хөгжүүлэх болно. Ингэснээр Нээлттэй Засгийн Удирдлагын Хамтын Ажиллагаа нь туршилтын үеийг амжилттай давах юм. Цаг хугацаа өнгөрөх тусам НЗТ нь ийм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх удирдлагын институттэй хамтран ажиллах талаар судалж, чанарын хяналт, хүлээн зөвшөөрөх гэрчилгээ олгох схемийг танилцуулна.

3. Нээлттэй засгийн зарчмыг бататгахын тулд стратегийн холбоо, түншлэлийг өргөжүүлэх

Шинэ оролцогчдод хүрч, олон нийтэд сурталчлах боломжийг бий болгохын тулд дэлхий дахины болон бүс нутгийн холбоо, түншүүдийн өргөн багц шаардлагатай. Тухайлбал, олон талын оролцоотой байгууллага, олон улсын сүлжээнүүд нь нэгдсэн зорилготой байх нь нээлттэй засгийн зарчмуудыг өөрсдийн стратеги, үйл ажиллагаагаар дамжуулан өргөжүүлэх, нутагшуулах боломжтой байдаг. Энэ нь Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа ба Хөгжлийн Байгууллага (OECD)-ын Нээлттэй Засгийн асуудлаарх Зөвлөлийн зөвлөмж, Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд зэрэг олон улсын хөтөлбөрт нөлөөлөх санаачилгуудаар дамжуулан нээлттэй засгийн талбарыг өргөжүүлэхэд тусалсан. НЗТ нь нэг талаас дэлхий нийтийн тавцан болон гэрээ хоорондын уялдаа холбоо бүхий эд эс, нөгөө талаас орон нутгийн хэрэгжүүлэгч, мөн ХБТМ-аар дамжуулан эгэх хариуцлага хүлээх түншлэл болж өөрийгөө бий болгосон.

Ирээдүйд Түншлэл нь илүү санаачилгатай, стратегийн арга барилаар дамжуулан нээлттэй засгийн хөдөлгөөнийг бэхжүүлэх, тэргүүний сэдэвчилсэн амлалтыг урагшлуулах, нээлттэй засгийн арга барилыг түгээн дэлгэрүүлэх холбоотон, платформ, түншлэлийг ашиглах болно.

Үндэсний болон орон нутгийн НЗТ-ийн үйл явцыг НЗТ-ийн олон нийт Ардчиллын төлөөх дээд хэмжээний уулзалт, НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц, Авлигын эсрэг олон улсын чуулган, бүс нутгийн байгууллагууд зэрэг дэлхийн хэмжээний амлалтуудыг нэгтгэхэд ашиглаж болно.

Мөн чухал мөчүүдэд хамтын хүч, дуу хоолойгоо ашиглан НЗТ-ийн Удирдах хороо, элчин сайд, элч төлөөлөгчид илүү ач холбогдол өгөх болно. Түүнчлэн НЗТ-ийн тэргүүлэх чиглэл дээр тулгуурлан шинээр гарч ирж буй олон нийтийн бодлогын сорилт бэрхшээлүүдэд илүү идэвхтэй цуглан хэлэлцэх, хөтөлбөр тогтоох үүрэг гүйцэтгэнэ. Энэ нь COVID-19 тахлын үеийн Ашиг тустай удирдлагын бүлэг, Нээлттэй хариулт + Нээлттэй нөхөн сэргээх кампанит ажил зэрэг өмнөх хүчин чармайлтууд дээр тулгуурлах болно.

Мөн НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгж нь өөрчлөлтийг жолоодож буй шинэтгэгч нарыг дэмжиж чадах шинэ болон хуучин хамтрагч байгууллагуудтай илүү хүчирхэг түншлэл бий болгоход хөрөнгө оруулалт хийх болно. Үүнд Европын Холбоо, ECLAC-CEPAL зэрэг олон улсын байгууллагууд, дэлхийн, бүс нутгийн, үндэсний түвшний техникийн хэрэгжүүлэлтийн түншүүд орно.

Нигерийн төрийн албан хаагчид болон иргэний нийгмийн байгууллагууд ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр компаниудын эзэмшигчдийн хууль бус санхүүгийн урсгалыг зогсоох асуудал дээр хамтран ажиллав. Нигер Улсын Төсөв, Үндэсний төлөвлөлтийн яамны гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 2:

Төрийн бүх түвшинд, салбарууд тэргүүлэх ажлыг хэрхэн хэрэгжүүлэх дээр нээлттэй засгийг төвлөрүүлэх

НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээ нь тодорхой үйлдэл, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран бүтээх, эгэх хариуцлага дээр суурилдаг. Үүний тулд засгийн газрууд иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран Засгийн газрын тодорхой нээлттэй шинэчлэлийг хийж хэрэгжүүлэх, мөн ХБТМ, орон нутгийн оролцогчид болон бусад мониторингийн ажлуудаар дамжуулан эгэх хариуцлага шаардах боломжтой. Энэ хүрээ нь гоё хоосон үгнээс илүү нээлттэй засгийн үйл ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх нь чухал болохыг харуулдаг юм. Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага хоорондын хамтын бүтээлийн НЗТ-ийн гол загвар нь сайн хийгдсэн үед амбицтай амлалт, хүчтэй үр дүнг бий болгодгийг сүүлийн арван жил бидэнд харуулсан.

Цаг хугацаа өнгөрөх тусам хэрэгжиж, зохион байгуулалтад орсон, амбицтай шинэчлэл хийх боломжийг олгож, урам зориг өгөхийн тулд НЗТ-ийн одоогийн үйл ажиллагааны хүрээг бэхжүүлэх хэрэгтэй байна. Хамрах хүрээ нь хамтран бүтээх, хэрэгжүүлэх, хянах, эгэх хариуцлага хүлээх, хамтарсан олон талт хамтын ажиллагааны НЗТ-ийн гол загварын зарчмуудыг баримтлах талаар бүх гишүүдээс нийтлэг хүлээлтийг хадгалахын зэрэгцээ өөр өөр нөхцөл байдал, хэрэгцээнд зориулагдсан байх хэрэгтэй.

Өнөөдөр зарим НЗТ-ийн гишүүн орнууд болон оролцогч орон нутгийн эрх мэдэлтнүүдэд нээлттэй засгийн урт хугацааны стратеги боловсруулах, үндэсний хөгжлийн төлөвлөгөө буюу салбарын нэн тэргүүний хөтөлбөрүүдэд нээлттэй засгийн зарчмуудыг шигтгэх, нээлттэй засгийн хөтөлбөр, үйл ажиллагааг өргөжүүлэн орон нутгийн засаг захиргаа, парламент, шүүх, хяналтын байгууллагуудыг хамруулах зэрэг ажлууд хийгдэж байна. НЗТ-ийн алсын хараа нь ийм хүчин чармайлтыг гүнзгийрүүлж, зохион байгуулалтад оруулж, илүү олон газарт давтан хэрэгжүүлсэн тохиолдолд л хэрэгжих болно.

Засгийн газрууд хэрхэн ажилладагтай салшгүй нэг болгох хүчин чармайлттай зэрэгцэн дэлхий даяар, улс орны, орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн замналыг өөрчилж болох томоохон үйл явдалд илүү сайн бэлтгэж, хариу үйлдэл үзүүлэх хэрэгтэй. Эдгээр үйл явдал нь томоохон авлигын жигшүүрт явдал, улс төрийн болон нийгмийн чухал явдлыг тодорхойлох болно. Жишээлбэл, улс төрийн томоохон шилжилт, эсэргүүцэл эсвэл дэлхий дахинаа төлөвлөгөө тогтоох түүхэн мөчүүд зэрэг хямралын үетэй холбоотой байж болно.

Засгийн газрууд, иргэний нийгмийн байгууллага, олон талын оролцогчдод боломж олгох "цонх"-нд хариу үйлдэл үзүүлж, дэлхий дахины түншүүд тэднийг хэрхэн дэмжиж болохыг тодорхойлоход нэгдмэл байдлыг бий болгоход чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. НЗТ-ийн гэрэл зураг

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагууд нь урт хугацааны стратегийн шинэчлэлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд НЗТ-ийн платформ, үйл ажиллагааны хүрээг ашигладаг. НЗТ-ийн үндэсний болон орон нутгийн оролцогчид эсвэл олон талын оролцогчид нь нээлттэй засгийн нөхцөлд зохион байгуулах боломжийг үнэлэх, НЗТ-ийн хүрээнд нээлттэй засгийн ажлыг илүү сайн холбох, зөв тэмцэгчдийг оролцуулах, нээлттэй засгийн үндэсний болон салбарын гол стратеги, хөтөлбөрүүдэд оруулахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

Түүнчлэн засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт нам хоорондын дэмжлэгийг бий болгоход Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага, олон талын оролцогчид үүрэг гүйцэтгэдэг. Тэд боломж гарахад үр дүнтэй хариу үйлдэл үзүүлж, дэлхийн оролцогчид тэднийг хэрхэн дэмжиж болохыг тодорхойлоход туслахын тулд эвсэл байгуулах хэрэгтэй болно. Дэмжих нэгж нь гишүүдийн дунд туршлага солилцох, суралцах боломжийг олгож, ирээдүйд ижил хэрэгцээтэй тулгарах бусад хүмүүсийн хэрэгжүүлж болох хамтын нөөц боломж, арга хэрэгсэл, мэдлэгийг хадгалахын тулд ажиллана.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Удирдах хорооны удирдлага дор үйл ажиллагааны хүрээнд дэмжих дэд бүтцийг бий болгоно: дүрэм, удирдамж, үйлчилгээ болон суралцах боломж. Мөн Дэмжих нэгж нь нөхцөл нь бүрдсэн, нэгдсэн арга барилыг харуулах нотолгоотой, нээлттэй засгийг бүх салбар, түвшинд нэвтрүүлэх олон улс орнуудад цаг хугацаа, нөөц бололцоогоор хөрөнгө оруулна.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Олон төрлийн орчин, хэрэгцээнд тохирсон уян хатан үйл ажиллагааны хүрээгээр хангах

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Удирдах хорооны удирдлага дор олон нийтээс ирэх санал дээр суурилан уян хатан үйл ажиллагааны хүрээг боловсруулах бөгөөд үүнийг гишүүд өөрсдийн нөхцөлд тохируулж нээлттэй засгийг урагшлуулахын тулд ашиглах болно. Зарим хүмүүсийн хувьд энэ нь нээлттэй засгийн стратеги боловсруулна гэсэн үг байж болох юм, харин бусад хүмүүсийн хувьд хязгаарлагдмал улс төрийн дэмжлэг, захиргааны чадавхаас шалтгаалан тодорхой сэдэв, салбарт анхаарлаа хандуулах гэсэн үг байж болох юм. Олон хүний хувьд НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний одоогийн загварыг үргэлжлүүлсээр байна гэсэн үг байж болно.

Энэ хүрээнд гишүүд нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг урагшлуулахын тулд тодорхой арга замыг сонгож байгаагаас үл хамааран хамтын бүтээл, үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэлт, хяналт, эгэх хариуцлага, суралцах гэсэн НЗТ-ийн зарчмуудыг баримтлахыг чухалчлах болно. Түүнчлэн орон нутгийн НЗТ, НЗТ-ийн гишүүд, НЗТ-ийн парламентын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд хамаарах өөр өөр үйл ажиллагааны загваруудыг үндсэн хүрээнд нэгтгэхээс гадна Засгийн газрын өөр өөр салбаруудад тохирсон нэмэлт онцлогтойг анхаарах болно. Энэхүү шинэ хүрээнд шинэчлэгдсэн дүрэм, удирдамж, үйлчилгээ дагалдах болно.

2. Нээлттэй засгийн үйл ажиллагааг бүх түвшинд, төрийн ажлын салбаруудад голлон дэмжих

Үндэсний болон орон нутгийн хэд хэдэн нөхцөлд нээлттэй засгийн шинээр бий болсон хүчин чармайлтууд хийгдэж байна. Гэвч гишүүдийн дийлэнх нь нээлттэй засгийн талаарх мэдлэгийг нэмэгдүүлэх, нээлттэй засгийн ажилд өөр өөр салбар, түвшнийг оролцуулахын тулд илүү суурь ажил хийх шаардлагатай байна.

Энэ ажлыг хэрэгжүүлэхийн тулд одоо байгаа хэд хэдэн арга барилыг өргөжүүлж, зарим шинэ аргуудыг турших болно. Эдгээр хүчин чармайлт нь НЗТ-ийн гишүүдэд нэмэлт шаардлага тавих эсвэл НЗТ-ийн брэнд дор үндэсний болон орон нутгийн нөхцөлд явагддаг нээлттэй засгийн бүх ажлыг авчрах гэсэн үг биш юм.

Нэгдүгээрт, нэн тэргүүнд засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт өөр өөр салбар, түвшнийг хамруулах нэгдсэн арга барил хэрэгтэй болно. Энэ нь үндэсний болон орон нутгийн Засгийн газар, парламент, шүүх, хяналтын байгууллагууд нь ганцаарчилсан үйл явцтай төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхийн оронд бодлогын тодорхой салбарыг урагшлуулах эсвэл Засгийн газрын өргөн хүрээтэй нээлттэй стратеги боловсруулахад гүйцэтгэж болох үүрэгт анхаарлаа хандуулна гэсэн үг юм. Энэ нь НЗТ-д парламентын оролцооны тухай 2021 оны бодлогод заасан нээлттэй засгийг урагшлуулахад парламентын гүйцэтгэх үүрэг, 2020 оны НЗТ-ийн орон нутгийн стратегид үндэсний хэмжээнд интеграцид онцгой анхаарал хандуулахтай нийцэж байна.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон түншүүд нээлттэй засгийг дараагийн түвшинд хүргэхэд бэлэн байгаа цөөхөн улсад оруулах хөрөнгө оруулалтыг нэн тэргүүнд тавина. Үүний хариуд эдгээр удирдагчид бусдыг дагахад нь нөлөөлж, дэмжих үүрэгтэй. Засгийн газрууд ийм нэгдсэн арга барилыг эхлүүлж чадахгүй бол иргэний нийгмийн байгууллага нь дэлхий дахины болон бүс нутгийн түншүүдийн дэмжлэгтэйгээр, НЗТ-ийн Удирдах хороо, Дэмжих нэгжийг сурталчилгаа хийх зэргээр хөтөлбөрийг холбоход чухал үүрэг гүйцэтгэнэ.

Үндэсний салбарын түвшинд ажилладаг орон нутгийн болон бүс нутгийн холбоо эсвэл хараат бус байгууллага нь НЗТ-ийн манлайлагч болж НЗТ-тэй адил хамтын бүтээлийн үйл явц, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг өргөн хүрээнд орон нутгийн шаардлагад нийцүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой. Үүнээс гадна, НЗТ-ийн Орон нутгийн хэв маяг нь бусад газарт нээлттэй засгийн амбицтай шинэчлэлийг манлайлах, нөлөөлж буй тэмцэгчид, шинийг санаачлагчдын бүлэг болж тогтвортой өсөх болно.

Орон нутгийн түвшинд шинэчлэгчид өөрсдийн мэдэлд нээлттэй засгийг бэхжүүлэх санаачилгыг дэвшүүлсэн. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Дээрх бүх зүйлд хүрэхийн тулд орон нутгийн түвшинд болон парламент, эрх зүйн салбарт шинэчлэгчдийг стратегийн зорилт 1-д заасны дагуу илүү хүчирхэг нээлттэй засгийн эвсэл байгуулах, удирдлагын ур чадвар, чадварыг бий болгох хүчин чармайлт гаргах шаардлагатай болно. Үүнтэй адилаар, тэд нээлттэй засгийн гол сэдвүүдээр хамтын хөгжил дэвшлийг эхлүүлж, стратегийн 4 ба 5-р зорилтуудад дурдсан өгөгдөл, нотолгоо, түүхүүдээр хамтын хөрөнгийг бий болгох хүчин чармайлтын нэг хэсэг байх хэрэгтэй болно.

Хоёрдугаарт, эн тэргүүнд улс төрийн шилжилтээр дамжуулан шинэчлэлийн төлөвлөгөөний тасралтгүй байдлыг хангахын тулд нээлттэй засгийн шинэчлэл, НЗТ-ийг зохион байгуулна гэсэн үг юм. Үүний тулд үндэсний болон орон нутгийн оролцогчид олон нийтийн дэмжлэгтэйгээр улс төрийн намуудын тэмцэгчидтэй хамтран ажиллаж нам хоорондын хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай болно. Мөн нээлттэй засаг, НЗТ-ийн амлалтуудыг улс төрийн мөчлөгөөр тасралтгүй байлгахын тулд удирдах, зохицуулах эсвэл хуулийн хэрэгслээр дамжуулан НЗТ-ийг зохион байгуулах гишүүдийн зөвлөмжийг боловсруулна гэсэн үг юм. Удирдах хороо нь Засгийн газрын өндөр түвшинд хамтран ажиллах, нээлттэй засаг, НЗТ-ийн үнэ цэнтэй саналыг хүргэх, шинээр байгуулагдсан Засгийн газрын амлалтыг баталгаажуулахад илүү улс төр, гадаад талын удирдлагын үүрэг гүйцэтгэнэ.

Гуравдугаарт, эн тэргүүнд үндэсний болон орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, салбарын бодлого, хөтөлбөр зэрэг нийгмийн гол сорилтуудыг даван туулах томоохон шинэчлэлүүдэд нээлттэй засгийн арга барилыг оруулна гэсэн үг юм. НЗТ-ийн хэд хэдэн гишүүд аль хэдийн хүчин чармайлт гарган ажиллаж байна.

Үүнд:

а) Ийм бодлого, практикийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх чиглэлээр хийгдсэн үйл явцад хамтын бүтээл, олон талт хамтын ажиллагаа, хариуцлагыг бэхжүүлэх;

б) НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнөөс гадуур болж буй Засгийн газрын нээлттэй хүчин чармайлтыг илүү сайн холбох; мөн

в) 1-р зорилтод тусгагдсан төрийн албан хаагчдын ур чадвар, чадавхад хөрөнгө оруулалт хийх, сайжруулах үйл явц нь нээлттэй засгийн соёл, практикт илүү шингээх боломжийг олгодог.

3. Улс төрийн боломжит “цонх” гарахад хариу үйлдэл сайн байх

НЗТ-ийн бүх хэсэг нь үндэсний болон орон нутгийн түвшинд нээлттэй засгийн замналыг эрс өөрчилж болох боломж эсвэл хямралын гол мөчүүдийг илүү хурдан олж тогтоон, бэлтгэхэд стратегич, ухаалаг байх хэрэгтэй. Үүнд ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийг сайжруулахыг дэмжихийг хүсдэг шинэ засгийн газруудад болон засгийн газрын нээлттэй санаачилгыг ноцтой нурааж, иргэний орон зайг дутуу үнэлж болох шинэ засгийн газруудад бэлтгэх явдал ордог.

НЗТ-ийн Дэмжих нэгж нь сэдэвчилсэн, хоёр талын, олон талт түншүүдтэй хамтран ажиллаж, улсын болон орон нутгийн түвшинд боломж гарч ирэх үед үндэсний болон орон нутгийн оролцогчидтой шуурхай хамтран ажиллана. Түншлэлийн өргөн хүрээтэй арга барилын бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд түргэн хариу арга хэмжээ авах холимог арга, таних болон урамшуулах, НЗТ-ийн шуурхай хариу арга хэмжээний протокол болон хариу арга хэмжээний бодлогын хэрэгжилт, улс төрийн хүрээ, нийгмийн хөдөлгөөнүүдтэй хамтран ажиллах, Удирдах хороо, хандивлагч болон бусад хүмүүсээс дэмжлэг авах зэрэг болно.

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 3:

Иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах, тэлэх

НЗТ байгуулагдсанаас хойш олон улс нээлттэй засгийн өөр өөр хэмжээс дээр сайжирсан боловч иргэний орон зай ихээхэн буурсан байна. Энэ бууралт нь НЗТ-ийн загварыг зангуу болгож засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллага хоорондын тэгш түншлэлд заналхийлж байна. Ардчилсан эрх нь хамгаалагдсан, иргэний нийгмийн чөлөөт, нээлттэй орон зай байгаа тохиолдолд л шинэчлэлийг тогтвортой хэрэгжүүлэх боломжтой.

Сүүлийн жилүүдэд иргэний орон зайг хамгаалах, өргөжүүлэх нь НЗТ-ийн эн тэргүүнд чухалчлах зүйл болж байна. Тухайлбал, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд амлалт өгөх, Ардчилсан эрх чөлөөг судлах сүлжээ болон бусад суралцах орон зай, бүс нутгийн болон дэлхий дахины үйл явдлууд, Удирдах хорооны хамтарсан тэргүүлэгчдийн төлөвлөгөө, НЗТ-ийн Үнэлэмжийг шалгах, хариу үйлдлийн бодлого зэрэг бууралтыг дурдах НЗТ-ийн бодлого юм. Үүнийг үл харгалзан өнөөдрийг хүртэлх дэвшил дэндүү хязгаарлагдмал байсан ч Түншлэлийн хувьд иргэний орон зайн төлөө улс төрийн илүү их удирдлагыг дайчилж, ирэх таван жилд энэ хөтөлбөрт шинэчлэлийг урагшлуулах чухал боломж бий.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц болон Нээлттэй засгийн тунхаглалаар НЗТ-д элсэх тухай хүний эрх, сайн засаглалтай холбоотой олон улсын бусад холбогдох бичиг баримтуудад заасан зарчмуудыг бүх гишүүд дэмжиж байна. Энэ Стратегийн хүсэл эрмэлзэл нь эдгээр үнэт зүйлсийн талаарх үйл ажиллагааг урамшуулан дэмжих явдал юм. НЗТ-д оролцогч үндэсний болон орон нутгийн улс төрийн удирдагчид иргэний орон зайг нэн тэргүүнд тавьж, засгийн газрынхаа бусад хэсэгт иргэний нийгмийн байгууллагын төлөө тэмцэж чадна.

Ахмад албан тушаалтнууд иргэний нийгмийн байгууллагатай харилцан ярилцаж, хамтран ажиллах боломжийг бий болгон, бодлогын асуудалтай холбогдох иргэний орон зайн асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой. Жишээ нь байгаль хамгаалагчидтай хамтран ажиллах. Эцэст нь иргэний нийгмийн байгууллагууд иргэний орон зайн шинэчлэлийн саналыг засгийн газруудтай хэлэлцэхдээ нэн тэргүүнд тавьж, ардчилал, хүний эрхийн төлөө төвлөрсөн бүлгүүдийг нээлттэй засагт оруулах боломжтой.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Иргэний нийгмийн орон зайн үйл ажиллагааг дэмжиж, тэмцэгч нарыг хөгжүүлэх

Иргэний орон зай нь НЗТ-ийн бүх оролцогчдын хувьд чухал нийтлэг зүйл байх хэрэгтэй. Үнэндээ энэ нь одоо байгаа зарим аргыг өргөжүүлж, зарим шинэ аргыг туршиж үзсэн гэсэн үг юм.

Нэгдүгээрт, энэ нь иргэний орон зайн талаар арга хэмжээ авахад бүх гишүүдийг байнга ач холбогдол өгөхийг хэлж байна гэсэн үг юм. Энэ салбарт ахиц дэвшил гаргах боломжийг олгохын тулд Түншлэлийн удирдагчид, ялангуяа улс төрийн удирдагчид иргэний нийгэм, ардчилсан яриа хэлэлцээний орон зайг хамгаалах, өргөжүүлэх хэрэгцээг идэвхтэй ярих шаардлагатай болно. Үүнд улс төрийн өнгө аясыг өндөр хэмжээний арга хэмжээн дээр дурдах, хоёр талын хэлэлцүүлэгт иргэний орон зайг уриалах, ухарч байгаа улс орнуудын иргэний нийгмийг дэмжих зэрэг болно. Хамтрагчидтайгаа эх орондоо иргэний орон зайн талаар зоригтой арга хэмжээ авч, гадаадад байгаа асуудлыг идэвхтэй өмгөөлж буй улс төрийн удирдагчдын эвслийг бий болгохын төлөө Дэмжих нэгж ажиллана.

Хоёрдугаарт, иргэний орон зайн бодит шинэчлэлийг баталгаажуулахын тулд боломж гарч ирсэн бол эдгээр боломжийг алдахгүйн тулд НЗТ-ийн олон нийт дэмжлэг үзүүлэх хэрэгтэй. НЗТ-ийн олон түншүүдийн хийсэн судалгаа, түүний дотор Ашгийн төлөө бус хуулийн олон улсын төв, CIVICUS, OECD-ийн хийсэн судалгаа нь шаардлагатай шинэчлэлийн талаар ХБТМ-аар дамжуулан зөвлөмжүүдийг хүргэдэг. НЗТ-ийг эдгээр зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх платформ болгон ашиглаж болно.

Гуравдугаарт, Дэмжих нэгж нь бусад түншүүдтэй хамтран иргэний орон зайг шударга ёс, авлигатай тэмцэх, уур амьсгалын үйл ажиллагаа зэрэг бусад асуудал, эн тэргүүнд анхаарах зүйлсийн талаарх хэлэлцүүлэгтэй холбохын зэрэгцээ бодлогын гол сорилтуудыг шийдвэрлэх, хямралыг даван туулахад цэцэглэн хөгжиж буй иргэний нийгэм ямар чухал үүрэг гүйцэтгэдэг тухай ойлголтыг хүүрнэлүүдэд анхаарлаа хандуулна.

Дөрөвдүгээрт, Удирдах хороо болон Дэмжих нэгж нь салбар дундын тэмцэгч нарыг илүү сайн тодорхойлж, хамтран ажиллаж буй төр, иргэний нийгмийн шинэлэг аргуудыг онцлон тэмдэглэх болно. Төрийн нээлттэй удирдлагыг бий болгох, төрийн албан хаагчдыг сургах үйл ажиллагаануудад иргэний орон зай нэн тэргүүнд тавигдах болно. Иргэний орон зайн шинэтгэгч нар болон шинэчлэлийн үйл явдал, шагналын хөтөлбөр, кампанит ажлаар дамжуулан дэмжих болно.

НЗТ-ийн Ажлын албаны төлөөлөл нь иргэний нийгэмтэй хамтран шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, төрийн албан хаагчдын хамт төр засгийнхаа хүрээнд иргэний нийгэмтэй харилцан ярилцаж, хамтран ажиллах боломжийг олгосон үнэ цэнтэй туршлагаа хуваалцахад дэмжлэг үзүүлнэ.

Тавдугаарт, НЗТ дахь иргэний орон зайн төлөө тэмцэгчдийн удирдамж, суралцах боломж, нөөц бололцоог сайн дэмжих хэрэгтэй. Үүнийг НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Ардчилсан эрх чөлөөний суралцах сүлжээгээр дамжуулан хийх, брокерын зөвлөгөө, хөндлөнгийн мэргэжилтнүүдийн дэмжлэгийг авах, иргэний нийгмийн байгууллагыг зөвлөгөө, дэмжлэгийн эх үүсвэртэй холбож, иргэний орон зай доройтож байгаа газарт донорууд болон санхүүжилттэй холбох боломжийг олгох юм. Хэвлэл мэдээлэлтэй хамтран ажиллах нь иргэний орон зайн шинэчлэлийг илүү өргөн дэмжих үнэ цэнтэй холбоотон мөн сэтгүүлчид рүү дайрах дайралт ихэссэний улмаас иргэний орон зайн хязгаарлалтыг хойш тавих түншүүдийн хувьд ч дээр байж болох юм.

2. Иргэний нийгмийн орон зайн талаарх Нээлттэй засгийн түншлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, тогтмол хянах

НЗТ нь сайн дурын хэвээр байгаа хэдий ч бүтцэд нь Түнш доторх иргэний нийгмийн орон зайг хамгаалах чухал элементүүд байдаг. Удирдлагын хороо эдгээр одоогийн механизмыг илүү сайн хэрэгжүүлж, зорилгоо биелүүлж байгаа эсэхийг үе үе шалгана. Үүнд OGP Values Check орох бөгөөд энэ Түнштэй нэгдэхийн тулд улс орнууд тавих шаардлагыг хангах эсэхийг шалгадаг. Мөн улс орнууд НЗТ-д нэгдсэний дараа хэрэгждэг механизмууд, тухайлбал, Иргэний нийгмийн нээлттэй яриа хэлэлцээнд оролцох тогтвортой орон зайг хангахын тулд иргэний нийгмийн зарим үндсэн хамгаалалтыг хангадаг Хариу арга хэмжээний бодлого, шуурхай хариу арга хэмжээний протокол зэрэг орно.

Ирээдүйд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь гишүүдийнхээ дунд иргэний орон зайд ахиц дэвшил эсвэл доройтол гарсан тохиолдлуудыг илүү идэвхтэй онцлон тэмдэглэх болно.

Эцэст нь хэлэхэд, орон нутгийн болон үндэсний түвшинд оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартыг баримтлах нь иргэний нийгэм цаашид нээлттэй засгийн шинэчлэлийн яриа хэлэлцээнд чухал орон зайтай байх юм.

НЗТ-ийн олон нийт нь НЗТ-ийн үйл явдал, судалгааг ашиглах, нягтлан үзэх нь илүү үр дүнтэй бөгөөд хэрэгжүүлэх ажлыг урьдчилан хийх давуу талтай. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 4:

Нээлттэй засгийн шинэчлэлийн хамтын үйл явцыг эрчимжүүлэх

2011 оноос хойш НЗТ-ийн гишүүд орон нутгийн болон үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөөгөөр дамжуулан нээлттэй засгийн сэдвүүдээр ахиц дэвшил гаргаж байна. Түншлэл нь бодлогын салбарын өсөн нэмэгдэж буй нээлттэй засгийн хандлагыг урагш ахиулдаг орон нутгийн болон үндэсний гишүүдтэй олон талын оролцоотой олон нийт болон өргөжсөн. Үүний зэрэгцээ ардчилал, нээлттэй засагт тулгарч буй сорилтууд өргөжиж, уур амьсгалын өөрчлөлт, тэгш бус байдал зэрэг нийгмийн өргөн цар хүрээтэй асуудлууд олон орны хувьд нэн тэргүүнд тавигдах боллоо.

Энэ Стратегийн талаарх зөвлөлдөөн нь ирэх таван жилд эдгээр сорилт бэрхшээлийг даван туулж чадах бодлогын талаар НЗТ-ийн олон нийт хамтын үр дүнг илүү хүчтэй харахыг хүсэж байгааг илэрхийлсэн юм. Санаачилга, удирдамж, нэгдэл, үйл явдал, харилцан суралцах боломж, харилцаа холбоо зэрэг нь НЗТ-ийн бүх гишүүд тодорхой нөхцөлд шинэчлэлийг оруулах орон зайг нээлттэй байлгахын зэрэгцээ хөгжил дэвшлийг урагшлуулах НЗТ-ийн өргөн цар хүрээтэй сорилтын цаана уялдуулна гэсэн үг юм.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

НЗТ-ийн шинэтгэгч нар өөр өөр сэдвээр хамтын хүсэл эрмэлзэл болон хэрэгжүүлэлтийг нэмэгдүүлэх гол үүрэг гүйцэтгэнэ. Хамтын ажиллагааны эхний арван жил нь ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо нь бодлогын тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх үнэ цэнтэй арга барил боловч тэгш бус хэрэгжсэн болохыг харуулсан.

Илүү их нөлөө үзүүлэхийн тулд нээлттэй засгийн удирдагчид эдгээр аргыг улс орны, орон нутгийн түвшинд илүү өргөн цар хүрээнд бодлогын сэдвээр тэнцүү өргөжүүлж, хүрэхийг хичээж байгаа зүйлдээ амбицтай хандах, найдвартай хэрэгжүүлэх хэрэгтэй болно. НЗТ-ийн шинэтгэгч нар болон түншүүд нь хүсэл эрмэлзэл, үйлдлээ загварчилж чадах сэдэвчилсэн нэгдэл буюу сүлжээг бий болгох, бусдыг ч мөн адил урамшуулан дэмжихэд чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. НЗТ-ийн бүх гишүүд энэ Стратегийн явцад наад зах нь хэд хэдэн нээлттэй засгийн гол бодлого дээр бодит ахиц дэвшлийг харуулах ёстой.

НЗТ-ийн Удирдах хороо нь тодорхой бодлого дээр Түншлэл даяар тулгамдаж буй асуудал дээр ахиц дэвшлийг гаргахад анхаарлаа хандуулна. Дэмжих нэгж нь улс орны, орон нутгийн түвшинд дэлхий нийтэд сурталчлах, нотолгоог баталгаажуулах, түүхийг ярихад дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаануудыг удирдан явуулна.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

1. Ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн шаардлагыг нэмэгдүүлэх

Бүх гишүүдийг НЗТ-ээр дамжуулан олон нийтийн бодлогын томоохон бэрхшээлүүдийг даван туулж, ил тод байдал, эгэх хариуцлага, оролцоо, хүртээмжийн талаарх хүчин чармайлтаа гүнзгийрүүлэхийг дэмждэг. НЗТ-ийн эхний арван жилд ил тод байдал, нээлттэй мэдээллийн хүчин чармайлтад ихээхэн ахиц гарсан хэдий ч нэг гол сургамж бол ил тод байдлын төлөө илүүг хийх явдал юм.

Нэгдүгээрт, улс орны нөхцөлд хамаарах тэргүүлэх асуудлыг урагшлуулахын тулд НЗТ-ийн платформыг ашиглах нь нээлттэй, уян хатан хэвээр байгаа хэдий ч гишүүд бодит үр дүнд хүрэхийн тулд нээлттэй засгийн арга барилыг тодорхой сэдэв, салбарын бодлого, хөтөлбөрүүдэд хэрхэн нэгтгэх талаарх шаардлагыг дээшлүүлэх хэрэгтэй. Шинэчилсэн Нээлттэй засгийн удирдамж нь хөгжил дэвшлийг дэмжих удирдамж, шалгуур үзүүлэлтээр хангана.

Хоёрдугаарт, хүртээмжтэй оролцоонд онцгой анхаарал хандуулна. Олон нийтийн оролцооны шинэчлэл нь Түншлэлд дэндүү цөөхөн байсан. Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага нар олон нийтийн оролцоог байгууллагуудад шингээхэд хамтдаа түлхэц үзүүлэх хэрэгтэй. Дэмжих нэгж нь ур чадвар хуваалцах, бусдаас суралцах боломжийг олгох, олон нийтийн оролцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, удирдамж, сайн дадал хэвшлийг хөхиүлэн дэмжих, үндэсний болон орон нутгийн удирдагчдын ажлыг дэмжиж, хүмүүсийн амьдралд нь нөлөөлөх шийдвэрүүдийг утга учиртай хэлбэрт оруулахад нь дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэнэ.

Гуравдугаарт, гишүүд хүйсийн бүлгүүд, маргиналагдсан олон нийт, өсвөр үеийнхэн болон бусад оролцогчидтой хамтран ажилласнаар тэдний санаачилгыг илүү өргөн хүрээтэй болгохын төлөө хүчин чармайлт гаргаж чадна. Дэмжих нэгж нь НЗТ-ийн оролцоо, хамтын бүтээлийн стандартууд дээр суурилан, хамтарсан оролцоонд чиглэсэн удирдамж, төлөвшсөн загварыг сурталчлах, хөгжүүлэх түншүүдтэй хамтран ажиллана.

2. Хамтын тэргүүлэх үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллах уриалгыг эхлүүлэх

Хамтын хөгжил дэвшлийг илүү бий болгохын тулд арав орчим нээлттэй засгийн багц дээр НЗТ-ийн өргөн цар хүрээтэй сорилтыг тодорхойлж, 2023 онд Эстонид болох Дэлхийн дээд хэмжээний уулзалт дээр эхлүүлэх болно.

НЗТ-ийн бүх гишүүдийг эдгээр салбаруудаас тодорхой тооны асуудлыг урагшлуулахыг дэмжих болно. Энэ нь хүсэл эрмэлзэл, өсөх ирээдүйтэй салбар, үндэсний болон орон нутгийн нөхцөл байдалтай холбоотой холимог асуудлууд дээр үндэслэн НЗТ-ийн Удирдах хорооноос тодорхойлох юм. Тухайлбал, эдгээр асуудлууд нь мэдээлэл авах боломж, санхүүгийн нээлттэй байдал, төрийн үйлчилгээ авах зэрэг нээлттэй засгийн суурь асуудлыг хамарч болно.

Сорилтын хэсгүүдийг НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээнд ч мөн хүрээнээс гадуур ч мөрдөж болно, гэхдээ НЗТ-ийн хамтран бүтээх, үйл ажиллагаа явуулах, хэрэгжүүлэх, эгэх хариуцлага хүлээх үндсэн зарчмуудад уяж НЗТ-ийн хамтын нөөц боломж, сүлжээг ашиглаж болно.

Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд хэрэгжүүлэх, хууль тогтоох, шүүх засаглалыг хамарсан Засгийн газрын шинэтгэгч нар эдгээр тулгамдсан асуудлаар ахиц дэвшил гаргаж улс төрийн дэмжлэгийг авахын тулд бие биетэйгээ болон иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах хэрэгтэй. Түншүүд болон холбоотон нар цаашид техникийн дэмжлэг үзүүлж, эдгээр салбарт суралцах, нөөц бололцоогоо хуваалцах боломжийг олгох болно. Шинэтгэгч нар болон хамтрагчид нэгдэл эсвэл сүлжээг удирдан, хүсэл эрмэлзэл, үйл ажиллагааг загварчлах хэрэгтэй. Мөн бусдыг үйлдэл хийхэд урамшуулан дэмжих хэрэгтэй болно.

Удирдах хороо болон Дэмжих нэгж нь Ардчиллын төлөөх дээд хэмжээний уулзалт, G7 болон G20, НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенц болон бусад хүмүүсийн хамтын хүсэл эрмэлзлийг нэмэгдүүлэх дэлхийн платформуудтай холбоо тогтооно. Мөн Дэмжих нэгж нь Хамтын ажиллагааны өргөн цар хүрээтэй сорилтыг дэмжин удирдлагын хөгжлийн үйл ажиллагааг санаачлах, улс төрийн оролцооны чиглэлээр ажиллах, тохиромжтой тохиолдолд кампанит ажил эхлүүлэх болно.

Дэмжих нэгж цаг хугацаа, нөөц бололцоогоо зарцуулах эдгээр сорилтын эхний багцад авлигатай тэмцэх, дижитал технологийг хөгжүүлэн ашиглах, уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх үйл ажиллагааг урагшлуулах, хууль эрх зүйн мэдлэг олгох, шударга ёсыг тогтоох боломжийг ахиулах зэрэг стратегийн зөвлөгөөнүүдээс тодорсон эн тэргүүнд тавих зүйлүүд орно. Энэ нь оролцоо болон хүртээмжийн асуудалтай давхцаж байгаад анхаарлаа хандуулна.

- **Авлигатай тэмцэхэд их хэмжээний авлига, клептократ** (авлигад идэгдсэн улс төрчид хуулиас гадуур нууцаар баяжиж албан тушаалгүй болох үед хэрэглэх мөнгийг гадны улс орнууд руу экспортлохыг хэлнэ), хууль бус мөнгөний урсгал болон мөнгө угаахтай тэмцэх бодлого, олон нийтийн шударга зарчимд голлон анхаарна. Үүнд эзэмшигч тал, нээлттэй гэрээ байгуулах, лоббидох, улс төрийн санхүү, хөрөнгийн ил тод байдал зэрэг тодорхой асуудлууд орно.

- **Дижитал технологийг хөгжүүлэх, ашиглах** талаар ардчилал болон засаглалын дижитал арга хэрэгсэл, ардчиллыг дэмжих арга хэмжээ болон арга хэрэгсэл, төрийн бусад салбаруудын өгөгдөл болон тоон хувиргалтыг чиглүүлэх бодлогод анхаарна.

- **Уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх үйл ажиллагааг ахиулах**ад уур амьсгалын санхүүг зохицуулах орон нутгийн тогтолцооны ил тод байдал, эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх, уур амьсгалтай холбоотой тоо, мэдээллийг нээлттэй болгох, мөн хамгийн чухал нь цаг ууртай холбоотой бодлогын оролцоог гүнзгийрүүлэхэд инновацыг нэвтрүүлэхийг дэмжихэд чиглэнэ.

- **Хууль эрх зүйн эрх мэдэл олгох, шударга ёсыг тогтоох** явдлыг дэмжихэд олон нийтийн шударга ёсыг тогтоох механизмыг өргөжүүлэх, шударга ёсны институтийг нээлттэй болгохын зэрэгцээ хууль эрх зүйн салбарыг хөшүүрэг болгож Засгийн газрын бусад арга хэмжээг бэхжүүлэхэд чиглэнэ.

Дэмжих нэгж нь сэдэвчилсэн нэгдэл, сүлжээнээс гарч буй удирдлагыг дэмжин, удирдлагын ялгаа бүхий бүс нутгуудад эдгээр эвслүүдийг хөгжүүлж, үйл ажиллагааг загварчлах, бусдад урам зориг өгөхийг дэмжих болно. Энэ нь салбар хоорондын хурал, кампанит ажил зохион байгуулах, хүлээн зөвшөөрөгдөх, бусадтай туршлага солилцох, хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх, сэдэвчилсэн тэтгэлэг, шагнал олгох, орон нутгийн үйл ажиллагааг урамшуулах зэрэгт дэлхийн тавцанг ашиглах болно.

Африкийн шинэтгэгч нар бүс нутагт өрийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхийн тулд үндэсний болон олон улсын байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СТРАТЕГИЙН ЗОРИЛТ 5:

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, нотолгоо, түүхийг өгүүлэн зоригжуулах нутаг орон болох

НЗТ нь эхэн үеэс эхлэн олон нийтийн жишээнүүдийг олж авах, хуваалцахын зэрэгцээ шинэтгэгч нар болон шинэчлэлийг хүлээн зөвшөөрөхөд хөрөнгө оруулалт хийсэн. НЗТ-ийн олон нийт нь амжилт, бүтэлгүйтлийг хуваалцахад идэвхтэй оролцоноор олон нийтэд урам зориг өгөх, өсөж хөгжих, сэдэвчилсэн тэргүүлэх асуудлыг тавьж НЗТ-ийн өөрчлөлтийн онолын чухал хэсэг байсаар ирсэн.

НЗТ-ийн гол давуу талуудын нэг нь арван нэгэн жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, амлалт, ХБТМ тайлан, судалгааны үр дүнд цугларсан тоо баримт, нотолгоо, түүх, мэргэжилтнүүдийн сүлжээ юм. Олон нийт бий болгосон энэхүү мэдээллийг шинэтгэгч нарыг илүү хүчирхэгжүүлэх, бусад стратегийн зорилтуудыг урагшлуулахад ашиглах асар том боломж юм.

Энэ нь агуулгыг олох, олон нийтээс хүлээн авах, тэднээр болон тэдэнтэй хамт хуваалцсан тохиолдолд л амжилттай байх болно. Ингэхийн тулд түүх ярих, чанарын судалгаа хийх, тоо баримтыг нэгтгэх шаардлагатай болно. Мөн хүлээн зөвшөөрөх, зоригжуулах, нотолгоонд тулгуурласан үр дүнг тэнцвэржүүлэх хэрэгтэй болно. Энэ нь мөн агуулгыг олон нийттэй холбох тухай юм.

НЗТ-ИЙН ОЛОН НИЙТ ЭНЭ ЗОРИЛГОДОО ХЭРХЭН ХҮРЧ ЧАДАХ ВЭ?

НЗТ-ийн олон нийт нь зоригжуулах үндсэн эх сурвалж бөгөөд хэрэв илүү сайн хадгалан үргэлжлүүлж чадвал Стратеги дахь бүх зорилгыг биелүүлэхэд туслах болно. Урам өгөх түүх, чанарын судалгаа, мэдээллийг олох, нотолгоонд суурилсан үр дүнгээр хамтдаа бусдыг зоригжуулах нь НЗТ-д эн тэргүүнд хэвээр байх болно.

Ирээдүйд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь эдгээр хамтын нөөц бололцоог системтэйгээр, бүтээлчээр нээж илүү их хөрөнгө оруулалт хийх, өөр өөр оролцогчдын хэрэгцээнд нийцсэн, өөрчлөлтөд нь туслах олон янзын хэлбэр, бүтээгдэхүүнд нэвтрэхэд хялбар болгох болно. Мөн Түншийн гол цөм болсон хүн ам, орон зай, сүлжээг бэхжүүлэх, холбоход хөрөнгө оруулалт оруулсаар байх болно.

2023-2028 ОНЫ СТРАТЕГИЙН ХУГАЦААНД ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛТ

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь бусадтай хамтран ажиллаж динамик нөөцийг үзүүлэх жишээ, арга барил, дэмжих тайлбар, төлөвшлийн загвар, одоо байгаа гуравдагч стандарт буюу үнэлгээний эшлэл, үнэ цэнтэй саналуудын хамт гаргаж ажиллана. Үүнд олон нийт агуулгыг нь гаргаж мэргэжлийн байгууллагатай хамтран бүтээн шинэчилсэн Нээлттэй засгийн зааварчилгааг оруулах бөгөөд энэ нь гишүүд өөрийн эхлэх цэгт тулгуурлан нээлттэй засгийн ахиц дэвшил гаргахын тулд юу хийж болох талаар тогтмол шинэчлэгдэн гарах “нэг цэгийн үйлчилгээ” юм.

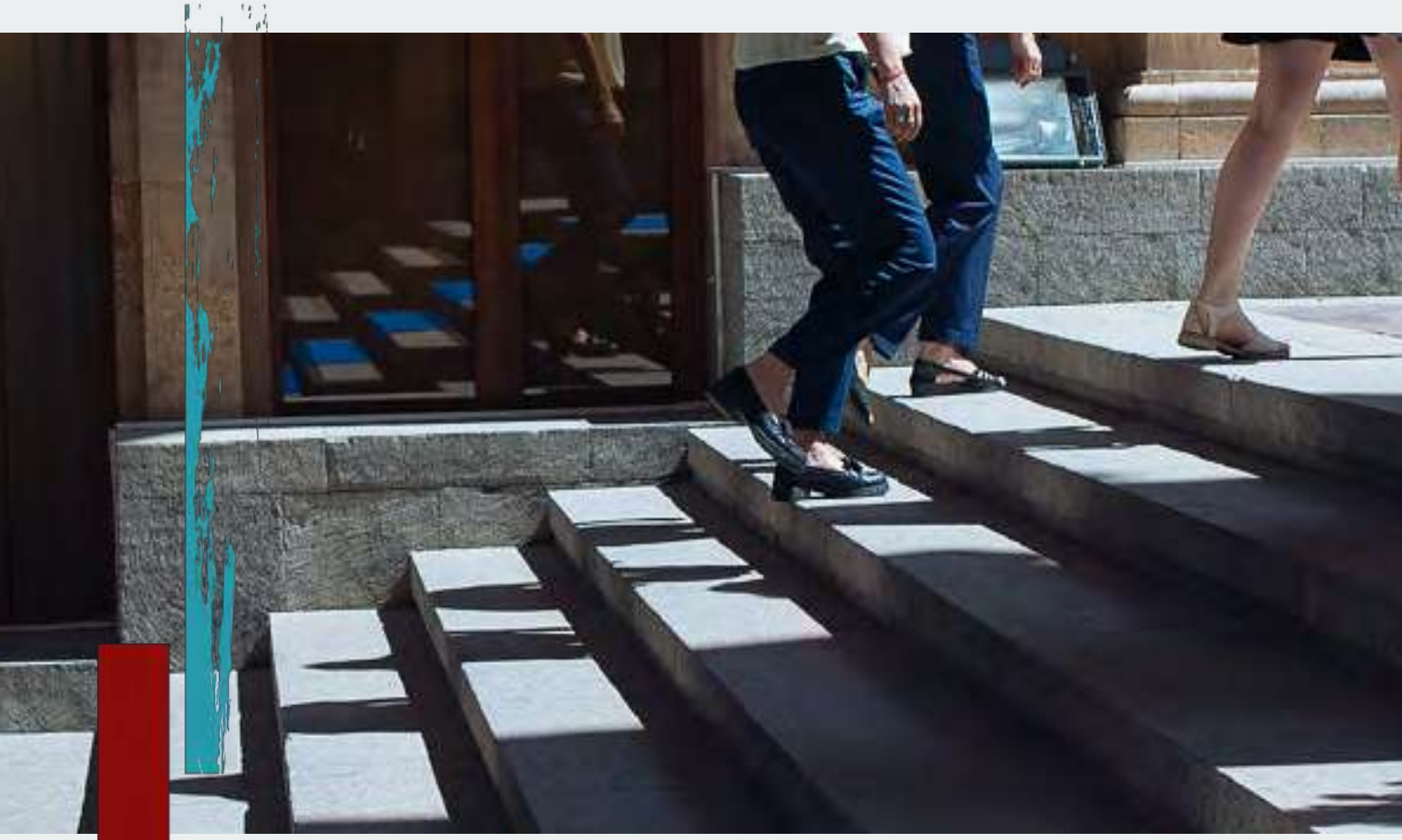

НЗТ-ийн дэлхий дахины арга хэмжээнд оролцогчид. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Түүнчлэн шинэтгэгч нар болон түншүүд бие биеэ эрэлхийлж, дэмжихэд илүү хялбар болгох зорилготой юм.

НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь өндөр чанартай, бодит, зоригжуулах агуулга бүхий нотолгоонд суурилсан мэдээллийн сан боловсруулах бөгөөд үүгээр дамжуулан олон төрлийн хэрэгцээг хангасан, нэвтрэхэд хялбар, олон хэлбэртэй бүтээгдэхүүнийг олон нийтэд хүргэх болно. Эдгээр эх сурвалжуудад нээлттэй түүх, чадамж, удирдлагын хөгжлийн сургалтын хөтөлбөр, мэдлэгийн эх сурвалж зэрэг харилцаа холбооны материалууд орно.

Удирдагчдыг хүлээн зөвшөөрч, урамшуулахын тулд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Стратегид өгүүлсэн бусад хэлбэрийн дэмжлэгээр шагнах, танигдах хөтөлбөрүүдийг боловсруулна.

Эрдэм шинжилгээний байгууллага, судлаач-практикч нарын сүлжээ нь эх судалгаа гаргах, цаашид нээлттэй засгийн нотолгооны бааз суурийг тавихад гол үүрэг гүйцэтгэнэ. Шинэлэг санааг инкубаторт оруулах, хуваалцах, ийм төрлийн хүчин чармайлтаас сургамж авах зэрэгт төр, иргэний нийгмийн байгууллага чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Мөн суралцах, удирдан чиглүүлэх, сурталчлах эх сурвалжуудыг хуваалцахыг дэмждэг. ХБТМ нь нотолгоонд суурилсан судалгаа гаргах, түгээхэд чухал үүрэг гүйцэтгэсээр байх болно. НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь эдгээр оролцогчдын ажлыг хадгалах, түгээх, НЗТ-ийн өөрийн өгөгдөл, суралцах санаачилгуудаас бий болсон нотолгоо, үйл ажиллагааны ойлголттой хослуулахад төвлөрнө.

ЗАСАГЛАЛ БА МАНЛАЙЛАЛ

НЗТ-ийн удирдлагын байгууллагууд Стратегийн хэрэгжилтийг хянах, улс төрийн удирдлагаар хангах үүрэг хүлээнэ.

НЗТ-ийн Удирдах хороо нь санаачилгыг гүйцэтгэх болон стратегийн шийдвэр гаргах байгууллага юм. НЗТ-ийн засгийн газар–иргэний нийгмийн бүрдлийг эргэцүүлэн харж Удирдах хороонд Засгийн газар, иргэний нийгмийн төлөөлөл тэнцүү тоогоор бүрдэнэ. Удирдах хороо нь байгууллагад хоёрдмол үүрэг гүйцэтгэдэг. Аливаа удирдах зөвлөлийн нэгэн адил бодлого, хөтөлбөр, журмыг баталдаг бөгөөд энэ нь мөн НЗТ-ийн нөлөөллийг урагшлуулах бодит арга замуудад маш чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Удирдах хорооны гишүүд бусад орнуудад үлгэрлэж, дипломат нөлөөгөө ашиглан бусад оролцогчдыг НЗТ-д нэгдэхэд илүү дэмжлэг үзүүлэх ёстой. Удирдах хороо болон түүний бүрэлдэхүүний талаар илүү ихийг мэдэж аваарай.

Удирдах хорооны стратегийн хяналтын үүргийг нөхөхийн тулд Захирлуудын зөвлөл нь НЗТ-ийн итгэл хүлээсэн, хууль зүйн хяналтыг хариуцдаг. Үүнд НЗТ-ийн төсвийг хянах, батлах зэрэг орно. Зөвлөл гишүүдээ Удирдах хорооноос авдаг бөгөөд удирдлагын аль аль нь үйл ажиллагааныхаа талаар бие биедээ мэдээлэл өгдөг. Захирлуудын зөвлөлийн талаар илүү ихийг мэдэж аваарай.

Олон улсын экспертүүдийн бүлэг (IEP) нь бүс нутгийн болон сэдэвчилсэн таван мэргэжилтнээс бүрдсэн зөвлөх байгууллага юм. IEP нь ХБТМ-ыг хараат бус байдлаа хамгаалахад хяналт тавьж, ХБТМ -ын арга барил, хяналт шалгалтын явц, ашиг сонирхлын зөрчил, бүтээгдэхүүний талаар чанарын баталгаа өгдөг. IEP нь ХБТМ-ын алсын хараг тогтоох, түүний ололтыг сурталчлахад чухал зөвлөх үүрэг гүйцэтгэдэг. IEP-ийн гишүүдийг нээлттэй үйл явцаар нэр дэвшүүлж, НЗТ-ийн Удирдах хорооноос томилдог. Олон улсын экспертүүдийн бүлгийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл аваарай.

НЗТ-ийн Удирдах хорооны гишүүд 2022 онд хуралдаж, ирэх таван жилд хамтын ажиллагааны чиглэлийг хэлэлцсэн байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Аргентин улсын Буэнос-Айрес хот иргэдийн шударга ёс, мэдээллийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхээр ажиллаж байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

ЗАСАГЛАЛЫН ХЯНАЛТ

Стратегийг эхлүүлэхэд Удирдлагын хорооны чиг үүрэгт анхаарал хандуулж, 2023 онд удирдлагын шалгалт дуусгавар болно. Гол зорилго нь Удирдах хорооны чиг үүрэг, ажиллах арга зам, НЗТ-ийн удирдлагын ерөнхий загвар нь тухайн үеийн хэрэгцээ, шинэ Стратегийн хэрэгцээг хангах зорилгод нийцсэн хэвээр байх явдал юм. Үүнээс гадна энэхүү хяналт нь Удирдах хорооны бусад үндсэн НЗТ-ийн байгууллага, түүн дотроо Дэмжих нэгж, Захирлуудын зөвлөл, IEP-тэй хэрхэн хамтран ажиллаж байгааг үнэлэх болно.

Хяналт шалгалтад дараах зүйлсийг тусгана. Үүнд:

- **Улс төрийн удирдлагыг сайжруулах:** Улс төрийн илүү хүчирхэг удирдлага, хамгаалал, хамтын ажиллагааны нөөц бололцоог дайчлах, гишүүдийн хувь хүний болон хамтын үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх боломж олгохын тулд Удирдах хорооны хүлээлт, үүргийг эргэн харах явдал орно. Үүнд ирээдүйн Удирдах хорооны удирдлагын холбогдох дэд бүтцийг барих арга замуудыг судлах зэрэг болно.
- **Шинэ дуу хоолойн орон зайг бий болгох:** Удирдах хороо нь Засгийн газар болон иргэний нийгмийн байгууллагын аль алиных нь хувьд дэлхийн өнцөг булан бүрээс ирсэн олон төлөөллөөс үргэлж бүрддэг. Гэвч НЗТ-ийн Орон нутгийн гишүүд, залуучуудын хамгаалагчид, салбарын эсвэл сэдэвчилсэн сүлжээний дуу хоолой, үзэл бодол дутуу сонсогдсон хэвээр байна. Удирдлагын хяналт нь эдгээр болон бусад чухал сонгогчдыг тусгахын тулд үйл явц, бүтцийг хэрхэн бэхжүүлж болохыг авч үзнэ.
- **Ажиллах арга замыг дээшлүүлэх:** Удирдлагын хороо болон түүний дэд хороодод ажиллах арга замыг сайжруулах, түүнчлэн Удирдах хороо, Дэмжих нэгж болон НЗТ-ийн бусад удирдлагын байгууллагуудын хооронд ажиллах арга замыг сайжруулахад чиглэнэ. Ингэснээр Удирдлагын хороо гадаад, дотоодод стратегийн анхаарал хандуулахын зэрэгцээ илүү үр дүнтэй байх боломжийг олгоно.

НЗТ-ийн Засаглалын тухай өгүүллүүд нь энэхүү шалгалтын дараа шинэчлэгдэн НЗТ-ийн удирдлагын бүтцэд гарсан аливаа өөрчлөлт, Удирдах хорооны үүрэг, Стратеги болон удирдлагын хяналтаас үүдэлтэй бусад үр дагаврыг тусгах болно.

БАЯЛГИЙГ АШИГЛАХ АРГА БАРИЛ

Нээлттэй засгийн шинэчлэл, шинэтгэгч нарын эх үүсвэр нь Түншлэлийг амжилттай хэрэгжүүлж, энэхүү шинэ стратегийг хэрэгжүүлэх нэн чухал урьдчилсан нөхцөл юм. Үүнд иргэний нийгмийн байгууллага, Засгийн газрын аль алинд нь өөрчлөлтийг жолоодож, шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон ХБТМ-д үндсэн үүргээ гүйцэтгэх эх үүсвэр орно.

Сүүлийн жилүүдэд гадаад геополитикийн хүчин зүйл, эдийн засгийн тодорхойгүй байдал, орон нутгийн улс төрийн дарамт шахалтаас шалтгаалан Засгийн газрын тусламжийн төсвийн нэг хэсэг болох хоёр талын донорын ажлын санхүүжилтийн түвшин буурч байна. Мөн олон суурь санхүүжүүлэгчдийн Засгийн газрын нээлттэй талбар руу чиглэсэн санхүүжилтийн ерөнхий түвшинд нөлөөлсөн стратегид өөрчлөлт орсон байна.

Энэ хэцүү нөхцөл байдлын дунд НЗТ нь одоогийн болон шинэ санхүүжилтийн эх үүсвэрүүдийг оролцуулах, шинэ арга барилыг хэрэгжүүлэх, НЗТ дэд зөвлөл болох Дэмжих нэгж, ХБТМ болон нээлттэй засгийн талбарын тогтвортой санхүүжилтийг баталгаажуулах хүчин чармайлтаа хоёр дахин нэмэгдүүлэхийг эрмэлзэнэ. Үүнд:

- **Хамтын хандив цуглуулах:** НЗТ стратегийн зорилт 4-ийн дурдсан тэргүүлэх сэдвээр дэлхий дахины болон орон нутгийн адил бодолтой түншүүд, хандивлагсдыг эрэлхийлэх болно. Нээлттэй засгийн үнэ цэнтэй шинэчлэгдсэн санал дэвшүүлж, үүнийг эн тэргүүнд тавих бодлогын зорилгуудтай нь нийцүүлэхийн тулд одоогийн хандивлагсадтай дахин нэгдэх, НЗТ-ээр удирдуулсан эсвэл нэгдэн орсон эдгээр сэдэвчилсэн бодлогын салбарт одоогийн болон шинэ хандивлагсадтай хамтран ажиллах, өрсөлдөөнтэй эсвэл өрсөлдөөнгүй гэсэн хамтын саналууд орно. Мөн НЗТ-ийн ажлын шинэ нээлтүүд, түүний дотор орон нутгийн зохион байгуулалтад чиглэсэн чиг хандлагад нийцсэн хоёр талын, олон талт, суурь санхүүжүүлэгчидтэй шинэ түншүүдийг эрэлхийлэх болно.

Нээлттэй засгийн экосистемд орон нутгийн оролцогчдыг дэмжих хэрэгтэй. Сүүлийн жилүүдэд орон нутгийн иргэд, байгууллагуудад хөрөнгө оруулах орчныг илүү сонирхох болсон. Энэ нь нээлттэй засгийн арга барилаар ажилладаг орон нутгийн нэгдэл, түншүүдийг дэмжих боломжийг олгосон. Орон нутгийн шинэтгэгч нарыг дэмжих нь НЗТ-ийн ДНХ-ийн гол хэсэг бөгөөд хоёр талын болон суурь санхүүжүүлэгчид НЗТ-ийн өвөрмөц байрлал, сүлжээг ашиглан орон нутгийн оролцогчдод илүү их санхүүжилт хийх боломжийг бий болгож чадна.

Үүнд хүрэх стратегиудад зорилтот улс орнуудыг тодорхойлохын тулд санхүүжүүлэгчидтэй холбоо тогтоохыг эрэлхийлж буй НЗТ-ийг Дэмжих нэгж орно. Энэ нь улс төрийн боломжтой, санхүүгийн хэрэгцээ өндөртэй, донор орнууд эсвэл бүс нутгуудтай уялдаж болох юм. Энэ нь хоёр талын донoруудын дунд орон нутгийн болон бүс нутгийн санхүүгийн боломж байж болох улс орон эсвэл бүс нутгийн зорилгуудтай НЗТ нягт хамтран ажиллах явдал байж болно. Мөн тодорхой бүс нутаг, улс орон эсвэл салбарын эрх мэдэлтнүүдэд иргэний нийгмийн байгууллагуудад зориулсан сан байгуулах боломжийг эрэлхийлэх болно.

Эцэст нь, энэ нь бүс нутгийн төвлөрсөн хөтөлбөрүүдийг судлах явдал юм. Жишээлбэл, Европын комиссын санхүүжүүлсэн Европын холбооны зарчимч байдлын хөтөлбөр буюу

БНСУ-ын “Анхны чөлөөт санаачилга” нь бүх насны иргэдийг цуглуулж, эвлэлдэн нэгдэж, тэдний хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн санал дэвшүүлэх боломжийг олгох замаар бодлогыг дэмжих зорилготой юм. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Франкофоны Африкийн орнуудад зориулан Agence française de Développement-ийн санхүүжүүлсэн PAGOF II хөтөлбөр зэрэг нь орон нутгийн иргэний нийгмийн байгууллага, Засгийн газар, НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон ХБТМ-д аль алинд нь нөөц бололцоог бий болгодог.

- **Улс орны хандив**: НЗТ нь 2015 оноос хойш бүх гишүүн орнуудаас сайн дурын үндсэн дээр хандив хүссэн нь НЗТ-ийн гишүүд өөрсдөө эзэд нь гэдгийг харуулж байна. Эдгээр гишүүдийн хандив нь НЗТ-ийн Ажлын албаны бүх гишүүн Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллагад зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээ үзүүлэхэд тусалдаг санхүүжилтийн амин чухал эх үүсвэр юм.

  2024 оноос эхлэн хоёр жилийн хугацаанд улс орны хандивыг нэмэгдүүлэх болно. Энэ өсөлт нь дэлхий даяар инфляцын өсөлт болон НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегийг хэрэгжүүлэхэд тогтвортой санхүүжилт олгох шаардлагатай байгааг харуулж байна. Мөн НЗТ-ийг Дэмжих нэгж болон Удирдлагын хороо нь одоогийн цалин хөлсгүй гишүүдэд хандив өгч эхлэх ажлыг эн тэргүүнд тавьж, дэмжлэг үзүүлнэ.

Эдгээр улсын хандив нь НЗТ-ийн дэд зөвлөлийн бүх гишүүн болох Засгийн газар, иргэний нийгмийн байгууллага нэн чухал үйлчилгээ үзүүлэх боломжийг олгодог. Тухайлбал, орон нутгийн шинэчлэлийг хамтран бүтээх, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, бүс нутгийн болон бусдаас суралцах боломжийг бүрдүүлэх, бодлогын сэдвээр арга зүйн мэдлэг олгох, удирдлага, эвслийг байгуулах талаар сургалт явуулах, нээлттэй засгийн бүс нутгийн болон дэлхий дахины арга хэмжээг зохион байгуулах зэрэг юм. Түүнээс гадна, ХБТМ нь НЗТ-ийн гишүүдэд эгэх хариуцлага тооцож, засгийн газрын нээлттэй хүчин чармайлтыг нь дэмжихийн тулд бие даасан, нотолгоонд тулгуурласан, зорилготой тайлан гаргах замаар оролцогч орнуудын хөгжил дэвшлийг хянадаг.

ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА БАРИЛ

НЗТ-ийн 2023-2028 оны стратегид тусгасан стратегийн зорилтуудад хүрэхэд Хамтын ажиллагааны бүх хэсгийг хамарсан арга барил, ажиллах арга зүй, суралцахад өөрчлөлт оруулах шаардлагатай болно. Стратегийн цар хүрээ, хүсэл эрмэлзлийг харгалзан эдгээр бүх өөрчлөлтүүд нэгэн зэрэг бодитойгоор эхэлж чадахгүй. Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа дэс дараалалтай явагдана. НЗТ-ийн үйл ажиллагааны хүрээг дахин бодож үзэх, сэдвийн сорилтын бүсийг тодорхойлох зэрэг суурь үйл ажиллагаануудыг эхний жилүүдэд нэн тэргүүнд тавьж, дараа дараагийн жилүүдэд Засгийн газрын нээлттэй хөтөлбөрт олон нийтийн дэмжлэгийг илүү ихээр бий болгох зэрэг илүү дэвшилтэт зорилтуудыг хэрэгжүүлэх боломжийг олгоно.

Түншлэлийг хамарсан стратегийг хэрэгжүүлэхийн тулд Түншлэлийг бүрдүүлдэг олон оролцогчдын дунд зохицуулалт хийх шаардлагатай болно.

НЗТ-ийн Удирдах хороо стратегийг хэрэгжүүлэх чиглэл өгч, стратегийн зорилтуудыг урагшлуулах НЗТ-ийг Дэмжих нэгж, ХБТМ-ын ажлын төлөвлөгөөг батална. НЗТ-ийг Дэмжих нэгж, ХБТМ нь ажлын төлөвлөгөөг жил бүр тайлагнана. Жил бүрийн тайланг нийтэлнэ.

Олон нийтэд санал бодлоо илэрхийлэх хугацаа нь тайлангууд өргөн түншлэлийн хөгжил дэвшлийг харуулж чадах эсэхийг баталгаажуулна.

Стратегийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх төсвийг Нээлттэй засгийн түншлэлийн Захирлуудын зөвлөл батална.

НЗТ-ийн дэлхийн чуулган, бүс нутгийн арга хэмжээ, оролцогчдын хоёр жил тутмын судалгааг илүү өргөн цар хүрээтэйгээр НЗТ-ийн олон нийт, түншүүдтэй хамтран хэрэгжүүлэх, хөгжил дэвшлийг тогтмол судалж, Дэмжих нэгж болон Удирдах хорооны хоёр жилийн ажлын төлөвлөгөөнд хувь нэмрээ оруулан ашиглах болно.

Үүнээс гадна НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь ХБТМ-ын өгөгдөл, дүн шинжилгээ болон стратегийн эхний жилд боловсруулах сургалтын хүрээг ашиглан стратегийг урагшлуулахад гарсан ахиц дэвшлийг мөрдөж, мэдэрч байгааг үе үе мэдээлнэ.

Өмнөд Африкийн иргэний нийгмийн байгууллагууд Засгийн газартай хамтран үндэсний төсвийг нээлттэй болгов. НЗТ-ийн гэрэл зураг

СУРАЛЦАХ АРГА БАРИЛ

Стратегийг хэрэгжүүлэх эхний жилд НЗТ-ийг Дэмжих нэгж нь Стратегитай уялдуулах сурах арга барилаа сэргээнэ. Стратеги нь хувь хүний болон системийн өөрчлөлтийг биет болон биет бус хэмжүүрээр хэмждэг. Биет хэмжүүрт амархан харуулах эсвэл хэмжих боломжтой хэмжүүр багтдаг бол биет бус хэмжүүрт нөлөөлж чадах эсвэл хувь нэмрээ оруулж чадах боловч шууд харуулах хэцүү хэмжүүр багтдаг. Хувь удирдагч, шинэтгэгч нарын хувьд биет бус хэмжүүр нь тэдний чадвар, улс төрийн боломж, нөлөөтэй холбоотой байж болох бол биет хэмжүүр нь өөрчлөлтийг жолоодох нөөц бололцоо багтаж болно. Системийн өөрчлөлт нь Засгийн газар болон засгийн газрын бус оролцогчдын итгэлцэл, харилцаа, хамтын үйл ажиллагаа, дэлхий нийтийн хэм хэмжээг тогтоох, бодлого, хууль эсвэл шинэ эвсэл байгуулах бодит болон албан ёсны өөрчлөлт зэрэг биет бус талуудыг бид харах болно.

Суралцах арга барил нь системийн болон хувь хүний аль алиныг нь дагах хэмжүүрийн арга барилаар бүтээгдэх бөгөөд өөрчлөлт, үйл ажиллагааны онолоор хийгдсэн таамаглалуудыг туршихад туслах, стратеги хэрэгжүүлэх явцад ахиц дэвшлийг үнэлэх, шаардлагатай бол залруулгыг мэдээлэх биет болон биет бус өөрчлөлтөөр зохион байгуулна.

Өнгөрсөн арван жилийн бариимтаас харахад иргэд амьдралд нь нөлөөлөх шинэчлэлийг зохион бүтээх, хяналт тавихад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг байна. НЗТ-ийн гэрэл зураг

Сургалтын шинэчилсэн хүрээг үндэслэсэн шинэ асуултуудын жишээ:

- Хувь хүн шинэчлэл хийж бэхжүүлэхэд санал болгодог нээлттэй төрийн удирдлага, ур чадварыг хөгжүүлэх чадвар, уялдаа холбоо хаана, хэрхэн байна вэ?
- Энэ нь тэдний эхлүүлсэн шинэчлэлийн хөгжилд хэрхэн нөлөөлдөг вэ?
- Шинэ үйл ажиллагааны хүрээнд өгөгдсөн урамшууллын аль багц нь нээлттэй засгийн шинэчлэлд илүү их хүсэл эрмэлзлийг өдөөхөөр ажиллаж байна вэ?
- НЗТ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнөөс гадна нээлттэй засгийн гол зорилго юу вэ?
- Засгийн газрын шинэ оролцогчид иргэний орон зай гэх мэт эмзэг сэдвээр илүү нээлттэй ярилцаж, оролцож байна уу? Иргэний нийгмийн удирдагчид үүнийг хэлэлцэж байна уу?
- Ямар шалгуур үзүүлэлт, бэрхшээл, бусад арга хэрэгсэл нь чухал сэдвийг авч үзэх хүсэл эрмэлзлийг өдөөж байна вэ?
- Хамтын хөгжил дэвшилд хүрэхийн тулд Түншлэлийг сорьж, дэмжих ямар ур дүнтэй арга замууд байдаг вэ?
- НЗТ-ийн боловсруулсан, хадгалсан эх үүсвэрүүдийг хэрхэн ашиглаж, ур шимийг нь хүртэж байна вэ?

Эдгээр асуултуудад хариулахын тулд бодит мэдрэмжийг бий болгох, хамт олонтой ажиллах, стратегийн хяналт шалгалт хийх, чанарын болон тоо хэмжээний арга барилыг ашиглан өөр өөрчлөлтийг дагах, тэднийг холбох, ур дүнг харуулах, хандивт дүн шинжилгээ хийх зэрэг аргуудтай уялдуулан ХБТМ-ын өгөгдөл, анализыг хослуулан ашиглах шаардлагатай болно.

Дэмжих нэгж нь бодит цагт суралцах, дасан зохицох сэтгэлгээгээр олон нийттэй хамт стратегийн хэлэлцүүлгийг удирдана. НЗТ-ийн Удирдах хорооны стратегийн албан ёсны үнэлгээг Стратегийн төгсгөлд хийнэ.

2022 онд болсон НЗТ-ийн бүсийн арга хэмжээний үеэр шинэтгэгч нар өөрсдийн нөхцөлд нээлттэй засгийн шинэчлэлийг урагшлуулахад нь туслах үйл ажиллагааны хүрээний талаар ярилцжээ. НЗТ-ийн гэрэл зураг

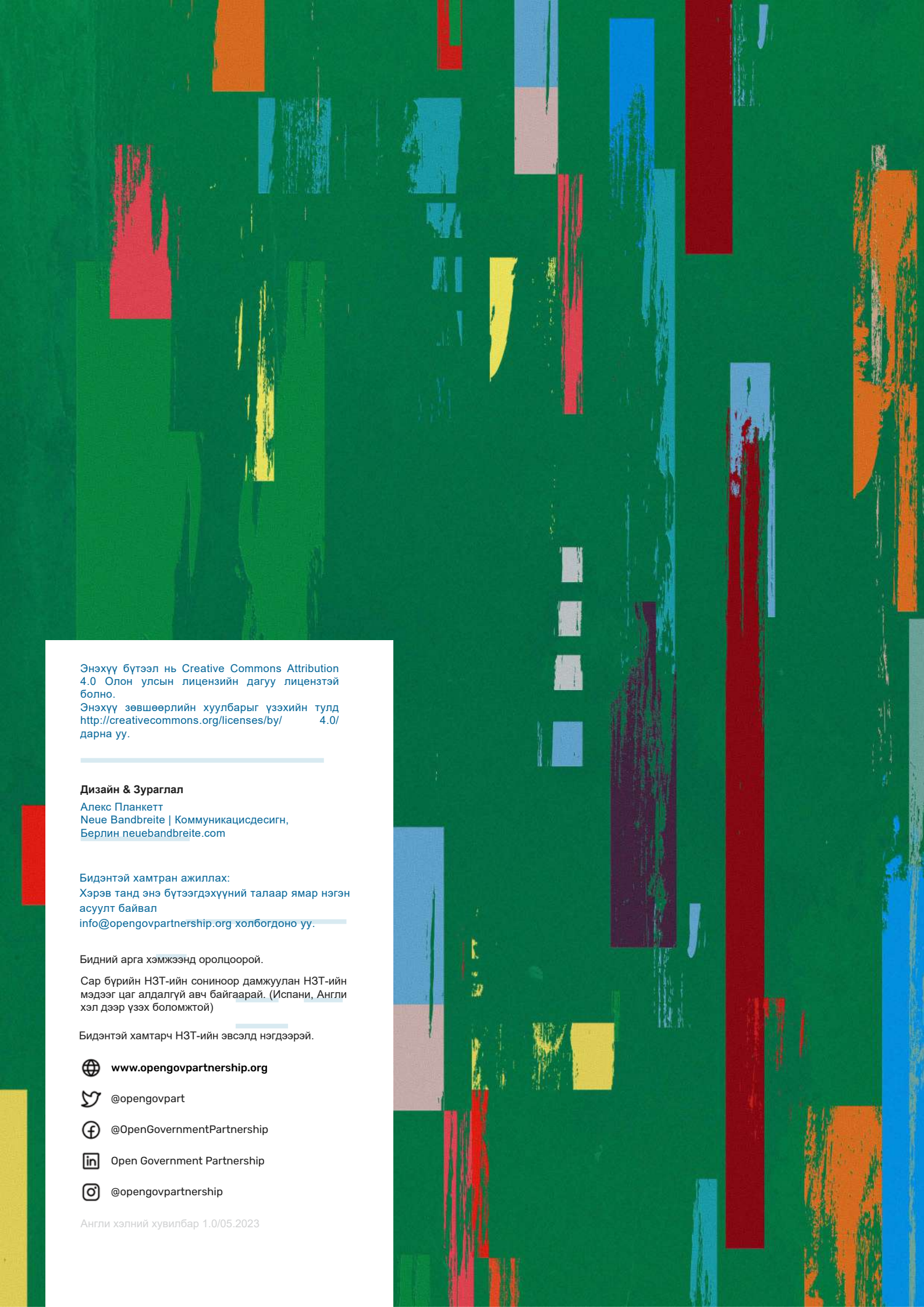

Энэхүү бүтээл нь Creative Commons Attribution 4.0 Олон улсын лицензийн дагуу лицензтэй болно.
Энэхүү зөвшөөрлийн хуулбарыг үзэхийн тулд http://creativecommons.org/licenses/by/ 4.0/ дарна уу.

Дизайн & Зураглал

Алекс Планкетт
Neue Bandbreite | Коммуникацисдесигн,
Берлин neuebandbreite.com

Бидэнтэй хамтран ажиллах:
Хэрэв танд энэ бүтээгдэхүүний талаар ямар нэгэн асуулт байвал info@opengovpartnership.org холбогдоно уу.

Бидний арга хэмжээнд оролцоорой.

Сар бүрийн НЗТ-ийн сониноор дамжуулан НЗТ-ийн мэдээг цаг алдалгүй авч байгаарай. (Испани, Англи хэл дээр үзэх боломжтой)

Бидэнтэй хамтарч НЗТ-ийн эвсэлд нэгдээрэй.

www.opengovpartnership.org

@opengovpart

@OpenGovernmentPartnership

Open Government Partnership

@opengovpartnership

Англи хэлний хувилбар 1.0/05.2023

Timestamp	Таны нэр?	Таны төлөөлж буй байгууллагын нэр?
11-10-2023 16:27:07	Наранцэцэг	Монголын Байгаль Эхийн Аврал Сан-ТББ
11-10-2023 19:24:45	Отгонбаатар	Хил хязгааргүй хуульчид ТББ
11-10-2023 21:49:08	Э.Тунгалаг	Тунгаахуй өгөгдлийн урлан ХХК
11-13-2023 11:23:58	Дававаням	ЗГХЭГ
11-13-2023 12:04:39	Ганбатын Халиунгоо	Азийн сан
11-13-2023 12:23:37	О.Энхзул	Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Ажлын алба
11-13-2023 13:42:04	Б.Онон	Глоб Интернэшнл төв
11-13-2023 16:12:44	Г.Гүнжидмаа	Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл
11-13-2023 16:57:21	Д.Оюунбадам	Нээлттэй нийгэм форум
11-14-2023 17:06:03	Э.Баасансүрэн	Бүгд найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэн
11-15-2023 8:43:45	Ш.Энхтуяа	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар
11-15-2023 10:16:54	Х.Эрдэм-Ундрах	Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн
11-15-2023 11:54:09	О.Хатанболд	ШУА-ийн Философийн хүрээлэн
11-15-2023 16:42:32	Наранцэцэг	Монголын Байгаль Эхийн Аврал Сан-ТББ
11-16-2023 8:51:33	Батзул	Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар
11-16-2023 19:58:20	Д.Ган-Эрдэнэ	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар
11-17-2023 17:23:30	Х.Эрдэм-Ундрах	ХЗҮХ
11-19-2023 23:32:15	Билгүүн	Сэтгүүл зүйн Инновац, Хөгжлийн үүр төв

НЗТ-ИЙН V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД АЖЛЫН ХЭСГИЙН ГИШҮҮДЭЭС САНАЛ АВАХ ТУХАЙ

Таны нэр?
.....
Таны төлөөлж буй байгууллагын нэр?
.....

Та доорх жагсаалтаас өөрийн мэргэшсэн салбарыг сонгоно уу? (1-2 сонгох боломжтой) *

- ◯ Эрдэс баялаг, эрчим хүч
- ◯ Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөө
- ◯ Худалдан авах ажиллагаа
- ◯ Иргэний нийгмийн орон зай
- ◯ Байгаль орчин, хог хаягдал, уур амьсгалын өөрчлөлт
- ◯ Улсын төсөв
- ◯ Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл
- ◯ Бизнес ба Хүний эрх
- ◯ Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцөл
- ◯ Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ сахин биелүүлэх
- ◯ Нээлттэй өгөгдөл
- ◯ Шүүх засаглал
- ◯ Other: _____

Салбар №1. Эрдэс баялаг, эрчим хүчний салбар

Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх;

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Монголын Олборлох Үйлдвэрлэлийн Ил Тод Байдлын Санаачилгыг Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн Яамны нэг нэгж болгосон 17-н жил идэвхтэй явж ирсэн үйл ажиллагаа доголдож, нэр төдий болж хувирч байгаа нь тун харамсалтай;
2. Байхгүй;
3. Эрдэс баялгийн салбарын нээлттэй өгөгдлийг стандартжуулах, нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтад нэмэх ("Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалт", Засгийн газрын 2022 оны 232 дугаар тогтоолын хавсралт);
4. УУХҮЯ-наас оруулах саналыг заавал харгалзан үзэх;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Байхгүй;
9. Хариулт: Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. салбар ажлын хэсгүүдээр хэлэлцүүлэн үлдээх болон өөрчлөх амлалтыг шийдвэрлэсэн нь зөв гэж бодож байна;

11. "мэдээллүүд ил тод байх боломжийг бүрдүүлэх";
12. "Үндсэн хуулийн 6.2-т “Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн нийтийн өмч мөн. Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ. Иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийнхээ хүрээнд газрын хэвлийн баялгийг ашигласнаар байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн талаар мэдэх эрхтэй. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.” гэдгийг үндэслэн баялгийн салбарын ил тод байдлыг хуульчлах ёстой. Ингэснээр дараах ач холбогдолтой байж болох юм. Үүнд: -Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийг хянах, хариуцлага тооцох хууль зүйн үндэслэлийг сайжруулах. -Ил тод байдлын асуудал дээр Эрдэнэт үйлдвэрийг жишээ авч болно. Энэ нь иргэд үйлдвэрийн үйл ажиллагааны талаар мэддэг болсноор үргүй зардлаас зайлсхийж Эрдэнэт үйлдвэрийн ашгийн хэмжээ нэмэгдэж эхэлсэн. -Нээлттэй засгийн түншлэлийн хүрээнд манай улс олон улсын өмнө эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулна гэж амалсан. -Эрдэс баялгийн салбар Монгол Улсын хувьд эдийн засгийн асар их ач холбогдолтой учраас энэ салбар дахь авлигын эсрэг хууль зүйн орчинг сайжруулах шаардлагатай байна. Үүний үр дүн нь тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч болохуйц, эдийн засгийн болон байгаль орчин, иргэдийн мэдэх эрхийн тухайд чухал ач холбогдолтой, хугацааны хувьд 2023-2027 оны хооронд хэрэгжих боломжтой байна";
13. not applicable;
14. "Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг УУХҮЯ-ны харьяанаас гаргаж Ерөнхий сайдын Багцанд оруулж ажиллуулах";
15. Мэдээллийг нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр хэлбэрээр байршуулдаг байх эрх зүйн орчин хэрэгтэй байна;
16. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх;
17. "Үндсэн хуулийн 6.2-т “Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн нийтийн өмч мөн. Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ. Иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийнхээ хүрээнд газрын хэвлийн баялгийг ашигласнаар байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн талаар мэдэх эрхтэй. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.” гэдгийг үндэслэн баялгийн салбарын ил тод байдлыг хуульчлах ёстой. Ингэснээр дараах ач холбогдолтой байж болох юм. Үүнд: -Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийг хянах, хариуцлага тооцох хууль зүйн үндэслэлийг

сайжруулах. -Ил тод байдлын асуудал дээр Эрдэнэт үйлдвэрийг жишээ авч болно. Энэ нь иргэд үйлдвэрийн үйл ажиллагааны талаар мэддэг болсноор үргүй зардлаас зайлсхийж Эрдэнэт үйлдвэрийн ашгийн хэмжээ нэмэгдэж эхэлсэн. -Нээлттэй засгийн түншлэлийн хүрээнд манай улс олон улсын өмнө эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулна гэж амласан. -Эрдэс баялгийн салбар Монгол Улсын хувьд эдийн засгийн асар их ач холбогдолтой учраас энэ салбар дахь авлигын эсрэг хууль зүйн орчныг сайжруулах шаардлагатай байна. Үүний үр дүн нь тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч болохуйц, эдийн засгийн болон байгаль орчин, иргэдийн мэдэх эрхийн тухайд чухал ач холбогдолтой, хугацааны хувьд 2023-2027 оны хооронд хэрэгжих боломжтой байна";

18. В.

Салбар №2 Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөө

Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг "Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай" болон "Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай" хуулийн төсөлд тусгах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Алга;
2. "байхгүй";
3. Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтаас гарсан мэдээллийг нээлттэй өгөгдөл болгох;

4. Шүгэл үлээгч өөрийн эх сурвалжаа нууцлах баталгааг хуулиар хамгаалсан ч эх сурвалж нь үнэн байх баталгааг өөрөө хариуцах тухай заалтыг нарийвчлан оруулж өгөх хэрэгтэй гэж үзэж байна. Мэдээллийн эх сурвалжийг шалгах, нотлох үйл явцад гарсан зардлыг тухайн мэдээлэл өгсөн иргэн хуулийн этгээдээр нөхөн төлүүлэх гэх мэт;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөртэй уялдуулж ажиллах, уг баримт бичигт оролцогч талуудыг мэдээллээр хангах нөлөөллийн ажил хийсний дараа буюу 2026 онд УИХ-д өргөн барихаар төлөвлөсөн байгаа;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. байхгүй байна;
11. Сэтгүүлч нарын ёс зүйг сайжруулах;
12. "Хүн бүр өөрийн үзэл бодол, мэдээлэл, баримтыг өөрийн болон нууц, зохиомол нэрээр нийтлэн гаргах, илэрхийлэх, түгээх, хуваалцах үндсэн эрхтэй. Цаашлаад эх сурвалжаа нууцлах, ил болгох зэрэг нь үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх арга, хэлбэрт хамаардаг. Өөрөөр хэлбэл хэвлэл мэдээллийн ажилтан мэдээллийн эх сурвалжаа илчлэхээс татгалзах эрх нь үг хэлэх эрхийн нэг хэсэг юм. Энэ талаар Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн 2023 онд “Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээний тайлан”, “Төрийн болон албаны нууцын эрх зүйн зохицуулалт” харьцуулсан судалгааг хийж гүйцэтгэсэн. Үүний үр дүн нь хэвлэлийн эрх чөлөөг баталгаажуулах тодорхой зорилготой, хэд хэдэн шалгуур үзүүлэлт гарган үр дүнг хэмжин, хүрч болохуйц, хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг хангаснаар иргэдийн мэдэх эрх, үзэл бодлын эрх чөлөө хангагдах ач холбогдолтой, хугацааны хувьд 2023-2027 оны хооронд хэрэгжих боломжтой байна";
13. not applicable
14. Тодорхой санал алга, мэргэжлийн бус учир;
15. Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай асуудлыг тусад нь эрх зүйн орчныг боловсронгуй болох замаар шийдвэрлэх;
16. Саналгүй;
17. "Хүн бүр өөрийн үзэл бодол, мэдээлэл, баримтыг өөрийн болон нууц, зохиомол нэрээр нийтлэн гаргах, илэрхийлэх, түгээх, хуваалцах үндсэн эрхтэй. Цаашлаад эх сурвалжаа нууцлах, ил болгох зэрэг нь үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх арга, хэлбэрт хамаардаг. Өөрөөр хэлбэл хэвлэл мэдээллийн ажилтан мэдээллийн эх сурвалжаа илчлэхээс татгалзах эрх нь үг хэлэх эрхийн нэг хэсэг юм. Энэ талаар Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн 2023 онд “Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээний тайлан”, “Төрийн болон албаны нууцын эрх зүйн зохицуулалт” харьцуулсан судалгааг хийж гүйцэтгэсэн. Үүний үр дүн нь хэвлэлийн эрх чөлөөг баталгаажуулах тодорхой зорилготой, хэд хэдэн шалгуур үзүүлэлт гарган үр дүнг хэмжин, хүрч болохуйц, хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг хангаснаар иргэдийн мэдэх эрх, үзэл бодлын эрх чөлөө хангагдах ач

холбогдолтой, хугацааны хувьд 2023-2027 оны хооронд хэрэгжих боломжтой байна";
18. N/A.

Салбар №3 Худалдан авах ажиллагаа

Цахим каталогийн системийн өгөгдлийг цуглуулж ашиглалтад оруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Худалдан авах ажиллагааны хариуцлагын тогтолцоог төгөлдөржүүлж, RED FLAG INDICATOR бий болгох, олон нийтэд ил тод түгээх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Алга;
2. Байхгүй;
3. Худалдан авах ажиллагааны нээлттэй өгөгдөл бий болгох, нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтад орсон "Төрийн худалдан авах ажиллагааны мэдээлэл" гэдгийг нарийвчлан задлах ("Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалт", Засгийн газрын 2022 оны 232 дугаар тогтоолын хавсралт);
4. Цахим мэдээллийн сантай болох, хэрэглэх, зөв ашиглах талаар цаашид энэ сангийн мэдээллийг хэрхэн хадгалах, архив бүрдүүлэх талаар нэгдсэн дүрэм, журам гаргах шаардлагатай гэж үзэж байна;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Үгүй;
9. Нийслэл, дүүргүүдийн худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхийн тулд нийт худалдан авалтад шууд худалдан авалтын эзлэх хувь хэмжээг бууруулах, Худалдан авах ажиллагааны тухай болон Шилэн дансны хуулийг хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд хариуцлага тооцох;
10. байхгүй байна;
11. "дэмжиж байна";
12. "RED FLAG INDICATOR гэдэг нь санхүүгийн үйл ажиллагаа дахь сэжигтэй зүйлсийг илрүүлэх, мэдээлэхэд ашигладаг механизм юм. Энэ нь мөнгө угаах гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ач холбогдолтой. RED FLAG INDICATOR нь үйлчлүүлэгчийн нууц эсвэл сэжигтэй үйлдэл, хууль ёсны арилжааны зорилгогүйгээр оффшор бүсэд shell компани байгуулах, ямар нэгэн тодорхой шаардлагагүйгээр

компаний нэр дээр гүйлгээ хийх, хэт төвөгтэй корпорацийн бүтэцтэй байх зэрэг нийтлэг байдлаар илэрч болно. Мөнгө угаах гэмт хэрэг нь үндэстэн дамнасан шинж чанартай байдаг тул энэ асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд олон улсын байгууллагууд бий болсон ба тэдгээрийн нэг нь FATF ба Монгол Улс үүнтэй 2007 оноос хамтран ажиллаж байгаа. Тус байгууллагаас мөнгө угаахтай тэмцэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааны загвар, зөвлөмжүүдийг гаргадаг тул тэдгээрийг төрийн худалдан авах ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна";

13. No;
14. Өөр санал алга;
15. Худалдан авах гэрээний үр дүн, санхүүжилтийг ил тод болгож, тогтмол хөтлүүлдэг байх;
16. төр хувийн хэвшлийн түншлэл;
17. "RED FLAG INDICATOR нь мөнгө угаах гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ач холбогдолтой. RED FLAG INDICATOR нь үйлчлүүлэгчийн нууц эсвэл сэжигтэй үйлдэл, хууль ёсны арилжааны зорилгогүйгээр оффшор бүсэд shell компани байгуулах, ямар нэгэн тодорхой шаардлагагүйгээр компанийн нэр дээр гүйлгээ хийх, хэт төвөгтэй корпорацын бүтэцтэй байх зэрэг нийтлэг байдлаар илэрч болно. Мөнгө угаах гэмт хэрэг нь үндэстэн дамнасан шинж чанартай байдаг тул энэ асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд олон улсын байгууллагууд бий болсон ба тэдгээрийн нэг нь ФАТФ (FATF) ба Монгол Улс үүнтэй 2007 оноос хамтран ажиллаж байгаа. Тус байгууллагаас мөнгө угаахтай тэмцэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааны загвар, зөвлөмжүүдийг гаргадаг тул тэдгээрийг төрийн худалдан авах ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна";
18. N/A

Салбар №4 Иргэний нийгмийн орон зай

Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Иргэний Нийгмийн байгууллагуудыг чадавхтай болгоход төрийн бодит дэмжлэгийг бий болгох. Энэ нь төсвийн тодорхой хэсэгт ИНБ-ын санхүүжилтийг тусгах;

2. Байхгүй;
3. Санал байхгүй;
4. Иргэний нийгмийн байгууллагууд болох сан, тбб, холбооны хуулийг шинэчлэн батлуулах, гол нь иргэний нийгмийн байгуулагуудыг эргээд хариуцлагажуулах шаардлага байна гэж үзэж байгаа тул хуульчлах талаарх зорилтыг тусгах;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Байхгүй;
7. Үгүй;
8. Байхгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. байхгүй байна;
11. Иргэний нийгмийн байгууллагын гишүүдийг тухайн салбарын чиглэлээр чадавхжуулах, хараат бус байх тогтолцоог бүрдүүлэх;
12. "ИНБ гэдэг нь холбоо, судалгааны байгууллага, олон нийтийн бүлэг, нийтлэг ашиг сонирхлын бүлэг, улс төрийн хөдөлгөөн, сонирхлын клуб гэх мэт байгууллагуудыг хэлнэ. 1997 оны ТББ-ын тухай хуулийн хүрээнд ИНБ-ууд нь хуулийн этгээдээр бүртгүүлснээр албан ёсоор санхүүжилт авах болон тайлагнах боломж бүрдэж, орон тооны ажилтан ажиллуулах, үйл ажиллагаагаа илүү өргөн хүрээнд явуулах боломжтой болсон ба тус хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт төрийн бус байгууллага нь төрөөс хараат бус байхаар хуульчилсан. Манай улсын хувьд иргэний нийгмийн байгууллагуудыг татварын бодлого, санхүүжилтийн 2 хувийг бус илүү их хувийг төрөөс гаргах боломжоор хангах шаардлагатай байна. , Иргэний нийгмийн байгууллагуудын гол зорилго нь нийгмийн эрх ашигийг хамгаалж, төр засаг, улс төрөөс хараат бус үйл ажиллагаа явуулах, төрийн шийдвэрүүдэд иргэдийн зүгээс оролцох боломжийг нэмэх явдал юм";
13. хуулийн өөрчлөлт;
14. ИНБ-уудаар гүцэтгэх ажлыг санрүүжилттэй нь шийдэж өгч байх;
15. Хуулиар тодорхой зохицуулалтыг оруулсан боловч харилцааг боловсронгуй болгох шаардлагатай. Нэр төдий иргэдийн оролцоог хангасан хэлбэрийн төдий тогтолцоо үйлчилж байна;
16. хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн төсөлд иргэний нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлэх;
17. "ИНБ гэдэг нь холбоо, судалгааны байгууллага, олон нийтийн бүлэг, нийтлэг ашиг сонирхлын бүлэг, улс төрийн хөдөлгөөн, сонирхлын клуб гэх мэт байгууллагуудыг хэлнэ. 1997 оны ТББ-ын тухай хуулийн хүрээнд ИНБ-ууд нь хуулийн этгээдээр бүртгүүлснээр албан ёсоор санхүүжилт авах болон тайлагнах боломж бүрдэж, орон тооны ажилтан ажиллуулах, үйл ажиллагаагаа илүү өргөн хүрээнд явуулах боломжтой болсон ба тус хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт төрийн бус байгууллага нь төрөөс хараат бус байхаар хуульчилсан. Манай улсын хувьд иргэний нийгмийн байгууллагуудыг татварын бодлого, санхүүжилтийн 2 хувийг бус илүү их хувийг төрөөс гаргах боломжоор хангах шаардлагатай байна. , Иргэний нийгмийн байгууллагуудын гол зорилго нь нийгмийн эрх ашгийг хамгаалж, төр засаг, улс

төрөөс хараат бус үйл ажиллагаа явуулах, төрийн шийдвэрүүдэд иргэдийн зүгээс оролцох боломжийг нэмэх явдал юм";
18. N/A.

Салбар №5 Байгаль орчин, хог хаягдал, уур амьсгалын өөрчлөлт

"Хог хаягдлын тухай" хуулийн хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаарх тодорхой асуудлыг сайжруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Уур амьсгалын өөрчлөлтөд Монгол улсын оруулах хувь нэмэр болохоор зорьж буй "Тэрбум Мод" үндэсний хөтөлбөр хэрхэн үр дүнтэй явагдаж байгаа талаарх мэдээлэлийг олон нийтэд ил тод нээлттэй байлгах;
2. дэвшүүлэх саналаа улам тодорхой болгох;
3. Санал байхгүй;
4. Хог хаягдлын талаар олон нийтэд нээлтэй, тогтмол мэдээллэх, хогны мөнгө хэмээн иргэдээс авч буй хураамжийн зарцуулалтын тайланг иргэд, олон нийтэд тавих, хэлэлцүүлэх, нөгөө талаар сайн туршлагыг сурталчлах зэрэг үйл ажиллагааг дэмжих чиглэлийн зорилтод тусгах;
5. ПАРИСЫН ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮНДЭСНИЙ ХЭМЖЭЭНД ТОДОРХОЙЛСОН ХУВЬ НЭМРИЙН ЗОРИЛТЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Үгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. байхгүй байна;
11. Хог хаягдлыг ангилан хаях боломжийг бүрдүүлэн, иргэдийн ухамсар, хог хаягдлаа ангилан, хаядаг дадалд сургахад нөлөөллийг ажлыг зохион байгуулах, Сургууль, цэцэрлэгийн орчинд хог хаягдлыг ангилан хаях орчныг бүрдүүлэн, хүүхдүүдэд хог хаягдлаа ангилан хаягдаг дадлыг төлөвшүүлж, сургаж, дадалтай болгох;
12. Байхгүй;
13. Үгүй;

14. НҮБ-аас уур амьсгалын өөрчлөлтийг багасгахад иргэдийн оруулах хувь нэмрийн талаарх мэдээлэлийг ил тод хүргэхээр зорьж ажиллах;
15. Зорилт нь тодорхой бус учир илүү ойлгомжтой болгох;
16. Саналгүй;
17. Хог хаягдлаас метан хий ялгардаг, мөн хөрс, усны бохирдол үүсгэн манай улсын байгаль орчин, уур амьсгалд сөрөг нөлөө үзүүлдэг. Энэ талаар хог хаягдлаас ялгарах хорт хий, орчны бохирдлын талаар Байгаль орчны мэдээллийн газар, Байгаль орчин уур амьсгалын сан, Цаг уур, орчны шинжилгээний газар тус тус өөрт холбогдох асуудлаар шинжлэх ухааны тооцоолол хийдэг тул байгаль орчин, хог хаягдал, уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаар холбогдох асуудлуудыг шийдвэрлэх баримт бичгүүдийн холбогдох салбарын яам түүний харьяа байгуулагуудаар хэрэгжилтийг хангуулах нь зөв;
18. Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөө Монголд ямар байгаа талаар судалгаа, мэдээллийг тогтмол, нээлттэй танилцуулах.

Салбар №6 Улсын төсөв

Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон мэдээллийг дэлгэрэнгүй байдлаар ил болгох зохицуулалт оруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Дээрх саналуудтай санал нэг байна. Дан ялангуяа дараа жилийн улсын төсөвийн төлөвлөлтбнд иргэд,олон нийт саналаа өгдөг нээлттэй системийг нэвтрүүлж,тогтмолжуулах;
2. Байхгүй;
3. Шилэн дансны мэдээллийг нээлттэй өгөгдөл болгож, shilendans.gov.mn цахим хуудсанд нээлттэй өгөгдлийн цэс үүсгэн оруулах;
4. Саналгүй;
5. нэмэлт саналгүй;
6. Байхгүй;
7. Энгийн, ойлгомжтой болгох;
8. Үгүй;
9. "1.Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн төлөвлөлтийг боловсронгуй болгох. Үүнд: -УИХ-аар төсөв хэлэлцэх явцад хөрөнгө оруулалтын төсөл нэмэх тохиолдолд уг төсөл нь төсвийн төлөвлөлтийн шаардлагыг хангаж буй эсэх талаар Үндэсний аудитын газраас дүгнэлт гаргуулдаг болох зохицуулалтыг Төсвийн тухай хуульд оруулах (Үндэслэл: Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн хэрэгжилт удаашрахад нөлөөлж буй гол хүчин зүйлсийн нэг нь төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй буюу батлагдсан зураг, төсөвгүй төсөл, арга хэмжээг Засгийн газраас төсөвт тусгаж, түүнийг нь УИХ баталж буй явдал юм. Энэ байдлыг Үндэсний аудитын газраас төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл болон дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжуудад хийсэн удаа дараагийн аудитаар хөндөж, зөвлөмж өгсөн боловч нөхцөл байдал өнөөг хүртэл давтагдсаар байна. Төсвийн тухай хуулийн 29.4-т “Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл (ТЭЗҮ) хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана” гэж заасны дагуу шинээр эхлэх барилга байгууламжийг төсөвт суулгах үед зохих үнэлгээ болон зураг, төсөв нь хийгдсэн байх ёстой юм) -Төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралт дахь “Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт” маягтад “Төсвийн тухай хуулийн 29.4 дэх “ТЭЗҮ хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон байх” шаардлагыг хангаж буй эсэх мэдээллийг төсөл тус бүрээр тусгах байдлаар өөрчлөлт оруулах; -Засгийн газраас төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийн мэдээллийн агуулгыг сайжруулж, жил бүрийн төсвийн төслийн танилцуулгад шинээр эхлэх томоохон төсөвт өртөгтэй төслүүдийн үр ашгийн тооцоог ил болгох, түүнчлэн барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийн төрлийг дурдалгүй “төсөл” гэсэн ерөнхий нэрээр төлөвлөгдсөн томоохон дүнтэй

зардлуудын дэлгэрэнгүй танилцуулгыг багтаах; -Улс, орон нутгийн төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд төсөлд туссан хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн хувьд худалдан авах ажиллагаа хийгдсэн эсэх, тодотголоор нэмэгдсэн болон хасагдсан төслүүдийн жагсаалт, тухайн онд санхүүжих дүн өөрчлөгдсөн эсэх мэдээллийг маягтад мөн тусгадаг байхаар тусгайлсан маягт боловсруулах. 2. Улсын төсвийн ил тод байдлыг дээшлүүлэх. Үүнд: -Улсын жилийн төсвийн төслийн баримт бичиг, тооцооллын хавсралтууд дахь тоон мэдээллийг нээлттэй өгөгдлийн хэлбэрээр ил болгох; -Улсын төсвийн төслийн баримт бичигт төсвийн жилийн байдлаарх Засгийн газарт буй санхүүгийн хөрөнгийн мэдээлэл (хөрөнгийн жагсаалт, үнийн дүн) тусгах; -Улсын төсвийн төслийн баримт бичигт төсвийн жилийн байдлаарх Засгийн газарт буй санхүүгийн бус хөрөнгийг төрлөөр нь ангилсан мэдээлэл тусгах; -УИХ-аас баталсан улсын төсвийн баримт бичгийн мэдээллийн иж бүрэн байдлыг сайжруулах хүрээнд зарлагыг эдийн засгийн ангиллаар эсхүл зориулалтаар, хөтөлбөрөөр ангилсан байдлаар баталдаг болох; -Төрийн аудитын байгууллагаас улсын төсвийн төсөлд өгсөн дүгнэлт, зөвлөмжийг УИХ, Засгийн газар үйл ажиллагаандаа хэрхэн тусгасан талаарх тайланг гаргаж, нийтэд ил болгох; -Төсөв захирагчид аудитын дүгнэлт, зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тайланг ил болгох шаардлагын хэрэгжилтийг дээшлүүлэх; -Шилэн дансны тухай хууль, журмыг боловсронгуй болгох. Үүнд, Засгийн газрын тусгай сангуудын төсвийг зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилтийн үйл жиллагаа, гадаад, дотоодын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлийн зарцуулалтын үйл ажиллагаа, төрийн өмчит компаниуд 5 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий худалдан авалт, гүйлгээ, холбогдох шийдвэрийн хуулбарын ил тод байдлыг дээшлүүлэх, төрийн өмчийн эд хөрөнгийг актлах, устгах тухай шийдвэрийг ил болгох талаарх зохицуулалтыг хууль, журамд тусгах, боловсронгуй болгох; -Нийслэл, дүүргүүдийн зүгээс Шилэн дансны хуулийн дагуу 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалт, гүйлгээнд холбогдох шийдвэр, төсвийн төслийн ил тод байдлыг хангах заалтуудын хэрэгжилтийн аудитыг тогтмолжуулж, хэрэгжилтийг хангуулах";

10. байхгүй байна;
11. Төрийн үйлчилгээний цахим систем бий болгох, хөгжүүлэх ажилд төсвөөс хангалттай хэмжээгээр санхүүжүүлж, цахимжуулах ажлыг эрчимжүүлэх;
12. Байхгүй;
13. Үгүй;
14. Өөр санал одоогоор алга;
15. Хэрэгжих боломжтой саналууд оруулмаар байна. Жишээ төсөв батлахад бүрдүүлэх материалуудыг олон нийтэд ил тавих. Ямар институтын санаачлагаар тухайн төсөл, араг хэмжээ хэрэгжих болсон, түүний үндэслэл, судалгаа;
16. төсвийн үр дүн, үр нөлөөг сайжруулах;
17. "Улсын төсөв нь нийгэм, эдийн засгийн зорилгыг хэрэгжүүлэх хэрэгсэл бөгөөд улсын мөнгөн хуримтлал юм. Үүнийг УИХ-аас баталж, Засгийн газар бүрдүүлэн, зарцуулдаг ба урсгал орлого, тусламжийн орлого гэж ангилдаг. Энэ талаар сангийн яамнаас “ИРГЭДИЙН ТӨСӨВ” нэртэй улсын төсвийг иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагуудад ойлгомжтой, энгийн байдлаар тайлбарласан номыг 2018 оноос

гаргаж байгаа ба 2023 оны 10 сард “Иргэдийн төсөв 2024” төсвийн төслийг өөрийн цахим хаягтаа байршуулсан байна. Ингэснээр улсын төсвийн талаар мэдлэгээ иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагууд нэмэгдүүлснээр төсөвт тавих хяналт, оролцоогоо нэмэгдүүлж чадах юм. Үүний үр дүн нь тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч болохуйц, ач холбогдолтой, хугацааны хувьд 2023-2027 оны хооронд хэрэгжих боломжтой байна. Иймд дээрх зорилтыг төлөвлөгөөнд үлдээх саналтай байна";

18. N/A.

Салбар №7 Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл

Эмийн үнийн эрх зүйн орчны үнэлгээг хийж, хууль эрх зүйн баримт бичигт үнийн зохицуулалтын талаар өөрчлөлт оруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Эмийн сурталчилгааны төгсгөлд эмийн зохистой хэрэглээний тухай дурдах журмыг батлах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Системийн нарийн мэдээлэлийг мэдэхгүй учир тодорхой өгөх санал байхгүй;
2. Байхгүй;
3. Санал байхгүй;
4. Эмийн сурталчилгааг зөвхөн хэрэглэх заалтын дагуу буюу ямар өвчинд хэрхэн хэрэглэх талаар нь сурталчлах, мөн эмч эмнэлгийн ажилтан эм, нэмэлт бүтээгдэхүүн, витаминыг сурталчлахгүй байх зэрэг зрхицуултыг журамлах саналтай байна;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. үгүй, эдгээр асуудлыг сайн мэдэхгүй байгаа тул үлдээх гэснээр явлаа;
9. Хариулт: Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. байхгүй байна;
11. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн зохицуулалт, хяналтын нэгдсэн цахим системийг хөгжүүлж, мэдээллийн ил тод байдлыг хангах;
12. Байхгүй;
13. Үгүй;
14. Өөр санал алга;
15. НЗТ-ийн үндсэн агуулгад шууд хамааралгүй;
16. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэлтэй холбоотой стандартыг сайжруулах, шинэчлэх;

17. "Энэ талаарх Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар эмчилгээ, оношилгооны өндөр идэвхтэй, аюулгүй, чанарын баталгаатай эм, эмнэлгийн хэрэгслийг хэрэглэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилготой ажилладаг. Гэтэл ЦХХХЯ-ны сайд Н.Учрал, ХЗДХЯ-ийн сайд Б.Энхбаяр нар монголд эмийн мафи байгаа талаар нэг бус удаа олон нийтэд мэдээлж байсан. Манай улс эмийнхээ 80, биологийн идэвхт бүтээлдэхүүний 95, оношлуурын 99 хувийг импортолдог. Улсын хэмжээнд 2100 орчим эмийн сан, эм ханган нийлүүлэх 440 гаруй байгууллага байдаг. Гэвч энэ талаар сүүлийн 3 жилийн хугацаанд бүрэн хэмжээний судалгаа хийгээгүй, чанар болоод үнийн өсөлтийн талаар яг ямар арга хэмжээ авдаг нь тодорхойгүй байна. Иймд эмийн үнийн эрх зүйн орчны үнэлгээг хийж, хууль эрх зүйн баримт бичигт үнийн зохицуулалтын талаар өөрчлөлт оруулахдаа эмийн чанар, үнийн өсөлтийн талаар болон гадаад улсуудад хямд чанартай зарагддаг эм, эмнэлгийн хэрэгсэл манай улсад зарагдах боломжийн талаар хуульдаа тусгах саналтай байна";
18. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэлийг зөвшөөрлийн нээлттэй мэдээллийн санг боловсронгуй болгох, үүнд тухайн импортын болон дотоодын эм, эмнэлгийн хэрэгсэлд ямар судалгаа, баталгааг үндэслэн зөвшөөрөл олгосон мэдээллийг ил тод болгох.

Салбар №8 Бизнес ба Хүний эрх

"Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2023-2027)"-д туссан үйл ажиллагаа *(Тус төлөвлөгөө Ажлын хэсгийн гишүүдэд илгээсэн файлын санд бий)*

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Бизнесийн үйл ажиллагааны тодорхой асуудлыг сайжруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Хүний эрхийн тодорхой асуудлыг сайжруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. "Тодорхой асуудал гэдгийг тодорхой заах. Үндсэн хуулиар баталгаажсан эдлэх ёстой эрх ноцтой зөрчигдөөд байгаа учир зөрчигдсөн эрхийг хамгаалах бодит аргх хэмжээ тусгах";
2. Байхгүй;
3. Санал байхгүй;

4. ХЭТТ-д заасан нэг эрх болох өргөдөл, гомдол гаргах эрхийг хэрэгжүүлэх, өргөдөл гомдлын хуулийн шинэчлэн боловсруулж батлуулах гэсэн зорилтыг оруулах саналтай байна;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Төлөвлөгөөг оролцогч бүх талуудад, ялангуяа бизнес эрхлэгчдэд таниулах ажлууд зохион байгуулах;
8. Үгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. байхгүй байна;
11. Бизнесийн үйл ажилллагааны цахим пратформтой болж, холбогдох мэдээллүүд нь ил тод, нээлттэй болох;
12. "Тус ажиллагааны төлөвлөгөө нь Монгол Улсад хүний эрхийг хүндэтгэсэн бизнесийн соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх, нутагшуулах, бизнесийн үйл ажиллагаанаас хүний эрх зөрчигдөх, хүрээлэн буй орчинд үүсэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, зөрчигдсөн эрхийг сэргээхтэй холбоотойгоор хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлох, төлөвлөх, зохион байгуулалтын удирдлагаар хангаж, хэрэгжүүлэхэд зорилготой байна. НҮБ-ын “Бизнес ба хүний эрхийн удирдах зарчмууд”-ын I тулгуур баганад хүний эрхийг хамгаалах талаар төрийн хүлээх үүрэг, хариуцлагатай холбогдуулан 10 зарчмыг тодорхойлсон. Төр нь хүний эрхийг хүндэтгэх орчин бүрдүүлэх, хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, гарсан зөрчилд хариуцлага тооцох, арилгах талаар зохих арга хэмжээ авах замаар төрийн байгууллага, төрийн өмчит аж ахуйн нэгж, хувь хүн, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын зүгээс хувь хүний эрхийг аливаа хэлбэрээр зөрчихөөс хамгаалах үүрэгтэй. Иймд тус үйл ажиллагаа нь бизнесийн үйл ажиллагаанаас хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх тул үлдээх саналтай байна";
13. Үгүй;
14. Одоогоор өөр санал байхгүй;
15. Хэт ерөнхий байгаа тул оновчтой томъёлох;
16. төр, төрийн албан хаагчид эрх олгосон хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн заалтуудыг эргэн харах;
17. "Тус ажиллагааны төлөвлөгөө нь Монгол Улсад хүний эрхийг хүндэтгэсэн бизнесийн соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх, нутагшуулах, бизнесийн үйл ажиллагаанаас хүний эрх зөрчигдөх, хүрээлэн буй орчинд үүсэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, зөрчигдсөн эрхийг сэргээхтэй холбоотойгоор хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлох, төлөвлөх, зохион байгуулалтын удирдлагаар хангаж, хэрэгжүүлэхэд зорилготой байна. НҮБ-ын “Бизнес ба хүний эрхийн удирдах зарчмууд”-ын I тулгуур баганад хүний эрхийг хамгаалах талаар төрийн хүлээх үүрэг, хариуцлагатай холбогдуулан 10 зарчмыг тодорхойлсон. Төр нь хүний эрхийг хүндэтгэх орчин бүрдүүлэх, хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, гарсан зөрчилд хариуцлага тооцох, арилгах талаар зохих арга хэмжээ авах замаар төрийн байгууллага, төрийн өмчит аж ахуйн нэгж, хувь хүн, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын зүгээс хувь хүний эрхийг аливаа хэлбэрээр зөрчихөөс

хамгаалах үүрэгтэй. Иймд тус үйл ажиллагаа нь бизнесийн үйл ажиллагаанаас хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх тул үлдээх саналтай байна";
18. N/A.

Салбар №9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцөл

Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж, батлуулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Нилээн бодитой шийдлүүдийг бий болгох;
2. стандартын хэрэгжилтийг хангах;
3. Санал байхгүй;
4. Саналгүй;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Үгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. өөр санал алга байна;
11. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн зорчих эрх, сурах боломжийг бүрдүүлэхэд анхаарах;
12. "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний нийгмийн харилцаанд оролцох тэгш эрх, түүнийг хангах, хэрэгжүүлэх, хамгаалах талаар төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, оролцоо, баримтлах зарчмыг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг , Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулиар зохицуулж байна. Гэвч тус хуулиар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд аливаа саад учрахаас урьдчилан сэргийлэх, учирч буй саадыг арилгах мөн тэдэнд барилга байгууламж, авто зам, замын байгууламж, нийтийн тээвэр, мэдээллийн технологи, харилцаа холбоо зэрэг үйлчилгээний хүртээмжийг бүрдүүлэхтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах зохицуулалт хангалтгүй байна. Иймд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцөл, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж, батлуулах нь зүйтэй";
13. Үгүй;
14. Нарийн мэдээлэл алга;
15. Салбарын одоо байгаа хуулийг мөрдүүлөх, шаардлагатай бол нэмэлт, өөрчлөлт эсхүл шинэчлэн батлуулах;
16. нийгэмшүүлэх, төрийн албанд ажиллах боломжийг нэмэгдүүлэх;

17. "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний нийгмийн харилцаанд оролцох тэгш эрх, түүнийг хангах, хэрэгжүүлэх, хамгаалах талаар төрийн байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, оролцоо, баримтлах зарчмыг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг , Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулиар зохицуулж байна. Гэвч тус хуулиар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд аливаа саад учрахаас урьдчилан сэргийлэх, учирч буй саадыг арилгах мөн тэдэнд барилга байгууламж, авто зам, замын байгууламж, нийтийн тээвэр, мэдээллийн технологи, харилцаа холбоо зэрэг үйлчилгээний хүртээмжийг бүрдүүлэхтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах зохицуулалт хангалтгүй байна. Иймд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцөл, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж, батлуулах нь зүйтэй";
18. N/A.

Салбар №10 Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ сахин биелүүлэх

Цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг таниулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Гэмт хэрэг зөрчил нь энэхүү ялыг авч хэрэгжүүлмээр тийм аймшигтай байдал нийгэмд амь бөхтэй байгаад байгаагийн зэрэгцээ,илүү хэрцгий шинжийг агуулж байгаа нь энэхүү ялыг байлгаж гүйцэтгэх үүргийг сэргээх нь чухалаар тавигдаж байна;
2. Байхгүй;
3. Санал байхгүй;
4. Саналгүй;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ салбарын эксперт биш тул саналаа өгөөгүй;
7. Үгүй;
8. Үгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. сайн мэдэхгүй гэсэн хариулт нэмсэн бол зүгээр санагдлаа. Дээрх санал дээр бол тодорхой мэдээлэл байхгүй учир хасах талаар санал өглөө;
11. Дэмжиж байна;
12. "Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд Монгол Улсын иргэн ""амьд явах эрхтэй. Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэний учир шүүхийн хүчин төгөлдөр тогтоолоор ялын дээд хэмжээ оногдуулснаас бусад тохиолдолд хүний амь нас бусниулахыг хатуу хориглоно"" гэж заасан. Улсын Их Хурал Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухайн олон улсын пактынм цаазаар авах

ялыг халахад чиглэсэн Нэмэлт II протоколд нэгдэн тухай хуулийн 2012 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр баталж цаазаар авах ялыг халах үүргийг олон улсын өмнө хүлээсэн ба энэхүү II Нэмэлт Протоколоос буцаж гарах хууль зүйн боломж байхгүй. Саяхан болсон хүүхэд хүчирхийлж улмаар амь насыг хөнөөсөн гэмт хэргийн холбогдогчийн хувийн мэдээлэл задарч, цахим орчинд иргэд цаазаар авах ялыг сэргээх хэрэгтэй гэж үзэл бодлоо илэрхийлсэн билээ. Гэтэл цаазаар авах ял нь хүн ёсонд нийцэхгүй бөгөөд, хүний жам ёсны эрхэд халдсан зүйл мөн. Энэ талаар иргэдэд эрх зүйн боловсрол олгох замаар цаазаар авах ялын хор хөнөөлийн талаар мэдээдэл хүргэх нь зүйтэй";

13. Үгүй;
14. Цаазын ялгүй улс гэж зарлачихсан учир дахин авч хэрэгжүүлэх талаар эрх зүйн тодорхой мэдээлэл алга;
15. НЗТ-ийн зорилтод шууд хамааралтай эсэхийг тодруулах;
16. Саналгүй;
17. "Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд Монгол Улсын иргэн ""амьд явах эрхтэй. Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэний учир шүүхийн хүчин төгөлдөр тогтоолоор ялын дээд хэмжээ оногдуулснаас бусад тохиолдолд хүний амь нас бусниулахыг хатуу хориглоно"" гэж заасан. Улсын Их Хурал Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухайн олон улсын пактынм цаазаар авах ялыг халахад чиглэсэн Нэмэлт II протоколд нэгдэн тухай хуулийн 2012 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр баталж цаазаар авах ялыг халах үүргийг олон улсын өмнө хүлээсэн ба энэхүү II Нэмэлт Протоколоос буцаж гарах хууль зүйн боломж байхгүй. Саяхан болсон хүүхэд хүчирхийлж улмаар амь насыг хөнөөсөн гэмт хэргийн холбогдогчийн хувийн мэдээлэл задарч, цахим орчинд иргэд цаазаар авах ялыг сэргээх хэрэгтэй гэж үзэл бодлоо илэрхийлсэн билээ. Гэтэл цаазаар авах ял нь хүн ёсонд нийцэхгүй бөгөөд, хүний жам ёсны эрхэд халдсан зүйл мөн. Энэ талаар иргэдэд эрх зүйн боловсрол олгох замаар цаазаар авах ялын хор хөнөөлийн талаар мэдэгдэл хүргэх нь зүйтэй";
18. N/A.

Салбар №11 Нээлттэй өгөгдөл

Нээлттэй өгөгдлийн чанар, стандартыг сайжруулах

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг шинэчлэх

Тийм, үлдээх саналтай
Үгүй, хасах саналтай

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Зайлшгүй олон нийтэд нээлттэй байх мэдээлэлийн өгөгдөлүүдийг багтааж оруулах;
2. Байхгүй;
3. Нээлттэй өгөгдлийн стандартыг батлах, Нээлттэй өгөгдлийг хөгжүүлэхэд төр, иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, иргэдийн нээлттэй хамтын ажиллагааг хангах;
4. ЦХХХЯ-наас гаргах саналд үндэслэх;
5. Нэмэлт саналгүй;
6. Энэ ажил дээр ЦХХХЯ, ҮСХ хамтран ажиллаж байгаа;
7. Үгүй;
8. Үгүй;
9. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
10. өөр санал алга байна;
11. дэмжиж байна;
12. Байхгүй;
13. Үгүй;
14. Нээлттэы мэдээлэлийн өгөгдлийг иргэд чөлөөтэй ашиглахад хялбар болгох;
15. Жагсаалтыг шинэчлэхээс илүү дэд бүтцийг бий болгоход бодлогын дэмжлэг, програм хангамж, мэдээллийн сангийн нөхцөл байдлыг сайжруулах хэрэгтэй;
16. нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг өргөжүүлэх, нарийвчлах;
17. "Нээлттэй өгөгдөл гэдэг нэр томьёог 1995 онд Америкийн шинжлэх ухааны агентлагийн баримт бичигт геофизикийн болон байгаль орчны мэдээллийг нээлттэй болгох тухай тусгасан байдаг. Харин 1993 оноос интернэт, World Wide Web (www) буюу цахим хуудас хөгжиж эхэлснээр нээлттэй өгөгдлийн өнөөгийн ойлголт бий болох суурь бүрдэж, улмаар 2009 онд АНУ-ын Ерөнхийлөгч асан Барак Обама төрийн ил тод, нээлттэй өгөгдлийн тухай бодлогын баримт бичгийг баталж, дэлхийн ихэнх хөгжилтэй улс орнууд төрийн нээлттэй өгөгдлийг хэрэглээнд нэвтрүүлээд байна. Монгол Улсад машинд уншигддаг, ямар нэгэн бүртгэл, бичиг баримт шаардагдахгүйгээр авч, чөлөөтэй ашиглаж хэрэглэж, дахин түгээж болдог, нээлттэй лицензтэй цахим өгөгдөл гэж тодорхойлж байна. 2022 оны 5 дугаар сарын 1-нээс хэрэгжиж эхэлсэн “Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль”-д нийтийн мэдээллийг нээлттэй өгөгдөл болгох тухай анх удаа зааж өгсөн. Ингэхдээ Засгийн газраас нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг (Засгийн газрын 2022 оны 232 дугаар тогтоол) баталж, түүний дагуу мэдээлэл хариуцагч нь нээлттэй өгөгдлөө өөрийн цахим хуудас болон төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн системд (https://opendata.gov.mn) байршуулах, тогтмол шинэчлэх тухай зохицуулж өгсөн";
18. Төрийн байгууллагууд хуулиар хүлээсэн нээлттэй өгөгдөл, шилэн дансны мэдээллийг цаг тухайд нь, бүрэн гүйцэд оруулах нөхцлийг бүрдүүлэх, хяналтыг сайжруулах.

Салбар №12 Шүүх засаглал

Нэмэлт санал, тайлбарыг энд бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Шүүх Засаглалын мэдээлэлүүдийг ил тод болгох. Нууцын зэрэглэлтэй зарим нэг зайлшгүй ил байх шаардлагатай өгөгдөл мэдээлэлүүдийг бий болгох;
2. Шүүх эрх мэдлийн төсвийн тогтвортой байдлыг баталгаажуулах, хөрөнгө оруулалтын төсвийг нэмэгдүүлэх, шүүхийн захиргааны ажилтнуудын цалин, ажиллах орчныг сайжруулах;
3. Иргэний хэргийг шүүхэр шийдвэрлэхдээ эцэслэн шийддэггүй, хохирлыг төлүүлэх, иргэнийг хохиролгүй болгох талаарх шийдвэр нь шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага дээр очоод гацах, удаан хугацаанд шүүхийн шийдвэр биелэгдэхгүй байх тохиолдол иргэний гомдолд их байдаг;
4. Нэмэлт саналгүй;
5. Байхгүй;
6. Үгүй;
7. Үгүй;
8. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
9. санал алга байна;
10. Шүүх засаглалын ил тод байдлыг сайжруулах, шударга байх;
11. Тогтвортой хөгжлийн засаглалын үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэн шүүхийн бие даасан байдлыг хангах, хараат бус байдлыг нэмэгдүүлэх хэрэгтэй;
12. Үгүй;
13. Шүүх Засаглалыг бие даасан аливаа нам,эвсэл,хээл хахууль бусад хууль бус үйлдэл,эс үйлдлүүдээс хараат бус шударга ёсны зарчмыг баримталсан байх;
14. Саналгүй;
15. ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх;
16. Байхгүй.

Салбар №13 Шинэ санал өгөх боломжтой

Дэлгэрэнгүй мэдээллийг бичнэ үү.

Ирсэн санал:

1. Засгийн Газрын дэвшүүлэн хэрэгжүүлэхээр зорьж буй Шинэ Сэргэлтийн Бодлогын бүхий л ард иргэдийн зайлшгүй мэдэх мэдээлэлүүдийн өгөгдөлийг байршуулах;
2. одоогоор байхгүй;
3. Үгүй;
4. Одоогоор байхгүй;
5. Нэмэлт саналаа XI/16-ны дотор өгөх хүсэлтэй байна;
6. Нэлээд олон амлалтын хүрээ, амлалтууд харагдлаа. Хэдийгээр бүх асуудал л чухал боловч үр дүнг илүү өндөр байлгах зорилгоор тодорхой цөөн тооны амлалт дээр анхаарвал зүгээр санагдлаа;
7. Төрийн үйлчилгээ, үйл ажилллагааны нэгдсэн цахим системийн хөгжүүлэлтийг сайжруулах, ингэснээр ил тод, нээлттэй байдал илүү сайжрах байх гэж бодож байна;

8. Байхгүй;
9. Иргэний нийгмийн орон зай хэсэгт нэмлт тодруулга оруулж болох;
10. Одоогоор алга;
11. Манай улсад ил тод байдал ер нь хэлбэрийн төдий байгаа. Үүнийг өөрчлөх төрийн албанд ажиллаж байгаа албан хаагчдын тогтсон ойлголтыг өөрчлөх. Цаашид мэдээллийг нээлттэй түгээх соёлыг сурталчлах ажлыг оруулах. Хүмүүсийн тогтсон буруу хандлагыг өөрчлөх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;
12. хүнсний аюулгүй байдал, орчны бохирдол, байгалийн нөхөн сэргээлтийн талаар үйл ажиллагаа оруулах;
13. Байхгүй.

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛААГАНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ХОЁРДУГААР ХУРАЛДААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Хэзээ: 2023 оны 11 дүгээрр сарын 21-ний өдөр, Мягмар гараг
Хаана: “Нээлттэй Нийгэм Форум” ТББ-ын хурлын танхим
Зохион байгуулагч: Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгж
Оролцогчид: Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн - 52 гишүүн

Хугацаа	Танилцуулах асуудал	Хариуцах албан тушаалтан
13.50-14.00	Бүртгэл	
14.00-14.20	Ажлын хэсгийн гишүүдээс цахимаар авсан саналыг танилцуулах	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн Нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан
14.20-15.20	Дэд ажлын хэсгүүд хариуцсан салбарын зорилт дээр ажиллах	Ажлын хэсгийн гишүүд
15.20-15.50	Дэд ажлын хэсгүүд дэвшүүлсэн саналыг танилцуулах	Ажлын хэсгийн гишүүд
15.50-16.00	Дүгнэлт	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн Нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан

---oOo---

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ХОЁРДУГААР ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг 2023 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдөр 14.00 цагт Нээлттэй нийгэм форум байгууллагын хурлын танхимд зохион байгуулав.

Ирц: 52 хувь

Оролцсон:

1. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
2. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
3. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар
4. Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсан (төлөөлөгч оролцсон)
5. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэл (төлөөлөгч оролцсон)
6. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул (урьдчилж цахимаар санал өгсөн)
7. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа
8. Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах (урьдчилж цахимаар санал өгсөн, төлөөлөгч оролцсон)
9. Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга Н.Дабааням (урьдчилж цахимаар санал өгсөн)
10. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
11. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул (урьдчилж цахимаар санал өгсөн)
12. Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбат (төлөөлөгч оролцсон)
13. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн (төлөөлөгч оролцсон)
14. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
15. Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор О.Хатанболд (урьдчилж цахимаар санал өгсөн)
16. “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Э.Мөнхжаргал
17. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
18. Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн (урьдчилж цахимаар санал өгсөн)
19. “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
20. “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа (төлөөлөгч оролцсон)
21. “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон

22. “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан (төлөөлөгч оролцсон)
23. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам
24. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоо (урьдчилж цахимаар санал өгсөн, төлөөлөгч оролцсон)
25. “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг
26. “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
27. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа
28. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Урилгаар оролцсон:

1. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газрын Хөгжил, нийгмийн оролцооны газрын дарга Б.Амаржаргал
2. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын эрх зүйн хөтөлбөрийн менежер П.Бадамрагчаа
3. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Эрдэнэчимэг
4. “Түгээмэл хөгжил” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Я.Авирмэд
5. “Түгээмэл хөгжил” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер П.Гэсэр
6. “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн хороо”-ны зохицуулагч Б.Баясгалан
7. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын зохицуулагч Б.Болормаа

Оролцоогүй:

1. Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж
2. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан
3. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
4. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр
5. Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж
6. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Э.Энхтуяа
7. Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга Б.Золбоо
8. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга П.Оюунаа
9. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ц.Болорчулуун
10. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр
11. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Б.Буяннэмэх
12. Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч О.Номинчимэг
13. Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Баярмандал
14. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн
15. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн

бичгийн дарга С.Баясгалан
16. Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал Д.Бумдарь
17. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
18. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
19. Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал О.Нурболат
20. Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
21. “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа
22. “Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа
23. “Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд
24. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
25. “Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Ц.Тамир

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Сайн байцгаана уу? Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе ээ.

Ажлын хэсгийн 2 даргын өгсөн чиглэлийн дагуу өнөөдрийн хуралдааныг Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга миний бие удирдан явуулах болно.

Өнгөрсөн долоо хоногт та бүхнээс цахимаар санал авсан. Давхардсан тоогоор 18 буюу Ажлын хэсгийн 16 гишүүн цахимаар санал ирүүлсэн. Ширээн дээр төлөвлөгөөний төслийн анхны хувилбар болон цахимаар ирсэн саналуудыг хэвлэсэн байгаа. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хянан зохицуулах газраас бөглөн ирүүлсэн зорилтыг та бүхэн дэлгэцнээс харж байна. Яг ингэж холбогдох мэдээллийг оруулж бөглөх юм. Та бүхэн өнөөдөр дэд ажлын хэсэгт хуваагдан зорилтуудаа ярилцаж дэвшүүлэхдээ СМАРТ индикатор буюу тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч чадахуйц, чухал, хугацаатай гэсэн 5 шалгуурыг харгалзан үзээрэй.

Мөн өнөөдөр өөрийн салбарт мэргэшсэн экспертууд бидний урилгаар хүрэлцэн ирж хамтран ажиллаж байгааг дуулгахад таатай байна.

За ингээд одоо дэд ажлын хэсэгт хуваагдая.

Зорилт 1. Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах:
- “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
- “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Эрдэнэчимэг

Зорилт 2. Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах:
- “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоог төлөөлж Ш.Билгүүн
- “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа
- “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын зохицуулагч Б.Болормаа
- “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон

Зорилт 3. Төрийн худалдан авах ажиллагаанд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурлан хүний оролцоог багасгах, иргэд, иргэний нийгмийн

байгууллагуудын оролцоог хангах:

- Төлөөлөл байхгүй

Зорилт 4. Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох:

- “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
- “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Э.Мөнхжаргал
- “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяаг төлөөлж Ц.Мандхайхатан

Зорилт 5. Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах:

- Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбатыг төлөөлж Э.Ерөөлт

Зорилт 6. Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх:

- Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсангийн төлөөлөл
- Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
- Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
- “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам

Зорилт 7. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, ханган нийлүүлэлтийн ил тод байдал, хяналтыг сайжруулах:

- Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа

Зорилт 8. Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх:

- Төлөөлөл байхгүй

Зорилт 9. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах:

- Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газрын Хөгжил, нийгмийн оролцооны газрын дарга Б.Амаржаргал
- “Түгээмэл хөгжил” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Я.Авирмэд
- “Түгээмэл хөгжил” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер П.Гэсэр
- “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн хороо”-ны зохицуулагч Ө.Баясгалан

Зорилт 10. Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлж, цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг олон нийтэд таниулах соён гэгээрүүлэх ажил зохион байгуулах:

- Төлөөлөл байхгүй

Зорилт 11. Нээлттэй өгөгдөл

- Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
- Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэлийг төлөөлж Д.Батбаяр
- “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайханыг төлөөлж Ч.Оюу-Эрдэнэ
- “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг

Зорилт 12. Шүүх засаглал
- “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
- “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын эрх зүйн хөтөлбөрийн менежер П.Бадамрагчаа
- Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрахыг төлөөлж О.Түвшинсанаа

Зорилт 13. Шинэ зорилт
- Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
- Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар

Дэд ажлын хэсэг нэг цагийн хугацаанд зорилтууд дээрээ ажилласны дараа товч танилцуулга хийнэ.

Нэг цагийн хугацаа дууссан байна. Одоо танилцуулга эхлүүлье.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Эрдэнэчимэг:

Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг ТББ нар олон байдаг тул хэлэлцүүлэг явуулж өгнө үү гэж хүсэлт гаргаж байна. Мөн хэрэгжилт дээр хамтарч ажиллах төрийн байгууллагууд өнөөдөр байхгүй байна, бүх талын саналыг тусгах хэрэгтэй.

Манай салбар өөрөө мөнгө их эргэлддэг салбар тул ил тод байдал хамгийн чухал байдаг. Авлигын өндөр эрсдэлтэй, ялангуяа төрийн өмчит компаниуд авлигад өртөх магадлалтай байдаг. Нөгөө талаас хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалж байгаль орчин, хүний эрхийн асар их зөрчил үүсдэг. Үүнийг шийдэхэд ил тод байдал маш чухал байна. Манай байгууллага 2006 оноос хойш энэ салбарын ил тод байдлын асуудал дээр ажиллаж ирсэн. Гэвч 2017 оноос хойш энэ ажил маш их суларсан. Учир нь компаниудыг тайлан гаргахыг шахдаг ч гаргаагүй тохиолдолд хариуцлага тооцдоггүй. Мөн төрийн байгууллага ямар мэдээллийг хэзээ ил болгохыг хуульчлаагүй. Хуульчлах асуудал 3 удаа хийгдэж хамгийн сүүлд 2022 онд ХЗДХЯ хуулийн төслийг татаж аваад Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгож өөрчлөөд одоо 12 сард багтаан ЗГ-аар оруулна гэсэн төлөвлөгөөтэй ч удаашралтай байна.

Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх асуудал Ерөнхий сайд дээр байхдаа сайн хэрэгжиж байсан, 2017 онд УУХҮЯ руу шилжиснээр удааширсан. Буцаад ЗГ дээр авчирах хэрэгтэй.

Эрдэс баялгийн салбарын мэдээллийн сангийн тухайд ямар мэдээлэл ямар хугацаанд ямар задаргаагаар орох зохицуулалт, төрийн байгулулагын үүргийг тодорхой болгох шаардлагатай.

Уул уурхайн компаний эцсийн үйлчлэгчийн нарийвчилсан шаардлага, том

гэрээний ил тод байдал, үндэсний баялгийн сангийн зарцуулалт, төрийн өмчит компаниудын ил тод байдлын тусгайлсан шаардлага, шийдвэр гаргах үйл явцын ил тод байдал, ТББ нарын оролцоо, санхүүгийн эх үүсвэр зэргийг хуульчлах хэрэгтэй.

“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа:

Оролцооны хувьд маш цөөн хүрээнд хийгдэж байгаа тул зорилт болгоныг тусдаа уулзалт хиймээр саналтай байна. Анхны төсөл дээр нэмээд 2 санал байна. Түүнээс хамгийн чухал нь төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх, албаны нууцын тухай хуулийг өөрчлөх байна. Саяхан ХЗҮХ-ээс судалгаа хийгдсэн байна. Тэр судалгааны үр дүнд түшиглээд талуудад мэдээлэл солилцох уулзалт хийх, санал зөвлөмж гаргах, хэлэлцүүлэх, хуульд өөрчлөлт оруулах хэрэгтэй байна. Төрийн байгууллагаас мэдээлэл авахад маш хэцүү болсон. Сэтгүүлчид өмнөх жилүүдээс ч илүү мэдээлэл олж авахад хэцүү болсон. Сайн хуулиуд батлагдсан ч гэсэн хэрэгжилт муу байна.

Хэвлэлийн эрх чөлөөний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах, нэгдмэл ойлголцолд хүрэх, олон талт хэлэлцүүлэг өрнүүлэх хэрэгтэй. 2018 оноос хойш энэ асуудал дээр талууд маш их маргалдаж эсэргүйцэж ирсэн, тэгэхээр бид нухацтай хандмаар байна. Эх сурвалжаа нууцлах асуудал чухал байдаг. Шүгэл үлээгчийн тухай хуульд заалт орсон ч бид илүү тодруулах хэрэгтэй.

Хэвлэл мэдээллийг эзэмших ил тод байдлыг нээлттэй болгох, төвлөрлийг сааруулах зохицуулалт, эх сурвалжаа нууцлах нь хамгийн чухал байна.

Мөн авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөртэй уялдуулах хэрэгтэй. Жишээ нь сэтгүүлчийн ёс зүйн асуудал орсон байгаа. Хэвлэл мэдээллийн өөрийн зохицуулалтыг бэхжүүлэх асуудлыг бодлогын бичиг баримт дээр тусгах хэрэгтэй.

“Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од:

НЗТ-ийн бусад гишүүн улс орнуудын иргэний орон зайн асуудлыг авч үзэхэд Монголтой адилхан байна. Эвлэлдэн нэгдэх эрх чөлөө буюу ТББ нарын бүртгэлтэй холбоотой асуудал байгаа. ТББ-ын бүртгэл одоо УБЕГ дээр хамаарч байгаа тул бүртгэлийг хялбаршуулах арга замыг олох хэрэгтэй. Мөн үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх чөлөөний асуудал байна. Цахим орчинд үзэл бодлоо илэрхийлэхийг хязгаарлахыг оролдож байна. Дараагийн асуудал бол жагсаал цуглаан хийх эрх чөлөө байна. Зөвшөөрөл авахаасаа илүү мэдээлэл өгөөд жагсаал цуглааныг зохион байгуулдаг систем руу шилжих асуудал байна. Энэ гурван эрх чөлөөний асуудлыг шийдэсний дараа хэрэгжилт руу анхаарах шаардлагатай. Хүний эрхийг хамгаалагчдын тухай хууль батлагдсан, эрэн сурвалжлах сэтгүүлчдийг хамгаалах, шүгэл үлээгчийг илүү өргөн утгаар мэдээлэл өгч байгааг хамгаалах шаардлагатай.

Санхүүжилт дээр ФАТФ-ын зөвлөмжтэй холбоотой улсын болон орон нутгийн төсвөөс томоохон санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын мэдээллийг ил болгох шийдэл дэвшүүлж байна. Бага хэмжээний санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын аудит, санхүүгийн тайлангалтыг хялбаршуулсан аргаар хийдэг болох хэрэгтэй.

Сүүлийн 30-н жилд төрөөс ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийгдээгүй. Жижиг судалгаа хийгдэж байгаа ч хангалтгүй байна.

Холбоо, Сангийн хууль гээд багц хуулиуд явж байгаа. Үүн дээр мөн ажилллах хэрэгтэй.

Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга

бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбатыг төлөөлж Э.Ерөөлт

Нийт 3 саналтай байна. Нэгдүгээрт, хог хаягдлын тоон мэдээллийн санг сайжруулах. Аймаг, дүүрэг болгонд ийм мэдээллийн сан байдаг ч тодорхой мэдээлж чадахгүй байна. Аймгийн төвд бол ийм төрлийн механизм байхгүй. Хоёрдугаарт, хог хаягдлын үүсгэгчийг бүртгэх. Энэ мэдээлэл дээр үндэслээд үүсгэгчээс дахин боловсруулах үйлдвэртэй холбох боломжтой болно. Гуравдугаарт, хууль бус хог хаягдлыг устгах. Нэгдсэн системээр хэн дээр ямар хог үүсч байна, хаашаа явж байна, хаана очиж дахин боловсруулагдах эсвэл устгагдаж байгааг хянах боломжтой болно.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

Улсын төсвийн ил тод байдал, хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт дээр чухалчилж байна. Өмнөх төлөвлөөгөөнд хэрэгжээгүй зорилтуудыг үлдээхээс гадна нэмээд тухай жилийн нийслэл, дүүргийн төсвийн төслийг ил тод болгох зорилтуудыг оруулаа. Шилэн дансанд нийслэл мэдээлэл оруулах дутмаг байдаг. Шилэн дансны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэлэлцэхгүй байна. Тусгай сангуудын төслийг хэрхэн шалгаруулах, санхүүжилтийн олголт, төрийн өмчит компаниудын 5 саяас дээш худалдан авалтыг тусгах шаардлагатай.

Төсөв батлахад иргэдийн төлөөлөгчдөөс ирсэн саналыг ил тод болгох, мэдээллийг мөн ил тод болох хэрэгтэй. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт дээр publicinvestment.gov.mn сайт дээр төслүүдийг хайх систем орсон ч зөвхөн 2022 оноос хойшх мэдээлэл орсон, өмнөх мэдээллийг нөхөж оруулах шаардлагатай.

Улсын төсөв батлахад Хөрөнгө оруулалтын төсөв дээр тухайн төсөл ямар үр ашиг өгөх, нийгэм эдийн засгийн ач холбогдол, үр ашгийн тооцооллын мэдээлэл ил тод болохгүйгээр төсвийн жагсаалтыг баталж байна. Томоохон төслүүд, ялангуяа 10 тэрбумаас дээш төслийн үр ашгийн тооцоог ил тод байлгах шаардлагатай.

Гадаадын зээл тусламжийн мэдээлэл odamis.gov.mn дээр байрлаж байгаа боловч ямар үр дүнд хүрсэн, ямар төсөв зарцуулсан зэрэг санхүүжилтийн мэдээлэл дутуу байна. Зарим нь Англи хэлээр байдаг ч эдгээр мэдээлэл байхгүй байга.

Иргэдийн жилийн туршид саналаа өгөх гэдэг зорилт өнгөрсөн төлөвлөгөөний хугацаанд сул хэрэгжсэн тул үлдээсэн.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа:

Зорилтыг агуулгын хувьд өөрчлөөд “Эм, эмнэлгийн хянан зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах” болгосон. Хуучин зорилтод хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах мөн зар сурталчилгааны төгсгөлд зохистой хэрэглээний тухай тусгах байсан. Бид энэ удаа хуулийг шинэчлэх, хууль дээрээ ил тод байдлын зохицуулалтыг тусгахыг зорьж байна. Мөн эм, эмнэлгийн бүртгэлийн цахим систем байдаг ч хангалтгүй байна. Эм үйлдвэрлэх эсвэл импортоор орж ирснээс эхлээд иргэдийн гар дээр очих хүртэл цахим системтэй болчихвол хяналт тавих, аюулгүй байдлыг хянах бүрэн боломжтой болох үүднээс энэ зорилтыг оруулж байна. Эмийн зохистой хэрэглээний талаар иргэдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх зорилт мөн дэвшүүлж байна.

Цахимаар ирсэн саналуудыг харахад ихэнх нь зорилтуудад орсон агуулга

байна.

“Түгээмэл хөгжил” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Я.Авирмэд:

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн бие даан амьдрах эрх хэрэгжихгүй байна. Хууль баталсан ч санхүүжилт тодорхойгүй тул төсөв гардаггүй. Хуульд өөрчлөлт оруулж санхүүжилтийг тодорхой болгох хэрэгтэй. Үүний үр дүнд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд оролцох, сурч ажиллах том боломж нээгдэнэ гэж харж байна. Саадгүй байдал хүртээмжийн тухай хуулийг батлуулахын төлөө мөн зорино. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг боловсролд тэгш хамруулахын тулд багш, хэрэглэгдэхүүн, хүртээмжийн асуудлыг тавьж байна. Журам батлагдсан ч санхүүжилтийн асуудлыг тодорхой болгох шаардлагатай. Үүний үр дүнд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд сурч боловсрох боломж нээгдэнэ. Гуравдугаар асуудал бол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн орон байрны асуудал байна. Хөтөлбөр батлагдсан тул хэрэгжилт хангуулахын төлөө ажиллана.

Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Нээлттэй өгөгдлийн шинэ зорилт бусад зорилтуудтай уялдаж байгаа. Нээлтэй өгөгдлийн эрх зүйн орчин бүрдсэн, гэвч хэрэгжилт хангалтгүй байна. Шаардлага хангах нээлттэй өгөгдөл дутмаг байна. Тийм учраас нээлттэй өгөгдлийн шаардлага стандартыг боловсруулж батлуулах, хэрэгжүүлэх хэрэгтэй. Гол асуудал бол тодорхой зохицуулалт байгаа хэдий ч сайжруулж хэрэгжилтийг хангах хэрэгтэй байна. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлыг хангах тухай хуулийн хүрээнд стандартыг батлах шаардлагатай. Төрийн албан хаагчдын нээлттэй өгөгдлийн тухай мөн мэдлэгийг дээшлүүлэх хэрэгтэй. Нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг тогтмол шинэчилж байх ёстой. Нээлттэй өгөгдлийг бодит хэрэглээнд оруулахын тулд нээлттэй хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлэх гэсэн зорилтуудыг дэвшүүлж байна.

“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар:

Цахим саналыг харахад ил тод байдлыг дээшлүүлэх гэдэг санал олон ирсэн байна. Гэхдээ бид эхний ээлжинд гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллага ямар оролцоотой байх вэ гэдгийг тодорхойлох хэрэгтэй. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр дээр шүүх засаглалын ил тод байдлыг бэхжүүлэх асуудал мөн тусаад явж байгаа. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагын цахимжилт, нэгдсэн санг бий болгох, хэн хариуцах зэрэг асуудал дээр 2023 оны хавар санал солилцсон. Тэгэхээр ямар хэрэгцээ шаардлага байгааг бид өнөөдөр тодорхойлсонгүй.

Шүүхийн төсвийн асуудлыг олон улсын түвшин хүргэх хэрэгтэй. Шүүхийн барилга байгууламж ямар байдалтай байгаа, шүүх хурлыг зохион байгуулах зардал гээд олон асуудалтай тулгарч байгаа. Мөн шүүхийн захиргааны ажилтнуудын цалин, ажиллах орчин, нийгмийн баталгаа хангагдаагүй зэрэг асуудлууд байна. Тэр амлалтыг гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагад дэвшүүлж болох юм байна гэж ярилцлаа.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар:

2 үндсэн зорилт, салаад 3 зорилт дэвшүүлж байна. Гол үзэл санаа бол ИНБ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын шийдвэрлэлтэд оролцуулах. Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны

буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор дүгнэдэг болох.

Үнэлгээ, мониторинг бол Монгол улсын хувьд хяналт шинжилгээ хийж ирсэн гэхдээ хийхдээ дандаа гарцанд чиглэсэн иргэнд ямар нэгэн үр нөлөө байна уу, ТББ нарын чадавхи дээшилж байна уу гэж харахгүй, бусад ТББ нарын санаа оноо тусгагдаагүй төрийн байгууллага өөрөө өөрийгөө дүгнэж ирсэн бол одоо төрийн байгууллагыг ИНБ-аар дүгнэхэд өндөр ач холбогдол өгье, энэ тогтолцоог бүрдүүлье.

Төрийн бодлого хэрэгжээд төсөв тавигдаад үр дүн гараад асуудал болсоны дараа ИНБ хойноос нь явах дамжлага байна. Үүнийг засахын тулд бодлого батлагдахаас өмнө батлагдасны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесс дээр ИНБ-аар үнэлгээ хийлгээд тэрийг төрийн захиргааны байгууллага хүлээн зөвшөөрдөг тогтолцоог бий болгоё.

Орчин үеийн төрийн албанд иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг тогтолцоог бусад төрийн захиргааны байгууллага, төрийн алба бий болгосон байдаг. Өнөөдөр манайд иргэдийн сэтгэл ханамжийг жилд нэг удаа зарим ТББ нараар дамжуулж дүгнэдэг. Дүгнэхдээ цөөхөн хэдэн салбарыг сонгож аваад түүврийн аргаар дүгнэж явдаг. Хуулийн салбарыг сонгож аваад дүгнэхдээ ганцхан цагдаатай холбоотой иргэдийн сэтгэл ханамжийг дүгнээд хуулийн салбарын үнэлгээг өгөөд явдаг жишээтэй. Дүгнэлт дээр суурилаад ямар нэгэн арга хэмжээ, үйл ажиллагааг зохион байгуулаад тухай бүр ажлаа сайжруулдаг тогтолцоо манайд алга. Тэгэхээр иргэдийн сэтгэл ханамж буюу үйлчлүүлэгчдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг болох хэрэгтэй. Тогтмол гэдэг нь жилийн дараа иргэд сэтгэл ханамжгүй байсан тухайн орон нутагт сэтгэл ханамжгүй байгааг бид мэдлээ гээд ямарч үр ашиггүй, үр дүнгүй болоод байна. Тухай цаг минут бүрт нь дүгнээд сар бүр, хагас жилээр, улирал тутамд дүгнээд тус дүгнэлт дээр суурилаад төрийн байгууллага өөрөө өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо байх ёстой гэсэн санал байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Та бүхний саналыг сонсон тэмдэглэж авлаа. Маргаашийн дотор та бүхэн өөрсдийн саналыг бөглөж ирүүлэхэд бид нэгтгээд та бүхэнд хүргүүлнэ. Мөн 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр Олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулахаар төлөвлөж байгаа тул та бүхэн өөрсдийн гишүүн болон хамтрагч байгууллагуудад зар хүргэж дэмжин ажиллахыг хүсье. Өнөөдөр цаг заваа гарган ирсэнд баярлалаа.

Хуралдаан 2023 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 16.30 цагт өндөрлөв.

Хуралдааны тэмдэглэлийг хөтөлсөн:

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ
АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА Д.НОМИНЧИМЭГ

EXIT

ФОРУМ

EXIT

ФОРУМ

Төлөвлөгөө
Цаашид зөвлөгөө, харилцаа холбоонд хэн
Төлөөлөгчийн (ТАН) эвсэл
ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөл
Харилцах хугацаа
2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт
Төрөл зүйлтэй ямар асуудлыг шийдэхтэйгээ холбоо байна вэ?
Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагаас олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, эдлэл, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?
Зөрчлөөс бага, эсвэл зөрчлөөс сэргийлэх
Зөрчлөөс бага, эсвэл зөрчлөөс сэргийлэх
Асуудлын шийдэлтэй холбоотой ямар нэгэн эрх зүйн орчин байна уу?
Ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг
Ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг
Ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг
Ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулж танилцуулах
nchr@cabinet.gov.mn
2023.11.21

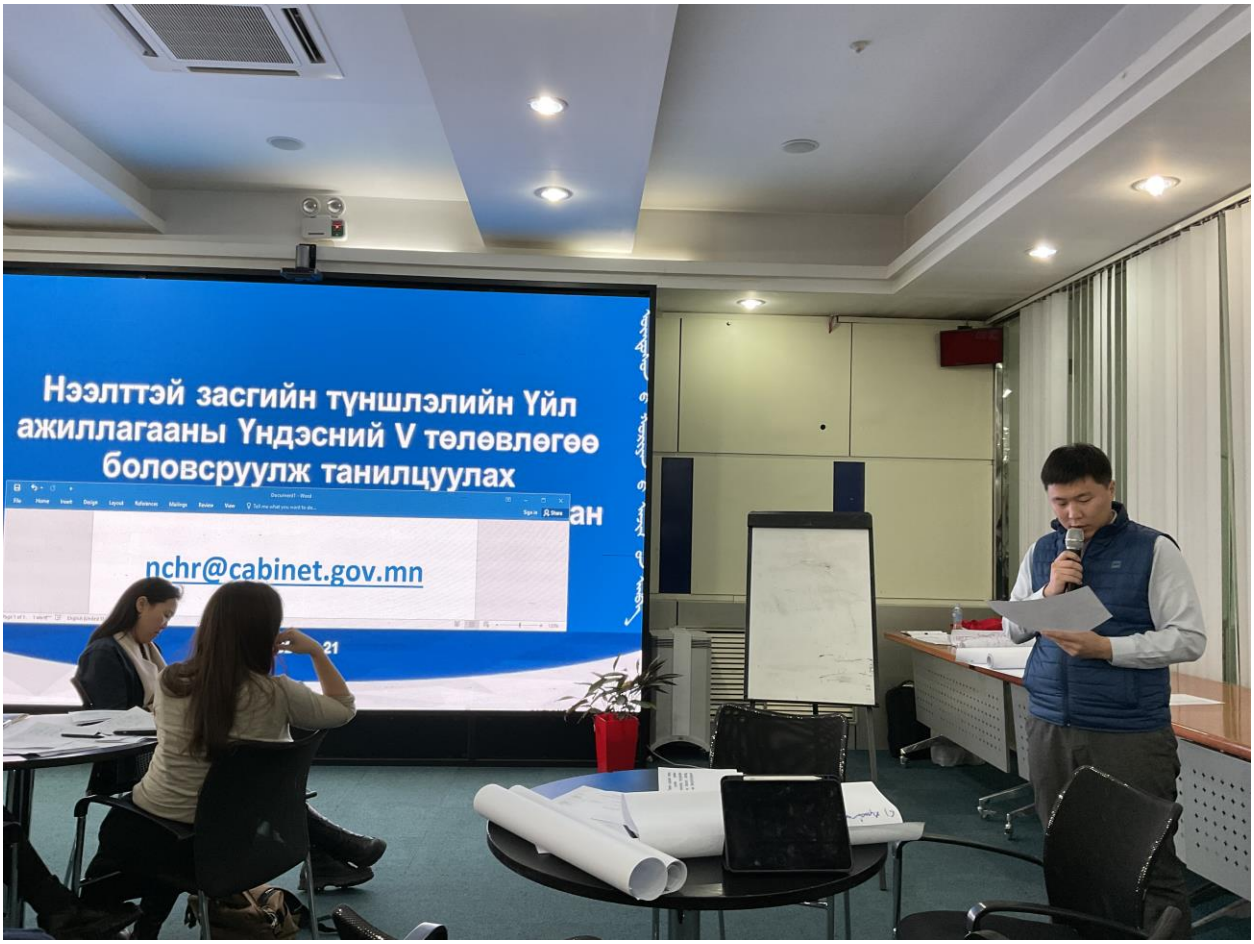
Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үйл
ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөө
боловсруулж танилцуулах
nchr@cabinet.gov.mn

ФОРУМ

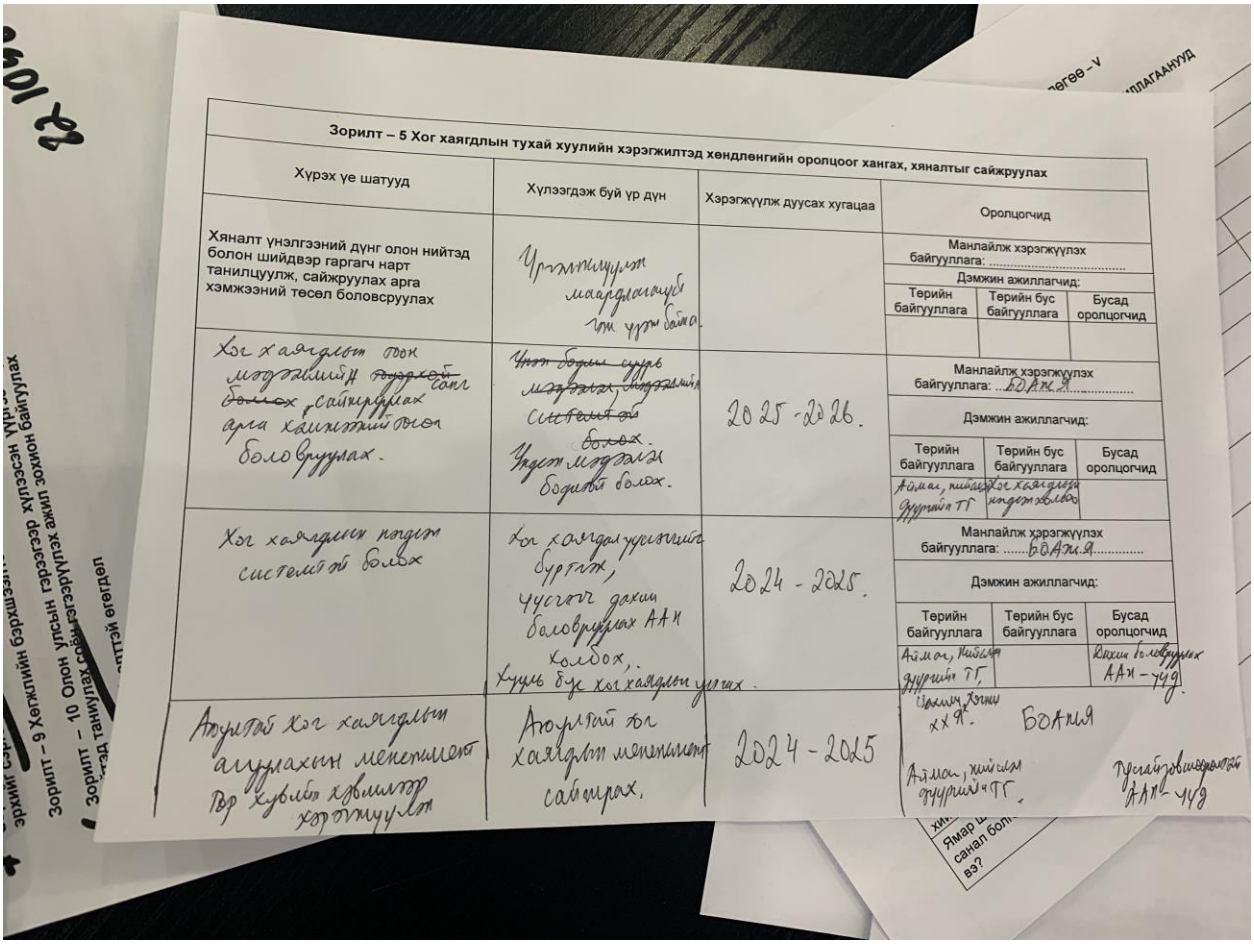

Зорилт – 5 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах	Үр дүнтэй мэдээлэгдсэн үр дүнтэй байна.		Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид: Төрийн байгууллага / Төрийн бус байгууллага / Бусад оролцогчид
Хог хаягдлын тухай мэдээллийн ~~нээлттэй~~ сан болох, сайжруулах арга хэлбэрүүдэд боловсруулах.	~~Нээлттэй сувгаар мэдээлэл, өгөгдлийн системтэй~~ болох. Үнэн мэдээлэл бодитой болох.	2025-2026.	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ Дэмжин ажиллагчид: Төрийн байгууллага: Аймаг, нийслэл дүүргийн ТГ / Төрийн бус байгууллага / Бусад оролцогчид: Хог хаягдлын менежмент хөгжүүлэх
Хог хаягдлын менежмент системтэй болох	Хог хаягдлын үүсгэгчийн бүртгэл, үүсгэгч дахин боловсруулах ААН холбох, хүнд бус хог хаягдлын улгах.	2024-2025.	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ Дэмжин ажиллагчид: Төрийн байгууллага: Аймаг, нийслэл дүүргийн ТГ / Төрийн бус байгууллага / Бусад оролцогчид: Дахин боловсруулах ААН-үүд.
Аюултай хог хаягдлын ачуулахын менежмент бүр хувьлэх хэрэгжүүлэх	Аюултай хог хаягдлын менежмент сайжрах.	2024-2025	Төрийн байгууллага: Хэмжээ хязгаар ХХЯ. БОАЖЯ Аймаг, нийслэл дүүргийн ТГ. Дүүргийн засаг захиргаа ААН-үүд

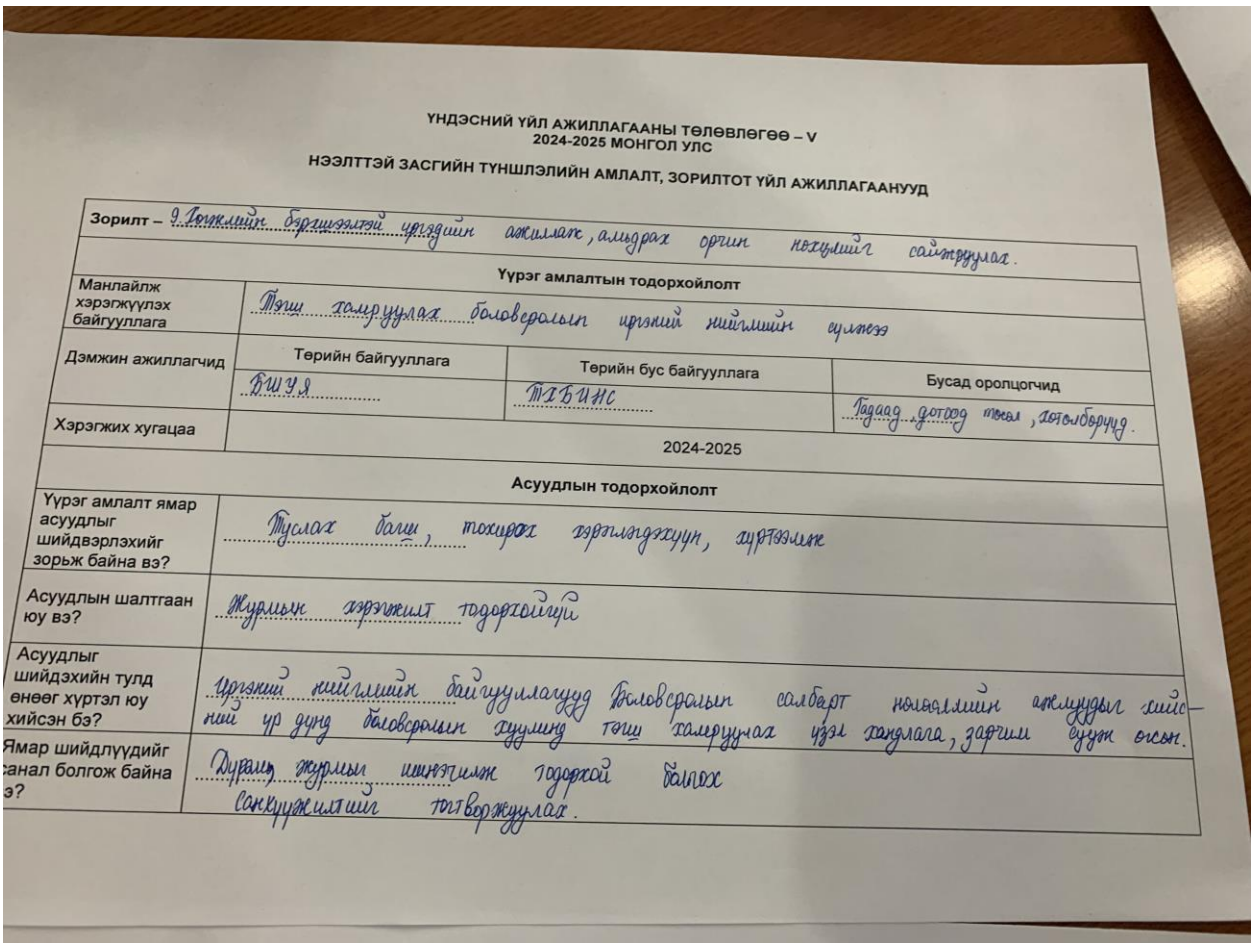

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2025 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

Зорилт – 9 Хогжлийн бүршээлтэй үрэлдэх ажилмах, алдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах.

Үүрэг амлалтын тодорхойолт

Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Төш хамруулах боловсролын үрэлжийн нийгмийн сүлжээ		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага: БШУЯ	Төрийн бус байгууллага: ТИБИНС	Бусад оролцогчид: Гадаад донор төсөл, хөтөлбөрүүд.
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		

Асуудлын тодорхойолт

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Туслах багш, тохирох хэрэглэгхүүн, хүртээмж
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Журмын хэрэгжилт тодорхойгүй
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Үрэлжийн нийгмийн байгууллагууд боловсролын салбарт нөлөөлөлийн ажлуудыг хийсэн ур дүнд боловсролын хүүлэд төш хамруулах үзэл хандлага, зарчим суурь өгсөн.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Дүрэм журмын шинэчлэл тодорхой болох Санхүүжилтийг тогтвержүүлэх.

irgen-tur.mn/mn/blog/ogp/single/225

‹ Буцах

Working group discussed NAP V third draft

21 Nov 2023 share

On November 13-17, 2023, comments were received online from Working Group members on the draft document of Open Government Partnership National Action Plan V. Following this, on November 21, 2023, a meeting of the working group was held, and was divided into sub-working groups. They worked on commitments and discussed according to the approved format by the OGP. The NAP V first draft had a total of 13 commitments, but as a result of the 2nd session, it was decided to propose 7 commitments. After the public discussion on November 30, 2023, the working group will meet on December 1 to discuss the NAP V 4th draft.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded

12:57 Thu 15 Feb

31%

‹ Буцах

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө боловсруулах Ажлын хэсэг 3-р хувилбар дээр ажиллав.

21 Nov 2023 share

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөөний төслийн баримт бичиг дээр Ажлын хэсгийн гишүүдээс 2023 оны 11 дүгээр сарын 13-17-ны өдөр цахимаар санал авсан. Үүний мөрөөр 2023 оны 11 дүгээр сарын 21-ны өдөр Ажлын хэсгийн хуралдаан болж Дэд ажлын хэсэгт хуваагдан зорилт бүрийг НЗТ-ээс батлсан загварын дагуу бэлдэж хэлэлцлээ. Анхны төсөл нийт 13 зорилттой байсан бол 2-р хуралдааны үр дүнд 7 зорилтыг дэвшүүлэхээр тогтсон. Энэхүү төлөвлөгөөний төслийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр олон нийтийн хэлэлцүүлгээр хэлэлцүүлсний дараа 12 дугаар сарын 01-ны өдөр Ажлын хэсэг хуралдаж төслийн 4-р хувилбарыг хэлэлцэх юм.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт – 1 Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
</table>

Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг. Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлйг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой. Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэр сөргөөр нөлөөлдөг
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас цааргалсан 2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авч дууссан
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	● Ил тодлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана ● Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно ● Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно ● Эрдэс баялгийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно ● Гэрээний ил тод байдлыг хангана ● Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна ● Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно ● Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хуульчилна ● Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно ● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно Улс, орон нутгийн төсөв, эрдэс баялгийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ ● Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх;</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td></td><td></td><td colspan="3">.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="8">Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="8">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="7">.....</td></tr>
</table>

Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
	-Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний үндэслэлийг тодорхой болгох	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....

<table>
<tr><td rowspan="3">Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх</td><td rowspan="3">-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын тухай дүрэм, журам сайжруулах. Түүний хэрэгжилт, хуулийн хэрэглээг сайжруулах.
-Төрийн мэдээлэлтэй шууд харьцдаг төрийн албан хаагчдын мэдлэг ойлголт, хандлагыг өөрчлөх
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг тусгай зохицуулах дүрмээр үүрэгжүүлэх</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах</td><td rowspan="5">-Судалгаа, мониторинг хийж хуулийн хэлэлцүүлэгт оруулах, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах
-ХЗҮХ-ийн судалгааны дүнг ажил болгон хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="5">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="5">Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах</td><td rowspan="5">-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судлах
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангах
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулах</td><td rowspan="5">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="3">-Сэтгүүлч мэдээлэл олж авах арга хэрэгслийн талаар хуулинд тусгах
-Сэтгүүлчдийн аюулгүй байдлын талаар тусгах</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Салбарын ёс зүйн болон хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтыг дэмжих. Бусад хууль тогтоомж болон стратегийн зорилт, зорилтуудтай уялдуулах</td><td rowspan="4">-Иргэний хууль болон Эрүүгийн хуулийн 13.14-ийг (гүтгэх заалт) өөрийн зохицуулалтаар зохицуулах. Хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтаар шийдэж болох заалтыг хуулиас авах, салгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх олон улсын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Төрийн байгууллагаас хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хийгдэж буй бүх гэрээг ил тод болгох</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

			.....	.....	.....

Зорилт – 3 Төрийн худалдан авах ажиллагаанд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид тулгуурлан хүний оролцоог багасгах, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоог хангах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....		

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Цахим каталогийн системийн өгөгдлийг цуглуулж ашиглалтад оруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Худалдан авах ажиллагааны хариуцлагын тогтолцоог төгөлдөржүүлж, RED FLAG INDICATOR бий болгох, олон нийтэд ил тод түгээх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 4 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
</table>

Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

<table>
<tr><th>Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td>Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил</td><td>.....</td><td>.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2">тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Улсын болон орон нутгийн төсвөөс томоохон санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын мэдээллийг ил тод болгох</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төрөөс ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 5 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам</td></tr>
</table>

Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага Барилга, хот байгуулалтын яам Зам, тээврийн хөгжлийн яам Эрүүл мэндийн яам Боловсрол, шинжлэх ухааны яам Батлан хамгаалах яам Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам Сангийн яам Эрчим хүчний яам Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга	Төрийн бус байгууллага Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо	Бусад оролцогчид .....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, ангилах ялгах үйл ажиллагааг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох, хаягдлыг дахин боловсруулж эдийн засгийн засгийн эргэлтэд оруулж, дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, үйлдвэрлэгч, импортын өргөтгөсөн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Хог хаягдлыг үүсгэгч нь буюу үйлдвэрлэгч, импортлогч нь хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, устгахтай холбоотой хариуцлага; 2.Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах үйл ажиллагаанаас гарган авсан эрчим хүчний үнэ, тарифыг батлаагүйгээс эрчим хүчийг зах зээлийн эргэлтэд оруулах, төвийн шугамд нийлүүлэх боломж хягаарлагдмал; 3. Хог хаягдал цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг ОНӨҮГ, ТҮК гүйцэтгэснээр урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардал өндөр; 4. Хог хаягдал дахин боловсруулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн ижил төрлийн импортын бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөх боломж багатай; 5. Ил задгай хог хаягдалд тавих хяналт, хариуцлага сул 6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ бага		

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*<u>Энгийн хог хаягдал</u>* Улсын хэмжээнд цуглуулж, тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 2 402.5 мянган тонн байсан бол 2022 онд 2 496.5 мянган тонн болж, 3.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Энгийн хатуу хог хаягдлын 63.3 хувийг өрхийн хог хаягдал, 36.7 хувийг ААНБ, зам талбай, бусад газраас цуглуулсан хог хаягдал эзэлж байна, Дахин ашигласан, боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 онд 73.4 мянган тонн болж 2021 онтой харьцуулахад 60.7 хувиар буурсан. Улсын хэмжээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр: • Хог хаягдлын менежмент үндэсний форум • “Хангайн бүсийн ногоон байгууламж ба хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” нь сургалт, зөвлөгөөн • “Хоггүй цэвэрхэн Монгол” аян /жил/ • “Цэвэрхэн наадацгаая” аян /жил бүр/ • Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын бүтцийн судалгаа 2019-2020 • “Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаадын хог хаягдлын судалгаа • Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн гэр хорооллын болон орон сууцны нийт 131 айл өрхөөс 2624 кг хог хаягдал бүхий 1487 дээж цуглуулж хог хаягдлын бүтцийн судалгааг боловсруулсан. • Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор орон нутагт хаягдал сав нягтруулан шахах төхөөрөмж **нийт 25** суурилуулсан. • Алслагдсан аймгуудын хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор Завхан аймгийн 8 сумдад хог хаягдал шатаах дунд оврын зориулалтын зуухыг 2022-2023 оны хооронд хүлээлгэн өгсөн. • Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших / хуучнаар **Улаан чулуутын хогийн цэ**г буюу Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэг /НЭХЦ/, Баянзүрх дүүргийн 24-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших Цагаан дабааны төвлөрсөн хогийн цэг /ЦДХЦ/-ийг үе шаттайгаар хэсэгчлэн хаах ажлыг 2020 оны 6-р сараас эхлүүлсэн бөгөөд 2023 оны 2-р улирал гэхэд 2 хогийн цэгийг бүрэн хаасан. Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах төслүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан.Үүнд: 1.**Хог хаягдлаас үүдэх ил шаталтыг бууруулах бүсийн төсөл** Төсөл санхүүжүүлэгч: Даян дэлхий байгаль орчны сан /GEF/ Төслийн гэрээний дүн: 1,2 сая ам.доллар Төсөл хэрэгжүүлэгч: UNIDO, БОАЖЯ, УБЗАА **Төслийн хугацаа: 2015 оны 09 сар -2020 оны 09 сар** **Төслийн зорилго**: Хог хаягдлын ил шаталтаас удаан задардаг органик бохирдуулагч буюу диоксины хэмжээг бууруулах

	Төслийн үр дүн: Баянзүрх дүүргийн 24 дүгээр хорооны Цагаан дабааны хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хог хаягдлын тухай хуульд заасан 1-р зэрэглэлийн эрүүл ахуй шаардлага, олон улсын стандартад нийцсэн гэр хорооллын үнсийг хүлээж авах ландфил, агуулахын барилга барьж байгуулж, Нийслэлийн захирагчийн ажлын албанд хүлээлгэн өгсөн 2.Улаанбаатар хотод Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэрүүдийг олон улсын буцалтгүй тусламжаар Нарангийн энгэрт байгууламж байна. Тухайлбал: • Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах 2 үйлдвэр • Хүнсний хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр • барилгын хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр 3. Каритас Чех Репаблик (КЧР) нь Европын Холбооноос санхүүжүүлж буй "Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах" төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг төслийн хүрээнд “Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох” судалгааны ажлыг “Эс Ай Си Эй” ХХК-ын судалгааны баг нь гүйцэтгэн олон нийтэд түгээгээд байна. Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол Улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах төслийн хүрээнд зорилтот бүлгүүдийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох зорилготой судалгаа юм. ,Уг судалгааны тайланг https://issuu.com/caritas16/docs/tlna_mon цахим хуудсанд байршуулсан. Мөн уг төслийн хүрээнд Хуванцар хог хаягдлыг ялган ангилах, цуглуулах Булган аймгийн Хишиг Өндөр сумын хог хаягдлын менежментийн сайжруулах зорилгоор эхний цэгээс эцсийн цэг хүртэлх хог хаягдлын менежментийн загвар зөвлөмжийг боловсруулан хэвлүүлж, **https://mongolia.charita.cz/mn/Tusul-khutulburuud/Tusul-kh/plastic-recycling/сайтад мэдээллийг байршуулсан.** 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх чиглэлээр**:** Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 26-ны өдрийн А/571 дүгээр захирамжаар ажлыг хэсэг байгуулагдсан. БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Тайж ХХК-тай санамж бичиг, Англи Улсын хөрөнгө оруулалттай Нааново грийн энэржи Монголий ХХК, БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Экоюуби ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ, 2022 онд Нийслэлийн захирагчийн ажлын албантай тус тус байгуулсан. Нааново Грин Энержи Монголиа" ХХК нь Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт “Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх” 14 МВт-ын хүчин чадалтай .
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Олон улсад хог хаягдлыг бохирдуулагч нь дангаар эсвэл хамтран хариуцах эсвэл эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар устгах санхүүжилтийг бохирдуулагч буюу үйлдвэрлэгч, импортлогчдоос гаргуулах туршлагыг хэрэгжүүлдэг. Манай орны хувьд энэхүү туршлагыг 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга /40.5-д “Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.14-т “үүсэх хог хаягдлыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч хариуцах зарим

	бүтээгдэхүүний жагсаалтыг төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран батлах” гэж/-д тусгасан боловч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан журмыг тогтоогүйгээс энэхүү зохицуулалт хэрэгжихгүй байна. Иймд Эко төлбөрийн тухай хуулийн төслийг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулсан бөгөөд төсөлд дараах бараа, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч хувь хүн, хуулийн этгээд эко төлбөр төлөгч байхаар тусгасан болно. Үүнд: 1. **хоол хүнсний нэг удаагийн хуванцар хэрэгсэл;** 2. **нийлэг хальсан уут;** 3. **бүх төрлийн бүтээгдэхүүний** хуванцар сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон хуванцар сав; 4. **бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шинэ, хуучин дугуй;** 5. **ахуйн хэрэглээний зай хураагуур;** 6. **аккумулятор, бусад зай хураагуур;** 7. **химийн бодис;** 8. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний шилэн лонх, сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон шилэн лонх, сав; 9. цахилгаан хэрэгсэл /мөнгөн ус агуулсан/. Эко төлбөрийн тухай хууль батлагдсанаар дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах боломжтой дээр дурдсан хог хаягдал үүсгэх бараа, бүтээгдэхүүнд эко төлбөр ногдуулан, эргээд үүссэн хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулсан үйлдвэрлэгч, импортлогчийг дараагийн эко төлбөрөөс хөнгөлнө. Мөн эко төлбөрийн орлогоор хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэх юм. **<u>Нийслэл:</u>** • Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 22 ТҮК ажиллаж байгаа ба үүнээс ОНӨААТҮГ статустай 14, ХХК статустай 8 ТҮК ажиллаж байна. */ХТГ, хог тээвэр, зам цэвэрлэгээ бүгд/* Хог тээврийн автомашины парк шинэчлэлт 2006-2018 оны хооронд нийт **374** машинаар хийсэн ба **140** нь ашиглах боломжгүй эвдэрч, ашиглалтаас гарсан. Иймээс ОНӨААТҮГ-ыг хувьд шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох; • Төвлөрсөн хогийн цэг дээр очсон хойно нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж шилжүүлэх биш эх үүсвэр дээр нь ангилан ялган дахин боловсруулах үйлдвэр рүү шилжүүлэх тогтолцоог бий болгох; **<u>Орон нутгийн хэмжээнд:</u>** • Үүсгэгч нь хариуцна бохирдуулагч нь төлнө зарчмын дагуу дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг шилжүүлж, дарж булах хаягдлын хэмжээг бууруулах; • Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг нэг иргэнээр тооцон бодитоор тогтоох;

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">• Хог хаягдлыг шатааж эрчим, хүч боловсруулах үйлдвэрийг яаралтай эхлүүлэх;
• Хог тээврийн байгууллагуудыг хувийн хэвшилд шилжүүлж өрсөлдөөнийг бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;
• Хог хаягдлыг ангилан, ялган тээвэрлэх ажлыг аймаг, нийслэлийн хэмжээнд шинэ түвшинд хүргэх</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. “Алсын хараа-2050”-д хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг 2025 онд 30 хувь, 2030 онд 40 хувьд хүргэх зорилт хангагдана.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">.....</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хог хаягдлын тоон мэдээллийн санг сайжруулах, арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">Үндсэн мэдээлэл бодит болох</td><td rowspan="3">2025-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хог хаягдлын нэгдсэн системтэй болох</td><td></td><td>2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">Хог хаягдал үүсгэгчийг бүртгэх, үүсгэгч дахин боловсруулах ААН-тэй холбох, хууль бус хог хаягдлыг устгах</td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Аюултай хог хаягдлын агуулахын менежментийг төр-хувийн хэвшлээр хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="2">Аюултай хог хаягдлын менежмент сайжруулах</td><td rowspan="2">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 6 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td colspan="2">.....</td><td colspan="2">.....</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Зорилт 6.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна					
6.1.1. Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	**.....**	**.....**

шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх					
6.1.2. Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон мэдээллийг дэлгэрэнгүй байдлаар ил болгох зохицуулалт оруулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
6.1.3. Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
6.1.4. Тухайн жилийн төсвийн төслийн танилцуулгын мэдээллийн агуулгыг сайжруулах	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.1.5. Нийслэл дүүргийн төсвийн мэдээллийн ил тод байдлын сайжруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.1.7. Төсөв батлахад УИХ-ын гишүүд, ИТХ-ын төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн саналыг ил тод иргэдэд мэдээллэнэ.</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Зорилт 6.2.Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.2.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.2.2. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих томоохон төсөвт өртөгтэй хөрөнгө оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.2.3. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг хавсралтаар оруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">6.2.4. Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td>6.3. Иргэдийн оролцоог төсвийн төлөвлөлт, хяналтад нэмэгдүүлэх</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.3.1. Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 7 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, ханган нийлүүлэлтийн ил тод байдал, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)</td></tr>
<tr><td>Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

	ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод	Олон улсын байгууллага, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг хангах		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын мэдээллийг ил тод хүргэх эрх зүйн орчин хангалтгүй, нэгдсэн цахим тогтолцоо бүрдээгүй, иргэдэд эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдээлэл хүргэх тогтолцоо сул, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол хангалтгүй.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	1. “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль”-ийн шинэчлэн найруулсан төсөлд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаарх санал боловсруулж, хуулийн төслийн хамаарах заалт бүрт оруулсан. 2. Импортын эмийн үнийн болон бусад мэдээллийг авдаг болох талаар Гаалийн ерөнхий газартай хамтран ажиллах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна. Мөн эмийн бүртгэл мэдээний “Лайсмед” программ хангамжийн өгөгдлийн санг бүрдүүлэхээр Гааль, татвар санхүү мэдээллийн технологийн төвийн И-баримтын мэдээллийн сангаас эмийн үнийн мэдээллийг Үндэсний дата төвийн үүсгэж өгсөн https://vcsa.gov.mn/ виртуал сервер рүү татаж авах хэрэгцээ гарч ГТСМТТ-өөс дээрх сервер лүү хандах боломжийг бүрдүүлж өгөх тухай хүсэлтийг Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газарт хүргүүлж, И-баримтын мэдээллийн сангаас ГТСМТТ-өөр дамжуулан https://vcsa.gov.mn/ серверээр дамжуулан мэдээлэл хүлээн авах боломжийг бүрдүүлсэн. 3. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас 2021 онд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг үнэлэх судалгааг 7517 хүнийг хамруулан хийсэн. Судалгаанд хамрагдагсдын 50-аас дээш хувь нь эм худалдан авахдаа хэрэглэх заавар болон бусад шаардлагатай мэдээллээ хангалттай авч чаддаггүй гэж хариулсан байсан. Иймд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг сайжруулахаар жил бүр аян зохион байгуулах, эмийн мэдээлэл сэтгүүл, гарын авлага, постер хэвлүүлж эмийн сангуудаар байршуулах, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл зөвлөгөө өгөх, байгууллагын цахим хуудсанд мэдээлэл байршуулах зэрэг арга хэмжээг авё байна. Мөн эмийн зааврыг иргэдэд ашиглахад хялбар болгох зорилгоор MEDTEX гар утасны аппликешн нэвтрүүлсэн бөгөөд ингэснээр иргэд Монгол улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн мэдээлэл, хэрэглэх заавар, зургийг шууд гар утаснаасаа авах боломжтой болсон.		

Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Эм,эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийг шинэчилсэн найруулга болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичгийг батлуулах. Нэгдсэн цахим тогтолцоог бүрдүүлэх Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, дадлыг 2 жил тутамд үнэлж, үр дүнд суурилсан арга хэмжээг зохион байгуулах
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна. Зохицуулалт тодорхой бус байсан үйл ажиллагааны эрх зүй тодорхой болно. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах	Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.	2024-2026	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод	ОУБ, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд
Эмийн чанар, аюулгүй байдал, хангамж, худалдан авалтын цахим тогтолцоог сайжруулах	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.	2024-2028	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

			ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод	ОУБ, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд
Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх	Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.	2024-2028	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод	ОУБ, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд

Зорилт – 8 Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	.....
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	.....

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Өмчийн аливаа хэлбэрийн аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаандаа хүний эрхийн магадлан шинжилгээ хийдэг байх эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

			.....	.....	.....

Зорилт – 9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ХНХЯ		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	ХБХХЕГ	Түгээмэл хөгжил	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Монгол улсын хууль тогтоомж, дүрэм журам, практикт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст хандах эрүүл мэндэд суурилсан загвар давамгайлсан хэвээр байгаа нь Хөгжлийн Бэрхшээлтэй Хүмүүсийг Конвенцид нийцүүлэн өөрчлөх байна		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Ойлголт, хандлага хуучин загвараар инерцээрээ үргэлжилж байна		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Ойлголт хандлагыг өөрчлөх анхан шатны Сургалт явагдаж байна.		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	1. Өнөөгийн үйлчлэх гол хууль, дүрэм, журамд Конвенцид нийцэж байгаа талаар үнэлгээ хийх 2. Ойлголт хандлагыг өөрчлөх анхан шатны сургалтын дүнд ойлголт, хандлага буруу байна гэсэн мэдээлэл өгч байгаа ч асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэх, ямар сайн туршлага байгаа талаар огт байхгүй. Иймээс дараа дараагийн гүнзгийрүүлсэн шатны сургалт хэрэгтэй байна.		

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Төр, Засаг, Олон нийтийг хамарсан аливаа бичиг баримт Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг ялгаварлан гадуурхаагүй, орхигдуулаагүй, тусгаарлаагүй, буруу ойлголт, хандлагаар авч үзээгүй болж Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний конвенцид нийцэн гарах болно.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">1. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
2. ахисан түвшингийн сургалтын модуль боловсруулах
3. сургалт явуулж эхлэх</td><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн асуудлыг төр, засаг, олон нийтийн асуудал дээр оролцуулах зөв ойлголт, хандлага төлөвших</td><td rowspan="3">2027</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, Түгээмэл хөгжил</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>ХБХХЕГ</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.1. Нийтийн тээврийн зогсоолын стандартыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст хүртээмжтэй болгох</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">4. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
5. Загвар зогсоол баригдах
6. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="3">2025</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн журмыг шинэчлэх
8. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
9. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний төлөөлөл оролцох</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, Улаанбаатар хотын захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Бүх яамд, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.3. Улаанбаатар хотын явган хүний замыг шинэчлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">10. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
11. Загвар зогсоол баригдах
12. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих</td></tr>
<tr><td></td><td>Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн</td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын захиргаа</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">13. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хульд нэмэлт оруулах
14. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
15. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
16. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="3">оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачлага нэмэгдэх</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.5. Тэгш хамруулах боловсрол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг хамруулах</td></tr>
<tr><td rowspan="4">17. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, Туслах багшийн хангамж, ойлголтын талаар үнэлгээ хийх
18. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, туслах багшийн талаар БШУЯ-аас журам шинэчлэн гаргахн</td><td rowspan="4">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд боловсролд хамрагдах боломж нэмэгдэж хамрагдалт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БШУЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>БЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="2">19. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээлтийн дүрэм журмыг шинэчлэн боловсруулах
20. Хөдөлөмөрийн нөхөн сэргээх үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="2">хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="2">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			ХХҮЕГ, ХБХХЕГ	Бизнес инкубатор төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо

Зорилт – 10 Олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлж, цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг олон нийтэд таниулах соён гэгээрүүлэх ажил зохион байгуулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	.....	.....	.....
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	.....		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	.....		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	.....		

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">.....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Цаазаар авах ялын хор хөнөөлийг таниулсан сургалт хийх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Медиа контент хийх</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

Зорилт – 11 НЭЭЛТТЭЙ ӨГӨГДӨЛ			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ЦХХХЯ, Үндэсний статистикийн хороо		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	МҮХАҮТ	Иргэн, аж ахуй нэгжүүд
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хууль эрх зүйн орчинд дүрэм, журмуудыг баталж тодорхой түвшинд мөрдөгдөж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс нэгдсэн ойлголтгүй, хэрэглээнд тогтмолжоогүй байна.		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь ЭЗ-ийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна. 2. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна. 3. Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхэлсэн байгаа.		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.		

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацийг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="4">.....</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>**.....**</td><td>**.....**</td><td>**.....**</td></tr>
<tr><td>Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө</td><td>.....</td><td>.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
</table>

нийтэлж буй мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

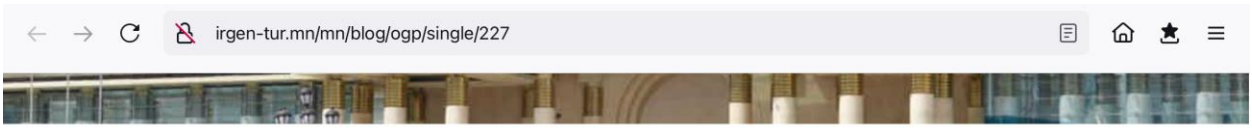

‹ Буцах

ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГТ УРЬЖ БАЙНА

27 Nov 2023 share

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө боловсруулж танилцуулах Ажлын хэсгийн хуралдаан, цахим саналаас гарсан төлөвлөгөөний төслийг танд хүргүүлж байна. Төсөлд нийт 9 зорилт туссан бөгөөд нэмэлтээр санал оруулах боломжтой. Бид 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр 10.00-12.00 цагт Олон нийтийн хэлэлцүүлгийг цахимаар зохион байгуулах тул таныг төлийн баримт бичигт санал өгч оролцохыг урьж байна. Та доорх линкээр орж бүртгүүлэн оролцоно уу: https://us06web.zoom.us/meeting/register/tZUkdOypqjwpHNGeI7Z3MP2WQiYp0IKeMOvz

Хэрвээ тухайн цагт хэлэлцүүлэгт оролцох боломжгүй бол Ажлын албаны цахим хаяг **NCHR@cabinet.gov.mn** руу 30-ны өдрийн 17.30 цаг хүртэл цахимаар хүргүүлэх боломжтой.
Энд дарж файлыг татаж авна уу.

Хүндэтгэсэн,
Нээлттэй засгийн түншлэл Дэмжих нэгж

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

‹ Буцах

INVITATION FOR PUBLIC DISCUSSION

27 Nov 2023 share

Following Working group's meetings and online questionnaire, the draft of the OGP National Action Plan is ready for your discussion. The draft includes a total of 9 commitments, and additional commitment can be submitted.
We will be organizing an online public discussion on November 30, 2023 at 10:00AM-12:00PM. We invite you to participate and share your ideas about the draft. Please register by following the link below: https://us06web.zoom.us/meeting/register/tZUkdOypqjwpHNGeI7Z3MP2WQiYp0IKeMOvz

If you are not able to participate in the discussion, you can submit your proposal electronically to the e-mail address **NCHR@cabinet.gov.mn** until 5:30PM Nov 30th.
Thank you.
Download here.

Sincerely,
Open Government Partnership Support Unit

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

‹ Буцах

ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ВИДЕО ТАНИЛЦУУЛГА

30 Nov 2023 share

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний үйл ажиллагааны V тайлангийн төлөвлөгөөн дээр санал авахаар Олон нийтийн хэлэлцүүлэг 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр зохион байгуулав. Оролцогчид өөрийн дотор цахимаар (NCHR@cabinet.gov.mn) саналаа өгөх нээлттэй байна. Хэлэлцүүлгийн үеэр танилцуулсан төслийн видеог энэ линкээр хүлээн авна уу. Баярлалаа.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

‹ Буцах

INTRODUCTORY VIDEO of NAP V draft during PUBLIC DISCUSSION

30 Nov 2023 share

Public discussion was held online on November 30, 2023 to receive comments on the draft of the Open Government Partnership's National Action Plan V. Participants are open to submit comments online (NCHR@cabinet.gov.mn) within today. Please receive the video of the draft presented during the discussion at the link here. Thank you.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

Зорилт – 1 Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг сайжруулах			
Түүнд хамаатлын түвшингээнээ			
Жилийнбайгууллагын байгууллага	Хуулъ хуй, долоод хэрэгийн нам		
Дээжин амлалтаад	Тэрийн байгууллага	Тэрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Түүт судлай, хуяд уйдэдэрийн нам Цэлэн-нагчол, гаралтын зохиолоо нам	Тэлэлт хөсөлөх найгал (ТХН) хөсөг	ОУМТЗС-ын Үндэсний зөвлөл
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Ассудлын тодорхойлолт			
Түүнт амлалт яаар ассудлыг шийдэрэгсэлийг зорьж байна вэ?	Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагаг олон нийтийн оньшгтад хүрэлт, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, зөвлөгө, яаж сонирхолы зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах		
Ассудлын шалтгаан юу вэ?	Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа уул уурхайтай холбоотой үйл ажиллагаа нь нүүрсний ил уурхайгаар явагдаж, ихэнх сонирхолын зөрчлийн эрсдэлтэй байдаг. Гүт судлайн хэрэгцээтэй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь сүү судлайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлэх, орон нутагт үйл ажиллагаа, зөрчил маргаан үүсгэдэг. Монгол Улс 2006 оноос эхлэн ажилтаай хэрэгжих ерсэн Олборлох уйдэдэрлийн ил тод байдлын санаачлагын гишүүнээ нэмэгдүүлэх, ил тодорхой нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой тар, хүнийн хэвшлийг сурэх хэрэгцээгэ хүлээж багатааваагүйтэй холбоотой. Ил тод байдал, ажлаатаын түүт байдал нь ярилцан чадварыг нэмэгдүүлэх, зөрчлөө зохицуулах хэрэгцээ чухалчлагдаг		
Ассудлыг шийдэхийн тулд ямаа хүртэл яу хийсэн бэ?	Түүт судлай, хуяд уйдэдэрлийн нам2020 оны Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг түхэй хүлээн төслөөр Монгол Улсын д ярлэн бэрэгжэх шаардлагатай. 2022 оны Хуулъ хуй, долоод хэрэгийн нам дээрх хүлээн төслөөр тэлэлт тогоо авч, Олборлох уйдэдэрлийн ил тод байдлын түхэй хүлээн төслөө бэлтгэх ажлаатаа, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бүлэг баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах ассудлыг нэмж түхэй олон нийтэд сонгт авч дүгнэлт		
Яаар шийдлүүдэй сонгт болгох байна вэ?	• Ил тодыг хангах үйл ажиллагаа уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагаг Засгийн газар зөрчүүдэн хэрэгжүүлэлтэ гүүлэнэ • Эрдэс баялгийн мэдээллийн хэсэгэ сонгийн бүдүүн, үйл ажиллагаа хүлээлгэх, тарайн хэлтэгй өөрдлийн сангай хэлбэлэ • Мэдээллийн сан бүдүүлэлтай хэлбэлэй тарайн байгууллагуудын чат удирдлэ тодорхойлно • Эрдэс баялгийн салбарт зүүлийн нөхцөлөөйн ил тод байдлын түхэй шаардлага тогтоно • Гүрэлэй ил тод байдлыг хангана • Тэрэлэй баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагаа ил тод байдлыг хүлээлгэнэ • Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг тарайн ажлаг хүлээлэ эгнээдэд ил тод байдлын түхэй шаардлага тогтоно • Ашигт малтмал, газрын тосны түхэй эзэмшэлэл олгох талбайн сонгодуул тогтоох, түхэй эзэмшэлэл олгох, байгалийн баялаг ашиглалтай холбоотой гэрээ байгуулах, зайлуулын вилын ид дүлөөлэ тайлан, тэнхэл здийн засгийн үзүүлэгэ багтаа, газар, ус ашиглах эзэмшэлэл олгох гэрээ сонгодуул гэрээг үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хүлээлгэнэ • Ил тод байдлын хөлөг, сангийдын бодлогыг тодорхойлох, хүлээн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дэмжэ зүгээлэй сайт-хөлөг сонсдуулэг хөлөг мэдээлэлэ Swil Dominion

НЗТ-ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ВИДЕО ТАНИЛЦУУЛГА

7 views 2mo ago ...more

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хороо 29

Subscribe

0 Share Download Clip Save

Comments

Restricted Mode has hidden comments for this video.

Description

НЗТ-ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ВИДЕО ТАНИЛЦУУЛГА

0	7	Nov 30
Likes	Views	2023

Transcript

Follow along using the transcript.

Show transcript

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хороо

29 subscribers

Videos About

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны
... дугаар сарын ...-ны өдрийн
... дугаар албан бичгийн хавсралт

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС
НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас болгоомжилсон ~~гацаасан.~~ 2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авч дууссан.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	● Ил тодлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана. ● Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно. ● Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно. ● Эрдэс баялгийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Гэрээний ил тод байдлыг хангана. ● Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна. ● Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хуульчилна. ● Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно. ● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, эрдэс баялгийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. ● Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	(Нөхөж бичих)

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
			Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
Олборлох үйлдвэрлэлийн ~~Эрдэс баялгийн салбарын~~ ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх	Хуулийн төслийг баталсан байна	2025 ондоо	УУХҮЯ, БОАЖЯ, ЦХХХЯ	ТАН эвсэл	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл

<table>
<tr><td rowspan="4">Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ТӨБЗГ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>СЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
</table>

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ГУРАВДУГААР ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр 14.00 цагт зуум платформ дээр цахимаар зохион байгуулав.

Ирц: 52 хувь

Оролцсон:

1. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан
2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
3. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр
4. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
5. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
6. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар
7. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Г.Энхмөнх
8. Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч О.Номинчимэг
9. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул
10. Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах
11. Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга Н.Давааням
12. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
13. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул
14. Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбат (төлөөлөгч оролцсон)
15. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн (төлөөлөгч оролцсон)
16. “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Э.Мөнхжаргал
17. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
18. Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн
19. “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
20. Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
21. “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа
22. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам
23. “Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа
24. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоо (төлөөлөгч оролцсон)

25. “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
26. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
27. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Оролцоогүй:

1. Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж
2. Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсан
3. Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж
4. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Э.Энхтуяа
5. Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга Б.Золбоо
6. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга П.Оюунаа
7. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ц.Болорчулуун
8. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр
9. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэл
10. Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Баярмандал
11. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа
12. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга С.Баясгалан
13. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
14. Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор О.Хатанболд
15. Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал Д.Бумдарь
16. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
17. “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа
18. “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон
19. “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан (төлөөлөгч оролцсон)
20. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
21. Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал О.Нурболат
22. “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг
23. “Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд
24. “Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Ц.Тамир
25. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Сайн байцгаана уу? Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе. Ажлын хэсгийн 3-р хуралдаанд хүрэлцэн ирсэн та бүхэнд баярлалаа.

Бид төслийн бичиг баримт дээр ажиллаад нилээд хугацаа өнгөрлөө. 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдөр НЗТ-тэй танилцах вебинарыг зохион байгуулсан. 2023 оны 11 дүгээр сарын 09-ны өдөр Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг зохион байгуулж Үндэсний үйл ажиллагааны 4-р төлөвлөгөөний хүрээнд хэрэгжүүлж дуусаагүй үүрэг, амлалтыг багтаасан эхний төслийг танилцуулсан. Үүний дараа 11 дүгээр сарын 13-17 өдөр ажлын хэсгийн гишүүд цахимаар санал өгч төлөвлөгөөний төслийн 2-р хувилбар бэлэн болсон. Ажлын хэсэг 11 дүгээр сарын 21-ны өдөр дэд ажлын хэсэгт хуваагдан ажиллаж төслийн 3-р хувилбарыг гаргасан. Өчигдөр буюу 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн олон нийтийн хэлэлцүүлгий зохион байгуулсан ба хэлэлцүүлгийн мөрөөр хоёр санал ирсэнийг бид өнөөдөр та бүхэнд танилцуулахад бэлэн болсон байна. Өнөөдөр Ажлын хэсгээс ирүүлсэн саналыг нэгтгэн ирэх долоо хоногт төрийн байгууллагууд руу албан бичиг хүргүүлж саналыг авна. Ингээд өнөөдрийн хуралдааныг нээхээр Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайханыг урьж байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан:

Сайн байцгаана уу? Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе.

НЗТ-ийн Ажлын албаны зүгээс 12 дугаар сард багтаан ирэх жилүүдэд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж танилцуулах чиг үүрэг гүйцэтгэж байна. Үүнтэй уялдуулан хамгийн чухал ажил бол төслийн бичиг баримт дээр оролцогч талуудаас саналыг авч нэгтгэх ажил юм. Өнөөдрйин ажлын хэсгийн хуралдааны үр дүнд санал байвал тусган, санал байхгүй бол саналгүй хэмээн эцэслээд холбогдох яамд, агентлаг, бусад оролцогч нарт албан бичгээр хүргүүлж саналыг нэгтгэн баталгаажуулах байгаа. Албажуулах ажилд хугацаа шаардлагатай тул ирэх 2 долоо хоногт бид саналыг авна гэж тооцож байна. Өнөөдөр хуралдаанд оролцож байгаа ажлын хэсгийн гишүүн та саналаа чөлөөтэй илэрхийлээрэй гэж хүсэх байна. Ингээд ажлын хэсгийн хуралдааныг чиглүүлнэ үү хэмээн Номинчимэгт шилжүүлье.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Цахим шуудангаар хүргүүлсэн файлыг харж болох линкийг та бүхэнд чатаар явууллаа. Файлыг хамт нээж харья.

Шар өнгөөр өчигдөр ирсэн саналын дагуу өөрчлөлт хийсэн хэсгийг тодруулсан байна.Та бүхэн хараад хасах, дэмжих санал юу байна хэлээрэй. Анхны хувилбартай харьцуулахад төсөл маань одоо 10 зорилттой болсон байна. Мөн өнөөдрийн дотор цахимаар саналаа хүргүүлэх боломжтой байгаа.

Цаг хэмнэх үүднээс би зорилт бүр дээр асуугаад явья.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах
Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах

“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ н.Билгүүн:

Өмнөх хуралдаан дээр “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ , “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ, “Глоб Интернэшнл төв” ТББ нар хамт дэд ажлын хэсэг болж суугаад Зорилт 2 дээр ажилласан. Цэгээр тэмдэглэсэн дутуу хэсгийг нөхөж бичих ёстой юу?

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Тийм. Энэ мэдээллийг нөхөж бичих ёстой.

Зорилт – 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох
Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Иргэний нийгмийн оройн зай гэсэн зорилт дээр санал хэлмээр байна. Нэмэх нэг санал байна. Иргэний нийгмийн байгууллагуудын түншлэлийг дэмжих гэж оруулах санал байна. ИНБ тодорхой асуудал дээр хамтдаа ажиллаж байж үр дүнд хүрдэг. Манайд ИНБ-ын түншлэлийг төр засгаас дэмждэг зүйл байхгүй. Энэ бол иргэний нийгмийн орон зайг сайжруулж байгаа дараагийн шат юм. Тийм ч учраас ТХЗ 17-ыг хэмжих нэг зүйл бол төсвөөс ИНБ-ыг дэмжин зарцуулсан мөнгөний хэмжээ байдаг. Энэ бол шалгуур үзүүлэлт, гэвч манайд байдаггүй. Энийг оруулвал сайн байна. Энэ бол төр ИНБ-ын түншлэл биш ИНБ-ын хоорондын түншлэл шүү. Хариуцах байгууллага дээр ХЭХҮХ-ыг оруулж өгөх саналтай байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

За ойлголоо. Таны саналыг тусгаад шинэчилсэн төслийг ажлын хэсгийн гишүүдэд өнөөдөр хүргүүлэх болно. Зорилтуудыг үргэлжлүүлэн танилцуулая.

Зорилт – 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

“Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах” дээр санал

байна. 2022 оноос хойш мэдээллийг оруулсан байгаа. Тэрнээс өмнөх төслийг оруулаагүй байгаа юм. 2022 оноос өмнөх мэдээллийг хайх боломжтой болгох гэж томьёолох саналтай байна.

Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш:

Өмнөх оны мэдээллийг бүрэн оруулах гэсэн саналтай байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

За ойлголоо. Бид шинэчлэн хүргүүлье.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

“Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох” хэсэг дээр онцлох асуудал бол хэрэгжүүлсэн төслийн үр дүнгийн тайлан, үнэлгээний тайлан байдаггүй. Тэрийг оруулж өгмөөр байна. Уялдаа холбооны хувьд бол төлөвлөх дээр анхаарах нь зөв болов уу. Уялдаа холбоо бол чухал гэхдээ дараагийн шатанд хийгдэх асуудал гэж харж байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

За ойлголоо. Бид шинэчлэн хүргүүлье. Зорилтуудыг үргэлжлүүлэн танилцуулая.

Зорилт – 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах
Зорилт – 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах
Зорилт – 8 Нээлттэй өгөгдөл
Зорилт – 9 Шүүх засаглал
Зорилт – 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх

Танилцуулсан 10 зорилтын хүрээнд санал байвал хэлж болно. Баярлалаа.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Зорилт 10 арай дутуу харагдаад байна гэхдээ юуг нь хэрхэн сайжруулахыг хэлж мэдэхгүй байна. Ажиглагддаг нэг зүйл бол хуулийн төслийг боловсруулах явцад ИНБ-ын олон талын оролцоог хангах дээр хангалтгүй байдаг. Оролцоог хангаж байна гэж хэлдэг ч үр дүнтэй оролцоо байдаггүй. Зөвшилцлийг бий болгож чадахгүй байна. Бодитоор оролцоог хангаж төрийн байгууллага анхаарч ажиллах хэрэгтэй.

Бас нэг зүйл бол эрчим хүчний салбарт нээлттэй биш байна. Энэ чиглэлээр ажилладаг ТББ ч байхгүй. Эрчим хүчний салбар өөрөө олон асуудалтай тул

бодлогоор нээлттэй болгох хэрэгтэй байна. Эрдэс баялгийн олборлолтын үед эрчим хүчийг хэрэглэдэг. Бид нарт зөндөө олон шинэ асуудал гарч ирж байна.

Эрдэс баялгийн салбарт манай гишүүд сайн ажиллаад саналаа өгсөн байсан. Харин эрчим хүчний салбарт энэ дутагдаж байна.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Ажлын хэсгээс анх эрчим хүч, эрдэс баялаг гэж хамтад нь төсөл танилцуулж байсан. Харамсалтай нь эрчим хүч дээр ямарч санал ирээгүй тул хассан.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур:

Нийт 10 зорилт гарч ирж байна. Эдгээр нь НЗТ-ийн стратегитай нийцэж байна уу гэдгийг харах хэрэгтэй. Зарим зорилт тухайн салбарын хөгжлийн бодлогын асуудал байна. Нээлттэй засаглал, бодит оролцоо зэргээс гадна өөр төлөвлөлт орсон санагдлаа. Стратегид нийцэж байгаа эсэхийг нягталмаар байна.

Мөн Зорилт 10-ын хувьд манай байгууллагын зүгээс хийж чадах зүйлээ оруулсан. Төрийн байгууллагыг үнэлэхэд ИНБ, иргэдийн оролцоог оруулая гэдэг санал юм. Нөгөө нь жилийн дараа биш тухайн үед иргэний сэтгэл ханамжийг үнэлдэг болохыг санал болгож байгаа юм. Мөн хөгжлийн бодлогын үнэлгээ хийхэд ИНБ, мэргэжлийн холбоодыг оролцуулдаг больё гэсэн санаа юм.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан:

Ажлын хэсгийн гишүүд өөр саналгүй бол өнөөдрийн та бүхэн илэрхийлсэн саналыг тусгаад шинэ төслийг хүргүүлэх болно. Өнөөдөр цаг заваа гарган идэвхтэй оролцсон танд баярлалаа. Өнөөдрийн ажлын хэсгийн хуралдааныг хаасныг мэдэгдэе. Баярлалаа.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Хуралдаанд оролцсон та бүхэнд баярлалаа. Нэмэлт санал байвал албаны хаяг руу цахимаар илгээх боломжтой. Баярлалаа.

Хуралдаан 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн 14.40 цагт өндөрлөв.

Хуралдааны тэмдэглэлийг хөтөлсөн:

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ
АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА Д.НОМИНЧИМЭГ

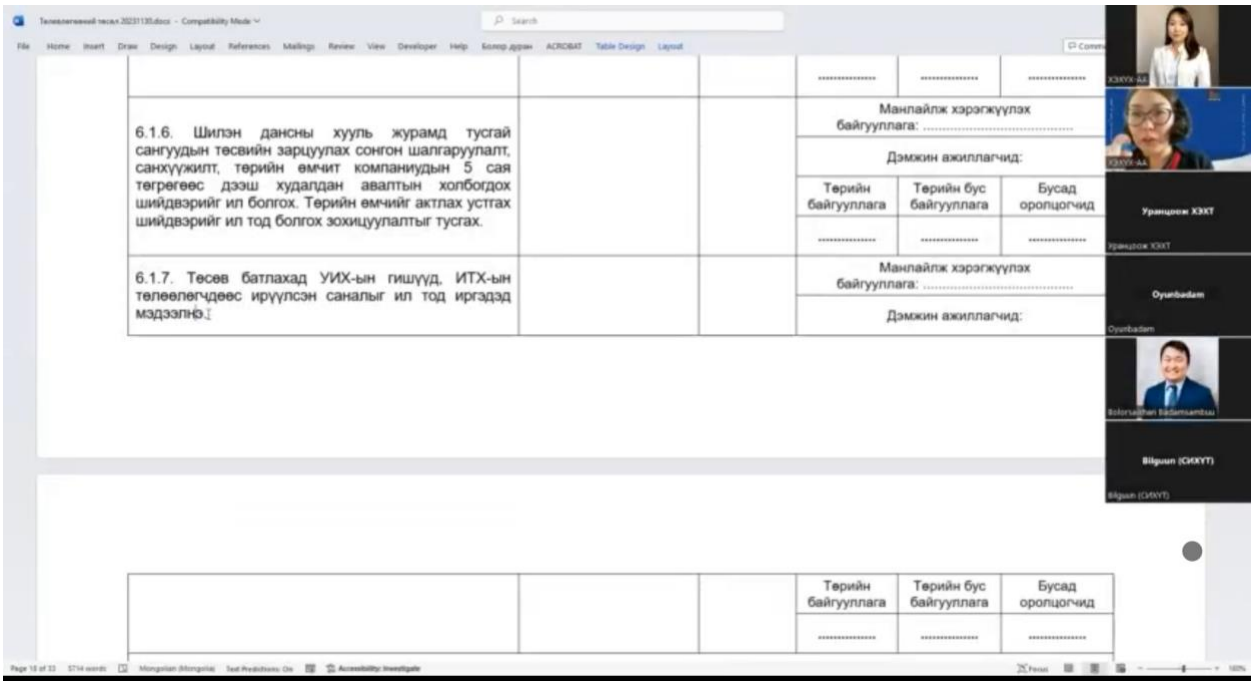

			.....	.....	.....
6.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.			Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
6.1.7. Төсөв батлахад УИХ-ын гишүүд, ИТХ-ын төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн саналыг ил тод иргэдэд мэдээлнэ.			Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		

			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

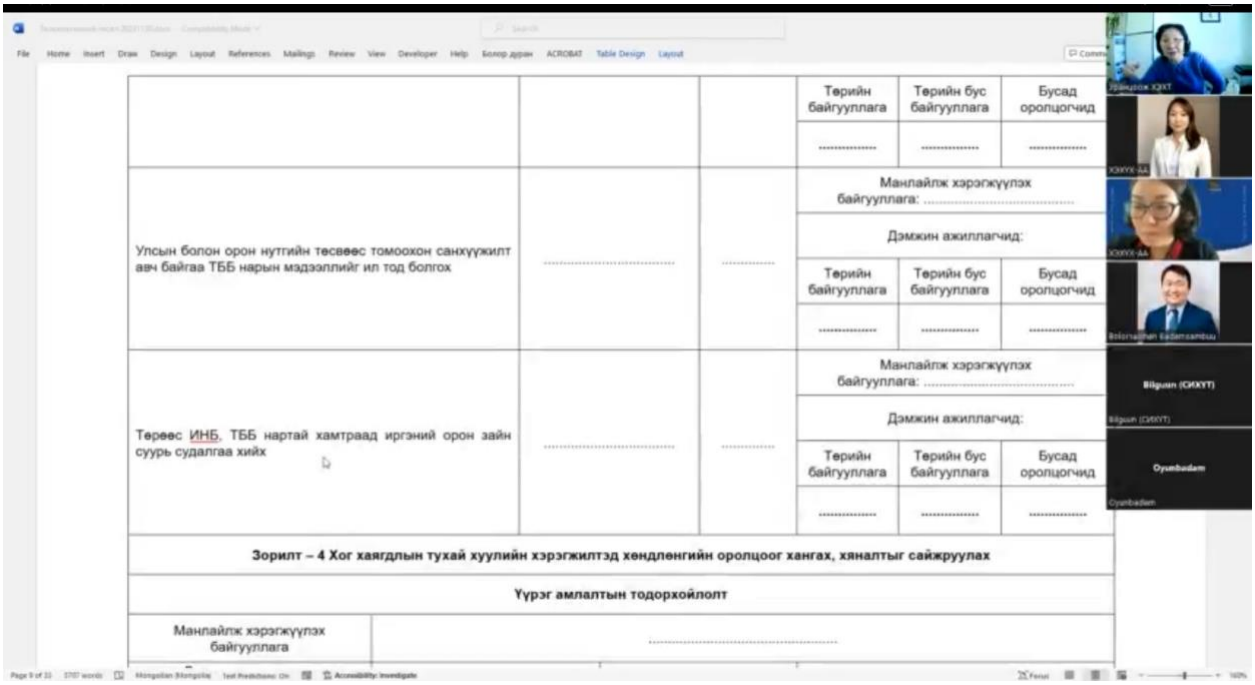

			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Улсын болон орон нутгийн төсвөөс томоохон санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын мэдээллийг ил тод болгох	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Төрөөс ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийх	.....	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	.....				

irgen-tur.mn/mn/blog/ogp/single/231

‹ Буцах

АЖЛЫН ХЭСГИЙН III ХУРАЛДААНЫГ ЦАХИМААР ЗОХИОН БАЙГУУЛАВ

01 Dec 2023 share

Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн 3-р хуралдаан боллоо. Төсөлд олборлох үйлдвэрлэл, хэвлэл мэдээлэл, иргэний нийгмийн орон зай, хог хаягдал, улсын төсөв, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн асуудал, нээлттэй өгөгдөл, шүүх засаглал, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдал гэсэн нийт 10 зорилт тусгасан байна. Тус хуралдааны дараа яамдаас санал авч Ажлын хэсэг хэлэлцэснээр сүүлийн төслийг эцэслэх юм.

Төслийн сүүлийн хувилбарыг энд дарж татаж авна уу.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

20 Jun 2022

irgen-tur.mn/mn/blog/ogp/single/232

‹ Буцах

WORKING GROUP'S THIRD MEETING WAS ORGANIZED ONLINE

01 Dec 2023 share

The 3rd meeting of the Working group to draft and present Open Government Partnership National Action Plan 2024-2027 of Mongolia. The draft includes total of 10 commitments, including extractive industry, media, civic space, waste management, state budget, medicine and medical equipment, issues of people with disabilities, open data, judiciary, and transparency of public administration activities. Working Group will finalize the last draft after receiving inputs from the ministries.

Download file from here.

Холбоотой мэдээллүүд

Justice Policy Series, Part III: Accountability for Democratic Renewal

Evidence from numerous data-producing and governance institutions shows a clear and consistent trend of increased autocratization and a decline in ...

14 Jun 2022

OGP Vital Signs – 10 Years of Data in Review

The full OGP Vital Signs report was launched as part of the OGP Global Summit. Find a blog post with ...

21 Jun 2022

Creating OGP's Future Together: Shape the Partnership's New Strategy

When the Open Government Partnership was founded in 2011, many of those involved said there was magic in the air. ...

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><th colspan="4">Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</th></tr>
<tr><th colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><th colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлйг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас болгоомжилсон. 2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авч дууссан
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	● Ил тодлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана. ● Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно. ● Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно. ● Эрдэс баялгийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Гэрээний ил тод байдлыг хангана. ● Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна. ● Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хуульчилна. ● Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно. ● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, эрдэс баялгийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. ● Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	(Нөхөж бичих)

<table>
<tr><th colspan="2">Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх</td><td rowspan="3">Хуулийн төслийг баталсан байна</td><td rowspan="3">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ..</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>УУХҮЯ, БОАЖЯ, ЦХХХЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ТӨБЗГ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг батласан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо.</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>СЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Засгийн газар</td></tr>
</table>

Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам	ХМЗ, ХХ, Глоб Интернэшнл төв, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв, МСНЭ, МСТК	ХХЗХ, МҮОНКТ, МОНЦАМЭ
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх	-Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний үндэслэлийг тодорхой болгох -Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын тухай дүрэм, журам сайжруулах.	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

<table>
<tr><td></td><td>Түүний хэрэгжилт, хуулийн хэрэглээг сайжруулах.
-Төрийн мэдээлэлтэй шууд харьцдаг төрийн албан хаагчдын мэдлэг ойлголт, хандлагыг өөрчлөх
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг тусгай зохицуулах дүрмээр үүрэгжүүлэх</td><td></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах</td><td rowspan="4">-Судалгаа, мониторинг хийж хуулийн хэлэлцүүлэгт оруулах, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах
-ХЗҮХ-ийн судалгааны дүнг ажил болгон хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах</td><td rowspan="4">-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судлах
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангах
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="2">-Сэтгүүлч мэдээлэл олж авах арга хэрэгслийн талаар хуулинд тусгах
-Сэтгүүлчдийн аюулгүй байдлын талаар тусгах</td><td rowspan="2">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Салбарын ёс зүйн болон хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтыг дэмжих. Бусад хууль тогтоомж болон стратегийн зорилт, зорилтуудтай уялдуулах</td><td rowspan="4">-Иргэний хууль болон Эрүүгийн хуулийн 13.14-ийг (гүтгэх заалт) өөрийн зохицуулалтаар зохицуулах. Хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтаар шийдэж болох заалтыг хуулиас авах, салгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх олон улсын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төрийн байгууллагаас хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хийгдэж буй бүх гэрээг ил тод болгох</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

Зорилт – 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	*(Нөхөж бичих)*		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	(Нөхөж бичих)	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....

<table>
<tr><td rowspan="3">хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Улсын болон орон нутгийн төсвөөс томоохон санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын мэдээллийг ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төрөөс ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Барилга, хот байгуулалтын яам
Зам, тээврийн хөгжлийн яам
Эрүүл мэндийн яам
Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
Батлан хамгаалах яам
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
Сангийн яам
Эрчим хүчний яам
Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга</td><td>Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо</td><td>(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, ангилах ялгах үйл ажиллагааг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох, хаягдлыг дахин боловсруулж эдийн засгийн засгийн эргэлтэд оруулж, дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, үйлдвэрлэгч, импортын өргөтгөсөн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">1.Хог хаягдлыг үүсгэгч нь буюу үйлдвэрлэгч, импортлогч нь хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, устгахтай холбоотой хариуцлага;
2.Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах үйл ажиллагаанаас гарган авсан эрчим хүчний үнэ, тарифыг батлаагүйгээс эрчим хүчийг зах зээлийн эргэлтэд оруулах, төвийн шугамд нийлүүлэх боломж хязгаарлагдмал;
3. Хог хаягдал цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг ОНӨҮГ, ТҮК гүйцэтгэснээр урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардал өндөр;
4. Хог хаягдал дахин боловсруулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн ижил төрлийн импортын бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөх боломж багатай;
5. Ил задгай хог хаягдалд тавих хяналт, хариуцлага сул
6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ бага</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*Энгийн хог хаягдал* Улсын хэмжээнд цуглуулж, тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 2 402.5 мянган тонн байсан бол 2022 онд 2 496.5 мянган тонн болж, 3.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Энгийн хатуу хог хаягдлын 63.3 хувийг өрхийн хог хаягдал, 36.7 хувийг ААНБ, зам талбай, бусад газраас цуглуулсан хог хаягдал эзэлж байна, Дахин ашигласан, боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 онд 73.4 мянган тонн болж 2021 онтой харьцуулахад 60.7 хувиар буурсан. Улсын хэмжээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр: • Хог хаягдлын менежмент үндэсний форум • “Хангайн бүсийн ногоон байгууламж ба хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” нь сургалт, зөвлөгөөн • “Хоггүй цэвэрхэн Монгол” аян /жил/ • “Цэвэрхэн наадацгаая” аян /жил бүр/ • Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын бүтцийн судалгаа 2019-2020 • “Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаадын хог хаягдлын судалгаа • Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн гэр хорооллын болон орон сууцны нийт 131 айл өрхөөс 2624 кг хог хаягдал бүхий 1487 дээж цуглуулж хог хаягдлын бүтцийн судалгааг боловсруулсан. • Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор орон нутагт хаягдал сав нягтруулан шахах төхөөрөмж **нийт 25** суурилуулсан. • Алслагдсан аймгуудын хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор Завхан аймгийн 8 сумдад хог хаягдал шатаах дунд оврын зориулалтын зуухыг 2022-2023 оны хооронд хүлээлгэн өгсөн. • Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших / хуучнаар **Улаан чулуутын хогийн цэ**г буюу Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэг /НЭХЦ/, Баянзүрх дүүргийн 24-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших Цагаан дабааны төвлөрсөн хогийн цэг /ЦДХЦ/-ийг үе шаттайгаар хэсэгчлэн хаах ажлыг 2020 оны 6-р сараас эхлүүлсэн бөгөөд 2023 оны 2-р улирал гэхэд 2 хогийн цэгийг бүрэн хаасан. Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах төслүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан.Үүнд: 1.Хог хаягдлаас үүдэх ил шаталтыг бууруулах бүсийн төсөл Төсөл санхүүжүүлэгч: Даян дэлхий байгаль орчны сан /GEF/ Төслийн гэрээний дүн: 1,2 сая ам.доллар Төсөл хэрэгжүүлэгч: UNIDO, БОАЖЯ, УБЗАА Төслийн хугацаа: 2015 оны 09 сар -2020 оны 09 сар Төслийн зорилго: Хог хаягдлын ил шаталтаас удаан задардаг органик бохирдуулагч буюу диоксины хэмжээг бууруулах Төслийн үр дүн: Баянзүрх дүүргийн 24 дүгээр хорооны Цагаан дабааны хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хог хаягдлын тухай хуульд заасан 1-р зэрэглэлийн эрүүл ахуй шаардлага, олон улсын стандартад нийцсэн гэр хорооллын үнсийг хүлээж авах ландфил, агуулахын барилга барьж байгуулж, Нийслэлийн захирагчийн ажлын албанд хүлээлгэн өгсөн 2.Улаанбаатар хотод Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэрүүдийг олон улсын буцалтгүй тусламжаар Нарангийн энгэрт байгууламж байна. Тухайлбал:

	• Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах 2 үйлдвэр • Хүнсний хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр • барилгын хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр 3. Каритас Чех Репаблик (КЧР) нь Европын Холбооноос санхүүжүүлж буй "Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах" төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг төслийн хүрээнд “Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох” судалгааны ажлыг “Эс Ай Си Эй” ХХК-ын судалгааны баг нь гүйцэтгэн олон нийтэд түгээгээд байна. Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол Улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах төслийн хүрээнд зорилтот бүлгүүдийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох зорилготой судалгаа юм. ,Уг судалгааны тайланг https://issuu.com/caritas16/docs/tlna_mon цахим хуудсанд байршуулсан. Мөн уг төслийн хүрээнд Хуванцар хог хаягдлыг ялган ангилах, цуглуулах Булган аймгийн Хишиг Өндөр сумын хог хаягдлын менежментийн сайжруулах зорилгоор эхний цэгээс эцсийн цэг хүртэлх хог хаягдлын менежментийн загвар зөвлөмжийг боловсруулан хэвлүүлж, https://mongolia.charita.cz/mn/Tusul-khutulburuud/Tusul-kh/plastic-recycling/ сайтад мэдээллийг байршуулсан. 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх чиглэлээр**:** Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 26-ны өдрийн А/571 дүгээр захирамжаар ажлыг хэсэг байгуулагдсан. БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Тайж ХХК-тай санамж бичиг, Англи Улсын хөрөнгө оруулалттай Нааново грийн энэржи Монголий ХХК, БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Экоюуби ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ, 2022 онд Нийслэлийн захирагчийн ажлын албантай тус тус байгуулсан. Нааново Грин Энержи Монголиа" ХХК нь Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт “Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх” 14 МВт-ын хүчин чадалтай
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Олон улсад хог хаягдлыг бохирдуулагч нь дангаар эсвэл хамтран хариуцах эсвэл эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар устгах санхүүжилтийг бохирдуулагч буюу үйлдвэрлэгч, импортлогчдоос гаргуулах туршлагыг хэрэгжүүлдэг. Манай орны хувьд энэхүү туршлагыг 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга /40.5-д “Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.14-т “үүсэх хог хаягдлыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч хариуцах зарим бүтээгдэхүүний жагсаалтыг төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран батлах” гэж/-д тусгасан боловч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан журмыг тогтоогүйгээс энэхүү зохицуулалт хэрэгжихгүй байна. Иймд Эко төлбөрийн тухай хуулийн төслийг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулсан бөгөөд төсөлд дараах бараа, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч хувь хүн, хуулийн этгээд эко төлбөр төлөгч байхаар тусгасан болно. Үүнд: 1. хоол хүнсний нэг удаагийн хуванцар хэрэгсэл; 2. нийлэг хальсан уут; 3. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний хуванцар сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон хуванцар сав; 4. бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шинэ, хуучин дугуй; 5. ахуйн хэрэглээний зай хураагуур; 6. аккумулятор, бусад зай хураагуур; 7. химийн бодис; 8. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний шилэн лонх, сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн,

	импортолсон бүх төрлийн хоосон шилэн лонх, сав; 9. цахилгаан хэрэгсэл /мөнгөн ус агуулсан/. Эко төлбөрийн тухай хууль батлагдсанаар дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах боломжтой дээр дурдсан хог хаягдал үүсгэх бараа, бүтээгдэхүүнд эко төлбөр ногдуулан, эргээд үүссэн хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулсан үйлдвэрлэгч, импортлогчийг дараагийн эко төлбөрөөс хөнгөлнө. Мөн эко төлбөрийн орлогоор хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэх юм. **<u>Нийслэл:</u>** • Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 22 ТҮК ажиллаж байгаа ба үүнээс ОНӨААТҮГ статустай 14, ХХК статустай 8 ТҮК ажиллаж байна. */ХТГ, хог тээвэр, зам цэвэрлэгээ бүгд/* Хог тээврийн автомашины парк шинэчлэлт 2006-2018 оны хооронд нийт **374** машинаар хийсэн ба **140** нь ашиглах боломжгүй эвдэрч, ашиглалтаас гарсан. Иймээс ОНӨААТҮГ-ыг хувьд шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох; • Төвлөрсөн хогийн цэг дээр очсон хойно нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж шилжүүлэх биш эх үүсвэр дээр нь ангилан ялган дахин боловсруулах үйлдвэр рүү шилжүүлэх тогтолцоог бий болгох; **<u>Орон нутгийн хэмжээнд:</u>** • Үүсгэгч нь хариуцна бохирдуулагч нь төлнө зарчмын дагуу дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг шилжүүлж, дарж булах хаягдлын хэмжээг бууруулах; • Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг нэг иргэнээр тооцон бодитоор тогтоох; • Хог хаягдлыг шатааж эрчим, хүч боловсруулах үйлдвэрийг яаралтай эхлүүлэх; • Хог тээврийн байгууллагуудыг хувийн хэвшилд шилжүүлж өрсөлдөөнийг бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх; Хог хаягдлыг ангилан, ялган тээвэрлэх ажлыг аймаг, нийслэлийн хэмжээнд шинэ түвшинд хүргэх
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. “Алсын хараа-2050”-д хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг 2025 онд 30 хувь, 2030 онд 40 хувьд хүргэх зорилт хангагдана.

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хог хаягдлын тоон мэдээллийн санг сайжруулах, арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="4">Үндсэн мэдээлэл бодит болох</td><td rowspan="4">2025-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>Хог хаягдлын нэгдсэн холбоо</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хог хаягдлын нэгдсэн системтэй болох</td><td rowspan="4">Хог хаягдал үүсгэгчийг бүртгэх, үүсгэгч дахин боловсруулах ААН-тэй холбох, хууль бус хог хаягдлыг устгах</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Дахин боловсруулах ААН-үүд</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Аюултай хог хаягдлын агуулахын менежментийг төр-хувийн хэвшлээр хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">Аюултай хог хаягдлын менежмент сайжрах</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ
Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-үүд</td></tr>
</table>

Зорилт – 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Сангийн Яам		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	(Нөхөж бичих)	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид

<table>
<tr><td colspan="5">Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.1. Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.2. Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.3. Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">5.1.4. Тухайн жилийн төсвийн төслийн танилцуулгын мэдээллийн агуулгыг сайжруулах</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.5. Нийслэл дүүргийн төсвийн мэдээллийн ил тод байдлын сайжруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.7. Төсөв батлахад УИХ-ын гишүүд, ИТХ-ын төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн саналыг ил тод иргэдэд мэдээллэнэ.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2.Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох.</td></tr>
<tr><td>5.2.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд</td><td>Энэ хөгжүүлэлт хийгдсэн. Өмнөх</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах</td><td rowspan="4">онуудын мэдээлэл нөхөж оруулах шаардлагатай.</td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td rowspan="5">5.2.2. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих томоохон төсөвт өртөгтэй хөрөнгө оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td rowspan="5">5.2.3. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг хавсралтаар оруулах</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td rowspan="5">5.2.4. Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="5">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td colspan="6">5.3. Иргэдийн оролцоог төсвийн төлөвлөлт, хяналтад нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td>5.3.1. Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
</table>

			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

Зорилт – 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод	Олон улсын байгууллага, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг хангах		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын мэдээллийг ил тод хүргэх эрх зүйн орчин хангалтгүй, нэгдсэн цахим тогтолцоо бүрдээгүй, иргэдэд эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдээлэл хүргэх тогтолцоо сул, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол хангалтгүй.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	1. “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль”-ийн шинэчлэн найруулсан төсөлд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаарх санал боловсруулж, хуулийн төслийн хамаарах заалт бүрт оруулсан. 2. Импортын эмийн үнийн болон бусад мэдээллийг авдаг болох талаар Гаалийн ерөнхий газартай хамтран ажиллах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна. Мөн эмийн бүртгэл мэдээний “Лайсмед” программ хангамжийн өгөгдлийн санг бүрдүүлэхээр Гааль, татвар санхүү мэдээллийн технологийн төвийн И-баримтын мэдээллийн сангаас эмийн үнийн мэдээллийг Үндэсний дата төвийн үүсгэж өгсөн https://vcsa.gov.mn/ виртуал сервер рүү татаж авах хэрэгцээ гарч ГТСМТТ-өөс дээрх сервер лүү хандах боломжийг бүрдүүлж өгөх тухай хүсэлтийг Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газарт хүргүүлж, И-баримтын мэдээллийн сангаас ГТСМТТ-өөр дамжуулан https://vcsa.gov.mn/ серверээр дамжуулан мэдээлэл хүлээн		

	авах боломжийг бүрдүүлсэн. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас 2021 онд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг үнэлэх судалгааг 7517 хүнийг хамруулан хийсэн. Судалгаанд хамрагдагсдын 50-аас дээш хувь нь эм худалдан авахдаа хэрэглэх заавар болон бусад шаардлагатай мэдээллээ хангалттай авч чаддаггүй гэж хариулсан байсан. Иймд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг сайжруулахаар жил бүр аян зохион байгуулах, эмийн мэдээлэл сэтгүүл, гарын авлага, постер хэвлүүлж эмийн сангуудаар байршуулах, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл зөвлөгөө өгөх, байгууллагын цахим хуудсанд мэдээлэл байршуулах зэрэг арга хэмжээг авё байна. Мөн эмийн зааврыг иргэдэд ашиглахад хялбар болгох зорилгоор MEDTEX гар утасны аппликешн нэвтрүүлсэн бөгөөд ингэснээр иргэд Монгол улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн мэдээлэл, хэрэглэх заавар, зургийг шууд гар утаснаасаа авах боломжтой болсон.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Эм,эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийг шинэчилсэн найруулга болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичгийг батлуулах. Нэгдсэн цахим тогтолцоог бүрдүүлэх Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, дадлыг 2 жил тутамд үнэлж, үр дүнд суурилсан арга хэмжээг зохион байгуулах
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна. Зохицуулалт тодорхой бус байсан үйл ажиллагааны эрх зүй тодорхой болно. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах	Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.	2024-2026	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭМЯ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага
Эмийн чанар, аюулгүй байдал, хангамж, худалдан авалтын цахим тогтолцоог сайжруулах	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.	2024-2028	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага

			ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага
Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх	Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.	2024-2028	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага

Зорилт – 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах

Үүрэг амлалтын тодорхойлолт

Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ХЭГ, ХНХЯ		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	БШУЯ, БЕГ, ХБХХЕГ, ХХҮЕГ, Улаанбаатар хотын захиргаа	Түгээмэл хөгжил, Тэгш хамруулах үндэсний сүлжээ, Бизнес инкубатор төв, ХБИ-ийн ТББ-ууд	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум, Эрхийн хороо, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн үндэсний зөвлөл
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		

Асуудлын тодорхойлолт

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	ХБИ-ийн мэдээллийн нэгдсэн сан бий болгох замаар нийгмийн хамгааллын тогтолцооны шинэчлэлийг эхлүүлэх.
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ерөнхий байдлаар авч үзсэн тоо, статистик байх ч нарийвилсан буюу үйлдлийн чадамж, хүний хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлсон тоо мэдээ байдаггүй бөгөөд ил тод бус байдал нь нийгмийн халамжийн шинэлэг үйлчилгээ, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд бэрхшээл үүсгэдэг. Үүндээр ИНБ-ууд авч ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, бодлого боловсруулалт зэрэг мэдээллийн эх үүсвэр болдоггүй сул талтай.
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хийгдэж буй ХБИ-ийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах төсөл болон бусад олон улсын байгууллагууд, ТББ-уудад ХБИ-ийн тоо мэдээлэл, аргачилал, тогтолцоог хөгжүүлэх төсөл болон судалгаанууд хийгдэж ирсэн.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	1. Бий болгосон мэдээлэл, туршлага дээр суурилсан ХБ-ийг тогтоох (ICF) аргачилалыг нийгмийн хамгааллын зарим үйл ажиллагаанд ашиглаж, амьдралд хэрэгжүүлэх 2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн мэдээллийн сан, хувь хүнд ашиглуулах нийгмийн дэмжлэг үйлчилгээнүүд, зөвлөгөө, мэдээлэл, судалгаа гэх мэтээр нэгтгэсэн платформ бий болгох. ХБ хүний асуудал хариуцсан төрийн байгууллагаас дээрх асуудлуудыг хэрэгжүүлэхэд төлөвлөгөө боловсруулан жил бүрийн улсын төсөвт суулган хэвшүүлэх.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	ХБХЭК болон Монгол улсын ХБХЭ тухай хуулийн хэрэгжилт, иргэдийн өдөр тутмын нийгмийн оролцоог хангах төрийн бодлого үйл ажиллагаанд шат ахиулсан арга хэмжээ болно.

<table>
<tr><th colspan="2">Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">1. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
2. Суурь судалгаануудыг эхлүүлэх
3. Судалгааны үр дүнг ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, сургалт явуулах</td><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хамаарах шинэ, үзэл хандлаг, арга хэлбэр бүхий нийгмийн үйлчилгээнүүд хэрэгжиж эхлэх, түүний суурь асуудал болох төсөвлөлт, тооцоолол бодит болох, төр, ИНБ-н түншлэл явагдах</td><td rowspan="3">2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, ХБИ-ийн ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2">Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж</td><td>ХБХХЕГ</td><td>ХБИ-ийн үндэсний зөвлөл</td><td>ХБИ ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">барьж батлуулах</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4">бичих)</td><td colspan="3">байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төр, Засаг, Олон нийтийн байгууллагын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй харьцах зөв ойлголт, хандлага төлөвшүүлэх:
4. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
5. ахисан түвшингийн сургалтын модуль боловсруулах
6. сургалт явуулж эхлэх</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн асуудлыг төр, засаг, олон нийтийн асуудал дээр оролцуулах зөв ойлголт, хандлага төлөвших</td><td rowspan="4">2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нийтийн тээврийн зогсоолын стандартыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст хүртээмжтэй болгох:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн журмыг шинэчлэх
2. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
3. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>төлөөлөл оролцох</td><td></td><td></td><td>ХБХХЕГ, бүх яамд</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Улаанбаатар хотын явган хүний замыг шинэчлэх:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="4">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачлага нэмэгдэх</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Тэгш хамруулах боловсрол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг хамруулах:
1. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, Туслах багшийн хангамж, ойлголтын талаар үнэлгээ хийх
2. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, туслах багшийн талаар БШУЯ-аас журам шинэчлэн гаргах</td><td rowspan="4">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд боловсролд хамрагдах боломж нэмэгдэж хамрагдалт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БШУЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>БЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн</td></tr>
</table>

				бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум	эрхийн хороо
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх: 1. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээлтийн дүрэм журмыг шинэчлэн боловсруулах 2. Хөдөлөмөрийн нөхөн сэргээх үйлчилгээг явуулж эхлэх	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэнэ**.**	**2025**	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			ХХҮЕГ, ХБХХЕГ	Бизнес инкубатор төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо
Зорилт – 8 Нээлттэй өгөгдөл					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт: Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулах замаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 12-р зүйлийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ЦХХХЯ, Үндэсний статистикийн хороо				
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид		
	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	МҮХАҮТанхим	Иргэн, аж ахуй нэгжүүд		
Асуудлын тодорхойлолт					
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хууль эрх зүйн орчинд дүрэм, журмуудыг баталж тодорхой түвшинд мөрдөгдөж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс нэгдсэн ойлголтгүй, хэрэглээнд тогтмолжоогүй байна.				
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь ЭЗ-ийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна. 2. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна. Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо				

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхэлсэн байгаа.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацийг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯам</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td>-</td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХЯам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 9 Шүүх засаглал</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Иргэдийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, иргэний эрхээ мэдэх, түүнийг нэхэн шаардах эрх зүйн орчныг танин мэдүүлэх</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="5">Шүүхийн хараат бус байдалд иргэд эргэлзэж байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="5">- Шүүхийн шийдвэрийг иргэдэд ойлгомжтой тайлбартайгаар нийтлэх
Шүүхийн процессыг ил тод болгох (хуулиар хаалттай шийдвэрлэх хэргээс бусдыг)</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Шүүхийн хараат бус байдлыг нэмэгдүүлэх, иргэдийн шүүх, шударга ёсонд итгэлийг нэмэгдүүлнэ.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн төсвийг олон улсын түвшинд хүргэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Шүүхийн ажилчдад шүүхийн шийдвэрийн үндэслэлийг иргэдэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах чиглэл өгөх.</td><td rowspan="5">Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл нь иргэдэд ойлгомжтой тайлбартай болсон байна.</td><td rowspan="5">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>яамд, нутгийн захиргааны байгууллага</td><td colspan="2">Иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод</td><td colspan="2">Иргэд</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийхэд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоодын оролцоог хангах -Бодлогын үнэлгээг хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, ил тод нээлттэй байдлын талаарх хэрэглэгчийн буюу иргэн, хуулийн этгээдийн сэтгэл ханамжийн тандан судалдаг байх, үүнд үндэслэн төрийн үйлчилгээний хүргэх ажлыны сайжруулах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг бөгөөд төрийн байгууллагын чадавхи, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа үр дүнтэй (үр дагавар, үр нөлөө) байсан эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгч чаддаггүй. Байгууллагын гүйцэтгэлийг ЗГ-ын 2021 оны 206 дугаар журмаар зохицуулдаг бөгөөд уг журмын дагуу төрийн байгууллагын үнэлгээнд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод оролцох боломж хязгаарлагдмал бөгөөд үр дүн багатай байдлаар зохицуулагдсан. -Төрийн бодлогын үр дүнд үнэлгээ хийгдэхгүй байна. Ингэснээр бодлого үр дүнтэй байсан эсэх, цааш үргэлжлүүлэх, өөр бодлого хэрэгжүүлэх гэх мэт шийдвэрийг хангалттай үндэслэл, судалгаатай гаргахгүй байна. Холбогдох журамд мониторинг болон үнэлгээг ижил хэлбэр, агуулгааг хийхээр тусгасан бөгөөд төрийн байгууллагууд ийм байдлаар хийж хэвшсэн. -Төрийн байгууллага, үйлчилгээний талаар иргэд, үйлчлүүлэгч, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг авах ажил хангалттай болон зохих ёсоор, тогтмол, бодитой хийгддэгүй
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Өмнө яам, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааг тухайн байгууллага өөрсдөө судалгааны байгууллагаар захиалга өгч цөөхөн хэдэн чиг үүргийг сонгон авч хийлгүүлдэг байсан. Одоогийн байдлаар яам, агентлагийн үйл ажиллагаан дахь хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг ЗГХЭГ нэгтгэн зохион байгуулан авч байгаа бөгөөд агуулгын хувьд доривтой өөрчлөлт байхгүй байна.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг дүгнэх үзүүлэлтэд мэргэжлийн холбоод болон иргэний нийгмийн байгууллагууд тухайн төрийн байгууллагын тодорхой гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд өгдөг тогтолцоог бүрдүүлэх /ил тод, нээлттэй байдлын үнэлгээ гэх мэт/ -Бодлогын хэрэгжилтийн үнэлгээ хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцоог хангах -Иргэдийн сэтгэл ханамжийг төрийн үйлчилгээ авснаас хойш жилийн дараа бус тухай бүр авдаг, тандалт судалгаа хийдэг, үр дүнг нь төрийн үйлчилгээ сайжруулахад ашигладаг болох тогтолцоог бүрдүүлэх. Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	-Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны үнэлгээ илүү бодитой болох, үнэлгээнд иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Төрийн бодлогын хэрэгжилтийн үр дүнд үнэлгээ хийдэг болох, иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх, төрийн үйлчилгээг сайжруулах

<table>
<tr><th>Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td rowspan="4">ИНБ, ТББ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын шийдвэрлэлтэд оролцуулах</td><td rowspan="4">Бодлого батлагдахаас өмнө батлагдасны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесс дээр ИНБ-аар үнэлгээ хийж төрийн захиргааны байгууллага хүлээн зөвшөөрдөг тогтолцоог бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг болох</td><td rowspan="4">-Сар, улирал, хагас жил тутамд дүгнэж тус дүгнэлт дээр суурилаад төрийн байгууллага өөрөө өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо бий болгох
-Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор дүгнэдэг болох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

__oOo__

…….. ТАНАА

Санал авах тухай

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны 99 дүгээр тушаалаар Монгол Улсын Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулагдан ажиллаж байна.

Ажлын хэсгээс боловсруулсан төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн дотор бичгээр Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газарт, цахимаар NCHR@cabinet.gov.mn хаягт тус тус ирүүлэхийг хүсье.

Төлөвлөгөөний төслийг хавсаргав.

Холбоо барих утасны дугаар 51-263698.

ДАРГА БӨГӨӨД
АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ Б.БААСАНДОРЖ

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны
... дугаар сарын ...-ны өдрийн
... дугаар албан бичгийн хавсралт

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС
НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><th colspan="4">Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</th></tr>
<tr><th colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><th colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас болгоомжилсон. 2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авч дууссан.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	● Ил тодлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана. ● Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно. ● Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно. ● Эрдэс баялгийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Гэрээний ил тод байдлыг хангана. ● Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна. ● Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. ● Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хуульчилна. ● Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно. ● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, эрдэс баялгийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. ● Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	(Нөхөж бичих)

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх	Хуулийн төслийг баталсан байна	2025 ондоо	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ..		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			УУХҮЯ, БОАЖЯ, ЦХХХЯ	ТАН эвсэл	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл

<table>
<tr><td rowspan="4">Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ТӨБЗГ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо.</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>СЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Засгийн газар		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам	ХМЗ, ХХ, Глоб Интернэшнл төв, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв, МСНЭ, МСТК	ХХЗХ, МҮОНКТ, МОНЦАМЭ
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх	-Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">үндэслэлийг тодорхой болгох
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын тухай дүрэм, журам сайжруулах. Түүний хэрэгжилт, хуулийн хэрэглээг сайжруулах.
-Төрийн мэдээлэлтэй шууд харьцдаг төрийн албан хаагчдын мэдлэг ойлголт, хандлагыг өөрчлөх
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг тусгай зохицуулах дүрмээр үүрэгжүүлэх</td><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах</td><td rowspan="4">-Судалгаа, мониторинг хийж хуулийн хэлэлцүүлэгт оруулах, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах
-ХЗҮХ-ийн судалгааны дүнг ажил болгон хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах</td><td rowspan="4">-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судлах
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангах
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="4">-Сэтгүүлч мэдээлэл олж авах арга хэрэгслийн талаар хуульд тусгах
-Сэтгүүлчдийн аюулгүй байдлын талаар тусгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Салбарын ёс зүйн болон хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтыг дэмжих. Бусад хууль тогтоомж болон стратегийн зорилт, зорилтуудтай уялдуулах</td><td rowspan="4">-Иргэний хууль болон Эрүүгийн хуулийн 13.14-ийг (гүтгэх заалт) өөрийн зохицуулалтаар зохицуулах. Хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтаар шийдэж болох заалтыг хуулиас авах, салгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх олон улсын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Төрийн байгууллагаас хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хийгдэж буй бүх гэрээг ил тод болгох</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

Зорилт – 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	*(Нөхөж бичих)*		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	(Нөхөж бичих)	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Улсын болон орон нутгийн төсвөөс томоохон санхүүжилт авч байгаа ТББ нарын мэдээллийг ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">Төрөөс ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Барилга, хот байгуулалтын яам
Зам, тээврийн хөгжлийн яам
Эрүүл мэндийн яам
Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
Батлан хамгаалах яам
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
Сангийн яам
Эрчим хүчний яам
Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга</td><td>Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо</td><td colspan="3">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, ангилах ялгах үйл ажиллагааг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох, хаягдлыг дахин боловсруулж эдийн засгийн засгийн эргэлтэд оруулж, дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, үйлдвэрлэгч, импортын өргөтгөсөн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Хог хаягдлыг үүсгэгч нь буюу үйлдвэрлэгч, импортлогч нь хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, устгахтай холбоотой хариуцлага; 2.Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах үйл ажиллагаанаас гарган авсан эрчим хүчний үнэ, тарифыг батлаагүйгээс эрчим хүчийг зах зээлийн эргэлтэд оруулах, төвийн шугамд нийлүүлэх боломж хязгаарлагдмал; 3. Хог хаягдал цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг ОНӨҮГ, ТҮК гүйцэтгэснээр урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардал өндөр; 4. Хог хаягдал дахин боловсруулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн ижил төрлийн импортын бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөх боломж багатай; 5. Ил задгай хог хаягдалд тавих хяналт, хариуцлага сул 6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ бага
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Энгийн хог хаягдал Улсын хэмжээнд цуглуулж, тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 2 402.5 мянган тонн байсан бол 2022 онд 2 496.5 мянган тонн болж, 3.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Энгийн хатуу хог хаягдлын 63.3 хувийг өрхийн хог хаягдал, 36.7 хувийг ААНБ, зам талбай, бусад газраас цуглуулсан хог хаягдал эзэлж байна, Дахин ашигласан, боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 онд 73.4 мянган тонн болж 2021 онтой харьцуулахад 60.7 хувиар буурсан. Улсын хэмжээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр: • Хог хаягдлын менежмент үндэсний форум • “Хангайн бүсийн ногоон байгууламж ба хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” нь сургалт, зөвлөгөөн • “Хоггүй цэвэрхэн Монгол” аян /жил/ • “Цэвэрхэн наадацгаая” аян /жил бүр/ • Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын бүтцийн судалгаа 2019-2020 • “Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны хог хаягдлын судалгаа • Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн гэр хорооллын болон орон сууцны нийт 131 айл өрхөөс 2624 кг хог хаягдал бүхий 1487 дээж цуглуулж хог хаягдлын бүтцийн судалгааг боловсруулсан. • Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор орон нутагт хаягдал сав нягтруулан шахах төхөөрөмж нийт 25 суурилуулсан. • Алслагдсан аймгуудын хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор Завхан аймгийн 8 сумдад хог хаягдал шатаах дунд оврын зориулалтын зуухыг 2022-2023 оны хооронд хүлээлгэн өгсөн. • Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших / хуучнаар Улаан чулуутын хогийн цэг буюу Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэг /НЭХЦ/, Баянзүрх дүүргийн 24-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших Цагаан дабааны төвлөрсөн хогийн цэг /ЦДХЦ/-ийг үе шаттайгаар хэсэгчлэн хаах ажлыг 2020 оны 6-р сараас эхлүүлсэн бөгөөд 2023 оны 2-р улирал гэхэд 2 хогийн цэгийг бүрэн хаасан. Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах төслүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан.Үүнд: 1.Хог хаягдлаас үүдэх ил шаталтыг бууруулах бүсийн төсөл Төсөл санхүүжүүлэгч: Даян дэлхий байгаль орчны сан /GEF/

	Төслийн гэрээний дүн: 1,2 сая ам.доллар Төсөл хэрэгжүүлэгч: UNIDO, БОАЖЯ, УБЗАА Төслийн хугацаа: 2015 оны 09 сар -2020 оны 09 сар Төслийн зорилго: Хог хаягдлын ил шаталтаас удаан задардаг органик бохирдуулагч буюу диоксины хэмжээг бууруулах Төслийн үр дүн: Баянзүрх дүүргийн 24 дүгээр хорооны Цагаан дабааны хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хог хаягдлын тухай хуульд заасан 1-р зэрэглэлийн эрүүл ахуй шаардлага, олон улсын стандартад нийцсэн гэр хорооллын үнсийг хүлээж авах ландфил, агуулахын барилга барьж байгуулж, Нийслэлийн захирагчийн ажлын албанд хүлээлгэн өгсөн 2.Улаанбаатар хотод Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэрүүдийг олон улсын буцалтгүй тусламжаар Нарангийн энгэрт байгууламж байна. Тухайлбал: • Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах 2 үйлдвэр • Хүнсний хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр • барилгын хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр 3. Каритас Чех Репаблик (КЧР) нь Европын Холбооноос санхүүжүүлж буй "Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах" төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг төслийн хүрээнд “Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох” судалгааны ажлыг “Эс Ай Си Эй” ХХК-ын судалгааны баг нь гүйцэтгэн олон нийтэд түгээгээд байна. Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол Улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах төслийн хүрээнд зорилтот бүлгүүдийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох зорилготой судалгаа юм. ,Уг судалгааны тайланг https://issuu.com/caritas16/docs/tlna_mon цахим хуудсанд байршуулсан. Мөн уг төслийн хүрээнд Хуванцар хог хаягдлыг ялган ангилах, цуглуулах Булган аймгийн Хишиг Өндөр сумын хог хаягдлын менежментийн сайжруулах зорилгоор эхний цэгээс эцсийн цэг хүртэлх хог хаягдлын менежментийн загвар зөвлөмжийг боловсруулан хэвлүүлж, https://mongolia.charita.cz/mn/Tusul-khutulburuud/Tusul-kh/plastic-recycling/ сайтад мэдээллийг байршуулсан. 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх чиглэлээр: Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 26-ны өдрийн А/571 дүгээр захирамжаар ажлыг хэсэг байгуулагдсан. БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Тайж ХХК-тай санамж бичиг, Англи Улсын хөрөнгө оруулалттай Нааново грийн энэржи Монголий ХХК, БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Экоюуби ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ, 2022 онд Нийслэлийн захирагчийн ажлын албантай тус тус байгуулсан. Нааново Грин Энержи Монголиа" ХХК нь Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт “Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх” 14 МВт-ын хүчин чадалтай
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Олон улсад хог хаягдлыг бохирдуулагч нь дангаар эсвэл хамтран хариуцах эсвэл эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар устгах санхүүжилтийг бохирдуулагч буюу үйлдвэрлэгч, импортлогчдоос гаргуулах туршлагыг хэрэгжүүлдэг. Манай орны хувьд энэхүү туршлагыг 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга /40.5-д “Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.14-т “үүсэх хог хаягдлыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч хариуцах зарим бүтээгдэхүүний жагсаалтыг төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв

	байгууллагатай хамтран батлах” гэж/-д тусгасан боловч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан журмыг тогтоогүйгээс энэхүү зохицуулалт хэрэгжихгүй байна. Иймд Эко төлбөрийн тухай хуулийн төслийг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулсан бөгөөд төсөлд дараах бараа, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч хувь хүн, хуулийн этгээд эко төлбөр төлөгч байхаар тусгасан болно. Үүнд: 1. хоол хүнсний нэг удаагийн хуванцар хэрэгсэл; 2. нийлэг хальсан уут; 3. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний хуванцар сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон хуванцар сав; 4. бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шинэ, хуучин дугуй; 5. ахуйн хэрэглээний зай хураагуур; 6. аккумлятор, бусад зай хураагуур; 7. химийн бодис; 8. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний шилэн лонх, сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон шилэн лонх, сав; 9. цахилгаан хэрэгсэл /мөнгөн ус агуулсан/. Эко төлбөрийн тухай хууль батлагдсанаар дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах боломжтой дээр дурдсан хог хаягдал үүсгэх бараа, бүтээгдэхүүнд эко төлбөр ногдуулан, эргээд үүссэн хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулсан үйлдвэрлэгч, импортлогчийг дараагийн эко төлбөрөөс хөнгөлнө. Мөн эко төлбөрийн орлогоор хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэх юм. Нийслэл: Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 22 ТҮК ажиллаж байгаа ба үүнээс ОНӨААТҮГ статустай 14, ХХК статустай 8 ТҮК ажиллаж байна. /ХТГ, хог тээвэр, зам цэвэрлэгээ бүгд/ Хог тээврийн автомашины парк шинэчлэлт 2006-2018 оны хооронд нийт 374 машинаар хийсэн ба 140 нь ашиглах боломжгүй эвдэрч, ашиглалтаас гарсан. Иймээс ОНӨААТҮГ-ыг хувьд шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох; • Төвлөрсөн хогийн цэг дээр очсон хойно нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж шилжүүлэх биш эх үүсвэр дээр нь ангилан ялган дахин боловсруулах үйлдвэр рүү шилжүүлэх тогтолцоог бий болгох; Орон нутгийн хэмжээнд: • Үүсгэгч нь хариуцна бохирдуулагч нь төлнө зарчмын дагуу дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг шилжүүлж, дарж булах хаягдлын хэмжээг бууруулах; • Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг нэг иргэнээр тооцон бодитоор тогтоох; • Хог хаягдлыг шатааж эрчим, хүч боловсруулах үйлдвэрийг яаралтай эхлүүлэх; • Хог тээврийн байгууллагуудыг хувийн хэвшилд шилжүүлж өрсөлдөөнийг бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх; • Хог хаягдлыг ангилан, ялган тээвэрлэх ажлыг аймаг, нийслэлийн хэмжээнд шинэ түвшинд хүргэх

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. “Алсын хараа-2050”-д хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг 2025 онд 30 хувь, 2030 онд 40 хувьд хүргэх зорилт хангагдана.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хог хаягдлын тоон мэдээллийн санг сайжруулах, арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">Үндсэн мэдээлэл бодит болох</td><td rowspan="3">2025-2026</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хог хаягдлын нэгдсэн системтэй болох</td><td rowspan="3">Хог хаягдал үүсгэгчийг бүртгэх, үүсгэгч дахин боловсруулах ААН-тэй холбох, хууль бус хог хаягдлыг устгах</td><td rowspan="3">2024-2025</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td></td><td></td><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>Хог хаягдлын нэгдсэн холбоо</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td></td><td></td><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Дахин боловсруулах ААН-үүд</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">Аюултай хог хаягдлын агуулахын менежментийг төр-хувийн хэвшлээр хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">Аюултай хог хаягдлын менежмент сайжрах</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ
Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-үүд</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Сангийн Яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">5.1.1. Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">5.1.2. Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">5.1.3. Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.4. Тухайн жилийн төсвийн төслийн танилцуулгын мэдээллийн агуулгыг сайжруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.5. Нийслэл дүүргийн төсвийн мэдээллийн ил тод байдлын сайжруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.7. Төсөв батлахад УИХ-ын гишүүд, ИТХ-ын төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн саналыг ил тод иргэдэд мэдээлнэ.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2.Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах</td><td rowspan="4">Энэ хөгжүүлэлт хийгдсэн. Өмнөх онуудын мэдээлэл нөхөж оруулах шаардлагатай.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.2. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих томоохон төсөвт өртөгтэй хөрөнгө оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">5.2.3. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг хавсралтаар оруулах</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.4. Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">5.3. Иргэдийн оролцоог төсвийн төлөвлөлт, хяналтад нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.3.1. Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td colspan="2">Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод</td><td colspan="2">Олон улсын байгууллага, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг хангах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын мэдээллийг ил тод хүргэх эрх зүйн орчин хангалтгүй, нэгдсэн цахим тогтолцоо бүрдээгүй, иргэдэд эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдээлэл хүргэх тогтолцоо сул, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол хангалтгүй.
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	1. “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль”-ийн шинэчлэн найруулсан төсөлд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаарх санал боловсруулж, хуулийн төслийн хамаарах заалт бүрт оруулсан. 2. Импортын эмийн үнийн болон бусад мэдээллийг авдаг болох талаар Гаалийн ерөнхий газартай хамтран ажиллах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна. Мөн эмийн бүртгэл мэдээний “Лайсмед” программ хангамжийн өгөгдлийн санг бүрдүүлэхээр Гааль, татвар санхүү мэдээллийн технологийн төвийн И-баримтын мэдээллийн сангаас эмийн үнийн мэдээллийг Үндэсний дата төвийн үүсгэж өгсөн https://vcsa.gov.mn/ виртуал сервер рүү татаж авах хэрэгцээ гарч ГТСМТТ-өөс дээрх сервер лүү хандах боломжийг бүрдүүлж өгөх тухай хүсэлтийг Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газарт хүргүүлж, И-баримтын мэдээллийн сангаас ГТСМТТ-өөр дамжуулан https://vcsa.gov.mn/ серверээр дамжуулан мэдээлэл хүлээн авах боломжийг бүрдүүлсэн. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас 2021 онд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг үнэлэх судалгааг 7517 хүнийг хамруулан хийсэн. Судалгаанд хамрагдагсдын 50-аас дээш хувь нь эм худалдан авахдаа хэрэглэх заавар болон бусад шаардлагатай мэдээллээ хангалттай авч чаддаггүй гэж хариулсан байсан. Иймд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг сайжруулахаар жил бүр аян зохион байгуулах, эмийн мэдээлэл сэтгүүл, гарын авлага, постер хэвлүүлж эмийн сангуудаар байршуулах, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл зөвлөгөө өгөх, байгууллагын цахим хуудсанд мэдээлэл байршуулах зэрэг арга хэмжээг авч байна. Мөн эмийн зааврыг иргэдэд ашиглахад хялбар болгох зорилгоор MEDTEX гар утасны аппликешн нэвтрүүлсэн бөгөөд ингэснээр иргэд Монгол улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн мэдээлэл, хэрэглэх заавар, зургийг шууд гар утаснаасаа авах боломжтой болсон.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Эм,эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийг шинэчилсэн найруулга болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичгийг батлуулах. Нэгдсэн цахим тогтолцоог бүрдүүлэх Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, дадлыг 2 жил тутамд үнэлж, үр дүнд суурилсан арга хэмжээг зохион байгуулах

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.
Зохицуулалт тодорхой бус байсан үйл ажиллагааны эрх зүй тодорхой болно.
Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах</td><td rowspan="3">Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.</td><td rowspan="3">2024-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭМЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2">ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Эмийн чанар, аюулгүй байдал, хангамж, худалдан авалтын цахим тогтолцоог сайжруулах</td><td rowspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.</td><td rowspan="4">2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх</td><td rowspan="2">Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td><td rowspan="2">2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага

Зорилт – 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ХЭГ, ХНХЯ		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	БШУЯ, БЕГ, ХБХХЕГ, ХХҮЕГ, Улаанбаатар хотын захиргаа	Түгээмэл хөгжил, Тэгш хамруулах үндэсний сүлжээ, Бизнес инкубатор төв, ХБИ-ийн ТББ-ууд	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум, Эрхийн хороо, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн үндэсний зөвлөл
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	ХБИ-ийн мэдээллийн нэгдсэн сан бий болгох замаар нийгмийн хамгааллын тогтолцооны шинэчлэлийг эхлүүлэх.		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ерөнхий байдлаар авч үзсэн тоо, статистик байх ч нарийвчилсан буюу үйлдлийн чадамж, хүний хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлсон тоо мэдээ байдаггүй бөгөөд ил тод бус байдал нь нийгмийн халамжийн шинэлэг үйлчилгээ, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд бэрхшээл үүсгэдэг. Үүн дээр ИНБ-ууд авч ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, бодлого боловсруулалт зэрэг мэдээллийн эх үүсвэр болдоггүй сул талтай.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хийгдэж буй ХБИ-ийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах төсөл болон бусад олон улсын байгууллагууд, ТББ-уудад ХБИ-ийн тоо мэдээлэл, аргачлал, тогтолцоог хөгжүүлэх төсөл болон судалгаанууд хийгдэж ирсэн.		

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="5">1. Бий болгосон мэдээлэл, туршлага дээр суурилсан ХБ-ийг тогтоох (ICF) аргачлалыг нийгмийн хамгааллын зарим үйл ажиллагаанд ашиглаж, амьдралд хэрэгжүүлэх
2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн мэдээллийн сан, хувь хүнд ашиглуулах нийгмийн дэмжлэг үйлчилгээнүүд, зөвлөгөө, мэдээлэл, судалгаа гэх мэтээр нэгтгэсэн платформ бий болгох.
ХБ хүний асуудал хариуцсан төрийн байгууллагаас дээрх асуудлуудыг хэрэгжүүлэхэд төлөвлөгөө боловсруулан жил бүрийн улсын төсөвт суулган хэвшүүлэх.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">ХБХЭК болон Монгол улсын ХБХЭ тухай хуулийн хэрэгжилт, иргэдийн өдөр тутмын нийгмийн оролцоог хангах төрийн бодлого үйл ажиллагаанд шат ахиулсан арга хэмжээ болно.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">1. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
2. Суурь судалгаануудыг эхлүүлэх
3. Судалгааны үр дүнг ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, сургалт явуулах</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хамаарах шинэ, үзэл хандлаг, арга хэлбэр бүхий нийгмийн үйлчилгээнүүд хэрэгжиж эхлэх, түүний суурь асуудал болох төсөвлөлт, тооцоолол бодит болох, төр, ИНБ-н түншлэл явагдах</td><td rowspan="4">2027</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, ХБИ-ийн ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>ХБИ-ийн үндэсний зөвлөл</td><td>ХБИ ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж батлуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн асуудлыг төр, засаг,</td><td>2027</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">Төр, Засаг, Олон нийтийн байгууллагын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй харьцах зөв ойлголт, хандлага төлөвшүүлэх:
4. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
5. ахисан түвшний сургалтын модуль боловсруулах
6. сургалт явуулж эхлэх</td><td rowspan="3">олон нийтийн асуудал дээр оролцуулах зөв ойлголт, хандлага төлөвших</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нийтийн тээврийн зогсоолын стандартыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст хүртээмжтэй болгох:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн журмыг шинэчлэх
2. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
3. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний төлөөлөл оролцох</td><td rowspan="5">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td><td rowspan="5">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ, бүх яамд</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td>Улаанбаатар хотын явган хүний замыг шинэчлэх:</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн</td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="3">тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="4">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачилга нэмэгдэх</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Тэгш хамруулах боловсрол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг хамруулах:
1. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, Туслах багшийн хангамж, ойлголтын талаар үнэлгээ хийх
2. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, туслах багшийн талаар БШУЯ-аас журам шинэчлэн гаргах</td><td rowspan="4">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд боловсролд хамрагдах боломж нэмэгдэж хамрагдалт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БШУЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>БЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх:</td><td></td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">1. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээлтийн дүрэм журмыг шинэчлэн боловсруулах
2. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээх үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХХҮЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Бизнес инкубатор төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт – 8 Нээлттэй өгөгдөл</td></tr>
<tr><td colspan="5">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт: Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулах замаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 12-р зүйлийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="4">ЦХХХЯ, Үндэсний статистикийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td><td>МҮХАҮТанхим</td><td colspan="2">Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td colspan="5">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Хууль эрх зүйн орчинд дүрэм, журмуудыг баталж тодорхой түвшинд мөрдөгдөж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс нэгдсэн ойлголтгүй, хэрэглээнд тогтмолжоогүй байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="4">1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь ЭЗ-ийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна.
2. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна.
Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхэлсэн байгаа.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацыг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯам</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td>Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХЯам</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт – 9 Шүүх засаглал</td></tr>
<tr><td colspan="5">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td colspan="5">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Иргэдийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, иргэний эрхээ мэдэх, түүнийг нэхэн шаардах эрх зүйн орчныг танин мэдүүлэх</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="4">Шүүхийн хараат бус байдалд иргэд эргэлзэж байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">- Шүүхийн шийдвэрийг иргэдэд ойлгомжтой тайлбартайгаар нийтлэх
- Шүүхийн процессыг ил тод болгох (хуулиар хаалттай шийдвэрлэх хэргээс бусдыг)</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Шүүхийн хараат бус байдлыг нэмэгдүүлэх, иргэдийн шүүх, шударга ёсонд итгэлийг нэмэгдүүлнэ.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн төсвийг олон улсын түвшинд хүргэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн ажилчдад шүүхийн шийдвэрийн үндэслэлийг иргэдэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах чиглэл өгөх.</td><td rowspan="4">Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл нь иргэдэд ойлгомжтой тайлбартай болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>яамд, нутгийн захиргааны байгууллага</td><td colspan="2">Иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод</td><td colspan="2">Иргэд</td></tr>
</table>

Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийхэд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоодын оролцоог хангах -Бодлогын үнэлгээг хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, ил тод нээлттэй байдлын талаарх хэрэглэгчийн буюу иргэн, хуулийн этгээдийн сэтгэл ханамжийн тандан судалдаг байх, үүнд үндэслэн төрийн үйлчилгээний хүргэх ажлыг сайжруулах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг бөгөөд төрийн байгууллагын чадавх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа үр дүнтэй (үр дагавар, үр нөлөө) байсан эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгч чаддаггүй. Байгууллагын гүйцэтгэлийг ЗГ-ын 2021 оны 206 дугаар журмаар зохицуулдаг бөгөөд уг журмын дагуу төрийн байгууллагын үнэлгээнд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод оролцох боломж хязгаарлагдмал бөгөөд үр дүн багатай байдлаар зохицуулагдсан. -Төрийн бодлогын үр дүнд үнэлгээ хийгдэхгүй байна. Ингэснээр бодлого үр дүнтэй байсан эсэх, цааш үргэлжлүүлэх, өөр бодлого хэрэгжүүлэх гэх мэт шийдвэрийг хангалттай үндэслэл, судалгаатай гаргахгүй байна. Холбогдох журамд мониторинг болон үнэлгээг ижил хэлбэр, агуулгааг хийхээр тусгасан бөгөөд төрийн байгууллагууд ийм байдлаар хийж хэвшсэн. -Төрийн байгууллага, үйлчилгээний талаар иргэд, үйлчлүүлэгч, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг авах ажил хангалттай болон зохих ёсоор, тогтмол, бодитой хийгддэггүй
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Өмнө яам, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааг тухайн байгууллага өөрсдөө судалгааны байгууллагаар захиалга өгч цөөхөн хэдэн чиг үүргийг сонгон авч хийлгүүлдэг байсан. Одоогийн байдлаар яам, агентлагийн үйл ажиллагаа дахь хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг ЗГХЭГ нэгтгэн зохион байгуулан авч байгаа бөгөөд агуулгын хувьд дорвитой өөрчлөлт байхгүй байна.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг дүгнэх үзүүлэлтэд мэргэжлийн холбоод болон иргэний нийгмийн байгууллагууд тухайн төрийн байгууллагын тодорхой гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд өгдөг тогтолцоог бүрдүүлэх /ил тод, нээлттэй байдлын үнэлгээ гэх мэт/ -Бодлогын хэрэгжилтийн үнэлгээ хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцоог хангах -Иргэдийн сэтгэл ханамжийг төрийн үйлчилгээ авснаас хойш жилийн дараа бус тухай бүр авдаг, тандалт судалгаа хийдэг, үр дүнг нь төрийн үйлчилгээ сайжруулахад ашигладаг болох тогтолцоог бүрдүүлэх. Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх.

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">-Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны үнэлгээ илүү бодитой болох, үнэлгээнд иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Төрийн бодлогын хэрэгжилтийн үр дүнд үнэлгээ хийдэг болох, иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх, төрийн үйлчилгээг сайжруулах</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">ИНБ, ТББ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын шийдвэрлэлтэд оролцуулах</td><td rowspan="4">Бодлого батлагдахаас өмнө батлагдсаны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесс дээр ИНБ-аар үнэлгээ хийж төрийн захиргааны байгууллага хүлээн зөвшөөрдөг тогтолцоог бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг болох</td><td rowspan="4">-Сар, улирал, хагас жил тутамд дүгнэж тус дүгнэлт дээр суурилаад төрийн байгууллага өөрөө өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо бий болгох
-Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор дүгнэдэг болох</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

__oOo__

1						Я
2	Холбоо барих утас	Цахим шуудангийн хаяг	Төрөл	Нэр	Албан тушаал, овог нэр	Хаяг
3	7766 1122	mongoliachilles@gmail.com	ОУБ	Ахиллис Монгол ОУБ	Захирал О.Саранчулуун	Хасах
4	011 321294	info@hssmongolia.mn	ОУБ	ХБНГУ-ын Ханс Зайделийн сангийн Монгол дахь төлөөлөгчийн газар	N/A	СБД 6-р хороо Сүхбаатарын гудамж 11-1 тоот
5	011 319135	info.mongolia@kas.de	ОУБ	Конрад-Аденауэр-Сан	N/A	СБД 1-хороо Мэру таувер 8 давхарт Жаминнүний гудамж 18-2
6	011 312892	info.mongolia@fes.de	ОУБ	Фридрих-Эбертийн-Сан	N/A	СБД Ландмарк төв 6 давхар 603 тоот
7	88250545	battogtokh1371@yahoo.com	Сан	Митчелл сан	Тэргүүн Б.Баттогтох	Баянзүрх 25-р хороо Амартүвшин 101 байр 4-р орц 323 тоот
8	70110355	info@monfemnet.org	Сүлжээ	Монфемнет үндэсний сүлжээ	Тэргүүн Д.Энхжаргал	Баянзүрх 6-р хороо Нэгдэлчин зочид буудлын өргөтгөл 2 давхар 202 тоот
9	99164419	undral.gombodorj@gmail.com	ТББ	Ардчиллын боловсрол төв (ДЕМО)	Захирал Г.Ундрал	мэйлдэх
10	011 350002	munkhmandakh@pressinst.org.mn	ТББ	Монголын хэвлэлийн хүрээлэн ТББ	Гүйцэтгэх захирал М.Мөнхмандах	СБД 10-р хороо их тойруу 11Б Хэвлэлийн хүрээлэн
11	11-321927	info@ecrc.mn	ТББ	Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв	N/A	СБД 8-р хороо Ерөнхий сайд Амарын гудамж-29 Sanbusiness центр 9 давхар
12	9611 0110	info.princesscenter@gmail.com	ТББ	Охид, залуу эмэгтэйчүүдийн эрхийг хамгаалах Гүнж төв	Гүйцэтгэх захирал Э.Эрдэнэцэцэг	СБД 1-р хороо Сэлбэ 58 байр У4тоот
13		enxeene88@gmail.com	ТББ	Иргэдэд туслах хүний эрхийн төв	Тэргүүн Б.Энхцэцэг	СБД Багшийн дээд уулзвар UBH төвийн 7 давхар 721 тоот
14	77552212 89728818	enkhbadral@nccd.mn	ТББ	Цогц хөгжлийн төв ТББ	Гүйцэтгэх захирал М.Энхбадрал	БГД 10-р хороолол, Нарны замын үүлзвар, Тэгш үндрах төв 303тоот
15	70110323	director@lgbt.mn	ТББ	ЛГБТ Төв	Гүйцэтгэх Захирал Э.Энхмаа	СБД 8-р хороо Бага тойруу 49-1 байр 203 тоот
16	99174577	Bynaraleigh@yahoo.com	ТББ	Гэрэлт гариг ТББ	Тэргүүн А.Баянмөнх	Мэйлдэх
17	99938625	avir5108@gmail.com	ТББ	Айвүүн ТББ	Тэргүүн Я.Авирмэд	Хасах
18	99199253	altantuya.batdorj@amnesty.mn	ТББ	Монголын Эмнести интернэшнл ТББ	Гүйцэтгэх захирал Б.Алтантуяа	СБД 6-р хороо АВ центр 1101 тоот
19		secretariat@parliament.mn	Төр	Парламентын судалгаа сургалтын хүрээлэн	N/A	СБД Төрийн ордон
20	9907 9745	mezbneh@gmail.com	Холбоо	Эм Зүйн Байгууллагуудын Нэгдсэн “Эм” Холбоо	Тэргүүн Д.Энхжаргал	СХД 29 хороо Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж Томбо эмийн үйлдвэр 401 тоот
21	11465005, 99086841	info@huviinemnelguud.mn	Холбоо	Монголын Хувийн Хэвшлийн Эрүүл Мэндийн Байгууллагуудын Нэгдсэн Холбоо	Ерөнхийлөгч Б.Даш-Яндаг	СБД 8-хороо Залуучуудын холбооны байр 106 тоот
22	94459999	info.apdcmongolia@gmail.com	Холбоо	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй эцэг, эхийн холбоо	С.Сэлэнгэ	БГД 20-р хороо Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засах төв 11 тоот
23	85851562-туслах	amartuvshin@monef.mn	Холбоо	Монголын ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо	Л. Нямсамбуу	СБД 1-р хороо Unionbuildng B Corpus 15 давхар 1505 тоот
24	70126009	information@sica.mn	Хүрээлэн	SICA MONGOLIA	N/A	СБД 8-р хороо Бага тойруу Блюмон төвийн 7 давхарт
25	70117101	contact@irim.mn	Хүрээлэн	Хараат бус судалгааны хүрээлэн (IRIM)	Гүйцэтгэх захирал Л.Цэлмэгсайхан	СБД 6-р хороо Бага тойруу 301
26	99091920	oogii_0110@yahoo.com	Эвлэл	Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн эвлэл	Ерөнхийлөгч Ө.Отгонбаатар	СБД Pro one office 5 давхар 503 тоот
27						

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЯНАЛТ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ГАЗАР

Засгийн газрын II байр, С.Данзангийн гудамж,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: (976-51) 26 20 46, Факс: (976) 7015 2046,
Цахим шуудан: info@ags.gov.mn,
Цахим хуудас: www.ags.gov.mn

2023.12.15 № 01/1098

танай _____-ны №_____-т

"ГЭРЭЛТ ГАРИГ" ТӨРИЙН БУС
БАЙГУУЛЛАГЫН ТЭРГҮҮН
А.БАЯНМӨНХ ТАНАА

Санал авах тухай

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 99 дүгээр тушаалаар "Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий" ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

Ажлын хэсгээс боловсруулсан төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн дотор бичгээр Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газарт, цахимаар NCHR@cabinet.gov.mn хаягт тус тус ирүүлэхийг хүсье.

Төлөвлөгөөний төслийг хавсаргав.

Холбоо барих утасны дугаар 51-263698.

ДАРГА БӨГӨӨД
АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ Б.БААСАНДОРЖ

15160 0 2913

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЯНАЛТ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ГАЗАР

Засгийн газрын II байр, С.Данзангийн гудамж,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: (976-51) 26 20 46, Факс: (976) 7015 2046,
Цахим шуудан: info@ags.gov.mn,
Цахим хуудас: www.ags.gov.mn

2023.12.15 № 01/1098

танай _____-ны №_____-т

"АРДЧИЛЛЫН БОЛОВСРОЛ ТӨВ"
ТӨРИЙН БУС БАЙГУУЛЛАГЫН
ЗАХИРАЛ Г.УНДРАЛ ТАНАА

Санал авах тухай

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 99 дүгээр тушаалаар "Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий" ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

Ажлын хэсгээс боловсруулсан төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн дотор бичгээр Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газарт, цахимаар NCHR@cabinet.gov.mn хаягт тус тус ирүүлэхийг хүсье.

Төлөвлөгөөний төслийг хавсаргав.

Холбоо барих утасны дугаар 51-263698.

ДАРГА БӨГӨӨД
АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ Б.БААСАНДОРЖ

15160 0 2906

МИТЧЕЛЛ САНГИЙН ТЭРГҮҮН
Б.БАТТОГТОХ ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЯНАЛТ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ГАЗАР**

Засгийн газрын II байр, С.Данзангийн гудамж,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: (976-51) 26 20 46, Факс: (976) 7015 2046,
Цахим шуудан: info@ags.gov.mn,
Цахим хуудас: www.ags.gov.mn

2023.12.15 № 01/1098
танай _____-ны №_____-т

Санал авах тухай

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 99 дүгээр тушаалаар “Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий” ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

Ажлын хэсгээс боловсруулсан төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн дотор бичгээр Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газарт, цахимаар NCHR@cabinet.gov.mn хаягт тус тус ирүүлэхийг хүсье.

Төлөвлөгөөний төслийг хавсаргав.

Холбоо барих утасны дугаар 51-263698.

ДАРГА БӨГӨӨД
АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ Б.БААСАНДОРЖ

9023010330 CTC3950 6975747

15160 0 2904

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛ: ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД САНАЛ АВЧ БАЙНА

Мэдээ – 2023-12-18

ШИНЭ МЭДЭЭ

ХОРООНЫ 2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ХУРАЛДААН...
2024-02-15 14:11:00

Улсын хэмжээнд гамшгаас хамгаалах өндөржүүлсэн бэлэн...
2024-02-14 14:13:00

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ ХБНГУ-ЫН...
2024-02-08 12:36:00

Ерөнхий сайд Л.Оюун-Эрдэнэ Япон Улсын Элчин сайд М.Игавахар...
2024-02-07 17:49:00

ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-

ЕРӨНХИЙ САЙД ЗАСГИЙН ГАЗАР ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ 11-11 ТӨВ МЭДЭЭ 5Ш АЖИЛЛАГАА

Дэлхийн 70 гаруй улсын нэгдсэн Нээлттэй засгийн түншлэлд Монгол Улс нэгдээд 10 жил болж байна.

Нээлттэй засгийн түншлэл нь иргэдэд илүү хүртээмжтэй, хариуцлагатай, хариу үйлчилгээ сайтай засаглалыг бэхжүүлэхийг зорьж олон нийт болон Засгийн газар хоорондын харилцаа урт хугацаандаа сайжрах, цаашлаад хүн бүрд үр өгөөжтэй нийгмийг цогцлооно гэсэн үзэл санаанд суурилдаг юм.

Монгол Улс Үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг дөрвөн удаа хэрэгжүүлсэн бөгөөд 2023 онд Нээлттэй засгийн түншлэлийн шагнал гардуулах ёслолд ЦХХХЯ-ны “и-Монгол санаачилга” нь “Цохон дурдахуйц” өргөмжлөл гардан авч олон улсад үнэлэгдэх сайн жишээ болсон.

2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний V төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж, олон нийтээс санал авч байна. Төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны арванхоёрдугаар сарын 21-нийөдрийн дотор NCHR@cabinet.gov.mn хаягт цахимаар мөн 51-263698 утсаар холбогдон ирүүлнэ үү.

Төлөвлөгөөний төсөлтэй ЭНД дарж танилцана уу.

Мэдээ

ШИНЭ МЭДЭЭ

ХОРООНЫ 2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ ХУРАЛДААН...
2024-02-15 14:11:00

Улсын хэмжээнд гамшгаас хамгаалах өндөржүүлсэн бэлэн...
2024-02-14 14:13:00

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ ХБНГУ-ЫН...
2024-02-08 12:36:00

Ерөнхий сайд Л.Оюун-Эрдэнэ Япон Улсын Элчин сайд М.Игавахар...
2024-02-07 17:49:00

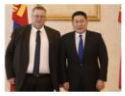
ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ ОХУ-ЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН...
2024-02-06 16:13:00

Бүсчилсэн хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлүүдийг эхний байдлаар...
2024-02-02 19:04:00

Морин хуурыг эрхэмлэн дээдэлж, түгээн дэлгэрүүлэх тухай...
2024-02-01 12:46:00

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2023. 12. 11 №ХЗГ/2647

танай _____-ны №_____-т

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ЗАРИМ ГИШҮҮД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ЗАРИМ
АГЕНТЛАГИЙН ДАРГА НАР ТАНАА

Санал авах тухай

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны 99 дүгээр тушаалаар Монгол Улсын Нээлттэй Засгийн Түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулсан бөгөөд уг Ажлын хэсгийн боловсруулсан төлөвлөгөөний төслийг хавсралтаар хүргүүлж байна. Төлөвлөгөөний төсөлтэй танилцаж, саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор бичгээр болон NCHR@cabinet.gov.mn хаягт цахимаар тус тус ирүүлэхийг хүсье.

Хавсралт 20 хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000235019207

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны
12... дугаар сарын 11-ны өдрийн
Х/2647 дугаар албан бичгийн хавсралт

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2025 МОНГОЛ УЛС
НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><th colspan="4">Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</th></tr>
<tr><th colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2025</td></tr>
<tr><th colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас болгоомжилсон. 2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авч дууссан.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	• Ил тодлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана. • Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно. • Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно. • Эрдэс баялгийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. • Гэрээний ил тод байдлыг хангана. • Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна. • Эрдэс баялгийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлын тусгай шаардлага тогтооно. • Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангах процессыг хуульчилна. • Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно. • Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, эрдэс баялгийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. • Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно.
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	(Нөхөж бичих)

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид		
Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх	Хуулийн төслийг баталсан байна	2025 ондоо	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ..		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			УУХҮЯ, БОАЖЯ, ЦХХХЯ	ТАН эвсэл	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл

<table>
<tr><td rowspan="4">Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ТӨБЗГ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025 ондоо.</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>СЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Засгийн газар		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам	ХМЗ, ХХ, Глоб Интернэшнл төв, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв, МСНЭ, МСТК	ХХЗХ, МҮОНКТ, МОНЦАМЭ
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх	-Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:

<table>
<tr><td></td><td>үндэслэлийг тодорхой болгох
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын тухай дүрэм, журам сайжруулах. Түүний хэрэгжилт, хуулийн хэрэглээг сайжруулах.
-Төрийн мэдээлэлтэй шууд харьцдаг төрийн албан хаагчдын мэдлэг ойлголт, хандлагыг өөрчлөх
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг тусгай зохицуулах дүрмээр үүрэгжүүлэх</td><td></td><td>Төрийн байгууллага
.....</td><td>Төрийн бус байгууллага
.....</td><td>Бусад оролцогчид
.....</td></tr>
<tr><td>Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах</td><td>-Судалгаа, мониторинг хийж хуулийн хэлэлцүүлэгт оруулах, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах
-ХЗҮХ-ийн судалгааны дүнг ажил болгон хэрэгжүүлэх</td><td>.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....
Дэмжин ажиллагчид:
Төрийн байгууллага | Төрийн бус байгууллага | Бусад оролцогчид
..... | ..... | .....</td></tr>
<tr><td>Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих. Лобби үйл ажиллагаа зохион байгуулах</td><td>-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судлах
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангах
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулах</td><td>.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....
Дэмжин ажиллагчид:
Төрийн байгууллага | Төрийн бус байгууллага | Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгааг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="4">-Сэтгүүлч мэдээлэл олж авах арга хэрэгслийн талаар хуульд тусгах
-Сэтгүүлчдийн аюулгүй байдлын талаар тусгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Салбарын ёс зүйн болон хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтыг дэмжих. Бусад хууль тогтоомж болон стратегийн зорилт, зорилтуудтай уялдуулах</td><td rowspan="4">-Иргэний хууль болон Эрүүгийн хуулийн 13.14-ийг (гүтгэх заалт) өөрийн зохицуулалтаар зохицуулах. Хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтаар шийдэж болох заалтыг хуулиас авах, салгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх олон улсын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Төрийн байгууллагаас хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хийгдэж буй бүх гэрээг ил тод болгох</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....

Зорилт – 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	*(Нөхөж бичих)*		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	(Нөхөж бичих)	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		

<table>
<tr><td rowspan="3">Төреес ИНБ, ТББ нартай хамтраад иргэний орон зайн суурь судалгаа хийх</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Барилга, хот байгуулалтын яам
Зам, тээврийн хөгжлийн яам
Эрүүл мэндийн яам
Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
Батлан хамгаалах яам
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
Сангийн яам
Эрчим хүчний яам
Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга</td><td>Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо</td><td colspan="3">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, ангилах ялгах үйл ажиллагааг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох, хаягдлыг дахин боловсруулж эдийн засгийн засгийн эргэлтэд оруулж, дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, үйлдвэрлэгч, импортын өргөтгөсөн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Хог хаягдлыг үүсгэгч нь буюу үйлдвэрлэгч, импортлогч нь хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, устгахтай холбоотой хариуцлага; 2.Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах үйл ажиллагаанаас гарган авсан эрчим хүчний үнэ, тарифыг батлаагүйгээс эрчим хүчийг зах зээлийн эргэлтэд оруулах, төвийн шугамд нийлүүлэх боломж хязгаарлагдмал; 3. Хог хаягдал цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг ОНӨҮГ, ТҮК гүйцэтгэснээр урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардал өндөр; 4. Хог хаягдал дахин боловсруулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн ижил төрлийн импортын бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөх боломж багатай; 5. Ил задгай хог хаягдалд тавих хяналт, хариуцлага сул 6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ бага
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Энгийн хог хаягдал Улсын хэмжээнд цуглуулж, тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 2 402.5 мянган тонн байсан бол 2022 онд 2 496.5 мянган тонн болж, 3.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Энгийн хатуу хог хаягдлын 63.3 хувийг өрхийн хог хаягдал, 36.7 хувийг ААНБ, зам талбай, бусад газраас цуглуулсан хог хаягдал эзэлж байна, Дахин ашигласан, боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 онд 73.4 мянган тонн болж 2021 онтой харьцуулахад 60.7 хувиар буурсан. Улсын хэмжээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр: • Хог хаягдлын менежмент үндэсний форум • “Хангайн бүсийн ногоон байгууламж ба хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” нь сургалт, зөвлөгөөн • “Хоггүй цэвэрхэн Монгол” аян /жил/ • “Цэвэрхэн наадацгаая” аян /жил бүр/ • Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын бүтцийн судалгаа 2019-2020 • “Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны хог хаягдлын судалгаа • Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн гэр хорооллын болон орон сууцны нийт 131 айл өрхөөс 2624 кг хог хаягдал бүхий 1487 дээж цуглуулж хог хаягдлын бүтцийн судалгааг боловсруулсан. • Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор орон нутагт хаягдал сав нягтруулан шахах төхөөрөмж нийт 25 суурилуулсан. • Алслагдсан аймгуудын хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор Завхан аймгийн 8 сумдад хог хаягдал шатаах дунд оврын зориулалтын зуухыг 2022-2023 оны хооронд хүлээлгэн өгсөн. • Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших / хуучнаар Улаан чулуутын хогийн цэг буюу Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэг /НЭХЦ/, Баянзүрх дүүргийн 24-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших Цагаан дабааны төвлөрсөн хогийн цэг /ЦДХЦ/-ийг үе шаттайгаар хэсэгчлэн хаах ажлыг 2020 оны 6-р сараас эхлүүлсэн бөгөөд 2023 оны 2-р улирал гэхэд 2 хогийн цэгийг бүрэн хаасан. Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах төслүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан.Үүнд: 1.Хог хаягдлаас үүдэх ил шаталтыг бууруулах бүсийн төсөл Төсөл санхүүжүүлэгч: Даян дэлхий байгаль орчны сан /GEF/

	Төслийн гэрээний дүн: 1,2 сая ам.доллар Төсөл хэрэгжүүлэгч: UNIDO, БОАЖЯ, УБЗАА Төслийн хугацаа: 2015 оны 09 сар -2020 оны 09 сар Төслийн зорилго: Хог хаягдлын ил шаталтаас удаан задардаг органик бохирдуулагч буюу диоксины хэмжээг бууруулах Төслийн үр дүн: Баянзүрх дүүргийн 24 дүгээр хорооны Цагаан даваану хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хог хаягдлын тухай хуульд заасан 1-р зэрэглэлийн эрүүл ахуй шаардлага, олон улсын стандартад нийцсэн гэр хорооллын үнсийг хүлээж авах ландфил, агуулахын барилга барьж байгуулж, Нийслэлийн захирагчийн ажлын албанд хүлээлгэн өгсөн 2.Улаанбаатар хотод Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэрүүдийг олон улсын буцалтгүй тусламжаар Нарангийн энгэрт байгууламж байна. Тухайлбал: • Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах 2 үйлдвэр • Хүнсний хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр • барилгын хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр 3. Каритас Чех Репаблик (КЧР) нь Европын Холбооноос санхүүжүүлж буй "Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах" төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг төслийн хүрээнд "Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох" судалгааны ажлыг "Эс Ай Си Эй" ХХК-ын судалгааны баг нь гүйцэтгэн олон нийтэд түгээгээд байна. Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол Улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах төслийн хүрээнд зорилтот бүлгүүдийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох зорилготой судалгаа юм. ,Уг судалгааны тайланг https://issuu.com/caritas16/docs/tlna_mon цахим хуудсанд байршуулсан. Мөн уг төслийн хүрээнд Хуванцар хог хаягдлыг ялган ангилах, цуглуулах Булган аймгийн Хишиг Өндөр сумын хог хаягдлын менежментийн сайжруулах зорилгоор эхний цэгээс эцсийн цэг хүртэлх хог хаягдлын менежментийн загвар зөвлөмжийг боловсруулан хэвлүүлж, https://mongolia.charita.cz/mn/Tusul-khutulburuud/Tusul-kh/plastic-recycling/ сайтад мэдээллийг байршуулсан. 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх чиглэлээр: Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 26-ны өдрийн А/571 дүгээр захирамжаар ажлыг хэсэг байгуулагдсан. БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Тайж ХХК-тай санамж бичиг, Англи Улсын хөрөнгө оруулалттай Нааново грийн энэржи Монголий ХХК, БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Экоюуби ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ, 2022 онд Нийслэлийн захирагчийн ажлын албантай тус тус байгуулсан. Нааново Грин Энержи Монголиа" ХХК нь Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт "Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх" 14 МВт-ын хүчин чадалтай
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Олон улсад хог хаягдлыг бохирдуулагч нь дангаар эсвэл хамтран хариуцах эсвэл эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар устгах санхүүжилтийг бохирдуулагч буюу үйлдвэрлэгч, импортлогчдоос гаргуулах туршлагыг хэрэгжүүлдэг. Манай орны хувьд энэхүү туршлагыг 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга /40.5-д "Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй" гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.14-т "үүсэх хог хаягдлыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч хариуцах зарим бүтээгдэхүүний жагсаалтыг төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв

	байгууллагатай хамтран батлах" гэж/-д тусгасан боловч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан журмыг тогтоогүйгээс энэхүү зохицуулалт хэрэгжихгүй байна. Иймд Эко төлбөрийн тухай хуулийн төслийг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулсан бөгөөд төсөлд дараах бараа, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч хувь хүн, хуулийн этгээд эко төлбөр төлөгч байхаар тусгасан болно. Үүнд: 1. хоол хүнсний нэг удаагийн хуванцар хэрэгсэл; 2. нийлэг хальсан уут; 3. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний хуванцар сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон хуванцар сав; 4. бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шинэ, хуучин дугуй; 5. ахуйн хэрэглээний зай хураагуур; 6. аккумлятор, бусад зай хураагуур; 7. химийн бодис; 8. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний шилэн лонх, сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон шилэн лонх, сав; 9. цахилгаан хэрэгсэл /мөнгөн ус агуулсан/. Эко төлбөрийн тухай хууль батлагдсанаар дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах боломжтой дээр дурдсан хог хаягдал үүсгэх бараа, бүтээгдэхүүнд эко төлбөр ногдуулан, эргээд үүссэн хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулсан үйлдвэрлэгч, импортлогчийг дараагийн эко төлбөрөөс хөнгөлнө. Мөн эко төлбөрийн орлогоор хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэх юм. Нийслэл: Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 22 ТҮК ажиллаж байгаа ба үүнээс ОНӨААТҮГ статустай 14, ХХК статустай 8 ТҮК ажиллаж байна. /ХТГ, хог тээвэр, зам цэвэрлэгээ бүгд/ Хог тээврийн автомашины парк шинэчлэлт 2006-2018 оны хооронд нийт 374 машинаар хийсэн ба 140 нь ашиглах боломжгүй эвдэрч, ашиглалтаас гарсан. Иймээс ОНӨААТҮГ-ыг хувьд шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох; • Төвлөрсөн хогийн цэг дээр очсон хойно нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж шилжүүлэх биш эх үүсвэр дээр нь ангилан ялган дахин боловсруулах үйлдвэр рүү шилжүүлэх тогтолцоог бий болгох; Орон нутгийн хэмжээнд: • Үүсгэгч нь хариуцна бохирдуулагч нь төлнө зарчмын дагуу дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг шилжүүлж, дарж булах хаягдлын хэмжээг бууруулах; • Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг нэг иргэнээр тооцон бодитоор тогтоох; • Хог хаягдлыг шатааж эрчим, хүч боловсруулах үйлдвэрийг яаралтай эхлүүлэх; • Хог тээврийн байгууллагуудыг хувийн хэвшилд шилжүүлж өрсөлдөөнийг бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх; • Хог хаягдлыг ангилан, ялган тээвэрлэх ажлыг аймаг, нийслэлийн хэмжээнд шинэ түвшинд хүргэх

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. “Алсын хараа-2050”-д хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг 2025 онд 30 хувь, 2030 онд 40 хувьд хүргэх зорилт хангагдана.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хяналт үнэлгээний дүнг олон нийтэд болон шийдвэр гаргагч нарт танилцуулж, сайжруулах арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хог хаягдлын тоон мэдээллийн санг сайжруулах, арга хэмжээний төсөл боловсруулах</td><td rowspan="3">Үндсэн мэдээлэл бодит болох</td><td rowspan="3">2025-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Хог хаягдлын нэгдсэн системтэй болох</td><td rowspan="3">Хог хаягдал үүсгэгчийг бүртгэх, үүсгэгч дахин боловсруулах ААН-тэй холбох, хууль бус хог хаягдлыг устгах</td><td rowspan="3">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>Хог хаягдлын нэгдсэн холбоо</td><td></td></tr>
<tr><td>Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Дахин боловсруулах ААН-үүд</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">Аюултай хог хаягдлын агуулахын менежментийг төр-хувийн хэвшлээр хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="3">Аюултай хог хаягдлын менежмент сайжрах</td><td rowspan="3">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td>ЦХХХЯ
Аймаг, нийслэл, дүүргийн ТГ</td><td>.....</td><td>Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-үүд</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Сангийн Яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2025</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна</td></tr>
<tr><td colspan="2">5.1.1. Монгол Улсын төсөв, хөрөнгө оруулалт, тусгай сангууд, зээл тусламж, төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлтөөс эхлээд хэрэгжүүлж дуусах бүхий л үйл явцын мэдээллийн ил тод, шуурхай бөгөөд иж бүрэн байдлыг хангах зохицуулалтыг төсвийн хууль тогтоомжид оруулах, үүний тулд одоо байгаа зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийж, тэдгээрийг хэрхэн боловсронгуй болгох санал боловсруулах үүрэг бүхий зөвлөлдөх механизмыг талуудын оролцоотойгоор ажиллуулж үр дүнд хүрэх</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....
Дэмжин ажиллагчид:
Төрийн байгууллага: .....
Төрийн бус байгууллага: .....
Бусад оролцогчид: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">5.1.2. Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд батлагдсан төсвийн тоон</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....
Дэмжин ажиллагчид:
Төрийн байгууллага: .....
Төрийн бус байгууллага: .....
Бусад оролцогчид: .....</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="4">5.1.3. Shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэхдээ төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдааг хангах, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.4. Тухайн жилийн төсвийн төслийн танилцуулгын мэдээллийн агуулгыг сайжруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.5. Нийслэл дүүргийн төсвийн мэдээллийн ил тод байдлын сайжруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

			.....	.....	.....
5.1.7. Төсөв батлахад УИХ-ын гишүүд, ИТХ-ын төлөөлөгчдөөс ирүүлсэн саналыг ил тод иргэдэд мэдээлнэ.	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
Зорилт 5.2.Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох.					
5.2.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах	Энэ хөгжүүлэлт хийгдсэн. Өмнөх онуудын мэдээлэл нөхөж оруулах шаардлагатай.	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
5.2.2. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих томоохон төсөвт өртөгтэй хөрөнгө оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			.....	.....	.....
5.2.3. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг хавсралтаар оруулах	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:		

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.4. Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">5.3. Иргэдийн оролцоог төсвийн төлөвлөлт, хяналтад нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.3.1. Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ■ӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод</td><td colspan="3">Олон улсын байгууллага, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2025
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг хангах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын мэдээллийг ил тод хүргэх эрх зүйн орчин хангалтгүй, нэгдсэн цахим тогтолцоо бүрдээгүй, иргэдэд эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдээлэл хүргэх тогтолцоо сул, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол хангалтгүй.
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	1. “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль”-ийн шинэчлэн найруулсан төсөлд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаарх санал боловсруулж, хуулийн төслийн хамаарах заалт бүрт оруулсан. 2. Импортын эмийн үнийн болон бусад мэдээллийг авдаг болох талаар Гаалийн ерөнхий газартай хамтран ажиллах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна. Мөн эмийн бүртгэл мэдээний “Лайсмед” программ хангамжийн өгөгдлийн санг бүрдүүлэхээр Гааль, татвар санхүү мэдээллийн технологийн төвийн И-баримтын мэдээллийн сангаас эмийн үнийн мэдээллийг Үндэсний дата төвийн үүсгэж өгсөн https://vcsa.gov.mn/ виртуал сервер рүү татаж авах хэрэгцээ гарч ГТСМТТ-өөс дээрх сервер лүү хандах боломжийг бүрдүүлж өгөх тухай хүсэлтийг Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газарт хүргүүлж, И-баримтын мэдээллийн сангаас ГТСМТТ-өөр дамжуулан https://vcsa.gov.mn/ серверээр дамжуулан мэдээлэл хүлээн авах боломжийг бүрдүүлсэн. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас 2021 онд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг үнэлэх судалгааг 7517 хүнийг хамруулан хийсэн. Судалгаанд хамрагдагсдын 50-аас дээш хувь нь эм худалдан авахдаа хэрэглэх заавар болон бусад шаардлагатай мэдээллээ хангалттай авч чаддаггүй гэж хариулсан байсан. Иймд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг сайжруулахаар жил бүр аян зохион байгуулах, эмийн мэдээлэл сэтгүүл, гарын авлага, постер хэвлүүлж эмийн сангуудаар байршуулах, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл зөвлөгөө өгөх, байгууллагын цахим хуудсанд мэдээлэл байршуулах зэрэг арга хэмжээг авч байна. Мөн эмийн зааврыг иргэдэд ашиглахад хялбар болгох зорилгоор MEDTEX гар утасны аппликешн нэвтрүүлсэн бөгөөд ингэснээр иргэд Монгол улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн мэдээлэл, хэрэглэх заавар, зургийг шууд гар утаснаасаа авах боломжтой болсон.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Эм,эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийг шинэчилсэн найруулга болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичгийг батлуулах. Нэгдсэн цахим тогтолцоог бүрдүүлэх Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, дадлыг 2 жил тутамд үнэлж, үр дүнд суурилсан арга хэмжээг зохион байгуулах

<table>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.
Зохицуулалт тодорхой бус байсан үйл ажиллагааны эрх зүй тодорхой болно.
Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах</td><td rowspan="3">Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.</td><td rowspan="3">2024-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭМЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2">Эмийн чанар, аюулгүй байдал, хангамж, худалдан авалтын цахим тогтолцоог сайжруулах</td><td>Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.</td><td>2024-2028</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="2">Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх</td><td>Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td><td>2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ
Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага
Зорилт – 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ХЭГ, ХНХЯ				
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид		
	БШУЯ, БЕГ, ХБХХЕГ, ХХҮЕГ, Улаанбаатар хотын захиргаа	Түгээмэл хөгжил, Тэгш хамруулах үндэсний сүлжээ, Бизнес инкубатор төв, ХБИ-ийн ТББ-ууд	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум, Эрхийн хороо, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн үндэсний зөвлөл		
Хэрэгжих хугацаа	2024-2025				
Асуудлын тодорхойлолт					
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	ХБИ-ийн мэдээллийн нэгдсэн сан бий болгох замаар нийгмийн хамгааллын тогтолцооны шинэчлэлийг эхлүүлэх.				
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Хөгжлийн бэрх■ээлтэй иргэдийн ерөнхий байдлаар авч үзсэн тоо, статистик байх ч нарийвчилсан буюу үйлдлийн чадамж, хүний хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлсон тоо мэдээ байдаггүй бөгөөд ил тод бус байдал нь нийгмийн халамжийн шинэлэг үйлчилгээ, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд бэрхшээл үүсгэдэг. Үүн дээр ИНБ-ууд авч ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, бодлого боловсруулалт зэрэг мэдээллийн эх үүсвэр болдоггүй сул талтай.				
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хийгдэж буй ХБИ-ийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах төсөл болон бусад олон улсын байгууллагууд, ТББ-уудад ХБИ-ийн тоо мэдээлэл, аргачлал, тогтолцоог хөгжүүлэх төсөл болон судалгаанууд хийгдэж ирсэн.				

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="5">1. Бий болгосон мэдээлэл, туршлага дээр суурилсан ХБ-ийг тогтоох (ICF) аргачлалыг нийгмийн хамгааллын зарим үйл ажиллагаанд ашиглаж, амьдралд хэрэгжүүлэх
2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн мэдээллийн сан, хувь хүнд ашиглуулах нийгмийн дэмжлэг үйлчилгээнүүд, зөвлөгөө, мэдээлэл, судалгаа гэх мэтээр нэгтгэсэн платформ бий болгох.
ХБ хүний асуудал хариуцсан төрийн байгууллагаас дээрх асуудлуудыг хэрэгжүүлэхэд төлөвлөгөө боловсруулан жил бүрийн улсын төсөвт суулган хэвшүүлэх.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">ХБХЭК болон Монгол улсын ХБХЭ тухай хуулийн хэрэгжилт, иргэдийн өдөр тутмын нийгмийн оролцоог хангах төрийн бодлого үйл ажиллагаанд шат ахиулсан арга хэмжээ болно.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">1. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
2. Суурь судалгаануудыг эхлүүлэх
3. Судалгааны үр дүнг ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, сургалт явуулах</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хамаарах шинэ, үзэл хандлаг, арга хэлбэр бүхий нийгмийн үйлчилгээнүүд хэрэгжиж эхлэх, түүний суурь асуудал болох төсөвлөлт, тооцоолол бодит болох, төр, ИНБ-н түншлэл явагдах</td><td rowspan="4">2027</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, ХБИ-ийн ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>ХБИ-ийн үндэсний зөвлөл</td><td>ХБИ ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьж батлуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн асуудлыг төр, засаг,</td><td>2027</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2">Төр, Засаг, Олон нийтийн байгууллагын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй харьцах зөв ойлголт, хандлага төлөвшүүлэх:
4. өнөөгийн гол хууль, дүрэм, журам, стандартад үнэлгээ хийх
5. ахисан түвшний сургалтын модуль боловсруулах
6. сургалт явуулж эхлэх</td><td rowspan="2">олон нийтийн асуудал дээр оролцуулах зөв ойлголт, хандлага төлөвших</td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Нийтийн тээврийн зогсоолын стандартыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст хүртээмжтэй болгох:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td rowspan="3">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн журмыг шинэчлэх
2. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
3. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний төлөөлөл оролцох</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ, бүх яамд</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td>Улаанбаатар хотын явган хүний замыг шинэчлэх:</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн</td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна</td><td>тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td><td></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="2">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачилга нэмэгдэх</td><td rowspan="2">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Тэгш хамруулах боловсрол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг хамруулах:
1. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, Туслах багшийн хангамж, ойлголтын талаар үнэлгээ хийх
2. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, туслах багшийн талаар БШУЯ-аас журам шинэчлэн гаргах</td><td rowspan="2">Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд боловсролд хамрагдах боломж нэмэгдэж хамрагдалт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="2">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БШУЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>БЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх:</td><td></td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацыг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯам</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td>Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХЯам</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2">1. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээлтийн дүрэм журмыг шинэчлэн боловсруулах
2. Хөдөлмөрийн нөхөн сэргээх үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td rowspan="2">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэнэ.</td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>ХХҮЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Бизнес инкубатор төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 8 Нээлттэй өгөгдөл</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт: Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулах замаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 12-р зүйлийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">ЦХХХЯ, Үндэсний статистикийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td><td colspan="2">МҮХАҮТанхим</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Хууль эрх зүйн орчинд дүрэм, журмуудыг баталж тодорхой түвшинд мөрдөгдөж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс нэгдсэн ойлголтгүй, хэрэглээнд тогтмолжоогүй байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="5">1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь ЭЗ-ийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна.
2. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна.
Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="5">Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхэлсэн байгаа.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="2">Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацыг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯам</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td>(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХЯам</td></tr>
</table>

хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
			-	-	-
Зорилт – 9 Шүүх засаглал					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	*(Нөхөж бичих)*				
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид		
	Улсын дээд шүүх, бусад шүүх	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын тодорхойлолт					
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Иргэдийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, иргэний эрхээ мэдэх, түүнийг нэхэн шаардах эрх зүйн орчныг танин мэдүүлэх				
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Шүүхийн хараат бус байдалд иргэд эргэлзэж байна.				
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*				
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	- Шүүхийн шийдвэрийг иргэдэд ойлгомжтой тайлбартайгаар нийтлэх - Шүүхийн процессыг ил тод болгох (хуулиар хаалттай шийдвэрлэх хэргээс бусдыг)				
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Шүүхийн хараат бус байдлыг нэмэгдүүлэх, иргэдийн шүүх, шударга ёсонд итгэлийг нэмэгдүүлнэ.				

<table>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн төсвийг олон улсын түвшинд хүргэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн ажилчдад шүүхийн ■ийдвэрийн үндэслэлийг иргэдэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах чиглэл өгөх.</td><td rowspan="4">Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл нь иргэдэд ойлгомжтой тайлбартай болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>яамд, нутгийн захиргааны байгууллага</td><td colspan="2">Иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод</td><td colspan="2">Иргэд</td></tr>
</table>

Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийхэд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоодын оролцоог хангах -Бодлогын үнэлгээг хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, ил тод нээлттэй байдлын талаарх хэрэглэгчийн буюу иргэн, хуулийн этгээдийн сэтгэл ханамжийн тандан судалдаг байх, үүнд үндэслэн төрийн үйлчилгээний хүргэх ажлыг сайжруулах
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг бөгөөд төрийн байгууллагын чадавх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа үр дүнтэй (үр дагавар, үр нөлөө) байсан эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгч чаддаггүй. Байгууллагын гүйцэтгэлийг ЗГ-ын 2021 оны 206 дугаар журмаар зохицуулдаг бөгөөд уг журмын дагуу төрийн байгууллагын үнэлгээнд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод оролцох боломж хязгаарлагдмал бөгөөд үр дүн багатай байдлаар зохицуулагдсан. -Төрийн бодлогын үр дүнд үнэлгээ хийгдэхгүй байна. Ингэснээр бодлого үр дүнтэй байсан эсэх, цааш үргэлжлүүлэх, өөр бодлого хэрэгжүүлэх гэх мэт шийдвэрийг хангалттай үндэслэл, судалгаатай гаргахгүй байна. Холбогдох журамд мониторинг болон үнэлгээг ижил хэлбэр, агуулгааг хийхээр тусгасан бөгөөд төрийн байгууллагууд ийм байдлаар хийж хэвшсэн. -Төрийн байгууллага, үйлчилгээний талаар иргэд, үйлчлүүлэгч, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг авах ажил хангалттай болон зохих ёсоор, тогтмол, бодитой хийгддэггүй
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Өмнө яам, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааг тухайн байгууллага өөрсдөө судалгааны байгууллагаар захиалга өгч цөөхөн хэдэн чиг үүргийг сонгон авч хийлгүүлдэг байсан. Одоогийн байдлаар яам, агентлагийн үйл ажиллагаа дахь хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг ЗГХЭГ нэгтгэн зохион байгуулан авч байгаа бөгөөд агуулгын хувьд дорвитой өөрчлөлт байхгүй байна.
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг дүгнэх үзүүлэлтэд мэргэжлийн холбоод болон иргэний нийгмийн байгууллагууд тухайн төрийн байгууллагын тодорхой гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд өгдөг тогтолцоог бүрдүүлэх /ил тод, нээлттэй байдлын үнэлгээ гэх мэт/ -Бодлогын хэрэгжилтийн үнэлгээ хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцоог хангах -Иргэдийн сэтгэл ханамжийг төрийн үйлчилгээ авснаас хой■ жилийн дараа бус тухай бүр авдаг, тандалт судалгаа хийдэг, үр дүнг нь төрийн үйлчилгээ сайжруулахад ашигладаг болох тогтолцоог бүрдүүлэх. Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх.

<table>
<tr><td colspan="2">Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">-Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны үнэлгээ илүү бодитой болох, үнэлгээнд иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Төрийн бодлогын хэрэгжилтийн үр дүнд үнэлгээ хийдэг болох, иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх, төрийн үйлчилгээг сайжруулах</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">ИНБ, ТББ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын шийдвэрлэлтэд оролцуулах</td><td rowspan="4">Бодлого батлагдахаас өмнө батлагдсаны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесс дээр ИНБ-аар үнэлгээ хийж төрийн захиргааны байгууллага хүлээн зөвшөөрдөг тогтолцоог бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг болох</td><td rowspan="5">-Сар, улирал, хагас жил тутамд дүгнэж тус дүгнэлт дээр суурилаад төрийн байгууллага өөрөө өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо бий болгох
-Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор дүгнэдэг болох</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
</table>

__oOo__

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГЫН
ТУШААЛ

2023 оны 11 сарын 01 өдөр Дугаар 99 Улаанбаатар хот

Ажлын хэсэг байгуулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг дараах бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай:

Ажлын хэсгийн ахлагч:	Б.Баасандорж (Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга)
Ажлын хэсгийн дэд ахлагч:	Б.Болорсайхан (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)
Гишүүд:	Ч.Болортуяа (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ундрахбаяр (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх)
	Ч.Ариунхур (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх)
	Д.Ган-Эрдэнэ (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч)
	Б.Анар (Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач)
	Л.Балчинлувсан (Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Хөгжлийн нэгдсэн бодлогын газрын дарга)

0023200381

М.Санжаадорж (Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Э.Энхтуяа (Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

Б.Золбоо (Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга)

П.Оюунаа (Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

Ц.Болорчулуун (Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга)

М.Мэндбаяр (Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга)

Б.Буяннэмэх (Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга)

Б.Билэгдэмбэрэл (Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга)

О.Номинчимэг (Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч)

Ц.Батзул (Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга)

Л.Баярмандал (Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Ш.Энхтуяа (Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч)

Х.Эрдэм-Ундрах (Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал)

Н.Дабааням (Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга)

Д.Цэнд-Аюуш (Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар)

О.Энхзул (Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Х.Энхбат (Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга)

Б.Дөлгөөн ("Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв" УТҮГ-ын захирал)

С.Баясгалан (Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга) (тохиролцсоноор)

Л.Төр-Од ("Нээлттэй засаглалын түншлэл"-ийн олон улсын элч төлөөлөгч) (тохиролцсоноор)

О.Хатанболд (Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор) (тохиролцсоноор)

Д.Бумдарь (Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, "Стратеги академи" ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Мөнхжаргал ("Транспэрэнси Интернешнл Монгол" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Төрболд ("Оюуны-Инноваци" ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Халиунгоо (Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер) (тохиролцсоноор)

Э.Баасансүрэн (Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан) (тохиролцсоноор)

Н.Наранцэцэг ("Байгаль эхийн аврал сан" ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Б.Амарзаяа (“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Ч.Энхбаяр (“Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Д.Жаргалсайхан (“Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Г.Нямпүрэв (“Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

О.Нурболат (“Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбоо” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

Х.Оюунцэцэг (“Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбоо” ТББ-ын Удирдах зөвлөлийн гишүүн) (тохиролцсоноор)

Ш.Ариунаа (“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Д.Оюунбадам (“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер) (тохиролцсоноор)

С.Оюунтуяа (“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Б.Дуламхорлоо (“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Э.Тунгалаг (“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал (тохиролцсоноор)

Ч.Отгонбаатар (“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал) (тохиролцсоноор)

С.Амармэнд (“Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга) (тохиролцсоноор)

Г.Уранцоож (“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн) (тохиролцсоноор)

Ц.Тамир (“Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Г.Гүнжидмаа (“Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын Гүйцэтгэх захирал) (тохиролцсоноор)

Нарийн бичгийн дарга: Д.Номинчимэг (Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн)

2.Төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлын хуваарийг хавсралтаар баталсугай.

3.Ажлын хэсэгт мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр холбогдох байгууллагаас мэргэжлийн хүмүүсийг оролцуулж ажиллуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т зөвшөөрсүгэй.

4.Төлөвлөгөөний төслийг боловсруулж, 2023 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдрийн дотор танилцуулахыг Ажлын хэсэг (Б.Баасандорж)-т даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛААГАНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ТББ-Н ТӨЛӨӨЛӨЛТЭЙ ХИЙХ УУЛЗАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

Хэзээ: 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдөр, Даваа гараг
Хаана: Төрийн ордон Орон нутгийн удирдлагын танхим
Зохион байгуулагч: Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгж
Оролцогчид: Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн - 23 гишүүн

Хугацаа	Танилцуулах асуудал	Хариуцах албан тушаалтан
14.50-15.00	Бүртгэл	
15.00-15.10	Нээлт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж
15.10-15.20	Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулсан явц, төлөвлөгөөний төсөл танилцуулах	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгжийн мэргэжилтэн Д.Номинчимэг
15.20-16.50	Төлөвлөгөөний төсөл дээр санал солилцох	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан Ажлын хэсгийн гишүүд
16.50-17.00	Хаалт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж

---oOo---

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛААГАНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ТББ-Н ТӨЛӨӨЛӨЛТЭЙ ХИЙХ УУЛЗАЛТЫН БҮРТГЭЛИЙН ХУУДАС

№	Албан тушаал	Овог, нэр	Гарын үсэг
1	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга	Б.Баасандорж	Оролцсон
2	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга	Б.Болорсайхан	
3	Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх	Ч.Болортуяа	
4	Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх	Ч.Ундрахбаяр	Оролцсон
5	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх	Ч.Ариунхур	Оролцсон
6	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч	Д.Ган-Эрдэнэ	Оролцсон
7	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач	Б.Анар	Оролцсон
8	Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга	М.Санжаадорж	
9	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
10	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга	М.Мэндбаяр	
11	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга	Б.Билэгдэмбэрэл	
12	“Нээлттэй засгийн түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч	Л.Төр-Од	
13	“Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал	Э.Мөнхжаргал	
14	Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер	Г.Халиунгоо	Оролцсон
15	Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан	Э.Баасансүрэн	Оролцсон

16	“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер	Д.Эрдэнэчимэг	
17	“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер	Д.Оюунбадам	Оролцсон
18	“Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын зөвлөх	Ц.Мандхайхатан	Оролцсон
19	“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн	Ш.Ариунаа	Оролцсон
20	“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал	Э.Тунгалаг	Оролцсон
21	“Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал	Ч.Отгонбаатар	
22	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн	Д.Номинчимэг	Оролцсон
23	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн	Э.Бадамханд	Оролцсон

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХОРОО

Open Government Partnership

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСЛИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ ЯВЦ, ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

2023.12.18

ХЭХҮХ-ны Ажлын алба, НЗТ Дэмжих нэгж

10/25	11/08	11/13-11/17	11/21	11/30	12/01	12/11-12/15	12/18	12/19	12/22
НЗТ-ийн тухай танилцуулах вебинар зохион байгуулах	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсэг цахимаар санал өгсөн Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн II хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн III хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Яамд, агентлагаас бичгээр санал авах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн төлөөлөлтэй уулзах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн IV хуралдаан Төслийг эцэслэн хүргүүлэх	Төслийг НЗТ-ийн Үндэсний зөвлөл батлах 12/25-12/28 Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө илгээх, ЗГХЭГ-ын даргын тушаал албажих

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2024-2027)

Хэрэгжих хугацаа (4 жил): 2024.01.01 – 2027.12.31

Зорилт 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх үе шатыг оруулах
2. Хэрэгжүүлэх явцад төрийн байгууллагын хүрч ажиллаж чадахгүй асуудал дээр ТББ нар оролцох зохицуулалт оруулах
3. НЗТ-ийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх явцад учирч болзошгүй эрсдэл, хүндрэлийг урьдчилан тооцох
4. СаЯ татан оролцуулах

Зорилт 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Иргэд мэдээллийг нээлттэй авах төрийн механизм бий болгох
2. Төрийн байгууллагад мэдээллийг нээлттэй хуваалцах соёл түгээхийн тулд холбогдох төрийн албан хаагчдад сургалт явуулах
3. Олон улсын ямар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг тодорхой оруулах

Зорилт 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бус бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйг орчныг боловсронгуй болгох

1. Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг идэвхжүүлэхэд шинэлэг санаачилга оруулах
2. Хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх үе шатыг илүү тодорхой заах
3. Томоохон санхүүжилт хүлээн авсан ТББ-ын мэдээллийг ил болгохоос гадна тус байгууллагын санхүүгийн тайланд туссан мэдээллийг иргэдэд ил тод болгох

Зорилт 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах

1. Иргэдийн оролцоог дэмжих, мониторинг хийх шинэ механизм санал болгох

Зорилт 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх

1. Нэгдсэн платформоос төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалт, тайлагнах, аудитын мэдээллийг иргэд хүлээн авдаг байх
2. Иргэдээс санал ирүүлсэн ажил төсөвт ороогүй шалтгааныг төрийн байгууллагаас тайлбарладаг процесс байх

Төрийн худалдан авах ажиллагааны
2023 оны ... дугаар сарын ...-ны өдрийн
....дугаар албан бичгийн хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2025 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ҮНДЭСНИЙ 5 ДУГААР ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛД ТӨРИЙН ХУДАЛДАН АЖИЛЛАГААНЫ ГАЗРААС ӨГӨХ САНАЛ

<table>
<tr><th>Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна</td></tr>
<tr><td rowspan="3">5.1.8.Шилэн дансны тухай хуулийн дагуу захиалагч төрийн болон орон нутгийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагааны мэдээллийг цаг хугацаанд нь бүрэн оруулахад дэмжлэг үзүүлж, хүний оролцоогүй мэдээлэл солилцох холболтыг хийх.</td><td rowspan="3">Улс, орон нутгийн төсөв болон захиалагчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах төлөвлөгөө, гэрээний мэдээллийг төсвийн бүх шатны захиалгчдын мэдээллийг бүрэн цахим системд оруулж олон нийтэд нээлттэй болсон байна.</td><td rowspan="3">2024-2025 он</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиглагчид: Сангийн яам</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Бүх шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагчид</td><td>Хамтран ажилладаг төрийн бус байгууллагууд</td><td>Иргэд, олон нийт</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2: Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох</td></tr>
<tr><td rowspan="3">5.2.5.Төрийн байгууллагуудын уялдаа холбоог сайжруулж, худалдан авах ажиллагааны цахим системд холбогдсон мэдээллийн системийн тоог нэмэгдүүлэх, цахим системд бүртгэгдэж буй машин унших боломжтой өгөгдлийн тоог нэмэгдүүлж, нээлттэй өгөгдлийг түгээх, тендер шалгаруулалтын үнэлгээнд хүний оролцоог бууруулах техникийн боломжийг бүрдүүлж систем хоорондын холболт хийх.</td><td rowspan="3">Худалдан авах ажиллагааны нэгдсэн мэдээллийн системийн хөгжүүлэлт, хэвийн найдвартай ажиллагааг хангах, системийн хэрэглэгчдийг чадавхжуулах, мэдээллийн технологид суурилсан худалдан авах ажиллагааны хяналтын тогтолцоог бий болгох.</td><td rowspan="3">2024-2025 он</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиглагчид:Төрийн байгууллагууд</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Татварын ерөнхий газар, Гаалийн ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Бусад</td><td>Хамтран ажилладаг төрийн бус байгууллагууд</td><td>Бүх тендерт оролцогчид</td></tr>
</table>

Зорилт 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах

1. НЗТ-ийн үнэт зүйлстэй холбон эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, нийлүүлэлт дээр нээлттэй засгийн “линз”-ээр харж олон нийтийг түлхүү оролцуулах

Зорилт 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах

1. Дэд бүтэц, ажлын байр олгох зэрэг асуудлыг шийдвэрлэх явцад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн төлөөллийг оролцуулах
2. Засгийн газрын аливаа шийдвэрт бүх төлөөллийн дуу хоолойг сонсож санаачилгыг оруулах

<table>
<tr>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн жүрмыг шинэчлэх
2. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
3. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний төлөөлөл оролцох</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: ~~Улаанбаатар хотын Захиргаа~~
Нутгийн захиргааны байгууллага</td>
</tr>
<tr>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн бус байгууллага</td>
<td>Бусад оролцогчид</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td>ХБХХЕГ, бүх яамд</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
<tr>
<td>~~Улаанбаатар хотын~~ явган хүний замыг шинэчлэх:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
~~3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна~~</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
~~Улаанбаатар хотын Захиргаа~~
Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td>
</tr>
<tr>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td>ХБХХЕГ</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
<tr>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td>
<td>Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачилга нэмэгдэх</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td>
</tr>
<tr>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн бус байгууллага</td>
<td>Бусад оролцогчид</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td rowspan="2"></td>
<td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
</table>

Зорилт 8 Нээлттэй өгөгдөл

1. Одоогийн нөхцөл байдалтай харьцуулан төлөвлөгөө хэрэгжүүлж дуусахад ямар түвшинд хүрсэн байх тухай тодорхой заах
2. Монгол Улсын иргэн бүр мэдээлэл хүлээн авах агуулгыг оруулах
3. Засгийн газрын нээлттэй өгөгдлийн шаардлага болон мониторинг ТББ-ын оролцоотой хянах

Зорилт 9 Шүүх засаглал

1. Зөвлөмж ирээгүй

Зорилт 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх

1. ТББ-аас гаргасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг шаарддаг төрийн байгууллага байх эсэх
2. Иргэний нийгмий орон зайн 3-р зорилттой агуулга давхцаж байгаа эсэхийг нягтлах

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

УЛС

МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛААГАНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДӨРӨВДҮГЭЭР ХУРАЛДААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Хэзээ: 2023 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдөр, Мягмар гараг
Хаана: Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын хурлын танхим болон Зуум талбар
Зохион байгуулагч: Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгж
Оролцогчид: Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн - 52 гишүүн

Хугацаа	Танилцуулах асуудал	Хариуцах албан тушаалтан
09.50-10.00	Бүртгэл	
10.00-10.10	Нээлт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж
10.10-10.20	Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны Үйл ажиллагааны үндэсний V төлөвлөгөө боловсруулсан явц, төлөвлөгөөний төсөл танилцуулах	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын алба бөгөөд Нээлттэй засгийн түншлэлийн Дэмжих нэгжийн мэргэжилтэн Д.Номинчимэг
10.20-10.45	Асуулт, хариулт, хэлэлцүүлэг	Ажлын хэсгийн гишүүд
10.45-11.00	Төлөвлөгөөг батлах	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Болорсайхан
11.00-11.10	Хаалт	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга, Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн дэд дарга Б.Баасандорж

---oOo---

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДӨРӨВДҮГЭЭР ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ажлын хэсгийн хоёрдугаар хуралдааныг 2023 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдөр 10.00 цагт Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын хурлын танхим болон зуум платформ дээр зохион байгуулав.

Ирц: 56 хувь

Оролцсон:

1. Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж
2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа
3. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр
4. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Хуулийн багийн ахлах зөвлөх Ч.Ариунхур
5. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ
6. Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар
7. Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга Л.Балчинлувсан (төлөөлөлч оролцсон)
8. Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж
9. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Л.Нямгэрэл
10. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр
11. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Г.Энхмөнх
12. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа
13. Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах
14. Засгийн газрын Иргэд, олон нийттэй харилцах 11-11 төвийн дарга Н.Дабааням
15. Авлигатай тэмцэх газрын Урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хэлтсийн ахлах ажилтан, ахлах комиссар Д.Цэнд-Аюуш
16. “Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хурдасгуур төв” УТҮГ-ын захирал Б.Дөлгөөн (төлөөлөгч оролцсон)
17. “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд
18. Азийн сангийн Хотын засаглалтыг сайжруулах төслийн менежер Г.Халиунгоо
19. Бүгд Найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэнгийн Хөтөлбөрийн ажилтан Э.Баасансүрэн
20. “Байгаль эхийн аврал сан” ТББ-ын тэргүүн Н.Наранцэцэг
21. “Бодлогод залуусын хяналт” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Амарзаяа (төлөөлөгч оролцсон)
22. Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг
23. “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн

Ш.Ариунаа

24. “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам
25. “Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа
26. “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Дуламхорлоо (төлөөлөгч оролцсон)
27. “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг
28. “Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож
29. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг

Оролцоогүй:

1. Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Б.Болорсайхан
2. Гадаад харилцааны яамны Олон улсын гэрээ, эрх зүйн газрын Хүний эрхийн хэлтсийн дарга Б.Золбоо
3. Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга П.Оюунаа
4. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ц.Болорчулуун
5. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Цахим хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Билэгдэмбэрэл
6. Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн бодлого, байгаль орчин, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч О.Номинчимэг
7. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул
8. Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Баярмандал
9. Төрийн бүтээмжийн Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга О.Энхзул
10. Орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга Х.Энхбат
11. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга С.Баясгалан
12. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн олон улсын элч төлөөлөгч Л.Төр-Од
13. Шинжлэх Ухааны Академийн Философийн хүрээлэнгийн Улс төр, эрх зүйн салбарын эрхлэгч, доктор О.Хатанболд
14. Монгол Улсын Их сургуулийн Улс төр судлалын тэнхимийн профессор, доктор, “Стратеги академи” ТББ-ын захирал Д.Бумдарь
15. “Транспэрэнси Интернешнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Э.Мөнхжаргал
16. “Глоб Интернэшнл төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Б.Онон
17. “Залуу судлаачдыг дэмжих сан” ТББ-ын тэргүүн Д.Жаргалсайхан
18. “Залуус эрүүл мэнд төв” ТББ-ын хөтөлбөрийн менежер Г.Нямпүрэв
19. Монголын Казахуудын хэл, соёлыг дэмжих холбооны захирал О.Нурболат
20. “Хил хязгааргүй хуульчид” ТББ-ын захирал Ч.Отгонбаатар
21. “Хүний эрх, дэвшилтэт бодлогын хүрээлэн” ТББ-ын Судалгааны хорооны дарга С.Амармэнд
22. “Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Ц.Тамир
23. “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал Г.Гүнжидмаа

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Сайн байцгаана уу? Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе. Ажлын хэсгийн 4-р хуралдаанд хүрэлцэн ирсэн та бүхэнд баярлалаа. Ажлын хэсэг 52 гишүүнтэй. Өнөөдөр олонхи нь хүрэлцэн ирсэн тул хурлыг хүчинтэйд тооцож эхэлж байна. Хуралдааныг цахимаар болон танхимаар зохион байгуулж байна.

Бид НЗТ-ийн Үндэсний үйл ажиллагааны 5-р төлөвлөгөөг зохих журмын дагуу боловсруулж, НЗТ-ийн зүгээс хүргүүлсэн зөвлөмжийг хүлээн авч, яамд, агентлагаас санал авсан. Мөн олон улсын болон дотоодын ТББ-аас санал хүлээн авсан. Төслийн бичиг баримт боловсруулах хугацаанд ажлын дэд хэсгүүд хуралдсан. Өчигдөр Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орсон зарим төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын төлөөлөлтэй уулзаж өнөөдрийн хурлын бэлтгэл ажлыг хангасан байгаа. Бидний төлөвлөгөө бол энэ 5 дахь өдөр Үндэсний зөвлөлийн хуралдаанд танилцуулж батлуулахаар ажиллаж байна.

Одоо та бүхэнд төлөвлөгөөний төсөл боловсруулсан явцыг Ажлын хэсгийн НБД Д.Номинчимэг хийнэ. Үүний дараа та бүхэн өөрсдийн санал, шүүмж, зөвлөмжөө чөлөөтэй илэрхийлээрэй.

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Бид төслийн бичиг баримт дээр ажиллаад нилээд хугацаа өнгөрлөө. 2023 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдөр НЗТ-тэй танилцах вебинарыг зохион байгуулсан. 2023 оны 11 дүгээр сарын 09-ны өдөр Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдааныг зохион байгуулж Үндэсний үйл ажиллагааны 4-р төлөвлөгөөний хүрээнд хэрэгжүүлж дуусаагүй үүрэг, амлалтыг багтаасан эхний төслийг танилцуулсан. Үүний дараа 11 дүгээр сарын 13-17 өдөр ажлын хэсгийн гишүүд цахимаар санал өгч төлөвлөгөөний төслийн 2-р хувилбар бэлэн болсон. Ажлын хэсэг 11 дүгээр сарын 21-ны өдөр дэд ажлын хэсэгт хуваагдан ажиллаж төслийн 3-р хувилбарыг гаргасан. 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн олон нийтийн хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан ба хэлэлцүүлгийн мөрөөр хоёр санал ирсэн. Ажлын хэсгээс ирүүлсэн саналыг нэгтгэн төрийн байгууллагууд руу албан бичиг хүргүүлж саналыг авсан.

Та бүхэнд НЗТ-ийн Хараат бус тайлагнах механизмаас ирүүлсэн зөвлөмжийг танилцуулая:

Зорилт 1 - Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх үе шатыг оруулах
2. Хэрэгжүүлэх явцад төрийн байгууллагын хүрч ажиллаж чадахгүй асуудал дээр ТББ нар оролцох зохицуулалт оруулах
3. НЗТ-ийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх явцад учирч болзошгүй эрсдэл, хүндрэлийг урьдчилан тооцох
4. СаЯ татан оролцуулах

Зорилт 2 - Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Иргэд мэдээллийг нээлттэй авах төрийн механизм бий болгох
2. Төрийн байгууллагад мэдээллийг нээлттэй хуваалцах соёл түгээхийн тулд холбогдох төрийн албан хаагчдад сургалт явуулах
3. Олон улсын ямар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг тодорхой оруулах

Зорилт 3 - Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бус бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйг орчныг боловсронгуй болгох

1. Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг идэвхжүүлэхэд шинэлэг санаачилга оруулах
2. Хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх үе шатыг илүү тодорхой заах
3. Томоохон санхүүжилт хүлээн авсан ТББ-ын мэдээллийг ил болгохоос гадна тус байгууллагын санхүүгийн тайланд туссан мэдээллийг иргэдэд ил тод болгох

Зорилт 4 - Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах

1. Иргэдийн оролцоог дэмжих, мониторинг хийх шинэ механизм санал болгох

Зорилт 5 - Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх

1. Нэгдсэн платформоос төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалт, тайлагнах, аудитын мэдээллийг иргэд хүлээн авдаг байх
2. Иргэдээс санал ирүүлсэн ажил төсөвт ороогүй шалтгааныг төрийн байгууллагаас тайлбарладаг процесс байх

Зорилт 6 - Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах

1. НЗТ-ийн үнэт зүйлстэй холбон эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, нийлүүлэлт дээр нээлттэй засгийн “линз”-ээр харж олон нийтийг түлхүү оролцуулах

Зорилт 7 - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах

1. Дэд бүтэц, ажлын байр олгох зэрэг асуудлыг шийдвэрлэх явцад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн төлөөллийг оролцуулах
2. Засгийн газрын аливаа шийдвэрт бүх төлөөллийн дуу хоолойг сонсож санаачилгыг оруулах

Зорилт 8 - Нээлттэй өгөгдөл

1. Одоогийн нөхцөл байдалтай харьцуулан төлөвлөгөө хэрэгжүүлж дуусахад ямар түвшинд хүрсэн байх тухай тодорхой заах
2. Монгол Улсын иргэн бүр мэдээлэл хүлээн авах агуулгыг оруулах
3. Засгийн газрын нээлттэй өгөгдлийн шаардлага болон мониторинг ТББ-ын оролцоотой хянах

Зорилт 9 - Шүүх засаглал

1. Зөвлөмж ирээгүй

Зорилт 10 - Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх

1. ТББ-аас гаргасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг шаарддаг төрийн байгууллага байх эсэх
2. Иргэний нийгмий орон зайн 3-р зорилттой агуулга давхцаж байгаа эсэхийг нягтлах

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За баярлалаа. Зорилтын хүрээнд санал, зөвлөмжийг танилцууллаа. Та бүхэнд горимын санал дэвшүүлмээр байна. Зорилт тус бүр дээр яриад явья. Ажлын хэсгийн гишүүд саналаа нэг бүрчлэн яриад явья. Цахимаар оролцож байгаа хүмүүс мөн саналаа хэлээрэй. Амлалтыг оруулахдаа хэмжигдэхүйц, үр дүнг тооцох боломжтой, цаг хугацаандаа хэрэгжүүлж дуусахаар, онц чухал амлалтуудыг оруулмаар байна.

Зорилт 1 – Хуулийн төслийг баталсан байна, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах. Хүрэх үе шат, хүлээгдэж буй үр дүнг сайн хараад ярилцаад явья.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр:

Бид жил болгон асуумж гаргаад жил болгон тайлангаа өгөөд явдаг. МХГ-тай хамтраад нэгтгэсэн нэг тайлан явуулдаг. Хариуцлагын механизмын хүрээнд цаг хугацаандаа тайлан ирүүлээгүй ААН-ийг Зөрчлийн тухай хуулиар торгоод явж байсан. Тийм болохоор тайлан ирүүлэлт өндөр хувьтай байдаг.

Хууль маань анх УУХҮЯ-ны санаачилга явж байгаад, БОАЖЯ руу шилжин одоо бол ХЗДХЯ дээр явж байна. Хууль батлагдсаны дараа бид хэрэгжилт дээр оролцоод явна. Ганбаатар сайдаас бичгээр ирсэн санал бол дэмжсэн санал байгаа.

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Л.Нямгэрэл:

Энэ хуулийг батлах явцын хувьд Ажлын хэсэг байгуулагдаад хуулийн төслийг боловсруулж дуусаад эхний хэлэлцүүлэг хийгдсэн. 2027 онд төлөвлөгөө дуусахаас өмнө тус хуулийг хэлэлцэн батлах бүрэн боломжтой гэж харж байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Олборлох үйлдвэрийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх гэдэг нь тусдаа яриад байна уу эсвэл энэ хуулийг батлуулахтай хамт яриад байна уу?

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр:

Мэдээллийн сан салбар өөр дээрээ хөтлөгдөөд явж байгаа сан бол байгаа. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын асуудал болохоор байгалийн баялагтай холбоотой мэдээлэл, бүртгэл явагдах юм байна. Түүнийг БОАЖЯ хариуцна гэж харж байна. Тэр 2-ыг холбоод нэгдсэн мэдээлийн сангийн асуудал бол тусдаа явах юм байна гэж ойлгож байна.

Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Инновацын бодлогын газрын дарга н.Золзаяа:

Төслийн баримт бичиг их хоцорж ирсэн. Бидний зүгээс дараах зарчмын

саналуудыг гаргаж байна:

1. Өгүүлбэр зүйн найруулгыг хянах, үг үсгийн алдааг хянах
2. Зорилтуудыг бодит хэрэгжихүйц байлгах
3. Санхүүжилтийн хэмжээг тодорхой оруулах
4. Хүрэх үр дүнг нарийн тодорхойлох.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Бид ажлын хэсгийн гишүүдийн саналыг нэгтгэсэн хувилбар тус бүрийг хүргүүлж байсан. Манай ажлын хэсгийн гишүүд дийлэнх нь хангалтгүй ажиллаж байна. Бид ямар байдалтай ажилласныг ҮЗ хуралдаан дээр бодитоор танилцуулна.

“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Нээлттэй өгөгдлийг тусад нь оруулах саналтай байна. Бидэнд мэдээлэл байна гэхдээ нээлттэй өгөгдөл буюу шууд боловсруулалт хийх боломжтой өгөгдөл байхгүй болохоор шинжилгээ хийх боломжгүй, хайлтын системтэй л байгаад байна.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Зорилт 2 буюу Мэдээллийн ил тод байдал дээр эм эмнэлгийн хэрэгсэл, нээлттэй өгөгдөл, олборлох үйлдвэрлэлтэй холбоотой асуудылг нэгтгэх саналтай байна. 3 зорилтыг харахаар мэдээллийн ил тод байдлыг л яриад байна. Мэдээллийн ил тод байдал тусдаа, нээлттэй өгөгдөл тусдаа зорилт болж орж ирж байна. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын асуудлыг Мэдээллийн ил тод байдал руу оруулах саналтай байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Цахимаар оролцож байгаа гишүүд саналаа хэлээрэй.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Олборлох үйлдвэрлэл гэхээр бусад бүх баялгийн нөөцийн асуудал орж ирсэн. “Эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн сан”-г томьёоллыг “байгалийн нөөцийн мэдээллийн нэгдсэн сан” гэж өөрчлөх зөв болов уу гэж бодож байна. Мэдээллийн нээлттэй болгох асуудлыг шилжүүлж болох ч хуультай болох асуудал зорилт дээрээ хэвээрээ байх нь зөв.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Уул уурхайн бодлогын газрын дарга М.Мэндбаяр:

Бид олон улсын тайланг тогтсон маягтын дагуу хугацаандаа өгдөг. Нэмэлт мэдээлэл оруулаад хэрхэн тайлагнах нь тодорхойгүй байна. Маягт, мэдээлэл боловсруулалт бүгд өөр байдаг. Тус тусдаа тайлагнах уу, яах уу? Мэдээллийн ил тод байдлын зорилт руу шилжүүлж болно гол нь нэгтгэл нь яаж явах вэ?

“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа:

Өмнөх 2,3-р төлөвлөгөө дээр ажиллаж байхад хүрэх үр дүнг хэрхэн хэмжих нь тодорхой байх хэрэгтэй. Хүлээгдэж буй үр дүн, үйл ажиллагааг үе шаттай тодорхой төлөвлөх. Тэгэхгүй бол дараа нь үнэлгээ хийхэд төвөгтэй байдал үүсч байсан.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Хүрэх үе шат, хүлээгдэж буй үр дүн холилдоод байна. Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналыг дагуу мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулах гэдгийг Хүлээгдэж буй үр дүн руу шилжүүлээд, давхар Зорилт 2 руу Хүрэх үе шат руу оруулмаар байна. Учир нь мэдээллийн ил тод байдалтай холбоотой юм. Улсын төсөвд суух гэдэг асуудал харин хаана нь орох ёстой юм ярилцах хэрэгтэй.

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Л.Нямгэрэл:

Үндэсний баялгийн сангийн тухай хууль давхар ЗГХЭГ дээр явж байгаа. Хоёр хуулиар зохицуулагдах асуудлыг нэгтгээд оруулсан байгаа тул хуулиудаа тусад нь ялгаатай болгож өгмөөр юм байна. Хуулиудыг тодорхой болгож нэр зааж өгөх саналтай байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

За тэгэхээр Зорилт 1-ыг сая ярилцсаны дагуу өөрчлөөд “дэмжих” саналыг хурааяа. Цахимаар оролцож байгаа гишүүд мөн гараа өргөөрэй.

Ажлын хэсгийн гишүүд санал нэгтэйгээр дэмжлээ. Одоо Зорилт 2 руу орьё.

Зорилт 2 - Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа:

Тодруулж асуух нэг зүйл байна. Хүрэх үе шат дээр дэвшүүлсэн санал хэний санал вэ? Хэвлэл мэдээллийн бусад холбоо бас санал нийлэхгүй байх боломжтой. Бусад оролцогч талууд руу хэн руу санал авахаар явуулсан бэ?

Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Ажлын албаны мэргэжилтэн Д.Номинчимэг:

Дэд ажлын хэсэгт ХМЗ, Глоб Интернэшнл, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төвийн төлөөлөл ажилласан. Бид мөн цахим болон албан бичгээр Хэвлэлийн нэгдсэн хүрээлэн, Сэтгүүлчдийн нэгдсэн холбоонд санал авахаар хүргүүлсэн ч огт хариу өгөөгүй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Болортуяа:

Төрийн нууцын жагсаалтыг батлах тухай асуудал дээр ХЗДХЯ-ны байр суурийг сонсоё.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийг хүрээнд яригдаж байсан. Төрийн нууц гэсэн хүрээнд маш олон асуудлыг нуудаг, нээлттэй болгодоггүй. Түүнийг хуулиар зохицуулдаг болох тухай санал юм.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Өчигдөр дэд ажлын хэсэг хуралдаж дараах саналыг дэвшүүлсэн:

1. Нээлттэй өгөгдлийн шаардлагын стандартыг батлах
2. Нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлтийг тогтох, үнэлгээ хийх
3. Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл, аюулгүйн тогтолцоог бий болгох. ЭМЯ-ны лицензтэй холбоотой бүртгэл мэдээлэл байдаг.

Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Инновацын бодлогын газрын дарга н.Золзаяа:

Зөвшөөрлийн тухай хуулиар зөвшөөрлийн бүртгэл мэдээллийг бүртгэх байгууллага нь ЭЗХЯ байдаг. ЭЗХЯ license.mn дээр бүх тусгай болон энгийн зөвшөөрлийг бүртгэдэг.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа:

License болон LiceMed 2 өөр юмаа. License тусгай зөвшөөрлийг бүртгэдэг харин LiceMed дээр 1994 оноос хойш эмийг бүртгэж байгаа. Эмийн холбоотой мэдээллийг бүртгүүлсэн байгууллагын мэдээлэл мөн ордог. Бид одоо энэ программыг сайжруулах чиглэлээр ажиллаж байгаа. Одоогийн байдлаар 7000 гаруй эмийн сантай, 4000 гаруй эмийн бүртгэлтэй байгаа.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Нэг юмыг 2.1 болон 2.2 дээр хийсэн харагдаж байна. Ажлын хэсгийн гишүүд саналаа хэлээрэй. Нээлттэй өгөгдлийн шаардлагын стандартыг батлах нь маш чухал зүйл юм. Төрийн байгууллагатай хэвлэл мэдээллийн байгууллага хийсэн бүх гэрээг ил тод болгох. Энэ дээр СаЯ саналаа хэлнэ үү.

Сангийн яамны Зарлагын хэлтсийн дарга н.Бат-Эрдэнэ:

Гэрээтэй холбоотой бүх мэдээлэл Шилэн дансан дээр ороод явж байгаа. Хэрэгжээд явж байгаа заалтыг нэмэж оруулах хэрэгтэй юу? Төсвийн тухай зорилт дээр бид бас саналаа өгсөн.

“Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв” НҮТББ н.Билгүүн:

Олон улсын байгууллагаас ирүүлсэн яг ямар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх тухай

гэвэл хэд хэдэн зөвлөмж гарсан. Яг нэрийг нь одоо цохож хэлж чадахгүй байна. Үндсэн агуулга бол үзэл бодлоо илэрхийлэх асуудлыг гэмт хэрэгт тооцож байгаа асуудал юм. Зөвлөмжийн нэр болон гаргасан байгууллагын мэдээллийг хүргүүлж болно.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Үзэл бодлоо илэрхийлэх асуудал бол хаана хэн хэлж байгаагаас шалтгаалан өөр өөр байдаг. Судалгааны үр дүнд орон нутгийн түвшинд иргэд үзэл бодлоо илэрхийлж чадахгүй байна. Илэрхийлсэн хүнийг хавчих, ялгаварлан гадуурхаж байна. Үүнийг халах талруу зорилт, үйл ажиллагаа оруулмаар байна.

Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг:

Бид нар төрийн хэмжээнд хийж байгаа зүйлийг төлөвлөгөөнд тусгаад баймааргүй байна. Хамтын ажиллагааны арга хэмжээ, байгууллагууд хэрхэн хамтрах тухай илүү чухалчилмаар байна. ТББ, мэргэжлийн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа юу байх вэ? Ямар асуудал дээр хэрхэн хамтрах тухай яримаар байна. Хэрэгжихгүй бол хэн араас нь явж хэрэгжүүлэх вэ? Хэн дээр очиж асуудлыг тавих вэ?

“Сонгогчдын боловсрол төв” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал С.Оюунтуяа:

Манай зорилтууд хэтэрхий нүсэр байна. Шалгуур үзүүлэлтийг яаж хэмжих вэ, үүрэг амлалтыг илүү ИНБ төртэй түншилж байгаад хамтдаа хийж чадах, олон улсад сайн туршлага болох орон зай руу орох нь зөв гэж бодож байна.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

НЗТ-ийн гол зорилго бол ард иргэд хүсээд байгаа тэр засаглалыг хамтдаа цогцлоох явдал юм. ЗГХЭГ дээр байх нь оновчтой байсан. НЗТ-ийн шалгуурыг харахад гарын авлага нь байгаа. Дутуу зүйл бол ҮЗ-д хэн хэн байдаг вэ? ҮЗ ажиллахгүй байна. Аймгийн засаг дарга нараас санал авсан уу? Олон улсын байгууллага санхүүгээр дэмжиж дайчлан ажиллах хэрэгтэй. Төлөвлөгөө баталсны дараа ҮЗ-ийг ажиллах процессыг хийж өгмөөр байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

ҮЗ-ийг шахах үгүй нь биднээс шалтгаалаад байна. ҮЗ-н гишүүдийг танилцуулая:

№	Албан тушаал	Овог, нэр
1	Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга	Д.Амарбаясгалан
2	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд	Н.Учрал
3	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга	Б.Баасандорж

4	Улсын Их Хурлын даргын зөвлөх	-
5	Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх	Ч.Болортуяа
6	Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын зөвлөх	Ү.Амарбат
7	Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	И.Батхүү
8	Гадаад харилцааны яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	Н.Анхбаяр
9	Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	Ж.Ганбат
10	Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч	Л.Нямгэрэл
11	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	С.Магнайсүрэн
12	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	Б.Батцэцэг
13	Төрийн бүтээмжийн үндэсний хорооны Ажлын албаны дарга	Н.Энхзул
14	Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын ерөнхийлөгч	Д.Энхтүвшин
15	Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төвийн ерөнхий захирал	Б.Лакшми
16	Нээлттэй нийгэм форумын гүйцэтгэх захирал	П.Эрдэнэжаргал
17	Хүний эрх, хөгжил төвийн тэргүүн	Г.Уранцоож
18	“Транспэрэнси Интернэшнл Монгол” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал	Э.Мөнхжаргал
19	“Нээлттэй засаглалын түншлэл”-ийн Олон улсын элч төлөөлөгч	Л.Төр-Од
20	Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны Нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга	Б.Болорсайхан

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөөний орон нутаг дахь хэрэгжилт дээр хяналт, үнэлгээ хийдэг болох. Энэ саналыг би дахин дахин онцлоод байгаа учир нь орон нутагт түгээмэл болоод байна, хариуцлагатай нээлттэй засаглал орон

нутагт байхгүй болох гээд байна.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

Орон нутагт ТББ үйл ажиллагаа явуулахад төрийн байгууллагаас маш их шахалт, дарамт ирдэг. Орон нутгийн түвшинд энэ асуудлыг хөндөн оруулах саналтай байна. Хяналт, үнэлгээ хийдэг болох нь маш чухал юм.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Та бүхний саналыг хүлээн авлаа. Ажлын хэсгийн гишүүд Зорилт 2 дээр саналаа хэлсэн тул санал хурааяа. Бас нэг дурдах ёстой зүйл бол эм, эмнэлгийн хэрэгсэл болон хог хаягдлын 2 асуудлыг амлалт биш тул Зорилт 2 руу оруулж өгсөн.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа:

Эмийн асуудлаас гадна бусад асуудлыг Зорилт 2 руу оруулж болохоор харагдаж байна. Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээ гэхээс илүү иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшлэнэ гэж оруулж өгсөн дээр болов уу.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл болон хог хаягдлын асуудлыг зарчмын хувьд Зорилт 2 руу оруулахыг дэмжиж байна. Сүүлд хэлсэн саналыг нэмж оруулах эсэх дээр ярилцая. Бусад хүрэх үе шатыг дэмжиж байна гэж ойлгоод “дэмжиж байна” гэж санал хурааяа. Бүгд санал нэгтэйгээр дэмжлээ.

Зорилт 3 - Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бус бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг дэмжих зорилгоор бидний бэлдсэн баримт бичиг байгаа. Тэрнийг УИХ-аар батлуулах гэдэг санал байна.

ИНБ-ын эвсэл, сүлжээ болж хамтарч ажилладаг болохыг төрөөс дэмждэг болох гэдэг санал юм.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

Бусад ТББ нартай ярилцсан юм. Судалгаа, бодлогын баримт бичиг, хууль эрх зүй, татварын дэмжлэг, бусад дэмжлэг гэсэн дараалалтай болгосон.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч ТББ-тай хийсэн гэрээг ил тод болгох, үйл ажиллагааны үр дүнгийн мэдээллийг ил тод болгох үүрэг амлалт авахаар санал оруулсан.

Сангийн яамны Зарлагын хэлтсийн дарга н.Бат-Эрдэнэ:

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нар хуулийн дагуу батлагдсан төсвийг ямар үйл ажиллагаа явуулж зарцуулсан тухай өөрсдөө тайлагнадаг. Зорилт 5 дээр төсвийн тухай хангалттай оруулсан тул давхардах вий гэж болгоомжилж байна.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

30,000 гаруй ТББ нар байна. Нэг хэсэг нь хамтарч ажиллаад явдаг, нээлттэй бусаар санхүүжилт олгосон байдаг. Төр нь хэнийг хэрхэн дэмжиж байгааг харахыг хүсч байна. Төрийн зарим чиг үүргийг ТББ-аар хэрэгжүүлж байгааг ил тод болгох. Тийм учраас эхний ээлжинд ТББ-тэй хийсэн гэрээг ил тод болгох нь зөв байна.

УБЕГ бүртгэлийг ил тод болгож гаргах, ТЕГ-аас хэн хэн тайлан өгч байгаа тухай мэдээллийг гаргаж ирэх боломжтой. Бид тайлан өгдөг ч эргээд хариу өгдөггүй.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

НЗТ-ээс ирүлсэн зөвлөмж болох Засгийн газраас санхүүжилт авсан ТББ мэдээллийг ил тод болгох асуудал дээр Шилэн дансны тухай хуулийн дагуу 10 сая төгрөгөөс дээш гэрээ хийсэн шийдвэр, мэдээллийн хэрэгжилтийг сайжруулах гэж оруулах саналтай байна. Хуулийн хэрэгжилтэд аудитыг хийхэд хэрэгжилтийг тодорхой хувиар нэмэгдүүлэх дээр анхаарч ажиллах хэрэгтэй.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Төрөөс ИНБ-ын эвсэл, сүлжээ байгуулахыг дэмжих, төсвөөс олгосон үнийн дүнгийн шалгуур үзүүлэлтээр дүгнэнэ гэж оруулахыг дахин онцолж хэлмээр байна.

Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Оюунцэцэг:

Зорилт 10 дээр хамтын ажиллагааг оруулая гэж бид ярьсан. Яам болон Засаг даргын үйл ажиллагааг үнэлэх дээр туршилтын маягаар хийж хэрэглэгчдийн үнэлгээг хийх саналтай байна. Хамтын ажиллагааны загвар үйл ажиллагааг хийх аргачлалыг гаргах саналтай байна.

Үнэлгээ хийх тухай мэдээлэл, зарыг олон нийтэд нээлттэй тавьдаг баймаар байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Таны саналыг Зорилт 10 дээр ярилцая. Зорилт 3 дээр томьёоллыг дахин хийе. Бодлогын баримт бичгийг үлдээеэ. Нэмж ирсэн саналыг аваад “дэмжих” санал хураалт явуулая. За бүгд дэмжлээ.

Зорилт 4 - Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах. Энэ тусдаа амлалт болохоор асуудал мөн үү үгүй юу гэдэг дээр та бүхний саналыг хүлээн авья.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга Г.Энхмөнх:

Бид саналаа өгөхдөө Хог хаягдлын холбоо буюу Батжаргалын саналыг нэгтгэж оруулсан. Хог хаягдлыг тээвэрлэлт,менежментийн асуудал хийгдээд явж байна. Томьёоллыг зарчмын хувьд дэмжиж байна.

Зарим чиг үүргийг ТББ, мэргэжлийн холбоод руу шилжүүлэн ажиллавал боломжтой гэж харж байна.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар:

Бодит ажлыг жагсаах, суурийг схемээр тавьж өгөх гэж томьёолох, олон улсын байгууллагыг татан оруулах саналтай байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

ИНБ, мэргэжлийн холбоодод суурилсан схемийг бий болгох гэж Энхмөнх дарга шинээр томьёолоод саналыг авья. Өөр саналтай гишүүн байхгүй бол “дэмжих” саналыг хурааяа. Санал нэгтэйгээр дэмжлээ.

Зорилт 5 - Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх.

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ын засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Оюунбадам:

Төсвийн тухай хуульд орсон өөрчлөлтийг жагсаасан байна. Улсын төсвийн ерөнхий захирагч нар энэ цагалбарыг дагадаг, гэхдээ орон нутаг, нийслэл, дүүрэг дээр учир дутагдалтай байдаг.

Төсвийн тоо мэдээллийг шаардлага хангасан формат, өгөгдлийн шаардлагыг компьютерээр боловсруулалт хийхэд амар байдлаар нийтлэх хэрэгтэй.

Нийслэлийн төсвийг ил тод болгох, 5 сая төгрөгөөс дээш гүйлгээ, шийдвэр хангалтгүй байна. Хэлэлцээл баталдаг, ил тод байдлыг хангах нь хангалтгүй байна.

Тусгай сангийн худалдан авалт, төрийн өмчийг актлах, устгах шийдвэрийг ил тод болгох хэрэгтэй.

Шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох, жагсаалт батлах бус цогц мэдээлэлтэй байж УИХ батлах нь зөв юм.

Тухайн төслийг ач холбогдлоор эрэмбэлэх мэдээлэл дутмаг байдаг.

Төсвийн тодотгол хийхэд ямар төслүүд нэмэгдэж, хасагдаж байна, тухайн жилд төсвийн өөрчлөлт байгаа эсэх дээр мэдээлэл дутмаг байдаг.

“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Нээллтэй өгөгдлийн стандарт байхгүй тул бид Зорилт дотор оруулсан. Машин унших формат, бөөнөөр татаж авах зэрэг ерөнхий байдлаар оруулж өгснийг бид нарийвчлан зааж стандартад оруулж өгөхөөр зорьж байгаа.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

Эрэмбэлж байгаа төслийн мэдээллийг ил тод болгох нь жижиг мөртлөө том зүйлийн эхлэх болох болов уу.

Төрийн мөнгөөр ТББ-ыг дэмжисний үр дүн юу байгааг харах чухал байна.

Сангийн яамны Зарлагын хэлтсийн дарга н.Бат-Эрдэнэ:

Ил тод болгох асуудал дээр манлайлж хэрэгжих байгууллагыг СаЯ гэж санал өгсөн байгаа. Төсвийн бусад ерөнхий захирагч нарыг оруулах нь зөв гэж бодож байна.

“Хүний эрх, хөгжил төв” ТББ-ын тэргүүн Г.Уранцоож:

Гадаадын зээл тусламжтай холбоотой мэдээллийг харахад үйл ажиллагааны үр дүн дээр үнэлгээ ордог байх ёстой.

Өрийн асуудлыг оруулмаар байна. Бид хичнээн өртэй байна, хэрхэн төлөгдөх вэ, юунаас үүссэн өр зэрэг холбогдох мэдээллийг оруулж өгнө үү.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар:

Үр дүнгийн шинжилгээ болон үнэлгээ хийх гэж томьёолж оруулах саналтай байна. Мөн СаЯ дээр мэдээлэл ил тод байгаа гэдэг ч тэр мэдээллийг хэрэглэж болохоор байна уу гэдэг дээр дахиж хармаар байна. Зээл, буцалтгүй тусламжийн мэдээллийг бид хайгаад хомс байсан. Ялангуяа хаагдсан тусламжийн мэдээлэл бүр олдохгүй байсан. Өгөгдлийн стандарттай болох дээр тусгаад өгвөл хэн ч энэ мэдээллийг авч анализ хийж болох хэмжээнд хүрвэл үр дүнтэй болно. Хүүхдийн эрхтэй холбоотой бүх төсөл дээр үнэлгээ хийж үзсэн. Түүн дотор энэ талаарх мэдээллийг олох нь хэцүү байна гэдэг дүгнэлт гарч байсан.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

СаЯ дээр мэдээлэл нээлттэй байгаа ч хайлт хийх, олж авахад ойлгомжтой байдаггүй. Сангуудтай холбоотой мэдээллийг ил тод болгох саналтай байна.

Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж:

Зорилт 5 дээр санал өгсөн асуудлууд ирэх жилээс бүгд шинээр хэрэгжих ёстой юм. Үүнийг эхний ээлжинд маш сайн хийгээд сурчихая.

Орон нутаг, нийслэл, дүүргийн хэмжээнд төсвийг ил болгохгүйгээр хэлэлцээд батлаж байгаа асуудлыг шинэ хуулийн зүйл заалтыг хэрэгжүүлэх дээр чухалчилж ажиллах хэрэгтэй байна. Орон нутгийг шахаж ажиллаж болно. Нийслэл хүнд байдаг, гэхдээ бид дахин ярилцая.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Сая ярилцсан шинэ саналыг СаЯ-тай дахин сууж томьёолоод өнөөдрийн

дотор НБД-д хүргүүлье.

Зорилт 6 - Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах. Мэдээллийн ил тод байдлын тухай асуудал руу шилжүүлэхээр бид ярилцсан. Энхтуяа даргын саналыг мөн хүлээн авсан. Тэгэхээр тусдаа зорилтоос хасах саналтай байгаа. Гишүүд “дэмжих” санал хурааяа. Бүгд дэмжлээ.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Зорилт 7 - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр:

Өчигдөр ярилцсаны дагуу ХНХЯ, ИНБ-ын санал, ЕС-д өгсөн шаардлага, НҮБ-ээс ирүүлсэн зөвлөмжийг нэгтгэн харахад “институтийг тараах төлөвлөгөө” гэдэг зүйлийг ярьж байгаа. Энэ бол ерөнхий агуулга мөртлөө ХБ-тэй иргэдийн хувьд хэрэгцээ, шаардлага болсон зүйл юм. Үүнийг буруу ойлгодог, хуучин тогтолцоог шинэчлэхийг хэлдэг.

Шинэ тогтолцоог бий болгохын тулд аажмаар дэмжих үйлчилгээг бий болгох, тухайлсан асрамжийн төвийг дэмждэг санхүү, үйл ажиллагааг аажмаар бууруулах, нийгмийн оролцоог дэмжсэн шинэ тогтолцоо руу шилжих, төр иргэний нийгмийн хамтын ажиллагаа, хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудал зэрэг бүгд хамаарч ордог.

Явган хүний замыг бий болгох зэрэг төрөөс хийгдэж байгаа зарим ажлууд орсон харагдсан. Энэ удаа бол арай өөрөөр буюу зөвлөмж, хэрэгцээ шаардлагыг нэмж нэгтгэсэн.

ХБ-тэй хүнийг гэр бүлд даалгах эсвэл асрамжийн төвд даалгадаг загвартай. Энэ нь олон асуудлыг үүсгэдэг. НҮБ-ын зөвлөмж бол институтад биш амьдарч байгаа орон нутагт нь амьдрах төлөвлөгөө, стратегитай байхыг хэлдэг. Асуудлыг бид ярих түвшинд маш их ярьсан, гэхдээ хэрэгжүүлэх асуудлыг одоо эхлүүлэх хэрэгтэй байна.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

НЗТ-ийн шалгууруас хараад нэг санал байна. Зорилтот бүлгийн төрийн хамтын ажиллагаа гэдэг маягаар томьёолвол зүгээр болов уу.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх Ч.Ундрахбаяр:

Бид томьёоллыг дахин харья. Гэхдээ энэ зүйл бол шинэ биш, төр эхлүүлэх гээд байдаг гэхдээ зориглож орж ирэхгүй байна. Институтийг тараах төлөвлөгөө гэдэг нь зөвхөн ХБИ дээр биш ахмад настан, хүүхэд зэрэг бүх бүлгийг хамруулдаг. Inclusive буюу бусад нийгмийн бүлгүүдийг хамаатуулсан байдлаар томьёолно гэж ойлголоо.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Ундрахбаяр зөвлөх дахин томьёолоод илгээхээр боллоо. Түүний дараа бид дахин санал авья.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Институтийг тараах төлөвлөгөө гэж орж ирэхээр нийгэмд буруу ойлголт өгөх магадлалтай тул нэршлээ бодож зөв өгөх хэрэгтэй.

Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж:

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг ТББ, доод шат руу тараахыг зорьж байна гэж ойлгож байна. Тийм төрлийн нэр буюу хариу үйлдлийн агуулгыг оруулж нэрийг нь өгвөл зүгээр болов уу.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

ХБИ-ний асуудал зөвхөн ХНХЯ-ны асуудал биш, бүх яам, бүх салбарт анхаарах ёстой асуудал юм. Тэгэхээр шинээр томьёолоод НБД-д хүргүүлээрэй. Зарчмын хувьд Зорилт 7-г “дэмжих” санал хураалт явуулая. Бүгд санал нэгтэйгээр дэмжлээ.

Зорилт 8 - Нээлттэй өгөгдөл.

“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Стандарт хэрэгтэй гэдэг үүднээс төсөв, тендерийн мэдээлэл байгаа ч шаардлага хангахгүй болохоор хэрэглэхэд төвөгтэй, мэдээлэл авдаг хайлтын систем биш нээлттэй өгөгдөл болгох хэрэгтэй байна. Нарийвчилсан стандарттай болж хэрэгжилтийг хангах саналтай байна.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

Нээлттэй өгөгдөл тусдаа зорилт байснаар 2 давуу талтай гэж харж байна. 1-т Зорилт 2 дээр олон асуудлыг оруулсан. Үнэлгээ хийхэд дийлэнх нь хэрэгжээгүй бол муу үзүүлэлт авах магадлалтай. 2-т хурдан хугацаанд хэрэгжих боломжтой харагдаж байна. Бие даасан зорилтоор үлдээх саналтай байна.

“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК-ын гүйцэтгэх захирал Э.Тунгалаг:

Тусад нь үлдээх нь илүү юм байна. Мэдээлэл, өгөгдөл 2-ыг ялгаж өгөх нь зүгээр байна. Тусдаа ярих нь илүү үр дүнтэй байх. Тусдаа байснаар төр илүү анхаарч үзнэ. Төр нээлттэй мэдээлэл тавьсан мөртлөө нээлттэй өгөгдөл болгохгүй байна. Тусдаа байвал дээр гэж саналтай байна.

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Мэдээллийн ил тод байдал дээр хамт байх нь зөв гэж бодож байна. Хамт байж илүү үр дүнтэй, нээлттэй мэдээлэл, ил тод байдал гэдэг зүйл илүү чанаржина гэж харж байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналыг “дэмжих” санал хурааяа. Нээлттэй өгөгдөл тусдаа байна. Мэдээллийн ил тод байдал дээр хүлээгдэж буй үр дүн руу оруулахаар боллоо. За санал хурааяа. Бүгд дэмжлээ.

Зорилт 9 - Шүүх засаглал санал байхгүй. Энэ бол ЗГ-ын бие дааж гаргаж байгаа амлалт тул ЗГ шууд утгаараа шүүх засаглал, хууль тогтоох байгууллагыг төлөөлөхгүй. Тийм учраас шүүх засаглалыг хасах саналтай байна, санал хурааяа. Дэмжиж байгаа гишүүд гараа өргөөрэй. Санал нэгтэйгээр дэмжлээ.

Зорилт 10 - Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх. Оюунцэцэг гишүүний хэлсэн саналыг яримаар байна.

“Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” ТББ-ын тэргүүн Ш.Ариунаа:

Хүний эрхийн хөтөлбөр батлагдана гэж харж байгаа. Хүний эрхийн төлөв байдлын тайланг хагас жилд нэг удаа орон нутгаас авч байгааг тэрэнтэй уялдуулж болох уу?

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Тандалт судалгааны багийн ахлах судлаач Б.Анар:

Энэ Зорилт дээр 3 агуулга явж байгаа:

1. Төрийн захиргааны байгууллагын гүйцэтгэлийг дүгнэхэд ИНБ-ыг оролцуулах, ИНБ дүгнэх.
2. Бодлогын үнэлгээнд ИНБ-ын оролцоо, үнэлгээ, санал, зөвлөмж, дүгнэлтийг оруулах.
3. Нийт иргэд болон төрийн албан хаагчдын чанар, хүртээмж, ил тод байдлыг дүгнэдэг иргэдийн сэтгэл ханамжийн индексыг бий болгох.

Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ш.Энхтуяа:

Зорилт 2 дээр орсон эм, эмнэлгийн хэрэгслийн асуудлыг Зорилт 10 руу оруулвал тохиромжтой юу?

Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын Дотоод хяналтын багийн ахлагч Д.Ган-Эрдэнэ:

Энэ 3 агуулга зорилт руу тус тусдаа салж орвол ямар вэ? Үнэлэхэд асуудал үүсэх магадлалтай. 3 агуулгыг 3 зорилт болгоод тус тусад нь үнэлэхгүй бол нэгнийгээ татаж унагаах эрсдэлтэй.

Мөн төрийн албан хаагчийн сэтгэл ханамжийг нэмэх саналтай байна.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дэд дарга бөгөөд Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газрын дарга Б.Баасандорж:

Зорилт 10-ыг хоёр салгах саналтай байна. Шинээр томьёолоод НБД-д өгье. 5 дахад ҮЗ-н хуралдаан дээр шаардлагатай гэж үзвэл зарим төрийн болон ТББ-ын төлөөллийг оролцох асуудлыг ярилцаад хариу өгнө. Ажлын хэсгийн гишүүд 22-ны өдөр хүртэл идэвхтэй саналаа өгөөд оролцоорой. Тэрнээс хойш би та бүхэнд саад

болохгүй.

Өнөөдөр цаг заваа гарган хуралдаанд оролцсон та бүхэнд баярлалаа. Саналыг нэгтгээд цахимаар илгээнэ. Баярлалаа.

Хуралдаан 2023 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 13.30 цагт өндөрлөв.

Хуралдааны тэмдэглэлийг хөтөлсөн:

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН
2024-2027 ОНЫ ҮНДЭСНИЙ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛЖ, ТАНИЛЦУУЛАХ ҮҮРЭГ БҮХИЙ
АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА Д.НОМИНЧИМЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХОРОО

Open Government Partnership

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСЛИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ ЯВЦ, ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

2023.12.19

ХЭХҮХ-ны Ажлын алба, НЗТ Дэмжих нэгж

10/25	11/08	11/13-11/17	11/21	11/30	12/01	12/11-12/15	12/18	12/19	12/22
НЗТ-ийн тухай танилцуулах вебинар зохион байгуулах	Ажлын хэсгийн анхдугаар хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсэг цахимаар санал өгсөн Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн II хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн III хуралдаан Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Яамд, агентлагаас бичгээр санал авах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн төлөөлөлтэй уулзах Төсөлд нэмэлт мэдээллийг оруулах	Ажлын хэсгийн IV хуралдаан Төслийг эцэслэн хүргүүлэх	Төслийг НЗТ-ийн Үндэсний зөвлөл батлах 12/25-12/28 Үндэсний үйл ажиллагааны V төлөвлөгөө илгээх, ЗГХЭГ-ын даргын тушаал албажих

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ V ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2024-2027)

Хэрэгжих хугацаа (4 жил): 2024.01.01 – 2027.12.31

Зорилт 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх үе шатыг оруулах
2. Хэрэгжүүлэх явцад төрийн байгууллагын хүрч ажиллаж чадахгүй асуудал дээр ТББ нар оролцох зохицуулалт оруулах
3. НЗТ-ийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх явцад учирч болзошгүй эрсдэл, хүндрэлийг урьдчилан тооцох
4. СаЯ татан оролцуулах

Зорилт 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах

1. Иргэд мэдээллийг нээлттэй авах төрийн механизм бий болгох
2. Төрийн байгууллагад мэдээллийг нээлттэй хуваалцах соёл түгээхийн тулд холбогдох төрийн албан хаагчдад сургалт явуулах
3. Олон улсын ямар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг тодорхой оруулах

Зорилт 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бус бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйг орчныг боловсронгуй болгох

1. Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг идэвхжүүлэхэд шинэлэг санаачилга оруулах
2. Хараат бус ажиллах орон зайг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх үе шатыг илүү тодорхой заах
3. Томоохон санхүүжилт хүлээн авсан ТББ-ын мэдээллийг ил болгохоос гадна тус байгууллагын санхүүгийн тайланд туссан мэдээллийг иргэдэд ил тод болгох

Зорилт 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах

1. Иргэдийн оролцоог дэмжих, мониторинг хийх шинэ механизм санал болгох

Зорилт 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх

1. Нэгдсэн платформоос төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалт, тайлагнах, аудитын мэдээллийг иргэд хүлээн авдаг байх
2. Иргэдээс санал ирүүлсэн ажил төсөвт ороогүй шалтгааныг төрийн байгууллагаас тайлбарладаг процесс байх

Төрийн худалдан авах ажиллагааны
2023 оны ... дугаар сарын ...-ны өдрийн
....дугаар албан бичгийн хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН 2024-2025 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ҮНДЭСНИЙ 5 ДУГААР ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨЛД ТӨРИЙН ХУДАЛДАН АЖИЛЛАГААНЫ ГАЗРААС ӨГӨХ САНАЛ

<table>
<tr><th>Хүрэх үе шатууд</th><th>Хүлээгдэж буй үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогчид</th></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг сайжруулна</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.8.Шилэн дансны тухай хуулийн дагуу захиалагч төрийн болон орон нутгийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагааны мэдээллийг цаг хугацаанд нь бүрэн оруулахад дэмжлэг үзүүлж, хүний оролцоогүй мэдээлэл солилцох холболтыг хийх.</td><td rowspan="4">Улс, орон нутгийн төсөв болон захиалагчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах төлөвлөгөө, гэрээний мэдээллийг төсвийн бүх шатны захиалгчдын мэдээллийг бүрэн цахим системд оруулж олон нийтэд нээлттэй болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025 он</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиглагчид: Сангийн яам</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Бүх шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагчид</td><td>Хамтран ажилладаг төрийн бус байгууллагууд</td><td>Иргэд, олон нийт</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2: Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтийг илүүтэй боловсронгуй болгох</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.5.Төрийн байгууллагуудын уялдаа холбоог сайжруулж, худалдан авах ажиллагааны цахим системд холбогдсон мэдээллийн системийн тоог нэмэгдүүлэх, цахим системд бүртгэгдэж буй машин унших боломжтой өгөгдлийн тоог нэмэгдүүлж, нээлттэй өгөгдлийг түгээх, тендер шалгаруулалтын үнэлгээнд хүний оролцоог бууруулах техникийн боломжийг бүрдүүлж систем хоорондын холболт хийх.</td><td rowspan="4">Худалдан авах ажиллагааны нэгдсэн мэдээллийн системийн хөгжүүлэлт, хэвийн найдвартай ажиллагааг хангах, системийн хэрэглэгчдийг чадавхжуулах, мэдээллийн технологид суурилсан худалдан авах ажиллагааны хяналтын тогтолцоог бий болгох.</td><td rowspan="4">2024-2025 он</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиглагчид:Төрийн байгууллагууд</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Татварын ерөнхий газар, Гаалийн ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Бусад</td><td>Хамтран ажилладаг төрийн бус байгууллагууд</td><td>Бүх тендерт оролцогчид</td></tr>
</table>

Зорилт 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах

1. НЗТ-ийн үнэт зүйлстэй холбон эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авалт, чанар, аюулгүй байдал, нийлүүлэлт дээр нээлттэй засгийн “линз”-ээр харж олон нийтийг түлхүү оролцуулах

Зорилт 7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ажиллаж, амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах

1. Дэд бүтэц, ажлын байр олгох зэрэг асуудлыг шийдвэрлэх явцад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн төлөөллийг оролцуулах
2. Засгийн газрын аливаа шийдвэрт бүх төлөөллийн дуу хоолойг сонсож санаачилгыг оруулах

<table>
<tr>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний Үндэсний хороо, дэд хороо, салбар зөвлөлийн жүрмыг шинэчлэх
2. Төр, засгийн байгууллага дээр ажиллах аливаа комисс, багт орж ажиллах чадвартай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг бэлдэх
3. Төр, засгийн байгууллага дээр хийгдэх ажлын комисс, багт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний төлөөлөл оролцох</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоо хангагдахад нэг том ахиц хийгдэнэ</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: ~~Улаанбаатар хотын Захиргаа~~
Нутгийн захиргааны байгууллага</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн бус байгууллага</td>
<td>Бусад оролцогчид</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>ХБХХЕГ, бүх яамд</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
<tr>
<td>~~Улаанбаатар хотын~~ явган хүний замыг шинэчлэх:
1. нийтийн тээврийн хүртээмжтэй зогсоолын стандарт боловсруулагдан батлагдах
2. Загвар зогсоол баригдах
~~3. Хотын нийтийн тээврийн зогсоол шинэчлэгдэж эхэлсэн байна~~</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бусдын адил нийтийн тээврээр зорчих нөхцөл бүрдэхэд нэг алхам хийгдэнэ</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
~~Улаанбаатар хотын Захиргаа~~
Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>ХБХХЕГ</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
<tr>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явүүлах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td>
<td>Хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн бие даан амьдрах, нийгмийн оролцоо нэмэгдэх, бусдын хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн идэвх санаачилга нэмэгдэх</td>
<td>2025</td>
<td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>Төрийн байгууллага</td>
<td>Төрийн бус байгууллага</td>
<td>Бусад оролцогчид</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td>
<td>Түгээмэл хөгжил</td>
<td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td>
</tr>
</table>

Зорилт 8 Нээлттэй өгөгдөл

1. Одоогийн нөхцөл байдалтай харьцуулан төлөвлөгөө хэрэгжүүлж дуусахад ямар түвшинд хүрсэн байх тухай тодорхой заах
2. Монгол Улсын иргэн бүр мэдээлэл хүлээн авах агуулгыг оруулах
3. Засгийн газрын нээлттэй өгөгдлийн шаардлага болон мониторинг ТББ-ын оролцоотой хянах

Зорилт 9 Шүүх засаглал

1. Зөвлөмж ирээгүй

Зорилт 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх

1. ТББ-аас гаргасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэхийг шаарддаг төрийн байгууллага байх эсэх
2. Иргэний нийгмий орон зайн 3-р зорилттой агуулга давхцаж байгаа эсэхийг нягтлах

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

2023.12.20

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС
НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><th colspan="4">Зорилт – 1 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</th></tr>
<tr><th colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td><td>Төлсөн авсанаа нийтэл (ТАН) эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><th colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</th></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагааг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутагт үйл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжиж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийг үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлыг тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн барихаас болгоомжилсон.
2022 онд Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээрх хуулийн төслийг татан авч, Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган олон нийтээс санал авах ажиллагаа хийгдэж байна.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана.
● Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно.
● Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно.
● Олборлох үйлдвэрийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод тод байдлыг хангахаар тогтооно.
● Гэрээний ил тод байдлыг хангана.
● Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна.
● Олборлох үйлдвэрийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлыг хангахаар тогтооно.
● Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангахаар хуульчилна.
● Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаа дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно.
● Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, олборлох үйлдвэрийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
● Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага тодорхойлно.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийг УИХ-аар хэлэлцүүлэхээр өргөн барьж, хэлэлцүүлэх</td><td rowspan="4">1. Хуулийн төслийг баталсан байна
2. Олборлох үйлдвэрийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх

Уранцоож гишүүн:</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: УУХҮЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>УУХҮЯ, БОАЖЯ, СаЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>Байгалийн нөөцийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын Олборлох Ил Тод Санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БОАЖЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ
ТӨБЗГ
Усны газар
Ойн газар
АМТГТГ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт суулган шийдвэрлэх</td><td rowspan="4">Хуулийн төслийг баталсан байна.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>СЯ</td><td>ТАН эвсэл</td><td>ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв:
Төрийн өмчит компаниудын ТУЗ-д байгаа гишүүдийн мэдээллийг ил тод болгох, жендерийн тогтвортой байдлыг хангах үүднээс квот тогтоож өгөх.</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт – 2 Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Засгийн гарын Хэрэг эрхлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ, ЦХХХЯ, ЭМЯ, СХЗГ, ТЦҮЗГ, ЭЭХХЗГ</td><td>ХМЗ, ХХ, Глоб Интернэшнл төв, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв, МСНЭ, МСТК, ХХЗХ, МҮОНКТ, МОНЦАМЭ</td><td>Харилцаа холбооны зохицуулах хороо</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">1. Нээлттэй өгөгдлийн стандартыг бий болгох
2. Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх
3. Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл хяналтын тогтолцоог сайжруулах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт нэвтрээгүй байна. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна. Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">1. Засгийн газрын 2022 оны “Жагсаалт батлах тухай” 232 дугаар тогтоолын хавсралтаар 58 мэдээлэл хариуцагч байгууллагын 606 нээлттэй өгөгдлийн жагсаалтыг баталсан.Нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн портал https://opendata.gov.mn/ -ыг ашиглалтад оруулж, 2023 оны 12 дугаар сарын байдлаар 60 байгууллагын 943 нээлттэй өгөгдлийг байршуулсан.
2. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын 2022 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрийн А/268, А/48 дугаар хамтарсан тушаалаар нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, үнэлгээ хийх, зөвлөмж гаргах үүрэг бүхий зөвлөлийг байгуулсан.
3. Эрүүл мэндийн сайд, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын 2022 оны А/509, А/60 дугаар хамтарсан тушаалын дагуу эмийн чанар, аюулгүй байдал, үйлдвэрлэлтэй холбоотой эмийн мэдээллийг цахимаар авах, хянах боломжийг бүрдүүлэх “Licemed” программын үндсэн өгөгдлийн санг Үндэсний дата төвд байршуулсан. E-Mongolia системээр дамжуулан аж ахуйн нэгж, байгууллагууд биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, импортын эм, үндэсний үйлдвэрийн эм, уламжлалт эм, эмийн түүхий эдийг бүртгэх, сунгах, өөрчлөх, зохицуулах үйл ажиллагааг тус системд оруулж байна. Ингэснээр эм ханган нийлүүлэх 100 гаруй байгууллага эдгээр үйлчилгээг</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">цахимаар авах боломж бүрдсэн. 2023 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар аж ахуйн нэгж, байгууллагууд биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, импортын эм, үндэсний үйлдвэрийн эм, уламжлалт эм, эмийн түүхий эдийг бүртгэх, сунгах, өөрчлөх, зохицуулах зэрэг 14 үйл ажиллагаанд 4,512 хүсэлтийг төрийн мэдээллийн E-Mongolia платформд, 20 үйл ажиллагаанд 4,711 хүсэлтийг E-Business платформоор дамжуулан тус тус хүсэлт гаргасан байна.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="3">1. Нээлттэй өгөгдлийн стандартыг боловсруулан баталж, холбогдох сургалтыг зохион байгуулан, бүх шатны мэдээлэл хариуцагч байгууллагуудаар хэрэгжилтийг хангуулах
2. Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх
Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл хяналтын тогтолцоог сайжруулах</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Богино хугацаанд: Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох, Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх, LICEMED программ хангамжийн үйл ажиллагааг сайжруулах
Урт хугацаанд: Нээлттэй өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, Нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн хэрэгжилт хангагдах, Эмийн аюулгүй байдлын цахим тогтолцоог бүрдүүлэх.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогчид</td></tr>
<tr><td colspan="4">Зорилт 2.1: Мэдээллийн ил тод байдал</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Харилцаа, холбооны зохицуулах хороо</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ</td><td>.....</td><td>Иргэн, ААН</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл хяналтын тогтолцоог сайжруулах</td><td rowspan="4">Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл хяналтын тогтолцоо LICEMED программ хангамжид түшиглэн сайжруулсан байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, ЦХХХЯ</td><td>ТББ, холбоод</td><td>Иргэн, ААН</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Ханнс-Зайделийн сан:</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Шүүх эрх мэдлийн мэдээлэл ил тод нээлттэй, шүүхэд гарсан гомдол, шүүх хуралдааны мэдээлэл, шийдвэр гаргах процедур, гарсан шийдвэрүүд нь нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй, ойлгомжтой байх</td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Олборлох үйлдвэрийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх

Уранцоож гишүүн:
Байгалийн нөөцийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлэх</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>Иргэний нийгмийн орон зай зорилтоос оруулсан:
Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын ТББ-уудтай хийсэн гэрээ, санхүүжилт, үйл ажиллагааны үр дүнгийн мэдээллийг ил тод болгох</td><td>Төсвийн гүйцэтгэл, гэрээний хэрэгжилтэд иргэдийн хяналт сайжирна</td><td>2024-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Дэмжин ажиллагчид:
Төрийн байгууллага | Төрийн байгууллага | Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 2.2: Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөө</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг өөрчилж Засгийн газрын тогтоол, төрийн байгууллагын шийдвэрээр бус зөвхөн хуулиар төрийн нууцын жагсаалтыг батлах

НЭГТГЭХ

Төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэн өөрчлөх</td><td rowspan="3">-Судалгаа, мониторинг хийж хуулийн хэлэлцүүлэгт оруулах, хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах
-ХЗҮХ-ийн судалгааны дүнг ажил болгон хэрэгжүүлэх

-Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний үндэслэлийг тодорхой болгох
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын тухай дүрэм, журам сайжруулах.</td><td rowspan="3">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
ХЗДХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага

ТЕГ
ЦХХХЯ
ХЗДХЯ</td><td>Төрийн байгууллага

ННФ
Бусад ТББ</td><td>Төрийн байгууллага

Нууцтай харилцах эрх бүхий этгээд, бусад албан тушаалтан</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>Түүний хэрэгжилт, хуулийн хэрэглээг сайжруулах.
-Төрийн мэдээлэлтэй шууд харьцдаг төрийн албан хаагчдын мэдлэг ойлголт, хандлагыг өөрчлөх
-Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг тусгай зохицуулах дүрмээр үүрэгжүүлэх</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж өргөн барих.</td><td rowspan="4">-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судлах
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангах
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ
МУХХЗХ
ЦЕГ
УБЕГ
ХЗҮХ
“МОНЦАМЭ”
Монголын Үндэсний Мэдээллийн агентлаг</td><td>Монголын Сэтгүүчдийн нэгдсэн Холбоо
-Нийслэлийн сэтгүүлчдийн нэгдсэн Холбоо</td><td>МУИС ХЗС</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгаат Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах</td><td rowspan="4">-Сэтгүүлч мэдээлэл олж авах арга хэрэгслийн талаар хуульд тусгах
-Сэтгүүлчдийн аюулгүй байдлын талаар тусгах</td><td rowspan="4">.....</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ
МУХХЗХ
ЦЕГ
УБЕГ</td><td>Монголын Сэтгүүчдийн</td><td>МУИС-ХЗС</td></tr>
</table>

			ХЗҮХ “МОНЦАМЕ” Монголын Үндэсний Мэдээллийн агентлаг	нэгдсэн Холбоо, Нийслэлийн сэтгүүлчдийн нэгдсэн Холбоо	
Салбарын ёс зүйн болон хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтыг дэмжих. Бусад хууль тогтоомж болон стратегийн зорилт, зорилтуудтай уялдуулах	-Иргэний хууль болон Эрүүгийн хуулийн 13.14-ийг (гүтгэх заалт) өөрийн зохицуулалтаар зохицуулах. Хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн өөрийн зохицуулалтаар шийдэж болох заалтыг хуулиас авах, салгах	.....	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЦХХХЯ МУХХЗХ ЦЕГ УБЕГ ХЗҮХ “МОНЦАМЕ” Монголын Үндэсний Мэдээллийн агентлаг	Монголын Сэтгүүчдийн нэгдсэн Холбоо, Нийслэлийн сэтгүүлчдийн нэгдсэн Холбоо	МУИС-ХЗС
Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх олон улсын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх			Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс	Глоб Интернэшнл төв ТББ	ЦЕГ Аймаг, нийслэлийн засаг дарга нар
Г.Уранцоож:			Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:		

<table>
<tr><td rowspan="4">Орон нутагт иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө, түүний хэрэгжилтийг хангах, хяналт үнэлгээ хийх</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт 2.3: Төрийн үйлчилгээний ил тод байдлыг хангах</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах</td><td rowspan="4">Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.</td><td rowspan="4">2024-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх</td><td rowspan="5">Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td><td rowspan="5">2024-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт – 3 Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох</td></tr>
<tr><td colspan="5">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
</table>

Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	ХЗДХЯ, ЗГХЭГ	Нээлттэй нийгэм Форум Холбогдох төрийн бус байгууллага	УБЕГ
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах, иргэний нийгмийн байгууллагын ил тод нээлттэй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Иргэний нийгмийн байгууллагын тэр дундаа Төрийн бус байгууллагын тухай хууль нь өнөөгийн ашгийн төлөө бус байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж байгаа салбар, олон улсын стандарт, хэрэгцээ шаардлагад нийцэхгүй, бүрэн үйлчилж чадахгүй болсон. Түүнчлэн олон улсын нийтлэг шаардлага, стандарт болох үйл ажиллагаа нь нээлттэй ил тод байх зарчим төрийн бус байгууллагад үйлчлэхгүй байна.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Төрийн бус байгууллагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, мөн Холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулж (УИХ-д өргөн мэдүүлсэн. Иргэний нийгмийн бодлогын баримт бичиг гаргахаар зарим төрийн бус байгууллагатай зөвшилцөн Иргэний нийгмийн үзэл баримтлал бодлогын баримт бичгийн төслийг боловсруулан Засгийн газрын гишүүдээс саналыг авах, Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас дүгнэлт гаргуулахаар хүргүүлсэн боловч Хөгжлийн зорилт хөтөлбөрөөс тусдаа бодлогын баримт бичиг байхгүй, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийг зөрчиж байгаа талаар дүгнэлт ирсэн болно.		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Төрийн бус байгууллагатай хамтран Төрийн бус байгууллагын тухай хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулах		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах, иргэний нийгмийн байгууллагын ил тод, нээлттэй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчин бүрдэнэ.		

Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайн суурь	Бодлого шийдвэрийг оновчтой гаргах баримт бичигтэй болж, хүний эрх,	2024-2025	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ..... Дэмжин ажиллагчид:

<table>
<tr><td>судалгааг төр, иргэний нийгмийн байгууллагууд хамтран хийж, холбогдох хуулиудыг үнэлж, дүгнэх

ХЗДХЯ: Суурь судалгаа 2023 онд хийгдсэн тул “иргэний орон зайн суурь судалгаа” хийх зорилтыг хасах саналтай</td><td>орон зайг хэмжих үндэсний шалгуур үзүүлэлт бий болно</td><td></td><td>Төрийн байгууллага
.....</td><td>Төрийн бус байгууллага
.....</td><td>Бусад оролцогчид
.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг багтаасан Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэхээр төр, ИНБ-ын хамтран боловсруулсан бодлогын баримт бичгийн төслийг ЗГ-аас УИХ-д өргөн барьж батлуулах үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод, иргэн болон иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотой явуулах</td><td rowspan="4">Төр, иргэний нийгмийн түншлэлийг дэмжих бодлого батлагдана

ХЗДХЯ: Хөгжлийн зорилтод хөтөлбөрийн төсөлд Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг тусгасан байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЗХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ</td><td>ТББ төлөөлөл</td><td>УБЕГ, ТЕГ</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг бэхжүүлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох

Дахин томьёолох</td><td rowspan="4">Иргэний эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дордуулсан заалтуудыг илрүүлж, сайжруулсан байна.

ХЗДХЯ: Төрийн бус байгууллагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХЗДХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ, ЗГХЭГ, УБЕГ, ТЕГ,</td><td>Нээлттэй нийгэм Форум Холбогдох бусад төрийн бус байгууллага</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Татварын орчинг ээлтэй болгох замаар иргэний нийгмийн байгууллагуудын хөгжлийг үе шаттай дэмжих</td><td rowspan="2">Татварын шударга тогтолцоог бэхжүүлэх</td><td rowspan="2">2026-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Г.Уранцоож:
Төрөөс ИНБ-ын эвсэл, сүлжээ байгуулан хамтарч ажиллахыг дэмжих</td><td rowspan="4">Төсвөөс ИНБ-ын эвсэл холбоо болж түншлэн ажиллахад олгосон санхүүжилт, жилээр</td><td rowspan="4">2025-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 4 Хог хаягдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн оролцоог хангах, хяналтыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="3">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Барилга, хот байгуулалтын яам
Зам, тээврийн хөгжлийн яам
Эрүүл мэндийн яам
Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
Батлан хамгаалах яам
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
Сангийн яам
Эрчим хүчний яам
Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга</td><td>Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо</td><td colspan="3">(Нөхөж бичих)</td></tr>
</table>

Хэрэгжих хугацаа	2024-2027
Асуудлын тодорхойлолт	
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, ангилах ялгах үйл ажиллагааг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох, хаягдлыг дахин боловсруулж эдийн засгийн засгийн эргэлтэд оруулж, дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, үйлдвэрлэгч, импортын өргөтгөсөн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Хог хаягдлыг үүсгэгч нь буюу үйлдвэрлэгч, импортлогч нь хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, устгахтай холбоотой хариуцлага; 2.Хог хаягдлыг сэргээн ашиглах үйл ажиллагаанаас гарган авсан эрчим хүчний үнэ, тарифыг батлаагүйгээс эрчим хүчийг зах зээлийн эргэлтэд оруулах, төвийн шугамд нийлүүлэх боломж хязгаарлагдмал; 3. Хог хаягдал цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг ОНӨҮГ, ТҮК гүйцэтгэснээр урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардал өндөр; 4. Хог хаягдал дахин боловсруулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн ижил төрлийн импортын бүтээгдэхүүнтэй өрсөлдөх боломж багатай; 5. Ил задгай хог хаягдалд тавих хяналт, хариуцлага сул 6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээ бага
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Энгийн хог хаягдал Улсын хэмжээнд цуглуулж, тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ 2021 онд 2 402.5 мянган тонн байсан бол 2022 онд 2 496.5 мянган тонн болж, 3.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Энгийн хатуу хог хаягдлын 63.3 хувийг өрхийн хог хаягдал, 36.7 хувийг ААНБ, зам талбай, бусад газраас цуглуулсан хог хаягдал эзэлж байна, Дахин ашигласан, боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ 2022 онд 73.4 мянган тонн болж 2021 онтой харьцуулахад 60.7 хувиар буурсан. Улсын хэмжээнд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр: • Хог хаягдлын менежмент үндэсний форум • “Хангайн бүсийн ногоон байгууламж ба хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” нь сургалт, зөвлөгөөн • “Хоггүй цэвэрхэн Монгол” аян /жил/ • “Цэвэрхэн наадацгаая” аян /жил бүр/ • Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын бүтцийн судалгаа 2019-2020 • “Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны хог хаягдлын судалгаа • Улаанбаатар хотын 6 дүүргийн гэр хорооллын болон орон сууцны нийт 131 айл өрхөөс 2624 кг хог хаягдал бүхий 1487 дээж цуглуулж хог хаягдлын бүтцийн судалгааг боловсруулсан. • Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор орон нутагт хаягдал сав нягтруулан шахах төхөөрөмж нийт 25 суурилуулсан. • Алслагдсан аймгуудын хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах зорилгоор Завхан аймгийн 8 сумдад хог хаягдал шатаах дунд оврын зориулалтын зуухыг 2022-2023 оны хооронд хүлээлгэн өгсөн. • Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших / хуучнаар Улаан чулуутын хогийн цэг буюу Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэг /НЭХЦ/, Баянзүрх дүүргийн 24-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших Цагаан дабааны төвлөрсөн хогийн цэг /ЦДХЦ/-ийг үе шаттайгаар хэсэгчлэн хаах ажлыг 2020 оны 6-р сараас эхлүүлсэн бөгөөд 2023 оны 2-р улирал гэхэд 2 хогийн цэгийг бүрэн хаасан.

	Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр дараах төслүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан.Үүнд: 1.Хог хаягдлаас үүдэх ил шаталтыг бууруулах бүсийн төсөл Төсөл санхүүжүүлэгч: Даян дэлхий байгаль орчны сан /GEF/ Төслийн гэрээний дүн: 1,2 сая ам.доллар Төсөл хэрэгжүүлэгч: UNIDO, БОАЖЯ, УБЗАА Төслийн хугацаа: 2015 оны 09 сар -2020 оны 09 сар Төслийн зорилго: Хог хаягдлын ил шаталтаас удаан задардаг органик бохирдуулагч буюу диоксины хэмжээг бууруулах Төслийн үр дүн: Баянзүрх дүүргийн 24 дүгээр хорооны Цагаан даваагаа хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт хог хаягдлын тухай хуульд заасан 1-р зэрэглэлийн эрүүл ахуй шаардлага, олон улсын стандартад нийцсэн гэр хорооллын үнсийг хүлээж авах ландфил, агуулахын барилга барьж байгуулж, Нийслэлийн захирагчийн ажлын албанд хүлээлгэн өгсөн 2.Улаанбаатар хотод Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэрүүдийг олон улсын буцалтгүй тусламжаар Нарангийн энгэрт байгууламж байна. Тухайлбал: • Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах 2 үйлдвэр • Хүнсний хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр • барилгын хог хаягдал ангилан ялгах. 1 үйлдвэр 3. Каритас Чех Репаблик (КЧР) нь Европын Холбооноос санхүүжүүлж буй "Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах" төслийг хэрэгжүүлж байна. Уг төслийн хүрээнд “Сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох” судалгааны ажлыг “Эс Ай Си Эй” ХХК-ын судалгааны баг нь гүйцэтгэн олон нийтэд түгээгээд байна. Энэхүү судалгааны ажил нь Монгол Улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах төслийн хүрээнд зорилтот бүлгүүдийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох зорилготой судалгаа юм. ,Уг судалгааны тайланг https://issuu.com/caritas16/docs/tlna_mon цахим хуудсанд байршуулсан. Мөн уг төслийн хүрээнд Хуванцар хог хаягдлыг ялган ангилах, цуглуулах Булган аймгийн Хишиг Өндөр сумын хог хаягдлын менежментийн сайжруулах зорилгоор эхний цэгээс эцсийн цэг хүртэлх хог хаягдлын менежментийн загвар зөвлөмжийг боловсруулан хэвлүүлж, https://mongolia.charita.cz/mn/Tusul-khutulburuud/Tusul-kh/plastic-recycling/ сайтад мэдээллийг байршуулсан. 4. Хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх чиглэлээр: Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 26-ны өдрийн А/571 дүгээр захирамжаар ажлыг хэсэг байгуулагдсан. БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Тайж ХХК-тай санамж бичиг, Англи Улсын хөрөнгө оруулалттай Нааново грийн энэржи Монголий ХХК, БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Экоюуби ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ, 2022 онд Нийслэлийн захирагчийн ажлын албантай тус тус байгуулсан. Нааново Грин Энержи Монголиа" ХХК нь Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт “Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх” 14 МВт-ын хүчин чадалтай
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	Олон улсад хог хаягдлыг бохирдуулагч нь дангаар эсвэл хамтран хариуцах эсвэл эргүүлэн цуглуулах, дахин боловсруулах, байгаль орчинд халгүй аргаар устгах санхүүжилтийг бохирдуулагч буюу үйлдвэрлэгч, импортлогчдоос гаргуулах туршлагыг хэрэгжүүлдэг. Манай орны хувьд энэхүү туршлагыг 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга /40.5-д “Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах,

	дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.14-т “үүсэх хог хаягдлыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч хариуцах зарим бүтээгдэхүүний жагсаалтыг төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран батлах” гэж/-д тусгасан боловч хэрэгжүүлэх нарийвчилсан журмыг тогтоогүйгээс энэхүү зохицуулалт хэрэгжихгүй байна. Иймд Эко төлбөрийн тухай хуулийн төслийг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулсан бөгөөд төсөлд дараах бараа, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, эсхүл импортлогч хувь хүн, хуулийн этгээд эко төлбөр төлөгч байхаар тусгасан болно. Үүнд: 1. хоол хүнсний нэг удаагийн хуванцар хэрэгсэл; 2. нийлэг хальсан уут; 3. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний хуванцар сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон хуванцар сав; 4. бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн шинэ, хуучин дугуй; 5. ахуйн хэрэглээний зай хураагуур; 6. аккумлятор, бусад зай хураагуур; 7. химийн бодис; 8. бүх төрлийн бүтээгдэхүүний шилэн лонх, сав болон бүтээгдэхүүн савлахад зориулж үйлдвэрлэсэн, импортолсон бүх төрлийн хоосон шилэн лонх, сав; 9. цахилгаан хэрэгсэл /мөнгөн ус агуулсан/. Эко төлбөрийн тухай хууль батлагдсанаар дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах боломжтой дээр дурдсан хог хаягдал үүсгэх бараа, бүтээгдэхүүнд эко төлбөр ногдуулан, эргээд үүссэн хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулсан үйлдвэрлэгч, импортлогчийг дараагийн эко төлбөрөөс хөнгөлнө. Мөн эко төлбөрийн орлогоор хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, хог хаягдлыг цуглуулах, ангилан ялгах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, эсхүл дахин ашиглах арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэх юм. **Нийслэл:** Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 22 ТҮК ажиллаж байгаа ба үүнээс ОНӨААТҮГ статустай 14, ХХК статустай 8 ТҮК ажиллаж байна. /ХТГ, хог тээвэр, зам цэвэрлэгээ бүгд/ Хог тээврийн автомашины парк шинэчлэлт 2006-2018 оны хооронд нийт 374 машинаар хийсэн ба 140 нь ашиглах боломжгүй эвдэрч, ашиглалтаас гарсан. Иймээс ОНӨААТҮГ-ыг хувьд шилжүүлж, өрсөлдөөнийг бий болгох; • Төвлөрсөн хогийн цэг дээр очсон хойно нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж шилжүүлэх биш эх үүсвэр дээр нь ангилан ялган дахин боловсруулах үйлдвэр рүү шилжүүлэх тогтолцоог бий болгох; **Орон нутгийн хэмжээнд:** • Үүсгэгч нь хариуцна бохирдуулагч нь төлнө зарчмын дагуу дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг шилжүүлж, дарж булах хаягдлын хэмжээг бууруулах; • Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг нэг иргэнээр тооцон бодитоор тогтоох; • Хог хаягдлыг шатааж эрчим, хүч боловсруулах үйлдвэрийг яаралтай эхлүүлэх; • Хог тээврийн байгууллагуудыг хувийн хэвшилд шилжүүлж өрсөлдөөнийг бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">• Хог хаягдлыг ангилан, ялган тээвэрлэх ажлыг аймаг, нийслэлийн хэмжээнд шинэ түвшинд хүргэх</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. “Алсын хараа-2050”-д хог хаягдлын дахин боловсруулах хэмжээг 2025 онд 30 хувь, 2030 онд 40 хувьд хүргэх зорилт хангагдана.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">ТББ, холбоод суурилсан хог хаягдын тогтолцоог бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>Иргэд, эмэгтэйчүүдийн бүлэг</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв:
Анхан шатны ангилал буюу өрхийн хэмжээнд зохион байгуулах.</td><td rowspan="4">Нийслэл болон хөдөө орон нутагт аймгийн ЗДТГ зохион байгуулсан байна.</td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт – 5 Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="5">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
</table>

Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Сангийн Яам		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	(Нөхөж бичих)	*(Нөхөж бичих)*	*(Нөхөж бичих)*
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	*(Нөхөж бичих)*		
Хүрэх үе шатууд	Хүлээгдэж буй үр дүн	Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа	Оролцогчид
Зорилт 5.1: Төсвийн ил тод байдлыг дээшлүүлэх			

<table>
<tr><td rowspan="4">5.1.1. Орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтийн ил тод байдлыг хангах (Төсвийн хуулийн холбогдох заалтын хэрэгжилтийг хангах)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.2. Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журамд улс, орон нутгийн тухайн оны төсвийн тухай төслийн болон танилцуулгын хавсралтуудыг нээлттэй өгөгдлийн стандартад нийцсэн байдлаар ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.3. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох талаар заалт тусгах. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.4. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн ач холбогдлын эрэмбийн мэдээллийг ил болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.5. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд тодотголын хуулийн төсөлд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг тусгах хавсралтуудыг боловсруулж, батлуулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.6. Шилэн дансны хууль журамд тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох. Төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2. Орон нутгийн төсвийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх, батлах үед иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын publicinvestment.gov.mn сайт дахь хайлтын системд төслийг “эхлэх огноо”-оор нь хайлт хийх сонголт оруулах</td><td rowspan="4">Энэ хөгжүүлэлт хийгдсэн. Өмнөх онуудын мэдээлэл нөхөж оруулах шаардлагатай.</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">5.2.2. Тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих томоохон төсөвт өртөгтэй хөрөнгө</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="2">оруулалтын төслийн үр ашгийн мэдээллийг ил болгох</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.3. Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээллийг хавсралтаар оруулах</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.4. Гадаадын зээл тусламжийн мэдээллийг ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэл, дэлгэрэнгүй байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, олон нийтэд ил тод болгох мэдээллийн нэмэгдүүлэх сайжруулах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг тодорхойлох, ил тод болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">5.3. Иргэдийн оролцоог төсвийн төлөвлөлт, хяналтад нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.3.1. Төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад иргэд жилийн турш саналаа өгч болох цахим талбар бий болгох</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: .....</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 6 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг сайжруулах
Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналаар хасав</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>Мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод</td><td>Олон улсын байгууллага, Эм хангамжийн байгууллага, Хувийн хэвшлийн байгууллагууд</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг хангах</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын мэдээллийг ил тод хүргэх эрх зүйн орчин хангалтгүй, нэгдсэн цахим тогтолцоо бүрдээгүй, иргэдэд эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдээлэл хүргэх тогтолцоо сул, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол хангалтгүй.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">1. “Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль”-ийн шинэчлэн найруулсан төсөлд эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаарх санал боловсруулж, хуулийн төслийн хамаарах заалт бүрт оруулсан.
2. Импортын эмийн үнийн болон бусад мэдээллийг авдаг болох талаар Гаалийн ерөнхий газартай хамтран ажиллах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна. Мөн эмийн бүртгэл мэдээний “Лайсмед” программ хангамжийн өгөгдлийн санг бүрдүүлэхээр Гааль, татвар санхүү мэдээллийн технологийн төвийн И-баримтын мэдээллийн сангаас эмийн үнийн мэдээллийг Үндэсний дата төвийн үүсгэж өгсөн https://vcsa.gov.mn/ виртуал сервер рүү татаж авах хэрэгцээ гарч ГТСМТТ-өөс дээрх сервер лүү хандах боломжийг бүрдүүлж өгөх тухай хүсэлтийг Тагнуулын ерөнхий газрын Мэдээллийн аюулгүй байдлын газарт хүргүүлж, И-баримтын мэдээллийн сангаас ГТСМТТ-өөр дамжуулан https://vcsa.gov.mn/ серверээр дамжуулан мэдээлэл хүлээн авах боломжийг бүрдүүлсэн.
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас 2021 онд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг үнэлэх судалгааг 7517 хүнийг хамруулан хийсэн. Судалгаанд хамрагдагсдын 50-аас дээш хувь нь эм худалдан авахдаа хэрэглэх заавар болон бусад шаардлагатай мэдээллээ хангалттай авч чаддаггүй гэж хариулсан байсан. Иймд эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, хандлагыг сайжруулахаар жил бүр аян зохион байгуулах, эмийн мэдээлэл сэтгүүл, гарын авлага, постер хэвлүүлж эмийн сангуудаар байршуулах, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл зөвлөгөө өгөх, байгууллагын цахим хуудсанд мэдээлэл байршуулах зэрэг арга хэмжээг авч байна. Мөн эмийн зааврыг иргэдэд ашиглахад хялбар болгох зорилгоор MEDTEX гар утасны аппликешн</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">нэвтрүүлсэн бөгөөд ингэснээр иргэд Монгол улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эмийн мэдээлэл, хэрэглэх заавар, зургийг шууд гар утаснаасаа авах боломжтой болсон.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Эм,эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийг шинэчилсэн найруулга болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичгийг батлуулах.
Нэгдсэн цахим тогтолцоог бүрдүүлэх
Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний мэдлэг, дадлыг 2 жил тутамд үнэлж, үр дүнд суурилсан арга хэмжээг зохион байгуулах</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.
Зохицуулалт тодорхой бус байсан үйл ажиллагааны эрх зүй тодорхой болно.
Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд хяналт, зохицуулалтын ил тод байдлыг сайжруулах талаар тусгах</td><td rowspan="4">Хууль болон дагалдан гарах эрх зүйн баримт бичиг батлагдсан байна.</td><td rowspan="4">2024-2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭМЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td><td>ЭЭХХЗГ, ГЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эмийн чанар, аюулгүй байдал, хангамж, худалдан авалтын цахим тогтолцоог сайжруулах</td><td rowspan="4">Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үйл ажиллагааны ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна.</td><td rowspan="4">2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл</td><td>ЭМЯ, СЯ, ЦХХХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ШӨХТГ, ТХААГ, Эрүүл</td></tr>
</table>

			мэндийн байгууллага	мэндийн байгууллага	мэндийн байгууллага
Иргэдийн эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үр дүнг үнэлэх	Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол дээшилж, эмийн зохистой хэрэглээ сайжирна.	2024-2028	Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЭЭХХЗГ		
			Дэмжин ажиллагчид:		
			Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага	Төрийн байгууллага
			ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага	ЭМЯ, ЭМДЕГ, Эрүүл мэндийн байгууллага
Зорилт - 7 Институтцийг тараах төлөвлөгөө ба хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	ЗГ, ХНХЯ				
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид		
	Бүх яамд	ХБИ-ийн ТББ-ууд	ОУБ, ААН		
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027				
Асуудлын тодорхойлолт					
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	ХБХЭК-ын зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх хүрээнд институцийг тараах үндэсний стартеги боловсруулан хэрэгжүүлэх;				
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	НҮБ-н гэрээнд нэгдэн орж, түүнд суурилсан эрх зүйн шинэчлэл хийгдсэн хэдий ч хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хамаарах төрийн бодлого, үйл ажиллагаанд эмнэлгийн загвар зонхилсон хэвээр байна. Өөрөөр хэлбэл ХБ-тэй өдөр тутмын нийгмийн оролцооны асуудлыг гэр бүлд эсхүл аливаа хэлбэрийн асрамжийн төвд даалгасан				

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">тогтолцоо голлодог. Эндээс өрхийн ядуурал өртөх байдал, хувь хүний хөгжлийн асуудал, нийгмийн хүртээмжгүй орчин, хандлага ойлголт бий болдог болохыг зарим судалгаа харуулдаг.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">(a) 2016 онд Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль баталсан;
(b) 2017 онд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах Үндэсний зөвлөл, яамдуудад дэд зөвлөл, аймаг дүүрэгт салбар зөвлөл байгуулсан;
(c) ОУБ-уудтай хамтран ХБ-тэй иргэдийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх зэрэг төсөл хөтөлбөрүүд хэрэгжүүлсэн.
(d) 2018 онд Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газрыг байгуулсан</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Үйл ажиллагааны олон улсын (ICF) ангилалыг үе шаттай нэвтрүүлэх, институцид зориулсан төсөвлөлт, бодлого үйл ажиллагааг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний байгаа орчиндоо бие даан амьдрахад дэмжих тогтолцоонд шилжүүлэх, төлөвлөлтийг боловсруулах. Үүнд нийцүүлсэн Нөхөн сэргээлт, бие даан амьдрах эрхийн тухай хууль боловсруулах. ХБХЭК-ын 19-р зүйл буюу хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даан амьдрахад дэмжих тогтолцоог хэрэгжүүлж эхлэх.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">ХБХЭК болон МУ-ын ХБХЭ тухай хуулийн хэрэгжилт хангагдах, судалгаа суурьтай нийгмийн хамгааллын үйлчилгээ түүний төсөвлөлт, төр, ИНБ-ын түншлэл хамтын ажиллагаанд ахиц гаргана.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="5">1. Олон улсын үйлдлийн чадамжийг тодорхойлох ICF ангилалыг үе шаттай нэвтрүүлэх
2. ХБИ-ийн хэрэгцээ шаардлагыг тодруулах суурь судалгааг хийх, судалгааны үр дүнг ашиглах, дүн шинжилгээ хийх, бодлого боловсруулах</td><td rowspan="5">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хамаарах шинэ, үзэл хандлаг, арга хэлбэр бүхий нийгмийн үйлчилгээнүүд хэрэгжиж эхлэх, түүний суурь асуудал болох төсөвлөлт, тооцоолол бодит болох, төр, ИНБ-н түншлэл явагдах</td><td rowspan="5">2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, ХБИ-ийн ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>ХБИ-ийн үндэсний зөвлөл</td><td>ХБИ ТББ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">1. ХБХЭ тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах
2. Саадгүй байдал, хүртээмжийн тухай анхдагч хуулийг УИХ-д өргөн барьж батлуулах</td><td rowspan="3">Эрх зүйн хувьд ХБИ-н дэд бүтэц, нийгмийн оролцоог хангах бодлого үйл ажиллагааг баталгаажуулна</td><td rowspan="3">(2024)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ, ХБХХЕГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах Үндэсний зөвлөл, дэд зөвлөл, салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах,</td><td>Бодлогын түвшин дэх хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бодит оролцоо, хяналт нэмэгдэх</td><td>2025</td><td>Бүх яамд</td><td>ХБИ ТББ</td><td>ОУБ</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах Үндэсний зөвлөл, дэд зөвлөл, салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах,</td><td rowspan="3">Бодлогын түвшин дэх хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бодит оролцоо, хяналт нэмэгдэх</td><td rowspan="3">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЗГХЭГ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хульд нэмэлт оруулах
2. Түүнийг дагалдан гарах журам, аргачлалыг шинэчлэх
3. Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадваржуулах сургалт, дадлага явуулах
4. Үйлчилгээг явуулж эхлэх</td><td>Институцийг тараах төлөвлөгөөний суурь арга хэмжээ болох өдөр тутмын нийгмийн оролцоог хангах, бие даан амьдрахад дэмжих үйлчилгээнүүд эхлэсэн байх</td><td>2026</td><td>ХБХХЕГ, ХХҮЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: БШУЯ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">Тэгш хамруулах боловсрол хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг хамруулах:
1. Тохирох хэрэглэгдэхүүн, Туслах багшийн хангамж, ойлголтын талаар үнэлгээ хийх</td><td rowspan="3">Бүх шатны боловсролын үйлчилгээнд ХБ-тэй хүүхдүүд тэгш хамрагдах</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Улаанбаатар хотын Захиргаа</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>БЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Түгээмэл хөгжил, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="4">“Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг орон сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх</td><td rowspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн орон сууцаар хангах олон хувилбартай хөтөлбөр батлагдаж, нийгмийн хамгааллын бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаатай уялдуулах
.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ХНХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>ХХҮЕГ, ХБХХЕГ</td><td>Бизнес инкубатор төв, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td colspan="5">Зорилт – 8 Нээлттэй өгөгдөл</td></tr>
<tr><td colspan="5">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт: Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулах замаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 12-р зүйлийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="4">ЦХХХЯ, Үндэсний статистикийн хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td><td>МҮХАҮТанхим</td><td colspan="2">Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="4">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="5">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Хууль эрх зүйн орчинд дүрэм, журмуудыг баталж тодорхой түвшинд мөрдөгдөж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс нэгдсэн ойлголтгүй, хэрэглээнд тогтмолжоогүй байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="4">1. Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь ЭЗ-ийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна.
2. Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна.
Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэр оновчтой биш байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхэлсэн байгаа.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Стандартыг бүх түвшинд боловсруулан гаргаж, хэрэгжилтийг бүх шатны төрийн байгууллагуудад хангуулах.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
• Стандарт хангасан, чанартай нээлттэй өгөгдөл бий болох
Урт хугацаанд нээлттэй өгөгдөл нь:
1. Шинэ санаа, инновацыг дэмжинэ.
2. Шинэ мэдлэгийг бүтээнэ.
3. Асуудлыг нээж, асуудлыг шийдвэрлэхэд тусална.
4. Баялаг бүтээнэ.
5. Үр дүн, үр нөлөө сайжирна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах</td><td rowspan="3">Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгохдоо мөрдөх нэгдсэн стандарт бий болно.</td><td rowspan="3">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>ХЗДХЯ</td><td>-</td><td>Иргэн, аж ахуй нэгжүүд</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Нээлттэй өгөгдлийн талаарх төрийн албан хаагчдын мэдлэгийг сайжруулах сургалт зохион байгуулах</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="3">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХЯам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт – 9 Шүүх засаглал
Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналаар хасав</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">ШЕЗ, Шүүхийн Сахилгын Хороо</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагчид</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">(Нөхөж бичих)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="4">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="5">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Иргэдийн шүүхэд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, иргэний эрхээ мэдэх, түүнийг нэхэн шаардах эрх зүйн орчныг танин мэдүүлэх</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="4">Шүүхийн хараат бус байдалд иргэд эргэлзэж байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">(Нөхөж бичих)</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">- Шүүхийн шийдвэрийг иргэдэд ойлгомжтой тайлбартайгаар нийтлэх
- Шүүхийн процессыг ил тод болгох (хуулиар хаалттай шийдвэрлэх хэргээс бусдыг)</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Шүүхийн хараат бус байдлыг нэмэгдүүлэх, иргэдийн шүүх, шударга ёсонд итгэлийг нэмэгдүүлнэ.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="2">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Шүүхийн төсвийг олон улсын түвшинд хүргэх</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td rowspan="4">(Нөхөж бичих)</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Шүүхийн ажилчдад шүүхийн шийдвэрийн үндэслэлийг иргэдэд ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах чиглэл өгөх.</td><td rowspan="2">Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэлнь иргэдэд ойлгомжтой тайлбартай болсон байна.</td><td rowspan="2">2024-2025</td><td colspan="2">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: ЦХХХЯ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Улсын дээд шүүх, бусад шүүх</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв:
Арилжааны тухай хуулийн төсөл болон бизнесийн салбарын асуудлыг дагнасан шүүх бий болгох.</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ханнс Зайделийн сан:
Шүүх гаргаж буй шийдвэрээ энгийн хэлээр дэлгэрэнгүй тайлбарладаг байх тогтолцоог бий болгох</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Фридрих Эбертийн сан:
Шүүх авилгад өртөмтгий зарим асуудлын нөлөөнд орох, улс төрийн нөлөөнд автахаас сэргийлэх</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

Зорилт – 10 Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар		
Дэмжин ажиллагчид	Төрийн байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад оролцогчид
	Яамд, нутгийн захиргааны байгууллага	Иргэний нийгмийн байгууллага	Иргэд
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалт ямар асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьж байна вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийхэд иргэний нийгмийн байгууллага, холбоодын оролцоог хангах -Бодлогын үнэлгээг хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн оролцоог хангах -Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, ил тод нээлттэй байдлын талаарх хэрэглэгчийн буюу иргэн, хуулийн этгээдийн сэтгэл ханамжийг тандан судалдаг байх, үүнд үндэслэн төрийн үйлчилгээний хүргэх ажлыг сайжруулах		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг бөгөөд төрийн байгууллагын чадавх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа үр дүнтэй (үр дагавар, үр нөлөө) байсан эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгч чаддаггүй. Байгууллагын гүйцэтгэлийг ЗГ-ын 2021 оны 206 дугаар журмаар зохицуулдаг бөгөөд уг журмын дагуу төрийн байгууллагын үнэлгээнд иргэний нийгмийн байгууллага, холбоод оролцох боломж хязгаарлагдмал бөгөөд үр дүн багатай байдлаар зохицуулагдсан. -Төрийн бодлогын үр дүнд үнэлгээ хийгдэхгүй байна. Ингэснээр бодлого үр дүнтэй байсан эсэх, цааш үргэлжлүүлэх, өөр бодлого хэрэгжүүлэх гэх мэт шийдвэрийг хангалттай үндэслэл, судалгаатай гаргахгүй байна. Холбогдох журамд мониторинг болон үнэлгээг ижил хэлбэр, агуулгаар хийхээр тусгасан бөгөөд төрийн байгууллагууд ийм байдлаар хийж хэвшсэн. -Төрийн байгууллага, үйлчилгээний талаар иргэд, үйлчлүүлэгч, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг авах ажил хангалттай болон зохих ёсоор, тогтмол, бодитой хийгддэггүй		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Өмнө яам, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааг тухайн байгууллага өөрсдөө судалгааны байгууллагаар захиалга өгч цөөхөн хэдэн чиг үүргийг сонгон авч хийлгүүлдэг байсан. Одоогийн байдлаар яам, агентлагийн үйл ажиллагаа дахь хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг ЗГХЭГ нэгтгэн зохион байгуулан авч байгаа бөгөөд агуулгын хувьд дорвитой өөрчлөлт байхгүй байна.		

<table>
<tr><td>Ямар шийдлүүдийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">-Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг дүгнэх үзүүлэлтэд мэргэжлийн холбоод болон иргэний нийгмийн байгууллагууд тухайн төрийн байгууллагын тодорхой гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд өгдөг тогтолцоог бүрдүүлэх /ил тод, нээлттэй байдлын үнэлгээ гэх мэт/
-Бодлогын хэрэгжилтийн үнэлгээ хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцоог хангах
-Иргэдийн сэтгэл ханамжийг төрийн үйлчилгээ авснаас хойш жилийн дараа бус тухай бүр авдаг, тандалт судалгаа хийдэг, үр дүнг нь төрийн үйлчилгээ сайжруулахад ашигладаг болох тогтолцоог бүрдүүлэх. Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх.</td></tr>
<tr><td>Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">-Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны үнэлгээ илүү бодитой болох, үнэлгээнд иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Төрийн бодлогын хэрэгжилтийн үр дүнд үнэлгээ хийдэг болох, иргэний нийгмийн оролцоог хангах
-Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал хүсэлтийг оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх, төрийн үйлчилгээг сайжруулах</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шатууд</td><td>Хүлээгдэж буй үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогчид</td></tr>
<tr><td rowspan="4">ИНБ, ТББ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын гүйцэтгэлийн удирдлага, үнэлгээ, мониторинг болон бодлогын үнэлгээ, мониторингид бий болгох</td><td rowspan="4">Бодлого батлагдахаас өмнө батлагдсаны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесс дээр ИНБ-аар үнэлгээ хийж төрийн захиргааны байгууллага хүлээн зөвшөөрдөг тогтолцоог бий болгох
Төрийн байгууллагын гүйцэтгэлийн удирдлагын үнэлгээ, мониторингийн үйл явцад иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоо бий болж, үнэлгээний дүнд оролцох</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Иргэний нийгмийн байгууллагууд, Засгийн газар болон гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд, холбоод</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогчид</td></tr>
<tr><td>Гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td><td>нээлттэй</td><td>нээлттэй</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэдэг болох</td><td rowspan="4">-Сар, улирал, хагас жил тутамд дүгнэж тус дүгнэлт дээр суурилаад төрийн байгууллага өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо бий болгох
-Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор,</td><td rowspan="4">2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага: Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагчид: Иргэний нийгмийн байгууллагууд, Засгийн газар болон гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд, холбоод</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td></tr>
<tr><td>Гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td><td>Гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td><td>Гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td></tr>
</table>

	иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээгээр дүгнэдэг болох				

АЖЛЫН ХЭСГИЙН ГИШҮҮДЭД ХҮРГҮҮЛСЭН ЗАХИА
(ЗОРИЛТ ТУС БҮР ДЭЭР ДУТУУ ЗҮЙЛСИЙН ЖАГСААЛТ)

Зорилт 1 – Олборлох үйлдвэрлэл
Санал ирүүлсэн: ХЗДХЯ, УУХҮЯ, ННФ Д.Эрдэнэчимэг, “Байгаль эхийн аврал са Н.Наранцэцэг, “Хүний эрх, хөгжил төв” Г.Уранцоож, “Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв” Б.Лакшми

Дэд ажлын хэсэг:
1. ХЗДХЯ-аас ирүүлсэн саналыг цэнхэрээр тэмдэглэв
2. Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төвөөс ирүүлсэн саналыг улбар шараар тэмдэглэв
3. “Энэ үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?” асуултад хариулж нөхөж бичих
4. Ирсэн саналтай танилцаж төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 2 – Мэдээллийн ил тод байдал
Санал ирүүлсэн: Ч.Болортуяа зөвлөх, ЗГХХГ Д.Ган-Эрдэнэ, ЦХХХЯ Б.Билэгдэмбэрэл, ЭЭХХЗГ Ш.Энхтуяа, “Хүний эрх, хөгжил төв” Г.Уранцоож, “Сонгогчдын боловсрол төв” С.Оюунтуяа, “Глоб интернэшнл төв” Б.Онон, “Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв” н.Билгүүн, “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” Э.Тунгалаг, “Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл” Г.Гүнжидмаа, Б.Болормаа, “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих сан” Ш.Ариунаа

Дэд ажлын хэсэг:
1. ХЗДХЯ-аас ирүүлсэн саналыг цэнхэрээр тэмдэглэв
2. Ханнс-Зайделийн сан, Г.Уранцоож гишүүнээс ирүүлсэн саналыг улбар шараар тэмдэглэв
3. Хар өнгөөр үлдсэн хуучин саналыг эцэслэх, үлдээхээр бол холбогдох мэдээллийг нөхөж бичих
4. Ирсэн саналтай танилцаж төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 3 – Иргэний нийгмийн орон зай
Санал ирүүлсэн: ХЗДХЯ, СаЯ М.Санжаадорж, НЗТ-ийн олон улсын элч Л.Төр-Од, “Транспэрэнси Интернэшнл Монголиа” Э.Мөнхжаргал, “Бүгд найрамдахчуудын олон улсын хүрээлэн” Э.Баасансүрэн, “Бодлогод залуусын хяналт” н.Мандхайхатан, “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих сан” Ш.Ариунаа, “Хүний эрх, хөгжил төв” Г.Уранцоож, ННФ Д.Оюунбадам

Дэд ажлын хэсэг:
1. ХЗДХЯ, Г.Уранцоож нараас ирүүлсэн саналыг улбар шараар тэмдэглэв
2. ИНБ-ын төлөөллөөс ирүүлсэн саналыг цэнхэрээр тэмдэглэв
3. “Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага”, “Дэмжин ажиллах төрийн, төрийн бус, бусад байгууллага” хэсгийг нөхөж бичих
4. “Дахин томьёолох” хэсгийг бичих
5. Ирсэн саналтай танилцаж төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 4 – Хог хаягдал
Санал ирүүлсэн: ЗГХХГ Б.Анар, БОАЖЯ Г.Энхмөнх, НЗДТГ О.Номинчимэг, ОББҮХ Х.Энхбат, “Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв” Б.Лакшми, Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үндэсний холбоо

Дэд ажлын хэсэг:
1. Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төвөөс ирүүлсэн саналыг улбар шараар тэмдэглэв
2. Манлайлж оролцох байгууллагыг нөхөж бичих
3. БОАЖЯ дахин томьёолох
4. Холбогдох мэдээллийг нөхөж бичих
5. Ирсэн саналтай танилцаж төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 5 – Улсын төсөв
Санал ирүүлсэн: СаЯ М.Санжаадорж, ТХАА Ц.Батзул, АТГ Д.Цэнд-Аюуш, Азийн сан Г.Халиунгоо, ННФ Д.Оюунбадам

Дэд ажлын хэсэг:
1. СаЯ, Оюунбадам гишүүнээс хамтран ирүүлсэн саналыг цэнхэрээр тэмдэглэв
2. Хар өнгөөр үлдсэн саналыг нэгтгэх, үлдээхээр бол холбогдох мэдээллийг нөхөж бичих
3. “Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага”, “Дэмжин ажиллах төрийн, төрийн бус, бусад байгууллага”, “Асуудлын тодорхойлолт” хэсгийг тус тус нөхөж бичих
4. Ирсэн саналтай танилцаж төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 6 – Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл
Санал ирүүлсэн: ЭЭХХЗГ Ш.Энхтуяа
Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналаар зорилтыг хасаж 2-р зорилт руу нэгтгэв.

Зорилт 7 – Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүний эрх
Санал ирүүлсэн: Ч.Ундрахбаяр зөвлөх, ХНХЯ, “Түгээмэл хөгжил” Я.Авирмэд, П.Гэсэр, “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн хороо” Ө.Баясгалан, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн форум ба эрхийн хороо, Бизнес инкубатор төв
Дэд ажлын хэсэг:
1. Зорилтын нэрийг дахин томьёолох
2. Бусад нийгмийн бүлгийг хамруулах
3. Төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 8 – Нээлттэй өгөгдөл
Санал ирүүлсэн: ЗГХХГ Д.Ган-Эрдэнэ, ЦХХХЯ Б.Билэгдэмбэрэл, “Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” Э.Тунгалаг, “Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо” Ш.Ариунаа
Дэд ажлын хэсэг:
1. Зорилт 2 дээр давхар оруулсан мөн тусдаа зорилт хэвээр үлдсэн
2. Хар өнгөөр үлдсэн хуучин “хүрэх үе шат”-ыг үлдээх эсэх дээр шийдэх, үлдээсэн тохиолдолд “нөхөж бичих” хэсгийг бөглөх
3. Төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Зорилт 9 – Шүүх засаглал
Санал ирүүлсэн: Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн Х.Эрдэм-Ундрах, “Хил хязгааргүй хуульчид” Ч.Отгонбаатар, ННФ П.Бадамрагчаа
Дэд ажлын хэсэг:
1. Шинээр ирсэн саналыг улбар шараар тэмдэглэв
2. Ажлын хэсгийн гишүүдийн саналаар хасав

Зорилт 10 – Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх
Санал ирүүлсэн: ЗГХХГ Ч.Ариунхур, Д.Ган-Эрдэнэ, Б.Анар, “Монголын хуульч эмэгтэйчүүдийн холбоо” Х.Оюунцэцэг
Дэд ажлын хэсэг:
1. Ажлын хэсгийн хуралдаан дээр зорилтыг 2 хуваахаар шийдсэн, түүний дагуу шинээр томьёолох
2. Төслийг эцэслэн хүргүүлэх

Ажлын хэсгийн 4-р хуралдааны бичлэгийг энэ линкээс хүлээн авна уу. Та бүхэн эцэслэсэн саналаа 2023 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдрийн 14.00 цагаас өмнө NCHR@cabinet.gov.mn хаягаар хүргүүлэхийг хүсье. Баярлалаа.

НЗТ-ийн YAYT-V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн 4-р хуралдаан

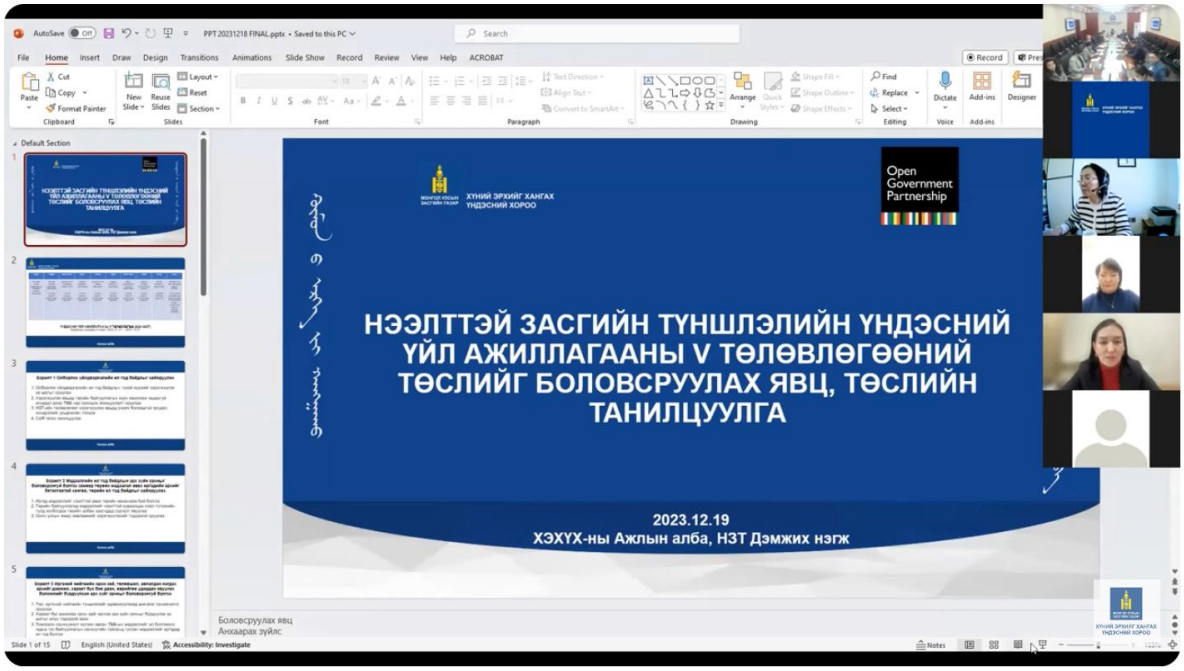

НЗТ-ийн YAYT-V төлөвлөгөөний төсөл боловсруулж, танилцуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн 4-р хуралдаан

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГЫН
ТУШААЛ

2023 оны 12 сарын 04 өдөр Дугаар 120 Улаанбаатар хот

Төлөвлөгөө батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2024-2027 оны үйл ажиллагааны Үндэсний 5 дугаар төлөвлөгөөг хавсралт ёсоор батлагдсугай.

2. Тушаалын хэрэгжилтэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хяналт тавьж, үр дүнг тооцож, хагас жил тутам тайлагнаж ажиллахыг Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга бөгөөд Ажлын албаны дарга (Б.Болорсайхан)-д үүрэг болгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН

0023200449

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2023 оны
12 дугаар сарын 27 -ны өдрийн
120 дугаар тушаалын хавсралт

ҮНДЭСНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ – V
2024-2027 МОНГОЛ УЛС

НЭЭЛТТЭЙ ЗАСГИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН АМЛАЛТ, ЗОРИЛТОТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНУУД

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт 1.Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ, БОАЖЯ, ЦХХХЯ</td><td>“Төлсөн авснаа нийтэл” Иргэний нийгмийн эвсэл (ТАН эвсэл)</td><td>Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын үндэсний зөвлөл (ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл)</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027 он</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Ил тод байдлаар дамжуулан байгалийн баялаг ашиглах үйл ажиллагаа, түүний орлогын менежмент, засаглалыг олон нийтийн хяналтад оруулж, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, авлига, ашиг сонирхлыг зөрчлийн эрсдэлийг бууруулах.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Эрдэс баялгийн салбар, ялангуяа энэ салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит компаниудын үйл ажиллагааны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн эрсдэл өндөр.
Уул уурхайн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн зөрчил нь уул уурхайг үл дэмжих хандлагыг нэмэгдүүлж, орон нутаг болон нийгэмд үл ойлголцол, зөрчил маргаан үүсгэдэг.
Монгол Улс 2006 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжүүлж ирсэн Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хэрэгжилт сүүлийн жилүүдэд илт суларсан нь ил тод байдлыг хангахтай холбоотой төр, хувийн хэвшлийн үүрэг, хариуцлага хуулиар баталгаажаагүйтэй холбоотой.
Ил тод байдал, засаглалын сул байдал нь өрсөлдөх чадварыг бууруулж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд сөргөөр нөлөөлдөг.</td></tr>
</table>

Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал батлагдсан. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам 2020 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулсан боловч УИХ-д өргөн мэдүүлээгүй. Энэ нь гуравдахь удаагийн төсөл юм. Хууль зүй, дотоод хэргийн яам 2022 онд Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийн төсөлд эрдэс баялгаас гадна газар, ой, ус зэрэг байгалийн бусад баялгийн ашиглалтад ил тод байдлыг хангах асуудлыг нэмж тусган Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл болгон өөрчилж, уг хуулийн төслийн талаар олон нийтээс санал авч байгаа болно.		
Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?	1.Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах үйл ажиллагааг Засгийн газар хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгана. 2.Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдэл, үйл ажиллагааг хуульчилж, төрийн нээлттэй өгөгдлийн сантай холбоно. 3.Мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбоотой төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг тодорхойлно. 4.Олборлох үйлдвэрлэлийн салбарт эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдлыг хангахаар тогтооно. 5.Гэрээний ил тод байдлыг хангана. 6.Үндэсний баялгийн сангийн үйл ажиллагаа, орлого, зарлагын ил тод байдлыг хуульчилна. 7.Олборлох үйлдвэрлэлийн салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит хуулийн этгээдэд ил тод байдлыг хангахаар тогтооно. 8.Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицол тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох, байгалийн баялаг ашиглахтай холбоотой гэрээ байгуулах, хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлан, техник, эдийн засгийн үнэлгээ батлах, газар, ус ашиглах зөвшөөрөл олгох зэрэг шийдвэр гаргах үйл явцад ил тод байдлыг хангахаар хуульчилна. 9.Ил тод байдлыг хангах, салбарын бодлогыг тодорхойлох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үйл ажиллагаан дахь иргэний нийгмийн оролцоог хангах механизмыг бий болгоно. 10.Ил тод байдлыг хангах үйл ажиллагааны санхүүгийн эх үүсвэрийг тодорхой болгоно. Улс, орон нутгийн төсөв, олборлох үйлдвэрлэлийн салбарын бодлого, зохицуулалтыг тодорхойлоход салбарын мэдээлэл, тооцоо, судалгааг харгалзах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. 11.Ил тод байдлыг хангах үүргийн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлагыг тодорхойлно.		
Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Байгалийн баялгийн олборлолт, ашиглалттай холбоотой үйл ажиллагаа эрхэлдэг төрийн, орон нутгийн, хувийн болон холимог өмчит компаниуд, тэдний туслан гүйцэтгэх, ханган нийлүүлэх, худалдан авах ажиллагааны гэрээ, санхүүгийн мэдээллийг тогтмол нээлттэй байлгаж, олон нийтийн хяналтад оруулна. Ингэснээр байгалийн баялгийн салбарын төслүүдийн ашигт чанар, үр өгөөж нэмэгдэнэ.		
Хүрэх үе шат	**Хүлээж байгаа үр дүн**	**Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа**	**Оролцогч**
1.1.Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн	-Хуулийн төслийг баталсан байна.	2025 он	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам **Дэмжин ажиллагч:**

төслийг УИХ-д өргөн мэдүүлж, хэлэлцүүлэх.	-Олборлох үйлдвэрлэлийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг бүрдүүлсэн байна.		**Төрийн байгууллага**	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			БОАЖЯ, ХЗДХЯ, СаЯ	ТАН эвсэл МБОИЗ	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл
1.2.Ил тод байдлыг хангах чиглэлээр төрийн холбогдох байгууллага, төрийн, орон нутгийн, хувийн, холимог өмчит компаниудын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, өөрийн үйл ажиллагаанд хамаарах мэдээллийг тухай бүр нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр мэдээллийн санд байршуулж хэвшүүлэх; Монголын олборлох ил тод санаачилгын тайлангаар дамжуулан нийтэд ил тод болгодог мэдээллүүдийг төрийн байгууллагууд өөрсдийн цахим хуудсаар дамжуулан шууд мэдээлдэг болох.	Төрийн байгууллага, төрийн, орон нутгийн, хувийн, холимог өмчит хуулийн этгээд холбогдох мэдээллийг ил тод мэдээлдэг болсон байна.	2024-2025 он	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЦХХХЯ, ТӨБЗГ, Усны газар, Ойн газар, АМГТГ	ТАН эвсэл, МБОИЗ	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл
1.3.Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт тусгаж шийдвэрлэх.	Ил тод байдлыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүжилтийг тусгасан улсын төсвийг баталсан байна.	2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Сангийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЭЗХЯ	ТАН эвсэл, МБОИЗ	ОҮИТБС-ын Үндэсний зөвлөл

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт 2.Мэдээллийн ил тод байдлын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох замаар төрөөс мэдээлэл авах иргэдийн эрхийг баталгаатай хангаж, төрийн ил тод байдлыг сайжруулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ, ЦХХХЯ, ЭМЯ, СХЗГ, ТЦҮЗГ, ЭЭХХЗГ</td><td>ХМЗ, ХХ, Глоб Интернэшнл төв, Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн гүүр төв, МСНЭ, МСТК, ХХЗХ, МҮОНРТ, МОНЦАМЭ</td><td>Харилцаа холбооны зохицуулах хороо</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">1.Нээлттэй мэдээллийн цахим системд (www.shilen.gov.mn) нээлттэй мэдээллийг нийтэлнэ.
2.Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоож, үнэлгээ хийнэ.
3.Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл, хяналтын тогтолцоог сайжруулна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай үндэслэлтэй бус байна. Төрийн аливаа шийдвэр гаргалтад ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэрийн оновчтой бус байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">1.Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын 2022 оны 9 дүгээр сарын 19-ний өдрийн А/268, А/48 дугаар хамтарсан тушаалаар нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, үнэлгээ хийх, зөвлөмж гаргах үүрэг бүхий зөвлөлийг байгуулсан.
2.Эрүүл мэндийн сайд, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын 2022 оны А/509, А/60 дугаар хамтарсан тушаалын дагуу эмийн чанар, аюулгүй байдал, үйлдвэрлэлтэй холбоотой эмийн мэдээллийг цахимаар авах, хянах боломжийг бүрдүүлэх “Licemed” программын үндсэн өгөгдлийн санг Үндэсний дата төвд байршуулсан. E-Mongolia системээр дамжуулан аж ахуйн нэгж, байгууллагууд биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, импортын эм, үндэсний үйлдвэрийн эм, уламжлалт эм, эмийн түүхий эдийг бүртгэх, сунгах, өөрчлөх, зохицуулах үйл ажиллагааг тус системд оруулж байна. Ингэснээр эм ханган нийлүүлэх 100 гаруй байгууллага эдгээр үйлчилгээг цахимаар авах боломж бүрдсэн. 2023 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар аж ахуйн нэгж,</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">байгууллагууд биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн, импортын эм, үндэсний үйлдвэрийн эм, уламжлалт эм, эмийн түүхий эдийг бүртгэх, сунгах, өөрчлөх, зохицуулах зэрэг 14 үйл ажиллагаанд 4,512 хүсэлтийг төрийн мэдээллийн E-Mongolia платформд, 20 үйл ажиллагаанд 4,711 хүсэлтийг E-Business платформоор дамжуулан тус тус хүсэлт гаргасан байна.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">1.Мэдээлэл хариуцагч өөрийн хариуцсан нээлттэй мэдээллийг www.shilen.gov.mn цахим системд байршуулах;
2.Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх;
3.Эмийн аюулгүй байдлын цахим бүртгэл хяналтын тогтолцоог сайжруулах.</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Богино хугацаанд:
-Бүрэн бүтэн, үнэн зөв нээлттэй мэдээллийг нийтэлж хэвших;
-Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх;
-LICEMED программ хангамжийн үйл ажиллагааг сайжруулах;
-Эмийн мэдээллийг төрийн үйлчилгээний цахим систем eMongolia-тай холбох.

Урт хугацаанд:
-Нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах;
-Эмийн аюулгүй байдлын цахим тогтолцоог бүрдүүлэх.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шат</td><td>Хүлээж байгаа үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогч</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1.Нээлттэй мэдээллийг “www.shilen.gov.mn” системд нийтлэх.</td><td rowspan="4">Мэдээлэл хариуцагч байгууллагууд нээлттэй мэдээллийг тогтмол шинэчлэн нийтэлдэг болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ</td><td>ТББ, холбоод</td><td>Иргэн, ААН</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.2.Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн зохицуулалт, хяналтын цахим тогтолцоог сайжруулах.</td><td rowspan="4">-Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын ил тод байдал хангагдаж, үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирсан байна.
-Монгол Улсад зарж байгаа эм, бэлдмэлийн орц, хүчинтэй хугацаа, импорт, гарал үүсэл зэрэг иргэдэд шаардлагатай</td><td rowspan="4">2024-2028</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭМЯ, ЦХХХЯ, СаЯ, ЭЗХЯ, ЭМДЕГ, ГЕГ, ТЕГ, ТХААГ,</td><td>ТББ, холбоод</td><td>ОУБ, Эм хангамжийн</td></tr>
</table>

	мэдээллийг ил тод, нээлттэй түгээдэг болсон байна.		ЭМБ		байгууллага, ААН
2.3.Олборлох үйлдвэрлэлийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, нээлттэй өгөгдлийг хүртээмжтэй түгээх.	Олборлох үйлдвэрлэлийн мэдээллийн нэгдсэн сангаар дамжуулан нээлттэй өгөгдөл бүрдүүлсэн, түгээсэн байна.	2024-2027	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			БОАЖЯ, ХЗДХЯ, СаЯ	ННФ	-
2.4.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын ТББ-уудтай хийсэн гэрээ, санхүүжилт, үйл ажиллагааны үр дүнгийн мэдээллийг ил тод болгох.	Төсвийн гүйцэтгэл, гэрээний хэрэгжилтэд иргэдийн хяналт сайжирсан байна.	2024-2027	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн байгууллага**	**Төрийн байгууллага**
			БОАЖЯ, ХЗДХЯ, СаЯ	ННФ	-

Зорилт 3.Иргэний нийгмийн орон зай, төлөвшил, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг дэмжиж, хараат бусаар, бие даан, өөрийгөө удирдан явуулах боломжийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
Дэмжин ажиллагч	**Төрийн байгууллага**	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
	ЗГХЭГ, СаЯ, ТЕГ, УБЕГ	ОУБ	Хүний эрх, хөгжил төв, Хүний Эрхийн ТББ-ын Форум, ТББ-ын корсерциум
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?	Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийг төрөөс хараат бус ажиллах орон зай, ил тод, нээлттэй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх.		

Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Төрийн бус байгууллагын тухай хууль нь өнөөгийн ашгийн төлөө бус байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж байгаа салбар, олон улсын стандарт, хэрэгцээ, шаардлагад нийцэхгүй, бүрэн үйлчилж чадахгүй болсон. 2.Иргэний нийгмийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод байх олон улсын нийтлэг шаардлага, стандарт, зарчимд нийцүүлэх шаардлага бий болсон.
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	1.Төрийн бус байгууллагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Холбооны эрх зүйн байдлын тухай болон Мэргэжлийн нэгдсэн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулж, УИХ-д өргөн мэдүүлсэн. 2.НҮБ-ын Хүний эрхийн зөвлөлөөс ирүүлсэн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, Бизнес ба хүний эрхийн удирдах зарчмыг хэрэгжүүлэх үндэсний төлөвлөгөөг тус тус баталсан.
Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?	1.Өнөөгийн хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль, дүрэм, журамд иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус ажиллах орон зайг хангах, иргэний нийгмийн байгууллагын ил тод нээлттэй ажиллах нөхцөлийг дордуулсан зүйл, заалтуудыг эргэн харж, сайжруулах. 2.Төрийн зарим чиг үүргийг хэрэгжүүлж байгаа төрийн бус байгууллагын санхүү, үйл ажиллагааны тайланг бүртгэж авах, үр дүн, үр нөлөөг үнэлэх, үйл ажиллагааг нь ил болгохтой холбогдсон дүрэм, журмыг боловсронгуй болгох. 3.Нийтэд тустай үйл ажиллагаа явуулж байгаа төрийн бус байгууллага, эвслийн үйл ажиллагааг төрөөс дэмжих.
Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэний нийгмийн үйл ажиллагаа ил тод, нээлттэй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Хүрэх үе шат	**Хүлээж байгаа үр дүн**	**Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа**	**Оролцогч**		
3.1.Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхийг хангах болон иргэний нийгмийн төрөөс хараат бус, санхүүгийн тогтвортой ажиллах хууль зүйн баталгааг бүрдүүлэх, иргэний орон зайд хийдэл, бэрхшээл учруулж байгаа хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох.	Хүний эрхийг хангах, иргэний нийгмийн хараат бус, санхүүгийн тогтвортой ажиллах эрх зүйн орчин сайжирч, орон зайг хэмжих үндэсний шалгуур үзүүлэлт бий болно.	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЭЗХЯ, СаЯ	ТББ-ын консерциум, Хүний Эрхийн ТББ-ын Форум, ННФ	ОУБ
3.2.Иргэний нийгмийн олон улсын суурь зарчим, үнэт зүйл, хариуцлага,	-Иргэний нийгмийн суурь зарчим, үнэт зүйлсийг	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Эдийн засаг, хөгжлийн яам		

<table>
<tr><td rowspan="3">нийтэд тустай үйл ажиллагааг төрөөс хэрхэн дэмжих зэрэг асуудлыг Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдэд тусгах.</td><td rowspan="3">багтаасан, хүний эрхийг баталгаатай хангах, төр-иргэний нийгмийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлого боловсронгуй болно.
-Иргэний нийгмийн эвсэл, сүлжээ болж хамтран ажиллахад чиглэсэн дэмжлэг, туслалцаа, хууль зүйн баталгаа бүрдсэн байна.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЗГХЭГ, ХЗДХЯ</td><td>Хүний Эрх, Хөгжил Төв ТББ</td><td>ТББ-ын консорциум, Хүний Эрхийн ТББ-ын Форум</td></tr>
<tr><td rowspan="4">3.3.Төрийн зарим чиг үүргийг хэрэгжүүлж байгаа төрийн бус байгууллагын санхүү, үйл ажиллагааны ил тод байдлыг хангах, тайлагнах, дүгнэх журмыг батлах.</td><td rowspan="4">Төрийн бус байгууллагаас үйл ажиллагаагаа тайлагнах, үйл ажиллагаагаа үнэлүүлэх журам тодорхой болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>СаЯ, ТЕГ, УБЕГ</td><td>Нээлттэй Нийгэм Форум, Хүний Эрх Хөгжил Төв, МЭХДХ ТББ</td><td>Төрийн бус байгууллагын консорциум, Хүний Эрхийн ТББ-ын Форум</td></tr>
<tr><td rowspan="4">3.4.Төсвөөс санхүүжилт авсан төрийн бус байгууллагын гэрээ, санхүүжилт, ажлын үр дүнгийн мэдээллийг ил тод болгох.</td><td rowspan="4">Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр санхүүжсэн төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаа нийтэд ил болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ, ТЕГ, УБЕГ</td><td>Нээлттэй Нийгэм Форум, Хүний Эрх Хөгжил Төв, МЭХДХ ТББ</td><td>Үндэсний болон орон нутгийн ИНБ-ын эвсэл, сүлжээ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт 4.Ардчилсан ёсыг бэхжүүлэх зорилгоор хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг баталгаажуулах</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>МОНЦАМЭ</td><td>Азийн сан,
ХМЗ,
ХХ,
МСНЭ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум,
Эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв,
Сэтгүүл зүйн инновац хөгжлийн үүр төв</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Нээлттэй засгийн түншлэлийн үнэт зүйлс болох нээлттэй засгийг хөхиүлэн дэмжих, иргэдийг чадавхжуулах, авлигатай тэмцэх зэргийг бодитоор биелүүлж, Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан иргэний эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдлүүлж, хэвлэл мэдээлэл зэрэг иргэний орон зайг тэлэхэд үнэтэй хувь нэмэр оруулна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Мэдээлэл өгөхөөс татгалзах, бичсэн нийтлэл, нэвтрүүлгээс ямар нэгэн дарамт, заналхийлэлд өртсөн, ажлын багаж хэрэгсэлд халдсан, нийтлэл, нэвтрүүлэг, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг хориглосон, хориглохыг завдсан, нууц эх сурвалжаа илчлэхийг албадсан зэрэг зөрчлүүд тохиолдож байна. Төрийн байгууллага нь нууцад хамаарах мэдээллийн жагсаалтыг дотоод зохион байгуулалтын хүрээнд гаргадаг ба хэт ерөнхий тодорхойлсон байдаг. Энэ нь тухайн байгууллага өөрийн цензурээр мэдээллийг нууц гэж томьёолж, мэдээлэл олж авах, түгээхэд саад хийх нөхцөлийг бүрдүүлж байна. Нийтлэл, нэвтрүүлгийг нийтлэгдэх, нэвтрүүлэхээс өмнө хориглож буй зөрчил нь хэвлэл мэдээллийн байгууллагын эзэн, эрх мэдэл бүхий албан тушаалтан, мэргэжил нэгт сэтгүүлчдийн нөлөөлөл, хаалтын гэрээ зэргээр илэрч байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">Хэвлэлийн эрх чөлөөний тухай хууль, төрийн нууцтай хамаарах хууль тогтоомж, жагсаал, цуглаан хийх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөөтэй холбоотой хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох зорилгоор холбогдох хуулийн төслийг ХЗДХЯ-аас өнгөрсөн жилүүдэд боловсруулаад байна.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="3">Мэдээллийн ил тод байдлыг хангах үүднээс төрийн нууц гэсэн үндэслэлээр мэдээллийг ил тод болгохгүй хязгаарладаг байдлыг халах, нарийвчлан журамлах, хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг судлах, оролцогч талуудыг тодорхойлох, иргэний нийгэм, хувийн хэвшилд эзлэх орон зайг үнэлэх, цаашид хамтран түншлэх замын зураг боловсруулах, хэвлэл мэдээллийн ёс зүйн хариуцлага тооцох явцыг сайжруулах, эрэн</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">сурвалжлах сэтгүүл зүйг орон нутагт хөхиүлэн дэмжих, эх сурвалжаа хамгаалах, иргэдийн үзэл бодлоо илэрхийлэх, үг хэлэх, жагсах, цуглах эрхийг дэмжих.</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">Дээрх үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр манай улсын иргэдэд шууд хамаарах үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, мэдээлэл хайх, хүлээн авах, хадгалах, түгээх, жагсах, цуглах зэрэг эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдлүүлэхэд ахиц дэвшил гарсан байна. Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын чадавх бэхжсэн байна.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шат</td><td>Хүлээж байгаа үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогч</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4.1.Төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар батлах зохицуулалтыг Төрийн болон албаны нууцын тухай хуульд оруулж, төрийн болон албаны нууцын жагсаалтыг мэдээллийн ил тод байдлын зорилгод нийцүүлэх.</td><td rowspan="4">Нууцлалын талаарх хэм хэмжээ, түүний үндэслэл тодорхой болсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Тагнуулын ерөнхий газар,
ЦХХХЯ.
ХЗДХЯ,
БХЯ,
Зэвсэгт хүчний жанжин штаб</td><td>Азийн сан,
Нээлттэй нийгэм форум,
холбогдох ТББ</td><td>Нууцтай харилцах эрх бүхий этгээд,
бусад албан тушаалтан</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4.2.Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийг эцэслэн боловсруулж, өргөн мэдүүлэх.</td><td rowspan="4">-Хэвлэл мэдээллийн салбарын нөхцөл байдлыг цогцоор судалсан байна.
-Эзэмшлийн ил тод байдлыг хангасан байна.
-Иргэдийн мэдээллийн боловсролыг сайжруулсан байна.
-Хууль сахиулах байгууллагын зүгээс хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөнд халдаж, хэвлэл мэдээллийн байгууллагын үйл ажиллагааг хязгаарлахын эсрэг</td><td rowspan="4">2024-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:
Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЦХХХЯ,
ХХЗХ,
ЦЕГ, УБЕГ,
ХЗҮХ,
“МОНЦАМЭ”</td><td>Азийн сан,
Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн холбоо</td><td>МУИС-ХЗС</td></tr>
</table>

	хууль зүйн баталгаа бүрдсэн байна.		Монголын Үндэсний Мэдээллийн агентлаг		
4.3.Сэтгүүлч эх сурвалжаа нууцлах баталгаатай холбогдсон зохицуулалтыг Шүгэл үлээгчийг хамгаалах тухай болон Хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөлд тусгах.	-Сэтгүүлчийн мэдээлэл олж авах арга хэрэгсэл баталгаатай болсон байна. -Сэтгүүлчийн аюулгүй байдлын хамгаалалт сайжирсан байна.	2024-2027	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
			Дэмжин ажиллагч: Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЦХХХЯ, ХХЗХ, ЦЕГ, УБЕГ, ХЗҮХ, “МОНЦАМЭ” Монголын Үндэсний Мэдээллийн агентлаг	Азийн сан, Монголын Сэтгүүчдийн нэгдсэн Холбоо	МУИС-ХЗС
4.4.Хэвлэл мэдээллийн салбарын ёс зүйн асуудлыг боловсронгуй болгох.	Хэвлэл мэдээллийн ажилтны ёс зүйн зохицуулалт боловсронгуй болсон байна.	2024-2027	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага**: Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
			Дэмжин ажиллагч: Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЦХХХЯ, ХХЗХ, ЦЕГ, УБЕГ, ХЗҮХ, “МОНЦАМЭ” Монголын Үндэсний	Азийн сан, Монголын Сэтгүүчдийн нэгдсэн Холбоо	МУИС-ХЗС

			Мэдээллийн агентлаг		
4.5.Иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, жагсах цуглах зэрэг хүний эрхийн олон улсын механизмаас өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх.	Олон улсын хамтын нийгэмлэгийн болон бүс нутгийн хүний эрхийн механизм, энэ чиглэлээр мэргэшин ажилладаг гишүүнчлэлтэй иргэний нийгмийн байгууллагаас ирүүлсэн зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байна.	2024-2027	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
			Дэмжин ажиллагч: Гадаад харилцааны яам		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс	Азийн сан, Глоб Интернэшнл төв ТББ	ЦЕГ, Аймаг, нийслэлийн засаг дарга нар
4.6.Орон нутагт иргэдийн үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө, түүний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх.	-Үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө, түүний хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийдэг болсон байна. -Үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө, түүний хэрэгжилтийг Орон нутаг дахь хүний эрхийн төлөв байдлын тайлангийн илтгэлд тусгадаг болсон байна.	2024 оноос эхлэх	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Хууль зүй, дотоод хэргийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			Аймаг, нийслэлийн ЗДТГ	Хүний эрхийн ТББ-ын форум, Орон нутгийн ТББ-ууд	ХЭҮК, Худалдаа аж үйлдвэрийн танхим, Ажил олгогч эздийн холбоо
4.7.Харилцаа холбооны сүлжээнд иргэдийн үг хэлэх, үзэл	-Хуульд зааснаас бусад үндэслэлээр харилцаа	2024 оноос эхлэх	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам		

<table>
<tr><td rowspan="3">бодлоо илэрхийлэх нөхцлийг хязгаарлахыг хориглосон зохицуулалтыг харилцаа холбооны тухай хуулийн төсөлд тусгах.</td><td rowspan="3">холбооны сүлжээнд хүний үзэл бодлоо илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, олон нийтийн мэдээлэл авах эрхийг зөрчсөн хязгаарлалт тогтоохыг хориглосон зохицуулалттай болсон байна.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Хууль зүй, дотоод хэргийн яам</td><td>Монголын сэтгүүчдийн нэгдсэн холбоо</td><td>ХЭҮК</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.Улсын төсөв, төсвийн хөрөнгө оруулалтад иргэдийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Сангийн яам</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ</td><td colspan="2">“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ, “Үнэн хатамж” ТББ</td><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="6">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="5">Монгол Улсын хүн амын ядуурал, ажилгүйдлийн түвшнийг бууруулахад төсвийн бодлого чухал нөлөөтэй. Төсвийн тухай хуульд “Төсвийг төлөвлөн, баталж, хэрэгжүүлэхдээ төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах; санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх; ил тод байдлыг ханган, хариуцлагатай байх” гэсэн зарчмуудыг тусгасан байдаг. Гэсэн хэдий ч төсвийн ил тод байдал бүрэн хангагдахгүй байгаагийн зэрэгцээ төсвийн зарцуулалттай холбоотой зөрчлүүд төрийн аудитаар ихээхэн илэрч байна. Нийслэлийн төсвийн төсөл, 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалт, гүйлгээнд холбогдох шийдвэрийн ил тод байдал сул байгаа нь ажиглагдаж байна. Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэхийн тулд тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн төлөвлөлтийг УИХ-аас хэлэлцэхдээ төслүүдийн үр ашиг, ач холбогдолыг нухацтай хэлэлцэх шаардлагатай байна.

Төсвийн хариуцлагыг дээшлүүлэхэд төсвийн ил тод байдал чухал юм. Иймд орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтийн ил тод байдлыг дээшлүүлэх, улсын төсвийн мэдээллийг нээлттэй өгөгдлийн шаардлагад нийцсэн байдлаар ил</td></tr>
</table>

	тод болгох, тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн ач холбогдлын эрэмбийн мэдээллийг ил болгох шаардлагатай байна. Түүнчлэн тусгай сангуудын төсвийг зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэр болон төрийн өмчийг актлах устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуултыг бий болгох хэрэгтэй байна.
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжих төслүүдийн үр ашиг, ач холбогдолын мэдээлэл ил бус, энэ асуудлыг УИХ-аас төсөв хэлэлцэхдээ анхаарахгүй байна. Улсын төсвийн мэдээллийг нээлттэй өгөгдлийн шаардлагад нийцсэн байдлаар ил тод болгох, тухайн жилийн төсвийн төсөлд багтсан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн ач холбогдлын эрэмбийн мэдээллийг ил болгох, түүнчлэн тусгай сангуудын төсвийн зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэр болон төрийн өмчийг актлах, устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалт холбогдох хуульд хангалтгүй байна.
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Улсын төсвийн хууль, эрхзүйн орчинд нааштай өөрчлөлтүүд гарч байгаа боловч орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтийн ил тод байдал хуулийн дагуу хэрэгжихгүй байгаа байдал ажиглагдаж байна. Улсын төсвийн төслийн болон танилцуулгын хавсралтуудыг нээлттэй өгөгдлийн шаардлагад нийцсэн байдлаар ил тод болгох, Шилэн дансанд тусгай сангуудын төсвийг зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэр, төрийн өмчийг актлах, устгах шийдвэр, шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн үр ашиг, ач холбогдлын эрэмбийн мэдээллийг ил болгох шаардлагатай байгаа талаар иргэний нийгмийн зүгээс асуудлыг хөнддөг боловч энэ чиглэлээр ахиц гараагүй байна.
Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?	1.Орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтийн ил тод байдлыг хангах (Төсвийн хуулийн холбогдох заалтын хэрэгжилтийг хангах); 2.Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-д улс, орон нутгийн тухайн оны төсвийн тухай төслийн болон танилцуулгын хавсралтуудыг нээлттэй өгөгдлийн шаардлагад нийцсэн байдлаар ил тод болгох; 3.Шилэн дансны хууль, журамд тусгай сангуудын төсвийг зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компаниудын 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалтын холбогдох шийдвэрийг ил болгох талаар заалт тусгах. Төрийн өмчийг актлах, устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг тусгах; 4.Тухайн жилийн төсвийн төсөлд тусгасан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийг ач холбогдлоор нь эрэмбэлсэнтэй холбоотой мэдээллийг ил болгох; 5.Төсвийн тодотголоор хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн болон төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлттэй холбоотой мэдээллийг хавсралтаар гаргадаг болох; 6.Орон нутгийн төсвийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх, батлах үед иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх.

<table>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Улс, орон нутгийн төсвийн ил тод байдал нэмэгдэж, төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтын оновчтой байдал нэмэгдэнэ. Энэ нь улсын төсвийг улс орны хөгжлийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглүүлэхэд хувь нэмэр оруулах юм.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шат</td><td>Хүлээж байгаа үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td>Оролцогч</td></tr>
<tr><td colspan="4">Зорилт 5.1.Төсвийн ил тод байдлыг дээшлүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.1.Орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтийн ил тод байдлыг хангахтай холбогдсон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.</td><td rowspan="4">Аймаг, нийслэлийн төсвийн ерөнхийлөн захирагч тухайн шатны төсвийг төлөвлөх, батлахад Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг хэрэгжүүлж төсвийн ил тод байдлыг хангасан байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ, Аймаг нийслэлийн ТЕЗ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.2.Улсын болон орон нутгийн тухайн оны төсвийн төслийн танилцуулга болон түүнтэй холбоотой хавсралтуудыг нээлттэй өгөгдлийн стандартад нийцүүлэн ил тод, нээлтэй болгохтой холбогдсон зохицуулалтыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-д тусгах.</td><td rowspan="4">“Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-д холбогдох зохицуулалтыг тусгаснаар улс, орон нутгийн тухайн оны төсвийн төсөлтэй холбогдсон мэдээлэл ил тод, нээлттэй болно.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ, Аймаг нийслэлийн ТЕЗ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="2">5.1.3.Тусгай сангийн төсвийг зарцуулах сонгон шалгаруулалт, санхүүжилт, төрийн өмчит компанийн 5 сая төгрөгөөс дээш худалдан авалттай холбогдох</td><td rowspan="2">“Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-д холбогдох зохицуулалтыг тусгаснаар</td><td rowspan="2">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
</table>

шийдвэр болон төрийн өмчийг актлах, устгах шийдвэрийг ил тод болгох зохицуулалтыг Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-д тусгах.	тусгай сангийн зарцуулалт болон төрийн өмчит компанийн худалдан авалттай холбоотой үйл ажиллагаа ил тод, нээлттэй болно.		**Төрийн байгууллага**	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЭЗХЯ	Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ	-
5.1.4.Тухайн жилийн төсвийн төсөлд тусгасан шинээр хэрэгжих хөрөнгө оруулалтын төслүүдийг ач холбогдлоор нь эрэмбэлсэнтэй холбоотой мэдээллийг ил болгох.	Төсвийн төсөлд тусгасан хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн талаарх мэдээлэл иргэд, сонгогчдод нээлттэй болно.	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Сангийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЭЗХЯ	Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ	-
5.1.5.Төсвийн тодотголоор хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн болон төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлттэй холбоотой мэдээллийг хавсралтаар гаргадаг болох.	Төсвийн тодотгол хийгдэх тохиолдолд тодотголын хуулийн төсөлд хөрөнгө оруулалтын хасагдсан, нэмэгдсэн, төсвийн дүнд оруулсан өөрчлөлтийн мэдээлэл ил тод, тодорхой байна.	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Сангийн яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			ЭЗХЯ	Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ	-
5.1.6.Төсвийн хэрэгжилт, ил тод байдлын систем хоорондын	www.shilendans.gov.mn сайт төсвийн хэрэгжилт, ил тод	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Сангийн яам		

<table>
<tr><td rowspan="3">уялдаа, талуудын оролцоог тэгш хангаж санал солилцох, судалгаан дээр тулгуурлан хөгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn сайтыг шинэчлэх.</td><td rowspan="3">байдлыг хангахад ашиглагдаж буй систем хоорондын уялдаа сайжирсан байна.
www.shilendans.gov.mn сайтын хөгжүүлэлт сайжирсан байна.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.7.Гадаадын зээл тусламжтай холбоотой мэдээллийг www.ODAMIS.mof.gov.mn системд бүртгэх, дэлгэрэнгүйгээр байршуулах, чиглэлийн уялдаа холбоог хангах, санхүүжилт болон үйл ажиллагааны үр дүнгийн уялдааг хангах, төслүүдийн худалдан авах үйл ажиллагааны журмыг олон нийтэд ил тод болгож сайжруулах.</td><td rowspan="4">Гадаадын зээл тусламжтай холбоотой мэдээлэл ил тод, нээлттэй мэдээлэгдэнэ.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 5.2.Орон нутгийн төсвийн төслийг боловсруулахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.2.1.Орон нутгийн төсвийн төслийг боловсруулахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэхтэй холбогдсон арга хэмжээ авах.</td><td rowspan="4">Иргэд орон нутгийн төсвийн төслийг боловсруулахад оролцох бололцоо, нөхцөлөөр хангагдсан байна.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Сангийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ЭЗХЯ</td><td>Нээлттэй нийгэм форум ТББ, Үнэн хатамж ТББ</td><td>-</td></tr>
</table>

Зорилт 6.Нийгмийн бүх бүлэгт төрөөс үзүүлж буй үйлчилгээг оновчтой болгох			
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт			
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Засгийн газар		
Дэмжин ажиллагч	**Төрийн байгууллага**	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
	Бүх яамд	ХБИ-ийн ТББ-ууд	ОУБ, ААН
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027		
Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?	Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний зөвлөмжийн дагуу төрөөс үзүүлж буй үйлчилгээ, үйл ажиллагаа нь хүний эрхэд суурьтай бөгөөд нийгмийн бүх талын хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн байх асуудлыг шийдвэрлэнэ.		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	Монгол Улс хүний эрхийг хангах олон улсын гэрээдүүдэд нэгдэн орж, хэрэгжилтийг хангах үүрэг хүлээсэн. Түүнчлэн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 10.3 дахь хэсэгт Монгол Улс олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлнэ.” гэж заасны дагуу дотоодын хууль эрх зүйг конвенцид нийцүүлэн шинэчлэл хийгдсээр байгаа. Гэвч тэрхүү бодлогын хэрэгжилт хангалтгүй буюу нийгэмд хамгийн эмзэг бүлгийг тодорхойлох аргачилал, тэдний сайн сайхан амьдрах нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэх, эрхэд суурилсан нийгмийн дэмжлэг үйлчилгээнүүд, түүний санхүүжилт тодорхой бус байна.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	-Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай конвенц, түүний нэмэлт протокол зэрэг хүний эрхийг баталгаажуулсан хэм хэмжээ, жишиг хэрэгжүүлэх чиглэлээр Засгийн газраас удаа дараа илгээсэн тайлан, түүний мөрөөр өгсөн дүгнэлт, зөвлөмжийн дагуу яамдын түвшинд Ажлын хэсгийг, агентлагийн түвшинд дэд ажлын хэсгийг байгуулж ажиллуулсан. -Хүний эрхийн гэрээний зарчимд үндэслэсэн дотоодын хууль эрх зүйн шинэчлэл өрнөсөн ба Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль, Боловсролын багц хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг тус тус баталж хэрэгжүүлж байна. -Урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлалын дагуу төрөөс үзүүлж байгаа үйлчилгээнд тэгш хамруулах, иргэдийг татан оролцуулах чиглэлээр урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичигт тусгасан.		

<table>
<tr><td>Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">Хөгжлийн бэрхшээлийн чиглэлээр ажилладаг хамт олон, иргэний нийгмийн байгууллага, судлаач, шинжээчдийн зүгээс ирүүлсэн санал, зөвлөмжийг багцлан харвал:
Үйл ажиллагааны олон улсын ангилал (ICF)-ыг үе шаттай нэвтрүүлэх, институцид зориулсан төсөвлөлт, бодлого үйл ажиллагааг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний байгаа орчиндоо бие даан амьдрахад дэмжих тогтолцоонд шилжүүлэх, төлөвлөлтийг боловсруулах. Үүнтэй холбоотойгоор Нөхөн сэргээлт, бие даан амьдрах эрхийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах. НҮБ-ын Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай конвенц, түүний 19 дүгээр зүйлд нийцүүлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийгмийн амьдралд тэгш хамрагдан бүрэн оролцох, амьдран суух газраа өөрөө сонгох боломжтой байх буюу хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даан амьдрахад дэмжих тогтолцоог хэрэгжүүлж эхлэх.</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">НҮБ-ын Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай конвенц болон манай улсын Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн хэрэгжилт, судалгаа сууртай нийгмийн хамгааллын үйлчилгээ, түүний төсөвлөлт, төр, ИНБ-ын түншлэл хамтын ажиллагаанд ахиц гаргана.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шат</td><td>Хүлээж байгаа үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогч</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.1.Үйл ажиллагааны олон улсын ангилал (ICF)-ыг үе шаттай нэвтрүүлэх;
6.2.Институци буюу асрамжийн тогтолцоонд зориулсан төсөвлөлт, бодлого, үйл ажиллагааг нийгмийн хамгааллын дэмжлэг шаардлагатай иргэдийн бие даан амьдрахад дэмжих тогтолцоонд шилжүүлэх, төлөвлөлтийг боловсруулах;
6.3.Зорилтот бүлгийн хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлох суурь судалгааг хийх, судалгааны үр дүнд суурилсан нийгмийн халамжийн бодлого төлөвлөх.</td><td rowspan="4">Хүний эрхэд суурилсан шинэ, үзэл хандлага, арга хэлбэр бүхий нийгмийн үйлчилгээнүүд хэрэгжиж эхлэх, түүний суурь асуудал болох төсөвлөлт, тооцоолол бодит болох, төр, иргэний нийгмийн байгууллагын түншлэл эхэлсэн байна.</td><td rowspan="4">2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам,
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн ТББ</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ</td><td>ХБИ-ийн үндэсний зөвлөл</td><td>ХБИ ТББ</td></tr>
<tr><td>6.4.Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, түүний хэрэгжилтийг хангах бүтэц, чадавхийг нэмэгдүүлэх;</td><td>Хууль зүйн баталгааны хувьд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан дэд бүтэц, нийгмийн</td><td>2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам,
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний
хөгжлийн ерөнхий газар</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="3">6.5.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хамаарах хууль, журмын шинэчлэлийг үргэлжлүүлэх.</td><td rowspan="3">оролцоог хангах бодлого, үйл ажиллагааг баталгаажуулна.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Бүх яамд</td><td>ХБИ ТББ</td><td>ОУБ</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.6.Төрийн үйл хэрэгт иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх:
-Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах Үндэсний зөвлөл, дэд зөвлөл, салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах,
-Орон нутгийн иргэдийн хурлын дэргэд иргэний зөвлөлийг бий болгох.</td><td rowspan="4">Бодлогын түвшин дэх иргэдийн бодит оролцоо, хяналт нэмэгдсэн байна.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Бүх яамд,
Орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагууд</td><td>ИНБ</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.7.Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн бие даан амьдрах тогтолцооны суурийг тавих:
-Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даан амьдрахад дэмжих үйлчилгээг хэрэгжүүлж эхлэх, шинэчлэх;
-Үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагуудыг чадвахжуулах сургалт, дадлага явуулах;
-Тухайлсан нийгмийн бүлгүүдэд зориулсан “орон сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангуулах.</td><td rowspan="4">Төвлөрсөн, хуарагнасан байдлаар халамжлах институцийг өөрчлөх, төвлөрлийг сааруулах төлөвлөгөөний суурь арга хэмжээ болох өдөр тутмын нийгмийн оролцоог хангах, бие даан амьдрахад дэмжих, олон хувилбарт орон байрны бодлого, үйлчилгээнүүд нэвтэрсэн байна.</td><td rowspan="4">2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХБХХЕГ,
ХХҮЕГ</td><td>ИНБ</td><td>Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн Форум ба Эрхийн хороо</td></tr>
<tr><td>6.8.Хүүхэд нэг бүрийн хэрэгцээнд нийцүүлэн боловсролын үзэл</td><td>Бүх шатны боловсролын үйлчилгээнд ялгаатай</td><td>2025</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Боловсрол, шинжлэх ухааны яам</td></tr>
</table>

хандлага, сургалтын орчин, багшийн сургалтын арга зүйг бий болгох.	хэрэгцээтэй хүүхдүүд тэгш хамруулсан байна.		**Дэмжин ажиллагч:**		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			БЕГ	ИНБ	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн хороо
Зорилт 7.Ардчилсан нийгэмд нээлттэй өгөгдлийн соёл цогцлоох					
Үүрэг амлалтын тодорхойлолт					
Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам				
Дэмжин ажиллагч	**Төрийн байгууллага**	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**		
	ХЗДХЯ, Үндэсний статистикийн хороо	МҮХАҮТ, Бодлогод залуусын хяналт ТББ, Хөгжлийн төлөөх өгөгдөл ТББ, Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв, Транспэрэнси Интернэшнл Монгол ТББ	“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК, Иргэн, ААН		
Хэрэгжих хугацаа	2024-2027				
Асуудлын тодорхойлолт					
Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?	Нээлттэй өгөгдлийн суурь хууль, эрх зүйн орчин бүрдэж, холбогдох хууль, журмуудыг батлан хэрэгжүүлж байгаа боловч Нээлттэй өгөгдлийн стандарт байхгүйгээс мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нэгдсэн ойлголтгүй, шаардлага хангасан нээлттэй өгөгдөл бий болоогүй, нээлттэй өгөгдлийн чанарын хяналт байхгүй, улмаар нээлттэй өгөгдөл бодит хэрэглээнд ороогүй байна. Төрийн өгөгдөл, мэдээллийг нээлттэй өгөгдөл хэлбэрээр нээлттэй болгосноор Монгол Улсын иргэн бүр хүртээмжтэй мэдээлэл авах боломжтой болно.				
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Нээлттэй өгөгдлийн хэрэглээ бизнесийн салбарт огт байхгүй байгаа нь эдийн засгийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлж байна. 2.Төрийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, түүнд иргэд, ТББ, хувийн хэвшлийн оролцоо хангалттай бус байна.				

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">3.Төрийн аливаа шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд ашиглахуйц мэдээлэл цогц биш, уялдаа холбоо байхгүй байгаа нь шийдвэрийн оновчтой бус байдлыг бий болгож байна.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="4">Стандарт боловсруулах зөвлөх багийг сонгон шалгаруулж, ажлыг эхлүүлсэн.
Засгийн газраас нээлттэй өгөгдлийн жагсаалт баталж, мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдлөө нийтэлж эхэлсэн.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="4">1.Нээлттэй өгөгдлийн стандартыг боловсруулан баталж, хэрэгжилтийг нь бүх шатны төрийн байгууллагуудаар хангуулах.
2.Төрийн байгууллагуудын олон нийтэд түгээж байгаа нээлттэй өгөгдлүүд шаардлага, стандарт хангаж буй эсэхийг хөндлөнгийн мэргэжлийн байгууллагаар үнэлүүлэх.</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="4">1.Нээлттэй өгөгдлийн стандарттай болно.
2.Төрийн албан хаагчид нээлттэй өгөгдлийн талаар нэгдсэн ойлголт, мэдлэгтэй болж, төрд нээлттэй өгөгдөл бий болгох “соёл” бүрдэнэ.
3.Төрийн нээлттэй өгөгдлийн мониторинг хийгддэг болно.</td></tr>
<tr><td>Хүрэх үе шат</td><td>Хүлээж байгаа үр дүн</td><td>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</td><td colspan="3">Оролцогч</td></tr>
<tr><td rowspan="4">7.1.Нээлттэй өгөгдлийн шаардлага, стандартыг батлах.</td><td rowspan="4">-Мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагууд нээлттэй өгөгдөл бий болгоход мөрдөх нэгдсэн стандарттай болно.
-Мэдээлэл хариуцагчийн зүгээс холбогдох мэдээллийг олон нийтэд ил тод, нээлттэй, хүртээмжтэй (www.shilen.gov.mn) түгээдэг болсон байна.</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>ХЗДХЯ</td><td>МҮХАҮТ, Бодлогод залуусын хяналт ТББ, Хөгжлийн төлөөх өгөгдөл ТББ, Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв,</td><td>“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК, Иргэн, ААН</td></tr>
</table>

				Транспэрэнси Интернэшнл Монгол ТББ	
7.2.Төрийн нээлттэй өгөгдлийн нэгдсэн систем (www.opendata.gov.mn)-д өгөгдлөө нийтэлж буй мэдээлэл хариуцагч төрийн байгууллагуудын нээлттэй өгөгдлийн бүрдэл, чанар, стандартыг тогтмол үнэлэх.	Нээлттэй өгөгдлийн хууль, журам, стандартын хэрэгжилт хангагдаж, чанартай нээлттэй өгөгдлийн сан бий болно.	2024-2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам		
			Дэмжин ажиллагч:		
			Төрийн байгууллага	**Төрийн бус байгууллага**	**Бусад оролцогч**
			Засгийн газар болон эрх мэдлийн хүрээнд хамаарах төрийн байгууллагууд	МҮХАҮТ, Бодлогод залуусын хяналт ТББ, Хөгжлийн төлөөх өгөгдөл ТББ, Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв, Транспэрэнси Интернэшнл Монгол ТББ	“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан” ХХК, Иргэн, ААН

<table>
<tr><td colspan="4">Зорилт 8.Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг иргэдийн сэтгэл ханамжаар тогтмол дүгнэж, оролцоог нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="4">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="3">Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Яамд, нутгийн захиргааны байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага,
Иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод</td><td>Иргэд, дотоодын болон олон улсын байгууллагууд</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="3">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="4">Асуудлын тодорхойлолт</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, ил тод, нээлттэй байдлын талаарх үйлчлүүлэгчийн буюу иргэн, хуулийн этгээдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол тандан судалдаг байх, үүнд үндэслэн үр дүн, үр нөлөөнд суурилсан уян хатан, байнгын сайжруулалтын тогтолцоог бий болгох.</td></tr>
<tr><td>Асуудлын шалтгаан юу вэ?</td><td colspan="3">Төрийн байгууллага, түүний үйлчилгээний талаар иргэд, үйлчлүүлэгч, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааг авах ажил хангалттай болон зохих ёсоор, тогтмол, бодитой хийгддэггүй.</td></tr>
<tr><td>Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?</td><td colspan="3">Өмнө нь яам, төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааг тухайн байгууллага өөрсдөө болон нэгдсэн байдлаар судалгааны байгууллагаар захиалга өгч цөөхөн хэдэн чиг үүргийг сонгон авч, 2 жилд нэг удаа хийлгүүлдэг байсан. Энэ нь үр дүнгүй, цаашид авах арга хэмжээ болон хугацааны хувьд ач холбогдол багатай байдаг байв.</td></tr>
<tr><td>Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?</td><td colspan="3">1.Иргэдийн сэтгэл ханамжийг төрийн үйлчилгээ авснаас хойш жилийн дараа бус тухай бүр нь авдаг, тандалт судалгаа хийдэг, үр дүнг нь төрийн үйлчилгээг сайжруулахад ашигладаг болох тогтолцоог бүрдүүлэх.
2.Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал, хүсэлтийн оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх.</td></tr>
<tr><td>Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?</td><td colspan="3">Иргэний буюу үйлчилгээ авагчийн санал, хүсэлтийн оролцоонд түшиглэсэн төрийн үйлчилгээг хүргэх, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг тогтмол сайжруулдаг тогтолцоо бий болох.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Хүрэх үе шат</th><th>Хүлээж байгаа үр дүн</th><th>Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа</th><th colspan="3">Оролцогч</th></tr>
<tr><td rowspan="4">8.1.Иргэдийн сэтгэл ханамжийг тогтмол дүгнэж, түүнд тулгуурлан төрийн үйлчилгээний сайжруулалтыг тухай бүр уян хатан байдлаар хийдэг болох.</td><td rowspan="4">1.Сар, улирал, хагас жил тутамд дүгнэж, тухайн дүгнэлтэд үндэслэн төрийн байгууллага бүр өөрсдийгөө сайжруулдаг тогтолцоо бий болгох.
2.Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ нарын оролцоотойгоор, иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээгээр дүгнэдэг болох.</td><td rowspan="4">2026</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Засгийн газар болон гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td><td>ТББ, ИНБ</td><td>Мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшлийн судалгааны байгууллага</td></tr>
<tr><td colspan="6">Зорилт 9.Төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх</td></tr>
<tr><td colspan="6">Үүрэг амлалтын тодорхойлолт:</td></tr>
<tr><td>Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага</td><td colspan="5">Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дэмжин ажиллагч</td><td>Төрийн байгууллага</td><td colspan="2">Төрийн бус байгууллага</td><td colspan="2">Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Яамд, нутгийн захиргааны байгууллага</td><td colspan="2">Иргэний нийгмийн байгууллага</td><td colspan="2">Иргэд</td></tr>
<tr><td>Хэрэгжих хугацаа</td><td colspan="5">2024-2027</td></tr>
</table>

Асуудлын тодорхойлолт			
Үүрэг амлалтаар ямар асуудлыг шийдэхийг зорьж байна вэ?	1.Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг хийхэд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоодын оролцоог хангана. 2.Бодлогын үнэлгээг хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн оролцоог хангана.		
Асуудлын шалтгаан юу вэ?	1.Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн гарцын хэмжээнд KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг бөгөөд төрийн байгууллагын чадавх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа үр дүнтэй (үр дагавар, үр нөлөө) байсан эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгч чаддаггүй. Байгууллагын гүйцэтгэлийг Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор баталсан журмаар зохицуулдаг бөгөөд уг журмын дагуу төрийн байгууллагын үнэлгээнд иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоод оролцох боломж хязгаарлагдмал бөгөөд үр дүн багатай байдлаар зохицуулагдсан. 2.Төрийн бодлогын үр дүнд үнэлгээ хийгдэхгүй байна. Ингэснээр бодлого үр дүнтэй байсан эсэх, цааш үргэлжлүүлэх, өөр бодлого хэрэгжүүлэх гэх мэт шийдвэрийг хангалттай үндэслэл, судалгаатай гаргахгүй байна. Холбогдох журамд мониторинг болон үнэлгээг ижил хэлбэр, агуулгаар хийхээр тусгасан бөгөөд төрийн байгууллагууд ийм байдлаар хийж хэвшсэн.		
Асуудлыг шийдэхийн тулд өнөөг хүртэл юу хийсэн бэ?	Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг зөвхөн гарцын хэмжээнд KPI үзүүлэлтээр үнэлж, дүгнэдэг. Мөн байгууллагын гүйцэтгэл болон үнэлгээ, мониторингийн тогтолцоо, үйл ажиллагааг сайжруулах зорилгоор 2020 онд Засгийн газар Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журмыг өөрчлөн баталж, Монгол Улсын Засгийн газрын 206 дугаар тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ыг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна.		
Ямар шийдлийг санал болгож байна вэ?	1.Яамд, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн үнэлгээг дүгнэх үзүүлэлтэд төрийн бус байгууллагууд тухайн төрийн байгууллагын тодорхой гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд өгдөг тогтолцоог бүрдүүлэх. 2. Ил тод, нээлттэй байдлын үнэлгээ гэх мэт бодлогын хэрэгжилтийн үнэлгээ хийхэд төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцоог хангах.		
Үүрэг амлалтыг хэрэгжүүлснээр ямар үр дүнд хүрэхийг зорьж байна вэ?	1.Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны үнэлгээ илүү бодитой болох, үнэлгээнд иргэний нийгмийн оролцоог хангах. 2.Төрийн бодлогын хэрэгжилтийн үр дүнд үнэлгээ хийдэг болох, иргэний нийгмийн оролцоог хангах.		
Хүрэх үе шат	**Хүлээж байгаа үр дүн**	**Хэрэгжүүлж дуусах хугацаа**	**Оролцогч**
9.1.ИНБ, ТББ болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог төрийн байгууллагын гүйцэтгэлийн удирдлага, үнэлгээ, мониторинг болон бодлогын	-Бодлого батлагдахаас өмнөхөөс батлагдсаны дараа хүртэл үнэлгээ хийх процесст ИНБ-аар үнэлгээ хийлгэх тогтолцоо бий болсон байна.	2025	**Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:** Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газар **Дэмжин ажиллагч:** Иргэний нийгмийн байгууллагууд,

<table>
<tr><td rowspan="3">үнэлгээ, мониторингид бий болгох.</td><td rowspan="3">-Төрийн байгууллагын гүйцэтгэлийн удирдлагын үнэлгээ, мониторингийн үйл явцад иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоо бий болж, үнэлгээний дүнд оролцсон байна.
-Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн захиргааны буюу гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагуудын ажлын үзүүлэлтүүдийг дүгнэхдээ ИНБ, ТББ-уудын оролцоотойгоор, иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээгээр дүгнэдэг болсон байна.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Засгийн газар болон гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд, холбоод</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Засгийн газар болон гүйцэтгэх засаглалын төрийн байгууллагууд</td><td>ТББ,
ИНБ</td><td>Мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшлийн судалгааны байгууллага</td></tr>
<tr><td rowspan="4">9.2.Бодлогын уялдаа, нийцлийг хангах, зөрчлийг арилгах, тогтвортой хөгжлийг хэрэгжүүлэх олон талын хэлэлцүүлгийн механизмтай болох.</td><td rowspan="4">Бодлогын уялдаа, нийцлийг хангах, зөрчлийг арилгах, тогтвортой хөгжлийг хэрэгжүүлэх зорилгоор оролцогч талууд хэлэлцдэг жишиг тогтсон байна.</td><td rowspan="4">2024-2027</td><td colspan="3">Манлайлж хэрэгжүүлэх байгууллага:
Эдийн засаг, хөгжлийн яам</td></tr>
<tr><td colspan="3">Дэмжин ажиллагч:</td></tr>
<tr><td>Төрийн байгууллага</td><td>Төрийн бус байгууллага</td><td>Бусад оролцогч</td></tr>
<tr><td>Засгийн газар болон гүйцэтгэх эрх мэдлийн хүрээнд хамаарах төрийн байгууллагууд</td><td>Иргэний нийгмийн байгууллагууд, холбоод ТББ, ИНБ</td><td>Мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшлийн судалгааны байгууллага</td></tr>
</table>

Манлайж хэрэгжүүлэх байгууллага бүр улирал тутам төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн үйл явцын талаарх мэдээллийг Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн даргад хүргүүлнэ.

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛАЛ

ААН	-Аж ахуйн нэгж
АМГТГ	-Ашигт малтмал, газрын тосны газар
БЕГ	-Боловсролын ерөнхий газар
БОАЖЯ	-Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
БШУЯ	-Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
ГЕГ	-Гаалийн ерөнхий газар
ЗГХЭГ	-Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар
ИНБ	-Иргэний нийгмийн байгууллага
МБОИЗ	-Монголын байгаль орчны иргэний зөвлөл
МОНЦАМЭ	-Монголын цахилгаан мэдээ
МСНЭ	-Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн эвлэл
МСТК	-Монголын сэтгүүлчдийн телевизийн консорциум
МУИС-ХЗС	-Монгол Улсын их сургуулийн Хууль зүйн сургууль
МҮОНРТ	-Монголын үндэсний олон нийтийн радио телевиз
МҮХАҮТ	-Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим
МЭХДХ	-Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо
ОУБ	-Олон улсын байгууллага
ОҮИТБС	-Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга
СаЯ	-Сангийн яам
СХЗГ	-Стандарт, хэмжил зүйн газар зохицуулалтын газар
ТАН эвсэл	-“Төлсөн авснаа нийтэл” Иргэний нийгмийн эвсэл
ТББ	-Төрийн бус байгууллага
ТЕГ	-Татварын ерөнхий газар
ТЕЗ	-Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ТӨБЗГ	-Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар
ТХААГ	-Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар
ТЦҮЗГ	-Төрийн цахим үйлчилгээний зохицуулалтын газар
УБЕГ	-Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар
ХБХХЕГ	-Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газар
ХЗДХЯ	-Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
ХЗҮХ	-Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн
ХМЗ	-Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл
ХНХЯ	-Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
ХХ	-Хэвлэлийн хүрээлэн
ХХЗХ	-Харилцаа холбооны зохицуулах хороо
ХХҮЕГ	-Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар
ХЭҮК	-Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс
ЦЕГ	-Цагдаагийн ерөнхий газар
ЦХХХЯ	-Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам
ЭМБ	-Эрүүл мэндийн байгууллага
ЭМДЕГ	-Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар
ЭЗХЯ	-Эдийн засаг, хөгжлийн яам
ЭЭХХЗГ	-Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт,

---oOo---

INTRODUCTORY NOTE

OPEN GOVERNMENT PARTNERSHIP
MONGOLIA'S 5th NATIONAL ACTION PLAN 2024-2027

The composition of the Working Group responsible for developing and presenting the National Action Plan V for 2024-2027 of the Open Government Partnership (OGP) of Mongolia was approved by the Chief Cabinet Secretariat Order No.99 dated November 1, 2023.

The working group consisted of 52 members, 28 or 54% are representatives of government organizations, and 24 or 46% are representatives of non-governmental organizations.

Introductory workshop was held with support from Ivigail Ong, Acting Regional Lead of Asia Pacific, and Sara Jacobs, Independent Reporting Mechanism Research Officer, to provide working group members with a preliminary understanding of the OGP.

On November 8, 2023, the first meeting of the Working Group was held, and the first version of the draft plan was presented and discussed, including the commitments that have not been implemented from the previous NAP IV plan. Initially 13 commitments were proposed and opinions were exchanged. Over the course of more than a month, the Working Group met 4 times with full composition, 4 times with member of the sub-working groups, received opinions online 3 times, and organized a public discussion.

Total of 20 government organizations and 30 non-governmental organizations submitted comments for the draft plan, and the Working Group discussed these issues in accordance with the recommendations submitted by the IRM. Mongolian Multi-Stakeholder Forum (MSF) approved the final draft on Dec 26, 2023 and Minister of Mongolia and Chief Cabinet Secretariat of Government of Mongolia has issued an order approving NAP V on Dec 27, 2023.

NAP V consists of 9 following commitments:

Commitment 1. Advancing extractive industry transparency;
Commitment 2. Guarantee citizens' right to freedom of information from the government and advance government transparency through the legal framework improvement on information transparency;
Commitment 3. Support civil society's space, maturity, right to association and improve the legal framework to enable self-manage independently and autonomously;
Commitment 4. Ensure media freedom to strengthen democracy;
Commitment 5. Increase participation and control of citizens in the state budget and budget investments;
Commitment 6. Optimizing government services to all social groups;
Commitment 7. Creating the open data culture in democratic society;
Commitment 8. Evaluating the activities of government organizations regularly based on citizens' satisfaction and increase their participation;

Commitment 9. Increasing the openness of the government administrative organizations.

OGP Mongolia Support Unit worked hard to ensure NAP V co-creation process was followed accordingly and guided by the recommendations from OGP and IRM, lessons learned from NAP IV report, NAP V set specific and ambitious goals with measurable expected outputs and included specific clause to report quarterly and biannual progress of the NAP V implementation to the MSF. Monitoring, evaluation, accountability and learning process of the NAP V implementation will be conducted by OGP Mongolia Support Unit. Information gathering and data collection shall be exercised quarterly and progress of implementation will be reported to MSF biannually.

Appendix:

List of government organizations participated and provided comments for NAP V draft:

1. Ministry of Economy and Development;
2. Ministry of Finance;
3. Ministry of Justice and Home Affairs;
4. Ministry of Environment and Tourism;
5. Ministry of Defense;
6. Ministry of Construction and Urban Development;
7. Ministry of Mining and Heavy Industry;
8. Ministry of Labor and Social Protection;
9. Ministry of Food, Agriculture, and Light Industry;
10. Ministry of Digital Development and Communications;
11. Ministry of Health;
12. Mayor’s Office of Ulaanbaatar City
13. Authority of Government Supervisory;
14. Authority of State Public Procurement;
15. The National Legal Institute;
16. Medicine and Medical Devices Regulatory Agency;
17. National Commission for State Productivity;
18. National Committee for Environmental Pollution Reduction;
19. New Recovery Policy Accelerator;
20. Independent Authority against Corruption.

List of non-government organizations participated and provided comments for NAP V draft:

1. 'Publish what you pay' civil society coalition;
2. National Council of Extractive Industries Transparency Initiative Mongolia (EITI Mongolia National Council);
3. Mongolian Environmental Civil Council;
4. Media Council of Mongolia NGO;
5. Globe International Center;
6. Center for Journalism Innovation and Development NGO;
7. Open Society Forum NGO;
8. Centre for Human Rights and Development NGO;
9. Mongolian Women's Labor Support Association;

10. The Asia Foundation;
11. Center for Journalism Innovation and Development NGO;
12. Youth Policy Watch NGO;
13. Tungaahui data studio LLC;
14. Economic Policy and Competitiveness Research Center NGO;
15. Transparency International Mongolia NGO;
16. Hanns Seidel Foundation – Mongolia office;
17. Friedrich-Ebert-Stiftung Foundation – Mongolia office;
18. Mongolian Academy of Sciences;
19. Strategy Academy NGO;
20. International Republican Institute in Mongolia;
21. Mongolian Natural Saving Fund NGO;
22. Youth Researcher Support Fund NGO;
23. Health4Men NGO;
24. Mongolian Women Lawyers Association;
25. Voter Education Center NGO;
26. Lawyers Without Borders NGO;
27. Universal Progress MILC NGO;
28. Mongolian Committee on Rights of Persons with Disabilities;
29. Mongolian National Recycling Association;
30. OGP envoy.

___oOo___

Unofficial translation

ORDER OF THE CHIEF CABINET SECRETARIAT
GOVERNMENT OF MONGOLIA

2023.12.27 No.120 Ulaanbaatar

[Plan approval]

Based on the Law on the Government of Mongolia Part 2, Article 24, hereby ORDER:

1. The Open Government Partnership of Mongolia 5th National Action Plan 2024-2027 is approved as attached.
2. The Secretary of the National Committee for Human Rights and the Head of the Secretariat (B. Bolorsaikhan) is tasked with monitoring the implementation of the order in accordance with relevant laws, evaluating the results, and reporting every six months.

MINISTER OF MONGOLIA,
HEAD OF GOVERNMENT AFFAIRS D. AMARBAYASGALAN

0023200449

Unofficial translation

Minister of Mongolia and Chief Cabinet Secretariat
Appendix to Order No.120 dated December 27, 2023

FIFTH NATIONAL ACTION PLAN

2024-2027 MONGOLIA

COMMITMENTS AND ACTIVITIES FOR OPEN GOVERNMENT PARTNERSHIP

Commitment 1. Advancing extractive industry transparency			
Commitment Definition			
Lead implementing agency/actor	Ministry of Mining and Heavy Industry		
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
	Ministry of Justice and Home Affairs Ministry of Environment and Tourism Ministry of Digital Development and Communications	'Publish what you pay' civil society coalition	National Council of Extractive Industries Transparency Initiative Mongolia (EITI Mongolia National Council)
Commitment Start and End Date	2024-2027		
Problem Definition			
What problem does the commitment aim to address?	Natural resource activities, public control over revenue management and governance through transparency, increase accountability, and reduce the risk of corruption and conflicts of interest.		
What are the causes of the problem?	Mineral resources sector, particularly operational activities of state-owned companies, face high risk of corruption and conflict of interests. Irresponsible mining operations, environmental and human rights violations are influencing in unsupportive attitude towards mining, and becoming the source of misunderstandings and conflicts among local community and society.		

	The implementation of the Extractive Industry Transparency Initiative, which has been successfully implemented by Mongolia since 2006, has clearly weakened in recent years due to the fact that the duties and responsibilities of the public and private sectors related to ensuring transparency are not guaranteed by law. Translucency in transparency and governance is reducing competitiveness and showing negative impact to the investment.		
What has been done so far to solve the problem?	Concept paper of the Law on the Extractive Industries Transparency has been approved. The Ministry of Mining and Heavy Industry drafted the Law on the Extractive Industries Transparency in 2020, however the draft was not submitted to the parliament. This is the third draft. The Ministry of Justice and Home Affairs additionally included the issue of ensuring transparency of other natural resources, such as land, forests, water to the minerals issues and amended draft to the Law on the Extractive Industries Transparency and currently receiving public comments on the draft.		
What solution are you proposing?	1.The government will be responsible to implement corresponding activities to ensure transparency; 2.Legislate the composition and operation of an integrated database for the extractive industry transparency and link it to the state open database; 3.Define the functions of government institutions related to the formation of the database; 4.Ensure the transparency of the beneficial ownership in the extractive industry; 5.Ensure transparency of the contract; 6.The transparency of the National Wealth Fund activities, income and expenses shall be legalized; 7.Ensure transparency for state-owned legal entities operating in the extractive industry; 8.Determining the alternation of mineral and oil licensing areas, granting special licenses, signing contracts related to the use of natural resources, approving exploration results reports, technical and economic evaluations, and granting land and water use licenses, all decision-making process will be legislated to ensure transparency; 9.Establish civic engagement mechanisms to ensure transparency, determine industry policy, and monitor the implementation of law. 10. Complete activities to ensure transparency and clarify the financial sources. In determining national and local budgets, policies and regulations for the extractive industry, conditions will be created to oversee industry information, calculations, and research. 11. Determine the responsibility for the violation of the duty to ensure transparency.		
What results do we want to achieve by implementing this commitment?	State, local, private and mixed companies operating in the extraction and natural resources related activities, their contracts with subcontractors and financial information of supply and purchase shall be kept open and subject to public scrutiny. This will increase the profitability and benefits of projects in the natural resources sector.		
Milestones	**Expected Outputs**	**Expected Completion Dates**	**Stakeholders**
	-The law will be approved.	2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Mining and Heavy Industry

<table>
<tr><td rowspan="2">1.1.Submit the Law on the Extractive Industries Transparency for Parliament discussion.</td><td rowspan="2">-Unified database for the extractive industry will be created and open data will be compiled.</td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.2.Clarify the functions and responsibilities of relevant government, state, local, private, and mixed companies in the field of transparency, and accustom to upload information related to its activities to the database in the form of open data; The information made public through the report of Mongolia's EITI is reported directly by the government agencies through their websites.</td><td rowspan="2">Government, state, local, private, and mixed legal entities will disclose relevant information openly.</td><td rowspan="2">2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Environment and Tourism

Ministry of Mining and Heavy Industry</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Environment and Tourism

Ministry of Justice and Home Affairs

Ministry of Finance</td><td>'Publish what you pay' civil society coalition

Mongolian Environmental Civil Council</td><td>EITI Mongolia National Council</td></tr>
<tr><td>Ministry of Digital Development and Communications

Agency for Policy Coordination on State Property

Water Agency

Forestry Research and Development Agency

Mineral Resources and</td><td>'Publish what you pay' civil society coalition

Mongolian Environmental Civil Council</td><td>EITI Mongolia National Council</td></tr>
</table>

			Petroleum Authority		
1.3.Funding for transparency implementation activities should be included in the state budget	The state budget will be approved, which includes the financing of activities for the implementation of transparency.	2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Finance		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development	'Publish what you pay' civil society coalition Mongolian Environmental Civil Council	EITI Mongolia National Council

Commitment 2. Guarantee citizens' right to freedom of information from the government and advance government transparency through the legal framework improvement on information transparency			
Commitment Definition			
Lead implementing agency/actor	Cabinet Secretariat		
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
	Ministry of Justice and Home Affairs Ministry of Digital Development and Communications Ministry of Health Agency for Standard Metrology	Media Council of Mongolia NGO Globe International Center Center for Journalism Innovation and Development NGO	Communications Regulatory Commission

	Regulatory Agency for Government Digital Services Medicine and Medical Devices Regulatory Agency	Confederation of Mongolian Journalists Communications Regulatory Commission Mongolian National Broadcasting Mongolian National News Agency	
Commitment Start and End Date	2024-2027		
Problem Definition			
What problem does the commitment aim to address?	1.Publish information in the open information electronic system (www.shilen.gov.mn). 2.Maintain open information transparency, criteria of transparency will be established and evaluated. 3.Improve the electronic registration and control system of drug safety.		
What are the causes of the problem?	When monitoring government activities, citizens, NGOs, and the private sector's participation is not sufficiently justified. Incomprehensive information and lack of coordination at government decision-making is creating irrational decisions.		
What has been done so far to solve the problem?	1.Under the joint orders of the Minister of Justice and Home Affairs and the Minister of Digital Development and Communications No. A/268 and A/48 dated September 19, 2022, Council responsible for organizing, evaluating, and making recommendations on the implementation of open information transparency was established. 2.In accordance with the joint orders of the Minister of Health and the Minister of Digital Development and Communications No. A/509, A/60 of 2022, the main database of the "Licemed" program was placed in the National Data Center to create the possibility to obtain and monitor drug information related to the quality, safety, and production. Using the E-Mongolia system, legal entities and organizations can access the system to register, extend, modify and regulate biologically active products, imported drugs, domestically produced drugs, traditional drugs, and raw materials of drugs. As a result, more than 100 drug supply organizations have the opportunity to receive these services online. According to October 30, 2023 statistics, legal entities and organizations submitted 4512 requests to the state information platform E-Mongolia for 14 services, including registration, extension, modification, and regulation of biologically active products, imported drugs, domestically produced drugs, traditional drugs, and raw materials for drugs, and 4711 requests were made through the E-Business platform for 20 services.		

<table>
<tr><td>What solution are you proposing?</td><td colspan="3">1.Data controller uploads the open information to the www.shilen.gov.mn electronic system;
2.Maintain open information transparency, establish and evaluate transparency criteria;
3.Improve the electronic registration control system of drug safety.</td></tr>
<tr><td>What results do we want to achieve by implementing this commitment?</td><td colspan="3">Short term:
-Accustom to publish complete and accurate open information;
-Maintain open information transparency, establish and evaluate transparency criteria;
-Improve the operation of LICEMED software;
-Link drug information with electronic system of government services e-Mongolia.
Long term:
- Ensure the implementation of the Law on the Public Information Transparency;
- Create an electronic system of drug safety.</td></tr>
<tr><td>Milestones</td><td>Expected Outputs</td><td>Expected Completion Dates</td><td>Stakeholders</td></tr>
<tr><td>2.1.Publish open information in the "www.shilen.gov.mn" system.</td><td>Organizations responsible for information will publish open information on a regular basis.</td><td>2024-2025</td><td>Lead implementing agency/actor:
Ministry of Digital Development and Communications
Supporting Stakeholders:
Government | Government | Other Actors
Ministry of Justice and Home Affairs | Other NGOs
Associations | Citizens
Business Entities</td></tr>
<tr><td>2.2.Improve the electronic system of regulation and control of medicines and medical devices.</td><td>-Transparency of control and regulation of medicines and medical devices will be ensured, coordination of activities will be improved.
-The necessary information on drugs sold in Mongolia such as ingredients, validity period, import and origin of drugs will be disseminated transparently and openly for citizens.</td><td>2024-2028</td><td>Lead implementing agency/actor:
Medicine and Medical Devices Regulatory Agency
Supporting Stakeholders:
Government | Civil Society | Other Actors
Ministry of Health
Ministry of Digital Development and Communications
Ministry of Finance | Other NGOs
Associations | International Organizations
Drug supply organizations
Business Entities</td></tr>
</table>

			Ministry of Economy and Development General Authority for Medical Insurance Customs General Administration Mongolian Tax Authority State Public Procurement Authority Health organizations		
2.3.Create a unified database of extractive industry and disseminate open data.	Open data will be compiled and distributed through a unified extractive industry database.	2024-2027	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Mining and Heavy Industry		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Environment and Tourism Ministry of Justice and Home Affairs Ministry of Finance	Open Society Forum NGO	-
2.4.Disclosure information on contracts, financing and operational results of general	Citizens' control over budget performance and contract implementation will be improved.	2024-2027	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Mining and Heavy Industry		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Government**	**Government**

budget administrators collaborating with NGOs.			Ministry of Environment and Tourism Ministry of Justice and Home Affairs Ministry of Finance	Open Society Forum NGO	-
Commitment 3. Support civil society's space, maturity, right to association and improve the legal framework to enable self-manage independently and autonomously					
Commitment Definition					
Lead implementing agency/actor	Ministry of Justice and Home Affairs				
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**		
	Cabinet Secretariat Ministry of Finance Mongolian Tax Authority General Authority for Registration	International Organizations	Centre for Human Rights and Development NGO Human Rights NGOs Forum Consortium of NGOs		
Commitment Start and End Date	2024-2027				
Problem Definition					
What problem does the commitment aim to address?	Create legal environment that forms a space for citizens to assemble, freedom of expression, provide a space for civil society to work independently of the government, and the open and transparent working conditions for civil society organizations.				

What are the causes of the problem?	1.The Law on Non-Governmental Organizations does not meet the needs and requirements of today's not-for-profit organizations, as well as international standards, needs, and requirements. 2.There is a need to comply with common international requirements, standards, and principles for the operation of non-governmental organizations to be open and transparent.
What has been done so far to solve the problem?	1.Drafts on the revision of the Law on Non-Governmental Organizations, Laws on the Legal Status of the Associations and Laws on the Legal Status of the Professional Associations were developed and submitted to the Parliament. 2.The plan for implementation of the recommendations submitted by the UN Human Rights Council and the National Action Plan for the implementation of business and human rights management principles were approved.
What solution are you proposing?	1.Revise and improve the articles and provisions in the currently effective laws, rules and regulations that undermine the conditions for citizens to assemble, freedom of expression, provide a space for civil society to work independently of the government, and the open and transparent working conditions for civil society organizations. 2.Improve the rules and regulations related to recording financial and activity reports, evaluating results and effects, and disclosing activities of non-governmental organizations that are implementing some functions of the state. 3.The government should support the activities of civil societies and coalitions that are engaged in activities that benefit the public.
What results do we want to achieve by implementing this commitment?	A legal framework will be created that forms the conditions for citizens' association, freedom of expression, and transparency and openness of civil society activities.

Milestones	**Expected Outputs**	**Expected Completion Dates**	**Stakeholders**		
3.1.Ensure citizens' rights to association and freedom of expression, create legal guarantees for civil society's independence of the government and financial stability, and improve laws that create exclusion and problems in the civic space.	The legal framework for ensuring human rights, independent and financially stable functioning of civil society will be improved, and national benchmarks will be created to measure the civic space.	2024-2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Justice and Home Affairs		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development Ministry of Finance	Consortium of NGOs Human Rights NGOs Forum Open Society Forum NGO	International Organizations
3.2.Inclusion in the Development Programs on issues, such as	-The policy to develop state-civil society partnership and	2024-2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Economy and Development		

<table>
<tr><td rowspan="3">international fundamental principles of civil society, values, responsibilities, and how the government supports civil society community and its service activities.</td><td rowspan="3">to ensure human rights, which includes the international fundamental principles, and values of civil society will be improved.
-Support, assistance and legal guarantees for working together as a civil society coalition and network will be formed.</td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Cabinet Secretariat

Ministry of Justice and Home Affairs</td><td>Centre for Human Rights and Development NGO

Other NGOs</td><td>Consortium of NGOs

Human Rights NGOs Forum</td></tr>
<tr><td rowspan="4">3.3.Approve procedures for ensuring transparency, reporting and evaluation of the financial and operational activities of non-governmental organizations that are implementing some of the functions of the state.</td><td rowspan="4">Regulation for reporting and evaluating activities of civil society will be clarified.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Finance

Mongolian Tax Authority

General Authority for Registration</td><td>Open Society Forum NGO

Centre for Human Rights and Development NGO

Mongolian Women's Labor Support Association</td><td>Consortium of Non-governmental Organizations

Human Rights NGOs Forum</td></tr>
<tr><td>3.4.Disclosure of information on contracts, funding, and work results of</td><td>The activities of non-governmental organizations</td><td>2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Finance</td></tr>
</table>

non-governmental organizations that received funding from the budget.	financed by state and local budget funds will become public.		**Supporting Stakeholders:**		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Justice and Home Affairs Mongolian Tax Authority General Authority for Registration	Open Society Forum NGO Centre for Human Rights and Development NGO Mongolian Women's Labor Support Association	National and local civil society organizations-based coalitions and networks

Commitment 4. Ensure media freedom to strengthen democracy			
Commitment Definition			
Lead implementing agency/actor	Ministry of Justice and Home Affairs		
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
	Mongolian National News Agency	The Asia Foundation Media Council of Mongolia NGO Press Institute NGO The Confederation of Mongolian Journalists	Open Society Forum NGO Mongolian Center for Investigative Reporters NGO Center for Journalism Innovation and Development NGO

<table>
<tr><td>Commitment Start and End Date</td><td colspan="4">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="5">Problem Definition</td></tr>
<tr><td>What problem does the commitment aim to address?</td><td colspan="4">The values of open government partnership, such as encouraging open government, empowering citizens, and fighting corruption will be fulfilled in reality, civil rights and freedoms guaranteed by the Constitution of Mongolia will be ensured, and will make a valuable contribution to the expansion of civic space such as the media.</td></tr>
<tr><td>What are the causes of the problem?</td><td colspan="4">Violations, such as refusal to provide information, harassment or threats shown based on written articles and programs, attacks on work tools, banning or attempted banning of articles, programs, and media, forcing disclosure of confidential sources are occurring. The Government lists confidential information within its internal organization and it is defined in general. This creates conditions for the organizations to formulate the information as “secret” through its own censorship and to prevent the acquisition and dissemination of information. Violations that prohibit articles and programs before the publication or introduction are manifested by the influence of the owner of the media organization, authorized officials, fellow journalists, and closed agreements.</td></tr>
<tr><td>What has been done so far to solve the problem?</td><td colspan="4">In recent years, the Ministry of Justice and Home Affairs has drafted relevant laws to improve the Law on Freedom of Media, laws related to state secrets, and laws related to freedom of demonstration, assembly, and expression.</td></tr>
<tr><td>What solution are you proposing?</td><td colspan="4">In order to ensure the transparency of information, abolish and regulate the restrictions on non-disclosure of information on the grounds of state secrets, we need to study the current situation of the media industry, identify stakeholders, evaluate the place occupied by civil society and the private sector, develop a road map for future collaboration, improve the process of information ethical responsibility, encourage investigative journalism locally, protect sources, and support the rights of expression, speech, march and assembly.</td></tr>
<tr><td>What results do we want to achieve by implementing this commitment?</td><td colspan="4">Implementation of the above commitments will progress the guaranteed enjoyment of the rights and freedoms of speech, expression, search, receive, store, and distribution of information, demonstration and assembly. Capacity of media organizations will be strengthened.</td></tr>
<tr><td>Milestones</td><td>Expected Outputs</td><td>Expected Completion Dates</td><td colspan="2">Stakeholders</td></tr>
<tr><td rowspan="3">4.1.The regulations for the approval of the list of state secrets by law shall be included in the Law on State and Official Secrets, and the list of state and official secrets</td><td rowspan="3">Privacy norms and their rationale will be clarified.</td><td rowspan="3">2024-2027</td><td colspan="2">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="2">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>should be in line with the goal of information transparency.</td><td></td><td></td><td>Central Intelligence Agency

Ministry of Digital Development and Communications

Ministry of Justice and Home Affairs

Ministry of Defense

General Staff of the Mongolian Armed Forces</td><td>The Asia Foundation

Open Society Forum NGO

Relevant NGOs</td><td>Chief Officers in charge of official secrets

Other respective officers</td></tr>
<tr><td rowspan="5">4.2.Finalize and submit amendments to the Law on Freedom of Media.</td><td rowspan="5">-The current situation of the media sector will be comprehensively studied.
-Beneficial ownership transparency will be ensured.
- Information education of citizens will be improved.
-Legal guarantees will be established against the attack on the freedom of the media by the law enforcement agencies and against the restriction of the activities of the media organizations.</td><td rowspan="5">2024-2027</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:
Media Council of Mongolia NGO</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Digital Development and Communications

Communications Regulatory Commission

National Police Agency</td><td>The Asia Foundation

The Confederation of Mongolian Journalists</td><td>School of Law, National University of Mongolia</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>General Authority for Registration

The National Legal Institute

Mongolian National News Agency</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">4.3.Inclusion of regulations related to the journalist's guarantee of confidentiality of sources in the draft Law on the Legal Status of the Whistleblower and Law on Freedom of the Media.</td><td rowspan="4">-The journalist's means of obtaining information will be guaranteed.
-Safety protection of journalists will be improved.</td><td rowspan="4">2024-2027</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:
Media Council of Mongolia</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Digital Development and Communications

Communications Regulatory Commission

National Police Agency

General Authority for Registration

The National Legal Institute

Mongolian National News Agency</td><td>The Asia Foundation

The Confederation of Mongolian Journalists</td><td>School of Law, National University of Mongolia</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td rowspan="5">4.4.Improve ethical issues in the media industry.</td><td rowspan="5">Ethical regulation of media workers will be improved.</td><td rowspan="5">2024-2027</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:
Media Council of Mongolia NGO</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Digital Development and Communications

Communications Regulatory Commission

National Police Agency

General Authority for Registration

The National Legal Institute

Mongolian National News Agency</td><td>The Asia Foundation

The Confederation of Mongolian Journalists</td><td>School of Law, National University of Mongolia</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4.5.Implementation of recommendations from international human rights mechanisms, such as freedom of speech, expression, and assembly.</td><td rowspan="4">Recommendations submitted by expert international community and regional human rights mechanisms and civil society organizations will be implemented.</td><td rowspan="4">2024-2027</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Justice and Home Affairs</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:
Ministry of Foreign Affairs</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

			National Human Rights Commission	The Asia Foundation Globe International Center NGO	National Police Agency Governors of aimags and capital city
4.6.Monitor and evaluate implementation of freedom of speech and expression among citizens in local areas.	-Monitoring and evaluating implementation of freedom of speech and expression will be conducted. -The freedom of speech and expression and its implementation will be reflected in the Local human rights report of the regions.	starts in 2024	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Justice and Home Affairs		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Governors of aimags and capital city	Human Rights NGOs Forum Local NGOs	National Human Rights Commission Mongolian National Chamber of Commerce and Industry Mongolian Employers' Federation
4.7.Incorporate regulations prohibiting restrictions on citizens' freedom of speech and expression on telecommunication networks in the draft Law on Communications.	-Regulation that prohibits restrictions on communication networks that violate the rights of freedom of expression, speech, publication, and information receipt on grounds other than those specified in the law will exist.	starts in 2024	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Digital Development and Communications		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Justice and Home Affairs	The Confederation of Mongolian Journalists	National Human Rights Commission

Commitment 5.Increase participation and control of citizens in the state budget and budget investments			
Commitment Definition			
Lead implementing agency/actor	Ministry of Finance		
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
	Ministry of Economy and Development	'Open Society Forum' NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
Commitment Start and End Date	2024-2027		
Problem Definition			
What problem does the commitment aim to address?	Fiscal policy has an important effect on reducing the level of poverty and unemployment of Mongolian population. The Law on Budget stipulates following principles: "Ensure the completeness and accuracy when planning, approving and implementing the budget; implement proper financial and budget management; ensure transparency and responsibility". However, the transparency of the budget is not fully ensured, and violations related to the budget spending are revealed by the state audit. It is observed that the transparency of decisions related to capital budget projects, purchases and transactions above 5 million MNT is fragile. In order to increase the efficiency of spending budget funds, it is necessary to seriously discuss the efficiency and priority of the projects when the Parliament discusses the planning of new investment projects included in the current year's budget. Budget transparency plays an important role in improving fiscal responsibility. Therefore, it is necessary to improve the transparency of local budget planning, to release state budget information following the requirements of open data, and to reveal the priority information of new investment projects included in the current year's budget. In addition, there is a need to create a regulation to disclose the selection and financing of special funds, related decisions on purchases of state-owned companies exceeding 5 million MNT, and the decision to declare and dispose of state property.		
What are the causes of the problem?	Information on the efficiency and priority of new projects to be implemented with budget investment is not disclosed, and the Parliament does not pay enough attention to this issue when discussing the budget. Disclosure of state budget information following the requirements of open data, release of information on the priority of new investment projects		

	included in the current year's budget, as well as the selection and financing of special funds' budgets, purchases of state-owned companies over 5 million MNT, the decision to declare and dispose of state property regulations are not reflected enough in the the relevant law.		
What has been done so far to solve the problem?	There are positive changes in the state budget law and legal environment, but it is observed that the transparency of local budget planning is not implemented according to the law. Disclosure of state budget drafts and presentation annexes following the requirements of open data, selection and financing of special fund budgets for glass accounts, need to disclose related decisions on budget procurement selection, financing, purchases of state-owned companies exceeding 5 million MNT, declare and dispose of state property, information on the efficiency and priority of new investment projects on glass account, all have witnessed little progress in this area.		
What solution are you proposing?	1.Ensure the transparency of local budget planning (corroborate the implementation of relevant provisions of the Law on budget); 2.Following the "Regulations on establishing common standards and content of information to be posted on the website of the glass account" approved by Resolution No. 29 of 2016 by the Government of Mongolia, to disclose the annexes of the project and presentation of the current year's budget at national and local level following the requirements of open data; 3.Include provisions on the selection and financing of the special funds budget, and the disclosure of relevant decisions of state-owned companies on purchases of more than 5 million MNT in the law and regulations of the glass account. Incorporate regulations for information disclosure of the decisions to declare and dispose of state property; 4.Disclosure of information related to the priority of new investment projects to be implemented in the current year's budget; 5.The information related to the budget adjustment, including the reduction and increase of investment by the budget modification, to be issued as an appendix; 6.Increase citizen participation in the development, submission and approval of local budget projects.		
What results do we want to achieve by implementing this commitment?	The transparency of state and local budgets will increase, and budget planning and spending will become rational. This will contribute to directing the state budget to solve the country's developmental issues.		
Milestones	**Expected Outputs**	**Expected Completion Dates**	**Stakeholders**
Commitment 5.1. Improve budget transparency			
5.1.1.Implement measures related to ensuring the transparency of local budget planning.	Budget general administrators will follow the Law on Budget and ensure budget transparency when	2024-2025	**Lead implementing agency/actor**: Ministry of Finance **Supporting Stakeholders:**

	planning and approving the budget of the province and the capital city.		**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development Budget general administrator of aimags and capital city	Open Society Forum NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
5.1.2.Include annexes of the project and presentation of the current year's budget at national and local level in the "Regulations on establishing common standards and content of information to be posted on the website of the glass account" approved by Resolution No. 29 of 2016 by the Government of Mongolia, and to follow the requirements of open data.	By including the relevant regulations in the "Regulations on establishing common standards and content of information posted on the website of the glass account", the information related to the budget project of the state and local government for the current year will become transparent and open.	2024	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Finance		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development Budget general administrator of aimags and capital city	Open Society Forum NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
5.1.3.Incorporate regulations on the procurement selection and financing of the special funds budget, disclosure of relevant decisions of state-owned companies on purchases of more than 5 million MNT, information disclosure of the decisions to declare and dispose of state property in the "Regulations on establishing common standards and content of information to be	By including relevant provisions in the “Regulation on setting common standards and content of information posted on the web page of the glass account”, the activities related to the spending of special funds and the purchase of state-owned companies will become transparent and open.	2024	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Finance		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development	Open Society Forum NGO	-

<table>
<tr><td>posted on the website of the glass account" approved by Resolution No. 29 of 2016 by the Government of Mongolia.</td><td></td><td></td><td></td><td>'Unen Khatamj' NGO

Other NGOs</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.4.Disclosure of information related to the priority of new investment projects to be implemented in the current year's budget.</td><td rowspan="4">Information about investment projects included in the budget will become open to citizens and voters.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Finance</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Economy and Development</td><td>Open Society Forum NGO

'Unen Khatamj' NGO

Other NGOs</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5.1.5.The information related to the budget adjustment, including the reduction and increase of investment by the budget modification, will be issued as an appendix.</td><td rowspan="4">In case of budget adjustment, the modified law draft will include transparent and open information of the reduction and increase of investment.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Finance</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Economy and Development</td><td>Open Society Forum NGO

'Unen Khatamj' NGO

Other NGOs</td><td>-</td></tr>
<tr><td>5.1.6.Update the www.shilendans.gov.mn website in</td><td>The www.shilendans.gov.mn website will improve the</td><td>2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Finance</td></tr>
</table>

order to ensure coordination between the budget implementation and transparency systems, equal participation of parties, exchange of opinions, and development based on research.	coordination between the systems used to ensure budget implementation and transparency. The development of www.shilendans.gov.mn will be improved.		**Supporting Stakeholders:**		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development	Open Society Forum NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
5.1.7.Register and upload information related to foreign loan aid in the www.ODAMIS.mof.gov.mn system in detail, ensure coordination of fields, secure coordination of funding and operational results, disclose to the public and improve regulation of procurement procedures for projects.	Information related to foreign loan aid will be transparent and open.	2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Finance		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Ministry of Economy and Development	Open Society Forum NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
Commitment 5.2.Increase citizens' participation in drafting local budgets					
5.2.1.Take measures related to increasing the citizen participation in the drafting of local budgets.	Citizens are provided with opportunities and conditions to participate in the drafting of the local budget.	2024-2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Finance		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**

			Ministry of Economy and Development	Open Society Forum NGO 'Unen Khatamj' NGO Other NGOs	-
Commitment 6. Optimizing government services to all social groups					
Commitment Definition					
Lead implementing agency/actor	Government of Mongolia				
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**		
	All Ministries	Non-governmental organizations of persons with disabilities	International Organizations Business Entities		
Commitment Start and End Date	2024-2027				
Problem Definition					
What problem does the commitment aim to address?	In accordance with the recommendations from the international agreements that Mongolia has joined, resolve the issue of ensuring services and activities provided by the government on human rights-based approach and meet the needs and requirements of all social aspects.				
What are the causes of the problem?	Mongolia has joined international agreements to ensure human rights and is committed to ensuring their implementation. In addition, according to Section 10.3 of the Constitution of Mongolia “Mongolia will faithfully fulfill its obligations under international agreements” domestic legislation is still being reformed in accordance with the Convention. However, the implementation of that policy is insufficient, and the method of identifying the most vulnerable groups in society, creating good living conditions and opportunities, rights-based social support services and its financing all still unclear.				
What has been done so far to solve the problem?	-The Working Group at the ministerial level and sub-working group in agency level were created based on the reports, and following the conclusions and recommendations issued repeatedly for the Government on the implementation of norms and standards that guarantee human rights, such as the Universal Declaration of Human Rights, the				

<table>
<tr><td></td><td colspan="4">Convention on the Rights of the Child, the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, and its additional protocols.
-Domestic legal reforms based on the principles of the Human Rights Convention have been followed, and the revisions of the Law on Children's Rights, the Law on Human Rights of Persons with Disabilities, the Package Law on Education, the Law on Social Insurance and the Law on Labor have been approved and implemented.
-In accordance with the concept of long-term development, inclusion and involvement of citizens in the services provided by the government are included in long-term and medium-term policy documents.</td></tr>
<tr><td>What solution are you proposing?</td><td colspan="4">Summary of the proposals and recommendations submitted by colleagues working in the field of disability, civil society organizations, researchers and experts show following:
Phased introduction of the International Classification of Functioning (ICF), institution based budgeting, policy transfer and plan development of the system that supports a disabled person to live independently in their environment. In accordance with the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities and its Article 19, a person with a disability should be able to fully participate in social life and choose their own place of residence, start implementing a system to support a person with a disability to live independently.</td></tr>
<tr><td>What results do we want to achieve by implementing this commitment?</td><td colspan="4">Implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Law on Human Rights of Persons with Disabilities in our country, research-based social security services, its budgeting, and partnership between state and civil society organizations will all make progress.</td></tr>
<tr><td>Milestones</td><td>Expected Outputs</td><td>Expected Completion Dates</td><td colspan="3">Stakeholders</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.1.Phased introduction of International Classification of Activities (ICF);
6.2.Institution or care system budgeting, policy and activities will transfer to the system that supports citizens in need of social security support to live independently in their environment, and develop plan;
6.3.Conduct base study to determine the needs and requirements of the target group and plan a social welfare policy based on the study results.</td><td rowspan="4">New social services based on human rights approach and methods will be implemented, the foundational issue of budgeting and calculation will become realistic, and the partnership between the state and civil society organizations will strengthen.</td><td rowspan="4">2027</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Labor and Social Protection

Non-governmental organizations of persons with disabilities</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>General Agency for Development of Persons with Disabilities</td><td>National Council for Rights of</td><td>Non-governmental organizations</td></tr>
</table>

				Persons with Disabilities	of persons with disabilities
6.4.Increase the structure and capacity to ensure the implementation of the Law on Children's Rights; 6.5.Continue the reform of laws and regulations related to people with disabilities.	In terms of legal guarantees, policies and activities to ensure infrastructure and social inclusion for people with disabilities will be ensured.	2026	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Labor and Social Protection General Agency for Development of Persons with Disabilities		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			All Ministries	Non-governmental organizations of persons with disabilities	International Organizations
6.6.Increase citizens' participation in state affairs: -Regularize the activities of the National Council, Sub-Council, and Branch Council for Ensuring the Rights of Persons with Disabilities; -Create Citizen's council under the Rural citizens meeting.	The actual citizen participation and control at the policy level will increase.	2025	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Labor and Social Protection		
			Supporting Stakeholders:		
			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			All Ministries Local Administrative Organizations	Civil Society Organizations	-
6.7.Set the system foundations of independent living for the elderly and disabled citizens:	The basic measures of the decentralization plan to change the institutions of centralized and condensed care, to ensure daily social participation, to support	2026	**Lead implementing agency/actor:** Ministry of Labor and Social Protection		
			Supporting Stakeholders:		

<table>
<tr><td rowspan="2">-Start implementing and renewing services to support people with disabilities to live independently;
-Conduct training and practice to empower service providers;
-Ensure the implementation of the "support for housing" program for specific social groups.</td><td rowspan="2">independent living, and multi-option housing policies and services will be introduced.</td><td rowspan="2"></td><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>General Agency for Development of Persons with Disabilities

General Agency for Labor Welfare Services</td><td>Civil Society Organizations</td><td>Forum of persons with disabilities

Committee for rights of persons with disabilities NGO</td></tr>
<tr><td rowspan="4">6.8.Create an educational approach, learning environment, and teacher's training methodology in accordance with the needs of each child.</td><td rowspan="4">Children with different needs will be inclusive in educational services at all levels.</td><td rowspan="4">2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Education and Science</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>General Authority for Education</td><td>Civil Society Organizations</td><td>Committee for rights of persons with disabilities NGO</td></tr>
<tr><td colspan="6">Commitment 7. Creating the open data culture in democratic society</td></tr>
<tr><td colspan="6">Commitment Definition</td></tr>
<tr><td>Lead implementing agency/actor</td><td colspan="5">Ministry of Digital Development and Communications</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Supporting Stakeholders</td><td>Government</td><td colspan="2">Civil Society</td><td colspan="2">Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Justice and Home Affairs

National Statistics Office</td><td colspan="2">Mongolian National Chamber of Commerce and Industry

Youth Policy Watch NGO</td><td colspan="2">“Tungaahui data studio” LLC

Citizens</td></tr>
</table>

		Data for Development NGO Economic Policy and Competitiveness Research Center NGO Tranparency International Mongolia NGO	Business Entities
Commitment Start and End Date	2024-2027		
Problem Definition			
What problem does the commitment aim to address?	The basic law and legal framework for open data is formed, and relevant laws and regulations are being adopted, however due to the lack of open data standards, government agencies responsible for data do not have a common understanding, qualified open data has not been created, open data quality control does not exist, and therefore open data has not been used in practice. By making government data and information open in the form of open data, every citizen of Mongolia will have access to information.		
What are the causes of the problem?	1.The lack of use of open data in the business sector has a negative impact on economic growth. 2.Control of government activities and participation of citizens, NGOs, and the private sector are insufficient. 3.The fact that the information to be used in state decision-making is not comprehensive and lack of coherence results in irrational decisions.		
What has been done so far to solve the problem?	A standards development advisory team has been selected and work has begun. The government has approved a list of open data, and government agencies responsible for data have started publishing their open data.		
What solution are you proposing?	1.Develop and approve open data standards and ensure their implementation by all levels of government. 2.Assess whether open data distributed by public institutions meet the requirements and standards by an external professional organization.		
What results do we want to achieve by implementing this commitment?	1.Open data standards will be approved. 2.Government employees will have a common understanding and knowledge about open data and create a "culture" of creating open data in the government. 3.State open data monitoring will be conducted.		
Milestones	**Expected Outputs**	**Expected Completion Dates**	**Stakeholders**

<table>
<tr><td rowspan="4">7.1.Approval of open data requirements and standards.</td><td rowspan="4">-Government organizations responsible for information will have unified standards to follow and create open data;
-The respondent will distribute relevant information to the public in a transparent, open and accessible manner (www.shilen.gov.mn).</td><td rowspan="4">2024</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Digital Development and Communications</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Ministry of Justice and Home Affairs</td><td>Mongolian National Chamber of Commerce and Industry

Youth Policy Watch NGO

Data for Development NGO

Economic Policy and Competitiveness Research Center NGO

Tranparency International Mongolia NGO</td><td>“Tungaahui data studio” LLC

Citizens

Business Entities</td></tr>
<tr><td rowspan="4">7.2.Regularly evaluate the composition, quality, and standards of open data of data-responsible government organizations that publish their data in the unified state open data system (www.opendata.gov.mn).</td><td rowspan="4">The implementation of open data laws, regulations and standards will be ensured and a quality open database will be created.</td><td rowspan="4">2024-2025</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Ministry of Digital Development and Communications</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

			Government of Mongolia and government organizations under its jurisdiction	Mongolian National Chamber of Commerce and Industry Youth Policy Watch NGO Data for Development NGO Economic Policy and Competitiveness Research Center NGO Tranparency International Mongolia NGO	“Tungaahui data studio” LLC Citizens Business Entities
Commitment 8.Evaluating the activities of government organizations regularly based on citizens' satisfaction and increase their participation					
Commitment Definition					
Lead implementing agency/actor	Authority of Government Supervisory				
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**		
	Ministries Local Municipalities	Civil Society Organizations Professional Associations	Citizens National and International Organizations		

<table>
<tr><td>Commitment Start and End Date</td><td colspan="4">2024-2027</td></tr>
<tr><td colspan="5">Problem Definition</td></tr>
<tr><td>What problem does the commitment aim to address?</td><td colspan="4">Conduct regular satisfaction surveys from clients or citizens, and legal entities regarding the quality, availability, transparency, and openness of public services, and create a flexible and continuous improvement system based on results and effectiveness.</td></tr>
<tr><td>What are the causes of the problem?</td><td colspan="4">Satisfaction surveys from citizens, customers, and users regarding state and its provided services are inadequate, unsuited, irregular, and invalid.</td></tr>
<tr><td>What has been done so far to solve the problem?</td><td colspan="4">Previously sponsor organizations used to order their own citizens' satisfaction surveys on the activities of ministries and state administrate organizations to the research institutions by selecting only a few functions and conducted once every 2 years. It was ineffective and had little significance in terms of follow-up and time manner.</td></tr>
<tr><td>What solution are you proposing?</td><td colspan="4">1.Create a system to conduct satisfaction surveys right after public service was provided and not after a year, the results are used to improve state services.
2. Provide public services based on the citizen participation or service recipients' suggestions and requests.</td></tr>
<tr><td>What results do we want to achieve by implementing this commitment?</td><td colspan="4">Deliver public services based on citizen participation or service recipients' suggestions and requests, and create a system with regular improvement of public service quality and availability.</td></tr>
<tr><td>Milestones</td><td>Expected Outputs</td><td>Expected Completion Dates</td><td colspan="3">Stakeholders</td></tr>
<tr><td rowspan="4">8.1.Orderly evaluation of citizens' satisfaction and the improvement of public services is applied flexibly on time.</td><td rowspan="4">-Based on monthly, quarterly, biannual, and annual conclusions, create a state self-improving system;
-Within the goal of increasing openness of the state administrative institution activities, participation of civil society organizations and NGOs, and the evaluation of citizens' satisfaction will be taken into consideration when evaluating the performance indicators of the state administrative or executive power institutions.</td><td rowspan="4">2026</td><td colspan="3">Lead implementing agency/actor:
Authority of Government Supervisory</td></tr>
<tr><td colspan="3">Supporting Stakeholders:</td></tr>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Government of Mongolia and its executive organizations</td><td>Other NGOs

Civil Society Organizations</td><td>Professional Associations

Private Research Institutions</td></tr>
</table>

Commitment 9. Increasing the openness of the government administrative organizations			
Commitment Definition			
Lead implementing agency/actor	Authority of Government Supervisory		
Supporting Stakeholders	**Government**	**Civil Society**	**Other Actors**
	Authority of Government Supervisory Ministries Local Municipalities	Civil Society Organizations	Citizens
Commitment Start and End Date	2024-2027		
Problem Definition			
What problem does the commitment aim to address?	1.During the performance evaluation of ministries, state and local administrative organizations, participation of civil society organizations and professional associations will be ensured. 2.Ensure the civil society participation in policy evaluation.		
What are the causes of the problem?	1. Currently ministries, state and local administrative organizations' activities are evaluated and judged only by KPI indicators at the output level, and government organization capacity and effectiveness of its actions (consequences and effects) cannot be assessed. The organization's performance is regulated by the procedure approved by the Government of Mongolia's Resolution No. 206 of 2020, and according to this procedure, there is limited and unproductive participation from civil society organizations and professional associations in the government organizations' evaluations. 2. State policy results are currently not evaluated. Sufficient grounds and research is not applied for decision-making on whether the policy was effective or ineffective, to continue or discontinue, or even implement another policy or not. The relevant regulations provide for monitoring and evaluation to be carried out in the same form and content, and government institutions are accustomed to apply the same way.		
What has been done so far to solve the problem?	Currently ministries, state and local administrative organizations' activities are evaluated and judged only by KPI indicators at the output level, and government organization capacity and effectiveness of its actions (consequences		

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">and effects) cannot be assessed. In order to improve the organization's performance, evaluation and monitoring system, and operations, the state approved and followed “Common resolution to inspect and evaluate policy documents and administrative bodies’ actions” in 2020.</td></tr>
<tr><td>What solution are you proposing?</td><td colspan="3">1.Create a system with indicators to evaluate performance of ministries, state and local administrative bodies with participation from civil society organizations by providing specific performance indicators for government organizations.
2.During the evaluation of policy implementation, such as evaluation of transparency and openness, ensure participation of civic society and civil society organizations.</td></tr>
<tr><td>What results do we want to achieve by implementing this commitment?</td><td colspan="3">1.State organization activity evaluation will become more valid and participation of the civil society in the evaluation process will be ensured.
2.Government policy implementation results will be evaluated and participation of civic society will be guaranteed.</td></tr>
<tr><td>Milestones</td><td>Expected Outputs</td><td>Expected Completion Dates</td><td>Stakeholders</td></tr>
<tr><td rowspan="4">9.1.Create participation of civil society organizations, NGOs, private sector organizations and citizens in the performance management, evaluation, monitoring of government institutions and policy evaluation and monitoring.</td><td rowspan="4">-System will be established to provide full participation from civil society organizations during pre and post approval of the policy.
-Civil society organizations will participate in the evaluation and monitoring process of the state organization's performance management and also participate in the evaluation marks.
-Within the framework to increase the openness of the state administrative institutions’ activities, during the evaluation of state administrative or executive authorities’ performance indicators will apply citizen satisfaction rating with participation from civil society organizations and NGOs.</td><td rowspan="4">2025</td><td>Lead implementing agency/actor:
Authority of Government Supervisory</td></tr>
<tr><td>Supporting Stakeholders:
Civil Society Organizations

Government of Mongolia and executive organizations, and respective associations</td></tr>
<tr><td>
<table>
<tr><td>Government</td><td>Civil Society</td><td>Other Actors</td></tr>
<tr><td>Government of Mongolia and its executive organizations</td><td>Other NGOs

Civil Society Organizations</td><td>Professional Associations

Private Research Institutions</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>9.2.Ensure policy coherence and consistency, eliminate conflicts, set multilateral discussion mechanisms to implement sustainable development.</td><td>Good practice will be carried to ensure policy coherence and consistency, eliminate conflicts through multilateral stakeholder discussion.</td><td>2024-2027</td><td>Lead implementing agency/actor:
Ministry of Economy and Development</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td>Supporting Stakeholders:</td></tr>
</table>

			Government	**Civil Society**	**Other Actors**
			Government of Mongolia and its executive organizations under its jurisdiction	Civil Society Organizations Associations Other NGOs	Professional Associations Private Research Institutions

Every lead shall deliver information regarding the implementing process quarterly to the Secretary of the National Council for Open Government Partnership.

---oOo---